

NIKOLAI VIRTĂ

**STEPĂ
CÎT VEZI**

NIKOLAI VIRTA
STEPĂ CÎT VEZI CU
OCHII
ROMAN

Traducere de O. *Lemnaru*

Și *I. Jurist*

EDITURA PENTRU
LITERATURĂ
UNIVERSALĂ

București - 1961

Coperta și ilustrațiile
de *Bogdan Stihî*

HUKOMZO Bupma CTEnb fIA
CTEnb KpyroM

Р о м а н Н р у с к и й
HapoAOB W:
1,2,3,4/1960

CUVÎNT ÎNAINTE

Stepă cît vezi cu ochii - *primul vers dintr-un vechi cîntec popular rus, un cîntec trist care povestește de stepa pustie, neîndurătoare, în care, departe de cei dragi, a înghețat un om. S-a gîndit oare N. Virta la acest cîntec atunci cînd și-a scris romanul, cînd i-a ales titlul ? Cred că da. Romanul lui este un nou cîntec al stepei, cîntec ce se opune întru totul vechiului cîntec rusesc. Virta îl cîntă pe omul sovietic al zilelor noastre, care a curmat tăcerea de veacuri a stepei, i-a înfrînt vrăjmășia și a devenit stăpînul ei.*

Eroismul în muncă, abnegația omului sovietic, înțelegerea misiunii mărețe a mersului neabătut spre comunism, creșterea potențialului economic al Uniunii Sovietice - în care supunerea stepei își are locul ei bine stabilit - au inspirat și pe alți scriitori sovietici.

Romanul Stepă cît vezi cu ochii cuprinde un episod din viața oamenilor sovietici - efortul lor pentru cucerirea marii bătălii a belșugului, a recoltelor bogate în stepă. Mult entuziasm, tinerețe, romantism și totuși o realitate severă, greutate, lipsuri, căutări, muncă neobosită, luptă■

cu natura, „care nu are nici o logică”, cu condiții de viață încă necunoscute. Și Virta parcă spune : este greu să îi tace, dar cât de mareț este să învingi! Eroii pământurilor desțelenite sînt simpli oameni sovietici, pentru care înfăptuirea unei sarcini de stat este o cauză proprie fiecăruia. Hotărârile luate de C.C. al P.C.U.S. și de guvernul U.R.S.S. după 1953 privind desțelenirea milioanei de hectare în stepă și ridicarea producției agricole au fost discutate și aprobate de întregul popor. Au fost studiate și aplicate mii de propuneri venite din mase. Toate acestea au însuflețit pe oamenii sovietice la noi acte de eroism pe frontul pașnic al muncii. Și astfel, din toate colțurile Uniunii Sovietice, zeci de mii de oameni, de diferite profesii și naționalități, și-au părăsit locurile de muncă, luînd direcția Kazahstanului sau Altaiului, unde stepa își aștepta cuceritorii. Cîteva sute dintre ei au coborît într-un prag de primăvară rece la halta „U Ciornoî Reciki” în Kazahstan. Cum vor trăi, cum vor munci, cum vor învinge aici Petea, Valia, Afonea, Goghi, moș Kuzmici, Skrițineak, Peresvetov și alții ? Despre aceasta povestește scriitorul N. Virta în romanul său, dînd imaginea primului an de viață în stepă al celor care au creat sovhozul „Zapadni”.

Momente emoționante se perindă prin fața cititorului : prima noapte în stepă gerul cumplit împotriva căruia tinerii luptă... dansînd ; întîlnirea noilor locuitori ai stepei cu localnicii al căror reprezentant, bălînul Nuihan, aduce sovhozului atît întreaga sa bogăție, pe Șaken și Panar, copiii lui, cit

și marea sa experiență de viață ; bucăți de pâine „piesă de muzeu”, simbol al grijii și dragostei față de tovarășii de muncă; prima zi la arat, prima recoltă, prima dragoste.

Comsomolul înscrie încă o pagină de glorie în istoria sa.

Munca în stepă devine o adevărată școală pentru tineri; viața în stepă devine pentru fiecare o viață nouă. Aici se călesc oamenii, caracterele, aici înfloresc dragostea, se încheagă familiile, se nasc pruncii. Aici se scrie un fragment din noua istorie, istoria constructorilor comunismului.

Victoria oamenilor sovietici asupra stepei, aprecierea acestei victorii drept o acțiune eroică ce anunță o nouă perioadă în istoria Uniunii Sovietice constituie pentru Virta o bază de plecare în tratarea problemei centrale a romanului și anume : problema vieții de toate zilele și a relațiilor dintre oameni în comunism. Pe scriitor îl preocupă omul care va trebui să urce treapta superioară a clădirii pe care o construiește - clădirea comunismului.

Luind cuvântul la conferința raională a Comsomolului, tânărul Petea Perepiolocikin spune : „Sînt convins că pînă și grăunțele ce nu a fost lăsat în părăsire pe cîmp este material pentru construcția comunismului. Și o cît de măruntă fărîmă de cîrbune sau de minereu scos din pămînt e merit să slujească la fundația societății comuniste... Dar miliardele de puduri de grîne ? Cele pe care trebuie să le dea țelinișul din Kazahstan... Sau miliardele de tone de cîrbune și de diferite metale ? Acestea nu mai sînt destinate

fundamentului căci ele sînt plăci pentru însuși edificiul comunismului... Edificiul acesta îl vom ridica. Dar ce va fi în el ? De știut nu știu. Dar totuși putem visa..." Petea face apel la tovarășii săi să reflecteze, nu numai să viseze, la viața în comunism, să-l și apropie de zilele noastre. Brigada în care lucrează Petea a și luat inițiativa să trăiască astfel, încît să pășească cît mai aproape de comunism, să se pregătească pentru el. Întovărășirea comunistă din brigadă cere de la membri ei să muncească mai bine, chiar mai bine decît toți, să învețe, să-și împărtășească unul altuia experiența și cunoștințele, cere prietenie, cinste, devotament. „Așa vor trăi toți în viitor", spune Petea.

Dar nici bătrînii nu rămîn mai prejos : moș Kuzmici, care în copilărie păsuse hergheliile bogătilor de prin aceste meleaguri, a venit din îndepărtata Ucraina „să ridice stepa". Tractorist neîntrecut, Kuzmici este un exemplu pentru tineret.

Agronomul Ivaji Prohorovici se hotărăște să participe la desțelenire ca „emisar al Comsomolului" - deși are peste cincizeci de ani - în semn de respect pentru eroicul tineret leninist.

Varvara Semeonovna, mama tinărului Petea, se desparte fără regret de căsuța în care a trăit aproape patruzeci de ani pentru a începe aici în stepă o viață nouă alături de feciorul ei, înțelegînd că acesta a ales o cale dreaptă, că slujește o cauză mareată. Ea nu se dă în lături de la nici o muncă, oricît de greu i-ar veni în noile condiții.

*Virta nu zugrăvește numai succesele,
entuziasmul, victoriile oamenilor sovietici care
înfruntă stepa. Ca să obțină o imagine cât mai
realistă, scriitorul se oprește și asupra greutăților
și lipsurilor inerente oricărui început, cu privire la
organizare, aprovizionare și chiar acomodarea
oamenilor cu stepa. În capitolul greutăților se
înscriu și metodele muncii de cabinet,
transplantate de unii la țe- liniș, unele concepții
învechite, unele caractere deformate. Toate
acestea îngreuiază munca colectivului, însă viața,
practica arată oamenilor adevăratul drum, tot ce
e vechi fiind condamnat să dispară în fața
vijelioasei ofensive a noului.
Alături de luminoasele figuri ale lui Petea, Valia,
Omar, Lena și alții, îl întâlnim pe Șurka Troșkin -
caracter complicat și contradictoriu, care pune ci-
titorului probleme, naște întrebări. Șura pare un
băiat bun, plin de voie bună, cutezător, meseriaș
și organizator priceput, el cucerește simpatia una-
nimă și câștigă încrederea conducerii sovhozului.
Treptat-treptat însă autorul deschide drum spre
cunoașterea mai profundă a firii lui.
Încă de pe băncile școlii Troșkin era conștient de
posibilitățile sale și le manevra astfel, încât să
câștige încrederea și aprecierea colegilor și a pro-
fesorilor, să-și facă un renume, să devină, în orice
loc s-ar afla, centrul atenției. „Pe Șura îl ademe-
neau culmile - a fi primul întotdeauna și oriunde
era țelul lui... Șura mergea intenționat chiar pe
marginea prăpastiei, doar pentru a uimi pe ceilalți
cu curajul său disperat.” Această tactică îi
reușește la început și aici în stepă, dar*

neînfrînata dorință de a uimi pe toți îl face să se pripească, să nu aibă astîmpăr. Începînd acțiuni laudabile, însuflețind și pe alții, Șura nu are putere să le ducă pînă la capăt ; el obosește repede, tinzînd spre noi și noi acțiuni îndrăznește, care să-i aducă gloria. Inconsecvența, lipsa unor principii de viață trainice, aventurismul îl împing pe drumul minciunii, îl fac să se încurce în probleme sentimentale, să fie necîștit în dragoste, să devină autorul moral al tuturor nenorocirilor Olgăi. La început mulți sînt entuziasmați de veselia și cutezanța lui, și aceasta îl îmboldește pe Troșkiți în drumul spre munci de răspundere. Dar în noua așezare omenească din stepă totul se vede ca în palmă. Glumele și curajul lui nebunesc și-au pierdut repede farmecul, iar oamenii și viața i-au dat o lecție binemeritată. Autorul lasă să se întrevadă că în cele din urmă ceea ce este bun în Șura va birui. Virta se oprește și asupra tractoristului Belii prin a cărui zugrăvire el urmărește să arate că pentru victoria comunismului în viața de toate zilele trebuie lichidate concepțiile retrograde. Nu întîmplător Belii nu a fost primit în „întovărășirea comunistă” ce luase ființă în brigada sa. Belii va trebui să devină alt om dacă îi este scumpă cauza comunismului, iar colectivul va trebui să vegheze pentru ca Belii să nu pășească în comunism împreună cu monstruosul balast ce-l cară după sine – beție, grosolănie, lene, invidie, ură, dragoste de bani – balast ce-l rupe deocamdată de cei ce construiesc o viață nouă.

Alt aspect al vieții de toate zilele din sovhozul „Zapadni” poate fi definit prin cuvintele șefului de brigadă Afanasi Krovlev: „Cel mai păcătos lucru este când oamenii își întunecă viața unul altuia, fără să știe ei înșiși de ce”. Autorul arată că aceasta se întâmplă fie din pricina ambiției unora, fie din cauza încăpăținării altora și mai ales atunci când se întâlnesc pe același drum două caractere puternice, care se ciocnesc fiind convinse că nu pot merge alături. Așa ne apar relațiile dintre Peresvetov, directorul sovhozului, și Skrižnevskii, secretarul comitetului raional de partid. Doi oameni care și-au închinat destui ani din viața lor muncii cinstite în folosul societății, fiecare la postul lui. Întâmplarea îi face să se întâlnească în Kazahstan, unde vor trebui să conducă împreună oamenii la asaltul țelului. Peresvetov și Skrižnevskii sînt două caractere bine conturate, doi oameni cu mari merite, dar și cu defectele respective. Devotați aceleiași cauze, căreia îi dedică toate eforturile, colaborînd pentru bunul mers al marii acțiuni de desțelenire, Peresvetov și Skrižnevskii se ciocnesc în lucruri mărunte, își provoacă unul altuia nenumărate neplăceri. Aluzia făcută de autor la personajele gogoliefice, la cearta lui Ivan Ivanovici și Ivan Nikiforovici, vrea să sublinieze lipsa unui motiv serios în conflictul dintre ei.

**Deși se respectă
reciproc, fiecare**

fiind conștient de
calitățile celuilalt,
cei doi conducători
nu manifestă
răbdare și înțelegere
în relațiile dintre ei,
fiecare căutînd la tot
pasul să scoată în
evidență lipsurile
celuilalt. O mîndrie
prost înțeleasă îi îm-
piedică să pună
capăt acestor relații
anormale. Viața în
stepă devine și

pentru ei o școală.
Înconjurați de grija
tovarășilor de
muncă, Peresvetov și
Skrîjneak rămîn să
muncească mai
departe, umăr la
umăr

*.Romanul lui N. Virta Stepă cît vezi cu ochii se
citește cu mult interes nu numai datorită pro-
blemelor interesante și actuale tratate de autor,
dar și datorită stilului atrăgător și plăcut.
Experiența de dramaturg l-a ajutat pe N. Virta să
construiască dialoguri vii, o acțiune interesantă,
caractere complexe.*

*Stepă cît vezi cu ochii, alături de alte romane
sovietice contemporane, adaugă încă o pagină la
letopisețul construcției comunismului.*

*Prin încrederea în omul sovietic, prin privirea
clară în viitor romajiul lui N. Virta este o carte
optimistă, de o incontestabilă valoare educativă.*

MARIA ARVINT
EPARTEA INTII

CAPITOLUL I

Din mașina oprită lângă bariera căii ferate coborî un bărbat desirat, îmbrăcat cu un cojoc galben, își lăsă jos gulerul acoperit de promoroacă, își scoase mânușile, își trecu cu dosul palmei peste mustăți, din care își smulse țurțurii de la capete, și privi în jur.

Chipu-i cu trăsături aspre, brăzdat de zbîrcituri adînci, era roșu de ger. Bărbia autoritară, pătrată, și maxilarele puternic reliefate vedeau un caracter sever și neînduplecat. Buzele acoperite de mustățile pe cale de încăruntire păreau a nu ști să zîmbească. Stăruia ceva posomorit în privirea cu care învăluia priveliștea ce i se desfășura înaintea ochilor.

De altminteri ce
putea să bucure aici
ochiul ? în spate,
nesfîrșita stepă
înzăpezită pierind în
negura geroasă. în
față, dincolo de
barieră, aceeași
stepă și zăpadă. La
dreapta se vedeau

vreo cincisprezece
căsuțe scunde și
troienite ale haltei
dosnice, pierdute în
această nemărginire,
un semafor strîmb, „n
castel de apă
afundat greu în
pămînt și cîteva va-
goane care, de ger,
păreau lipite pe veci
de șinele căii ferate.
Omul, după ce își
dezmorți degetele
înțepenite, sumese

pulpana cojocului,
scoase un pachet de
„Belomor” și,
așezându-se pe vine
în spatele mașinii cu
dublă tracțiune, își
aprinse o țigară

.Vîntul vuia și urla cu furie, spulberînd zăpada de pe crusta de gheață în care nici mașina nu lăsase vreo diră, într-atît o întăriseră viscoalele. De undeva se rostogoleau în goană ciulini. Unii dintre ei, uriași, de culoare cafenie, ce păreau de departe așidoma unor urși, se rostogoleau cu o maiestoașă încetineală, alții înaintau în salturi, în vreme ce alții zburau prin văzduh cu iuțeala unui avion.

Omul ridică nemulțumit din sprinceana stufoasă și, înciudat, zvîrlî țigara, ce se mistui în vînt. Din izba de lîngă barieră se ivi o femeie solidă, învăluită într-o broboadă cenușie. Privi îndelung mașina, apoi, parcă fără tragere de inimă, ridică bariera.

Omul îi făcu semn cu degetul și o întrebă strîgînd :

— Asta este halta „U Cîrnoi Reciki”¹ ?

Femeia stătea nemișcată, pironindu-și privirea

¹ „Lîngă Riul Negru” (n. t.).

asupra mașinii, ca și cum ar fi văzut pentru întâia oară această construcție greoaie, de un verde murdar și cu capota de prelată.

— Tie-ți vorbesc, sau ba ? mîrîi miniat noul-sosit. Abia atunci femeia își desprinsese ochii de la mașină. Nu cumva asta-i halta „U Ciornei Reciki” ?

— Da, asta e, răspunse grăbit femeia. Și jnu mai răcni atîta, că te aud, nu-s surdă. M-am pierdut în gînduri privind mașina. Și apoi vîietul vîntului... Și de unde veniți acum ?

— Din Moscova.

— Vai de mine, tăiculiță ! exclamă femeia.

Chiar din Moscova ? !

— Chiar, întocmai. Spune, unde e pe aici Kammennii Bugor ² de lîngă Ciornaia Recika ?

— Cam la vreo treizeci de kilometri depărtare, taică, dacă mergi drept înainte. De n-o fi chiar și mai mult, că nu i-a trecut nimănui prin minte să numere kilometri. Nu prea umblă lumea pe aici nici cu căruța, nici pe jos. Zi-i pustiu, și pace ! În tonul femeii se simțea o resemnare deznădăjduită față de ceea ce reprezenta aici lumea înconjurătoare. Acum un an a mai trecut o mașină ca asta. Și nu s-a mai auzit nimic despre ea nici pînă astăzi. Cam tot pe o așa vreme s-a petrecut, către sfîrșitul lui februarie.

— Bine, îi curmă deodată vorba drumețul, îndreptîndu-se spre mașină.

— O să înghețați pe gerul ăsta năprasnic, mai răzbi pînă la drumeț vocea femeii. Ea mai spusese ceva, dar urletul vîntului îi duse cuvintele departe. O să” înghețați, zic ! Unde vă duceți tocmai acum, în pragul nopții ?

Soarele de februarie plutea pe cer ca o pată tulbure, nedeslușită, gonit parcă de norii de zăpadă și de vîntul șuierător.

² * Colina de Piatră (n. t.).

— Care ți-e numele de botez ? mai strigă femeia.
— De ce mă întrebi ? spuse drumețul,
ai;uncindu-i o privire pe sub arcurile sprincenelor.
— Ca să ți-l pomenesc dacă t-ei prăpădi și tu
prin stepă, ca ai din anul trecut.
Omul cu cojoc ridică sprincenele cu dispreț.
— Kiril mă cheamă, spuse el cu un efort, de
parcă și-ar fi urît propriul nume. Kiril Ilici
Peresvetov. Rămii cu bine !
Apucă minerul portierei, dar își trase îndată de-
getele : fierul rece parcă i le arse.
— Mai bine ai intra să te încălzești oleacă, zise
femeia. Ai destulă vreme să te îngropi în troienele
de zăpadă.
Peresvetov strîmbă din buze.
— E loc la tine ? !
— Ei, nu-i mare izba mea, dar tot are patru un-
ghere, patru pereți și un acoperiș. Intra, tăiculiță !
— Fie, se învoi Peresvetov. Du-te și aprinde sa-
mocarul. Acu venim și noi.
După ce lăsă bariera, femeia pieri în casă. Pe un
ton ce nu îngăduia împotrivire, Peresvetov porunci
:
— O să ne încălzim. Apoi se adresă șoferului :
Ei, Troșkin, nu cumva ai adormit ? Mergi pînă la
coliba aceea. Și dumneata, de colo ! N-ai înghețat
încă ? Vorba aceasta era spusă unui om care se
virise într-un ungher din fundul mașinii.
— Nu, abia putu el să rostească, deocamdată
încă nu.
— Haide, repede, Troșkin, nu mai trîndăvi,
strigă Peresvetov. Mai avem vreo treizeci de
kilometri pînă să ajungem. Și o luă spre cerdac.
Șoferul porni motorul, roțile scîrțîră strident, și
mașina se apropie încet de izbă. După ce o
adăposti lîngă perete, Troșkin coborî, lovi cu virful
cizmei de pîslă în roți și deschise portiera din
spate.
— Ei, ieși de acolo !
Din mașină ieși un tînăr cu fața palidă, cu ochelari,
îmbrăcat într-un palton de postav gros, cu

umeri lați. Pantalonii de schi erau băgați în ghetetele cu talpa groasă de cauciuc. O căciuliță albastră de schi cu clipele lăsate pe urechi îl împodobeau capul. Poticnindu-se și clătînindu-se pe picioare, începu să sară pe loc, vrînd să se încălzească.

între timp, șoferul scotocea în portbagaj, scoțînd dintre pachete, canistre și geamantane un coș mare împletit, îndesat cu nemiluita și legat cu o curea de piele. După ce-l scoase, închise portbagajul și o porni înspre izbă. Tînărul îl urmă, săltînd într-una și frecîndu-și miinile.

Jojocul și căciula lui Peresverov atîneau pe un cîrlig încoace, iar el într-o haină călenie cu coatele lustruite, cu pantaloni vîrțiți în pistarii cu talpa de piele, se dea orezi la masă și rîdea cu privirea prîmîtă într-un punct. Gazda trebaluia încoace samovar. Ușa se deschise. O dată cu un nor de abur, în izbă aparură șoferul și tînărul. Șoferul puse coșul pe lavită.

— Așa așa... Bucuroși de oaspeti, matusa? Zise el, vîrenea e minunată. Se la voi... Nu e cîmăi ca la zău... Nu se găsec mari? Și nici palmerii nu cresc? Nu mai spunet. Și eu care visam, babuta să nu capitan de cursă lungă, să-mi încălesc oasele pe insula

Madagascar. Deși de
aici, nasul cu privire la
cursa lungă s-a împlinit
parcă. Aici, pe cât se
vede, nici capatul
pământului nu e departe,
nu-i așa ? Asculta
mă, așa, dar pe la voi se
mai ia timp să vii, și
nu mă vâre cu o dată
soarele. Sufărcește și
iarba ? Dumnezeu să-ți
dea sănătate, că totuși
ne-ai bucurat.

— Destul, Troșkin, îi curmă rece vorba
Peresve- tov. Ne-ai plictisit.

— Am înțeles, Kiril Ilici, răspuse vesel șoferul.
Lui Șurka Troșkin îi era totuna dacă glumea sau
tăcea din gură. Poți să te veselești și în tăcere.
Bineînțeles dacă știi cum.

El își descheie cu degetele țepene scurta îmblă-
nită și o aruncă pe laviță. Tot acolo zbură și
căciula cubană de pielică de miel, cu fundul
vișiniu.

Pentru o clipă gazda se dezlipi de samovar. Fața ei
puhăvă, cu nasul cîrn era luminată de un suris
bun și mingîietor. Îi plăcuse acest flăcău vesel și
chipeș.

Bluza militară albastră, încinsă cu o curea cau-
ziană cu ornamente bătute în argint, cu cute
elegant aranjate la spate, nu-i ascundea pieptul
puternic și umerii voinici. Bentița albă, cusută la
gulerul bluzei, făcea să reiasă și mai pronunțat
tenul smead al feței tinere, rotunde. Sprincenele
late și frumoase, cu firele parcă desenate fiecare
în parte, se avîntau aidoma unor săgeți deasupra
ochilor îndrăzneți ca de pisică. Nasul ce căta în
vînt, cu nările răsfrite în stare să inspire atîta aer
cît îi trebuia acestui piept puternic, îi dădea în
vileag încrederea în sine. Un smoc de păr roșcat,

abătându-i-se pe fruntea înaltă, de om încăpăținat, dădea infățișării sale un aer îndrăzneț. Cel de-al treilea oaspete, un flăcău uscățiv, cam de vreo douăzeci de ani, avea cu totul altă fire de- cit Șurka. Era modest, vorbea puțin și politicos. Se rușina mereu, și atunci o ușoară roșeață i se iveau pe obrazul uscat și nervos ; ochii priveau lumea înconjurătoare cu o încredere plină de naivitate. Asemenea oameni nu au nimic de ascuns - întreaga lor fire e în văzul tuturor. Această simplitate sufletească este adesea - și greșit - socotită drept prostie. Uneori pe buzele frumoase îi mija un zîm- bet, care deodată îl făcea să pară mai matur. Dar el îl ascundea repede. Flăcăul era îmbrăcat într-o bluză verde cu fermoar și cu pantaloni largi de schi. Toate lucrurile de pe el arătau a fi de bună calitate și curate. Părea să aibă o mare grijă de infățișarea sa exterioară.

— Șezi, Perepiolocikin, zise Șurka. Ce stai așa proțâpît înaintea noastră ? Că doar nici tu nu ești Alioșa Popovici³ și nici eu vreo fată care să te admire.

Perepiolocikin tresări la aceste vorbe, iar fața îi căpătă o expresie de suferință. Își mișcă buzele, vrînd parcă să spună ceva ca să se apere, dar nu făcu decît să ofteze.

Șurka dezlegă coșul, scoase două borcane de conserve, o piune, un rotocol de salam uscat și o sticlă de jumătate litru de votcă „Stolicinaia”.

— Astăzi am să te îmbăt, Petenka, făcu el vesel. Văzînd că vorbele sale l-au făcut pe Peresvetov să se încrunte, Șurka schimbă tonul. Ei, bine, am glumit I Petenka al nostru, se adresă el gazdei, se hrănește în mod exclusiv cu lăptișor.

3 Erou din legendele populare rusești care apăra hotarele pămîntului natal de năvălirile nomazilor (n. r.).

E chiar de mirare că numele lui de familie nu este Molocikov⁴.

— Lăptişor am să-i dau şi eu, zise cu căldură gazda. Şi ce ? E rău ? Multor oameni le place lăptişorul.

Eu personal prefer lăptişorul de văcuţă sălbatică

.Cu un gest nepăsător, Şurka îşi dădu la o parte smocul de păr de pe frunte, luă sticla, o învîrti îji miini, făcînd să se rotească votca dinăuntru de păru o clipă că a început să clocotească. Folosind această clipă, Şurka, cu o scurtă şi îndemînică lovitură dată cu podul palmei în fundul sticlei, îi scoase dopul.

— Poftim ! exclamă el, apropiînd votca de Peresvetov. Tovarăşe director, îngăduiţi-mi ca, în numele destelinărilor, să potdesc gazda la masă. Peresvetov dădu din cap cu indiferenţă, îşi turnă jumătate de pahar de vîtcă şi trecu sticla lui Şurka. Acesta îşi uimplu paharul pînă la gură şi îi turnă şi gazdei.

Băură. Gazda, după ce sorbi o înghiţitură, îşi alese cea mai subţire feliuţă de salam, o mestecă, îi mulţumi lui Peresvetov pentru trataţie şi ieşi în tindă.

Perepiolocikin respiră uşurat cînd, reîntorcîndu-se, gazda îi puse în faţă un ulcior cu lapte, ce se aburi îndată ; îşi turnă un pahar, îl bău, apoi mai turnă unul, şi încă unul. El se desfăta, fără să bage în seamă semnele batjocoritoare pe care le schimbau din ochi Şurka şi gazda, şi nici privirea atentă a lui Peresvetov.

4

⁴ De la *molociko* - lăptişor (n. t.).

3

Peresvetov îl pironi cu privirea îndelung pe Perepiolocikin și apoi zise :

— Nu mă duce capul, Molocikov, la ce treabă să te pun.

— Nu Molocikov, îl corectă Petea. Numele meu este Perepiolocikin. Sint din Kursk.

Șurka se înecă de ris, dar, observînd privirea nimicitoare a lui Peresvetov, se potoli.

— Sint vinovat, tovarășe director, începu el cu un aer de fățarnică pocăință. Eu l-am poreclit astfel, fiindcă îi place laptele. Aceasta este așadar instanța care i-a hotărît numele de Petea-Molociko. Dar adevăratul său nume de familie este Perepiolocikin.

Ceva asemănător unui suris lumină fața lui Peresvetov, dar pieri îndată.

— La mai taci ! îi strigă el lui Șurka. Iartă-mă, i se adresează apoi lui Petea. N-am auzit bine. De altfel, numele dumitale nu poate schimba lucrurile. Ce știi să faci ?

Peresvetov îl găsisse pe Petea la o depărtare de douăzeci și șapte de kilometri de orașul regional Abșansk, în urmă cu patru zile. Petea ședea pe un rucsac, la marginea drumului, sub un mesteacăn firav și singuratic. Peresvetov îi ordonase lui Șurka să oprească mașina și să afle ce face acolo prostul acela.

Petea, trezit de Șurka, intrase în mașină. I-au dat niște votcă, l-au acoperit cu o pătură îmblănită, iar el a adormit din nou. Au făcut cale de vreo sută de kilometri de la acel mesteacăn de pomină și părea că Peresvetov uitase de el. Petea se trezise de mult. Au mai străbătut vreo douăzeci de kilometri, și numai atunci Peresvetov, întorcîndu-se spre el, l-a întrebat încotro mergea.

— La sovhoz, a răspuns Petea.

— La care sovhoz ?

— La unul de pe pămînturile înțelenite. Care mi-o ieși în drum. E totuna.

— Ce cauți la sovhoz ?

— De lucru.
Peresvetov ridicase din umeri și se întorsese cu spatele.
În cursul celor patru sute de kilometri străbătuți de la oraș pînă la această haltă, în tot timpul acestor rătăcirii chinuitoare prin stepă, pe viitor și ger usturător, Peresvetov schimbase doar cîteva cuvinte cu Șurka. Pe Petea nu găsise vreme să-l întrebe ce slujbă anume ar vrea să capete în sovhoz, în acele multe ceasuri și zile, Peresvetov fusese cufundat doar în gîndurile lui.
Și nici acum Petea nu deslușise în întrebarea lui Peresvetov vreo curiozitate deosebită.
— Ce știi să faci ?
— Nimic, mărturisi Petea cu o deznădăjduită hotărîre.
Șurka își astupă gura ca să nu pufnească în ris, iar gazda, știind lîngă cuptor, privea cu milă la Petea.
— Chiar nimic ? De data aceasta Peresvetov își pironi pentru multă vreme asupra lui Petea o privire plină de nedumerire.
— Chiar nimic ! spuse tot atît de serios Petea. Chiar așa, nimic... în toată viața mea nu am bătut un cui, nu am adus o căldare cu apă, nu am despicat un butuc. Nu știu să fac nimic.
Șurka pufni din nou în ris. Peresvetov se uită mînios la Șurka. Acesta apucă repede o bucată de scrumbie și începu s-o mestece cu un aer de indiferență.
Gazda își șterse lacrimile ce începură să-i picure pe obraji. Peresvetov căzu pe gînduri.
— Mda-a, făcu el tărăgănat după o tăcere îndelungată. Bine... pe pămînt sînt multe de făcut. Om găsi noi ceva. Poate că vei învăța și dumneata ceva. Dă-mi puțin ceai, îi spuse el, în treacăt, gazdei. Termină, Troșkin, fie-ți milă de tine însuși. Bea, bea, Perepiolocikin. Și mie îmi place laptele, dar acum nu prea mi-e poftă.
Tonul binevoitor al lui Peresvetov îl încurajă pe Petea. Băgă de seamă bucuros și faptul că directorul sovhozului nu-l tutuia ca pe Șurka, ci îi spunea

dumneata. Ce e drept, purtindu-se cu Șurka mai familiar decît cu Petea, Peresvetov lăsa să se înțeleagă într-un fel că Troșkin este omul lui, pe cînd Petea nu e deocamdată decît un străin, căruia nici nu-i pricepuse încă destul de bine firea. „Desigur, el îl prețuiește pe Șurka, se gîndea Petea. Și nu degeaba.” Cîte douăsprezece ceasuri în șir, zilnic, Șurka nu a lăsat volanul din mină în cele patru zile de călătorie și nici măcar o dată nu l-a rugat pe Peresvetov să-l lase să răsuflă. Acesta părea că nu știe ce-i oboseala. Și asta pe un drum afurisit, fără jaloane și stîlpi de kilometraj, fără indicații sau alte semne de recunoaștere. Doar stepa, fără coline și păduri, înspăimîntător de monotonă, se întindea în tot acest timp în fața ochilor lui Șurka.

Petea își amintea
cum mașina,
condusă de mîna
sigură a lui Șurka,
săvîrșise minuni de
neînțeles

.Pufăind cu minie, mașina cu dublă tracțiune sălta prin omăt și troiene, prin smîrcurile care nu îngheață niciodată în valea Urdaganului, înecîndu-se și tușînd, răsufînd și scoțînd nori de aburi, apoi se cățăra pe malurile abrupte ale unor nuri necunos-cute, trecea peste poduri, din care nu mai rămăseseră decît tablierele laterale.

Lui Petea minile lui Șurka îi păreau de fier, iar creierul, un motor care funcționează cu o rară precizie. Șurka ieșea din încurcătură în situații care adesea păreau deznădăjduite. Petea era uluit de instinctul lui ce nu dădea greș niciodată, ca al unui cîine : Șurka simțea primejdia înainte ca aceasta să se facă vădită.

Dar ce să mai vorbim de priceperea lui Șurka de a se apropia de un *aul*¹, despre care pînă atunci nici nu avusese habar, și de a ajunge acolo exact la ora în care soarele se ascundea după însingerata diră a orizontului !...

Mai mult decît atît, în orice așezare kazahă Șurka găsea totdeauna cea mai comodă locuință cu puțință de găsit într-o asemenea așezare. Dar iscusința și spiritul său de prevedere pentru completarea rezervelor de alimente !...

Peresvetov era departe de rosturile mărunte ale vieții de toate zilele, și dacă nu ar fi fost Șurka totți ar fi fost siliți să îndure foamea, în fiecare zi. Și nu se știe dacă ar mai fi ajuns și la halta troienită fără uimitorul singe rece al lui Șurka.

Petea era uimit de veselia firească a lui Șurka în relațiile cu oamenii. După ce punea mașina sub un șopron sau sub vreun zid ocrotitor, Șurka intra într-o casă și îndată își găsea o droaie de prieteni, care alergau în toate părțile ca să-i procure acestui flăcău năzdrăvan curele pentru ventilator sau vreo lopată care se rupsese în drum.

Într-o jumătate de ceas, Șurka devenea centrul atenției tuturor. Toată lumea rîdea cu hohote la

* Sat (n. r.).

glumele, snoavele și povestirile sale în care, de la cel dintîi pînă la cel din urmă cuvînt, totul era minciună curată.

Deși Petea se simțea cît se poate de prost, atît în tovărășia neprietenosului Peresvetov, cît și a acestui zurbagiu roșcovan, nu-și putea stăpîni risul cînd Șurka începea să povestească cum se pregătea să viziteze insula Prince, unde bananele cresc tot atît de firesc pe cît crește griul prin meleagurile acestea...

Petea se gîndea cu amărăciune : „Eu niciodată n-o să fiu așa, niciodată !”

— Vom dormi două ore, zise Peresvetov, cînd terminară masa.

— Iertați-mă, tovarășe director, spuse respectuos Șurka. N-am de fel somn în mine. Îngăduiți-mi s-o șterg la vreun local, deoarece petrecerea civilizată a timpului este semnalată chiar și în directive ca cel mai bun mod de odihnă.

Lui Peresvetov îi flutură un suris în colțul buzelor ; își luă cojocul de pe cîrlig, îl așternu pe laviță și se culcă. Gazda îi viri în grabă sub cap o pernă într-o față pestrîță.

Șurka, socotind zîmbetul lui Peresvetov drept încuviințare, își îmbracă scurta de blană, își îndesă căciula și se adresa gazdei :

— Hei, mătușă, există oare la voi un club, o casă de citit, un colț roșu sau un platou de dans sub cerul liber ? Iată, pe insulele Hawai, auzi, se dansează chiar sub palmieri, să mă bată Dumnezeu dacă mint. Nucile de cocos curg pe pămînt fără amestecul omului. Dacă vreun băștinaș nădușește la dans, ia pe loc o nușoară - țac, cu cuțitașul - și pur și simplu bea lăptișorul de cocos, pe care, din punctul de vedere al sintezei gustului, Petea al nostru nici măcar nu l-a visat. Ai înțeles ?

Peresvetov rise sub cojoc. Șurka, știind că a și pus stăpînire pe inima directorului, dar fără să treacă dincolo de o anumită limită, remarcă :

— Și tot acolo, mătușă, există o ghtară, înstru- nită într-un fel cu totul deosebit. Să am eu una din aceea, pe toate fetele din Kazahstan le-aș avea la picioare. Și adăugă în șoaptă, dar așa ca să audă și Peresvetov : Directorul nostru are o lipsă esențială. Acu ride, și peste un minut e gata să te bage-n sicriu doar cu o vorbuliță. E o forță !... Așadar, există pe la voi vreo instituție de cultură, de orice fel ar fi ea ?

— Colțul roșu, răspunse gazda, rîzînd cu palma la gură. Al doilea vagon de la margine.

— De la care margine ? Fiecare băț are două capete, potrivit dialecticii.

— De la a mea, de la a mea, copile, șopti gazda uitîndu-se pieziș spre Peresvetov. Dar e încă devreme pentru dans. La noi tineretul îl poți număra pe degete, și toți sînt cu treburi; după muncă vin în grabă să mai trîncănească. Pesemne se vor întruni ei mai către seară.

— Mare scofală ! protestă Șurka. Am să pun un afiș : „Conferință despre dragoste și gelozie”, am să mă postez lîngă el și am să desfac armonica : atunci să vezi cum au să dea năvală cu toții, într-o clipă. Șurka aruncă o privire pe fereastră și continuă : Mai ales că viscolul a și conținut. Uite, soarele răzbate printre nori. Așadar, la revedere.

Șurka ieși. Peste o clipă, de afară se auzi zgomotul motorului. Șurka ambala motorul mașinii. Apoi totul se liniști.

— Tu stai culcat, fiule, îi șopti gazda lui Petea. Urcă-te pe lavița de la cuptor, acolo e cald. Iar eu o să-i duc omului meu de mâncare, astăzi e de serviciu. E paznic la depozit. Mutră blestemată - așa-i numele pe care-l merită. Petea se urcă pe laviță, unde era așternut un cojocel găurit și o pernă. Prin somnul care îl cuprinsese dintr-o dată el auzea cum gazda, tirșindu-și pislarii pe podea, aduna ceva, făcea zgomot cu vasele, apoi ieși, închizînd încet ușa.

Gîndacii, care abia așteptau momentul mult dorit, se năpustiră pe masă ca să termine fărîmiturile lăsate de oameni. Trecu un tren, huruind la legăturile șinelor, și vreo cinci minute izba se zgudui, ca și cînd vreun uriaș din basm, năzărindu-l-se să se joace cu ea, o scutura de dragul glumei. Și din nou se așternu liniștea, iar gîndacii, care se speriaseră de glumele uriașului, se repeziră iarăși la mîncare. O rază de soare bătu în geam și acoperi masa cu o largă pînză luminoasă. Gîndacii nici nu mai clineau. Pînza gâlbuie stătea încremenită. Gîndacii se liniștiră și începură să înfulece cu lăcomie fărîmiturile lăsate pe masă. Apoi soarele inundă toată izba.

CAPITOLUL II

...De dimineată și pînă la sfîrșitul zilei de muncă soarele inunda cu o lumină egală și caldă cabinetul lui Peresvetov, biroul mare, frumos, fotoliile comode, covorul chinezesc, pe al cărui fond cenușiu meșterul semănase flori și frunze ciudate, de pe alte meleaguri, ce păreau vii, rupte parcă abia atunci dintr-un copac minunat.

Pendula veche măsura timpul cu bății răsunătoare ; cînd bătea de nouă ori, Peresvetov intra în cabinet.

De mai multe ori pe zi ușa se deschidea fără zgomot, secretara intra pe nesîmțite, puneă hîrtii pe masă și pleca. Era o femeie tinăra și frumoasă. Acest lucru îl știau toți în trustul regional al sovhozurilor. Toți, în afară de Peresvetov.

Nici acum, zăcînd sub cojoc la capătul lumii, în această izbă destul de încăpătoare, în ai cărei pereți sălășluia un miros acru, Peresvetov nu-și putea aminti ce culoare aveau ochii ei și ce pieptănătură purta. Nu știa nici dacă e măritată, nici de unde vine, dacă are copii, ce vîrstă are și cine i-au fost părinții. Acest lucru trebuia să-l știe serviciul de cadre, care a recomandat-o pe Vera Sorokina pentru postul de secretară a directorului trustului sovhozurilor din Verhnerecensk. Pe secretară, ca și pe toți cei ce

lucrau în trust și în sovhozuri Peresve- sov îi știa numai după numele de familie.

Peresvetov nu intra niciodată în legături de prietenie cu vreunul dintre directorii sovhozurilor, subalterii lui, sau cu lucrătorii trustului. Plecând în deplasări, el prefera să mănânce ce se dădea la cantina sovhozului, numai ca să nu ia masa la vreunul din directori, și să doarmă pe divanul din cabinetul secretarului comitetului raional de partid, dar în nici un caz la acesta acasă.

Peresvetov cunoștea valoarea fiecărui colaborator al său : cutare lucrează bine, cutare ar putea să lucreze și mai bine. Doar de atîta ținea seama în relațiile sale cu ei. Severitatea și exigența nu-l împiedicau să fie generos și să încurajeze oamenii harnici și cu inițiativă.

Nu-i plăcea să facă promisiuni categorice. „Mă voi sfătui cu oamenii”, așa spunea Kiril Ilici ca răspuns la rugămintile ce i se adresau. Acest răspuns făcîndu-l enerva chiar și pe el însuși. Știa că se va consulta cu lucrătorii trustului, iar unii dintre ei, din pricina unui complex de împrejurări, se îndepărtaseră cam de mult de oamenii ce munceau pe ogoare, în mine și în uzine. În general subalternii erau mulțumiți de Peresvetov, iar conducerea îl dădea altora drept exemplu.

„Muncitor și drept. Drept, nimic de spus !”

Și, într-adevăr, Peresvetov nu suferea să fie lingușit, să i se cînte în strună după toanele sale care, între noi fie zis, erau foarte schimbătoare.

„Om capabil se spunea despre el.

Și în ce privește viața lui de familie, era cunoscut ca om cumsecade. Nu-și răsfățase copiii, iar din ei au ieșit oameni care, deși nu străluceau prin cine știe ce talente, erau totuși la fel de chibzuiți și de muncitori ca și tatăl lor. Nevasta îl iubea, dar n-avea un trai prea fericit cu acest om posac și închis în sine.

„Și cum îi seamănă răposatului Iliia Prokofie- vici !”, gîndea adesea cu amărăciune Marina Ev- ghenievna.

Într-adevăr, Peresvetov moștenise de la tatăl său multe trăsături și năravuri.

2

Iliia Peresvetov fusese învățător într-un sat pierdut din Siberia. Aici s-a însurat. Kiril a fost singurul copil în familia învățătorului. După moartea mamei, educația fiului căzuse în sarcina acestui tată veninos și irascibil. El nu înțelegea și nu voia să înțeleagă șotiile și pălăvrăgeala copilărească și, cu toate mijloacele de care

dispunea, înăbușea atît la elevi, cît și la fiul său manifestările cele mai firești pentru vîrsta lor.

Kiril creștea tăcut, fără să lege prietenie cu nimeni – tatălui i se părea că băiețandrii ciufuliți de la țară nu erau cea mai potrivită societate pentru fiul său. Acesta visa însă un singur lucru : să fugă cît mai repede din casa părintească, unde nu simțea nici o mîngîiere, și din sat, unde nu se bucura de prea multă simpatie. Era totdeauna singur, și doar lumea eroilor din cărți îl cucerea, iar stîncile, pădurile și cascadele îl mișcau prin sălbăticia lor frumusețe.

Prea tînăr, la șaptesprezece ani, Kiril plecă de la tatăl său și intră la școala de agronomie. Și acolo era tot singuratic, nu lăsa pe nimeni să se apropie de el, și nimeni nu știa ce gîndește acel tînăr sumbru, ale cărui succese bucurau doar pe profesori.

Apoi Peresvetov veni în Rusia, se statornici în regiunea Verhnerecensk, se însură și îl aduse în casă pe tatăl îmbătrînit care, la vîrsta de șaptezeci de ani, își scotea din sările fiul și nora, cîcîlindu-i într-una. Familia a răsuflet ușurată cînd a murit „duhul pădurii” siberian, așa îi spuneau bunicului nepoții între ei.

Dar chiar după moartea lui Ilia Prokofievici în casa lui Peresvetov prea multe tot nu s-au schimbat. El trăia retras, primea arareori, bea cu măsură, îi plăcea vînătoarea, pescuitul, juca *preference* „pe miză mică”. Dacă avea o rublă mai mult, Peresvetov o cheltuia pe cărți. Cunoștințele lui din Moscova erau „agenții librari”, iar de îndată ce o carte mult rîvnită intra în posesiunea lui, Peresvetov se bucura ca un copil.

În anii construcției sovhozurilor, cugetul și inima lui trăiau în armonie, pe deplin împăcate între ele. Mai tîrziu, cînd toate au fost statornicite, cînd a început să cunoască firea subalternilor și pe aceea a superiorilor săi, Peresvetov a început să se plictisească. Desigur, ar fi putut perfecționa ceea ce crease, găsind posibilități suplimentare ca să dea mai multe produse și venituri statului. Dar el parcă se epuizase, și golul din suflet se făcu de îndată simțit. Deveni nestăpînit și violent cu oamenii, insuportabil la slujbă și în familie. Subalternii sufereau, prietenii, pe nedrept jigniți de el, nu-i mai călcau în casă. Numai cîțiva oameni, printre ei secretarul comitetului regional de partid cu problemele de agricultură, Siromiatnikov, știind cît e de cînstit și de muncitor, puneau pe seama nervilor săi uzați și a oboselii irascibilitatea și nepolitețea asta. Și greșeau, căci nervii lui Peresvetov nu erau zdruncinați de loc, iar el nu simțea nici o oboseală. Dorea pur și simplu ceva nou și proaspăt, care să nu

semene de loc cu toate cîte îl înconjurau, ceva neobișnuit și sub raportul proporțiilor și sub acela al naturii lucrurilor.

Auzind vorbindu-se despre pămînturile înțele- nite, el își spuse :

„Iată ceea ce vreau eu !”

Peresvetov înțelegea că la țeliniș, ca nicăieri în altă parte, va fi nevoie nu numai de practicieni și cunoscători în ale agriculturii, dar și de oameni tari, cu voință, și dîrji. Totuși năzuința lui către alte locuri și fapte nu se reducea numai la dorința de a-și umple din nou sufletul cu ceva proaspăt. Pe pămînturile pustii va trebui să se rezolve o problemă care depășise forțele foștilor guvernanți ai Rusiei. Și el, Peresvetov, își va da contribuția la această inițiativă !... Într-adevăr, merită să trăiești, ca să vezi un ocean de grîu și să îți în palmă grăunțele ce-l dobindești prin munca ta pe pămîntul sterp al stepii.

Zvonurile despre pămînturile înțelenite ba se stîneau, ba se potoleau, iar Peresvetov devenea tot mai irascibil și mai cicălitor. Ajunsesse în stare să spună o sumedenie de cuvinte jignitoare nu numai la adresa subalternilor, dar și a lucrătorilor din conducere de la regiune și din Moscova.

— Să se ducă poate la Kislovodsk ? spusese o dată îngîndurat Siromiatnikov. Cred că e cam bolnav Kiril.

Și o sfătui pe Marina Evghenievna să-l trimită pe Peresvetov la o stațiune balneară.

Folosind toată iscusința, Marina Evghenievna îl convinse pe soțul ei să se prezinte în fața unei comisii medicale. Doctorii au rămas uluiți : omul împlinise cincizeci și doi de ani și era atît de sănătos, încît nu aveau de ce să te agăți.

Totuși l-au trimis la Kislovodsk.

Peresvetov a stat acolo optsprezece zile, iar în cea de-a nouăsprezecea omul acesta cu inimă de taur, cum spuneau medicii, a ajuns aproape la un acces de cord, într-atît l-a revoltat regimul strict care domnea în sanatoriu. Pur și simplu refuză să i se supună.

Peresvetov s-a întors infuriat acasă, s-a certat cu nevasta, i-a dat un telefon lui Siromiatnikov și i-a declarat că el nu are nevoie să i se poarte de grijă.

Siromiatnikov a izbucnit în rîs și l-a sfătuit pe Peresvetov să ia valeriană. Infuriat, acesta trînti receptorul și inhătă un volum de Balzac din ediția la care era abonat și care tocmai îi fusese trimis și, absorbit de lectură, citi cam vreun sfert de ceas. Dînd peste fraza : „M-am săturat de toate acestea”, ieși în sufragerie, unde nevastă-sa tocmai pregătise cina, și răzni :

— Și iată, Marina, m-am săturat de toate acestea !

— De ce te-ai săturat ? întrebă speriată nevasta.
 — De toate, urlă Peresvetov, de toate.
 Și marele bibliofil zvîrlise pe podea cu atîta în- dirjire volumul al nouălea din opera lui Honore de Balzac, încît, rupîndu-se, coperta zbură într-un ungher, iar cartea în celălalt.
 — Dați-mi valeriană, fir-ați voi să fiți !... a mai mîrîit Peresvetov.
 3
 Serghei Afanasievici Siromiatnikov - om în vîrstă, dar cu fața vioaie și tînără - își împărți chenzina în trei părți, după ce ieși casierul care îi adusese salariul. La stînga puse un pachetel mai grosior, la mijloc altul mai subțire, iar la dreapta - un tenculeț de cite una, trei și cinci ruble.
 — Țsta este, va să zică, pentru nevastă, își spuse Siromiatnikov, ăsta pentru mama, iar ăsta pentru mine. Hm !
 Căzu pe gînduri și numără din nou tenculețul din dreapta. Erau șaptezeci și patru de ruble. Siromiatnikov ridică ochii în tavan, mișcă buzele, numărînd ceva în gînd. Apoi, oftînd, scoase din pachetul din stînga o hîrtie de douăzeci și cinci de ruble și o puse în cel din dreapta. Se mai gîndi, apoi iar mai scoase una, adăugînd-o la pachetul din dreapta.
 — Poate că se va descurca și cu atît, zise el, avînd în vedere pe nevastă-sa, și începu să-și vîre pachetele prin buzunarele hainei, cel stîng în buzunarul interior din stînga, pachetul mijlociu în buzunarul din dreapta, iar banii opriți pentru nevoile sale îi ascunse în buzunarul de la spate al pantalonilor. De-abia apucase Siromiatnikov să facă și această treabă, cînd intră Peresvetov, care se lăsă în fotoliu în fața prietenului său, fără să se obosească cu fleacuri cum ar fi strîngerea miinii sau măcar un gest din cap.
 — Aha, tu ești, spuse Siromiatnikov, cu un ton de parcă Peresvetov nu ar fi lipsit douăzeci și două de zile încheiate. Bună ziua. Numai, știi ceva, să nu începem cu scandalul. Ușa mea nu este captonată și orice vorbă se aude în sala de așteptare. Da, un minut, era cîț p-aci să uit. Siromiatnikov scoase din sertarul mesei o carte. Volumul al nouălea de Balzac. Ochii îi rideau. Am vizitat anume depozitul. Este totuși penibil să ții în bibliotecă o carte fără copertă.
 Cu o mișcare bruscă, Peresvetov împinse cartea.
 — Mulțumesc. Folosește-o singur, mormăi el.
 — Ei, ia-o !

Siromiatnikov împinse cartea către cealaltă margine a mesei.
 — Slăbește-mă ! Și cartea făcu calea întoarsă.
 — Ei, te rog !...
 Peresvetov izbucni în râs.
 — Așa e mai bine, spuse satisfăcut Siromiatnikov, apoi se așeză pe masă și-și aprinse o țigară. Totuși te-ai mai îndreptat la Kislovodsk.
 — ■ Grație rugăciunilor înălțate de dumneavoastră, se oțărî Peresvetov. Acum e rîndul tău. Du-te, delectează-te și tu cu regimul pentru invalizi.
 — Ai fost la trust ? întrebă Siromiatnikov.
 — N-am fost. Am adus o hirtie luminăției-tale. Cererea de plecare din trust. Ministrul îmi va da drumul. Și nu numai că îmi va da drumul, dar mă va și lua la el.
 Peresvetov se îneca, mustățile i se zburlică sfidător.
 — Se poate, remarcă melancolic Siromiatnikov, eu, frate, chiar mă mir cum de ai reușit să stai atîția ani la trust fără muștrări și avertismente.
 — Cu atît mai mult. Ia ascultă, nu mă mai afuma cu mahorca ta ! Și ce obicei mai e și ăsta să fumezi o asemenea porcărie, zău așa ?!
 Peresvetov începu să tușească.
 Siromiatnikov își stinse țigara, coborî de pe masă, unde stătuse pînă atunci, și se așeză în fotoliu.
 — Numai, te rog, nu urla. Ia te uită ce' fință gingașă ! M-da ! Te-ai cam anchilozat, ce e drept e drept. Și adăugă cu vioiciune : Ascultă, responsabilul secției cu problemele de agricultură mi-a fost luat pentru pămînturile înțelenite.
 — Anton ?
 — Îhi. Și eu aș pleca, dar n-o să-mi dea drumul.
 Peresvetov încuviință, cu capul său cucuiat.
 — Pe cuvînt de onoare, urmă Siromiatnikov, Anton al nostru este trimis în Altai ca secretar al comitetului raional de partid. Omul pur și simplu nu mai e de recunoscut. Doar că nu țopăie de bucurie. Ca un băiețandru, zău așa !
 — M-da, făcu Peresvetov în silă. Se întîmplă.
 — Se întîmplă, se întîmplă, întări cu aceeași vioiciune Siromiatnikov. Bine, dar nu despre asta e vorba. N-o să-i iei tu locul lui Anton ?

— N-o să-i iei locul... bombăni mecanic Peresvetov, trăgându-se de mustața-i țepoasă. Și pe urmă, vorbești prostii. Noi doi sintem prieteni. Ia gîn- dește, ce s-ar spune ?

Siromiatnikov făcu cîțiva pași prin birou, pipăi cine știe din ce pricină perdeaua de mătase și, fără să se întoarcă înspre Peresvetov, începu cu precauție :

— Iar noi am hotărît să te avansăm.

Peresvetov mormăi ceva nedeslușit.

— Chiar așa, se învioră Siromiatnikov. Vrei, nu vrei, dar eu voi aprinde o țigară. Mofturi. Ia te uită ce domnișoară ! Își aprinse o țigară și se îndreptă spre fereastră.

Negura de octombrie învăluia orașul. Copacii stăteau zburliți parcă sub grămezile pufoase de nea, căzute în ajun. Pe străzi era umezeală, iar în această odaie încăpătoare, o căldură care te moleșea.

— Da, da, frate, a venit vremea să te avansăm și pe tine, mormăi Siromiatnikov cu o notă falsă în glas, pe care Peresvetov nu întârzie s-o surprindă. Poate că te vei duce la comitetul executiv, la Levickin, ca locțiitor cu problemele de agricultură !

— Poate că nu mă voi duce, i-o reteză Peresvetov.

— Ei, lasă ! Siromiatnikov tuși, mîhnit. Ba fii drăguț și du-te. Eu n-o să te prigonesc.

— Ca să scriu rezoluții în colțul stîng, nu ? zise Peresvetov, aruncîndu-i lui Siromiatnikov o privire iscoditoare. Nu, frate Serghei, privește ceva mai sus. Cînd am fost la Moscova, ministrul mi-a oferit o direcție generală.

— Asta, desigur, spuse trist Siromiatnikov, apoi își scoase ochelarii, suflă peste ei îndelung și îi șterse cu batista. .

Un răstimp tăcură.

— Ascultă, Serghei Afanasievici, de mult am vrut să te întreb, începu cu o expresie nevinovată Peresvetov. Există vreo circulară, sau, știu eu, vreo hotărîre ca rezoluțiile să fie scrise numai în colțul stîng ?

— Lasă-te de prostii, se supără Siromiatnikov. Omul îți vorbește serios, și tu răspunzi dracu știe ce.

— Nu glumesc de loc. Iată, să mă bată Dumnezeu, nu pot pricepe de ce în cel stîng și nu în cel drept?! .

— De, cine știe, răspunse gînditor Siromiatnikov. Ideea lui Peresvetov i se păru amuzantă : „într-adevăr, de ce în cel stîng ?” Așa se obișnuiește, zise el vag. Și apoi e și mai comod.

— Ce e mai comod ? întrebă răutăcios Peresvetov.

— În colțul stîng, zic, e mai comod. Siromiatnikov se așeză la masă, scoase din mapă o hirtie și se făcu că scrie. Nu, în dreapta

este incomod. Dacă scrii în colțul drept, hîrtia trebuie pusă uite așa. El așeză foaia paralel cu marginea mesei. Trebuie întoarsă, înțelegi ?

— Ei și, n-ai decît s-o întorci, cine nu-ți dă voie ?

Supărat, Siromiatnikov viri hîrtia la loc și puse cu zgomot creionul jos.

— Ia lasă, mai slăbește-mă cu felul ăsta al tău de-a o face pe prostul. Cum rămîne cu comitetul executiv ?

— Căutați pe altul. Eu am hotărît ca de acum înainte să scriu rezoluțiile numai în colțul drept.

Siromiatnikov izbucni în hohote de rîs, dar, amintindu-și de sala de așteptare, tăcu.

— Bine. Ca să fiu cinstit, hotărisem să te trag pe sfoară. Îmi pare rău să mă despart de un nebun ca tine, ești în stare să pricepi așa ceva ? M-am deprins cu tine și, vezi, am hotărît să-ți suflu o vorbă despre avansare. Dar parcă tu ești în stare să înțelegi ?

Peresvetov se îmbună.

— Ce crezi tu că sînt eu : o buturugă putredă ? spuse el cu înflăcărare. Desigur că și mie îmi vine cam greu să mă despart de tine. Dar nu pot, Serghei, înțelege-mă. Aici totul s-a terminat.

— Siromiatnikov oftă. Da, păcat... „Cîte seri am petrecut împreună, cîte sfaturi bune ne-am dat unul altuia, de cîte ori ne-am certat și ne-am împăcat... Bine, urmă el cu hotărîre. Ce mai încolo-neoace. A venit o hîrtie de la Moscova. Ministrul te cheamă. A hotărît să te pună în fruntea unei direcții generale. Așa încît grija pentru tine pornea din două părți. Asta e. Care va să zică, te felicit pentru avansare. Nu ne uita.

— Ei, lasă asta !

— M-da ! continuă Siromiatnikov, examinînd atent vîrfurile țigării. Cu toții sîntem avansați în fel de fel de posturi... Toți sîntem nevoiți să rupem cu prietenii, cu locurile cunoscute, cu casa pe care am îndrăgit-o, cu merii pe care i-am sădit... Dacă s-ar ține socoteală de deprinderile și stările sufletești ale fiecăruia atunci unde s-ar ajunge ?

— Chiar așa, încuviință pașnic Peresvetov. Iar tu, care va să zică, ai vrut să mă duci ?

Siromiatnikov strînse din umeri.

— Da, dar nu cu vreun scop personal. Nu ne vine de loc ușor să-ți dăm drumul. Dar nu-i nimic de făcut. Iartă-mă că am vrut să recurg la un mic șiretlic, pînă la urmă tot ți-aș fi spus-o. Și hîrtia e la trust.

— Am înțeles de îndată. Eu, frate Siromiatnikov, nu mă las dus pe cărările amăgirii !
 — Asta ce mai e, parc-ar fi din *Biblie* !
 — Dar ce, tu ai citit *Biblia* ?
 — De *Biblie* îmi arde mie ? făcu ofensat, cine știe de ce, Siromiatnikov.
 — ■ Foarte prost. Dar dacă te vor băga în comitetul pentru treburile bisericii pravoslavnice ? Măcar să știi ce drăcii mai vînd popii oamenilor.
 — Se prea poate, mormăi Siromiatnikov pe gînduri.
 Intră locuitorul și-i spuse supărat lui Siromiatnikov că îl așteaptă de o jumătate de oră secretarul unui îndepărtat comitet raional de partid.
 — M-am luat cu vorba ! se îngrozi Siromiatnikov, aruncînd o privire spre ceasornic. Doar l-am chemat pentru ora patru ! Du-te, du-te, Kiril, n-am timp. Diseară voi trece pe la tine. Cînd pleci la Moscova ?
 — Mîine.
 3'
 95
 — Cu bine !
 Peresvetov se apropie de ușă, puse mina pe clanță, dar se întoarse spre Siromiatnikov - acesta așeza cu grabă hîrțile pe masă - și îi zise :
 — Ascultă, nu cumva și ministrul scrie rezoluțiile în colțul stîng ?
 Sosit la Moscova, Peresvetov se duse de la gară de-a dreptul la minister. Șeful serviciului de cadre știa că Peresvetov urma să fie numit conducătorul unei importante direcții generale și îl primi foarte amabil. Cînd însă Peresvetov declară că nu va primi nici o direcție, ci că de mîine chiar își va cumpăra un bilet pentru orice tren ce pleacă spre regiunea pămînturilor întelenite, acesta se zăpăci.
 — Dacă nu-mi veți da drumul, voi merge la Comitetul Central. Fermitatea lui Peresvetov îl ului pe șeful cadrelor. El cunoștea năravurile directorului trustului sovhozurilor din Verhnerecensk. Cîte lucruri de neînchipuit avusese el prilejul să audă la telefon în ultima vreme de la Peresvetov !
 — Dar pentru ce la Comitetul Central, dragul meu ? Voi raporta ministrului ! spuse el cu blîndete. Tocmai mă pregăteam să mă duc la el. Of, ce ghinion ! Bine, scrie o cerere. Of, ce ghinion ! și își șterse cu o batistă albă ca zăpada fața cu obraji trandafirii. Poate că totuși...
 — Cînd veți raporta ministrului ?

Peresvetov își plecă amenințător capul.

— Chiar acum. Mă așteaptă.

Șeful serviciului de cadre smulse hîrtia din mîi- nile lui Peresvetov, o flutură în aer; luă o mapă cu dosare și leși. În sala de așteptare a ministrului, Peresvetov stătu trei sferturi de oră, supărat și mormăind ceva pe sub mustață, pînă cînd fu invitat în cabinet. Ministrul se ridică, îi veni în întîmpinare și îi strînse cu putere mîna.

— Nu m-am așteptat, la asta nu m-am așteptat, zise el cu voce sonoră de om tinăr. Din partea oricui da, dar din partea dumitale... Ministrul făcu un gest de uimire. Mulțumesc, m-ai scos din încurcătură. Nici nu poți să-ți inchipui în ce măsură. Stai jos. Dorești apă de Borjomi ? Nu ? Fumezi ? Nici eu nu mă pot dezobișnui. Ce am vrut să spun ? Da. Ieri m-au chemat la Comitetul Central și m-au rugat să găsesc zece directori capabili pentru Kazahstan. Ei, și dumneata te-ai prezentat cel dintîi... Iată așa, singur...

Peresvetov nu putea de loc să-și învingă tre- murul febril ce-l cuprinsese. Pentru a se liniști, privi pe fereastră. Dincolo se vedeau acoperișurile caselor, iar mai departe, în ceață, se profila colosul unui bloc înalt cu virful care parca se topea în negură.

— Spune, ce te-a făcut să dorești lucrul acesta ? Și ministrul ridică cu grijă de pe masă cererea scrisă în grabă de Peresvetov.

E cam complicat, mîrî posac Kiril Ilici. Se spune că m-am anchilozat. Dar nu, nu e asta. Se încruntă și-și trecu mîna peste mustățile aspre. S-a întîmplat ceva... cum să vă spun, toate au luat o întorsătură... Nu știu nici eu, meleagurile necunoscute mă ispitesc, o muncă nouă mă atrage. Cum să vă spun... Doresc să-mi aduc și eu aportul în munca asta nouă.

— Da, înțeleg, făcu ministrul, învîluind cu o privire atentă silueta cunoscută, ușor încovoiată, a lui Peresvetov. Da, înțeleg, Kiril Ilici... Și ministrul începu să bată toba cu degetele în masă. Eu am fost la țelină. Acolo totul este grandios și neobișnuit. Poate va fi cam greu pentru dumneata.

Doar nu voi fi singur, mîrîi Peresvetov. Iar cît despre greutate... Unde nu sînt

greutăți, tovarășe
ministru ? Să desțelenești
asemenea întinderi de
pământ! îndrăzneată
hotărâre. Neobișnuită

— Da, Rusia nu a cunoscut încă așa ceva, zise ministrul.
Numai în Kazahstan vom desțeleni vreo douăzeci de milioane de hectare. Dacă nu și mai mult.
— Ne trebuie foarte mult curaj ca să ne încumetăm la un asemenea pas, izbucni Peresvetov.
— Curajul cucerește orașele, tovarășe Peresvetov. Acesta este abia începutul uriașei ofensive în agricultură, abia începutul. Tăcură un răstimp. Apoi Peresvetov zise :
— Să ne trimiteți oameni cu mai multă experiență.
— Va veni tineretul, oameni instruiți și curajoși. Ministrul căzu pe gânduri. Ei, să scriu rezoluția ?
— Scrieți, bineînțeles !
Ministrul luă de pe masă un stilou, puse în fața sa cererea lui Peresvetov și o netezi cu un gest blind, mângietor.
— Un moment, îl opri Peresvetov. Pot să vă rog... Eu... Ei, știți și dumneavoastră, chiar prost nu am lucrat. Se încurcă și tăcu.
— Da, desigur. Dar cine spune altfel ? Ministrul se întrerupse. Despre ce este vorba ?
— Dacă vă este indiferent... Vă rog să-mi faceți un serviciu. Numai să nu vă supărați. Vă rog, scrieți rezoluția în colțul drept. Ministrul se uită cu surprindere la Peresvetov.
— De ce ?!...
— Vă rog eu !
— Dar care este diferența ?
Ministrul ridică din umeri.
— Pentru dumneavoastră, bineînțeles, nici una. Dar înțelegeți... Cum să vă spun... Iată, eu am depășit o anumită perioadă a vieții. Privesc în urmă - hirtii, hirtii... Fără ele nu se poate, înțeleg, dar nu știu de ce toate au rezoluțiile în colțul stâng.

Iar acum e o perioadă nouă, neobișnuită. Atunci, să începă în mod neobișnuit. Fie măcar cu această hîrtie. Înțelegeți-mă. Mi-am băgat-o în cap... Și, știind la dumneavoastră în sala de așteptare, mi-am zis : dacă mi se va împlini dorința - toate vor reuși acolo unde voi fi trimis...

Ministrul privi cu atenție fața lui Peresvetov pci care viața brăzdasese pentru totdeauna șanțuri, văzu tulburarea care îl cuprinsese și broboanele de nă- dușală ivite pe fruntea lui osoasă.

Și scrisese în colțul drept : „De acord”.

....„Ce mult a trecut de atunci !”, gîndi Peresvetov adormind.

CAPITOLUL III

Se trezi exact după două ceasuri.

Așezîndu-se pe laviță, Peresvetov căscă, își netezi părul ușor încărunțit, își pipăi fața și-și dădu seama că ar fi trebuit să se bărbierască, dar parcă de asta îi ardea lui acum !...

De după perete se auzi uruiul motorului. „Aha, Troșkin. E punctual, afurisitul. îndeminatic și isteț, nu glumă...”

Urletul motorului încetă, prefăcîndu-se într-un sforăit domol. încă cinci-sase minute și se poate pleca. Peresvetov bău lacom apa rece, pe care o scoase cu o cană din căldarea de lîngă sobă, și privi prin fereastra dinspre miazăzi.

Soarele îl orbi. Cerul se limpezise de norii în- tunecoși.

Scînteierea zăpezii ce răsfrîngea lumina soarelui era de nesuferit.

„Ochelarii... Unde-mi sînt ochelarii ?” Peresvetov se scotoci prin buzunare, găsi ochelarii și se lăsă pe laviță.

„Dracu să mă ia. Am intrat la apă. N-aveam astîmpăr acolo unde puteam să stau pînă la capătul zilelor. Ce-mi lipsea ? Acum trebuie să-mi mut nevasta... Dar unde ? Doar nu poate locui într-un cort...”

O convîrșăție cil Voce tare dincolo de geam îi curmă șirul gîndurilor.

Peresvetov își aminti de Perepiolocikin. Paltonul și șapca acestuia nu erau în cameră.

Peresvetov se uită pe fereastră. Petea ședea pe prispă și fuma stîngaci.

Peresvetov surise morocănos.

„Poftim, n-aș fi crezut că fumează. Ei, care va să zică, nu este un om cu totul pierdut, puil de găină... Și ce l-a adus prin aceste locuri îndepărtate ? Tatăl e desigur contabil sau farmacist. Și el e unicul fiu, răsfațat pesemne. Și totuși s-a tîrît încoace. Nu știe să

facă nimic, nici măcar să bată un cui... Hm ! Este excepțional de sincer. Nu oricine ar fi mărturisit așa ceva... Pentru ce l-am cărat încoace ? Să-l fi dus înapoi la Absansk, să-i fi cumpărat un bilet, și marș la mămică ! Dar nu, n-ar fi plecat. Cîți nu sînt așa ca el, cu inima înflăcărată, care vin încoace. Nu-i nimic, aici li se vor aerisi capetele.”

Peresvetov tuși nemulțumit și, amintindu-și de bărbia lui nerasă, își trecu degetele peste maxilarele ca de piatră. înțepă totuși ! Nu-și putea suferi barba sură-roșcovană, care țîșnea în smocuri pe unde nimerea.

„Nu știe nimic ! Trebuie să știi și asta – să nu știi nimic...”

Și pe dată îl impunse un gînd, îndurător : „Dar eu ce știu ? Bineînțeles, un cui aș fi în stare să bat, apă aș ști să aduc, iar de despicat un lemn – asta-i fleac pentru mine. Își brîu minile grele și păroase. „Dar cîți am sînt de cînd am despicat cel din urmă lemn și am adus ultima căldare cu apă ! Limba da, ea a lucrat destul ! Am răcnit, fără să-mi crut gîtleul. „Asta da ! Dar ce mai știu eu să fac ? Da, desigur, am anumite cunoștințe, înțeleg cum și cînd trebuie făcute arăturile de toamnă, ce și unde trebuie semănat, pot deosebi un soi de grâu de altul, să spun pe dinafară toate marcele mașinilor... Totuși oamenii pe care îi conduceam erau cei care aveau semănat și strîngeau recolta. Fără conducere, este limpede, nu se poate. Dar dacă aș cerceta mai adînc, am cugetat eu vreodată oare la munca omului, cînd cutreleram ogoarele și fermele

sovhozurilor, respectam eu oare
munca oamenilor, dar nu așa de
formă, ci omeneste, din suflet ?
Stând în cabinet, zugrăvit-am în
închipuire, măcar o dată tabloul
muncii ? Mi s-a strins vreodată
inima citind o situație
informativă nesatisfăcătoare ?
M-am gândit oare câte framintări
și chinuri va fi adus această
situație ce mă scotea din sarite
acelora care nu erau mulțumiți
nici ei de propria lor muncă ? Și
parcă vinovați erau cei ce
munceau pe ogoare ? Eu nu am
trimis mașinile la timp, nu am
planificat cum trebuie, nu am
asigurat cutare sau cutare
lucru... Mă gindeam eu oare,
citind o situație informativă,
proasta, cum i-a framintat pe
oameni trista nevoie de a
comunica cifre
nesatisfăcătoare ? Doar în
spatele fiecărei cifre stătea un
om care nu a făcut ceva până la
capăt, și nu întotdeauna din lene
sau delăsare...

Și iată, acum va trebui să simt toate acestea pe propria mea piele
și să aflu cum este ea, această piele de director, tăbăcită de
muștrări, avertismente și dojeni.

Aici, pentru fiecare brazdă, fiecare greș, fiecare piesă, pentru
corturi, vagoane, pentru tabără, cazane, pentru bucătărie și
linguri, pentru cantină și, mai cu seamă, pentru fiecare suflet
omenesc voi răspunde doar eu și nimeni altul. Și nu voi mai trece
în goană peste cimpuri, fluturindu-mi geanta, însăși viața mă va
sili să aprofundez munca omului, să muncesc eu însumi cu
sudoarea frunții. Iar situațiile va trebui să le scriu personal. Să uit
și de papuci, și de halat, și de vreo carte neterminată... Să citesc ?
Cînd ?

«Am sosit», cum spune Troșkin.

Pe Perepiolocikin, pe alte mii de Petea și Mania i-a ridicat și i-a adus pe pământurile înțelenite bravura inimilor lor tinere, avântul sădit în sufletele lor de părinții entuziaști, sufletul revoluționar moștenit de la părinții revoluționari. Ei sînt tineri, și în sufletele lor arde flacăra nestinsă a căutării de ceva nou și neobișnuit, a ceea ce se numește romantism.

Iar tu ? Veche scrabă uscată, ce-ți mai trebuie romantism cînd știi doar ce enorme greutăți vei întâmpina chiar din primul moment ?” Cu capul în piept, Peresvetov cugeta fără să vadă ceva în față-i, în vreme ce Șurka, stînd de mult lingă ușa, se muta cînd pe un picior, cînd pe celălalt.

„O! ce ghinion, ghindea el cu năduf. Stă cu nasu-n pămînt, iar tu n-ai voie nici măcar să ră- suflî. Și ce să fie cu el ? Oare i-a murit nevasta ?”

Pe Șurka începu să-l zgîrie în gît din pricina acrelii dospite cu care se îmbibaseră pereții izbei. Nu se putu stăpîni și tuși.

3

Peresvetov înălță spre el o privire tulbure și spuse posac :

— A-a, tu erai... Numai că altă dată, te avertizez, să tușești în altă parte, nu unde sînt și eu. Ai înțeles ?

— Am înțeles, raportă Șurka.

— Ce, tu ai fost soldat ? întrebă în treacăt Pe- resvetov, scoțînd pe masă o hîrtie de douăzeci și cinci de ruble și punînd deasupra cana cu apă nebăută pînă la fund.

— Mă pregătesc să devin căpitan, dar asta este o poveste lungă, tovarășe director. Și fugi să ia cojocul. Permiteți-mi să vă ajut. E greu, nu-l poți îmbrăca așa, cu una, cu două.

— Pot și singur, mormăi Peresvetov, închein- du-și cojocul. Și parcă nici nu e nevoie de cojoc. E cald după cît se vede ?!

— Un joc drăcesc al naturii, Kiril Ilici. Instabilitatea elementelor, cum a spus un tip de aici. Acestui joc îi este expusă toată regiunea, chiar republica în totalitate, de la treizeci și unu decembrie pînă la treizeci și unu decembrie. într-un cuvînt, nu e Madagascar. Am avut noroc, ce să mai spun.

— Nici vorbă, mormăi Peresvetov cu indulgență, am avut noroc.

Lîngă mașină gazda stătea de vorbă cu Petea. Acesta încerca niște pîslari cenușii, care slujiseră destul și la alți stăpîni.

— De unde i-ai mai scos ? întrebă sever Peresvetov.

— I-am procurat de la vecini. Doar nu poate să umble prin stepă în ghetuțe, încheie supărată gazda. Dumneavoastră, personal, iată cum v-ați în- cotoșmănat!

— Miloasă, pufni Șurka. Ei, Molociko, în asemenea pislari poți să dansezi chiar vals.

— Care ți-e numele de familie, mătușică ? încep să vorbească Peresvetov, aruncind lui Șurka, pe sub sprâncenele încruntate, o privire amenințătoare.

— Penkina, taică, Agafia Vasilievna Penkina. Ei, cum e, fiule, au încăput ? I se adresa gazda lui Petea.

Acesta se plimba în jurul mașinii, ca să se deprindă cu pislarii.

— Ar încăpea trei ca el în pislarii ăștia, zise Șurka.

— Ascultă, Agafia, bărbatul tău este, mi se pare, paznic la depozitul gării ?

Peresvetov zăbovi lângă mașină.

— Așa e, chiar așa, se grăbi să răspundă Agafia Vasilievna. Ca și multe alte femei nu se dădea în lături să povestească unui om cumsecade tot ce avea pe suflet. În viața lui atâtea servicii a schimbat, bestia, că le-am pierdut socoteala. Am nimerit aici acum vreun an și jumătate. Toată Rusia am cutreierat-o în lung și-n lat cu „Maliuta”⁵ al meu. O-ho, pe unde n-am fost, și de unde nu l-au dat afară din pricina beției ! Am suferit atâtea chinuri cu el, crede-mă, că ar ajunge pentru cinci, și fața-i puhavă se schimonosi de suferință. Acum în Rusia îl cunosc toți ca pe un cal breaz și de peste tot îl gonesc, și atunci a pornit-o și el încoace. Dar și pe aici oamenii au să-i afle firea păcătoasă.

— Bine, o întrerupse blînd Peresvetov. Știi să gătești ?

— Dar întreabă-mă, Kiril Ilici, ce nu știi eu să fac ? Am fost președinte de colhoz, cînd bărbații au plecat să se bată cu nemții, am fost mulgătoare, șefă de echipă, am avut prilejul să fiu și moașă. Ehe, toate le-am învățat. Și cum să fie altfel, taică. Nevoia te învață, ăsta-i adevărul.

— Te voi angaja bucătăreasă la cantina sovhozului, zise Peresvetov, după un răstimp de tăcere. La început vei găti în

5

Referire la Maliuta Skuratov, omul de încredere al lui Ivan al IV-lea. Asprimea și hotărîrea cu care executa ordinele (arului l-au făcut să fie urit de boieri. A fost unul din cei mai tipici reprezentanți ai micii nobilimi din sec. al XVI-lea, care a devenit sprijinul social în lupta împotriva

vagon, apoi vom construi și o cantină. Îl plasez și pe bărbatul dumitale. Vom avea depozite. Am să-ți fixez un salariu corespunzător. Vrei să vii, hai ?

— Cum de nu, se învoi repede Agafia Vasilievna. Măcar voi fi între oameni. Aici e plictiseală, Kiril Ilici, o plictiseală fără sfârșit. E atât de urât să stai în casă singură-singurică ca un cuc și doar o dată pe lună să ridici și să cobori bariera... Oamenii din haltă să tot fie vreo treizeci cu ținci cu tot. Iar eu, tăicuță, sînt dornică de oameni. M-am deprins cu colectivul în colhoz și aici mă chinuiesc îngrozitor.

— Ei, vom vedea, răspunse nelămurit Peresvetov. După ce doar cu un minut înainte hotărîse să o angajeze pe Agafia Vasilievna, acum își schimbase gîndul. „Agafia este desigur o femeie isteată. Dar ce dracu să fac cu bețivanul ei de bărbat ?” O mai chibzui, vreme e destulă, adăugă el. Ascultă, o să venim să înnoptăm la tine.

— Sigur, păi nici n-aveți încotro... Loc este berechet, iar pe al meu îl mîn în tindă. Pentru omul beat e și sănătos să doarmă la aer proaspăt. Și acum încotro o porniți, omule ?

— în stepă.

— Chiar acum, cînd e gata să cadă noaptea ? se spăimîntă Agafia Vasilievna.

Șurka ședea în mașină, fuma și se gîndea. „În- tr-adevăr, unde îl mină necuratul ? Seara este dans la colțul roșu, iar acum, du-te la capătul pămîn- tului !”

— Ce ai să vezi noaptea în stepă ? îl iscodea Agafia Vasilievna.

— Așa mi-e firea, băbuțo, ce să-i faci ? Peresvetov scuipă

țigara. Ard de nerăbdare să vadă locurile unde o să fie sovhozul.

— Ai vreme să le tot privești ziua, pînă t-ei sătura !

— Dar eu acum am poftă să le văd. Toți sîntem niște copii mari. Toate le vrem pe loc, și basta.

Parcă mă împinge ceva din spate, Agafia Vasilievna. N-am pace. Agafia Vasilievna dădu din cap poate în semn de dojană, poate în semn de aprobare. Iar Șurka simțea că turbează, nu alta : „Într-adevăr te împinge dracu din spate. Ce nărav !”

Petea nu asculta discuția lui Peresvetov cu gazda, pe care avusese vreme s-o îndrăgească pentru simpatia ce i-o arătase. „Ah, Agafia, inimoasă femeie !” El se simțea nespus de fericit. Locuri noi, neobișnuite. Neobișnuitul Peresvetov, care l-a salvat, minunatul

Șurka, această bătrână blândă... Și-ar fi putut el închipui un asemenea noroc ?!

Iar acum misterioasa plecare nocturnă în stepă, unde poate va fi nevoie să înnopteze în preajma vreunui foc... Un foc într-o stepă de necuprins, pe care primii pionieri americani nici măcar n-au visat-o ! Ce ademenitoare, interesante și captivante sînt toate acestea !

Petea, care citise multe cărți de Fenimore Cooper, Stevenson, Myne Reed și de alți autori de romane de aventuri, se deosebea de prietenii lui nu numai prin erudiție, dar și prin excepționala lui sensibilitate.

Și iată că în față i se deschidea o nouă carte minunată, și chiar de la cele dintîi file începeau propriile sale aventuri, cum nu sînt multe nici în cele mai captivante romane. Căci în acelea faptele eroice ale oamenilor sînt stîrnite de cele mai multe ori doar de febrilele lor căutări de comori și tezaure. Pe cînd aici era o minunată inițiativă, atît de grandioasă și de neînchipuit ! Aici măreția țelului și romantismul se contopeau...

La acest gînd lui Petea i se tăia răsufierea.

„Poate că și eu îl voi ajuta cu ceva pe Peresvetov, gîndea el. Se va găsi doar și pentru mine o treabă, fie și cea mai simplă ! Poate să fie chiar foarte grea, și chiar de mi s-o părea în primele zile peste măsură de grea eu totuși voi rezista ! Pe cuvînt de onoare că voi rezista !”

Agafia Vasilievna ridicase bariera. Mașina porni brusc și se mistui în stepă, unde totul strălucea și scăpăra, desfătînd ochiul.

— Pe malul rîului, observă Peresvetov, cînd vitezometrul arăta că străbătuseră treizeci de kilometri, trebuie să fie o movilă cu un stilp. Rîul e la stînga. Privește, Troșkin, tu poți vedea mai bine. Fii cu ochii în patru și dumneata, Perepiolocikin. De îndată ce vei observa movila, dă căpitanului de cursă lungă comanda să oprească mașina.

Petea se lipi de geam.

Soarele atinse orizontul. Peresvetov admira paleta culorilor ce se întindeau tot mai larg pe cer.

Firea aspră a acestui om îl împiedica să-și împărtășească entuziasmul, care uneori îi copleșea sufletul. Peresvetov tănuia în adîncul inimii un puternic simțămînt de încintare la vederea unui mesteacăn ce înflorește primăvara, a florilor de măr, a teiului de

lingă căsuța din Verhnerecensk. încerca un sentiment neplăcut
cînd vreun tovarăș de drum își manifesta zgomotos încîntarea. La
toate întrebările, cum ar fi, de pildă, dacă lui Peresvetov îi place
acel cîmp de hrișcă, ce se întinde ca o flacăra în soare, sau un
stejar stufos, crescut undeva în drum, el răspundea, fără să-și
ascundă enervarea :

Nu-i rău, dar mai tăceți din gură, pentru dumnezeu

.Vreme de patru zile a blestemat pustiul, unde singur s-a trimis,
ca la muncă silnică. Dar iată că furtunile s-au potolit, cerul s-a
limpezit de norii întunecați, s-a ivit soarele, peste meleagurile
pustii a triumfat lumina, iar Peresvetov era captivat de tot ce
vedea acum în aceste ceasuri înainte de căderea nopții.
În tările cerului se răsfiga ușor o lucire cînd argintie, cînd de un
galben palid ce se topea și se ivea din nou deasupra liniei
scînteietoare a orizontului.

— Iată movila și stîlpul ! strigă Petea.

— Parcă fără tine nu văd, bombăni Șurka. Am sosit, tovarășe
director.

El opri mașina pe malul rîului, lingă o movilă scundă cu un stîlp
de piatră acoperit de zăpadă.

Malul pe care se oprise mașina era abrupt, iar cel dimpotrivă, în
pantă dulce, acoperit de stuf, făcea o pată neagră încremenită pe
fundalul alb al zăpezii.

Culorile pe cer se stînsă. Dinspre răsărit venea o negură
cenușie, și zăpada se întuneca.

— Iată, aici sînt posesiunile noastre, începu Peresvetov, fără să
se adreseze cuiva în mod special. Da, aici. Pe malul acesta avem
opt mii de hectare și tot atîtea și pe celălalt. Iar mai departe,
dincolo de rîu, sînt pămînturile sovhozului „Tihi ugol”⁶. Și adăugă
cu invidie : Douăzeci și două de mii de hectare. Au reușit să rupă
o bucățică bună, nu glumă !

— De, față de cele șaisprezece ale noastre, desigur. Șurka
mișca în mod nelămurit din degete, întreg raionul nostru

⁶„Colț liniștit” (n. t.).

Berezovka are douăzeci și patru de mii de hectare de pământ arabil, iar aici, o asemenea întindere ! Oare cum ne vom numi, tovarășe director ? Șurka întredeschise portiera și scoase afară piciorul în pislar. Măreau uit să vă întreb, dar adresa are și ea valoarea ei, în sens de corespondență cu ființele iubite.

— Avem deja o denumire. Poți să comunicii ființelor iubite : sovhozul „Zapadni”, regiunea Abșansk. M-da, raionul Berezovka, zici... Peresvetov se sprijini pe aripa mașinii. Câte colhozuri sînt acolo ? Pesemne nu mai mult de douăzeci ? Și oameni – o sumedenie, și case, și depozite, iar fermele ridicate sînt de pe vremea potopului. Iar noi trebuie să și arăm, să și construim. Înțelegi ?

— Desigur. Și ce-i cu asta ? Nu-i nimic, tovarășe director, ce nu poate face tinăra generație ?! Com- somolul, tovarășe director, a construit crucișătoarele și a servit pe ele ; în orașe a ridicat case pînă la cer, a mers voluntar împotriva cazemateilor și s-a legănat pe spînzurătorile fasciștilor. E greu de închipuit numai pe unde n-a fost, și ce drumuri n-a cutureierat.

Peresvetov îl privi cu surprindere pe Șurka.

— ■ Ei, vom vedea noi cîte parale faceți, mormăi el.

— E limpede. Numai permiteți-mi să remarc, începu posomorit Șurka. Dacă, de pildă, generațiile noastre de comsomoliști au riscat spînzurătoarea, atunci ce reprezintă pentru noi acest deșert ? Dacă generațiile noastre, după cum am citit, au cucerit lanțuri de munți de nestrăbătut, atunci cum să nu le cucerim și pe toate acestea ? Șurka făcu un gest de dispreț spre întinderea de pământ. Suflete mărunte e de la sine înțeles că se vor aciui și la noi, dar parcă partidul ține seama de ele ? Au să fugă, cum vă văd și cum mă vedeți, cu picioarele la spinare. Și dracu să-i ia, n-au decit s-o șteargă, călătorie sprîncenată ! Desigur că în poala mă-michii sau, să zicem, în vreun birou, e mult mai comod...

— Om vedea, repetă Peresvetov, răgușit. Cum, necum, dar cred că în dosul pereților calzi mult nu ne e dat să trăim. Va trebui să viețuim aici.

49

— Aici ? Întrebă nedumerit Petea.

— În palate nu departe de aici, făcu batjocoritor Șurka. În corturi va trebui să stăm, tovarășe director ?

— Cum se va încălzi, desigur, încuviință din cap Peresvetov și se urcă pe movilă.

⁷„Apusean” (n. t.).

Privești, privești numai stepă cît cuprinde ochiul, și mai departe, cu sutele de kilometri, netedă, fără rîpe și coline, fără tufişuri și păduri, tăcută, nesfir- şită, pustie, întinzîndu-se către miazăzi. Apoi începe deşertul, care se deosebeşte de acest şes numai prin faptul că acolo nu creşte nici măcar negara.

— Ei, gata cu trîncăneala, spuse supărat Peresvetov, deşi tovarăşii săi de drum tăceau. Curăţă locul pentru foc, Troşkin, şi pregăteşte cina. Pe- repiolocikin, marş, să aduci stuf !

Şurka se uită cu coada ochiului la Peresvetov şi întrebă :

— Deci vom înnopta pe aceste meleaguri de o deznădăjduită frumuseţe ?

— Da ce-ai înnebunit ?! răcni Peresvetov. Iată, am văzut unde va fi sediul central al sovhozului, om îmbuca ceva, om bea ceai şi ne-om întoarce la haltă. „Să înnoptăm aici”, repetă el. Pe zăpadă nu poţi dormi.

— Cîte n-au îndurat generaţiile noastre, ripostă Şurka. N-o să ni se întîmple 'nimic, chiar de-ar fi să înnoptăm aici. Pui stuf pe zăpadă şi sforăi cît poţeste. Iar aerul e proaspăt.

— Bine, generaţie comsomolistă, fă ce ți s-a spus.

Peresvetov se îndepărtă de maşină. Şurka îl însoţi îndelung cu privirea.

5

— Ai auzit ? i se adresa Şurka lui Petea, care privea gînditor la pîslarii lui. A sosit la căderea nopţii şi n-are astîmpăr... A pornit-o razna cine ştie pe unde... Nu cumva s-o fi dus să se sfătuiască cu lupii ? E o societate cum nu se poate mai potrivită pentru el, care îşi tot arată colţii ca lupul pentru motive ce rămîn o taină pentru mine.

Tot îndrugînd verzi şi uscate, Şurka scoase din portbagaj toporişca gospodarului în casa căruia înnoptaseră pentru prima oară, o lopată, un braţ de surcele, luate de la haltă, doi drugi de fier cu capetele ascuţite şi cu furci sudate la vîrfuri şi unul mai lung, fără furcă.

— Dar de unde este de felul lui ? întrebă Petea arătînd cu capul în direcţia unde se afla Peres- vetov.

— Am auzit la Abşansk cum că în regiunea Verhnerecensk el era un om însemnat. Aşa că tot însemnat o fi rămas plecînd de acolo cu un cucui. Ai văzut, tot capul îi e plin de cucuie ! Pare-se însă că pe aici nu se prea trimit cei ce umblă cu cucuie, îşi dezise singur Şurka propriul său gînd.

Petea zvîrlî pe zăpadă pătura îmblănită şi luă toporul.

— Ei bine, el o va şterge, tu o vei şterge, noi vom rămîne.

— • Eu n-o s-o şterg, zise Petea. Nu, asta n-are să se întîmple.

Șurka mîrîi a îndoială.

— Nu prea cred. Singur ai spus că nu știi să faci nimic... Cine are aici nevoie de-alde ăștia, hai ? Nu ți-o spun cu răutate. Ei, ajunge. Du-te după stuf, dar ia seama nu cumva să tai cizmele, că, oricum, nu sînt ale tale.

— Nu mă pricep, recunosc sincer Petea. Niciodată nu am tăiat stuf. Trebuie chiar de la rădăcină ?

51

— Cum ai putea, indiferent. Grăbește-te, în curînd se va așterne întunericul. Ai să te rătăcești prin stuf, și n-o să trimitem o expediție de salvare. Și uită-te dacă nu sînt mlaștini. Se spune că în unii ani riurile curg cu o iuțea nemaipomenită chiar pe gerurile cele mai cumplite. Deasupra e zăpadă, dedesubt bulboană. Ai să aluneci, și dus vei fi.

4

*Petea porni încetîșor spre stof. Șurka, scoțîndu-și mînușile, scui pă în palme, luă lopata și începu să curețe locul pentru foc, iar prin mînt_ porniră să i se perinde toate cite i se întimplaseră.

CAPITOLUL IV

Olga, fîca vitregă a șefului de miliție din Bere- zovka, ajunsă la vîrsta la care, cum se spune, fetele sînt focoase, l-a prins pe Șurka sărutînd-o la cinema pe Xiușka Abazina. Șurka a încasat de la Olga o palmă răsunătoare, la care au fost martori încă cinci din tinerii ce aabsolveau anul acela școala de zece ani din Berezovka. în aceeași clasă cu Șurka învăța fiul procurorului raional Mișa Hobotov, un flăcău leneș și cam prostul, tînta unor nesfîrșite batjocuri și zeflemele din partea lui Șurka.

Drept răzbunare, Mișa i-a povestit Olgăi nu numai despre aventura amoroasă a lui Șurka cu Xiușka Abazina, dar și despre celelalte numeroase aventuri ale lui, și aceasta în timpul cînd Șurka îi jura Olgăi dragoste „pînă la mormînt”... Din clipa cînd i-a declarat lui Șurka să nu mai îndrăznească să apară în fața ochilor ei, din aceeași clipă Olga a început să-l urască pe Mișa.

— Ești caiafă și canalie, îi spuse ea lui Mișa.

— Ei, hai, nu mai face pe grozava, mormăi Mișa, vădit descurajat de această izbucnire de minie, de neînțeles pentru el. Știu de ce îmi porți pică. Ți-a făgădui Șurka marea cu sarea, ți-a îndrugat verzi și uscate că o să ajungă erou, iar tu ai rămas cu gura căscată.

— Și ai să vezi că o să ajungă, se înflăcăra Olga. Ei da, el are să ajungă. Dar din tine n-o să iasă decît o bună precupeță.

— Eu voi fi zootehnician, declară trufaș Mișa. De la școala tehnică mă întorc în colhoz.

— E adevărat, căci porcii și oile sînt pentru tine cea mai nimerită societate.

— Și dintre zootehnicieni sînt unii care capătă titlul de erou, trînti sigur de sine Mișa.

Olga rîse batjocoritor.

— Tu, erou ? Ei, Mișka !...

— Vom vedea, răspunse abătut Mișa. Vom vedea, adăugă el cu un ton lugubru și plecă.

Conversația despre eroi nu se iscase din întîm- plare. Adevărul este că Șurka voia, după terminarea școlii, să plece la Odesa, să se angajeze pe baleniera „Slava”, pentru ca să se întoarcă la Berezovka cu chipiul de căpitan de cursă lungă și să se însoare cu Olga.

Tatăl lui Șurka, președintele Uniunii raionale a cooperativelor de consum, era de acord cu planurile fiului său și nu se împotriva căsătoriei cu fiica vitregă a căpitanului Krujkov.

Olga împărtășea convingerea generală că un chipiu cu trese aurii îi va sta foarte bine lui Șurka, și în visurile ei se și vedea așteptându-l pe Șuro- cika din cursă lungă, încărcat cu daruri pentru ea. Dar asupra lui Șurka se abătuse o lovitură, și tocmai de unde se aștepta mai puțin : Mișa Hobotov fugise de acasă !

Procurorul comunicase în toate orașele și satele fuga fiului său, iar organele de miliție primiseră dispoziția să-l prindă pe Mișa și să-l expedieze înapoi acasă. Dar fugarul intrase parcă în pământ, și abia mai târziu s-a lămurit totul. Părinții primiră de la fiu o scrisoare cu ștampila poștală a orașului Capetown. Cel mai lenes, prost și molit, după definiția lui Șurka, își înștiința tatăl și mama că a ajuns cu bine până la Odesa și a fost primit pe „Slava”, care în momentul de față se îndreaptă spre Antarctica. Din scrisoare reieșea că lui Mișa i se pusese un șorț dinainte și că fusese trimis la cambuză să scoată lăturile și să curețe cartofii. În încheiere, Mișa declara cu emfază, dar fără a minți de loc, ca numeroși căpitani de cursă lungă își începeau cariera de la cambuză, lături și coji de cartofi. În aceeași zi Olga primi de la Mișa o poză : se fotografiase sub palmieri, pe fundalul portului din Capetown și al „Slavei”, ancorată la dig. Mai departe se vedea oceanul, cu înaltele-i talazuri, ce se spargeau înspumate de mal. Mișa era înconjurat de o multime de vagabonzi. Desigur, aceștia îi cerșeau autografe. Mișa avea o înfățișare bravă, deși fotografal nu reușise să atenueze afectarea impusă de Mișa murei sale nu tocmai inteligente.

Pe cealaltă parte a cărții poștale erau scrise doar câteva cuvinte : „Acum ce mai spui ?”

Astfel, Șurka primise încă o palmă, de data aceasta din îndepărtatul Capetown. Șurka nu voia să repete aventurile molitului vrednic de dispreț, care i-o luase înainte pe drumul gloriei.

Prietenii își băteau joc de el cu atîta răutate, cum știe s-o facă numai tineretul, necruțător față de nereușitele altora.

2

Visurile despre comanda unui vapor de cursă lungă au plecat împreună cu Mișa. Dar inima lui Șurka nu bătea pentru nici o altă profesiune. Makar Troșkin se sătură de acest fiu ce umbla haihui fără nici un rost și îi spuse că colhozurile au mare nevoie de tractoriști. E o muncă onorabilă, iar cîștigul destul de bun. Șurka se învoi și urmă doi ani la Școala de mecanizatori agricoli din

Cernozemsk. Pe la Berezovka nu se mai arată, practica făcînd-o la o stațiune de mașini și tractoare departe de satul de baștină. Fetele se lipeau de el de parcă era uns cu miere. Șurka se îndrăgostea cînd de una, cînd de alta.

De Olga uitase cu desăvîrșire.

Cînd auzi despre pămînturile înțelenite, Șurka se prezintă printre cei dinții la comitetul regional al Comsomolului. „N-am ajuns căpitan, gîndea el, poate voi ajunge un erou al pămînturilor înțelenite. Ia să vedem ce e mai important ? Să scoți din mare balene cu carnea cărora sînt hrăniți cîinii, sau din pămînt griul pentru piinea cu care sînt hrăniți oamenii? Răspunsul este limpede !”

După ce a căpătat foaia de drum, a plecat acasă să-și ia rămas bun de la părinți. Makar Troșkin și-a lăudat fiul și a dorit chiar să bea cu el la despărțire. Și au vorbit mult despre țeliniș, despre ceea ce îl aștepta pe Șurka pe noile meleaguri. Apoi ca într-o doară, tatăl spuse că la construcția noii stațiuni hidroelectrice de la Berezovka a sosit inginerul Pavel Lukin, un tînăr chipeș, care, după cum se vorbea, s-a amoretat de Olga și se pare că intenționa chiar să se însoare cu ea. Șurka, însă, nici nu clipi. „Ce-mi pasă mie ?” A doua zi, dis-de- dimineată, plecă la oraș și se alătură eșalonului ce mergea la Abșansk. Era din ce în ce mai uluit de spațiile de necuprins care zburau pe lîngă ferestrele vagonului.

Șurka trăise în mediul rural din anii cei mai fragezi. Toate gîndurile oamenilor în mijlocul cărora crescuse plecau și reveneau la acel lucru veșnic prin care trăia satul, ce luase naștere poate cu trei, dacă nu chiar cu cinci sute de ani în urmă. Altul ar fi putut să nu știe, dar Șurka știa cum se străduiau oamenii să scoată din pămîntul arat și răsarat cit mai multe grîne. Iar aici, dumnezeule ! Un ocean de pămînt, un ocean mareț și fără de margini.

Un cernoziom gras, plin de sevă, ce stă degeaba, neatins de mina omului. Numai într-un somn dulce putea să-l viseze un truditor din Berezovka.

Să tot cutureieri cîmpurile și să nu le dai de hotare, să tot ari și să nu sîrșești niciodată.

Milioane de puduri de grîu vor rodi pe aceste șesuri, acoperite acum de zăpadă.

Foaia de drum pusă bine în carnetul roșu de membru al Uniunii Comuniste a Tineretului stătea lîngă inima lui Șurka, iar aceasta zvîcnea tare și cu bucurie. Doar și el, Alexandr Troșkin, va fi unul dintre cei ce vor trage prima brazdă pe oceanul înțelenit !

...La Abşansk, Şurka l-a cunoscut întâmplător pe Goghi Ceacivadze, inginerul-şef din grupul lui Pe- resvetov, şi i-a cîştigat simpatia. Goghi l-a sfătuit pe Peresvetov să-l ia pe Şurka şofer. Kiril Ilici îl chemă pe Şurka, îi aruncă o privire fugară şi zîmbi. „îndrăzneată privire ! Şiret, nevoie mare !” Şi mormăi : – Bine. Fie.

În vreme ce Şurka se lăsa pradă amintirilor, Peresvetov hoinărea prin stepă. După ce străbătu cam un kilometru, se opri ca să-şi tragă răsufierea. Întorcîndu-se, văzu departe flacăra rugului înăl- ţîndu-se spre cer.

Sfîlnic, stelele prinseră a lumina. Întinericul se făcea tot mai des.

Peresvetov merse pînă cînd reflexul focului pieri după o uşoară povîrnire a şesului. I se făcuse cald, îşi scoase cojocul, îl aruncă pe grămada de zăpadă, se aşează, răsufă uşurat şi-şi întinse picioarele trudite.

Apoi privi stelele ce tremurau în înălţimi. I se părea că le desluşeşte zborul şi foşnetul luminii ce se revărsa.

Acolo, în bezna şi în cosmicul frig al universului, îşi urmau drumul lor alte lumi, neştiute de om, galaxii se îndreptau spre inaccesibilele adîncimi, iar aici, pe planeta de mult răcită, pe un punct minuscul şedea un om vrăjit de marea tăcere a stepei.

Poate chiar din clipa în care pe planeta noastră s-au desăvîrşit uriaşele-i prefaceri, de atunci şi pînă astăzi a domnit aici liniştea, curmată doar de popasul scurt al triburilor ce cutreierau aceste meleaguri... Şi din nou se lăsa tăcerea, nu se auzea decît foşnetul negarei, fişitul paşilor de animale, şi filfiitul de aripi al păsărilor.

Se mai plimbau şuietînd şi vînturile, şi rare ploi torenţiale se abăteau asupra neprihănitului Mare Cîmp. Ne- gara şi buruienile mureau, iar prin forţele pămîn- tului se transformau în însăşi hrana lui... Aşa s-au petrecut lucrurile din veac în veac.

„Dar zilele vor trece în zbor, gîndea Peresvetov, şi omul va curma această străveche tăcere. Stepă se va umple de huruitul maşinilor, de zgomotul vocilor omeneşti, de cîntecul fetelor, va fi inundată de lumină electrică şi va veni sfîrşitul liniştii în care ea a zăcut din vremea veacurilor îndepărtate şi fără de număr...”

Peresvetov îşi aminti de întâmplătorea discuţie pe care o avusese în vagon cu un geolog ce se întorcea la Abşansk. Geologul străbătuse cu un grup de exploratori toate locurile înconjurătoare

la vest, est, sud și nord de riul Ciornaia, pe cursul lui superior și inferior.

Căutau apă, dar se loveau mereu de aramă, cărbune, fier, aur și zinc. Făcând săpături, oamenii găseau urmele așezărilor antice, unelte de muncă, zale și arme, obiecte de uz casnic, morminte ale unor popoare de mult dispărute, care au trecut peste această cimpie.

Din mai multe triburi și neamuri s-a născut poporul kazah. Veacuri de-a rîndul s-au format obiceiurile și credințele sale. Contradițiile interne, lupta cu vecinii puternici, fărâdelegile feodalilor și războinicilor străini, dezbinările dintre neamuri – toate le-a suferit acest popor, care locuia pe întinderi uriașe de munți și văi, lacuri și riuri, păduri seculare și pășuni mănoase. Spiritul poporului a fost totdeauna și a rămas liber...

„Și iată, gîndea Peresvetov, am venit aici eu, vor veni și alți oameni, puternici prin tinerețea lor, se vor uni cu cei ce trăiesc aici, vor clădi case, vor construi străzi, vor sădi livezi și grădini, vor ara stepa, vor zămisi copii... Totul pare simplu... Dar nimeni din cei care vin încoace nu-și închipuie, nici în cea mai mică măsură, ce jertfe vor fi nevoiți să facă aici la început. Oare toți vor fi în stare să îndure nenumăratele lipsuri ? Doar nici Moscova nu s-a construit într-o zi... Voi rezista oare și eu ? Cincizeci și doi de ani – ce-i de glumă?!”

Peresvetov își trecu distrat mîna peste bărbia masivă. Țepii nerași îi împunseră mîna.

„M-am delăsat în așa hal, că mi-e și silă să mă mai gîndesc. N-ar strica să-mi tai și părul. Dar unde ? Cui să dau la spălat rufe, cum să mă spăl ? Cîte zile ar trebui ca să-i ajungă nevestei o scrisoare de aici și cîte ca să aștept răspuns ? Și cum să ținem două case cu o singură leafă ?”

Toate aceste probleme ale vieții de toate zilele nu-l preocupaseră de fel pe Peresvetov la Verh- nerekensk. Dar aici fiecare amănunt obișnuit devenea o problemă uneori de nerezolvat.

Trebuia să-i aranjeze o locuință lui Troșkin și lui Perepiolocikin, locuitorului, agronomului, inginerului, organizatorului de partid și celui de Com- somol... Iată opt oameni, opt paturi, opt garnituri de așternut, opt dejunuri, prînzuri și cîine. Pe urmă așteaptă eșalonul – vreo sută cincizeci de oameni, sau chiar mai mult...

Unii desigur își vor aduce copii, munți de bagaje. Și cu toții urmează să fie cazați, asigurați cu hrană, plasați în posturi. Și ce

va începe abia după aceea ! Lipsuri în toate... Aşa-i de cînd lumea : e nevoie exact de ceea ce nu se găseşte ! Tractoarele fără piese de schimb, camioanele fără cauciucuri şi fără ştergătoare de parbriz... Negreşit se va descoperi că unele profesii pri-sosesc, iar altele lipsesc cu desăvîrşire. Bucătarii, croitorii, spălătoresele, bărbierii... Ce mulţi sînt la oraşe şi ce puţini vor fi aici !

„Şi fiindcă veni vorba... Acest Perepiolocikin... să-l numesc ajutor de tractorist sau socotitor ? Măcar de atîta o fi, poate, în stare...”

Pentru un moment Peresvetov îşi aminti de figura lui Petea şi îl compătimi.

„Un flăcău caraghios, dar curat, aceasta nu i se poate tăgădui, şi-şi va da toată silinţa. Trebuie să stau de vorbă cu el şi să strunesc şi pe puşla- maua de Troşkin. Asta pur şi simplu o să-l scoată din sărite cu zeflemelele lui ! Da, fiecare cu firea sa, cu nevoile sale ; şi chiar dacă sînt cele mai elementare, ele trebuie totuşi satisfăcute, pentru că altfel omul fuge la vecin şi pe urmă sparge-ţi capul pe cine să pui pe tractor în locul celui fugit... Şi ce, parcă se vor isprăvi grijile ? Sămînţă, benzină, combustibil, case de locuit, şcoli, ateliere... Mii de bonuri de livrare se vor aşterne pe masă, şi în ciuda acestor bonuri de livrare tot va rămîne ceva ce nu a fost trimis de la depozite, s-a pierdut pe drum, sau nu a fost adus la timp din pricina drumurilor impracticabile.”

Pentru moment lui Peresvetov îi reveni în minte biroul de la Verhnerecensk, trista bătaie a ornicului, fugarele pete de lumină. Prin faţa ochilor i se perindară, cum nu se poate mai desluşit, minunatele flori şi frunze vii, parcă abia rupte din copac, de pe covorul chinezesc, cu nuanţe plăcute.

Şi aşa, cine ştie de ce, îl cuprinsese dorinţa de a-şi aminti ce ochi şi ce culoare de păr avea secretara lui.

— Deh, zise cu voce tare Peresvetov, alungîndu-şi amintirile.

Răsuna ciudat acest cuvînt aruncat în desăvîr- şita linişte a stepei, o linişte fără de început şi fără de sfîrşit.

Peresvetov se ridica, îşi ptise cojocul pe umeri, îşi dezmoţi picioarele îngheţate şi, păsînd greoi, încovoiat parcă sub povara pe care singur şi-o aruncase pe umerii gîrboviţi, o porni agale spre rîu.

CAPITOLUL V

Lîngă focul ce ardea cu vîlvătăi mai era o maşină cu dublă tracţiune.

Un adolescent într-un cojocel unguresc de culoare cafenie şi căciulă de blană de ren arunca în foc stuf, pe care-l rupea

anevoie. În apropiere, pe jumătate culcat sub un cojoc, cu capul pe un cufăr sau pe o ladă, mai stătea cineva. Ceainicul bolborosea răgușit și scuipa cu minie, de parcă s-ar fi răzvrătit împotriva focului în care era silit de atîta amar de vreme să se pirjolească. Alături de ceainic, pe un băț prins de două furci de fier, spînzura un cazan. În el sfîrîia și gîlgîia ceva. Șurka construisese în ceasurile de răgaz de la Ab-șansk acest dispozitiv simplu, dar în schimb foarte trainic. Acum mesteca în cazan cu lingura pe care o lingea și pe care, din motive fără îndoială igienice, o ștergea de cojoc, ca să ia o nouă probă din cazan. Petea ședea în fața adolescentului de pe al cărui chip nu-și mai putea dezlipi privirea, plină de admirație, în vreme ce acesta din urmă puneă într-una stuf pe foc. Fața prelungă, nu tocmai frumoasă a adolescentului îi dădea în vileag ochii, în care se puteau desluși cutezanța și bărbăția. Toți trei tăceau, iar tăcerea era curmată cloar de bolborositul minios al ceainicului, de gîlgîitul fierturii din cazan și de trosnetul stufului din foc. „Cine dracu o fi ? Să fie Pastuhov, care a nimerit aici ?” se întrebă Peresvetov încercînd să ghicească. Pastuhov, secretarul comitetului regional din Abșansk cu problemele de agricultură, făgăduise să-l viziteze pe Peresvetov. „De altfel, el a plecat cu avionul la Moscova, cînd eu părăseam Abșanskul... O fi poate Ivașin de la direcția regională a sovhozurilor ? Nu, e puțin probabil să fie Ivașin...” Astfel, tot cugetînd în sinea lui și tot chitînd peste cine ar putea da, Peresvetov intră în cercul luminat de focul rugului. Adolescentul tocmai aruncase în foc un braț de stuf. Scînteile unui foc de artificii zburară către cer și se revărsară pe zăpadă, aidoma unui torent, stingîndu-se îndată.

2

— Avem musafiri, tovarășe Peresvetov, spuse Șurka vesel, observîndu-l pe Peresvetov.

— Da, văd, răspunse cu nepăsare Peresvetov. Bună seara. Adolescentul se întoarse. Privirea atentă a ochilor cenușii lunecă peste silueta girbovită a lui Peresvetov.

— Bună seara, zise cu voce scăzută tînărul. Lena Skrișneak.

— Cum ? întrebă Peresvetov surprins. Dați-mi voie, de ce Lena ?

Surîzînd, Lena se întoarse cu fața spre foc și abia atunci Peresvetov desluși două cozi, revărsate de sub căciula cu clape pe cojocelul cafeniu.

— Ei, care va să zică, am dat greș. Iartă-mă. Te-am luat drept băiat. Nădăjduiesc că nu ești supărată !

— Păi, ea chiar ar fi trebuit să fie băiat, interveni Șurka. Taică-su și măică-sa n-au apucat s-o ducă pînă la capăt. Pufni și se înecă cu o bucată de carne pescuită în cazan.

Petea se înroși și mormăi ceva minios. Lena îi răspunse lui Șurka cu o privire senină, liniștită, iar acesta, sperindu-se fără să știe nici el de ce, se prefăcu a tuși, dar atît de tare, încît răsună toată stepa.

— Iartă-mă, mormăi Șurka. Mi-a scăpat.

— Așa nu e bine, spuse încet Lena. Nu-mi place așa, Șura.

— Doar mi-am cerut iertare, mîrîi supărat Șura.

Petea izbucni în hohote de rîs, în sfîrșit se găsise ac și de cojocul lui Șura. Ei, bravo, dragă Lena !

Peresvetov își aruncă cojocul pe canistra ce zăcea lîngă rug, se așeză și o întrebă pe Lena :

— Cum ați nimerit aici ?

— Păi, au mers pe urmele noastre, comunică Șurka, privind-o pieziș pe Lena.

— Dar acela cine e ? vru să afle Peresvetov, făcînd semn cu capul spre omul ce zăcea sub cojocul negru.

— Tata, răspunse Lena. Skrijneak.

— Skrijneak ! Numele nu-i spunea nimic lui Peresvetov.

— Va să zică, așa arăți ! zise Lena ridicîndu-și din nou ochii atenți către Peresvetov. Tatii i s-a vorbit mult la Abșansk despre dumneata.

— Deci sinteți din Abșansk ?

— Am fost și pe acolo.

— Să-l trezesc oare ? se oferi Șurka. Se vede că tăticii duminale îi place să doarmă.

— Mai taci! Îl repezi Peresvetov. De loc n-ai astîmpăr... Lasă-l să mai doarmă puțin, avem destulă vreme să facem cunoștință. Dar șoferul dumneavoastră unde e ? N-au șofer, exclamă Petea, cu o voce pierdută de admirație. Singură a condus mașina, închipuiți-vă ! Strașnică fată, nu-i așa ? Privirea lui Peresvetov lunecă spre plăpînda siluetă a Lenei, ale cărei mîini mici rupeau anevoie stuful.

' - Imposibil !

Fata tăcu.

— Cîte zile ați mers ?

— Șase zile.

— Dar de ce-ai condus dumneata mașina și nu un șofer ?

— Pentru că pur și simplu nu am găsit, iar eu mă pricep oarecum. Am învățat la cursuri. După ce am terminat școala medie, adăugă ea timid și parcă scuzîndu-se că se apucase de o treabă ce nu i se potrivea.

— Ca să zicem așa, a mers pe linia mea, remarcă cu condescendență Șurka. Numai că aceasta nu este o ocupație feminină. Fusese cît pe aci să spună „muierească”, dar își mușcă limba.

Lui Petea nu-i scăpă nici acest amănunt. El nu-și lua ochii de la Lena.

Lui Peresvetov îi plăcu dintr-o dată această fată cu ochii limpezi, îngîndurați. „Dar curajoasă mai e !”, gîndi în sinea lui, și întrebă :

— A fost greu ?

— Da, foarte. Lena mai puse stuf pe focul care din nou zvîrli către cer o cascadă de scînteii. Tata m-a ajutat, l-am învățat puțin în timpul drumului. Singură, desigur, n-aș fi scos-o la capăt. Și e bine că nu s-a întîmplat nimic cu mașina, căci altminteri m-aș fi împotmolit fără-ndoială.

— Dar cum ne-ați dibuit ? întrebă Peresvetov.

Am poposit în aceeași casă unde ați fost și dumneavoastră. La haltă, Agafia Vasilievna ne-a spus că ați plecat în stepă. După ce ne-am mai încălzit puțin, v-am luat urma.

— Cu cine vorbești, Oliona ? răsună de sub cojoc o voce de bas.

Apoi cojocul fu zvirlit la o parte, și un bărbat într-o scurtă din postav gros, cu guler de astrahan, se așeză pe ladă.

— Aha, continuă el vesel, cu un puternic accent ucrainean, aici, după cum văd, societatea noastră a sporit. Să trăiești, tovarășe Peresvitov. Bărbatul se apropie de Kiril Ilici și îi întinse mîna. Ei, să vedem cum arată acest Peresvitov. Am auzit multe despre tine la comitetul regional. Și strînse cu putere degetele lui Peresvetov. Să facem cunoștință. Mă numesc Skrițneak. Stepan mi-e numele de botez, Trofimovici, după tată.

— Dar ai un lăboi, tovarășe Skrițneak, zise Peresvetov, luîndu-l și el tot cu „tu” și frecîndu-și degetele pentru a restabili circulația singelui.

— De, tatăl meu și maică-mea mi-au dăruit forță, ce să mai vorbim. Asta sînt ! Uită-te bine la mine, te rog, rosti Skrițneak, iar fiecare cuvînt, pronunțat dulce și plin de savoare, rămînea parcă multă vreme spînzurat în văzduh. Am mîna ca cei din Kuban, tovarășe Peresvitov, iar sufletul mi-e ucrainean, legat de pămînt, ca să știi cum stau lucrurile.

Lena se uită lung la tatăl ei, iar acesta se potoli îndată.

— Nu e ucrainean, zise ea. E din Voronej, iar în regiunea Kubanului a lucrat numai patru ani.

— Cum nu sînt ucrainean, copilul dracului ? se împotrivi Skrițneak. Dar tatăl meu de unde e ?

— Din Voronej, tată, spuse Lena surîzînd blînd.

— Păi tocmai asta-i, spuse triumfător Skrițneak. Iar cei din sudul regiunii Voronej sînt ca și ucraineni.

— Și totuși nu sînt ucraineni, se încăpățîină Lena.

— Ei, ia mai taci, nu-l face de rușine pe taică-tu.

Skrițneak își șterse nădușeala ce i se brobonise pe frunte fie din cauză că se fisticise, fie din pricina dogoritoareii vîpăi a focului, își scoase căciula țuguată și-și trecu palma peste scăfirlia rasă pînă la piele.

„Dacă și-ar lăsa un smoc să-i crească, și dacă și-ar pune și niște șalvari largi cît toate zilele, apoi ar putea să-l joace pe Taras Bulba”, gîndi Peresvetov.

Capul lui Stepan Trofimovici, rotund și mare cît un pepene zdravăn, se înălța pe un gît scurt de taur, înfipt pe niște umeri lați și puternici. Indesat și bondoc, Skrițneak aducea cu acel soi de

oameni despre care se zice că sînt totuna și în lung, și în lat. Fața îi era proaspătă și rumenă, iar nasul borcănăt ciupit de vărsat se înălța între pomeții ieșiți în afară. Buzele pline, ca de femeie, se deschideau într-un zîmbet vesel, iar ochii ce-l luceau cu ștrengărești scinteieri erau străbătuți de lumina unei inteligențe puțin comune. Coapsele foarte grase, picioarele scurte și torsul disproporționat îl făceau să semene cu un moș Martin, blajin și stingaci.

— Ia întoarce-te, fiule, i se adresă el glumeț lui Peresvetov.

— Asta ai furat-o din *Taias Bulba*, zise Peresvetov.

Șurka izbucni în ris. Petea se uită la Lena, care clătina dezaprobat din cap.

— Uite-al dracului, pe toate le știe, strigă Skrițneak.

— Și asta e furată din Gogol, remarcă Peresvetov.

— îi place foarte mult să recitească *Taras Bulba*, zise Lena, scuzîndu-l parcă pe tată-său. Ea ședea, cuprinzîndu-și genunchii cu minile, cu fața la foc, fermecată de jocul flăcărilor.

— Ce e drept e drept ! Și Skrițneak rîse îndelung.

Lena, cu un aer de nepătruns, privea la foc, iar Petea o urmărea, subjugat.

— Așa-așa, mîrîi Skrițneak. Scoase o pipă zdravănă și o umplu cu mahorcă tăiată gros, cu care își umflă pumnul după ce îl virî în buzunarul fără fund al scurtei. Așadar, tovarășe Peresvetov, să stăm de vorbă !

5 - StepS cit vezi cu ochii

65

— Dumneata tot pe linia sovhozurilor lucrezi ? întrebă Peresvetov.

— Ba ceva mai sus, spuse Skrițneak, lăsînd de astă dată la o parte vorbulețele ucrainene, mai sus, Peresvetov.

— Este recomandat ca secretar al comitetului raional de partid din Cernorecensk, explică Șurka.

— Stai jos, tată, zise Lena, aruncînd lui taică- său pe sub sprîncene o privire posomorită.

— Dar tu de ce-mi poruncești ? Ia te uită ce mai comandant ! Lena ridică din umerii ei înguști.

Skrițneak se scărpină după ureche.

— Vezi, Peresvetov, nu mă lasă să trăiesc. Am adus pe lume o fată pentru propria-mi tristețe și amărăciune.

— Nu tu m-ai adus pe lume, ci mama, răsună surd glasul Lenei.

— Tăcere ! răcnî deodată Skrițneak. Mă-ta ? Du- că-se, la toți dracii. Ea nici nu e și nici nu va fi cu noi.

— Ba va fi, gîfîi Lena.

— Nu va fi ! făcu Skrijneak bosumlat, și în clipa aceea el îi păru lui Peresvetov un urs ridicat în două labe, gata să se năpustească.
Lena își șterse o lacrimă pe furiș. Petea vru să spună ceva, dar nu rosti o vorbă și se așeză.
Șurka scoase un „hm”, a nedumerire.
— la stai jos, tovarășe Skrijneak, spuse liniștit Peresvetov, care își dădu seama că cine știe ce taină grea îi face să se înfrunte. Vă poftesc în cortul meu. Ei, Troșkin, împarte fiertura de prune.
— De acord, făcu surd Skrijneak.
De minie, fața i se făcuse ca varul. Se lăsă jos pe stuful aruncat în jurul focului. Paloarea îi pierdea pe nesimțite.
Lena, după ce scotoaci în ladă, se întoarse la foc cu două farfurii de aluminiu, cu furculițe și linguri.
Șurka scoase din portbagaj castronașul din material plastic și turnă fiertura de prune, care împrăștiă un miros de mirodenii.
Bucățile mari de carne de oaie - Șurka o cumpăraseră la haltă - le împărți cu o precizie aproape matematică.
— Raionul Cernorecensk... zise gânditor Peresvetov. Asta însemnează, tovarășe Skrijneak, că vom fi și noi în zona ta de activitate ?
— De, va cam trebui să gospodărim împreună.
Skrijneak rodea cu poftă un os de oaie cu dinții săi mari și galbui, al căror aspect îi stârnea lui Peresvetov un simțământ de invidie, căci îi căzuseră dinții de cînd cu foamea de prin o mie nouă sute douăzeci.
— Dar unde va fi centrul raional ? întreabă Șurka.
— Apoi am spus că am de gînd să mă învecinez cu voi. Pe teritoriul dumitale avem de gînd să construim, tovarășe Peresvetov. Ni s-au alocat douăzeci de hectare din pămîntul tău. Ne vom plictisi unul pe celălalt de moarte.
Peresvetov nu se aștepta de loc la o asemenea întorsătură. „Aha, iată pentru ce a poftit aici butoiul acesta. Ehe, ce îndrăzneală ! A luat dintr-o dată taurul de coarne..”
La comitetul regional nimeni nu suflase o vorbă nici măcar despre faptul că centrul raional va fi situat alături de sovhoz. Iar acum, reieșea că el nu va fi doar alături, ci chiar pe pămîntul lui, al lui Peresvetov.
„Numai asta mai lipsea, gîndi cu ciudă Peresvetov, și bucata de carne de oaie i se opri ca un nod în gît. Împinse cu minie castronașul la o parte. Mi-au smuls douăzeci de hectare !”

Peresvetov era lacom de pământ. Și deși șaisprezece mii de hectare de pământ înțelenit îl îngrozeau, nu ar fi renunțat nici în ruptul capului la un petic de pământ. Iar acum trebuia să cedeze douăzeci de hectare.

57

67 „Se preface a fi blind, dar cum s-a răstit la fi- că-sa ?! A pălit chiar ! Vulpoiul, hohotește în gura mare, îl face pe Taras Bulba... Sînt deprins cu asemenea figuri, am mai văzut eu de-alde ăștia. **Îți** face **și** un tedeum, ba la o adică, chiar și un parastas, în toată regula. De sfaturi și povețe nu mai e chip de scăpat acum. Vom fi vecini - așa că numai de dojeni voi avea parte. Și unde mai pui că nu va fi nevoie să mă duc prea departe ca să le ascult.”

— Așa-așa, bombăni Peresvetov. Dar cine o să construiască centrul raional, Stepan Trofimovici ?

— Trustul de construcții. Se spune că trustul nu prea are mijloace, abia se înfiripă. Cred că n-ai să refuzi să dai ajutor organizației de partid a raionului ? Și Skrițneak îi făcu blajin cu ochiul.

— Eu însumi am nevoie să construiesc, răspunse rece Peresvetov.

— Tocmai, așa că vei construi și pentru mine : laolaltă merge mai repede și costă mai ieftin, o tot ținea mortîș Skrițneak, fără a lua în seamă, parcă, nemulțumirea lui Peresvetov. Ceilalți ascultau tăcuți convorbirea lor domoală. Petea sorbea distrat din fiertura de prune, nimerind cîteodată cu lingura în gol, căci rămăsese cu privirea pironită asupra fetei. Lena minca atentă. Doar Șurka își umpluse cel de-al treilea castronăș și, dîndu-și seama de ceea ce se petrece, se amuza în sinea lui. „A și început, gîndea Peresvetov. Asta-mi mai lipsea : să am pe cineva de întreținut. Chicotește într-una, dar ferească sfîntul să intri în colțul lui : sînt grozavi!”

— O să vedem, zise el cu nepăsare. Bineînțeles, dacă va fi cu puțință... Mă voi consulta acolo, și Peresvetov arătă cu capul undeva într-o parte.

— Dar pentru ce să te mai sfătuiești cine știe cu cine ? Începu cu precauție Skrițneak, care adesea folosea și el această expresie pentru a înmormînta mai adînc o treabă. Aici există două capete, și mi se pare - nu proaste.

— O să vedem, o să vedem, răspunse cu un su- rîs prefăcut Peresvetov.

Se ferea de refuzuri categorice. E mai bine să încurci lucrurile, să vorbești în doi peri, să mormăi printre dinți, ca să nu se prea înțeleagă. „Ar fi o mare prostie să mă cert cu Skrijneak, gindea Peres- vetov. Nu, nu, trebuie cu orice preț să mă înțeleg cu el. Firește că e grozav de neplăcut să stau sub ochii lui, dar, pe de altă parte, și apropierea comitetului raional de partid însemnează avantaje care nu merită să fie trecute cu vederea.” Peresvetov zîmbi în sinea lui. „M-da, dialectica, cum spune Troșkin.”

— Vom vedea, încuviință cu vioiciune Skrijneak, înțelegînd că nici el nu trebuia să pună șaua pe Peresvetov, chiar așa, din mers... „Fără el, nici mie nu-mi va fi prea bine !”

Skrijneak înghiți fiertura de prune și împinse farfuria în lături. Lena, care terminase; de mult să mănince, luă farfuria și o umplu cu zăpadă ca s-o curețe de urmele fierturii de prune. Zăpada înghețată îndată pe fund.

Șurka îi luă farfuria, adună și restul veselei, turnă în strachină puțină apă fiartă din ceainic și se duse mai la o parte.

— Să torn ceaiul ? făcu Lena cu timiditate, adre- sîndu-se lui Peresvetov.

— Sigur că da, răspunse Skrijneak în locul lui, privind-o pe fîcă-sa cu ochi rugători.

Fără a-și întoarce fața spre el, ea începu să toarne ceaiul. Petea, neliniștit, se tot frămînta în loc.

— Lăsați-mă pe mine, se rugă el. O să vă opăriți.

Lena surîse încrezătoare și îi dădu ceainicul.

Petea turnă ceaiul, scoase din buzunar un pumn de bomboane și le puse în fața Lenei. Cu același zîmbet blînd, fata luă o bomboană și apoi încă una, pe care o puse la îndemîna lui taică-său, fără să-l privească.

Skrijneak se înveseli.

Lui Peresvetov nu-i scăpa nici un amănunt din această scenă.

„Toate astea au tilcul lor, își zise el. Dar, la urma urmelor, ce mă privește, n-am eu și așa destule griji ?”

— Dar dumneata de ce nu bei ? întrebă Lena, întorcîndu-se spre Petea. Lasă-mă să-ți torn.

Petea luă din minile ei paharul și îl strînse la piept ca pe o neprețuită comoară.

Skrijneak își netezi mustățile-i lăsate pe oală, ca la cazaci, și dădu cu viclenie din cap.

4

Șurka se întoarse și-i dădu Lenei vasele. Ea le aranjă în ladă.

— Mi-ați oprit și mie ceai ? întrebă Șurka, adre- sindu-se, fără să se înțeleagă de ce, tocmai Lenei, ca și când ea ar fi fost gazda în preajma acelui foc din mijlocul deșertului, deasupra căruia scăpărau cu vesele sclipiri stelele pe bolta cerului.

— Să-ți torn ?

— Da, fi te rog atât de bună.

Șurka se uita la Lena și, fără să-și dea seama de ce, își aduse aminte de Olga.

„Sic ! Sic I” , își zise el, gândindu-se la cartea poștală primită de Olga din Capetown.

Și prin minte i se perindară palmierii și priveliștea „Slavei” în preajma digului înecat în lumina soarelui de sud.

Șurka învălu într-o privire fugară făptura fetei. Lena îl privi cu răceală, iar el coborî îndată ochii în pământ.

Skrjineak își scoase din nou pipa, în care se ivi o moviliță stacojie, ce se aprinse într-o clipă, aco- perindu-se repede cu cenușă.

Imbinându-se cu fumul focului, o dîră albăstrie o porni spre cer.

Aprinzîndu-și țigara, Peresvetov zise :

— Cite sovhozuri vor fi în raion, Stepan Trofi- movici ?

— Douăsprezece. Raionului i s-au repartizat opt sute de mii de hectare compacte de pământ înțele- nit. Ceva mai puțin decît teritoriul Belgiei, răspunse distrat Skrijneak, uitîndu-se pieziș la fică-sa.

— O să fie nevoie de mulți oameni l observă Șurka căscînd.

— Ei, hai, isprăveste, Troșkin, e vremea să plecăm, zise Peresvetov. Scoate parul și dă-mi toporul.

— Am înțeles.

Șurka puse deoparte cana cu ceai, pe care nu-l isprăvisese încă, și se îndreptă legănîndu-se spre mașină. Niciodată nu fugea mîncînd pămîntul ca să execute ordinele lui Peresvetov, căruia îi plăcea înțeleapta cumpătare a șoferului. Iar Șurka se prefăcea a nu fi observat acest lucru.

El aduse un par gros, ascuțit la capăt, și un topor greu, cumpărat la Absansk.

— Acum vine clipa solemnă, surîse Peresvetov, s-ar cuveni să fie întîmpinată cu salve de tun.

— Adică cum ? făcu nedumerit Skrijneak.

— O să bat acum parul în pămînt, în locul pe care va trebui să fie sediul central. Ca să zic așa, am să marchez locul unde ne vom plictisi unul pe celălalt pînă n-om mai putea.

— Hai, în tovărășie. Jumătate îl bați tu, jumătate, eu.

„O ține una și bună, polobocul ăsta, gîndea cu necaz Peresvetov. Lua-te-ar naiba. Oricît aş sta în cumpănă, va trebui totuşi să construiesc centrul raional.”

— **Îți las ție această cinste.**

De ce ? se împotrivi Skrijneak. Și, cu un suris triumfător, adăugă : Să-l batem împreună în pămînt. La noi, conducerea de partid a mers și va merge totdeauna mină-n mină cu economicul.

Peresvetov se îndepărtă cu vreo două sute de pași de foc, vîrî parul în zăpadă și-l izbi cu talpa toporului. Parul pătrunse abia un țol în pămîntul înghețat. Peresvetov îi dădu lui Skrijneak toporul

„Acesta îl învîrți în mîini ca pe o peniță și, lăsîndu-se puțin pe vine, iar apoi ridicîndu-se, îl lovi cu atîta putere, încît îl infundă cu mai bine de o pătrime în pămînt. Abia apucase Skrijneak să ridice toporul, ca să mai lovească o dată, cînd în stepă răsună o detunătură ce se pierdu undeva departe. Skrijneak tresări.

— Asta ce-o mai fi ? întrebă el, întorcîndu-se spre Peresvetov.

Putîn mai departe, Șurka rinjea, iar din pușca-i de vînătoare ieșeau rotocoale de fum subțire.

— Prostănacule, făcu printre dinți Peresvetov aprobator. Ce prostănac ! A tras totuși salva de salut. Isteț mai e, pușgasul ! A tras-o cu pușca mea. Hai, mai bate aici, Stepan Trofimovici. Skrijneak lovi cu putere. Capătul parului zbură în jăndări, dar acum stătea țepăn.

— Il vom păstra ca pe un monument istoric al epocii, zise Șurka, apropiindu-se de ei. Vă rog, tovarășe director, să-mi faceți și mie cinstea. Poate că pe locul acesta va fi căsuța mea.

— Dă-i drumul, răspunse vesel Skrijneak. Primele două lovituri revin partidului și economicului, iar cea de-a treia, Comsomolului.

Șurka lovi capătul despicat al parului.

— Gata, acum chiar că puteți primi felicitări pentru casa nouă, Alexandr Makarovici. Ce locuință ! Nici nu-ți poți lua ochii de la ea. Un palat, nu altceva ! Șurka îi făcu cu ochiul lui Skrijneak.

— Ei ! Hai să plecăm, Stepan Trofimovici. Vii și tu la haltă ?

— Păi, dar unde ? Oi înnopta la paznica de lângă barieră.
 — Om avea oare loc ? făcu supărat Peresvetov. „Poftim, până și în casa Agafiei s-a băgat. E mare meșter !”
 — Nu-i nimic. Acolo lavițe sînt destule pentru un pluton.
 Pricepută muiere Agafia asta. O s-o atrag la comitetul raional. Ca să zic așa, prima unitate bugetară pe schemă, în afară de mine.
 — Cum s-o atragi ?
 — De ce nu ? E o femeie vrednică, la mine va fi îngrijitoare.
 — Și primește ?
 — Ei, mai face nazuri. Dar nu-i nimic, va veni, dacă îi e dor de omenire.
 „Pînă aici, prietene, își spuse hotărît Peresvetov, pe Agafia nu ți-o dau. Ți-e de ajuns să-ți întindă omul mina, că i-o și înhați pînă la gât.”
 5
 Cînd s-au întors la foc, Petea povestea ceva cu înflăcărare Lenei, iar ea asculta cu capul plecat, rupînd în neștire tulpinile de stof.
 Văzîndu-l pe Peresvetov, Petea șopti :

— Mai târziu, da ? Lena încuviință din cap.
 — Așadar, la drum ? bubui vocea lui Skrijneak. Oliona, mașina e gata ?
 Lena puse lada cu vesela în portbagaj și porni motorul.
 După ce ambală motorul, Șurka se apropie de Lena și ascultă duduitul motorului mașinii pe care o conducea dînsa.
 — Mai redu puțin gazele, zise el politicos. Un motor rece nu trebuie pus la turație prea mare.
 Lena, ascultîndu-i sfatul, făcu întocmai.
 — Una dintre bujii nu-ți funcționează bine. Șurka se îndreptă spre mașina sa, se întoarse cu scule și cu o lampă portativă. Ridică capota. Ține puțin lampa, te rog.
 Lena luă lanterna și se aplecă deasupra motorului, urmărind concentrată fiecare mișcare a lui Șurka.
 — Chiar așa e, cum am bănuit ! zise el. Oprește motorul.
 — Hei, Troșkin, nu mai vii odată ? răsună vocea nerăbdătoare a lui Peresvetov. Iar moșmondești ceva ? Ai și găsit timpul potrivit.
 — Păi, nu pot să merg cu o bujie defectă, se răsti Șurka la director.
 — Bujia ! repetă Peresvetov. Ție ți-ar trebui... și se opri brusc, amintindu-și de prezența Lenei. Haide, mai iute.
 Lena opri motorul și se apropie de Șurka. Petea îi se alătură și el. Stătea aplecat peste motor, iar apropierea Lenei îl făcea să simtă o bucurie tihnită, plină de fericire.
 Șurka bombănea minios :
 — Lor nu le arde decît de plimbare. Dar de faptul că și mașina este aproape o ființă nici că le pasă. Ce mai încoace, încolo ! Dacă o distrug pe asta li se va da o alta nouă. Bănuții sînt doar ai statului, așadar de ce să-ți fie milă de ei ? Apoi înșurubă bujia. Și dacă se întimplă ceva pe drum, s-o careți. Ai văzut cum am făcut eu ? Iar pentru mai multă siguranță, s-o arzi la foc. Moaie o cîrpă în benzină, arunc-o pe jos, aprinde-o, ia bujia cu un clește patent și ține-o deasupra focului. Uleiul va arde, și totul va fi în regulă. Dă drumul la motor !
 — Mulțumesc, Șura.
 Lena se urcă în mașină și puse contactul la motor : funcționa bine. Șurka scoase un „hm”, care arăta că e satisfăcut.
 — Plecați.
 — Mai bine merg în urma dumitale.
 — Mă rog, încuviință galant Șurka.

Skrjineak stinse focul, cu picioarele, iar asupra stepei se așternu deodată o beznă înspăimântătoare.

— Ei, ai terminat, curtezanule ?

Nerăbdător, Peresvetov se muta de pe un picior pe celălalt lângă mașină.

— Am terminat, răspunse Șurka posomorit și sfidător. Și ce v-ați năpustit așa asupra mea, zău !... Asta se numește curte ? Să nu îndrăznesc să ajut un tovarăș ? Ne grăbim, ne grăbim mereu...

— Lasă vorba ! Peresvetov puse cojocul pe locul din față și se așeză. Dar unde e ăla... Perepioloci- kin ? Deschise portiera și strigă : Perepiolocikin, să te mai așteptăm ?

— Ne va însoți, răsună vocea Lenei. Nu vă supărați, nu-i așa ? Am să-l învăț să conducă mașina.

— Pagubă în ciuperci, mormăi Peresvetov. Plecăm, Troșkin.

— S-au și înțeles ! mirri Șurka printre dinți.

— Și ce te frământă pe tine ? Nu cumva ești gelos ?

— Da de unde... Am văzut eu altele mai cu haz ! E urită foc !

În schimb are suflet.

— Cum de l-ați văzut în întuneric ?

— Un suflet bun se vede și în beznă.

— Asta înseamnă că sufletul meu este rău, nu-i așa ?

— Tu, Troșkin, nu mai căuta pe dracu, și altă dată să nu mai îndrăznești să vorbești cu mine pe un asemenea ton, zise aspru Peresvetov. Nu știu ce diavol te indeamnă și ce ghimpe te împunge, dar fă bine și varsă-ți năduful pe alții.

— Am înțeles, zise Șurka bosumflat. Dar și eu am printre altele și suflet, și la fel de predispus...

— Știu la ce este predispus. Și pentru că veni vorba, dă toporișca înapoi ăluia de la care ai „împrumutat-o”, ai înțeles ?

„Iată diavolul sur, toate le vede, toate le știe !”, gândi mhnit Șurka. Toporișca îi plăcea foarte mult, iar la stăpinul ei zăcea neîntrebuințată. Dar nu răspunse nimic.

Lumina inundă volanul, înecînd în aur oglinda retrovizoare din față lui Șurka. Acesta o întoarse cu o mișcare furioasă.

— Tîmpita ! suieră el printre dinți. Zi-i muiere, și basta !

Peresvetov, fie că nu auzise ce bombănea Șurka, fie că se făcuse că nu-l aude, se așeză mai comod și nu mai scoase o vorbă pînă la haltă.

CAPITOLUL VI

Ferestrele izbei Agafiei Vasilievna erau luminate cînd cele două mașini ajunseră la haltă.

Șurka sună din claxon. Citeva secunde mai târziu bariera se ridică. Agafia Vasilievna, după ce luminează cu felinarul mașina din față, începuse să suzică bucurată; Șurka îi făcuse semn cu mina. În urmă, trecu peste șine și mașina lui Skrițneak. După ce-și curățase de zăpadă cizmele, Peresvetov se întoarse spre Troșkin.

— Caută prin casele vecine, poate ai să găsești vreo locuință pentru Skrițneak.

— Bine, bombăni Șurka, vădind aceeași furie, de neînțeles. Desigur, în afară de mine cine să se mai ocupe de asta? M-ai angajat șofer, dar, după cum se vede, o să lucrez pe linie administrativă. Grozav aș vrea să știu ce treabă o să mai aibă intendentul!

— Ei, deocamdată nu există intendent. O să angajăm un trîndav, o să-l dăm afară și o să te punem pe tine în locul lui. Peresvetov intră în casă. Skrițneak îl urmă, după ce-și curățase pizlarii de zăpadă.

Șurka o ajută pe Lena să așeze cât mai bine mașina și pieri în întineric.

— N-ai înghețat încă? zise Petea, apropiindu-se de Lena.

— Nu, doar e destul de cald.

— Știi ceva, hai să ne plimbăm. Înăuntru e pesemne lume multă și se mai și fumează.

— Bine. Dar unde să mergem?

— Oriunde! Fie și spre gară.

— Dar există aici așa ceva?

— E un vagon, asta-i gara. Am ochit-o chiar în timpul zilei. Și nici nu mi-e somn. Dar dumitale?

— Eram cât pe-aci să adorm acolo, lângă foc. Apoi mi-a trecut... Dar dacă tata o să vrea ceai? zise Lena nehotărâtă.

— Doar au băut ceai acum o oră și jumătate. Prea ar fi de tot să mai vrea... Unde să mai încapă?

— Nu-l știi pe tata, este mare amator de ceai. Dar, de altfel, sînt supărată pe el, lasă-l... Lena voise să spună: „Lasă-l să se mai frămînte”, dar se stăpîni și zise: Lasă-l să mai stea de vorbă cu bărbații. Ei au totdeauna nevoie de discuții, încheie ea cu aerul unui cunoscător.

Masa neagră și compactă a vagoanelor se înfățișa aidoma unei pete întunecate de-a lungul șinelor. În depărtare licărea lumina stacojie a semaforului. Izbele, așezate de-a lungul terasamentului, priveau triste în întinericul nopții prin gaurile negre ale ferestrelor. Numai ici și colo ardeau palid, pe jumătate incandescente, becurile electrice. Construcțiile rusești alternau

cu casele lungi kazahe. Pe acoperișuri se vedeau, ca niște căciuli, nămeții de zăpadă. Căsuțele abia de se zăreau de sub mobilele de zăpadă troienite de viscol.

Era întuneric beznă și nu se simțea tipenie de om. Sub picioarele Lenei și ale lui Petea zăpada scriștia tare, tulburînd liniștea haltei. Răsărise luna care lumina izbele pitite lîngă te- rasamentul căii ferate, vagoanele înghețate pe șine și șinele ce fugeau în depărtări.

Lena îi povestea lui Petea despre mama și tatăl ei. După ce o ascultă, Petea îi spuse :

— Ca să spun drept, nu de dumneata mi-e milă, ci de Stepan Trofimovici.

— De ce ? întrebă Lena, ofensată.

— E doar atît de simplu, Lena, exclamă Petea. N-are nevastă, asta e totul.

El n-are nevastă, iar eu n-am mamă, răspunse Lena cu amărăciune.

— Asta așa este. Dar el este fără nevastă pentru el însuși și fără mamă pentru dumneata. Îndoită suferință, cum de nu poți să înțelegi ?

— Dar și eu sufăr pentru că el n-are soție, și pentru că eu n-am mamă.

— Da, dar își mai dă seama că din pricina lui nu ai mamă, o ținea într-una Petea. Nici asta nu e atît de ușor de îndurat, dacă stai să te gîndești...

—• Da, înțeleg, făcu Lena dînd din cap.

— Și... dar te rog să nu te superi. Petea se poticni. Nu te porți bine cu el. Parcă nu cauți tot timpul decît să-l înțepi. Să-i atragi luarea-aminte că e vinovat. Așa e ?

Lena roși.

— Dumneata, Petea, înțelegi totul, mormăi ea stingherită. Petea tăcu.

— Mi-e dor de mama, mărturisi Lena. Și cum aș dori ca toate să fie altfel, oftă ea. Doar și dumitale îți pare rău de mama dumitale.

— Asta e cu totul altceva, răspunse Petea și îi povesti de ce părăsise casa părintească.

Vorbi îndelung, frămîntîndu-se și retrăind parcă toate evenimentele din ultimele săptămîni. Îi destăinui Lenei că se născuse înainte de vreme și că mamă-sa îl ținuse în vată primele luni. La vîrsta de treisprezece ani îi murise tatăl, fierar la uzina de

reparat vagoane. După el muri fratele mai mare, Ivan, care lucra ca strungar la aceeași uzină.

Mama sa se trăgea dintr-o familie de muncitori, iar viața o călîse. îndurase foarte greu pierderea sofului și a fiului. Revenindu-și după aceste lovituri, Varvara Semeonovna își copleși mezinul cu toată grija și dragostea de care era în stare.

Să-l lase să bată un cui ? Dar dacă o să se lovească la mină cu ciocanul ? Mai bine îl bătea singură. Să aducă o căldare cu apă, ceea ce Petea adeseori ar fi vrut să facă ? „Da de unde, Petenka, pentru ce ? Fă-ți lecțiile, dragul mamei, cișmeaua e doar la al treilea colț, dau o fugă și îndată m-am întors.”

Vara, Petea nu avea voie să se scalde înainte de venirea zilelor de arșiță, iar o dată venite aceste zile, maică-sa îi spunea că e primejdios să te scalzi pe o asemenea dogoare, căci poți face repede o insolație. Primăvara Petea nădușea în paltonul de postav gros, iar toamna mergea infoliat în șubă.

Petea se imbolnăvea mai des decât alți copii, iar Varvara Semeonovna îl doftoricea cu zmeură, cu miere, cataplasme, termofoare și astupa toate crăpăturile cercevelelor.

Iată, se lasă seara. Petea își face lecțiile. Mama tricotează sau coase ceva. își pironeste ochii plini de admirație și de milă asupra fiului ; el se încruntă, simte un dor de ducă.

Petea își aducea prietenii acasă. începea o discuție veselă sau o conversație serioasă, în care juca totdeauna rolul judecătorului incoruptibil ; mama îl admira în gura mare.

Dacă Petea zăbovea la vreun prieten, mama tremura de frică să nu-l fi călcat un automobil... și-i alerga în întîmpinare.

Petea răbda și învăța. Dar iată că trecuse examenele, prietenii se pregăteau de plecare care încotro, iar Varvara Semeonovna nici nu-și putea închipui că fiul ei o va părăsi, că va pleca să studieze, și-i tot spunea :

— Odihnește-te un anisor, Petea. Unde să te grăbești ? Prea sănătos nu ești. Bani am, nu duce grijă, sînt doar chibzuită ! Și dacă n-au să ajungă, oi mai face eu rost. Tu fii pe pace și odihnește-te. Și un zîmbet rugător îi lumina fața.

**Petea nu discuta. Și asta
nu pentru a se supune**

dorințelor maică-și.
Sufletul îi era îndoit

.Il atrăgeau deopotrivă și universitatea, și uzina, unde pe vremuri lucraseră atât tatăl, cât și fratele lui. Să meargă la uzină și să ceară de lucru ? îl năpădea rușinea, închipuindu-și momentul cînd va fi întrebat ce anume știe și ce ar vrea să facă. Nu știe nimic, nu poate nimic... Desigur îl vor lua ucenic la o secție oarecare, dar parcă malcă-sa îl va da voie ? Dacă nu l-a îngăduit ea s-o ajute acasă, cum o să se împace cu gîndul că Petenka al ei va căra greutăți, sau va lucra opt ore în șir în picioare, lîngă strung ? Și dacă totuși îl va lăsa, îl va scoate din sărite cu grija ei. Petea terminase școala cu medalie de aur și putea să intre la universitate. Dar a șovăit atîta pînă să se hotărască la care universitate să-și trimită cere-rea, încît a pierdut termenul de depunere a actelor. Un an întreg lîncezi fără să facă nimic. Și deodată află despre pămînturile înțelenite. Ziarele indem- nău tîneretul la acte de eroism. Despre țeliiniș se scria, se vorbea la radio, pe străzi, în secțiile uzi- nelor și în tramvaie. La comitetul raional al Com- somolului era zarvă mare și lume multă ca nici- odată. Lui Petea i se părea că-i sosise și lui, în sfr- șit, ceasul. A merge mină-n mină cu toți cei ce, lăsînd viața obișnuită, o pornesc spre ademenitorul necunoscut, iată ce răscolește totdeauna sufletele tînere. S-a dus la comitetul raional al Comsomolului pen- tru a primi o foaie de drum, dar în loc de asta a primit un refuz. — Lasă-te de fleacuri, i s-a spus. Nu e pentru tine țelina, privește-te !... —■ Voi pleca oricum, răspunse îndărătnic Petea. — Prostii, Perepiolocikin, prostii ! îi spuse, în vreme ce el ieșea pe ușă, secretarul comitetului raional. Mulți ani Petea adunase cărți. Opere complete de Dumas, Boussenard, romanele lui Haggart, Cooper, ediții complete din *Lumea aventurilor* cumpărate la anticariat, aventurile lui Nat Pinkerton și Sherlock Holmes, pe care pe vremuri le cumpărase taică-său. Petea le vîndu în taină.

în cele din urmă devenise posesorul unui însemnat capital. Puse de o parte o mie de ruble pentru drum și pentru primele luni de existență, iar două mii de ruble le viri într-un plic. „Voi trimite câte ceva și maică-mi, ca și cum ar fi din vreun câștig”, hotări el.

Și într-o bună zi, prinzînd curaj, îi spuse că pleacă pe pămînturile înțelenite.

Varvara Semeonovna rămase înmărmurită.

— Nici să nu îndrăznești să te gîndești la așa ceva ! Își dojeni ea supărată băiatul. Cine să aibă nevoie de tine pe acolo, gîndește-te numai.

Varvara Semeonovna îi repetă lui Petea exact ceea ce i se spusese și la comitetul raional.

Petea se bosumflă.

— Toți pleacă într-acolo.

— Pleacă, desigur ! Zdraveni, așa ca Vasili Sur-guceov. Pe asta poți să-l trimiți și în lună !

Petea pricepu că nu-i rămîne decît o singură ieșire : să fugă, să fugă pe ascuns. Și începu să pin-dească prilejul.

Încet-încet maică-sa se liniștise, crezînd că fiului îi trecuseră „gărgăunii”. Acasă, conversațiile despre pămînturile înțelenite încetaseră.

Într-o seară, Varvara se duse în vizită la o prietenă bolnavă. Nici nu apucase să tragă bine ușa după ea, că Petea se și repezi să-și strîngă lucrurile.

„Ce să iau ? gîndi el. Nu, jos cu șuba ! Și afară cu pîslarii din rucsac. O să încep să mă călesc.”

Își puse paltonul de postav gros, aruncă rucsacul pe spate și trecu prin odăile unde se născuse și crescuse. Se uită la fotografia tatălui său decedat și i se păru că Feodor Perepiolocikin îi zimbește încurajator. Apoi încuie ușa și puse cheia la locul ei.

Ajuns în stația de tramvai, privi ceasul. Pînă la plecarea trenului mai erau patruzeci și șapte de minute.

La gară, casierîța îl întrebă :

— Unde dorești să mergi ?

— La țelină, zise Petea.

— O asemenea stație nu există.

Și în clipa aceea Petea își aminti numele orașului de care se vorbea în articolele despre pământurile înțelenite.

— Dați-mi un bilet pînă la Abșansk.

Dintr-o stație în care trenul zăbovea mai mult, Petea scrisese maică-și, rugînd-o să-i răspundă prin avion.

Cum ajunse la Abșansk, fuși la poștă. Stînd la ghișeu la căsuței poștale post-restant, Petea simți cît de dureros îi bătea inima. Rupse plicul cu mîinile tremurînde. Varvara Semeonovna îi aducea aminte că sănătatea îi era șubredă și îl sfătuia să bea mai mult lapte.

O pată lăjită în mijlocul scrisorii îi destăinuia tot ceea ce nu-i spusese pînă la capăt maică-sa. Petea îi expedie o telegramă, prin care o încunoștința că ajunsesse cu bine și-i făgăduia că-i va trimite adresa de îndată ce se va stabili undeva.

Era într-o duminică. Petea pîndi în zadar vreo mașină de ocazie la podul de peste riul Abșanka; de aici începea drumul spre stepă. După o așteptare de o jumătate de oră, simțînd că degerase, își ridică rucsacul, îl așeză mai comod pe spate și o porni peste pod.

În depărtare scînteia, strălucea și scliffea sub razele soarelui stepa.

3

Pe Peresvetov îl aștepta o telegramă. I se comunica din Abșansk că eșalonul cu noii-veniți va sosi la halta „U Ciornoi Reciki” poimîine la amiază.

— Iată, au să vină o sută cincizeci de tractoriști și șoferi, și cînd o să așteaptă că pentru început mi s-au dat optsprezece tractoare și vreo zece camioane o s-o ștergă îndată, care încotro, zise Peresvetov, arătînd lui Skrișneak telegrama.

— Dar eu auzisem vorbindu-se la comitetul regional că în primele eșaloane se recrutează numai tineretul de la orașe, zise Skrișneak.

— • Nu cred, mormăi Peresvetov printre dinți. Ministrul mi-a făgăduit că va asigura sovhozurile cu cadre de nădejde, cu oameni pricepuți la treabă.

—■ Ministrul putea să-ți făgăduiască multe, spuse Skrijneak. Ți-a promis, ca să nu te descurajeze.

— Ce nevoie avea să mă liniștească ? Că doar eu singur am cerut să vin aici, zise Peresvetov.

— Totuși, făcu melancolic Skrijneak. Și apoi... de unde poate recruta ministrul un număr așa de mare de tractoriști și șoferi cu experiență ? Doar n-o să se apuce să pustiască toate colhozurile și sovhozurile Rusiei.

— Asta nu mă privește, răspunse Peresvetov, dînd din umeri.

— Dar de ce ți se pare, își ieși deodată din sărite Skrijneak, că tineretul de la oraș nu este de nădejde ?

— Mie spune-mi, de ce este bun acest tineret ? îi răspunse pe același ton Peresvetov.

— Lasă, lasă. Vor veni aci oameni cu școala medie și tineri muncitori. Nu-i greu să-i înveți să conducă un tractor sau orice altă mașină.

— Prostii, se încruntă Peresvetov. Nu am cînd să-i învăț.

— Va trebui totuși, replică Skrijneak cu sînge rece.

—■ Bineînțeles, cine are timp berechet ușor îi vine să discute. Dar eu sînt nevoit să încep aratul peste două luni. Peresvetov începu să tușească din pricina fumului de mahorcă ce se ridica din pipa lui Skrijneak. Aratul, s-a înțeles ?

— Ei, în astea două luni i-om învăța noi. Se va ocupa inginerul-șef... Troșkin a absolvit școala de mecanici. Ai și găsit un profesor ! Supărat, Peresvetov făcu un gest de împotrivire. Două luni, zîmbi el ironic. Ce să aștepte în astea două luni ? Să spunem că or să învețe și ei câte ceva, dar cum au să are ? Cu ăștia nu izbutim noi să arăm întreaga întindere nici până la anul. Nu, nu primesc eu un eșalon alcătuit din domnișori.

— Poate că ai să primești, surise Skrișneak. Ascultă-mă, dar tu n-ai lua-o pe Oliona mea la sovhoz ?

— Nici nu știu unde s-o plasez, răspunse fără vlagă Peresvetov, socotind că dacă într-adevăr îi vor trimite „domnișori” nu-i mai rămîne decît să-și pună ștreangul de gît.

— Oriunde vrei. Doar n-o să trîndăvească. Skrișneak începu să pufăie supărat din pipă. Ea știe să conducă mașina.

— Ei, atunci să te ducă pe tine.

— Mie îmi sosește mîine un șofer.

— Plaseaz-o la comitetul raional. O să ai doar destulă scriptologie acolo !

— Nici nu vrea să audă, zise îngîndurat Skrișneak, făcîndu-se că n-a auzit aluzia cu privire la „scriptologie”. „Eu, zice ea, nu sînt șoarece de arhivă.”

— ■ Bravo ! zîmbi Peresvetov. Bravo ei. Bine, am s-o angajez. Dar să știi, Stepan Trofimovici, că am s-o angajez bucătăreasă la brigadă.

— Bun, fie și bucătăreasă. Cînd s-o mărita o să-i prîndă bine să știe și ea cum să-i facă o ciorbă bărbatului.

În clipa aceea se băgă în vorbă și Agafia Vasilievna.

— Lucrul ăsta o pot învăța și eu, zise Agafia Vasilievna cu sinceră bunăvoință. Stătea în picioare lîngă sobă și asculta convorbirea.

— Și foarte bine ai să faci, Agafia Vasilievna, zise Peresvetov. Și nu numai pe Oliona. O să vină

tinerețel, cine să-l hrănească ? Pe vreo zece-douăzeci de tineri ai să-i înveți arta gătitului.

— Asta cu plăcere.

— Grozav aş vrea să ştiu când o mai găsi vreme să-i învețe şi pe ştregarii tăi ? întrebă Skriţneak. O să aibă destulă treabă şi la comiteţul raional.

— Adică de ce la comiteţul raional ?

— De ce ? Pentru că la vîrsta ei are nevoie de o slujbă liniştită. Să facă curat la comiteţul raional nu e prea mare scofală. Nu e un palat, ci doar un vagonaş!

— Un post de onoare, ce să mai vorbim ! Tu ai să semeni hîrtiuţe pe podea, iar ea o să strîngă în urma ta.

— Adică de ce trebuie să semăn hîrtii tocmai la comiteţul raional ? zise Skriţneak, făcîndu-se sta-cojiu.

— Am spus asta doar aşa, că veni vorba, scuză-mă, încercă Peresvetov s-o dreagă. De altfel, ce să mai discutăm ! O încadrez şi pe ea, şi pe soţul ei, şi gata !

— Cadrele raionului sînt la dispoziţia mea.

Skriţneak lovi zgomotos cu pumnul în masă. O să rezolvăm noi într-un fel problema Agafiei.

Peresvetov îl pironi cu privirea.

— Spune, Stepan Trofimovici, bătutul cu pumnul în masă este după tine stilul de muncă pe care îl cere partidul ? Şi eu ştiu să bat cu pumnul, ţine seama de acest lucru. Am înţeles însă că asta nu ne este de nici un folos.

După o clipă de ezitare, Skriţneak îşi luă mîna de pe masă. Fără să ştie, Peresvetov îi atinsese punctul slab. De cîte ori nu i se spusese lui Skriţneak să înceteze cu aceste procedee de mult condamnate cîte neplăceri nu avusese din pricina izbucnirilor de minie şi a nesuferitului său ton în comportarea cu subalternii ! Şi de cîte ori nu-şi făgăduise singur că va pune capăt ieşirilor de acast soi.

— Iartă-mă, mormăi el. Mi-a scăpat. Ție nu ți se întîmplă ?

— Aici n-o să mi se întîmple niciodată, răspunse ferm Peresvetov. Îți spun că niciodată. Și să mai ții

seama de un lucru : că n-am să suport nici din partea ta un ton ca acesta și asemenea amenințări.

— Voi ține seama, zise Skrițneak.

— Ei, slavă domnului, oftă cu ușurare Agafia Vasilievna. Totul a fost cuviincios și frumos, și deodată uite ce-a ieșit! El, e o prostie, zău așa l Peresvetov îl bătu pe Skrițneak pe umăr.

— Într-adevăr. S-au încăierat doi proști.

— Tu singur ai început, bombăni blajin Skrițneak. Parcă uitaseră de Agafia Vasilievna. Dar ea nu uitase de loc.

— Iată ce vă spun, oameni buni. Stepan Trofimovici, tu să mă ierți. Dar alături de oameni, să zicem, chiar acolo la bucatărie, îmi va fi mai la îndemână. O să găsesc eu o îngrijitoare pentru tine, asta nu-i greu.

— Bine, vom vedea, încuviință Skrițneak.

Sosi Șurka.

— Ca să zic așa, rezultatele recunoașterii sînt peste așteptări. Tovarășul Skrițneak cu fiica...

— Că bine zici, nu știi pe unde o fi ea ?

— Se plimbă cu Perepiolka⁸ și discută despre situația internațională. Iată, tovarășul Skrițneak cu fiica-sa vor locui la Nurhan Esenbaev. Lucrează aici ca mecanic la motoră. Are vreo sută de ani. Adică, motorășul. Dar nici Nurhan nu are cu mult mai puțin.

— E lîmpede, zise Skrițneak.

— Permiteți-mi să mai raportez, tovarășe director, făcu respectuos Șurka. Aici m-am lămurit multilateral cu privire la găzduirea destelenitorilor. Dacă teritoriul haltei intră în stăpînirea noastră, atunci avem loc pentru încartiruirea a vreo patruzeci de oameni. Mai departe. Cam la șase kilometri este un aul kazah. Să tot aibă vreo cincizeci de curți. Cîte doi oameni într-o curte - adică o sută. Și aici, patruzeci. Problema este rezolvată.

— Bravo, îl lăudă Peresvetov.

8
Prepelit (n. t.t.

— Da, e harnic, îi țină isonul Skrijneak. Dar unde locuiește acest Nurhan, tovarășe Troșkin ?

— Cam la trei sute de metri de aici. O să auziți huruitul motorului, mergeți drept înainte.

— Mulțumesc. Și unde s-a ascuns afurisitul ăsta de copil ? zise Skrijneak, fără a se adresa cuiva anume.

— Ți-o fi foame ? îl întreabă Agafia Vasilievna pe Șurka. Îți torn niște ciorbiță, să măninci și tu, băiete.

— Toată lumea trebuie să cineze. Șurka își scoase scurta de blană. Ne dați ordin, tovarășe Peresvetov ?

— Da, să cinăm. Peresvetov se întinse, încheieturile-i trosniră cu zgomot. Rămii, Stepan Trofimovici, ia cina cu noi.

— Fie ! spuse Skrijneak căscind toropit. Dar sînt frînt, murmură el. Of, o să ne dea de furcă afurisitul ăsta de deșert.

— Nici vorbă, ăsta îi e și numele, zise Agafia Vasilievna.

— Greșești, mătușică, o întrerupse Șurka. După datele obținute cu prilejul recunoașterii localității rezultă că stepa e locuită. O fi fost el deșert, dar în vremuri preistorice. Așa că și eu am comis greșeala politică de a crede că parcă am fi la Kara-Kum. Dar acum, dacă îl vom învinge pe Allah, în sensul apei, atunci aceste meleaguri vor căpăta, poate, faimă în lumea întreagă.

Peresvetov dădu energic din cap în semn de aprobare.

— Desigur, făcu leneș Șurka printre dinți, șofe-rul conduce mașina și nu se prea pasionează pentru priveliștile naturii. Mai ales dacă e și vifor. Dar, după cum m-am lămurit, în acest district sînt trei-patru colhozuri și un S.M.T. la miazăzi. El tăcu un răstimp, apoi încheie acru : Care va să zică, liniște pe planeta noastră nu-i, și scăpare din ghearele nostalgiei să nu cauți, în jurul nostru sînt oameni. Dar cum de-au nimerit aici e de mirare !

Parcă n-ar exista și alte locuri mult mai frumoase ?

!

—■ Acesta e un proces al vieții, remarcă grav Skrižneak. Pretutindeni să cauți substratul economic, Troșkin.
Toată iumea se apropie de masă.

— Aha, iată-i și pe ei ! zise cu voce tare Skrižneak, văzându-i pe Lena și Petea care intraseră în izbă. El, ai venit la timp, fato. V-ați săturat de plimbare ? Ați lipsit cam mult !

Lena își scoase haina, se apropie de taică-său și își frecă fața îmbujorată de ger de umărul lui. Skrižneak începu să zimbească. Nu putea înțelege ce s-a întâmplat cu fata lui mindră și încăpăținată. Ba nu vrea să se uite la el, ba se alintă ca o pisică. „Ei, cum naiba să le mai înțelegi ?”

— Dar dumneata, tinere, ce te-ai proptit așa în prag ? îl întrebă el pe Petea, care adăsta lângă ușă cu un aer îngindurat și distrat. Stai jos, să cizezi.

— Mulțumesc, zise Petea.

Lena îl așeză lângă ea. Agafia Vasilievna îi puse în față o cană cu lapte. Petea sorbea laptele cu înghițituri mici și se încrunta, de parcă ar fi avut în cană ceai clocotit și s-ar fi opărit cu el. De altfel, nimănui nu-i trecea prin minte să glumească pe socoteala lui, toți erau ocupați cu gândurile lor și cu mîncarea.

Șurka sedea pe lavița de lângă cuptor și fuma.

— Tu de ce nu cizezi cu noi, băiete ? i se adresa Skrižneak.

Apoi, am mîncat. Să vedeți ce caraghioslic, zău... La noi, în raionul Berezovka...

— Ce regiune ? se informă Skrižneak.

— Cernozemsk.

— M-da, făcu în treacăt Peresvetov. Tu ești din regiunea Cernozemsk, eu din Verhnerecensk, și vom locui în raionul Cernorecensk.

Nimeni nu înțelese ce voia să spună. Șurka trase fum în piept și continuă molcom.

— Spuneam, așadar, că a fost în raionul nostru, în satul Krutle Gori, un colhoz. Se chema „Verno-

delo”⁹ în batjocoră parcă. Mai pe scurt, colhozul nu mergea prea strălucit. A fost trimis acolo un specialist, Hijeakov, Matvei Ivanovici. Înainte de a veni la colhoz, el fusese agronom-șef la un sovhoz, dacă nu de mîna întîi, totuși destul de potrivit. Și iată că Hijeakov este trimis la Krutie Gori. „Fii bun, i-au zis, și pune colhozul pe picioare.” Cam în vreo doi ani, Hijeakov a ridicat colhozul. L-am văzut de mult ori la centrul raional. E o figură remarcabilă : lat în umeri și cu barbă, spre deosebire de alți președinți, care erau cu toții rași.

— Și probabil tunși și frezați ! zise Skrijneak.

— Nu fără ajutorul unora ca tine, îl înțepă Peresvetov.

— Ei bine, continuă Șurka. Intru eu în izba de lângă gară... Iar gara e un vagon nenorocit, cu două trepte, și pentru mai multă siguranță pus pe pămînt. Și pe cine văd ? Pe Hijeakov ! „Bună ziua, zic, tovarășe Hijeakov. Un salut înflăcărât de la comso-moliștii din Berezovka.” El și-a pironit ochii asupra mea. Bineînțeles, nu m-a recunoscut, căci cum era să mă recunoască, cînd mulți ca mine se tot perindă pe la ședințe. „Nu e de mirare, tovarășe Hijeakov, zic, că nu m-ați recunoscut, în schimb v-am recunoscut eu pe dumneavoastră.” Și s-a bucurat, m-a întrebat despre una, despre alta, m-a așezat la masă, m-a ospătat. Eu nu mă pierd cu firea și îi povestesc verzi și uscate. Dar el era cît pe ce s-o răpească din Berezovka pe Anna Pavlovna Raki-tina, secretara comitetului raional. Agafia Vasilievna oftă îndurerată.

— Ei bine, continuă alene Șurka, dragostea între Hijeakov și Rakitina a ajuns cumplită. Anna Pavlovna a hotărît să divorțeze. Dar apoi aflăm că totul s-a prăbușit. Nu s-a încumetat Anna Pavlovna, i-a fost milă de fiu-său.

9 „Afacere sigură” (n. t.).

— Se întâmplă, zise Peresvetov împingând paharul și aprinzând o țigară, dar în ce sovhoz este numit Hijnakov ?

— Îi zice „Tihi ugol”, dar n-am întrebat de ce, și e situat cam la vreo patruzeci de kilometri de noi, pe cealaltă parte a riului. Pământurile lui, după cum ați spus și dumneavoastră, se mărginesc cu ale noastre. Sintem vecini, care va să zică. „Aștept, zice, Sașa, tineretul din Berezovka. Poate vei întâlni tovarăși, prieteni. Tu nu vrei să vii la mine ? E totuși mai vesel printre ai tăi.” „Nu, zic, mie îmi e bine și cu ai noștri. Cel puțin nu mă lasă să mă umflu de somn, ceea ce-mi priește la siluetă.” Și mă întrebă dacă nu știu unde s-ar putea încarțirui tineretul ; așteaptă și el un eșalon. Eu îi zic : „Scuzați, dar corpul vostru de comandanți nu a dat dovadă de o operativitate deosebită în condiții de pace. Aceste locuri sînt ocupate de detașamentul de avangardă al sovhozului «Zapadni», iar el nu va părăsi pozițiile în prealabil pregătite. Totuși, zic, încăierați-vă cu Peresvetov, să rămână la haltă al care va fi mai tare.”

Toți izbucniră în ris.

— De ce te-ai întristat, Perepiolocikin ? întreabă Șurka.

Și de-abia în clipa aceea Petea băgă de seamă că toată lumea isprăvise de mîncat.

— Aș, de unde, făcu Petea, trecîndu-și mîna peste față. N-am nimic..., M-au furat gîndurile.

— Medicina spune că nu-i bine să te lași furat prea mult de gînduri, se auzi un glas lîngă ușă. Cu toții își întoarseră privirea într-acolo.

e

În prag stătea un bărbat cu obrajii puhavi, brăzdați în lung și în lat de vinișoare., cu țepi aspri, roșcați, pe bărbia lucioasă. De sub căciula găurită cobora pe frunte o șuviță de păr cîrionțat, roșu ca focul. Prin crăpăturile înguste ale pleoapelor ochii lui iscodeau ca doi șoricei ageri.

Se clătina imperceptibil pe picioare și, pentru mai multă siguranță, se sprijinea de pervaz.

Era soțul Agafiei Vasilievna, Gherasim Penkin, zis Penka¹⁰. Această poreclă se abătea asupra-i în orice loc nou, îndată ce se iveau Gherasim, ca și cum ar fi fost transmisă prin telegraf de pe meleagurile părăsite de el.

— Vă... salut. Din gîtlejul răcit al lui Penka ieșeau cu greu niște sunete răgușite ce păreau că se clatină și ele. Salut pe tovarășii cu înalte răs-punderi. Nevasta a uitat să-i comunice șefului fa-miliei despre oaspeți. Ce-o duce pe ea capul ? Privirea lui tulbure alunecă asupra celor din casă. Am onoare, mă cheamă Gherasim Penkin, care din anul una mie nouă sute șaptesprezece a tot ocupat posturi de ex... excepțională răspundere. Acum zo... zodiile mi-au cam întors, scuzați-mă, spa... spatele, din care cauză lucrez ca paznic. Ironia soartei.

Se uitau cu toții unii la alții. Șurka rîdea pe în-fundate. Agafia Vasilievna își privea soțul cu o căutătură tristă.

— Șezi, tovarășe Penkin, zise Peresvetov.

— Mul..., mulțumesc. Penka se prăbuși într-o parte pe laviță, amuți un răstimp, mofaînd, apoi deodată începu să vorbească cu o voce vioaie : Scuzați de primire, însă am fost la serviciu. Ei, Agafia, adu votcă și pune pe masă tot ce ai de mincare.

— Am terminat cu cina, zise Peresvetov.

— Adevărat ? întrebă Penkin, privind-o amenin-țător pe Agafia Vasilievna.

— Te-ai cherchelit, bestie ! începu cu minie Agafia Vasilievna. Ești cherchelit, cum te văd și cum mă vezi. Nici măcar nu ți-e rușine de oameni, suflet afurisit. Du-te în cămară, „Maliuta” ! Agafia Vasilievna se apropie de bărbatul ei cu intenția vădită de a-l scoate de guler de la masă.

10

Spumă, caimac (n. l.).

Ager, Penka îi înțelese gândul și se refugie într-un colț.

— • Hei, fe... femeie ! Cine ești tu ca să pui mîna pe un bărbat ? Eu sînt o personalitate, sînt o încununare a creației, iar tu cine ești ? Ești plămădită dintr-o coastă, atît, și nimic mai mult.

— ■ încununare a creației ? ! exclamă Agafia Vasilievna. Sfirșitul creației ești tu ! Te-a zămislit natura-mumă, și după ce te-a prăsit, a scuipat, vrînd adică să spună : ajunge, am făcut o boroboată !

— Ați auzit ? făcu cu dispreț Penka. Asta e soarta mea. Pină și Marta¹¹ Posadnița care, conform legendei născocite de cei superstițioși, își bătea joc de mușcii din Novgorod, adunîndu-i la nu știu ce vece¹² în sunetele clopotelor și ale altor cîntări, chiar și ea, fiind în fața soțului, nu îndrăznea să sufle o vorbă. Și ia uita... uitați-vă la a mea !

Ei, e timpul să plecăm.

Skrîjneak începu să se îmbrace.

— Nu, declară Penka și lovi cu pumnul în masă. Politețea este obișnuința regilor, după cum am citit eu într-o carte isto... istorică. Oaspeții nu părăsesc gazda, dacă aceasta îi invită la masă pe propria ei socoteală.

— Șura, imploră Agafia Vasilievna, trage-l afară din ungherul în care s-a vîrît.

Dar într-o secundă Penka s-a și muiat și, răsturnîndu-se în colț, a început să sforăie. Agafia Vasilievna își strînse boarfele de pe cuptor și plecă în cămară.

¹¹ Marta *Posadnița*, văduva șefului administrativ al Novgorodului în a doua jumătate a secolului al XV-lea. După moartea soțului, său, ea a stat

¹² centralizat (n. r.).

Skrjineak, după ce se îmbracă și-și netezi mustățile, îi spuse lui Peresvetov :

— Toate acestea schimbă oarecum lucrurile. Acesta îl privi nedumerit.

— Mă refer la Agafia Vasilievna. Este clar că ea se chinuiește cu bețivanul ăsta. Trebuie să se ocupe de el ; și cînd o intra la cantina sovhozului oare de asta o să-i ardă ei ? Pe el l-aș lua curier la comitetul executiv. Dacă soția e îngrijitoare tot acolo, bărbatul e veșnic sub ochii ei și sub supravegherea noastră.

— Vezi bine că doar comitetul raional nici nu are altă treabă decît să se ocupe de reeducarea acestui pierde-vară ! zise Peresvetov.

— Păi, ce-o să-i despărțim ?

— Nici nu-mi trece prin minte. El poate fi pus paznic la depozit.

— Chiar, la de..., depozit, zise Penka, trezindu-se. O perioadă de timp m-am ocupat exclusiv cu păzi-rea depozitelor. Mai pierdea cîte ceva, nu zic ba. Lipsuri au fost întotdeauna. Dar de ce ? Am o slăbiciune. Nici asta n-o tăgăduiesc. Și pe cine cădea vina ? începu el să se tînguie. Pe Penkin, firește, pentru că are și el o slăbiciune. Asta mi-e soarta.

— Ai auzit ? Ce mai stai ? Haide, pune-l la depozit ! izbucni în ris Skrijneak.

— La mine nu se poate fura ! spuse cu asprime Peresvetov.

Skrjineak privi bărbia ca de piatră a lui Peresvetov, făcu un gest și ieși ; Lena și Petea îl așteptau în uliță.

Peresvetov se uită cu un zîmbet victorios în urma lui Skrijneak, apoi își luă jocul de pe cîrlig și îl întinse pe lavită.

CAPITOLUL VII

Dimineața, Peresvetov se tot învîrtea prin izbă, chibzuind la ceva. Intrară Șurka și Petea :

— Iată ce este, îi spuse Peresvetov lui Șurka. Pleacă în aulul despre care ai pălăvrăgit ieri. Informează-te cu privire la locuințele pentru băieți.

Spune că-i vom instala nu pentru mult timp. De cum se va topi zăpada, vom pleca la cîmp.

— Nurhan Esenbaev, zise Șurka, zice că aici cam de pe la douăzeci aprilie pămîntul e neted ca-n palmă. Apele se scurg și îndată începe seceta.

— Cine e acest Esenbaev ? vru să afle Peresvetov.

— Ei, ăla în casa căruia au innoptat Skrijneak cu fiică-sa.

— Da, da, mi-am adus aminte. Dar ia spune-mi, unde e Skrijneak ?

— A umblat cu noi prin cătun. Apoi au venit să-l caute membrii comitetului organizatoric raional. I-a venit și șoferul. Un nătîng, un papă-lapte. Au plecat cu toții la Karaisk.

— Și Lena ? întrebă Petea și-și mușcă limba.

— Du-te fuga. Ea e aici ! făcu Șurka, strîmbînd din buze.

— Fii serios, păi, nici nu mi-a trecut prin minte să dau fuga undeva, răspunse posomorit Petea.

— Se și vede, observă batjocoritor Șurka. Care va să zică, tovarășe director, mă duc în aul.

— Stai ! Tu nu cunoști limba kazahă.

— Ce-are a face, se împotrivi Șurka. Aici toți kazahii vorbesc rusește, că-s prieteni cu rușii de cînd lumea.

— Asta de unde-o mai știi ? întrebă Peresvetov.

— Nurhan Esenbaev a ținut o conferință. Nu am înțeles totul, dar în unele privințe m-am lămurit. Am să mă întorc către seară, cred că n-aveți nimic împotriva ?

— Cum aranjezi ceva, te și întorci.

— Nu vă înțeleg, zău... N-aveți nimic sărbătoresc în voi, spuse cu reproș Petea. Vine cel dintîi detașament al destelînătorilor, care stau acum în tren și se gîndesc cum vor fi întîmpinați, iar voi... Peresvetov se opri în prag.

— De fanfără, ce e drept, n-am făcut rost, mii de scuze. O să meargă și fără asta. Îi vom întîmpina, le vom strînge mîinile, și apoi om mai ve-

dea. Socotind rezolvată problema, Peresvetov încheie : Haide, Troșkin, pleacă, gata cu trâncăneala. Șurka privea pe fereastră. Ulița umedă era înecată în ceață.

— Hai cu mine, Perepiolka. Totuși ai să vezi o altă viață.

— Nu știu de ce, dar n-am nici o poftă să merg, răspunse moale Petea. Și ce lucruri interesante pot fi acolo ? Și aici, și acolo, tot k'azahi... I-am văzut mereu.

Peresvetov se minie.

— Dar ce știi dumneata despre kazahi ? Începu el cu o neobișnuită asprime. Ce știi dumneata despre poporul cu care va trebui de acum înainte să trăim și să muncim cot la cot ? Nu-l interesează, ca să vedeți... Ce, nu cumva ai venit aici în chip de cuceritor, tinere ?

— Dar cine a spus așa ? Și Petea îl privi speriat pe directorul minios. Vai de mine, Kiril Ilici !

— „Poporul de aici!”... făcu printre dinți Șurka, zimbând strîmb. Ce mai popor ! Dacă-i așa, de ce n-au fost în stare să desțelenească și fără noi ?

— Vorbești prostii, Troșkin ! Și din nou ochii lui Peresvetov se aprinseră de minie. „De ce n-au desțelenit fără noi !”... E rușine să nu știi. Dacă ai venit pe aceste meleaguri, atunci măcar frămîntă-ți cît de cît creierii ca să le afli istoria... Și în tren am auzit discuții din astea urîte. „Noi și iar noi !” E scirbos, Troșkin ! Cea mai respingătoare trăsătură a unui om este șovinismul, dacă înțelegi ce înseamnă asta. Iar dacă nu ești de ajuns de matur și nu l-ai citit pe Lenin, atunci să-ți explice Nurhan. El a văzut ce făceau aici cu poporul javrele țariste.

— Nurhan a explicat aceasta... mormăi fisticit Șurka.

— Este cu atît mai rușinos să vorbești astfel de prostii ! mai spuse supărat Peresvetov și își întinse hîrțile pe masă.

Petea dădea nedumerit din umeri și se uita la Peresvetov, care, încă furios, răsfoia cu minile tremurînde documentele din fața sa. Șurka, bombănind ceva printre dinți, se îndreptă spre sobă.

În dosul ușii cineva bocănea cu pislarii, curățindu-i de zăpadă. Intră Lena și, văzându-i pe Petea și Șurka, le surise. Petea roși de bucurie. Lena arăta proaspătă, odihnită. De cum o văzu, Peresvetov se îmbună.

— Cum de nu ște teme tata să te lase singură ? Dacă o să fugi de la el ?

Lena îi aruncă lui Petea o privire indignată. Acesta începu să dea din cap cu vehemență. Peresvetov, băgînd de seamă schimbul lor de priviri, spuse grăbit :

— Poate că am aruncat o vorbă nepotrivită ? Atunci vă cer iertare.

— Nu, nu, zise Lena, liniștindu-se îndată. Pur și simplu, am crezut...

— Fii serioasă, Lena, începu Petea, dar Șurka îi curmă vorba :

— Veniți cu mine, la aul, Elena Stepanovna, să mai aflăm cîte ceva despre istoria locală.

— Da, da, Lena, haide să mergem ! îl sprijini Petea.

— Doar tu parcă nu voiai să mergi, îi reaminti nemulțumit Șurka,

— Mi-am schimbat părerea, răspunse cu curaj Petea.

Lena se ridică în picioare.

— Atunci îmbracă-te, Molociko, porunci Șurka. Iar eu mă duc să ambalez motorul. **În** cinci minute plecăm, ne-am înțeles ?

Și Troșkin ieși. Tovărășia lui Petea nu-l prea încinta.

— Ei, tineret, zise Peresvetov, ia priviți cum va fi gospodăria noastră. El întinse pe masă harta sovhozului. E greu de închipuit că, deodată, va răsări aici un cătun, că se va ivi lumina electrică și toate celelalte, și că în locul albei mări de zăpadă pămîntul se va înnegri după arătură.

— Iată, aici am fost noi, și Petea arată cu degetul cotitura riului.

— E un loc bun, există totuși o apă, spuse îngîndurat Peresvetov. Și, desigur, am avut noroc și de vecinătatea foarte practică a haltei : cum-necum, e totuși un fir viu, legat de viața cea mare.

— Și aici o să fie o viață mare, Kiril Ilici, zise visătoare Lena.
Claxonul mașinii îi chema pe Lena și Petea în uliță.
Șurka aștepta și lovea nerăbdător cu pislarul în scara mașinii.
— N-ai mai isprăvit cu vorbăria ? strigă el su-părat. Mult o să vă aștept, hai ?
Tinerii s-au întors târziu din aul. Peresvetov plecase la baie fără să-i mai aștepte.
Șurka ridea, glumind cu Agafia Vasilievna, im-plorînd-o să-i oprească lui Perepiolka niște lapte acru pentru dimineața.
Cuprinzîndu-și genunchii cu mîinile, Lena ba ridea, ba se încrunta. Ca răspuns la glumele lui Șurka, Petea zîmbea fericit.
Peresvetov se întoarse de la baie nădușit, și mo-leșit. Șurka se ridică în picioare și raportă :
— Totul e în regulă, tovarăse director.
Încartirui-rea va avea loc în deplină înțelegere, reciprocă și voluntară, cu populația locală.

— Ei, bine, și ce te-ai protăpît așa ? mormăi printre dinți Peresvetov, ștergîndu-și fruntea asudată. Agafia Vasilievna, aș dori un ceai. Fierbe, fierbe samovarul, tăicuță, acu e gata.

— Ei, zi, i se adresa Peresvetov lui Șurka. Cum a fost, Troșkin ?

— Ah, foarte interesant ! zise Petea cu entuziasm, iar Lena dădu din cap a încuviințare.

— Totul a ieșit foarte bine, tovarășe director.

În primul rînd m-am dus, bineînțeles, la președintele sovietului din aul, care mi-a spus : „Cu plăcere, aduceți-i pe ai voștri aici, îi vom primi cu brațele deschise”. Dacă te uiți la el, e un om zdravăn, dar are o bărbuță numai cu trei fire de păr și jumătate. Eu zic : „Nu, onorabile, trebuie să facem un plebiscit în rîndurile populației, deoarece nici prin gînd nu ne trece să vi-i impunem pe muncitorii care vor sosi la destelenit”. Ei, ne-am dus prin case, sînt mai mult de cincizeci. Kazahii sînt un popor cumsecade, iar cu noi se poartă cu mult suflet. Președintele bodogănește ceva în limba lui, iar ei dau din cap : adică, poftim, sîntem bucuroși, că, oricum, vin ai noștri, alături de care ne-am bătut pe cîmpurile de luptă.

— Ei, atunci e perfect.

— Stați, că nu s-a terminat încă. El bodogănește, apoi îmi spune numele gospodariilor, iar eu însemn pe hîrtiuță pentru unul, să zic, un chiriaș, pentru altul, doi. Lista a copiat-o Piotr pe curat, poftim.

Șurka puse pe masă fila acoperită cu scrisul neformat al lui Petea.

Peresvetov mormăi a încuviințare.

— Nouăzeci și șase de oameni sînt aranjați, declară cu mîndrie Șurka. Apoi președintele ne-a ospătat după obiceiul kazah.

— E cu puțință oare să fi mîncat carne de cal ? întrebă cu spaimă Agafia Vasilievna.

Șurka își aruncă moțul de pe frunte cu un aer vitejesc.

— Dar ce-ai crezut ? E o carne grozavă !
 Agafia Vasilievna se cutremură de scîrbă.

09
 — Ce carne, tună ea, asta-i spurcăciune !

7*
 — Cum spurcăciune ? Ia taci din gură, mătușă, se zburli Șurka. Orice carne e bună, dacă-ți place într-adevăr.
 Petea începu să dea repede din cap.
 — Oare și tu, Petenka, te-ai înfruptat din mînca-rea mahomedană ? se îngrozi Agafia Vasilievna.
 — E foarte gustoasă, Agafia Vasilievna, zău așa. Nici nu mi-am inchipuit. Și Lena a mîncat.
 — Și pe fată au hrănit-o, nerușinații !
 — M-am hrănit singură, mărturisîi Lena.
 — Acum, Kiril Ilici, începu Șurka, ar trebui să ne procurăm niște cărți cu privire la acest ținut. Cum să trăim cu poporul acesta fără să-l cunoaștem ?
 — Ne vom procura, răspunse Peresvetov și se gîndi : „Poate Troșkin să fie președintele comitetului de întreprindere ? Flăcăul are spirit gospodăresc, e expeditiv, capul îi lucrează, știe să se împace cu oamenii, se descurcă în politică, deși uneori mai schiopătă. Poate o să mai crească, o să mai învețe... Pe cineva mai potrivit ar fi greu să găsim...”
 Lena, gînditoare, desena ceva cu unghia pe masă, iar Petea nu-și putea lua ochii de la ea.
 ...Ziua următoare s-au trezit devreme : îi cuprinsese pe toți o nerăbdare febrilă. Sub supravegherea lui Șurka se făcu un foc grozav la baia cu aburi. Cu ajutorul femeilor din haltă, Agafia Vasilievna pregăti dejunul.
 Peresvetov își scoase un costum curat și o rugă pe Agafia Vasilievna să-i calce pantalonii. Petea se primeni, iar Șurka se bărbieri cu briciul împrumutat de la Peresvetov.
 Peresvetov plecă la haltă cu mult timp înainte de sosirea eșalonului ; cu tractoarele se aduseră de la Abșansk de toate pentru sovhoz. Peresvetov descoperi însă îndată multe lipsuri. Cînd s-a făcut so-

coteala, chiar și rezervele de alimente s-au dovedit îndestulătoare doar pentru trei zile. Cu lenjeria de pat era și mai rău. În loc de o sută cincizeci de garnituri făgăduite fuseseră trimise numai optzeci și șapte - cum să le împărți ?...

Lângă gară, unde Peresvetov venise cu o jumătate de oră înainte de sosirea trenului, locul era înțesat de lume.

Locuitorii haltei, care nu erau ocupați, ieșiră să întâmpine tineretul. Toți erau curioși să-i vadă pe cei trimiși acolo ca să deșelenească pământul.

Lângă vagonul care ținea loc de gară, Peresvetov văzu o femeie tânără în uniformă de feroviar. Avea pomeții proeminenți, iar ochii, adânciți în orbite, păreau a nu ști nici să se mire, nici să exprime vreun sentiment.

Peresvetov se apropie de ea și se prezentă.

— Mariam Baltabaeva, răspunse femeia, întinzîndu-i mîna. Șef de gară.

— Incîntat. Dumneata crezi că stația va putea face față unui asemenea șuvoi de oameni și de inventare pentru sovhozuri ?

Baltabaeva spuse că, de la o zi la alta, se așteaptă sosirea muncitorilor. Ei vor construi cai de rezervă. Sînt așteptați și constructorii silozului de cereale și ai unei mari uscătorii de grîne.

— Mulțumesc, mi-ai făcut o mare bucurie. Va să zică, în curînd halta va fi de nerecunoscut.

— Da, în curînd va fi aici o mare agitație, răspunse vesel Baltabaeva. Izolarea noastră va lua sfîrșit, tovarășe Peresvetov. Dumneata să vii la mine, am să fiu totdeauna bucuroasă să te ajut. Cum de altfel am să-i ajut și pe toți ceilalți, firește.

— Cînd o să vină trenul ? se informă Peresvetov. Cel mai devreme peste o oră. E o mare îngrămădeală la stația vecină. Cam peste douăzeci de minute va fi aici trenul cu cei care vin pentru „Tihi ugol”, dar va fi descărcat la stația următoare. Iată, îl vedeți pe omul acela cu scurtă de blană ? E tovarășul Hijneakov, directorul de la „Tihi ugol”. Își așteaptă oamenii.

Baltabaeva plecă. Peresvetov merse în întâmpinarea lui Hijnakov, care umbla de colo-colo pe platforma haltei, cu capul în piept.

— Dacă nu mă înșel, tovarășul Hijnakov ?

Hijnakov își pironi asupra lui Peresvetov privirea îngindurată a ochilor săi cenușii, larg deschiși, și-și trecu palma peste bărbuța blondă.

— Scuzați, nu-mi amintesc...

— Nici nu vă obosiți să vă amintiți. Nu mă cunoașteți, dar eu vă cunosc. A stat de vorbă cu dumneavoastră șoferul meu...

— Da, da, Șașa Troșkin. Un consătean. Isteț flăcău, surise Hijnakov.

— E drept, isteț, dar de ce îl momiți ? Și Peresvetov îi făcu lui Hijnakov cu ochiul.

—* Păi, am glumit, se apără acesta încurcat. Ca să spun drept, nu sint meșter în astfel de treburi. Iar dumneata faci parte chiar din acel detașament de avangardă care a ocupat această localitate ? făcu Hijnakov, întrebuițind și el tonul ironic al lui Peresvetov.

— Chiar așa. în chip temeinic și pentru totdeauna. Dați-mi voie să mă prezint : Kiril Ilci Peresvetov, directorul lui „Zapadni”.

— Matvei Ivanovici Hijnakov, directorul lui „Tihi ugol”. De unde veniți, dacă nu e un secret ?

— De la trustul sovhozurilor din Verhnerecensk.

— Erați în fruntea trustului sau...

— Eram în frunte.

— Aici ați venit de bunăvoie ?

— Desigur. Dar dumneata ?

—* M-a împins visul.

— Ce vorbești... Dumneata mai poți să visezi ?

Nesțind ce să răspundă, Hijnakov coborî ochii ; o ușoară roșeață i se întinse pe față. Apoi, aruncându-i lui Peresvetov doar o ochire fugară, îi vorbi deschis :

— Cred că aici va fi rău fără visuri. 102

— Eu o să mă lipsesc cumva.

Tonul rece al lui Peresvetov îl izbi neplăcut pe Hijnakov. Se așternu o tăcere stingheritoare.

— Scuzați-mă, tovarășe Hîjneakov, astăzi sînt pur și simplu prost dispus, recunosc Peresvetov. Aveți dreptate. Aici fără visuri va fi greu pentru oricine. Care va să zică, vom fi vecini ?

— Da, soarta a făcut ca să ne întîlnim, răspunse distrat Hîjneakov. Și fiindcă veni vorba, am găsit aici un cunoscut. Pe Skrijneak Stepan Trofimovici. Ca să fiu sincer, nu vă invidiez. Am fost camarazi de oaste.

— Nu mai spuneți ? I se miră Peresvetov. Va să zică, are singe de luptător.

— Ce singe ! Un adevărat torent, în care poți să te îneci cu cea mai mare ușurință. Îndărătnic ca un taur, iar caracterul !... Hîjneakov făcu un gest cu mîna. Totdeauna se arunca orbește în primejdie. Nu, nu poți să-i tăgăduiești curajul, dar dacă se înfurie, atunci, să te ții !

— Ei, cu mine n-a nimerit-o de loc, mormăi Peresvetov printre dinți. M-da, de altfel cred că o să am cu el destule supărări. Dumneata singur ai cerut să vii în Kazahstan ? întrebă el.

— Eu în Altai am vrut să mă duc, dar m-au trimis aici, răspunse oftînd Hîjneakov. Să vedeți, eu am o complicată poveste familială. Fosta mea soție trăiește cu fîca mea la Alma-Ata. Voi fi nevoit să vizitez Alma-Ata pentru treburi. Și de fată mi-e dor. Adică, vrînd-nevrînd, va trebui să mă întîlnesc cu fosta mea nevastă. E adevărat că ne-am despărțit în deplină înțelegere, dar totuși... Hîjneakov se încruntă.

Peresvetov nu răspunse.

— Am auzit că vi s-a dat o bună fîșioară de pămînt pentru sovhoz.

— A-a, știți, să nu mă invidiezi. În sovhoz am avut patru mii de hectare. Apoi cînd am lucrat în colhoz, am administrat cinci mii. Și toți în regiune exclamau : „Vai”, un adevărat gigant, adică. Dar cum voi face față acestor mii de hectare numai dumnezeu știe. Pentru cei dornici de pămînt aici e deplină libertate. Ară cit poți.

— Adică cum cit poți ? Există totuși unele limite.

— Ce limite ? I Cine a măsurat acest pământ ?
 La Absansk, la comitetul regional, am auzit o discuție. Secretarul cu problemele de agricultură spunea unui director : „Vă dăm douăsprezece mii de hectare, dar dacă izbutiți să arați patruzeci de mii, n-o să ne supărăm”.

— Nu mai spune !
 — Poți să mă crezi.

Ochii lui Peresvetov străluciră de plăcere. Dacă e așa, apoi nu va avea decît să se avînte.

În depărtare se îvî trenul.

Hijneakov ridică șapca.

— Dacă o să aveți timp, veniți la primăvară pe la noi.

— Neapărat.

Trenul lui Hijneakov stătu în haltă cîteva minute și apoi o porni mai departe.

Peresvetov o luă spre gară. La intrare, un om scund, de vreo șaizeci de ani, își descărca, gemînd, din spinare un sac doldora de lucruri. Apoi se duse în localul gării.

Baltabaeva, văzîndu-l, exclamă surprinsă :

— Feodor Kuzmici ! Nu, nu se poate ! De unde-ai apărut ?

— Ca să-ți istorisesc toată viața îmi trebuie o zi întreagă, Marianușka, așa că, mai tîrziu. Feodor Kuzmici se așeză și își scoase punga de tutun. Tu spune-mi, la cine să mă duc pentru angajare ? Devenim destelinători, fetițo, ai ? spuse el bătînd-o pe umăr. Ia te uită, ești șefă ! Și eu care te cunosc de cînd erai de o șchioapă. Dar poznașă ai mai fost, măi, ce poznașă !

— Stai, nu cumva te-ai întors pentru totdeauna ?

— Pentru totdeauna, sau doar pentru o bucată de vreme, jurămînt nu fac. Voi trece prin stepă cu tractorul, asta nimeni nu mă va putea împiedica. Cu un aer victorios, Feodor Kuzmici începu să-și răsucească o țigară groasă. Ah, dumnezeule, niște oameni au hotărît să făurească o asemenea minune ! Dar acum vremea-i scurtă, nu-i timp de palavre.

Mai avem timp să vorbim după pofta inimii. Să-mi dai adresa unui director. Am auzit cum că aici se fac douăsprezece sovhozuri, să fie adevărat oare ?

— Adevărat. Du-te la Agafia... La ea locuiește directorul sovhozului „Zapadni”.

— Mulțumesc. Dar tu, fato, parcă n-ai mai crescut de loc de când nu ne-am mai văzut. Și nu te-a ispitit nimeni la măritiş ?

— Nu cumva ai de gând să mă ceri dumneata ?

Feodor Kuzmici începu să tușească, înecându-se de ris.

— Bine, du-te la Agafia, eu trebuie să întîmpin mărfarul. Baltabaeva se uită la ceas, ridică receptorul telefonului și spuse ceva în limba kazahă. Apoi i se adresă lui Kuzmici : Seara am să fiu acasă, vino să-mi povestești pe unde-ai umblat.

Feodor Kuzmici ieși, puse sacul în spinare și o porni spre barieră.

— Cine e ăsta ? întrebă Peresvetov, văzînd-o pe Baltabaeva, care ieșise în urma lui Feodor Kuzmici.

— E un om minunat, tovarășe Peresvetov. Numele lui este Bazarov. L-am trimis la dumneata și cred că ai să-mi mulțumești.

Cînd garnitura mărfarului trecu, huruind la legăturile șinelor, Penka își croi drum prin mulțimea de pe peronul haltei și-i aduse lui Peresvetov un kazah cu barba albă ca zăpada, însoțit de un flăcău îmbrăcat cu o scurtă imblăntă și de o fată în haină albastră, cu guler de astrahan.

— E prietenul meu din partea locului, spuse răgușit Penka, împingîndu-l pe bătrîn. Dați-i toată atenția. Iar cei doi sînt copiii lui.

Dintr-o dată, fură înconjurați de mai mulți oameni. Peresvetov văzu printre ei pe Șurka și Lena.

E Nurhan Esenbaev,
zise cineva în
mulțime

— .Bună ziua, *aksakal'* !
Și bătrînul înalt, uscat își înclină în fața lui Peresvetov capul cu căciulă din blană de vulpe. Era îmbrăcat într-un ceapan albastru-închis - un fel de halat lung vătuit - încins cu o basma colorată, răsucită ca o funie. De sub pulpanele hainei ieșeau la iveală virtuțile ascuțite ale cizmelor.
Ochii căprui-închis ai lui Nurhan priveau undeva în depărtare. Fruntea înaltă, arămie era brăzdată vertical de un șanț parcă tăiat cu toporul și pe care nimic nu l-ar mai fi putut face să dispară. Barba lui arăta ca niște ciucuri albi și rari. Era foarte impunător acest Nurhan Esenbaev, în vîrstă de optzeci de ani, mecanic pe lingă motorăș.
— Tata vă salută, tovarășe Peresvetov, zise fata. În ochii ei negri, adînci, licărea lumina unei vii inteligențe. De sub căciullă i se vedeau cosițele cu nuanțe aurii. Acesta este fratele meu, Șaken, continuă fata, arătînd flăcăul cu privirea severă și neclintită. Iar eu sînt Panar, fiica lui Nurhan.
— Bună ziua, aksakal !
Peresvetov se înclină în fața lui Nurhan și îi întinse mîna, pe care acesta o atinse cu degetele sale țepene.
— Te poftesc, aksakal, în casa mea. L-am primit pe aksakal Skrijneak. E un om vesel și deștept. Observînd că Lena, care stătea în spate, se luminează la chip, Peresvetov spuse politicos :
— ■Tovarășul Skrijneak este într-adevăr un om foarte deștept și vesel.
— Tovarășe director, zise Penka, prin toată această parte a locului Nurhan a fost un aksakal respectat. În vremea țaristă, judecătorii, adică *biii*, și administratorii de plasă se cam temeau de el. Și pe *bai*, adică pe boierii lor, îi cam ținea din scurt. Nu oricine putea să ajungă un astfel de aksakal.

» Cal mal **batitn**, bărbi albă, om ce merită cel mai mare

— Să ajungă, pufni Șurka, dar se potoi îndată, auzind tușea supărată a lui Peresvetov.

— Este totdeauna plăcut să vezi un om înțelept, zise cu căldură Peresvetov. Sint foarte surprins, se adresă el lui Panar. Am întâlnit multe femei în aulele kazahe, dar nici una... nici una ca dumneata. Blondă, lămuri el. Iartă-mă că-ți vorbesc atît de... deschis.

— Înțeleg nedumerirea dumitale, zîmbi Panar. Noi sintem din neamul adailor. Adaii trăiau în regiunea Guriev. Neamul nostru ducea o viață nomadă și nu recunoștea nici un fel de autoritate. Cînd kazahii s-au alipit Rusiei, neamul meu nu s-a supus hotărîrii poporului și s-a răscolat împotriva țarului. Este o poveste lungă, dar pînă la urmă țarul a fost nevoit să recunoască... Cum să vă spun... ei, autonomia noastră, ca să-i zic așa. Raionul Man- ghestaun a fost scos de sub competența guvernatorului general. Tribul nostru era administrat de un funcționar special, subordonat direct Petersburgu- lui. Pe pămîntul neamului nostru s-a construit fortul Alexandrovski. Acolo a slujit ca ostaș Taras Șev- cenko. Acum fortul acesta îi poartă numele. Ierta- ți-mă că am intrat în istorie, dar acesta este, în parte, răspunsul la întrebarea dumneavoastră. Bărbații noștri au luptat împotriva multor popoare și, pesemne, luau prizoniere femei ruse. Poate că semăn cu vreuna dintre ele.

în vreme ce fata vorbea, Nurhan dădea grav din cap.

— E foarte interesant și îți mulțumesc, Panar, pentru mica ta conferință, zise Peresvetov. Tocmai vorbeam cu tovarășii... Sintem cu totul lipsiți de cunoștințe în legătură cu istoria poporului vostru. Te-aș ruga să ne fii dascăl, încheie el. Dumneata unde lucrezi ?

Interveni Nurhan. Vorbea rar, căutîndu-și cuvintele și împeștrîndu-le cu cele kazahe.

— Al meu fiică este un fiică învățat. La Alma- Ata a învățat fiica. Ea este un mare agronom învățat.

Bătrînul tăcu o vreme. Panar lăsase ochii în jos și-și răsucea virfurile cozilor. Cu un aer enigmatic, Șaken rămase tăcut și neclintit. Se apropie și Skrijneak.

— Fiică a mers la colhoz, continuă Nurhan. Foarte bun este al meu fiică, ca mielul, e suflet. Nurhan e bătrîn, început să bolească, vrei Panar să vină acasă, tatălui i s-a făcut urît. Dau pe Panar ție, aksakal Peresvetov. Acum pămîntul meu și pămîntul tău este pămîntul nostru.

Cu o înclinare a capului, Peresvetov arătă că împărtășește această idee. Nurhan zise :

— Bai Kurumbaev a fost. Aceasta, va să zică, în timpul țarului a fost. Bogat era bai. O sută, două sute de mii cai avut. Acest pămînt, arătă el în juru-i cu o maiestoasă mișcare a minilor, bai Kurumbaev a luat, kazah sărac aici nu lăsat. Aici Kurumbaev al său *djailiau* a avut.

— Adică pășunile de vară, desluși Panar.

— Iarna Kurumbaev cai păscut, calul cu copita zăpada bătut, iarbă a mincat. Kurumbaev bogat fost, kazah sărac fost. Nurhan caii lui Kurumbaev păzit, herghelegiu fost. Cînd tînăr fost. Nurhan tăcu, pironindu-și privirea asupra unui lucru văzut numai de el. Aici pămîntul bogată este. O sută, două sute, trei sute de ani neamul lui Kurumbaev lăsa caii în *djailiau*. Calul jur-împrejur băligar lăsat, pămîntul înghițit băligar. Aici pămîntul foarte bogătaș este, aksakal. După o scurtă tăcere, Nurhan începu din nou să vorbească : Cînd bunicul meu despărțit de neam și aici venit, eu fost băiat mic. De optzeci de ani umblu pe acest pămînt. La Akmolinsk fost, la Kokcetav fost, mers la Kustanai, pămîntul băilor am împărțit, la kazahi am dat, colhoz făcut, pămînt am arat. Tractoare nu am știut, boii înhamat, șase boi plugul au tras. O clipă Nurhan se adînci în amintiri. Apoi războiul a pornit, grîne multe trebuie dat, nu este grîne multe. Pămînt mult, grîne puține. De ce, spune ? El ridică ochii asupra lui Peresvetov. Venit și un prostănac învățat, a spus : „Trebuie miriștea cu boroana zgîriat, grîne semănat, multe

Sîne vom lua". Poporul a spus : „Curată prostie”.
vătăatul a zis : „Seamănă”. Neadînc arat kazahul, cu
boroana zgîriat miriștea, grîu semănat... Semănat
în vînt.
Nurhan oftă cu amărăciune.
Peresvetov își zbirlea nervos părul încărunțit, tuns
scurt, și aprindea țigară de la țigară. Skrijneak îl
asculta pe bătrîn cu un aer respectuos. Lena
asculta și ea cu nesaț pe maiestosul kazah, iar
Șurka nu-și lua ochii de la Panar.
— Ce a ieșit, tu singur să înțelegi, aksakal,
vorbea între timp, cu vocea înăbușită, Nurhan. Pe
cîmp s-a ridicat odosul ca o pădure, a crescut tot
felul de buruiană rea. Nu dat pămîntul grîne. Allah
va pedepsi pe acel învățat prostănac. Aceasta fost
în primul an de război, care va să zică.
— Il înțelegi bine ? întrebă Panar pe Peres-
vetov.
— Desigur ! răspunse acesta.
Panar își lăsă din nou capul în jos. O stingherea și
o speria privirea lui Șurka, care îi urmărea fiecare
mișcare.
— Atunci poporul a spus autorităților, continuă
Nurhan. „Pămîntul năpădit de buruieni, lasă-l, în-
hamă boii, cheamă Comsomolul, dă-le atelaje, ară
zalog, dar numai ară-l bine”.
— Aceasta înseamnă țeliniș, îi șopti Skrijneak
lui Peresvetov.
Peresvetov dădu înclădat din umeri.
— Parcă eu nu știu !
Nurhan tăcu în timpul acestui schimb de vorbe.
— Da, da, spuse grăbit Peresvetov. Noi te
ascultăm, tovarășe Esenbaev. Te rog să ne ierți.
Cu o înclinare a capului, Nurhan lăsă să se înțe-
leagă că el a trecut cu vederea peste nedelicata in-
tervenție în cursul molcom al vorbirii sale.
— Primăvara au arat *zalogul*, spre iarnă din
nou au arat. Comsomolul a luat una, două, trei mii
de atelaje. Bătrînul pe Comsomol a învățat. Nurhan
surise luminos, dar zîmbetul nu-i netezi fruntea
brăzdată. Poporul semănat grîu, semănat orz... ei,

tot felul semănat. Războiul, care va să zică, pe al treilea an mergea. Fașistul nu luat Stalingrad, dar kazahul luat cîte patruzeci chintale de gnu la hec-tar. Cincisprezece milioane puduri numai singurul Akmolinsk dat pentru că s-a arat *zalogul*. întreg Kustanaiul, aksakal, nu dat un milion de puduri, cinci-zece ani în șir. Poporul foame îndurat și plecat să ducă viață nomadă. Poporul din Akmolinsk spus la poporul din Kustanai : „Ară *zalogul*, piine va fi”. Autoritățile spus kazahului : „Vom ara *zalogul*, nu vom duce viața nomadă, sătui vom fi, piine pentru război vom da. Fiul tău pe fașist din armă bate, din mitralieră bate, tatăl cu piine trebuie să bată pe fașist.”

Peresvetov asculta vrăjit liniștită povestire a lui Nurhan. Skrijneak nu-și lua ochii de la el. Chiar și Penka se astîmpărase, nu se mai scărpinga la ceafă și asculta cu luare-aminte. Numai Șurica era cu gîndul aiurea, departe de ceea ce se petrecea în juru-i. În clipa aceea își spunea că Panar va fi a lui. Iar Nurhan vorbea într-una.

— Kustanai *zalog* arat, Kokcetov arat, încă o a doua, a treia regiune arat. Kazahstan inultă grîne dat. Da, da, care va să zică, așa a fost. Război s-a terminat, pe fașist bătut, popor acasă s-a dus, în Kazahstan vesel s-a făcut. Poporul gîndit, oameni sînt mulți, mai mult *zalog* vom ara, mai multă piine Ka- zahstanul va da tuturor oamenilor. Prostănacul s-a dus să discute, să se certe. Ochii lui Nurhan luciră de minie. „Pentru ce să atingem *zalogul*, Allah a ordonat kazahului să pască vitele, să trăim după vechile obiceiuri !” Vorbe proaste pornit. Apoi ieșit o mare ceartă. Prostănacul zice una, poporul, alta. Aici oamenii destepti în avion urcat, la Moscova zburat, mers Comitetul Central. Așa au spus : „Poporul kazah are un mare gînd – de ce stă pă- mîntul în *zalog* ? Pămînt de necuprins cu ochiul, pămînt bogată stă. Te rog dă încoace tractorul, dă încoace rus, dă ucrainean, dă alți oameni, pămînt mare va da multe grîne.” A venit din Moscova om învățat, mult om învățat a venit, agronomi sosit, autoritate sosit, din Comitetul Central oameni sosit, pămînt privit : „Ai, ai, ce

mare pământ este în jur !” Și scris raport la Comitetul Central. Comitetul Central spus : „Poporul îndemnat, hai să arăm țelini-șul”. Nurhan tăcu un timp. Iată acum sosit tu, ak- sakal, un al doilea, al treilea, mulți aksakali-direc- tori venit. Nurhan gândit, aksakal are nevoie de oameni. Să meargă Panar, a zis Nurhan, la țelină, să are *djailaul* lui Kurumbaev. Tatăl caii lui Kurum- baev îngrijit, fiica pe *djailaul* lui Kurumbaev stă- pină va fi... E foarte bine.

— Ei, ce om strașnic ești dumneata, tovarășe Esenbaev, izbucni cu admirație Peresvetov. Ah, pe cuvântul meu ! Ce om strașnic ! Dă-mi voie să te sărut!

Peresvetov și Nurhan se îmbrățișară de trei ori.

— Atunci, batem palma, Panar ? se adresă el fetei. Unde ai învățat ? Ce ai absolvit ?

— Institutul agricol din Alma-Ata. Am speciali- tatea de agrolog.

— Cit pământ este în colhozul în care lucrezi ?

— Opt mii de hectare. E cam la o sută cincizeci de kilometri de aici, dincolo de Karaisk.

— Oare îți vor da drumul ?

Nurhan răspunse :

— Președintele o să-i dea drumul.

— De câți ani lucrezi în colhoz, Panar ?

— De trei ani.

Peresvetov se gândi : „Ei, ce noroc am eu astăzi !”

— Foarte bine, te voi numi agronom de sector. Lichidează-ți socotelile în colhoz, am să te aștept. La început îl vei ajuta pe agronomul nostru șef.

— Acum, aksakal, iată fiul meu Șaken, zise Nurhan.

Șaken nu se clinti.

— Șaken al meu este timid. Frate și soră - amândoi Comsomol. Nurhan spunea aceasta cu min- drie. Șaken în sovhozul Șevcenko case construit, școală construit, construit mult. Directorul pe Șaken laudat. Ia-l pe Șaken, aksakal. El e încăpăținat puțin, nu place vorbit mult, dar construiește bine.

Bătrînul atinse cu dragoste mîna fiului său.

— îl iau, ce mai încoace-ncolo ! exclamă Peresvetov. Iată, zise el vesel, iată că există organizația comsomolistă. Șaken, Troșkin, Perepiolocikin, Panar, Lena...

Intervenii Penka, spunând cu voce spartă :

— Deși eu nu fac parte din rinduri, dar, ca să zic așa, îmboldit de... Adică în sens de entuziasm. Ard de dorința de a sluji, fiind pionierul acestor locuri. El înmână lui Peresvetov o foaie de hirtie. Cererea mea personală și a bătrinei de a lua în primire obligațiile de destelănători, așa cum s-a promis. Mă oblig să fiu cu ochii în patru...

— Păi, nu am încă nici măcar depozite, zimbi Peresvetov, după ce citi hirtia.

— Totuși așteptăm sosirea inventarului gospodăriei nu mai târziu decât astăzi, așa cum a spus tovarășa Baltabaeva. Dar, cum doriți. Smerit, Penka strîmbă din nasul lui turtit. Baltabaeva îmi dă ghes la postul de intendent. Dar eu ard de dorința faptei eroice și mă voi duce să păzesc depozitul. Rog să se hotărască acum. El își pironi ochii asupra lui Peresvetov.

— Ei, fie ce-o fi ! în depărtare se auzi urletul locomotivei. Huruind și zăngănind se ivi din ceață matahala lungă a trenului.

CAPITOLUL VIII

Nici nu se opri bine trenul împodobit cu steaguri roșii, cu caricaturi și lozinci, cînd din vagoane începu să și curgă tineretul.

Se amestecau țipetele, zgomotele și risetele. Pe peron zburau geamantane, rucsacuri, lădițe, schiuri, biciclete. Un pasionat muzicant tirise după el un violoncel, care bîzii lunecînd pe povirnișul muntelui de bagaje. De undeva se auzi răsunînd, spre spaima lui Peresvetov, un strident plîns de copil.

„Știam eu ! și Peresvetov înjură în gînd. Ei, unde să-i mai duc și cu copii... ?”

Cînd garnitura fu trasă pe linia moartă, toată platforma haltei era înțesată de lucruri și oameni.

înconjurat de mulțime, Peresvetov răgușise răspunzând mereu la asaltul întrebărilor, uneori fără nici un sens. O jumătate de oră mai târziu, Peresvetov, cu glasul aproape stins, cu ochii umflați, făcu un gest a lehamite și lăsă tineretul să se descurce singur în învălmășeală.

Silueta lui Șurka se vedea pretutindeni, iar acolo unde apărea se făcea îndată liniște, și cum i se auzea glasul urmau hohote de râs.

Peresvetov îl chemă pe Troșkin.

— Trebuie să punem capăt acestui balamuc și să stăm de vorbă.

Șurka se cățără pe o scărișcă proptită de vagonul-gară și începu să urle cât îl ținea gura :

— Li-niș-te !

Mulțimea amuți o clipă.

— Li-niș-te ! răzni din nou Șurka. Hei, cu cine vorbesc ? Sau nu cumva aveți de gând să nu-l ascultați pe director ?

Deodată tăcură cu toții.

— Are cuvântul tovarășul Peresvetov, Kiril Ilici, zise aspru Șurka. Și vă rog să nu deschideți gura pînă cînd toți tovarășii nu vor spune ce au de spus, ne-am înțeles ?

— Dar tu cine ești de poruncești aici ? se auzi o voce cam obraznică.

— Așteaptă numai, să terminăm mitingul, și-ți spun eu cine sînt. Și Șurka amenință cu pumnul înspre partea dincotro izbucnise strigătul.

Răsună un ris aprobator.

Dîndu-se în lături, Șurka îi făcu loc lui Peresvetov, dar rămase lingă acesta, ca și cînd cineva îl numise președintele acestei adunări sub cerul tulbure, ce încremenise mohorît deasupra stepei.

Peresvetov spuse doar cîteva vorbe cu privire la sarcinile cărora vor trebui să le facă față deșele-nitorii noi sosiți și cu privire la marea cinste pe care poporul și partidul a acordat-o tinerei generații ; mai departe declară că peste vreo două luni sovhozul va trage cea dintîi brazdă pe țeliniș și că, deocamdată, trebuie să se pregătească

mutarea în stepă, pentru a începe acolo viața cea nouă, complicată și grea.
Chiar așa și spusese : complicată și grea.
— întrebările ceva mai târziu, mai spuse Șurka, după ce Peresvetov termină de vorbit.
Ceru cuvântul agronomul-șef al sovhozului, Ivan Prohorovici Smetankin. împreună cu alți colaboratori ai lui Peresvetov, el însoțise trenul de la Abșansk la haltă.
Vreo cinci minute, Ivan Prohorovici vorbi despre marea încredere acordată tinerei, curajoasei generații cu care el este gata să împartă „din toată inima, ba chiar cu entuziasm, toate necazurile și bucuriile...”
Proskudin, adjunctul lui Peresvetov, abordă problema sub aspectul ei practic, anunțând că peste vreo trei zile, când conducerea sovhozului va face cunoștință cu echipa celor sosiți, cu aptitudinile și înclinațiilor lor, se va da fiecăruia sarcina pe care o are de împlinit.
Omar Aimanov, secretarul organizației de Comsomol, spuse câteva cuvinte de salut și rugă pe membrii Comsomolului să ridice miinile. Aceștia se dovediră a fi majoritatea copleșitoare.

Pe scăriță se urcă apoi Nurhan și transmise tineretului un salut din partea populației aulelor kazahe din apropiere. Înfățișarea vinjoasă a acestui bătrîn cu barba albă, vorba lui molcomă produsese o puternică impresie asupra tineretului. Nurhan a fost aplaudat îndelung. Mitingul l-a încheiat Skriņneak. Simplu și practic, el a enumerat problemele cele mai însemnate ale raionului, pentru perioada imediat următoare. Din partea destelenitorilor răspunse Ivan Hrebtov, înalt cît o prăjină, lăcătuș de la uzina „Dinamo” din Moscova.

... În orele următoare nu se petrecură întâmplări deosebite.

Pînă cînd noii-sosiți se spălară rînd pe rînd la baie, pînă ce fură hrăniți, se înserase de-a binelea. Nouăzeci și șase din noii-veniți au fost trimiși cu camioanele în aul, unde au fost primiți cu ospitalitatea caracteristică kazahilor, iar patruzeci de oameni au fost cazați în casele locuitorilor haltei. Îndată după ce a fost instalat, tineretul s-a revărsat pe uliță. Cîntecele, dansurile și conversațiile zgomotoase au continuat pînă tîrziu după miezul nopții.

8*

116

Viața, care în răstimpul multor ani se scursese molcom, căpăta acum un alt ritm.

2

Abia către ceasurile nouă, colaboratorii lui Peresvetov, care cădeau din picioare de oboseală, se adunară în izba Agafiei Vasilievna. Într-un colț erau înghesuite clăie peste grămadă geamantane, așternuturi legate cu curele și niște lăzi. Agronomul-șef, contabilul-șef, secretarul organizației de Comsomol, adjunctul lui Peresvetov și inginerul-șef vorbeau zgomotos, împărtășindu-și impresiile cu privire la călătoria de la Abșansk.

Agronomul Ivan Prohorovici împlinise de curînd cincizeci și opt de ani. Scund, uscățiv, cu nasul coroiat, cu o bărbuță ascuțită, avea o înfățișare destul de tinerească.

Ivan Prohorovici nu-și trădase nici aici obiceiurile : un guler scrobit, de modă veche îi încercau gâtul, proptindu-se în mărul lui Adam. Pe haina de culoarea tutunului nu era nici un fir de praf. Purta ghetete care se încheiau cu cîrlige și ghetre cu nasturi negri ; doar pe drum le schimbase cu pîslarii.

Ivan Prohorovici nu era membru de partid. De educația lui ideologică se ocupa Iulia Viktorovna, soția sa, o doamnă cu părul alb, care purta rochii de modă veche, cu gulerase și manșete de dantelă. Pe piept, îi atîrna un lăntîșor lung cu un medalion, înăuntrul căruia avea fotografia singurului ei fiu, căzut lîngă Harkov, în 1942.

Privind-o, era greu să-ți închipui că această femeie făcuse opt ani în deportare ca membru al partidului bolșevic, din care făcea parte încă din anul 1908. Ivan Prohorovici era mai tînăr cu șase ani decît ea.

Bătrînii se împăcau foarte bine, iar după moartea fiului se legară și mai mult. Așa a mers pînă în ceasul în care Ivan Prohorovici, auzind despre planul partidului cu privire la pămînturile înțelenite, a înțeles că acolo el poate fi mai folositor decît la Ufa, unde predă agrotehnica studenților din Școala tehnică agricolă.

Iulia Viktorovna, știindu-l cît e de bolnav și fiindu-i milă de soțul ei, se împotrivi cu toată hotărîrea planurilor sale, pe care le socotea nebunești. Mai trebuie spus că ea era într-un fel nu numai mentorul lui Ivan Prohorovici, ci și capul familiei. Ivan Prohorovici, cunoscînd mentalitatea ei practică, i se supunea de bunăvoie în toate lucrurile și totdeauna. Dar de astă dată însă se răzvrăti :

— Ei, asta nu, mamă, declară el cu hotărîre, trăgîndu-se de bărbuță, de astă dată sînt de neclintit, îți recunosc competența în chestiunile de partid, dar cît privește rezolvarea acestei probleme, iartă-mă, las-o pe seama mea. Da, da, te rog. Sper că și tovarășul tău de viață, fără de partid, are destulă minte ca să poată înlătura orice invinuire de ușurință.

... În tren, Peresvetov îi făcuse lui Ivan Prohorovici cunoștință cu colaboratorii săi cei mai apropiați, printre care și cu Moisei Abramovici Kogan, liumit contabil-șef al sovhozului.

Acesta era un tânăr îndesat, cu obrajii lătăreți, cu o burticică destul de respectabilă. **Absolvise** școala superioară cu trei ani în urmă și era acum contabil la una dintre direcțiile Ministerului Agriculturii. Contabilii cu experiență semnalau neobișnuitul talent al lui Kogan în această **indeletnicire** și-i preziceau o carieră strălucită. Dar tânărul acesta, chelit prea de timpuriu, care cucerea pe toți colegii **lui** printr-o politețe excepțională și o **competență** la fel de neobișnuită, socotise că avea tot timpul să facă carieră, dar că acum este de datoria **lui** să răspundă la chemarea partidului din care făcea parte și să plece pe pământurile înfălenite. Kogan nu avusese vreme să se însoare, deci **riU-I** reținea nimic la Moscova. El predase **sovietului** raional camera **din** Piața Sobacia, **își** luase **rămas** bun de la prieteni, scrisese la Konotop părinții^o despre schimbarea felului lui de viață, **își** făcuse geamantanul și, exact cu cinci minute înainte de plecarea trenului, aderase la grupul lui **Peresvetov**. Pentru Kogan, cele trei zile și trei nopți de drum de la Moscova pînă la Abșansk trecură pe **nesimțite**. S-au găsit parteneri pentru *pieieience*. Și Peresvetov juca destul de bine, iar un bun **jucător** s-a dovedit și adjunctul său, Vladimir **Evgrafovici** Proskudin.

Spre deosebire de ceilalți ajutoari apropiați ai lui Peresvetov, Proskudin se îmbrăca cu pretenții de modă, o modă născocită mai ales de croitorii regionali. Umerii vestonului foarte lați, ca și pantalonii de o lărgime neobișnuită, pantofii de **culoare** bej, palton cu guler de astrahan, căciuiă ț^o astrahan...

Proskudin, **al** șaptelea fiu al unui cizmar, a **lucrat** în administrația unei instituții, ieșind de pe băncile școlii, apoi a trecut mereu de la un departament la altul. Era lăudat pentru agerimea, pentru destoinicia sa de gospodar și pentru energia lui. Mai tirziu,

ajunse în trustul sovhozurilor unde vreme de opt ani a stat alături de Peresvetov. Chipul lui Proskudin era prea puțin expresiv. Dacă l-ai fi întâlnit pe stradă l-ai fi uitat îndată. Era tăcut și, în parte, chiar prin aceasta îl câștigase pe Peresvetov, care și el aparținea acelui soi de oameni cărora nu le plăcea flecăreala. Pentru conștiinciozitate, Peresvetov îl dădea pe Proskudin drept pildă tuturor colaboratorilor trustului. Pentru Proskudin nu exista nici un obstacol în calea executării oricărui ordin al directorului trustului. Dacă i se spunea să facă rost, din pământ, din piatră seacă, de lucrul cel mai de neconceput, răspundea : „Totul e în regulă, Kiril Ilci !” Proskudin nu era de loc servil față de Peresvetov, ba chiar vorbea cu el cam aspru, fapt pentru care căpătase faima de om cam mitocan, dar sincer. Lui Proskudin îi încredința Peresvetov treburile legate de cheltuirea unor sume importante și de tot felul de construcții. Proskudin îi răspundea lui Peresvetov cu un devotament sincer, așa că nu i se împotrivi atunci când acesta îl chemă cu el pe pământul înțelenit. Afară de aceasta, Proskudin se obișnuise cu Peresvetov, iar cu noul șef știa că va trebui să ia totul de la început. Și se îndoaia că va obține din parte-i aceeași atitudine. După ce s-a învoit cu propunerea lui Peresvetov, Proskudin, pentru a face față, în noua sa muncă, împrejurărilor neașteptate ce ar fi putut surveni, ademenise cam vreo zece dintre cei mai buni șoferi și tractoriști de la sovhozurile subordonate trustului. Vladimir Evgrafovici stătu de vorbă cu fiecare în parte și le făgădui tot felul de avantaje. („Celor din Moscova sau altora, ori de unde ar fi ei, fraților, o să le arătăm noi cine sîntem ! Doar directorul e al nostru.”) Prevăzător și econom, el nu se mărgini numai la recrutarea cadrelor. Înainte de a preda treburile, Proskudin inspectă depozitele sovhozurilor, împachetă în lăzi și trimise la Verhnerecensk toate mesele, scaunele, noptierele, paturile, topoarele, lope-

țile, diferitele scule și piese scoase din evidență, dar care, după o oarecare reparație, mai puteau fi întrebuințate, gălețile, covețile, pe scurt tot ce fusese aruncat din cămine și ateliere. Făcu la fel și cu depozitele trustului de la oraș. Oamenii se minunau, neputînd pricepe la ce-i puteau folosi toate aceste vechituri. Dar se și bucurau că, în sfîrșit, gospo- dărosul Proskudin le curățase „grajdurile lui Augias”

— Se străduiește, vrea să predea noilor șefi depozitele curate, se spunea în sovhozuri. Pentru a nu ocoli severele legi financiare, Proskudin mai efectua o operație. Lucrurile adunate și împachetate le vinde prin decontare, fără numerar, unui prieten care lucra într-un alt departament, și îi spuse :

— Ceva mai tîrziu le voi răscumpăra pe toate.

Apoi am să comunic unde anume să fie trimise.

Se urcă în tren, încărcat cu o jumătate de duzină de geamantane, lăzi și pachete.

— De ce toate acestea ? îl întrebase Peresvetov.

— O să ne fie de folos, Kiril Ilici, zimbise mulțumit Proskudin. Pentru început aici găsim tot ce ne trebuie.

Înginerul-șef Goghi Ceacivadze se urcă și el în tren cu multe bagaje.

Acesta din urmă dezmințea opinia unanimă potrivit căreia toți tinerii gruzini sînt zvelți, trași ca prin inel, eleganți, și că poartă neapărat sub nas o mustăcioară în chip de podoabă.

Goghi nu era nici zvelt, nici tras prin inel, și nici mustată nu avea. Ca și Kogan, el începuse să chelească de timpuriu, și cam în vremea despre care e vorba urmările acestui proces deveneau tot mai vădite. Și, colac peste pupază, Goghi începuse să se și gheboșeze, ceea ce nu-l făcea de loc impunător. Cînd mergea, tîrșindu-și picioarele și privind

¹ În mitologia greacă - vastele grajduri ale regelui Augias, care «u fost curățate după mulți ani de Hercule. De aici expresia care >e folosesta

dezordine (n. r.). „întă în pămînt, părea că cercetează drumul cu cea mai mare luare-aminte.

După ce absolvise
Institutul de
energetică, Goghi se
angajase la .uzină ca
inginer de schimb,
cu o leafă de nouă
sute de ruble. Era o
grea lovitură dată
părinților. Tatăl său,
notarul public
Ceacivadze, lucra la
Tbilisi și avea în
suburbie o casă în
mijlocul unei grădini
mari, care aducea
venit. Toată

săptămîna soția notarului public și cele două fiic

etrudeau cu sudoarea frunții la grădină, iar notarul făcea și el același lucru în orice ceas de răgaz și în orice zi liberă. Forțele unite ale pămîntului și ale nădușelii se prefăceau în cele din urmă în mandarine, pere, prune. Mama lui Goghi ducea această marfă pe meleaguri îndepărtate, tocmai pînă la Vorkuta. Nu salariul lui Goghi îi doborîse pînîi. Nu, la ei era ambiția ! Pur și simplu li se părea că, din capul locului, fiul lor este hărăzit unei strălucite cariere de inginer. E lesne de închipuit cum se necăjise familia cînd Goghi o încunoștințase că va mai trece încă multă apă pe gîrlă, cum se spune, pînă ce va ajunge inginer-șef.

În ceea ce-l privea, Goghi nu era orgolios, salariul nu-l nemulțumea, iar munca în uzină îi plăcea, deși visa o activitate de proporții mai vaste. După o bucată de vreme administrația, comitetul de partid și cel al Comsomolului au ajuns la concluzia că Ceacivadze este un inginer priceput și harnic și că merită să i se încredințeze un post de mai mare răspundere. Data de numire în noua funcție a coincis cu aceea a concediului. Goghi hotărîse să-și petreacă concediul la Moscova, să se distreze și, în același timp, să-și cumpere și o mașină. Notarul, înmîinîndu-i fiului banii, îi spusese că nu are nimic împotriva ca să-și cumpere o „Po- beda”. „Mașina se va potrivi de minune unui inginer-șef, cum vei fi tu în curînd, nu-i așa, băiatul tatii ?»

Băiatul tatii își încredință părintele că, pesemne, nu va mai trece mult pînă să ajungă inginer-șef și, cum se întîmplă uneori cu toți muritorii, propria-i prorocie i se împlini.

La Moscova, Goghi trase la un prieten ; absolviseră împreună școala superioară. Dimineața, Goghi își văzu gazda care, drăcuind într-una, se zbătea cu

geamantanul, încercînd să bage în el atît cît nu putea să încapă. După lucrurile pe care le tot îndesa s-ar fi putut crede că se pregătea de o călătorie la Polul Nord. Goghi se informă pentru ce îi trebuie toate aceste lucruri de lînă, tricotate, și alte vîșminte călduroase bărbătești.

— Plec ca inginer-șef la un sovhoz pe țelină în Altai.

— Lasă-te de glume, se supără Goghi. Nu este cu puțință ca mucoși ca tine să fie trimiși pur și simplu ca ingineri-șefi pe pămînturile înțelenite.

— Nu mă trimite nimeni, eu singur mă duc. Directorul sovhozului nostru spunea că o să am la dispoziția mea o sută de tractoare, combine, centrale electrice și o mulțime de mașini-uneite și motoare.

— O sută de tractoare ? Uluirea lui Goghi era fără de margini. Dar nici uzina unde lucrez eu nu are mai multe.

— După cîte se vorbește, în alte sovhozuri tehnicitatea o să fie și mai mare, adăugă prietenul.

— Ascultă, dar asta e minune, nu altceva ! exclamă Goghi impresionat. Cu o asemenea tehnică se poate răsturna lumea. Perspectiva aceasta înfățișată de prietenul său îl tulburase. Iată tocmai ceea ce visase el, cîmpul între ale cărui largi hotare el însuși ar fi putut desfășura o activitate mai mare. Ce crezi ? Aș putea fi trimis și eu acolo ?

— Dar prost mai ești ! Du-te la Comitetul Central al Comsomolului, spune că vrei să mergi la țelină, explică-le limpede ce anume te împinge într-acolo... Și pe loc primești foaia de drum.

— Te rog să mă înțelegi, începu Goghi cu înflăcărare, chestiunea nu este să ajung inginer-șef ! N-au decît să mă trimită doar ca tehnician !

— Cu atît mai mult. Nu mă mai ține de vorbă. Sint grăbit.

Goghi o luă la goană spre Piața Staraia, grăbind pe șoferul taxiului. La Comitetul Central al Comsomolului, Goghi fu primit prietenește. Se convinse că la țelină era într-adevăr nevoie de tehnicieni și ingineri - șefi și neșefi...

Bucuria părinților când aflară că Goghi va deveni în curînd inginer-șef fu nesfîrșită. Vestea aceasta se răspîndi îndată în toată suburbia în care locuia familia Ceacivadze.

Notarul public ocupat cu slujba n-a putut să plece la Moscova ca să-și ia rămas bun de la fiul său, și o trimise pe nevastă-sa în delegație, aceasta pentru că ea era deprinsă să facă lungi călătorii cu avionul.

Mama plecă cu avionul la Moscova cu o rezervă importantă de fructe uscate și cu două geamantane pline de îmbrăcăminte caldă. În afară de aceasta, ea ducea fiului o scrisoare prin care tatăl îl autoriza pe Goghi să cheltuiască, pentru orice alte nevoi, banii ce-i încredinșase. Goghi cumpără o motocicletă cu ataș, de culoare roșie, ca focul.

Peresvetov viu îndată să zvîrle afară jumătate din bagajele lui Goghi, cărate în vagon cu ajutorul a trei hamali, dar Ivan Prohorovici îl opri.

— Lămii și fructe uscate, Kiril Ilici, sînt lucruri utile, mai ales la drum.

Peresvetov nu se mai împotrivi, făcînd cu mîna un gest de renunțare.

De la fiecare stație, Goghi trimitea acasă cărți poștale sau telegrame și, cu un zîmbet ironic, le iscălea „C, Ceacivadze, inginer-șef al sovhozului «Zapadni»...”. Apoi se plimba agale pe peron, mîndrindu-se cu haina semiostășească de culoarea valurilor mării, cu reflexe cenușii, și cu cizmele lucioase ca oglinda. Fetele, care priveau trenul și mincau semințe, spuneau în urma lui :

— Ia uități-vă ce s-a mai împopoțonat, fetelor, ca un păun, nu alta !

Goghi se întuneca.

Pe drum, și apoi la Abșansk, Goghi, foarte bun la suflet, împărți jumătate din fructele uscate, pînă în clipa în care practicul Ivan Prohorovici luă în mîinile sale rezervele lui Goghi, punînd în acest fel capăt risipei.

...Lîngă masă, ședea dus pe gînduri secretarul organizației de Comsomol, Omar Aimanov, care de la Abșansk se alăturase la grupul lui Peresvetov.

Prin pielea negricioasă a acestui originar al ste-pelor kazahe răzbătea o culoare rumenă, iar moțul răzvrătit din creștetul capului nu se supunea nici apei, nici coloniei, nici pieptenului. Omar avea vreo douăzeci și cinci de ani, dar obraji rumeni și moțul obraznic îl făceau să pară de cel mult douăzeci, ceea ce îl necăjea grozav. Omar făcuse cunoștință cu Peresvetov când acesta își prezenta colaboratorii însărcinați de la Comitetul Central al P.C.U.S. și autorităților din Abșansk, în biroul primului-secretar al comitetului regional.

Proskudin, după ce
examinase silueta
scundă a lui Omar,
haina vătuită și
cizmele de pânză
impermeabilă, își
spusese: „Un
mocofan!”
Peresvetov se
încruntase : „Ca
secretar al

Comsomolului mi-au
vîrît pe gît un
băi6țandru. Să-și
șteargă mai întîi
cașul de la gură.

"Secretarul comitetului regional, surprinzînd ne-
mulțumirea zugrăvită pe chipul lui Peresvetov,
spuse că Omar lucrase ca strungar la uzina de ca-
zane, unde își cîștigase o foarte frumoasă reputație
și în producție, și în munca obștească, și că doi ani
de zile a fost secretarul organizației comsomoliste,
apoi secretar al comitetului raional al Comsomolu-
lui, iar apoi el însuși ceruse să plece pe
pămînturile înțelenite.

— Voi fi foarte bucuros, răspunse rece Peresve- tov,
dacă tovarășul Aimanov va obține aceleași succese
și în munca de la sovhoz.

Omar tăcu, deși îl jignise vădita neîncredere din
cuvintele lui Peresvetov.

3

Cînd Peresvetov, sleit de puteri și abia ținîndu-se
pe picioare, intră în casă, tăcură cu toții. După ce
spuse bună seara și își scoase cojocul, el se lăsă
greu pe un scaunel și întrebă obosit unde este se-
cretarul organizației de bază.

— I s-a întîmplat un ghinion, răspunse Omar.
Două zile după plecarea dumneavoastră încoace s-
a îmbolnăvit grav. Comitetul regional a hotărît să
vă trimită pe altul în schimb, dar nu se știe cînd.

— Dar un președinte al comitetului de
întreprindere ne-au trimis ?

— Am fost la Consiliul regional al sindicatelor,
răspunse Omar. Au mare lipsă de oameni. Ne-au
sfătuit să căutăm noi un președinte al comitetului
sindical printre noii-sosiți.

— Bine, o să-l găsim.
În clipa aceea intră și Skrižneak. Peresvetov îl prezintă tovarășilor săi.
Ivan Prohorovici declară că socotește drept o mare cinste să facă cunoștință cu conducătorul organizației raionale de partid, și totodată că soția sa, care este membră de partid din 1908, se va ocupa, cînd va fi aici, cu plăcere de orice muncă obștească.
Skrižneak răspunde că organizația de partid va primi cu bucurie în rîndurile ei o femeie de ispravă ca ea.
Kogan, care moțăia de oboseală, auzind cuvintele ucrainene strecurate întîmplător în cele spuse de Skrižneak, se interesează dacă acesta din urmă fusese vreodată la Konotop, unde locuiesc părinții săi și numeroase alte rude.
Skrižneak mărturisi că nu fusese niciodată la Konotop, dar că totuși a aflat de un Kogan al cărui nume este pomenit în poemul lui Bagrițki *Gîndul despre Opanas*.
— Ei, e prea puțin probabil să fie una din rudele mele. Aș fi știut, mai cu seamă dacă s-ar fi evidențiat în așa măsură, încît să figureze într-un poem, și, rîzînd, Kogan îl întrebă pe Skrižneak unde se afla filiala băncii unde urma să se ducă chiar a doua zi.
Ușa se deschise și din ceața aburilor se desprinsese silueta lui Șurka, îndeplinise dispoziția lui Peresvetov, conducîndu-i pe noii-sosiți la aulul kazah, și se întorsese plin de voie bună.
— Strașnic ! făcu Șurka suflînd în miini, ca să și le dezghețe. Să nu credeți că au venit numai mucoși ! Sînt acolo niște flăcăiandri pe care nici diavolul nu-i înspăimîntă. Cu asemenea oameni, țelinsului o să-i meargă faima peste țări și mări.
— Țeliniș, țeliniș ! făcu Proskudin, scărpinîndu-se la ceafă, încă nu se știe cum se vor termina toate acestea. Toamna se numără bobocii.
— Adică, cum ? se înfurie deodată Omar. Ochii i se întunecară cum se întunecă cerul cînd se apropie o furtună.

— Ei, și de ce te-ai burzului așa ? făcu Proskudin cu blindețe. Ce-am spus ? Proskudin nu-și închipuise că acest flăcăiandru tăcut este în stare să se supere așa, din senin.

— Dumneata ai spus limpede și răspicat, îl atacă Omar, că n-ai încredere în țeliniș. Atunci ce cauți aici ?

Ochii tinărului, în care ardea o flacără rece, îl făcură pe Proskudin să se fisticească.

— Ei, ei, nu exagera, mormăi el, rizind silit. De ce să te legi de cuvinte ? Dar, la urma urmelor, fiecare poate să creadă ce vrea.

— De exemplu ?

Omar își pusese în gând să se lămurească asupra firii, deocamdată ascunse, a acestui om. El studiase temeinic caracterele celorlalți și își făcuse despre fiecare o idee mai mult sau mai puțin exactă. Lui Kogan îi plăcea să filozofeze, și toate cele, în afară de contabilitate, le socotea de preț numai în măsura în care ele aveau vreo legătură cu preocupările sale. Care va să zică, este un entuziast. Foarte bine. Ivan Prohorovici... nu este chiar un bătrinel plă- pind, precum pare. Înăuntrul acestui om vinjos și departe de a fi bătrîn arde un foc puternic. Și ca specialist ? Păi, asta cîntărește cît greutatea lui în aur ! Omar nu avea încredere deplină în Goghi Cea- civadze. E prea focos... Dar ce fel de om e Proskudin ?

— Ce gânduri te frămîntă, tovarășe Proskudin ? repetă Omar.

— Eu, de exemplu, nu înțeleg de ce se aduc încoace mii de oameni și se bagă miliarde în stepele astea în loc să fie investite în gospodării bine organizate... Ei, în Rusia, în Siberia și așa mai departe ! Acolo lucrează colhoznicii, iar ei se pricep la pămînt. Dar la noi cine o să-l lucreze ?

Tineretul ? Păi nici măcar cu mirosul pămîntului nu s-a deprins încă. O să fugă care încotro, să-ți aduci aminte de vorbele mele. De pe meleagurile noastre se pot strînge grîne cu duiumul dacă investești în pămînt acele miliarde.

— Iar aceste pământuri să mai rămână pustii
veacuri de-a rândul ? zise Skrijneak.

— Despre altceva vorbesc eu, Stepan Trofi-
movici, răspunse Proskudin, schimonosindu-se du-
reros. Eu mă refer la o mai bună repartitie a in-
vestițiilor. Din cîte înțeleg eu, ar reieși că noi
mergem cam la noroc.

— Așa-așa, se infurie Omar. Va să zică, dum-
neata crezi că partidul, care cheamă aici oameni, și
Puterea sovietică, care alocă miliarde, acționează
la noroc ?

— Și de ce țiți ? Of, dar repede te mai aprinzi...
Zău așa ! Nici n-aș fi crezut una ca asta. Ești tinăr,
Omarușka, și de aceea ești înflăcărat. Potolește-te
și judecă. Doar nu degeaba te-au trimis încoace ca
secretar al organizației comsomoliste. O minte în-
fierbintată e în stare de orice.

— Lasă, dumneata nu te lega de mintea mea,
căci fie că e rece, fie că-i înfierbintată, nu asta e
problema.

— Ba chiar poate că aici e mai potrivită o fire
înflăcărată, interveni Skrijneak. Eu cred că aici,
dragă tovarășe, potoliți nu au ce căuta.

Proskudin roși. „S-au legat de capul meu ! Dracul
m-a pus ?!”

— Nu, nu, zise Omar îndirjit. Lasă-l să spună ce
e cu „norocul”.

— Ei, asta-i acum, făcu Proskudin, pierzîndu-și
cumpătul. Cunoști condițiile climaterice de aici ?
Apă nu-i, aproape în fiecare an e secetă, toate
astea le știi ?

— Mai bine decît dumneata, răspunse Omar cu
aceeași furie rece, sticlîndu-i în ochi. Doar aici m-
am născut. Dumneata habar n-ai de pîrjolul, de
frigul, de viscoalele de aici. Dar eu nu o dată am
înghețat în stepă. Și de aceea mă simt rănit cînd
mi se spune că aceste stepe trebuie să rămînă tot
semi-deșerturile care au fost.

— Nu te supăra ! îi răspunse Ivan Prohorovici
cu căldură, bătîndu-l pe umăr. De ce te agiți ?

— Gîndiți-vă de pildă la sohozul nostru, începui
din nou Proskudin. El va costa statul cam vreo

douăzeci de milioane. Dar ce garanție există că aceste milioane nu se vor irosi în zadar ?

— Prostii ! se împotrivi Skrijneak. Dacă lucrurile ar sta așa, atunci de ce dracu a mai fost trimis tineretul să construiască Komsomolskul ? Vreau doar să-ți atrag luarea-aminte că, deși acolo climatul e mai dihai decât aici, totuși l-au construit. Și de ce s-au mai săvârșit și multe alte fapte ? Nici nu e nevoie să le pomenesc ! Dacă te temi de lup, tovarășe Proskudin, nu te duce în pădure.

—■ Chiar așa, intră în vorbă Șurka. Prin firea ei, generația noastră de comsomoliști e dată dracului.

—■ Asta-i înfumurare, dragii mei, înfumurare ! bombăni Proskudin.

— Poate mai curînd un calcul precis, la care se adaugă o cutezanță fără pereche pe lume ! strigă Omar.

Peresvetov tăcea. Ivan Prohorovici își pironi privirea asupra lui Omar, proptindu-și degetul ciolănos pe tîmplă. Kogan asculta cearta, zîmbind cu satisfacție cînd Omar își doboră vrăjmașul, și clătina din cap la vorbele lui Proskudin. Goghi dormea. Agația Vasilievna stătea lîngă sobă, alături de contabil. În ochi îi încremenise spaima.

„Te pomenești că se vor încăiera. Și cocoselul ăsta de Omar !... Ei, e deștept, așa tînăr cum e !”

— Iertați-mă, interveni în discuție Kogan. Te-am ascultat, Vladimir Evgrafovici, și m-a cuprins uimirea. Spune-mi, era oare în stare țarismul să riște asemenea investiții în țara în care am fost primiți cu atîta ospitalitate ? îndrăzneala aceasta ar fi fost nebunească. De ce ?

— Pentru că nu exista o asemenea tehnică, intră în vorbă și Șurka.

— Și nu numai pentru asta. Ce este tehnica fără oameni ? Nimic. Dar tineretul este un credit nelimitat. Iar cu această garanție, crede-mă, aș investi cu sufletul liniștit oricîte miliarde. Contabilitatea sovietică, Vladimir Evgrafovici, ține seama nu numai de cifre, dar și de om.

— N-are decît să creadă credinciosul, făcu posac Proskudin. O să vedem. Eu personal nu m-aș încărca cu răspunderea unei asemenea îndrăzneii.

O să fie destul de greu, ce să mai vorbim !
Tineretul este desigur un capital, care însă ar putea fi cheltuit riscându-se, totuși, mai puține pierderi. Fie chiar și în rîndurile tineretului.

— De noi nu vă fie grijă, zise Omar pufăind pe nas.

— Foarte bine ! se învoi Proskudin.

— Dar n-am terminat încă, spuse ofensat Kogan. Am să spun deschis, tovarășe Proskudin, dumneata duci o politică împăciuitoare.

— Haide, dă-i drumul! răspunse Proskudin cu o prefăcută veselie. Agață-mi de coadă și tinicheaua împăciuitoare.

— Nu vreau să-ți agăț nimic. Eu discut ideea. Kogan își strînse buzele îndărătnic. Ce, ai căzut din cer, sau cum ? Nu, te rog să nu mă întrerupi, îl opri Kogan pe Proskudin, observînd agitația nervoasă a acestuia. Și revoluția ne-a costat ceva, gîin- dește-te la războiul civil, cîți morți, cîte ruine... S-au pierdut capitaluri enorme...

— Exact, confirmă Omar. Partidul putea socoti că țara o să ajungă în orice caz la revoluție și, ca atare, burghezia să fie lăsată deocamdată să investască milioane într-o economie bine organizată, iar atunci cînd ea va înflori noi să punem mina pe toate și să ne statornicim de-a dreptul pe o temelie solidă. Așa ar trebui să fie, după dumneata, nu ?

— Foarte interesant, făcu Peresvetov părăsind gîndurile în care se adîncise. Ei, și mai departe ?

— Entuziasmul, credința înflăcărată ce răzbăteau din cuvintele secretarului organizației comsomoliste îl făcură pe Kiril Ilici să se uite. pentru prima oară mai atent la el. Secretarul comitetului regional nu prea îl convinsese cînd i-l recomandase pe Omar.

**Cît despre Omar,
acesta avea față de**

directorul sovhozului
atitudinea pe care o
ai în fața unui co-
mandant ce se
pregătește de luptă.
În familiile ka- zahe
copiilor li se imprimă
de la cea mai
fragedă vîrstă simțul
de respect și
considerație față de
cei vîrstnici. Omar
nu făcea excepție de
la această regulă.
Dar nu numai
aceasta era pricina

respectului său.
Omar ştia că are ce
învăţa de la
directorul sov-
hozului, asupra
căruia, la prima
cunoştinţă, nu pro-
dusese o impresie
prea bună. Iată de ce
se bucură atât când îl
auzi spunînd :
„Foarte interesant.
Ei, şi mai departe ?

În întrebarea lui Peresvetov, Omar simțise interesul nu numai pentru cuvintele, ci și pentru persoana lui, socotind că astfel a reputat o mare victorie față de acest om tăcut și închis.

— Iar mai departe, iată ce este în două cuvinte, încheie Omar. Partidul a zis : nu, să lichidăm întâi capitalismul, să-i dăm poporului drepturile, puterea, uzinele și pământul, și apoi poporul își va găsi singur forțele pentru a-și întocmi gospodăria. Iocmai în aceasta constă revoluția. Omar se gândi și mai adăugă : Bolșevică.

— Facem învățămînt politic, izbucni Proskudin. Noi am învățat asta în urmă cu douăzeci de ani, tovarășe Aimanov. Și pot să spun că Lenin ar fi fost foarte bucuros dacă nu ar fi trebuit să investească miliarde într-o țară ruinată.

Ivan Prohorovici se frământa, observîndu-i pe cei cu care avea să împartă o viață nu prea ușoară. N-au început încă să lucreze și se și ceartă !

— Tînărul nostru prieten Omar, zise el, e departe de a fi explicat totul. Cu voie bună și cu inima ușoară să-i iertăm reticențele, după cum tot cu voie bună eu mi-aș schimba cu el vîrsta. Ivan Prohorovici rise ușor, scuturîndu-și barbîșonul. Lucrurile stau, dacă vreți să știți, astfel... De altfel, am să fac o rezervă : la asta n-aș fi ajuns singur niciodată. Și în această privință soția mi-a fost de un mare ajutor.

Toată lumea surîdea cu blîndețe, iar Proskudin cu o deosebită plăcere, deoarece conținutarea discuției nu-i putea aduce nimic bun. În sinea lui, îi mulțumea bătrînului că intervenise.

9*

131

— Vedeți dumneavoastră, tinerii mei domni, procesul de dezvoltare firească în agricultura acelor locuri, despre care pomenea onorabilul Vladimir Ev- grafovici, continuă și este nesfîrșit. Dar cu toată naturala evoluție a acestui proces, un stat revoluționar, cum prin natura sa este statul nostru sovietic, nu poate uita că mai are la îndemînă și o

altă metodă, și încă una foarte eficace. Adică cea revoluționară. Să mă corecteze amabilul Stepan Trofimovici, dacă mă voi incurca... Iată, cred că în sinul statului nostru, destelenirea este un act revoluționar. Și tocmai aceasta nu a spus-o până la capăt simpaticul Omar, dacă nu cumva m-am înșelat și am incurcat-o.

— Da de unde, nici gând ! îl liniști Omar pe bătrîn. Eu am să spun mai pe scurt : Vrei să dobori taurul ? Atunci ia-l de coarne.

— Și încă mai pe scurt, se auzi de pe lavița de lingă cuptor vocea leneșă a lui Șurka. E nevoie de pline - ia-o de pe orice pămînt, dar ia-o.

— Chiar așa ! Kogan dădu energic din cap, apro- bindu-l.

— N-o să coste oare prea scump ? spuse cu buzele strînse Proskudin.

— Vorbești prostii, i-o reteză Peresvetov. Nu este vorba numai de interesele interne, Ivan Prohorovici. Telinișul este o mare politică. Și nu ne privește numai pe noi. Douăzeci-treizeci de milioane de hectare de pămînt nou arat înseamnă în cel mai rău caz un miliard de puduri de grîne pe an. Și pentru noi, și pentru prietenii noștri, și pentru comerț.

— Adevărat, zise Skrițneak. Iar dumneata, Proskudin, vorbești despre scumpetea destelenirii.

— Din punctul de vedere al producției, destelenirea își va recupera repede investițiile, spuse Peresvetov. Două-trei recolte normale... Cei ce se vor aclimatiza aici, adăugă el posac, vor da țării un venit considerabil.

Se făcu tăcere. Kogan chibzuia în sinea lui : „Pentru ce această discuție, care din cînd în cînd miroase a scolastică ? Scolastică ? repetă el. Dar de unde ? Cum am trăi și am munci aici dacă nu am avea credința că facem și noi o părticică dintr-un lucru foarte mare ? !”

După o tăcere îndelungată, Ivan Prohorovici începu să vorbească cu o voce sugrumată de emoție.

— Ca să vedeți, eu resimt, față de cei mai vîrstnici dintre voi, o anumită invidie. Kiril Ilici și

Stepan Trofimovici au participat direct sau indirect la revoluție. Eu nu am avut acest prilej. În acele vremuri eram oarecum departe de politică. Nu credeam în trăinicia Puterii sovietice. O tresărare se văzu pe fața lui uscată și galbenă. E ridicol, dar mărturisesc că multă vreme am mai păstrat banii țariști. N-o credeam nici chiar pe soția mea, care, bineînțeles, se afla pe altă poziție. Știi, femeii uneori se aprind... Și, dați-mi voie să spun, vocea lui Ivan Trofimovici începu să tremure și mai vădit, nu ascund, sînt mîndru că împreună cu oamenii tineri voi lua parte, pe măsura forțelor mele, la această acțiune revoluționară.

— Bine, bine, zise Skrițneak cu voce tare. Goghi, care dormea dus într-un colț, își ridică capul îngreuiat, se uită buimăcit de somn la toată lumea și scoase din nou un sforăit, tulburînd astfel solemnitatea momentului.

Se nimerise bine. Samovarul sfîrșia nerăbdător. Auzindu-i clocotul, Proskudin se îndreptă din șale.

— Ce facem, bem ceaiul ?

Se așezară cu toții în jurul mesei.

După o tăcere, Proskudin începu să vorbească :

— Eu, Kiril Illici, am făcut cunoștință cu șeful de gară Baltabaeva. O femeie pricepută. Spunea că vagonul din Vșrhnerecensk poate fi așteptat cam peste două săptămîni.

— Care vagon ? făcu nedumerit Peresvetov.

Proskudin se fistici.

— Păi, ăla cu tot felul de vechituri. Sînt acolo scaune, mese, și fel de fel de alte lucruri. Din toate cite poiți. Le-am adunat din depozite și baze. Dar nu vă necăjiți, zău, exclamă Proskudin. Totul este în perfectă ordine din punct de vedere al legii. Nici nu face să vă bateți capul cu aceste fleacuri. Hai, Troșkin, pune samovarul pe masă. Și nu te scumpi cînd pui esență, Agafia Vasilievna.

— Care va să zică, zise Skrițneak, ați venit cu bunuri proprii ? Prevăzători. Dar nu mă duce capul de unde să iau eu tot utilajul de birou de care am nevoie. în sfîrșit, om vedea.

Ivan Prohorovici îl bătu ușor pe umăr pe Goghi, care dormea.

— Da, intră ! strigă cu voce tare acesta. Riseră cu toții.

— A visat că stă într-un birou și că pe ușă e o plăcuță cu inscripția : „Inginer-șef G. Ceacivadze”, glumi Omar.

— Sîntem adunați cu toții și cred că directorul o să ne îngăduie, așa, cite un pahărel la începutul trebii, spuse Proskudin, aruncînd o privire piezișă spre Peresvetov.

— Nu, răspunse acesta tăios.

— Dacă esența de alcool e interzisă, atunci o să ne mulțumim și cu aceea de ceai... se învoi din toată inima Proskudin. Om bea oleacă de ceai, și ne-om culca. Dar cum ne aranjăm ?

— Ne-am gîndit, ne-am străduit, fără voi am izbindit ! răspunse răutăcios Șurka.

Prinsese pică pe Proskudin de cum îl întîlnise prima dată la Abșansk. Cînd Goghi îl sfătuisese pe Peresvetov să-l angajeze pe Șurka șofer, Proskudin se împotrivise : „De ce-a sosit Troșkin singur pe pămînturile înțelenite și nu ca toți ceilalți, în eșalon ? E foarte simplu, a hotărît să pună mina pe o slujbă mai tihnită și mai avantajoasă...” Drept răspuns, Șurka îi spusese lui Proskudin multe obraznicii, pe care acesta nu le uitase.

— Văd, remarcă Proskudin, păstrîndu-și calmul. Fiecare pe unde a apucat, dar Troșkin lingă director, într-o izbă călduroasă.

— Dar nu văd nimic condamnabil în treaba asta, făcu Peresvetov vrînd să curme cearta. Troșkin trebuie să fie întotdeauna la dispoziția mea. El i-a aranjat și pe ceilalți.

— Va să zică, așa, începu zelos Șurka, tovarășii Ceacivadze și Aimanov vor locui la șeful gării Baltabaeva. Pe tovarășii Kogan și Proskudin i-am plasat la picheul Fokin ; el are o casă cu cinci colțuri ! o să fie loc pentru toți. Tovarășul Smetankin va rămîne aici.

¹ În arhitectura populară, casele încăpătoare se făceau și în cinci colțuri

— Dar pentru ce, dragul meu ? se agită Ivan Prohorovici. Eu merg împreună cu toată lumea.

— Dacă tovarășii au isprăvit de băut ceaiul, continuă Șurka fără să ia aminte la delicata împotrivire a agronomului-șef, vă rog să mă urmați.

Începură cu toții să se îmbrace.

— Măine, dis-de-dimineață, să poftiți la mine pentru o consfătuire, le mai spuse Peresvetov. Apoi să convocați pe responsabilii eșalonului.

Ivan Prohorovici deschise geamantanul, își scoase pijamaua, o plapumă și o pernă de cauciuc. După ce se schimbă, se culcă pe laviță, punându-și palma sub obrazu-i scofilit.

— Noapte bună, zise el peltic. Of, așa ți se schimbă glasul cînd îți scoți proteza dentară. Peste cîteva minute, Ivan Prohorovici începu să șuiere subțirel.

Peresvetov se învîrtea prin odaie, chibzuind la ceea ce avea de făcut a doua zi.

Ușa se izbi, dîndu-se în lături, și intră Kogan, care-și uitase geamantanul.

— Așteaptă, îl reținu Peresvetov. Dumneata știi, vom fi nevoiți să construim centrul raional. Pe pămîntul nostru, îți dai seama. Ar fi bine să facem socoteala cît o să ne coste treaba care ne-a pus-o în cîrcă Skrižneak, Stepan Trofimovici.

— Auzisem de acest lucru încă de la Abșansk. Și am și făcut socoteala.

Kogan scoase din buzunarul de la piept o foaie de hîrtie, plină de cifre, și i-o dădu lui Peresvetov. Acesta studie îndelung cifrele, frecîndu-și bărbia.

— M-da ! Treizeci de copeici peste costul planificat pentru fiecare chintal de grîu.

Peresvetov se scarpină după ureche.

Kogan zise :

— Să presupunem că centrul raional se va construi într-un an, Oamenii vor ocupa fără doar și poate o parte a suprafeței noastre locuibile. Prin

plata pentru serviciile comunale, ei nu vor acoperi nici pe departe cheltuielile de tot felul și pe acelea de amortizare. Bineînțeles că suma, pe care o vom cere comitetului executiv raional, va micșora oarecum cifra indicată, dar e îndoielnic că ea o să scadă sub douăzeci de copeici la chintal.

Peresvetov mirii supărat.

— Îți amintești ce bătălii am avut de dat la Abșanslc, cînd am hotărît să renunțăm la serviciile trustului de construcții și să construim singuri sediul central. Făceam spume la gură argumentînd că acest lucru va ieftini cu mult costul grînelor... Ne zbăteam pentru ieftinătate, lua-o-ar dracu s-o ia, cît sînge rău ne-am făcut ! Dar iată cum s-au întors lucrurile ! Tăcu un timp. Dar dacă totuși am semna contractul cu trustul ?

Kogan se scărpină la rădăcina nasului.

— O să ne ruineze cu ritmul pe care-l au. Nu, vom construi singuri, cu toate că centrul raional o să ne coste bănișori, nu glumă. N-avem încotro.

— Bine. Noapte bună.

Kogan luă geamantanul și plecă.

Culcat, și cu ochii deschiși, Peresvetov se gîndea la cei cu care avea să-și ducă viața împreună, înainte cugeta arareori la caracterele oamenilor din jurul lui. Ei veneau la el, el avea nevoie de ei și le dădea de lucru, fiecărui potrivit vechimii în cîmpul muncii, specialității și sirguinței dovedite. Peresvetov socotea că este cu neputință să se înșele în privința unui om și era convins că nimeni, niciodată, n-ar fi în stare să-l tragă pe sfoară. Încă din tren Peresvetov își clasase colaboratorii pe categorii, hotărînd pentru fiecare în parte cîte o metodă pentru a schimba așa cum îi convenea lui caracterul tuturor. La Proskudin nu se gîndise, socotind că pe acesta îl cunoaște pînă în străfundul rărunchilor. Ivan Prohorovici „face pe delicatul pentru că e moliu din fire”. Așadar această

delicatețe trebuie înlăturată, de vreme ce în condițiile aspre ale stepei ea nu e bună de nimic. Kogan este un filozof. Prostii ! Un contabil trebuie să fie o mașină în stare să calculeze fără greș, atît, și nimic mai mult. Să faci filozofie cîtă vrei, la tine acasă. Goghi Ceacivadze... Prea multă înflăcărare, ceea ce în treaba ce i s-a încredințat este de asemenea de prisos. Mașinii și motorului le place concentrarea, muncitorilor din ateliere – severitatea. Ca atare, urmează să se potolească înflăcărarea ; trebuie deprins să se concentreze și să fie sever. Omar Aimanov... Aici e ceva mai complicat. E deștept și principal... M-da ! Abia acum Peresvetov recunoscuse în sinea sa că în privința secretarului organizației de Comsomol se cam înșelase. Dar găsi îndată explicația : cum la Abșansk nu-l văzuse pe Omar decît cîteva ceasuri, nu avusese, firește, răgazul să-și facă o părere precisă despre el. Inteligența e lucru bun, desigur. Dar cum inteligența nu este totuna cu înțelepciunea, drumul pînă la ea e destul de lung. „Ca atare, trebuie ținut din scurt...” Troșkin este un palavragiu, dar băiat bun și ager... Dar Skrijneak ? Un par zdravăn de stejar, pe care viața l-a înfipt bine în pămînt, așa îl vedea Peresvetov pe Skrijneak. Peresvetov se gîndea cu neplăcere la el. Se ciocnise de un om care îi era egal în aproape toate privințele, ba chiar în unele îl și depășea. Skrijneak nu putea fi băgat laolaltă cu toți, în aceeași oală. Drăcuind, Peresvetov se răsuci pe banca tare. Lumina lunii inunda încăperea. Era ger; birnele trosneau în liniștea nopții. Kiril Ilici adormi abia cînd se iveau zorile.

s

Feodor Kuzmici veni dis-de-dimineață. Peresvetov ar fi putut să se lipsească de minune de lungă

povestire, pe care i-o înșiră bătrînul despre viața lui j il angajă îndată ca tractorist. Hîrțiile lui Feodor Kuzmici nu lăsau nimic de dorit. „Am avut noroc, gîndi mulțumit Peresvetov, asemenea oameni nu sînt de lepădat.” Dar Ivan Prohorovici, care jurase soției sale să-i descrie tot ce va auzi și va vedea zi de zi pe noul loc, ceru o povestire amănunțită.

Stînd pe marginea taburetului și fumînd o țigară pe care și-o răsucise singur, Feodor Kuzmici povesti despre „viața sa”. Avusese parte de puține bucurii. Cînd împlinise opt ani, l-au dat ca cioban la bogătașul kazah Kurumbaev. În stepele ce înconjurau halta, pășteau hergheliile de mii de cai ale lui Kurumbaev.

Mama, însoțindu-și băiatul, plîngea ; tatăl tăcea posomorît. Kuzma Bazarov stăpînea douăsprezece desetine de pămînt, dintre care trei nu aduceau nici un ban – erau în întregime teren salin. Iar fata voia să se mărite și era nevoie de zestre. Niciodată Bazarov nu reușise să trăiască altfel decît de pe o zi pe alta, și era totdeauna datornicul cuiva. Chiar și al lui Kurumbaev, care se ocupa nu numai cu creșterea cailor, dar și cu construirea de biserici și moschei în sate, îmbogățindu-se astfel atît pe socoteala creștinilor, cît și a credincioșilor lui Mahomed.

Iată de ce Fedea, în loc să meargă la școală, se duse să pască iepele.

El păzea herghelia, iar zilele în stepă își urmau cursul lor. Așa au trecut douăzeci de ani din viața lui Feodor Bazarov, sau, după o socoteală rotundă, șapte mii de zile ; soarta nu l-a răsfățat. O bucată de pline îi era țelul principal, cît despre o casă care să fi fost numai a lui – asta rămînea un vis prea plăcut și de neînfăptuit.

Dar așa ctim Se spune, bunul platnic la plată se cunoaște. În războiul civil, Feodor Kuzmici a plătit cu virf și îndesat chiaburilor ruși și kazahi. Apoi s-a întors în stepa ce fusese și devenise din nou patria lui.

în colhoz, unde Bazarov era cioban, se trimisese un tractor, Feodor Kuzmici, care nu trecuse pragul școlii, descoperi singur toate tainele motorului și ale volanului, și așa începu să conducă mașina aceea greoaie, mătăhăloasă.

Era greu să dibui în acest omuleț plâpînd pe soldatul curajos care se bătuse cu albi și cu verzi!

Pentru că îi creștea cam prea repede barba tupoasă și incoloră, pe care o radea rar, lui Feodor Kuzmici începuse să i se spună „taică” și Kuzmici. Tinerii tractoriști îl blestemau în sinea lor, pentru că Kuzmici avea prostul obicei de a se culca mai târziu decît ceilalți, de a se trezi mai devreme decît ei toți și de a-i scutura pe leneși, silindu-i să iasă la lucru cînd soarele abia de mîjdea la orizont, ca un uriaș balon galben.

Se însură, avu copii ; pe copiii săi îi ținea din scurt.

Dar nici pe sine nu se răsfața.

După ce crescură, feciorii îi plecară de acasă, iar singura-i fiică se mărită cu un combiner. Acestuia nu-i plăcea stăp, cu zilele ei pline de praf vară și cu iernile, bîntuite de viscol, și se întoarse în Ucraina. Bătrînii rămaseră singuri, dar cînd fiica sa trebui să nască, maică-sa plecă la ea.

După ce încheiase cu succes anul și cîștigase o mulțime de bani, Kuzmici chibzui că acum ar putea să se odihnească. Ușor de spus, dar de vreo cinci-sprezece ani nu mai fusese în concediu. I se făcuse dor și de bătrînă, și grozav de tare ținea să-și dădăcească nepotelul.

¹ Detașamente de partizani care au luptat împotriva gărzilor albe și a intervenționiștilor străini. În 1918—1920. Erau formate în mare parte din

ascundeau prin păduri. În afară de această accepție, numele de verzi a fost dat și unor detașamente contrarevoluționare, organizate în mod provocator, în spatele frontului Armatei Roșii, de către intervenționiști și albgardiști (n. r.).

în regiunea Poitavei admiră grădinile și riule-tele ce șerpuiau molcom printre luncile și tufișurile încirionțate ale răchitișului și își spunea :

„Cinerele meu e deștept !”

în ziua în care, în mijlocul familiei și prietenilor, ținînd în brațe pruncul mic și prostuț, Kuzmici își sărbătorea a saizecea aniversare, fiica și bărbatul

acesteia îi propuseră să rămână în Ucraina. Bătrînul începu să se împotrivească, dar în clipa aceea pruncul mic și prostuț își înfipse minulele în barba lui. Nimeni încă nu-l trăsese pe Kuzmici cu atîta gingășie de bărbuța roșcată, care creștea ca un smoc, și nimeni nu-i atinsese atît de duios inima.

Kuzmici se angajă ca tractorist la S.M.T., unde lucra și ginerele său. Părea că ar fi putut să trăiască și să tot trăiască fericit. Dar nu a fost chip. De cum aflase că în curînd o să înceapă deșteluirea stepelor, pe care el păzise iepele, i s-a și umplut sufletul de dor.

Ginerele căuta să-i schimbe bătrînului gîndul, fiicăsa plîngea, bătrîna îi ținea și ea, încetișor, isonul, directorul S.M.T-ului făcea scandal. Kuzmici se ținu însă tare.

— N-o să mă lăsați de bunăvoie, am să plec eu și așa. N-am nevoie de hîrtii. Documentele mele sînt mîinile mele. Și puse pe masa directorului mîinile-i aspre, deprinse cu orice muncă.

Directorul oftă puțin, iscăli foaia de lichidare, bătrîna îi spălă soțului rufele, fiica îi puse într-un sac niște slănină și salam din acela „mai bun decît găina friptă”, nepotul încercă să reia vechea joacă cu barba bunicului, dar Kuzmici își smulse inima din minulele sale, de altfel nu fără să verse o lacrimă.

6

— Am fost curios, începu din nou să vorbească Kuzmici, după ce, terminînd povestirea, tăcuse un răstimp. N-am să vă mint. Am fost curios. Aveam chef să văd cum se vor trage foloase din acest imens pustiu. În vremurile trecute umblam pe aici și-mi spuneam doar atît : „Of ! Ce de pămînt se pierde și nu se găsește un gospodar bun ca să facă cu el ceva.” Dar iată că s-a găsit.

Ivan Prohorovici dădu din cap cu înțelegere. Peresvetov spuse :

— Da, frate, ai avut o viață bogată !

— Puneți-vă în locul meu, și Kuzmici se adresă mai mult omului de aceeași vîrstă cu el decît lui

Peresvetov. Pe meleagurile mele de baștină se înfăptuiește o adevărată minune, și m-am întrebat : pot eu s-o privesc de la mii de kilometri depărtare, s-o aflu doar din gazete, să ascult vorbindu-se despre ea la radio ? Ei, nu... Am luat un bilet și am șters-o. Kuzmici tăcu un răstimp. Minune, începu el gânditor. Așa vine vorba. La noi minunile și faptele se nasc parcă gemene. Minunea e minune, dar încearcă s-o statornicești, s-o înșurubezi adînc în pămînt, ca nu cumva să se cîntească din loc. Așa este ea, preaminunata noastră minune.

Neîndeminatic, Kuzmici își trecu degetele lui strimbe prin păr și se uită întrebător la Peresvetov.

— Oare judec drept, tovarășe director ?

— Cum să nu, totul e drept, răspunse cu vioiciune Peresvetov. Dar cum văd, ești un filozof.

— Da, mai cu seamă în privința pămîntului, bolborosi Kuzmici cu un aer de vinovație.

Undeva, în adîncul inimii, Ivan Prohorovici fusese jignit de apariția lui Kuzmici. Pînă în această zi, el considera că e puțin probabil să se mai găsească pe pămîntul rusesc încă un astfel de moșneag care să ia hotărîrea de a împărți greutățile vieții cu oameni mai tineri decît el. Dar Kuzmici nu numai că înțelegea și simțea pămîntul prin toți porii, dar, judecînd după povestirea lui, făcea una cu el. Este drept că începuse să dea semne de senilitate, iar acest fapt îl consola oarecum pe Ivan Prohorovici. „O ruină!”, gîndi el. De altfel îi plăcuseră considerațiile filozofice ale lui Kuzmici cu privire la minuni. „O să am ce să-i scriu Iulenkaî. Fiecare om este un caz, în felul său.”

Ivan Prohorovici avusese destul timp să-i caligrafieze soției o scrisoare dintre cele mai amănunțite, fără să scape din vedere nici un singur lucru, oricît de neînsemnat ar fi fost. Încă de la Abșansk îi expediasă două scrisori.

— Iertați-mi întrebarea, începu să vorbească Kuzmici, tușînd stingherit. Și dumneavoastră, tovarășe director, ați avut, ca să zic așa, pe vremuri vreo ocupație în domeniul agriculturii ?

— Am avut, răspunse scurt Peresvetov, netezindu-și bărbia. Se bărbierise în grabă dis-de-dimineață, iar perii țepoși apăruseră din nou. Ascultă, poate că totuși ai să conduci o brigadă.

— Ba nu, spuse Kuzmici, privind într-un punct fix, eu, cu voia dumneavoastră, aș lucra pe tractor.

— N-ar strica să te și odihnești, spuse cu condescendență Ivan Prohorovici. Era nedumerit. Pentru ce să se cațăre bătrînul pe tractor cînd i se oferea o muncă de mai mare răspundere, și mai ușoară.

— O să mă duc la brigadă cînd voi fi mai bătrîn. Am să-i învăț pe copilandri. Asta cu cea mai mare plăcere, dar mai tîrziu, respinse Kuzmici cu tărie propunerea directorului. Iar în ceea ce privește odihna... m-am odihnit destul în Ucraina. Bineînțeles, întinderile de pămînt nu sînt aceleași, și sînt de mult arate. Acolo munca însăși este o odihnă.

— M-da, zimbi Peresvetov. Care va să zică, nu ne pregătim de moarte ?

— Da de unde ! Și pentru asta mai e vreme.

— Cum adică ?

Tonul liniștit și sigur al acestui om de o vîrstă cu el îl atinse pe Ivan Prohorovici.

— Ceva mai tîrziu. Lucrul principal este să desțelenim stepa. De moarte ne arde nouă ? Deocamdată, n-avem timp să ne gîndim la ea.

Agafia Vasilierna pufni în ris. Kuzmici se uită la ea dojenitor. „Ce-a găsit de ris ? O!, și femeile astea !”

„Are să supraviețuiască la sute de tineri, gîndi Peresvetov. Un buștean pare uneori putred, dar ia înfige cu năduf toporul într-insul și ai să vezi cum gemi pînă-l smulgi afară. Iar eu, cu cei cincizeci și doi de ani ai mei...”¹⁾

— Bine, zise el obosit, dacă vrei pe tractor, pe tractor să fie.

— Mi-ai dăruit o mare bucurie, începu să vorbească cu căldură Kuzmici. Mai ales să nu credeți că o fac din interes. I-am lăsat babei un carnet de

economii, ca o ladă doldora de bani. Se scutură de ris, punându-și peste gură palma aspră, pe care pă-mintul și păcura își adănciseră neștearsa lor pecete.

— Ați văzut, Ivan Prohorovici ? zise Peresvetov cu o lumină veselă în ochi. Kuzmici al nostru e milionar, ai ?

— Tu să dormi oleacă, taică, începu cu respect Agafia Vasilievna, care înțelesese din discuție că bătrînul este un om putred de bogat.

— Am dormit destul în tren. Aș vrea să vă pun o întrebare, tovarășe director. De ce treabă ne apucăm acum ?

— Nu cumva te gîndești să începi treaba chiar tu ? Mai odihnește-te, buturugă bătrînă, surise Peresvetov.

— Despre asta nici nu poate fi vorba, răspunse îndărătnic Kuzmici, nu pentru asta sînt trecut în state.

— Bine. Mîine să te ocupi de tractoare. Să vezi dacă totul e în ordine.

— Atunci, deocamdată, la revedere. Îți mulțumesc pentru atenție, mătușă Agafia. Kuzmici își puse sacul pe umeri și, încovoiindu-se sub povara lui, ieși.

— Niciodată n-am să-l înțeleg pe țăranul rus, într-un anume sens, făcu iritat și cu 'un glas spart Ivan Prohorovici. Iată, cară după el un sac. E greu, e incomod, totul e aruncat acolo claie peste grămadă. Și totuși, nu se desparte de sac.

— Fie el cu sacul, fie cu geamantanul, dar dacă aș avea eu numai vreo cincisprezece oameni ca el nu m-ar mai durea capul.

— E totuși cam bătrîn.

— Taci din gură, inimă pizmașă. Peresvetov îl amenință cu degetul pe Ivan Prohorovici, iar acesta, rușinat, mormăi ceva în semn de protest.

Cei șase se întruniră mai tîrziu. Veniseră de asemenea Skrijneak, responsabili numiți înainte de expedierea eșalonului din Moscova, precum și activiștii Comitetului Central al Comsomolului și ai

Ministerului Agriculturii, care îi însoțiseră pe destelenitori. Neînțelegerile începură încă înainte de examinarea listei. Ivan Hrebtov, Afanasi Krovlev, Semeon Volceok și Valia Socineva - responsabili vagoanelor în care călătoriseră destelenitorii din Moscova, din Ucraina și din alte ținuturi și republici - se plîngeau că șoferii și tractoriștii sovhozurilor din raionul Verhnerecensk se țineau deoparte și aveau o atitudine sfidătoare, de parcă s-ar fi fâlit cu cine știe ce merite deosebite. Oamenii trimiși de Comitetul Central al Comsomolului și de minister nu numai că le confirmă temeinicia acestor plîngerii, dar mai și adăugară că oamenii din Verhnerecensk nici nu stăteau de vorbă cu tovarășii din eșalon, ci șusoteau numai între ei, cu un aer de conspiratori. Omar, care aflase de la responsabili povestea cu șoferii și tractoriștii din Verhnerecensk, nu-și lua ochii de la Proskudin, iar acesta nu știa unde să se ascundă. Responsabilii celor din Verhnerecensk, tractoristul Iakov Belii, și ajutoarea lui, șoferul Marusia Sidorocikina respingeau cu obraznicie învinuirile ce li se aduceau, aruncînd totul pe seama responsabilităților celorlalte patru grupe. Lui Peresvetov îi plăcu Ivan Hrebtov, strungar de la uzina „Dinamo” din Moscova, un flăcău înalt, puțin adus de spate, cu păr bălai și moale și ochii inteligenți. Toate deprinderile lui Hrebtov dovedeau că el își cunoaște valoarea. Se ținea serios, vorbea cu o voce caldă de bas, iar replicile îi erau scurte și precise. Alături de el ședea Krovlev, tractorist din Zvenigorod, un flăcăiandru dolofan, cu o față rotundă și rumenă, pe care stăruia o oarecare viclenie. În eșalon îl porecliseră „Afonea-Bon-docu”, dar el nu se ofensa. Spre deosebire de Hrebtov, Afonea era degajat, vorbea zgomotos și ridea copilărește, cu sughituri. Seoma Volceok,

tractorist din Ucraina de vest, arăta ca un adevărat prunc. Discuția dintre Omar și Proskudin o ascultase cu gura căscată. Valia Socineva, o fată drăgălașă, cu ochii albaștri, îi ținea în toate isonul lui Hrebtov și îl privea pe Belii dușmănos prin sticlele groase ale ochelarilor.

— ■ Iată ce este, dragii mei, începu să vorbească agale Omar, după ce gîlceava dintre responsabili luase sfîrșit. V-o spunem din capul locului : aici nu vor exista ai noștri și ai voștri, ne-am înțeles ? Și din nou îi aruncă o privire nimicitoare lui Proskudin.

Proskudin, pus în încurcătură, bolborosi ceva ⁴de neînțeles, fiind și nu prea de acord cu Omar, apoi se uită pieziș la Belii, în vreme ce acesta îl asculta cu un aer batjocoritor. Goghi și Ivan Prohorovici, care cunoșteau și ei dedesubturile acestei povești, priveau snrîzînd încercările lui Proskudin de a ieși din încurcătură.

Skrîjneak fuma cu un aer misterios ; gîndu-i era cu neputință de dibuit.

Peresvetov îl întrerupse pe Proskudin :

— Vladimir Evgrafovici, explică-mi, te rog, ce se petrece aici ?

— Foarte simplu, răspunse Omar pentru Proskudin. Vladimir Evgrafovici i-a ademenit pe Belii și pe tovarășii săi pe pămînturile înțelenite și le-a promis tot felul de inlesniri. Așa e, Hrebtov ?

— Păi, oamenii nici nu spun altfel, zise scurt Hrebtov.

— Cică directorul e al nostru, intră în vorbă Afanasi Krovlev, și ne va aranja cum alții nici nu visează.

— Asta am auzit-o și eu, confirmă Valia Socineva. Proskudin se ghemui sub privirea plină de o furie rece a lui Peresvetov.

Cînd Goghi deschise gura și începu să spună că împărțirea între „ai noștri” și „străini” este inadmisibilă, Belii strecură spre tavan o privire inadins distrată, lăsînd să se înțeleagă că nu ascultă molară inginerului-șef decît de nevoie. Ca să-și as-

cundă zîmbetul ironic, Marusia Sidorocikina, fiica unui renumit combiner din Verhnerecensk, strîmba din nasul ei ce arăta ca un nasture pe chipul lat și lucios. Peresvetov își trase cu minie mustața aspră, îl dădu la o parte pe Skrijneak, care stătea lingă masă, și începu să vorbească pe un ton ce nu îngăduia nici o replică.

Vouă mă adresez, tovarășilor Belli și Sidorocikina, să vă intre bine în cap. Proskudin v-a scos din Verhnerecensk fără știrea mea. Ați lucrat în sovhozurile pe care eu le-am condus. Dar acum nu sîntem la Verhnerecensk, ci într-un sovhoz de pe pămînturile înțelenite. Peresvetov nu este angajat de voi, ci trimis încoace de partid. Nu voi face pentru nimeni nici un fel de concesi, chiar dac-ar fi un tractorist sau un șofer cu cea mai mare faimă. Vorba asta poți să le-o și spui celor din Verhnerecensk, tovarășe Belli. Să știți că nu voi tolera nici umbră de ostilitate atît față de localnici, cît și față de cei ce au venit aici din republicile naționale. Prea mult la vorbă nu voi sta cu cei ce-și vor pune în gînd să semene vrajbă printre deștelenitori, și iată ce-am hotărît: noii-veniți să fie cazați laolaltă, fără să se țină seamă că unii sînt din Verhnerecensk, din Moscova sau cine știe de unde. E limpede, nu ?

Skrjineak le aruncă celor de față o privire pe sub sprîncenele-i stufoase și spuse scurt :

— Altminteri, măi băieți, o să aveți de furcă cu mine, să știți.

Belli și Sidorocikina tăceau posomorîți. Peresvetov îi lăsă pe responsabili să plece, apoi îl chemă pe Șurka și-l însărcină să-i execute ordinul.

Proskudin se furișă din izbă și, ajungîndu-l din urmă pe Șurka, îl rugă, cu glas întretăiat, ca nu cumva să le facă hatirul celor din Verhnerecensk.

— Mi-au făcut-o mucoșii ăștia !

Șurka spuse cu un ton de batjocoră :

— Bine, am să împrumut codița vulpii ca să mătur cu ea și să șterg urmele dumitale, tovarășe Proskudin. Apoi se îndepărtă agale.

8

Proskudin se întoarse în izbă. Acolo, furios, Peresvetov blestema pe cei care îi băgaseră pe gît o sută patruzeci de domnișori și domnișoare. Skrijneak ridea pe sub mustață. Se dovedise profet.

— Nu, gîndiți-vă numai ! Peresvetov umbla încoace și încolo, sau se apropia din cînd în cînd de masă și răsfoia lista celor sosiți. Dracu știe ce mai e și asta ! Să zicem că douăzeci și trei dintre ei sînt lăcătuși și strungari de diferite categorii, așa că pentru ei se mai poate găsi de lucru. Dar poftim, mai departe ! Mai sînt patruzeci și șapte de oameni care abia au terminat școala de zece ani și care n-au nici o meserie. Zețari sînt opt, linotipiști, șase, 10*

147 legători, cinci, vînzători de prăvălie, treisprezece, un bărbier...

— Tot e ceva ! zise Skrițneak, și toată lumea izbucni în ris.

— Nu văd nimic comic în toată afacerea asta, mirii Peresvetov indignat. Doi lustragii, ce ziceți de asta ?

Și o nouă cascadă de ris se rostogoli prin izbă.

— ...păisprezece oameni au lucrat ca marinari și fochiști la transporturile pe apă, fir-ar să fie, continuă cu aceeași voce supărată Peresvetov. Și, în sfîrșit, opt mulgătoare, trei zootehnicieni... Și încă una... cum îi zice... Peresvetov aruncă o privire pe listă. Da, Valentina Socineva, tehnician de schimb la centrala telefonică din Petrozavodsk. Acum spu- neți-mi și mie ce să fac cu ei ? întrebă Peresvetov, plimbîndu-se prin cameră și făcînd un gest deznădăjduit cu mina.

— Să-i înveți. Skrițneak scoase din pipă un nor de fum vinețiu. Eu, Kiril Ilici, ți-am spus-o, dar tu n-ai vrut să mă crezi. Multe ți s-or fi promis.

— Și nici un felcer, constructor, bucătar, nici o infirmieră, nici un croitor, nici un cizmar. Perpsvetov se lăsă greu pe bancă.

Goghi începu să vorbească cu luare-aminte :

— Nu avem decît o singură ieșire, să-i învățăm. Abia în aprilie se poate pleca la sediul central, iar pînă atunci mai e destul timp. Avînd în vedere că cei veniți sînt oameni cu școală, ne va fi relativ ușor să-i învățăm. Bineînțeles, continuă Goghi dezvoltîndu-și ideea, pentru prima perioadă sovhozul

nu are nevoie de o sută cincizeci de tractoriști și șoferi. Deocamdată nu dispunem decît de optsprezece tractoare și zece autocamioane. Avem șase tractoriști foarte buni din Verhnerecensk, fapt pentru care trebuie să-i mulțumim lui Vladimir Evgrafovici și nu să-l pedepsim.

Proskudin spuse cu recunoștință :

— Mulțumesc, Ceacivadze, Eu am făcut-o dintr-o pornire sinceră, Kiril Ilici, zău așa. M-am întrebat, înainte de plecare, ce ne fațem dacă lucrurile s-or întoarce așa cum, de altfel, s-au și întors. Să nu fiți supărat pe mine.

— Noi nu sintem supărați pentru această inițiativă laudabilă, ci pentru că le-ați făgăduit oamenilor tot felul de favoruri, mirii Omar printre dinți.

— Nu le-am făgăduit nimic ! răspunse supărat Proskudin.

— Ba lasă, e limpede că le-ai făgăduit, făcu posomorit Peresvetov.

— Lăsați asta ! îi apostrofă Skrițneak. Ceacivadze vorbește bine, ascultați-l.

încurajat de secretarul comitetului raional, Goghi spuse că nu chibzuise încă la planul de învățămînt, dar pînă a doua zi de dimineață o să facă totul. Pentru el, un singur lucru e clar : tractoriștii din Verhnerecensk pot fi utilizați de pe acum pentru învățămîntul practic al celor pe care Peresvetov și Omar îi vor numi la tractoare. Și Kuzmici poate fi pus la această treabă. Goghi se oferi să țină cursuri de teorie. Skrițneak spuse că el nu se va da în lături să țină două-trei conferințe despre țeliniș și perspectivele lui, pentru ca tinerii să știe de ce au venit aici și ce vor avea de făcut. Ivan Prohorovici se oferi să țină cursul de agronomie.

— La aceasta o să vă ajute Panar Esenbaeva, adăugă Skrițneak.

— Și fiindcă veni vorba, spuse Peresvetov înviorat, ea poate să țină cîteva conferințe despre Kazahstan.

— Șaken Esenbaev o să-i învețe dulgheria pe vreo zece oameni, adăugă Goghi. Troșkin se poate ocupa de cei pe care îi vom face șoferi.

— Foarte bine, încuviință din toată inima Peresvetov în ceea ce-l privește pe Troșkin, cu el am planurile mele, dar despre asta mai târziu. Kogan își exprimă de asemenea dorința de a se ocupa de tineret, dar Peresvetov declară zîmbind că sovhozul nu are nevoie de contabili.

— **Și de ce, mă rog ? se aprinse Kogan. Mai tirziu n-am să mai pot face față singur tuturor scrip- telor de contabilitate. Desigur, îl susțină Skrijneak. Afară de aceasta, să nu uitați de calculatori. E de asemenea o muncă delicată.**

— Da, bine zici, își aminti Peresvetov. Perepiolocikin... Poate îl facem și pe el calculator ? Ivan Prohorovici ceru ca Petea să fie lăsat în preajma sa.

— E un băiat cu carte, am nevoie și eu de un ajutor.

— Ei, și tocmai pe băiatul ăsta cu carte o să-l facem calculator. Dumneavoastră aveți deja un ajutor, pe Panar Esenbaeva. La Abșansk mi s-a promis să mi se mai trimită un agronom de sector. Iar ca să umflu statele nu-mi va îngădui tovarășul Kogan.

Kogan recunoscă, la rîndu-i, că într-adevăr nu va îngădui așa ceva.

Petea, care asculta discuția de pe lavița pe care sta culcat lîngă cuptor, spuse timid :

— Permiteți-mi, Kiril Ilici.

— Dă-i drumul, Perepiolocikin, zise Omar.

— Eu v-aș ruga... Bineînțeles, dacă se poate... Să mi se dea ceva mai greu de făcut. Adică muncă fizică... De pildă, muncitor la remorcă.

— Vom vedea. Peresvetov tăcu un timp. Continuă, Ceacivadze.

Cu localul pentru studii aveau să întîmpine, așa cum semnalase Goghi, cea mai mare dificultate. Skrijneak promise să vorbească cu Baltabaeva. Nu se îndoia că ea o să le permită să ocupe colțul roșu pentru cursuri.

Peresvetov îl sfătui pe Goghi să țină seama de bucătari, cizmari și constructori atunci cînd va fi să alcătuiască planurile de profesioni.

— Pentru bucătări avem o învățătoare, remarcă Omar. Agafia Vasilievna, cred că o să primească, nu?

Agafia Vasilievna nu se împotrivi. 150

CAPITOLUL IX

Peste câteva zile, Skrijneak plecă la centrul raional Karaisk. Mașina, răzbătind prin troienele de zăpadă, mergea încet prin stepă, așa încît Skrijneak avea timp de gîndire.

„Iată cite contradicții mai sînt în viață, gîndi el, pufîind din lulea. Și locurile de aici, și munca îmi sînt pe plac. Dacă era în ordine cu nevasta și cu Elena, ce mi-ar mai fi trebuit?”

Înainte de a nimeri în regiunea Abșansk, Skrijneak servise în armată vreme de doisprezece ani, dintre care ultimii trei ani în străinătate. Anna Mihailovna și fiica lui locuiau la Stavropol.

O lună întreagă Skrijneak nu știu dacă o să fie demobilizat sau nu, fapt care i se întimplase nu numai o dată. În sfîrșit, ordinul de lăsare la vatră fu primit, Skrijneak se urcă în avion și într-o dimineață timpurie de mai descinse pe aerodromul de la Stavropol. Înainte de război, Skrijneak lucrase aici la secția agricolă a comitetului regional, iar mai înainte fusese secretar al comitetului raional de partid la unul dintre raioanele din Kuban. Cînd se mutase la Stavropol, Skrijneak se însurase cu profesoara Anna Podgornaia, fiica unui cazac din Kuban. Tină ră și frumoasă (Anna avea cu aproape doisprezece ani mai puțin decît Skrijneak), ea îl uimea și îl încînta cu profunđa și multilaterală ei erudiție. Skrijneak, fiu de țăran din Voronej, care străbătuse drumul de la postul de responsabil al unei case de citit de la țară pînă la cel de secretar al comitetului raional al partidului, află de la Anna în cei dintîi ani de căsnicie mult mai multe decît aflase în toată viața înainte de a o fi întîlnit pe ea. În cel de-al treilea an de căsătorie avură un copil. Anna dorise un băiat, dar s-a născut o fată – urîtă și ciudată.

Anna nu prea o iubea. își făcea doar, conștiincios, datoria de mamă și nimic mai mult. Lena creștea aproape lipsită de grija și de căldura maternă. Tatăl se ocupa de ea în rarele-i ceasuri de răgaz. ' Cînd plecase el pe front, Lena mergea pe-al șaselea an. Skrijneak se întoarse acasă după doisprezece ani. în tot acest răstimp venise de vreo trei ori în concedii scurte, dar totdeauna nimerise prost: ori Lena era bolnavă, ori el ajungea acasă tocmai cînd copiii aveau vacanță și Lena era plecată în vreo tabără de pionieri, departe de oraș. „Cum o fi arătînd acum ? Și cum o să mă întîmpine Anna?”, gîndea cu îngrijorare Skrijneak, străbătînd străzile orașului. Lui Skrijneak i se strînse inima de neliniște cînd se apropie de casă. Obloanele erau trase. însemna, așadar, că nevasta și Lena dorm încă... Skrijneak se rezemă de cerdac și stătu așa un timp acolo, în cele din urmă scoase cheia de la ușa de intrare, cheie pe care o cărase cu el tot războiul, și intră în antreu. O rază piezișă a soarelui dogoritor lumină, lîngă cuier, o parte a podelei. Călcînd ușurel, Skrijneak puse jos valiza și atîrnă în cuier mantaua. Din bucătărie ieși Lena. — Ssst ! făcu Skrijneak, punînd degetul la gură. Taci, șopti el. Să ieșim, și-i făcu semn Lenei să-l urmeze. Ușa de la intrare se închise ușurel. Doar broasca trosni. — Să stăm puțin în grădiniță. Skrijneak luă mîna fetei și o strînse cu putere la inimă. Lena mergea supusă alături. Grădinița era pustie, doar vrăbiile mai făceau pe grozavele, iar la umbra unui ulm dormea un cîine hoinar. — Să stăm jos, spuse Skrijneak, scoțîndu-și chipiul și ștergîndu-și capul mare, ras, și ceafa-i nădușită de taur. — Tată, zise Lena, cu glasul sugrumat, ați venit pentru totdeauna la noi ?

Nemaiputîndu-se stăpîni, Skrîjneak, răscolit de emoție, îi cuprinse capul. Apoi se îndepărtă puțin și o privi.

— Ia te uită cum ai crescut, Oliona ! Te pregăteai să te duci la școală, nu ?

— Da, dar de ce n-ați vrut să intrați în casă ?

întrebă Lena cu nedumerire.

— Taci... între altele, nu-mi spune dumnea-voastră.

— Eu... să vă spun... zise zăpăcită Lena. Iată, nu știu...

— Nu-i nimic. Acum sînt pentru totdeauna cu tine și cu mama, auzi ?

Lena se întinse timid spre el și îl sărută pe ceafa rasă.

— Ați primit telegrama mea ?

— Nu. Dar să mergem acasă. Trebuie să mă duc la școală.

— Așteaptă. Skrîjneak își scoase pipa. O umplu cu degetele tremurînde și începu să fumeze. Fumul se întinse și se topi în strălucirea dogoritoare a zilei. Apoi întrebă : Mama predă ca și înainte la institut ?

— Da.

— Își mai aduce aminte de mine ?

Lena dădu afirmativ din cap.

— Și acum doarme ?

Skrîjneak strînse între dinți cu atîta putere pipa, încît era cît pe-aci s-o strivească.

— A plecat la Moscova la cursuri, dar se-ntoarce curînd.

„E mai bine așa, gîndi Skrîjneak. E mai bine să reiau pe îndelete viața de altădată decît să dau buzna în mijlocul lor, cînd nu știu ce și cum să spun, ce atitudine să iau, cînd, avînd atîtea și atîtea de povestit, toate mi se-ncurcă în minte, și gîndurile sar de la una la alta fără nici un rost.”

— Acum să mergem acasă, zise el vesel. Am să-i trimit o telegramă mamei. Și... totul va fi în ordine, nu-i așa ? O cuprinse pe Lena după umeri și mer- seră alături.

Pina la întoarcerea nevastei sale, în toaia zilele Skrijneak se duse pe la cunoștințe, vizită comitetul regional, unde i se făgădui o slujbă, sau stătu de vorbă cu Lena, povestindu-i câte și mai câte. Ea asculta îngindurată, învăluindu-l cu o privire senină, visătoare. Skrijneak nu putea ghici la ce se gîndește fîcă-sa în acele clipe.

Lena se deprindea anevoie cu tatăl ei, neizbutind însă să-i spună tu, și în ochii ei stăruia nedumerirea și entuziasmul. Apoi, și aceasta s-a în-țimplat în cea de-a cincea zi, ea l-a îmbrățișat deodată fierbinte. De maică-sa pomenea **raT**, iar o dată i se destăinui cu tristețe :

— Ea nu mă iubește, tată.

— Ce prostie, Oliona ! i-o reteză aspru Skrijneak, deși în sinea lui știa că fetița avea dreptate.

— Ba e adevărat. Am auzit-o de multe ori între-bîndu-se de ce m-am născut fată. Parc-ar fi fost vina mea. Sint foarte amărită cînd o aud spunînd așa. Dar mai bine să nu mai vorbim despre toate astea. Și nici mamei să nu-i pomenești nimic... Așa a fost să fie, ce putem face.

2

În sfîrșit, Anna își anunță sosirea la Stavropol cu trenul de dimineață.

După ce se îmbracă în grabă și înfulecă mînca-rea pregătită de fiică-sa, care plecase la școală, Skrijneak porni zorit spre gară.

Anna cobori din vagon. Nu se schimbase de loc în toți acești ani, era la fel de tînără și frumoasă, cu privirea-i vioaie sub genele lungi.

Înima lui Skrijneak tresări cînd o văzu pe nevastă-sa înconjurată de fel de fel de cunoștințe pe care le făcuse în tren. Rizînd, ea își luă rîmas bun de la toți, apoi se apropie de soțul ei și se liniști îndată ce îi întîlni privirea alarmată.

Fără să se sfiască de cineva, Skrijneak își sărută nevasta, apoi o luă de braț, Anna povestea cu în-sufletire despre MoscOVă și apoi îl întrebă de Lăiiă, dar numai așa, în treacăt.

Acasă, Anna spuse că îi e foame. Skrijneak puse masa și, așezîndu-se în fața nevaste-și, în vreme ce

își beau ceaiul împreună, el tot aștepta ca ea să-i spună ceva important, după care lucrurile își vor relua cursul dinainte. Dar Anna vorbea în- tr- una, vesel și zgomotos, despre fel de fel de fleacuri, apoi îl întrebă, ca din întâmplare, unde o să lucreze. Și adăugă, gîndindu-se la altceva :

— Ar trebui să te odihnești o lună, două. Pleacă la Kislovodsk. Dar nu, acum nu e bine acolo că-i zăpușeală. Mai bine la mare.

Skrjineak se întristă.

Annei îi făcură mare plăcere darurile pe care i le adusese soțul ei și, lăudîndu-i bunul-gust, îl sărută cu căldură. Skrijneak o îmbrățișă, stringînd-o cu putere la piept. Anna spuse încurcată :

— Lena trebuie să sosească dintr-o clipă într- alta. Ai puțină răbdare, dragule, și adăugase în șoaptă : Nici nu știi ce dor mi-a fost de tine !

Veni și Lena, iar Anna se apucă din nou să admire darurile primite. Pe nesimțite, sosi ora prîn- zului. Anna spuse că trebuie neapărat să treacă pe la institut și plecă, făgăduind că se va întoarce curînd.

Lena strînse masa și se așeză să-și facă lecțiile, iar Skrijneak umbla încoace și-ncolo fără astîmpăr prin odaie, făcînd să geamă sub pașii săi grei scîndurile podelei.

Seara, cînd ar fi dorit să rămînă singur cu nevastă-sa, se iviră niște musafiri, prieteni de-ai Annei - tineri profesori, ingineri și avocați, scriitori și artiști din localitate, oameni zgomotoși, mai mult sau mai puțin talentați și care știau multe. Unii dintre ei făceau curte pe față viaiei și imbujoratei Anna, fără să se sîiască de soț...

Lui Skrijneak îi plăcu societatea soției sale și ascultă cu interes discuțiile iscate, deși el nu prea vorbea, gîndindu-se cît de departe este el de cunoștințele și de volubilitatea acestor oameni. Din cînd în cînd încercă, totuși, să ia și el parte la discuție, dar deodată se surprinse gîndind că pentru ei el este un om de neînțeles, străin de interesele lor, un ostaș stingaci și cam necioplit, și-

că numai obișnuita lor politețe îi făcea să țină
seama de stăpînul casei.
În aceste ore lungi de discuții, uneori lipsite de
conținut, altele interesante, Skrijneak se simți nu
o dată stingaci și părăsit. I se părea că Anna, cap-
tivată de musafiri, nu-i acordă nici o atenție, ba
chiar uneori uită cu desăvîrșire de existența lui.
Cineva îl rugă pe Skrijneak să povestească cîte
ceva din viața ostășească. Anna îi aruncă bărbă-
tului o privire neliniștită. El înțelese că povestirile
despre bătlăile trecute erau acum nelalocul lor, și
că rugămintea ce i se adresa era pur și simplu
semnul unei prefăcute considerații din partea unor
oameni delicați, care se împăcaseră cu ivirea aces-
tui intrus în viața lor. El evită totul printr-o glumă
și în scurt timp, jignit și enervat la culme, pretext-
tînd o durere de cap, spuse că iese să facă o plim-
bare.
Lena alergă după tatăl ei și îl duse în grădină.
Acolo se plimbară pe o cărăruie înecată de lumina
lunii, tîcînd și oftînd.
Apoi Lena zise :
— Tată, tu te plictisești foarte tare.
El nu putu s-o mintă.
— Cam așa, Olionuška.
— Știi, tată, du-te la mare și odihnește-te. Lena
tăcu un timp. Cred că de fapt n-ai să te mai întorci
niciodată aici.
— De ce ? întrebă Skrijneak, privind-o cu lua-
re-aminte pe fată și socotind că are dreptate.
Ar fi fost de fapt mai bine să nu se mai fi întors
aici.
— Știu eu. O să pleci, repetă Lena.
Skrijneak se simțea apăsător de zilele ce se scurgeau
la fel de monotone. O muncă potrivită tot nu se
găsea, iar inactivitatea îl enerva.
În aparență, totul era în ordine. Dimineața de-
junau. Lena pleca la școală, Anna la institut. Skrij-
neak se plimba prin grădină și pe bulevard privind
cu luare-aminte la viața ce se desfășura în juru-i.
Apoi se ducea la comitetul regional, ca să se inte-

rezeze dacă nu fusese încă luată vreo hotărâre în ceea ce-l privea.

Prinzea împreună cu ai săi, apoi Skrijneak moțâia pe divan în sufragerie, citea și stătea de vorbă cu fetița.

O dată, la masă, Skrijneak povesti o întâmplare, la care fusese martor. Rănit, nimerise pe un aerodrom militar, de unde trebuia să fie evacuat în spatele frontului. Dimineața plecase un bombardier cu misiunea de a pătrunde adânc în dispozitivul inamicului. Ospătăresele puseră masa la care prinzeau de obicei comandantul avionului și tovarășii săi. Echipajul nu se întoarse însă nici la prînz, nici la cină, nici în dimineața zilei următoare; Era limpede că ei nu se vor mai întoarce niciodată, dar ospătăresele nu strinseră mult timp tacimurile de pe masă...

După ce-l ascultă pe soțul ei, Anna tăcu un timp, iar apoi începu să vorbească despre altceva. Și el se gîndi cu amărăciune că vederile lor în ceea ce privește viața nu mai erau aceleași. Ceea ce îl interesa pe el, ei îi era cu totul indiferent.

Ca și înainte, seară de seară, în casă se adunau musafiri. Treptat-treptat ei se deprinseră cu tăcutul stăpin al casei și încetară cu totul să se mai sfiască de el.

O dată Skrijneak îl auzi pe un tînăr inginer obraznic cum îi spunea rîzînd Annei că de bună seamă trebuie să îi căutat mult ca să-și aleagă drept soț un asemenea „urs”... Răspunsul Annei nu-l auzi, dar i se păru că și ea a rîs, iar cînd musafirii plecară, el îi ceru ca acest „ticălos” să nu-i mai calce pragul casei.

Anna încercă să răspundă cu o glumă. Skrijneak, însă, o ținea una și bună. O săptămînă încheiată fîlti-și mai vorbiră. Acum, cînd soseau musafirii, Skrijneak pleca de acasă.

De cîteva ori Anna încercă să-l împace. El îi strigă că nu vrea să-i mai vadă pe toți acești oameni în casa lui. Ea nu putea să-i înțeleagă încă păținarea și, în sfîrșit, scoasă din fire (doar nu e cu puțință să-ți alungi toți prietenii din cauza unui prost

crescut), îi declară cu răceală că, de altfel, pentru ea totul e clar : el se obișnuise cu grosolănia, deși ar fi fost timpul să priceapă că nu se găsește la militarie, ci acasă, și nu se află printre soldații de care pesemne nu se jena... Simțindu-se neputincioasă în fața îndărătniciei lui, Anna își leși din sărite și îl făcu moșic, grosolan și mărginit... în clipa aceea, Lena se năpusti în odaie hohotind de plîns și strigîndu-i mamei sale că nu are dreptul să vorbească astfel cu tatăl ei.

Anna o dădu afară și, furioasă, îi strigă bărbatului ei :

- Tu o strici pe Elena.
- Ei, în ce-o privește pe Lena am și eu ceva de spus, mîrîi Skrițneak minios.
- Ce anume ? întrebă cu precauție Anna.
- Parcă nici n-ar fi copilul tău, ci un fel de Cenușăreasă, izbucni Skrițneak.
- Halal Cenușăreasă care urlă la maică-sa !
- O mamă care se poartă în felul acesta cu fiică-sa nu-i mamă, ci dracu știe ce ! O asemenea mamă e chiar mai rea decît una vitregă.
- Va să zică, tot eu sînt de vină ? se indignă Anna. E la fel de încăpățînată ca și tine ! Și, ca și tine, nu mă respectă de loc.

Certurile nu mai conteneau... Într-un singur lucru reușise Skrițneak să-și impună voința : musafirii nu le mai călcară casa. în schimb Anna ieșea singură, în fiecare seară.

Lucrurile merseră așa pînă cînd Lena își dădu ultimul examen. în ziua aceea, Skrițneak îi spuse soției că se prea poate să plece la mare și s-o ia și pe Lena cu el.

Anna nu se împotrivi. Neînțelegerile și certurile fără sfîrșit o obosiseră, și nu știa cum s-ar mai putea dreg lucrurile. Poate că după ce se va odihni, el va înceta să se mai supere pentru toate fleacurile și va înțelege că nu are dreptate.

Faptul că ea îl lăsase atît de ușor să plece îl întărise și mai mult în convingerea că amîndoi sînt neputincioși în fața împrejurărilor, care îi dezbinau.

Din Soci o încunostință printr-o scrisoare pe Anna că hotărise să divorțeze.

Anna răspunse printr-o scrisoare incoerentă și tăioasă, în care îl învinuia pe soțul ei de cîte și mai cîte.

Nimănui dintre cei ce-l cunoșteau pe Skrijneak nu i-ar fi trecut prin minte să spună că el e un inger.

Om rău nu era, dar nici inger nu-l puteai numi.

Învinuirile Annei îl infuriară pe Skrijneak și pe loc intentă acțiune de divorț, cerînd judecarea cazului în lipsa lui.

Anna îl rugă din nou pe Skrijneak să se răzgîndească, că doar ea nu este cu nimic vinovată față de el. Poate că această scrisoare l-ar fi făcut să-și schimbe hotărîrea, dar post-scriptumul îl scoase din sările. Anna făcea aluzie la pasiunile ușuratică ale bărbaților. Fără să țină seama de lipsa totală de logică din această scrisoare, Skrijneak răspunse și mai tăios.

Trecuse o săptămînă. Termenul șederii la sanatoriu era pe sfîrșite. Cu cîteva zile înainte de plecare, Lena a provocat o discuție despre cele petrecute, spunîndu-i că, după părerea ei, el avea toată dreptatea, că mai curînd sau mai tîrziu ei tot se vor despărți și că nu era de loc probabil să se mai poată obișnui unul cu altul.

— Dacă n-ai nimic împotrivă, eu voi rămîne cu tine, adăugă Lena. Cu mama o să-mi meargă rău ; mă va învinui că n-am făcut nimic ca să te conving...

Skrijneak o întrebă dacă nu cumva ea îi și scrisese acest lucru mamei.

Da, mărturisii cu voce scăzută Lena, în aceeași zi, după ce primi scrisoarea ficei și citația de judecată, Anna sosi la Soci, unde, însă, nu-și mai găsi nici bărbatul, nici fata : plecaseră din ajun cu avionul la Stavropol.

Revenind acasă, Anna găsi un bilețel din care află că soțul și fata plecaseră în Kazahstan. Skrij- neak nu-și lăsase adresa.

³
Fusesse trimis ca secretar al comitetului raional de partid în nordul regiunii Abșansk. Mii și mii de kilometri îl despărțeau de soție. „Foarte bine, gindea Skrijneak. Ar fi și mai bine dacă aș pleca la capătul pământului !”

Dar neștiind dacă făcuse bine sau nu, șarpele în- doielii, strecurându-i-se în suflet, nu-i mai dădea pace...

Lena învăța și se ocupa de gospodărie. Skrijneak colinda raionul și avea atâtea sedințe, că nu mai știa unde-i era capul. Timpul și împrejurările îl si- leau să-și încordeze toate forțele. Nu numai că se pomenise într-o altă latitudine geografică și într-un alt climat, dar oamenii de acolo nu semănau de loc cu cei din Kuban. Nu cu mult înainte se vorbise despre necesitatea înlocuirii vechilor metode de lucru în agricultură.

Să rupi cu vechile obiceiuri este o treabă destul de grea. Unii izbutesc relativ ușor sau cu oarecare dificultate, dar alții, la vreo cotitură, se rostogolesc afară din carul istoriei și sînt uitați.

Înainte de plecarea în regiunea Abșansk, Skrijneak asculta distrat povețele cu privire la noile metode de lucru. Un singur gînd pusese stăpînire pe el : să plece la dracu în praznic și s-o ducă pe Lena cit se poate mai departe de maică-sa. De fapt, se arunca nebunește în necunoscut. În raion multe nu-i plăcură lui Skrijneak, și el vru să schimbe îndată totul, după capul lui. Dar pe lac se lovi de o înverșunată împotrivire. În plene și în discuțiile particulare i se spunea fățiș că un secretar al comitetului raional nu poate hotărî totul cu de la sine **puteTe** și că bine ar fi ca el, Stepan

Trofimovici, să înțeleagă acest lucru cât se poate de repede.

Avertismentele foarte clare, venite de jos și de sus, potoliră ardoarea lui Skrijneak. Se zăpăci. Era nevoie să se transforme pe sine însuși. Ușor de spus : mâine voi deveni altul. Dar ziua următoare, începută de Skrijneak cu acest gând bun, nu-l schimba.

Și iată că aici, Skrijneak își aminti de povețele pe care le ascultase distrat înainte de a pleca înspre aceste ținuturi. Și înțelese că, încercînd să intimidezi oamenii și apostrofîndu-i, izbutești mai curînd să-ți frîngi gîtul decît să împingi treaba mai departe.

Skrijneak începu să se descotorosească de tot ceea ce îl împiedicase să lucreze cum trebuie. Oamenii prinseră să-l respecte cu adevărat.

Veni vremea cînd gospodăria fu pusă la punct, iar învățătura își urma cursul. Lena avea mult timp liber și se înscrise la cursurile de șoferi.

Aflînd că cererea de divorț a tatălui ei fusese respinsă, Lena se bucură, și în suflet i se aprinse nădejdea că părinții ei s-ar putea reîmpăca. Îi părea rău acum că-și susținuse tatăl în hotărîrea de a o părăsi pe maică-sa.

161

După o bucată de vreme, un prieten al lui Skrijneak, venit întîmplător pe la raion, povesti în prezența Lenei că Anna avea o legătură, că se mutase la Moscova și că lucrează ca translatoare la „Înturist”

11 - Slepă cit vi!7.1 cu ochii

Fetița blindă, al cărei suflet nu avea nici urină de răutate, se indignă.

„Cum ? Cu bărbatul în viață să umbli după un altul ? Cum se poate așa ceva !”

Dar și gîndurile și curiozitatea, deopotrivă de femeiești, nu-i dădeau pace. Este oare cu puțință ca mama să fi găsit un om mai bun decît tata, și este oare cu puțință ca ea să-l iubească într-adevăr pe „nemernicul” acela ?

Timpul diminuează intensitatea simțămintelor în sufletele omenesti. Așa se întâmplă și cu Lena. Ea se maturiza și începea să-și dea seama de ceea ce nu putuse înțelege când plecase cu taică-său.

„La urma urmei, chibzui ea, nu mama e aceea care l-a lăsat pe tata, ci el a părăsit-o pe ea...” Pricina certei începea să-i pară lipsită de însemnătate.

„Chiar dacă mama a fost cam rece față de mine, tata sau ea mi-a purtat de grijă, m-a crescut și m-a ajutat să învăț ?”

Și Lena își aminti de tăcuta tristețe a mamei, când vreme de trei ani nu primise nici o veste de la soțul ei, de tresăririle și emoțiile cu care îl întâmpina pe poștaș de fiecare dată când bătea la ușă, de privirea rugătoare îndreptată spre tolba acestuia și de golul din ochi : poștașul clătina abătut din cap drept răspuns la muta întrebare...

Și Lena hotări : „Voi termina școala, voi pleca la Moscova, ca s-o găsesc pe mama, îi voi spune totul pe șleau și voi încerca s-o împac cu tata”.

Lena începu să se pregătească de plecare, ceea ce nu-i scăpă tatălui ei. El tăcea, urmărind fiecare mișcare a fetei ; află ziua când urma să plece și cine e șoferul care primise s-o ducă pînă la stație, la patruzeci de kilometri de centrul raional.

„Cu ce am păcătuit de mi se cuvine o asemenea pedeapsă?”, gîndea cu mîhnire Skrijneak.

În ajunul zilei în care Lena avea de gînd să fugă, Skrijneak fusese convocat la Abșansk. Comitetul regional îl recomandase ca secretar al comitetului de partid raional de pe pămînturile înțelenite, în curs de organizare. Skrijneak trebuia să plece la oraș, să facă cunoștință cu membrii comitetului organizatoric și să pregătească formalitățile necesare numirii pe noul loc. Lena se rugă s-o ia cu el.

Sosiră la Abșansk pe înserate, iar trenul pentru Moscova pleca în dimineața zilei următoare. Lăsînd-o pe Lena la hotel, Skrijneak se duse la comi-

tetul regional. Se întoarse tîrziu și-i spuse că trebuia să plece în raionul Cernorecensk, aproape în pustiu. O să vrea ea să-l ducă ?
Și, cu aerul cel mai plictisit, se lăsă într-un fotoliu. Lena plînsese toată noaptea, iar dimineața, instalată la volanul mașinii, mergea prin stepă.
Prea mult nu se bucura Skrijneak știind că, mai curînd sau mai tîrziu, tot va trebui s-o lase pe Lena la maică-sa ! Și încă o dată se ocări în gînd : cu cită ușurință procedase ! Să fi avut un pic de răbdare, toate s-ar fi aranjat spre binele lui. Trădarea Annei îl infuria, dar nu știa nimic sigur. Poate este doar o birfeală ? Și chiar dacă nu era așa, Anna nu avea oare dreptul să înceapă o viață nouă ? De multe ori Skrijneak se apucase să-i scrie scrisori de pocăință, dar... le rupea. Amorul propriu, cel mai înverșunat vrăjmaș al omului, învingea argumentele rațiunii.
5
...La Karaisk, Skrijneak rămase patru zile. Cuvintele magice „raionul pămînturilor înțelinite”, de care el se folosea mereu în orice treabă greu de rezolvat, aveau un efect imediat.
Cei din Karaisk cedau raionului Cernorecensk, în curs de creare, pămînturile cele mai grase din sud-est.
Autoritățile raionale erau departe de a fi indiferente față de faptul că li se tăiaseră opt sute de mii de hectare - un teritoriu cît un mic stat european. Opt sute de mii de hectare, glumă-i asta ? ! Dar era o măsură politică pe plan mare, și chiar dacă celor din Karaisk nu le plăcea, nu aveau încotro : lucrurile fuseseră hotărîte la Moscova. Ba, mai mult, cei din Karaisk nici nu apucară să se dezmeticească, iar Skrijneak și izbutise să atragă opt dintre cei mai buni lucrători ai raionului.
— Ei, asta-i tot ?
— Vă grăbiți, tovarăși, vă grăbiți, vuia Skrijneak, nu numai voi, dar și eu voi fi nevoit să scriu hîrtii.

Din cinci mașini de scris, trei s-au dus, ca și când nici n-ar fi fost. Dar mașinile de scris nu sînt automate. Skrițneak mai reținu și cîteva dactilografe experimentate.

— Văd că aveți aparate telefonice în plus, zicea Skrițneak privind pieziș, în timp ce se afla în biroul președintelui comitetului executiv raional din Kairaisk. La ce vă trebuie atît de multe ? Aș mai lua și eu vreo zece, ai ?

— Cam multe ! făcu posac președintele comitetului executiv.

— Parcă n-ar fi chiar atît de multe !

— Lasă, șopti la urechea președintelui secretarul comitetului raional.

— Și două automobile „GAZ” va trebui să iau, continuă cu singe rece Skrițneak. Sînt cam paradițe, dar fie cum or fi.

Președintele comitetului executiv zîmbi imperceptibil. „Noroc că nu a mirosit încă nimic în legătură cu cele două automobile noi! își zise el. Le-am trimis la timp în colhozurile îndepărtate !”

Skrițneak tăcea preocupat.

— Nici de un autocamion nu mă pot lipsi.

Secretarul comitetului raional, bucuros că acest „obraznic” nu-i cere trei camioane, dădu vesel din cap în semn de încuviințare.

— Un camion îți vom ceda, tovarășe Skrițneak, asta se poate.

— Așa da ! Iată, și vagoane ar fi bine să ne cedați vreo trei bucăți pentru locuit. Și vreo cinci corturi. Că de, am și eu nevoie să cazez oamenii, nu-i așa ? •

— Bine, mirii el printre dinți. Pe cît se pare cam asta e tot, nu ?

— Cum „tot” ? întrebă Skrițneak cu o licărire vicleană în ochi. Oamenii mai trebuie să și lucreze. Păi ce, vor sta pe jos și vor scrie pe genunchi ? Vorbiră pînă ce răgușiră, iar în cele din urmă Skrițneak se mai alese cu patru birouri și cu două fotolii. După ce, cu chiu, cu vai mai obținu jumătate de duzină de dulapuri, vreo cinci măsute și

unele mărunțișuri, începu să măsoare în lung și-n lat biroul, cu capul lăsat în jos ca un taur.

— Poate că ți-a plăcut și podeaua ? curmă tăcerea secretarul comitetului executiv raional. Dacă-i așa, ce mai stai ? Pune mîna pe topor !

— De podea nu am nevoie, dar scaunele...

Skrîjneak se apropie de scaunele aranjate de-a lungul peretelui și începu să le examineze.

— Sînt scaune proaste, Stepan Trofimovici, spuse în treacăt președintele comitetului executiv.

— Prost lucrate, confirmă secretarul comitetului raional, căscînd.

— Se ia toată vopseaua de pe ele, dracu știe ce lucru o mai fi și ăsta ! Și de ce s-or mai fi numind și vienezze ¹ nu pot să înțeleg, oftă președintele comitetului executiv.

— Cu atît mai mult, cu atît mai mult, încuviință Skrîjneak. Atunci poate îmi dați și mie vreo trei, mai făcu el, lăsîndu-se pe unul dintre ele. A ! Dar, nu-i rău de loc. Pe mine mă suportă, care va să zică suportă pe oricine. E adevărat că scaunele sînt proaste și că vopseaua se ia. Dar nu-i nimic, o să le vopsim din nou.

De la sublim la ridicol nu e, după cum se știe, decît un pas.

— Scaunele astea ai să le iei numai dacă treci peste cadavrul meu, declară președintele comitetului executiv.

— Ai o atitudine birocratică, auzi, tovarășe Seo-min, birocratică, mirii Skrîjneak.

— Eu sînt birocrat ? răcni președintele comitetului executiv. Ascultă numai, tovarășe Voronov ! După ce ne jefuiește, ne mai și înjură. Eu nu mai știu ce e somnul, iar obraznicul ăsta...

— Nici nu mă vîd lucrînd fără aceste scaune, zise îngîndurat Skrîjneak.

— La urma urmelor, te poți lipsi de ele, începu împăciuitor secretarul comitetului raional, dar Skrîjneak îi curmă vorba :

— Adică, voi să stați pe scaune vieneze, iar des-
telenitorii să se mulțumească cu taburete ?

■— Cum văd eu, ești un demagog, zise secretarul
comitetului raional. Ia două scaune, și gata !

— Dar asta e o garnitură, tovarășe Voronov, se
văicări președintele comitetului executiv.

— Desigur, aveți dreptate, încuviință Skrișneak
cu vioiciune, nu trebuie stricată garnitura. O s-o
iau cu totul.

— Bine, ia-ți trei, așa cum ai zis ! Poate ai să
mai alegi ceva ? bombăni posomorit președintele
comitetului executiv, cu ochii pironiți în gol.
Skrișneak examinează cabinetul, atinse cu virful
cizmei covorul.

— Un covoraș, măcar unul...

— Am să-ți dau un preș, covor nu dau.

— Ești un zgîrcit, tovarășe Seomin.

— După astea toate mai sînt și zgîrcit, ai ? făcu
președintele comitetului executiv și își înfipse jal-
nic privirea în tavan.

— Da, un zgîrcit. Unde ai trimis cele două
„GAZ”-uri noi, hai ? Ce crezi că nu știu ? și Skriș-
neak îl amenință pe președinte cu degetul.

— Care „GAZ”-uri, pentru Dumnezeu, habar n-
am, Stepan Trofimovici, nici în vis nu le-am văzut!

— Lasă că te știu eu ! surise Skrișneak, care-și
mai roti o dată privirea prin birou, netezindu-și
mustățile. Ei, gata, de aici nu mai e nimic de luat.
După ce au terminat cu împărțirea, Skrișneak,
Seomin și secretarul comitetului raional au ieșit
din încăpere rîzînd și glumînd, ca și cînd nimic nu
se întîmplase ; Skrișneak examinează casa pe din afară
și scoase un „hm” misterios. '

— Îți place căsuța ? întrebă Seomin.

— Nu e rea de loc, ba chiar bunicică, făcu Skriș-
neak.

— Nu cumva vrei s-o iei cu tine ?

— Om mai vedea, deși nu mă-ndoiesc că ai să te
împotrivești, rise Skrișneak.

CAPITOLUL x

Tractoarele aduseră din Abşansk două vagoane, câteva corturi şi tot felul de obiecte casnice. Omar procură un aparat de radio-emisiune „Urojai”, aşa că Peresvetov putea duce convorbiri cu autorităţile din Abşansk.

Peresvetov amenajă unul dintre vagoane pentru biroul sovhozului. În acelaşi vagon îşi transportă averea şi aşternutul. Şaken ridică un perete despărţitor între birou şi „locuinţa” lui Peresvetov. Cu el se instalează Şurka, care, în afară de postul său direct, preluă, de bunăvoie, şi obligaţiile de aghiotant al lui Peresvetov. De altfel, el nu căuta să fie din cale-afară de serviabil, ci îndeplinea doar sarcinile date.

Ivan Prohorovici şi Petea rămaseră la Agafia Vasilievna. Proskudin găsisese locuinţă la o văduvioară de la marginea haltei. Goghi, Omar şi Kuzmici ocupară încă un vagon.

Ivan Prohorovici plecă de câteva ori pe teren, apoi scrise diferite consideraţiuni asupra condiţiilor climatice, făcu bilanţul rezultatelor obţinute în urma cercetării solului şi se ocupă şi de alte numeroase treburi. Îl vizita destul de des pe Nurhan şi stătea cu el de vorbă îndelung.

Lecţiile de mecanizare, conferinţele de agronomie şi istoria Kazahstanului îşi urmau cursul.

Peresvetov zîmbea acum amintindu-şi de gândurile pe care le avusese stînd în cea dintîi noapte pe pămîntul înţelenit, sub stelele ce revărsau o lumină rece pe cîmpie. Acum îi păreau naive toate aceste gânduri referitoare la complicaţiile pe care credea, în acele ceasuri, că avea să le întîmpine. Adevăratele complicaţii se iviseră de-abia după sosirea primului eşalon.

Deşi toţi munceau fără preget, şi către seară cădeau frînţi de oboseală, grijile cele mai mari le avea Peresvetov. Se scula cu noaptea-n cap şi, după ce făcea o scurtă plimbare, se ducea la birou. Nici o treabă, fie ea cît de mărunta, nu se făcea

fără el, deși ar fi fost bucuros să lase cea mai mare parte a grijilor pe seama lui Proskudin și a altora. Bineînțeles, nu numai el era într-o asemenea situație. Oamenii care se ocupau la Abșansk de păminturile înțelenite, și care erau deprinși cu un anumit ritm, fură copleșiți deodată de evenimente atât de grandioase și de neobișnuite, încât unii dintre ei se zăpăciră, alții se agitară fără rost, iar alții, pur și simplu, rămaseră cu brațele încrucișate, neputându-se adapta la ceea ce li se impunea acum necruțător și urgent. Iureșul unui neobișnuit asalt a făcut ca în primul moment aprovizionarea sovhozurilor să nu meargă ca pe roate. Depozitele erau ticsite, căile ferate nu făceau față transporturilor, iar încărcăturile și eșaloanele cu destelenitorii soseau din adîncul Rusiei într-un torent vertiginos și mereu crescînd. La comitetul regional al partidului și la comitetul regional al Comsomolului, la comitetul executiv și la direcția agricolă, în orice departament, care era într-un fel sau altul legat de destelenire, se îngrămădeau tot felul de oameni de dimineață și pînă seara. Unul venea, altul pleca, toți cereau cazare, bilete de tren, mîncare. Biroul comitetului regional ținea ședințe ziua și noaptea. Membrii biroului mîncau ce se nimerea, dormeau pe apucate, apoi o porneau la drum prin regiune. Urișa roată se învîrtea, accelerîndu-și ritmul, dar mișcarea ei nu era încă destul de rapidă în raport cu necesitățile momentului și cu acelea ale sutelor de mii de oameni, de tot soiul, sosiți în regiune. Nici lui Peresvetov nu-i venea ușor, căci și pentru el ritmul era neobișnuit și trebuia să i se adapteze treptat-treptat, iar cînd, în cele din urmă, reuși, pierdu socoteala zilelor; uită de sine și de toate îndoielile ce-i bintuise lă sufletul. Din zorii zilei mintea îi era frământată de numeroase probleme. Locuința, hrana, mașinile, combustibilul, îmbrăcăminte, nesfîrșit de multe

lucruri de care oamenii nu se pot lipsi;
correspondență cu autoritățile regionale și raionale,
consfătuiri la comitetul raional, drumuri la
Abşansk, ca să înhațe ce va găsi la îndemină, ca să
înlăture mii de obstacole, ca să se certe cu
lucrătorii diferitelor servicii, să răgușească în fel
de fel de dispute cu șefii de la calea ferată, ca să
convingă, să urle, căci aceasta îi era viața.
Săptămîni în șir nu-și mai arunca ochii pe paginile
unui ziar, nu asculta radio, uita să se bărbiezească,
prînzea pe la miezul nopții, dejuna în zorii zilei,
rămînînd uneori flămînd cîte douăzeci și patru de
ore pentru ca nu cumva, pierzînd pentru sine
măcar un ceas, să nu rămînă flămînzi noii-so- siți,
sau laptele pentru copiii lor să nu fie îndestulător,
sau să nu se facă la vreme focul la baie, sau să nu
rămînă cu locuințele nepregătite la termen.
Pe Peresvetov îl durea inima pentru fiecare om.
Uitînd de sine, el nu avea dreptul și nu putea cu
firea lui să uite de cei nou sosiți, căci de buna dis-
poziție și de starea lor generală depindeau succe-
sul sau eșecul misiunii ce-i fusese încredințată.
Trebuia să ajungă pretutindeni la timp, să afle
toate, să le știe pe toate, să găsească răspuns la
fiecare întrebare, să afle ieșire din orice încurcă-
tură, și aceasta nu mîine, ci pe loc. Timpul nu aș-
teaptă, tineretul se agită, face scandal, și nu cere
cine știe ce, ci doar ceea ce-i este absolut necesar.
Făcîndu-și tovarășii să nădușească, Peresvetov era
el însuși parcă acoperit de spumă. Alcătuia în
fiecare seară o listă de sarcini urgente. În condiții
normale împlinirea lor ar fi cerut o săptămînă. Dar
aici era nevoie să se facă toate într-o zi și o noapte.
Cu sau fără îndemnuri, cu mîrieli sau cu un zim-
bet de încurajare, care acum lumina adeseori chi-
pu-i neprietenos, el își atîngea ținta.
— O să ne istovească diavolul ăsta cărunt ! în-
jura Șurka.

— Of, of ! ofta Ivan Prohorovici. Și de unde o asemenea voință ? Nu, nu mai pot !
— O să crăp repede, vestea posomorit Goghi.
— Doamne, dumnezeule, dacă aș putea dormi vreo cinci ore în șir ! visa Kogan.
Proskudin se văicărea :
— Inima a început să-mi cam șchioapăte.
Kuznici se scărpină în ceafă :
— Un vultur !
Dar fie că pe Proskudin îl dorea inima, fie că Kogan avea poftă să mai doarmă zece minute, că Goghi se pregătea de moarte și că Șurka bombănea printre dinți, ei se adunau cu toții la ora șapte fix în birou sau la Agafia Vasilievna. Nu întârziau, doamne ferește, nici cu un minut : Peresvetov, de altfel, îi și aștepta.
— Ce, nu cumva dumneata ai venit la o stațiune balneară ? se repezea el la cel întârziat. Apoi se îmblânzea, de la minie trecea la glumă : Astăzi parcă a întinerit Kuzmici. Și dumneata, Ivan Prohorovici, arăți foarte viteaz. Nu-i nimic, ne odihnim noi pe lumea cealaltă. Ei, ce avem de făcut pe ziua de astăzi ?
Pe masă apărea lista cu ceea ce aveau de făcut în ziua aceea... Douăzeci de minute mai târziu biroul e pustiu, rămân doar cel care e de serviciu, și cască, și Agafia Vasilievna, care face curățenie stîrnind praful. Se molipsise și ea : făcea curat în birou, gătea mâncare pentru conducere și avea timp să se ocupe și de fete, pe care le învăța rosturile bucătăriei și să vadă dacă s-a făcut foc la baie și dacă are rufe curate „delicatul bătrinel” și „stăpînul”.
Așa începea fiecare zi. Pentru Peresvetov ea se termina târziu după miezul nopții. Pe listă mai rămănea o respectabilă codiță de sarcini, a căror îndeplinire era aminată pentru a doua zi, iar ziua următoare le aducea noi griji și noi preocupări și le puneă și ea fel de fel de probleme, una mai grea decît alta.

Doar o singură dată,
în două luni,
Peresvetov își făcu
vreme ca să-i scrie o
scrisoare neveste-și

Primăvara și căldura au venit pe neașteptate. Rafalele vântului de sud, încălzit de soarele lui aprilie, se năpusteau asupra stepei, sfîșiindu-i albul giulgiu de iarnă. Zăpada se descompunea parcă, iar troienele piereau văzînd cu ochii. În depresiuni luceau bălți de apă rece, iar cerul albastru și adînc, răsfrîngîndu-se în oglinda apelor de primăvară, părea fără sfîrșit. Invelișul de gheață de pe Ciornaia Recika se dezgoli, apa venind de sus o ridică, și gheața plesni. Stuful uscat foșnea în vînt, iar de jos răzbătea, înălțîndu-se, verdeața-i proaspătă. Tot mai mult se lărgeau hotarele malurilor și tot mai vădit se profilau povîrnișurile lutoase ale țărmurilor. În zăpadă începuseră să se tăvălească vesel vrăbiile, ce adulmecaseră venirea primăverii. O dată, ieșind ca de obicei din vagon pentru plimbarea de jumătate de oră înainte de a începe munca, Peresvetov se urcă pe terasament. Soarele nu se vedea încă. Flacăra de purpură jucăușă se agita către răsărit. Stelele sclipeau palid, bîgîndu-se și pierind ca șterse de culorile ce însoțesc ivirea zorilor. Nici măcar umbră de nor... Nici măcar zvonul unei adieri de vînt... Se înălțau vîlvătaiele unui minunat incendiu la orizont, iar linia lui înflăcărată, aidoma unui hotar, despărțea vădit pămîntul de cer. Nici un fel de muchii desparțitoare, ca acelea ale curcubeului, nu mărgineau culorile ce lunecau molcom, înlocuindu-se între ele și umplînd văzduhul cînd cu blînde iradiieri, cînd cu izbucniri de foc. Tonurile liliachii se topeau pe nesimțite într-un suav trandafiriu, iar apoi desimea întunericului violet dobîndea o palidă strălucire verde-sinilie, luminată pe dinăuntru de o licărire aurie. Și iată că dinapoia liniei stinse a orizontului se ivi soarele. Se înălța agale și malestos, împrăștiînd culorile, alungînd umbra cenușie, ridicîndu-se tot mai sus pe bolta cerului cărîia îi dăruia din nou netărmurita-i înfățișare din faptul zilei. Și îndată ceva arse dureros ochii lui Peresvetov, orbîndu-l. De la un capăt la altul se întindea în fa-

ță-i o strălucitoare oglindă argintie, acoperită parcă de glazură. Gerul de peste noapte făcuse să se prindă peste zăpadă o pojghiță subțire de gheață, care se topise din pricina căldurii din ajun, și acum, răsfrângînd razele de soare, dădea stepei o lumină învăpăiată.

Numai tulpinile plăpînde ale negarei din anul trecut, ieșite de sub zăpadă, zvirleau o umbră slabă asupra acestei oglinzi care se întindea cît vedeai cu ochii, sfîrșindu-se acolo unde aureola răsăritului, ce se îndepărta, lăsa dîra unei palide licăriri roșietice.**PARTEA A DOUA**

CAPITOLUL I

Înainte de ivirea zorilor, o mașină greoaie străbătea încet străzile Abșanskului, ocolind gropile și șanțurile umplute de apele primăverii.

Abșansk, acest orașel pierdut în stepă, fusese clădit cu două sute de ani în urmă. Pe vremuri el făcea parte din lanțul așezărilor fortificate, care, printr-un arc larg, au cuprins Kazahstanul de azi, începînd dinspre sud de Gurievo și terminînd cu fortul Vermii, la poalele munților Ala-Tau.

Oamenii din Abșansk se așezaseră care pe unde a apucat și numai strada principală era oarecum dreaptă și largă. În vremurile de demult pe ea trecea, de la vest spre est, drumul mare al caravanelor spre China.

Iarna, vifornitele împotmoleau orașul în munți de omăt, primăvara, zăpada topită prefăcea străzile în lacuri și rîuri repezi, vara, stîrnind praful, vînturile turbate se abăteau slobod peste Abșansk, pricinuind pieirea vegetației.

Și deodată acest oraș deveni celebru. Telinișul prin el însuși îi aduse o faimă universală. Ba mai mult, geologii descoperiră în regiune nenumărate rezerve de cărbune, fier, bauxită și alte minereuri, atît dintre cele obișnuite, cît și dintre cele mai rare.

Șoferul comitetului regional de partid, Filip Filipovici Kurolepov, în vîrstă de vreo douăzeci și cinci de ani, unul dintre acei oameni ce zîmbesc rar și rid și mai rar, și care din pricina postului lor de răspundere își dau ifose față de prieteni, manevra cu dibăcie printre hopurile, gropile și șanțurile adînci, săpate încă din toamnă. Șoferul îl ducea pe organizatorul de partid Nikolai Titovici Hromcenko la sovhozul lui Peresvetov. Părăsind hotelul înainte de răsăritul soarelui, Hromcenko socotea că într-o jumătate de oră va fi pe celălalt mal și că, o dată ajuns acolo, o va porni mai departe prin stepă, pe drumuri zbicite de razele soarelui de aprilie și de vînturile năvalnice, ce cutreierau, fără opreliște, de la un capăt la altul, întreaga cîmpie. El așeză în mașină fără să se grăbească geaman-tanul cu lucrurile necesare pentru fiecare zi și lada cu alimente, adusă din îndepărtatul oraș ucrainean, unde lucrase înainte. Soția lui Hromcenko încă- case lada cu nemiluita, băgînd în ea și un bun pud de slănină ucraineană și salam de casă. Hromcenko ajunse cu bine la punctul de trecere, dar aici își dădu seama că nici nu putea fi vorba să iasă înainte de amiază cîn învîlmășeala de tractoare, de mașini încărcate, de autoturisme, de căruțe trase de boi sau cai și de caravane de cămile. Cămilele pășeau agale, nepăsătoare la ceea ce se petrecea în jurul lor, la zgomotul și zarva înversunatelor claxoane și la sfada tot atît de înversunată. — Filip Filipovici, te rog, vezi ce se întîmplă acolo. Trebuie să fim încă astăzi la raionul Verh-nerecensk, și nu are nici un rost să înnoptăm în stepă. Șoferul plecă, Hromcenko ieși din mașină, dar cizmele i se afundară îndată, pînă la gleznă, în noroiul lipicios.

Deprins să intervină totdeauna acolo unde vedea haos, Hromcenko începu să-i îndemne pe șoferi să respecte ordinea... un băiețandru cu un chip pistruiat și obraznic îl făcu boier și îi făgădui ca la prima ocazie să-i răstoarne mașina în șanț. Hromcenko se trase deoparte și își aprinse o țigară.

Pe povirnișurile de lut ședeau oameni cu saci, geamantane, rucsacuri, așteptând răbdători să fie trecuți pe țărnișul celălalt.

Chiar în fața mașinii sale, observă o fată plăpindă. Ședea pe o buturugă și mesteca un firicel de iarbă, fără să bage în seamă măcar îmbulzeala din juru-i. Era îmbrăcată cu o jachetă de piele cu guler de astrahan, iar pe cap purta o căciuliță de ren tinăr. Fusta groasă, cafenie nu-i ascundea genunchii colțuroși de băiețandru, iar șoșonii înalți de cauciuc îi erau plini de lut. Judecînd după înfățișare, să tot fi avut nouăsprezece ani.

Hromcenko îi aruncă o privire distrată. Avea fața palidă, slabă; buzele copilărești și trandafirii îi fremătau șăgalnic, iar gîful firav, deopotrivă de copilăresc, îi era străbătut de înduioșătoare vinișoare albastre. Fata stătea cu pleoapele pe jumătate închise, cu capul ridicat către soarele care tocmai se iveau. Simțind ațintită asupra-i o privire străină, deschise ochii și se uită la uriașul din fața ei.

Obrazul smeard al lui Hromcenko părea întruchiparea liniștii și a singelui rece. Buzele bine conturate îi tăinuiau un zîmbet îngîndurat. Sub nasul, despre care nimeni nu ar fi putut spune că este invizibil, creșteau tunse cu îngrijire mustățile negre, ce dăruiau chipului acestui om o înfățișare bărbătească.

Curînd apărură și șeful miliției orașenești – un brav maior, îmbrăcat într-un cojoc de piele argă-sită și încins cu curele ce scîrțiau la fiecare mișcare. — Haidеți să vedem ce e de făcut, se adresă el subordonaților săi.

Un ceas mai târziu,
ordinea era
restabilită. Hrom-
cenko se urcă în
mașină. Fata se
apropie de el

— .Scuzați-mă, am auzit că plecați în raionul Verhnerecensk.
Buzele ei frumoșele de copil fremătară sfios.
— Da, chiar așa, zise distrat Hromcenko.
— Și eu tot acolo. De trei zile vreau într-una să plec și tot caut vreo mașină de ocazie.
— Iartă-mă că te întreb, dar dumneata ce treabă ai la raion ?
— Sint medic, răspunse fata, după o clipă de tăcere, privindu-l rugător pe Hromcenko.
— Dumneata ai fost numită în raionul Verhnerecensk ?
— Da. Am cerut să fiu trimisă la sovhozul „Zapadni”. Trebuie să ajung acolo, dar nu am cum. Și poate sint oameni bolnavi. Mă luați, nu-i așa ?
— Va să zică, chiar dumneata ai cerut! făcu Hromcenko, privind-o cu respect.
— Da... eu am cerut, spiise fata cu o voce stinsă. Este... este cam departe, așa am auzit. Și făcu un gest de neputință. Pur și simplu, nu știu ce să mă ifac.
Hromcenko surise binevoitor pe sub mustață.
— Ia loc. Cum te cheamă ?
— Zinaida Alexandrovna Muraško.
— Aha. Care va să zică, ucraineană !
— Tata e din Ucraina, se grăbi să răspundă Zina, hotărînd în mintea ei că uriașul acesta este, pesemne, tot ucrainean, de vreme ce accentuează vocala „o”. Și vă sint... foarte recunoscătoare, mai murmură ea. Să-mi iau geamantanele ?
— Nu, așteaptă, cum să duci dumneata o asemenea povară ? Filip Filipovici, îl strigă Hromcenko pe șoferul ce aștepta nervos sfîrșitul conversației. Bagă geamantanele astea în mașină. Ia loc, Zina, se adresă el fetei. Și din nou zîmbi pe sub mustață. Ah, da, iartă-mă. Ia loc, Zinaida Alexandrovna.
Zina se urcă în mașină. Hromcenko se așeză în față.

Mașina coborî spre râu. 178Cînd Hromcenko
ajunse pe malul celălalt al Abșankâi, ceasurile
erau aproape nouă. Și aici înjurăturile se
împleteau cu scîncetele copiilor, cu scrișăitul
roților de care și cu urletele claxoanelor.
Le-a trebuit o oră întreagă ca să răzbată pînă la
șoseaua asfaltată, care pornea ca o panglică lată
înspre răsărit, de-a dreptul către dogoarea
soarelui ce plutea molcom pe cerul fără nori.
179
Pe marginea drumului și în crîngurile de meste-
ceni se mai întîlneau grămezi de zăpadă, în șanțu-
rile șoselei mai curgea încă apa rece de
primăvară, dar soarele usca pămîntul, iar ici și
colo se vedeau poienițe verzi.
2
În acel an, Hromcenko împlinise patruzeci și șase
de ani. Era singurul fiu al unei familii de țărani din
regiunea Poltava, nici sărace, nici bogate ; la
vîrsta de paisprezece ani mergea în urma
plugului, imbiind boii cu glasul lui în schimbare,
însămînțînd sau treierînd grînele și încercînd să-l
facă pe taică-său să nădușească, dar și acestuia
din urmă îi mersese faima de om zdravăn, iar în
mușchii trupului său vinjos mai era încă destulă
putere.
Întrînd printre cei dinți din sat în Comsomol,
Hromcenko fusese apoi primit în partid, și de
atunci se ocupa cu munca de partid.
Cunoscînd deosebitele aspecte ale vieții era în
stare să înțeleagă sufletul omesc, să-și dea
seama, aproape totdeauna, de valoarea unui om
pentru a-l pune tocmai în locul cel mai potrivit.
Mai cunoștea, cum nu se poate mai bine, toate
amănuntele muncii de partid, învățămîntul, ocro-
tirea sănătății, industria, dar în inima-i de țaran
sălășluia dragostea pentru pămînt, așa încît cea
mai mare rivnă o dăruia studiului agronomiei.
Și pe cîmpul de luptă Hromcenko dăduse dovadă
de aptitudini neobișnuite. Făcuse războiul la avia-
ție, iar o dată războiul terminat, după ce lucrase

vreme de jumătate de an ca secretar secund al comitetului regional în Ucraina și studiasse la Academia de științe sociale, plecă pe un nou câmp de luptă - la țelină.

În câteva regiuni ale Kazahstanului se făceau tocmai atunci unele schimbări în conducerea de partid. Se ținu seama de Hromcenko și el fu recomandat ca secretar al unuia din comitetele regionale de partid. Dar cum această numire era legată de unele schimbări destul de complicate, i se propuse, în chip provizoriu, o muncă de răspundere în aparatul Comitetului Central al Partidului Comunist din Kazahstan.

Hromcenko refuză și ceru să fie trimis ori la un raion, ori la un sovhoz. Dorea să "fie mai aproape de oameni, pe care l-ar fi putut ajuta cu sfatul și cu experiența sa. Conducerea își aminti că sovhozul „Zapadni” nu avea organizator de partid.

— Iată, mă duc acolo, se offeri Hromcenko.

— Foarte bine, spuse secretarul Comitetului Central sprijinind această idee. Ai să-l ajuti pe tovarășul Peresvetov, dar totodată studiază-i pe comuniștii din sovhoz. Poate că ai să găsești printre ei vreunul care mai târziu să te poată înlocui. De prea mare belșug de oameni nu dispunem, și ar fi într-adevăr minunat dacă pentru sovhozul „Zapadni” s-ar găsi un organizator de partid chiar dintre oamenii de acolo. Și, în general, aș vrea, Nikolai Titovici, să-ți îndrepti toată atenția către tinerii comuniști. Să fie promovați acolo cu mai mult curaj.

Aceasta era misiunea cu care fusese trimis Hromcenko la sovhozul lui Peresvetov. Tovarășa lui de drum, ajunsă abia la jumătatea vârstei lui Hromcenko, putea recunoaște cu toată sinceritatea că viața nu o prea răsfățase. Zina nu avea decât doisprezece ani când maică-sa murise, așa încât, vrînd-nevrînd, ea devenise gospodina casei.

Tatăl, un om posac și înăcrit, agent al Asigurărilor de stat la Derbent, nu prețuia de loc hărnicia ficei mai mari, pe care o cicălea într-una. După ce termină școala, ea plecă la Mahacikala și intră la Facultatea de medicină, lăsându-și tatăl și casa în grija surorii Tamara, pe atunci în vîrstă de paisprezece ani.

Iubită pentru firea ei pașnică, Zina își făcu la institut multe prietene. Dar un iubit nu găsisese. Cei care o plăceau nu erau pe placul ei, iar acela care-i trezise interesul nu-i dădea nici o atenție. De altminteri, nici nu se prea gîndea la viața ei personală.

Zina absolvi cu succes facultatea, își luă diploma de medic internist și fu trimisă la Derbent. Ajunse acasă bucurată și mulțumită de sine.

Însă iluziile Zinei despre munca la Derbent, ca și gîndul că eliberînd-o pe Tamara de gospodărie îi va da acesteia puțința să învețe liniștită se spulberară de îndată ce păși pragul casei părintești.

După ce ascultă vorbele fică-și, tatăl o vesti că el se însoară.

— De Tamara nu mă pot lipsi, și apoi ea este prea tînră, dar în ceea ce te privește n-ai decît să trăiești unde poțeste. Acasă nu e loc pentru tine.

— Cum așa ? biigui cu greutate Zina, în vreme ce lacrimile prinseră a străluci în ochii-i de copil.

— Întîi, pentru că aici îmi voi aduce nevasta, și al doilea, pentru că ea nu vrea să stea cu tine, i-o reteză taică-său. Și în afară de asta n-am nevoie de cine știe ce mucos de ginere pe care ești în stare să mi-l cari după tine. Îți foarte mulțumesc de așa plocon !

Cele două surori plînseser neștiute de nimeni toată noaptea. Dar lacrimile nu sînt decît lacrimi ; trebuia totuși luată o hotărîre, trebuia găsită o soluție.

Cînd Comsomolul chemă tineretul la țelinis, Zina se duse la comitetul orășenesc al Comsomolului și

primi foaia de drum pentru Abşansk, pe care i-o arătă acasă tatălui ei.

— Călătorie sprincenată !

În ziua în care Zina plecă, tatăl se duse în vizită la nişte cunoscuţi şi se făli faţă de ei cu eroismul fică-şi, care pleca de bunăvoie pe pământurile înţelenite, iar cunoscuţii îl admirară că fusese în stare să-i dea fiicei sale o asemenea creştere, vrednică într-adevăr de toată lauda.

Cu chiu, cu vai Zina urcă în vagon două geamantane foarte grele, încărcate nu cu rochii şi cu boarfe, ci cu manuale, cu instrumente medicale, cu medicamente şi preparate farmaceutice.

Secţia regională pentru ocrotirea sănătăţii din Abşansk îi oferî postul de medic la policlinica unei uzine. Ispita era într-adevăr mare. Zina îşi dădea seama că îi lipsea ceea ce se numeşte o practică serioasă şi înţelegea foarte limpede că trebuie să înfrunţi multe dificultăţi lucrînd departe de sfatul şi supravegherea unor medici competenţi. Totuşi refuză propunerea. „Doar odată şi odată tot va trebui să mă pun pe picioare prin mine însămi. De ce alţii ştiu să-şi orînduiască viaţa ? Oare eu nu voi avea destulă voinţă ? Dacă e să mă las învinsă, e mai cuminte, totuşi, să încerc întîi să dau bătălia. Cel puţin n-o să-mi fie ruşine de mine însămi.”

De aceea i se păru că refuzul de a lucra într-o policlinică bine amenajată este primul pas în calea autoafirmării. La secţia regională pentru ocrotirea sănătăţii, unde îşi petrecea zile întregi în aşteptarea numirii, cineva îi spuse „Zina”. Ea declară cu un ton ferm că o cheamă Zinaida Alexandrovna şi „vă rog ca de azi înainte să ţineţi seama de acest iucru”. De atunci au început cu toţii să-i spună Zinaida Alexandrovna.

Zina cerea să fie trimisă pe pământurile înţelenite, dar din solitudine pentru tînăra doctoriţă, lipsită de experienţă, secţia regională pentru ocrotirea sănătăţii voia s-o trimită la un spital dintr-un mare centru raional.

— Trei sute de kilometri de Abşansk şi o sută cincisprezece de cale ferată.

— Nu, declarase cu îndărătnicie Zina, încrui-
tindu-şi fruntea boltită. Vreau la un sovhoz. Cel
mai îndepărtat pe care îl aveţi.

Pentru a se descotorosi de „pustaica pisăloagă”,
cum o porecliseră la secţie, au trimis-o la sovhozul
lui Peresvetov.

— Şi să nu te învinovăteşti decît pe dumneata,
Zinaida Alexandrovna. Acolo nu-i nici spital, şi nici
farmacie. Vei fi nevoită să lucrezi într-un vagon, şi
la început chiar la lumina unei lămpi cu petrol.
Poate o să-ţi trimitem o felceriţă, dar infirmiere
să-ţi cauţi acolo.

În zorii unei dimineţi de aprilie, Zina o porni agale
spre punctul de trecere peste Abşanka. Un şofer
milostiv o duse cu bagajele pînă la rîu. Aici îl
întîlni pe Hromcenko.

Ş

În vreme ce maşina înainta pe asfalt, Zina îi po-
vesti lui Hromcenko despre nenorocirile ei.

— Nu-i nimic, spuse el, ascultîndu-i istorisirea,
toate se vor aranja.

Glasul plăcut de tenor al tovarăşului său de drum
avu darul de a linişti sufletul fetei.

Ai să mai înfrunzi, fireşte, destule amărăciuni,
pentru că altfel nu se poate, dar fii pregătită pen-
tru toate. Înţeleg, ai putea întreba de ce adică la
ţelinis nu se fac întîi toate pregătirile şi apoi să fie
valorificat. Dar judecă şi dumneata. Dacă am face
în stepă drumuri, pe care de altminteri ai să le
vezi îndată cum arată, dacă am construi locuinţe,
spitale, şcoli, ar trece vreo cinci, dacă nu chiar
şapte ani. Iar noi, draga mea, nu putem aştepta
şapte ani, şi nici măcar cinci. Acum, şi nu mai
tîrziu, are nevoie ţara de grîne. Ascultîndu-l pe
Hromcenko i se părea că acesta, împărtaşindu-i
gîndurile, şi le repeta şi sieşi, şi nu atît pentru a
se încredinţa de neclintitul lor adevăr, cît pentru
a-şi da seama de impresia pe care ele o vor face

asupra Zinei, adică asupra unuia dintre oamenii cu care îi va fi dat să lucreze. Auzind aceste cuvinte ce curgeau atât de molcom, Zina cugeta că ele mai ascund și un alt tîlc, și poate cel mai de seamă - și anume că atât ea, cît și alții ca ea vor trebui să se pregătească de pe acum pentru greutățile vieții, față de care toate încercările de pînă atunci li se vor părea întimplări dintr-o existență liniștită, fără nori.

Lui Hromcenko îi
era grozav de milă
de tinerii pe care va
trebui să-i încurajeze
cu aceleași cuvinte.
Nu e de glumit ! Cu
ce greutăți își vor îm

-povăra umerii, încă nu de ajuns de puternici, de ce forță - fizică și morală - trebuie să dispună pentru ca stepa să devină patria lor ! Dar Hromcenko înțelegea că nimic nu se poate face fără participarea tineretului, fără entuziasmul lui pe care, după părerea sa, cei vîrstnici nu-l au în egală măsură. Firește că Hromcenko nu își închipuia decît într-o oarecare măsură ceea ce le era dat să înfrunte Zinei și celorlalți de-o vîrstă cu ea. De altminteri, și pentru el treaba aceasta, pe care avea s-o facă pentru întia oară, era destul de neobișnuită.

„Este limpede, cugeta Hromcenko, masa covârșitoare a tineretului se pregătește pentru fapte eroice. Dar această luminoasă și nobilă năzuință, nuanțată de romantism, trebuie să aibă parte de o îndrumare rațională și fermă, căci fapta eroică este eficace numai dacă eforturile unui întreg colectiv, ca și acelea ale fiecăruia în parte, sint

subordonate unui plan general, unui înțelept
calcul al forțelor, unui gospodăresc spirit de
organizare. Tineretului, așadar, nu trebuie să i se
stingă focul inimii, conștiința trebuie să-i fie
curată și neșovăitoare, plină de înțelegere pentru
greutățile pe care va avea să le întâmpine și
pentru măreția perspectivei ce-i stă înainte, căci
numai așa pot merge bine lucrurile...”
Mergînd astfel pe șosea, fiecare cu gândurile sale,
depășiră un crîng de mesteceni subțiri și, după ce
cotiră la dreapta, dădură cu ochii de priveliștea
stepelor întinse.
Zina privea cu nesaț în juru-i. Iată, așadar, unde
va trebui să trăiască !
Negara cenușiu-cafenie din anul trecut isca pînă
cître orizont nesfîrșite valuri ; aceeași negară la
dreapta și la stînga, pe o cîmpie fără coline și rîpe,
egală și monotună ; negara foșnind în bătaia vîn-
tului și o verdeață tinăra, gingașă, care ieșise la
lumina zilei, încălzindu-se la soarele ce strălucea
orbitor pe albastra boltă cerească pînă hăt-
departe ; negară și moviște de un galben-deschis
în preajma viziunilor de popîndăi...
La ceasul acela și popîndăii se încălzeau la soare,
nepresimțindu-și pierzania, pusă la cale de
oamenii care trec acum pe lîngă casele lor, ca și
de cei ce le vor urma mai tîrziu.
Curînd, foarte curînd, ei vor fi siliți să fugă spre
miazăzi, căci nu vor mai găsi hrană de îndată ce
omul va ara stepa acoperită de negară. Nu
arareori va fremăta pămîntul hruind de mașini
greu încărcate și de tractoare. Plugul le va surpa
viziunile, iar ei nu vor mai putea zburda în voie,
înmulțin- du-se pe un cîmp nestrăbătut de picior
omenesc,
Vor trebui să fugă, să tot fugă, mîncînd pămîntul,
să piară cine știe pe unde, căutînd alte meleaguri
pustii... Dar oamenii îi vor alunga și de acolo.
Ridicat cît era de lung pe lăbuțele din spate, cu
cele din față încrucișate pe piept, învîrtînd cînd
într-o parte, cînd în cealaltă botșoru-i caraghios și

fluierînd, ca și cum ar fi ținut ison vîntului, un pîndău privi cu uimire monstrul ciudat care pufăia, apoi încremeni din nou în poziția de drepti, aidoma unei santinele care străjuiește liniștea și tăcerea stepei.

Alții mai fricoși, văzînd mașina ce dădea năvală peste ei, scoteau un scurt șuerat de alarmă. Femeiușcă se pitea prima, într-o clipă, în adîncul vizuinii, iar în urmă-i, cu coada ridicată și șuierînd minios, se repezea și bărbătușul.

Apoi cînd mașina pierdea în depărtare, stîrnind vîrtejuri de praf, perschile înfricoșate, ivindu-se iarăși pe creștetul movilei, priveau îndelung către ceea ce dispărea, fugînd mai iute ca vulpea.

Au mers multă vreme, pînă ce Hromcenko a spus că ar fi poate nimerit să îmbrace ceva și să mai ațipească puțin. Făcură un popas.

Se treziră cînd culorile asfințitului începeau a păli. Se întuneca. În fața lor se întindea cîmîDia scaldată în palida lumină a stelelor. Tot mai strălucitoare deveneau stelele carului-mare, iar convoiul Pleiadelor prinse a se ivi din păcura nopții. O ușoară adiere de vînt răcorea obrajii încinși ai Zinei.

După vreo douăzeci de kilometri de drum, Hromcenko se întoarse spre ea.

— Voiam să-ți spun... Uite, eu am fost pe front, am zăcut prin spitale. Și pe linia de front, și în spatele frontului. Dar să știi că atunci țara își depunea toate eforturile în lupta împotriva vrăjmașului, și era firesc ca spitalele să fie amenajate cum nu se poate mai bine. Aici însă va fi mult mai multă sărăcie.

■ — Da, răspunse
Zina încet

— .Desigur că cu timpul și aici toate vor merge strună. Dar deocamdată va trebui să smulgi cu ghearele și cu dinții orice lucru de care vei avea nevoie. Și să-ți mai spun încă ceva : împlintă-te zdravăn în acest pământ. Așa cum ai fost trimisă aici, ești un fel de stăpînă. Chiar din prima clipă ține-i pe toți din scurt. Într-un cuvînt, fii tare și lucrurile vor merge de minune.

Mașina înainta cu un fișit ușor, adormitor. Zina ațipi. Se deșteptă cînd în depărtare se iveau construcțiile haltei „U Ciornoï Reciki”.

După ce îl găsi pe Peresvetov, Hromcenko făcu vesel :

— V-am adus un dar. Iată-l : medicul Zinaida Alexandrovna Murașko. Și adăugă în șoaptă : Dumneata s-o tratezi mai blînd. E încă un copil.

După ce o privi pe Zina, Peresvetov dădu din cap.

— Nădăjduiesc că ai să faci față, cît de cît.

— Nu cît de cît, tovarășe Peresvetov, i-o reteză Zina, luîndu-și inima-n dinți, iar buzele-i fremătară. Iar eu nădăjduiesc că la rîndul dumneavoastră o să mă ajutați, și nu cît de cît, ci din toate puterile. Și, aducîndu-și aminte de sfatul lui Hromcenko, adăugă cu hotărîre : Iertați-mă, dar în ce mă privește, și eu sînt trimisă aici ca stăpînă.

Ca să nu se înece de rîs, Hromcenko se lăsă pradă unui acces de tuse. Peresvetov se uită zăpăcit la Zina și, intimidat de ochii ei albaștri de copil, spuse încurcat :

— Da, desigur, ca să spun așa... M-da ! Să vedem, e clar... Adică, bineînțeles, tot ce-mi stă în putîntă...

— Ei, vom vedea, zise Zina, privindu-l tîntă.

Încă ceva, unde voi locui ? Și vă mai rog să-mi luați lucrurile din portbagaj.

Peresvetov dădu fuga la mașină după lucrurile Zinei.

Hromcenko îi făcu din ochi un semn de încurajare. Zina îi răspunse printr-un surîs. Simți că are pământ tare sub picioare. Hromcenko se retrase cu Peresvetov, căruia îi povesti cum de nimerise la sovhoz.

— Te rog să mă înțelegi bine, Kiril Ilici, spunea cu un ton blajin Hrbmcenko. N-are nici un rost să facem presupuneri ce-o să fie mai târziu cu mine. Deocamdată, privește-mă ca pe un ajutor al dumitale. Am să fiu foarte necăjit dacă ai să te jenezi. Dă-mi munca cea mai grea. Întii că sînt obișnuit cu ea. Și apoi, fiindcă îmi va prinde bine în viitor.

— Sper că nici dumneata n-ai să te simți stîngherit dacă vei fi silit să nu cazi de acord cu mine în unele lucruri, sau să mă corectezi. Și, în general, te rog să te porți ca și cum ai fi fost trimis aici pentru vreme îndelungată.

— Bineînțeles, încuviință Hromcenko. Cred că nu e nevoie să le spunem comuniștilor de ce și pentru care motive sînt la sovhoz, și dacă rămîn aici sau voi sta doar puțin timp.

— Bine. Iar cît despre greutatea muncii, Peresvetov zîmbi, cu toții vom avea parte de ea.

— Prin urmare, ne-am înțeles. Cînd îi întrunim pe comuniști ?

— Diseară. Deocamdată nici nu avem chiar atît de mulți. Peresvetov îi enumeră pe membrii de partid. Și fiindcă veni vorba, trebuie aleși delegați pentru prima conferință raională de partid. Acum la raion lucrează comitetul organizatoric de partid și cel al sovietului.

După ce luă dejunul, Hromcenko se duse la Skriņneak, cu care stătu de vorbă, apoi vizită gospodăria sovhozului și făcu o plimbare prin haltă.

Bariera se ridica mereu, și peste liniile de cale ferată porneau spre stepă mașinile, se trăiau tractoarele, uriau greu remorcile încărcate cu materiale de construcție și

convoaiele de camioane cu oameni. În răstimp de o oră cit stătu Hromcenko în haltă, trecură unul după altul patru trenuri încărcate cu noisosiți ; ei se îndreptau spre noile sovhozuri, spre șantierele de construcție din Karaganda. Toate acestea aduceau cu o mare migrațiune de popoare.

La amiază cei șase ajutori ai lui Peresvetov se adunaseră la Agafia Vasilievna.

— Ați cazat-o pe doctoriță ? întrebă

Hromcenko, adresindu-se nu se știe de ce tocmai Agafiei Vasilievna.

— Cum de nu, tătucule, cum de nu, i-am și găsit loc. A luat-o Lenocika, iar ea locuiește la Nurhan, aici în apropiere, la Esenbaev.

,<— Oliona va avea grijă de ea, se băgă în vorbă Skrijneak cu vocea lui de bas. E fiica mea.

— I-am dat un vagon. Proskudin rise. A zvîrlit o privire înăuntru, s-a uitat în jur și a strimbat din nas : „Ei, ce să-i faci ? a zis. Îmi voi desfășura activitatea, la urma urmelor, chiar și aici...”

Foarte, foarte pricepută fată.

— Nimic de zis, remarcă nehotărît Omar.

— O s-o mai ajutăm, adăugă posomorit Peresvetov. E cam puțin un singur vagon pentru un întreg spital, o să-i mai dăm unul.

— Fiindcă veni vorba de vagoane, zise Hromcenko. Prea sintem darnici cu ele, tovarășe Peresvetov, căci unde li vom mai caza și pe tinerii din cel de-al doilea eșalon ?

— Totul este prevăzut, răspunse vioi Proskudin. Nu departe de aici este un aul. Locuitorii s-au învoit să mai primească încă nouăzeci de oameni, așa că întreaga cazare este asigurată.

Cu un aer gânditor, Omar desena drăcușori pe masă.

— După mine asta nu-i drept, începu el cu un ton de împotrivire.

— Ce anume ? întrebă Proskudin cu precauție.

— Nu este drept să lăsăm în aul atîția oameni. Nu, nu se cuvine să facem așa ! Și, cu hotărîre, Omar clătină din cap. E timpul să plecăm în stepă. Skrijneak, care pufăia din pipă sprijinindu-se cu mîna de genunchi, se îndreptă din șale.

— Să știți că Omar are dreptate.

Peresvetov îl susținu.

— Ca la fotbal, nu alta, făcu el îngîndurat. Atîta vreme cît mingea zace în mijlocul terenului, iar arbitrul nu fluieră, înseamnă că jocul nu a început. Așa și aici. Pînă n-om pleca în stepă, treaba nu se va urni din loc. Trebuie să punem temeliiile caselor de locuit și ale altor clădiri, să aducem de la haltă fel de fel de lucruri, să ne pregătim pentru arat. Tineretul trebuie să-și dea seama că jocul, ca să ne exprimăm la figurat, a început.

Ivan Prohorovici clătină din cap pentru a arăta că gîndește la fel cu Peresvetov.

Un tren de marfă trecu huruind. Izba fu scuturată vreme de cinci minute. Cînd uruiul și zăngănitul tampoanelor se pierdură în depărtare, Hromcenko scoase o țigară pe care o aprinse după ce o scutură bătînd-o de cartonul cutiei.

— Cînd începem aratul ? întrebă el.

— Bătrînii socotesc că se va putea începe, pe locurile mai ridicate, peste vreo trei săptămîni, zise Peresvetov.

— Cam peste douăzeci și cinci de zile va fi gata întreaga suprafață, adăugă Ivan Prohorovici. Graficul muncilor este gata în schemă.

— Foarte bine, și Hromcenko tăcu un răstimp, morfolind țigara cînd într-un colț al gurii, cînd în celălalt. Cred că tovarășul Aimanov are dreptate. Trebuie s-o pornim spre stepă chiar de mîine. Fața lui Proskudin se lungi, dar totul nu dură decît o clipă.

— Da, desigur. Numai că o să cam dîrdîim.

— Nici nu încape îndoială, confirmă Hromcenko cu singe rece. Noaptea sînt răcoroase, către dimineață se cam lasă gerul, ba poate chiar să și ningă. Nici n-ar fi de mirare, căci a stațiune

balneară, trebuie să recunoaştem, nu prea miroase
pe aici.
Din ungherul ei de lângă sobă Agafia Vasilievna
oftă.
Skrjineak se ridică şi făcu vreo cîţiva paşi
scîndurile podelei scînciră, parcă văitîndu-se : of,
dar greu mai eşti şi tu, taică !

— **Comitetul raional**
va pleca mîine în
stepă

.Cred că și conducerea sovhozului va urma pilda comitetului raional de partid ca și pe aceea a comitetului executiv al raionului.

„Vezi să n-o urmeze !” bombăni în gînd Proskudin.

— Dar dumneata, Stepan Trofimovici, de ce să nu pleci ? începu el cumpănit. Dumneata nu trebuie să întîmpini eșalonul tineretului și să-ți bați capul cu el.

— Ba de ce, răspunse Skrițneak cu bunăvoință. Voi da și eu o mîină de ajutor.

— Pentru că veni vorba, începu Peresvetov cu un aer cam întunecat. Avem o neînțelegere cu comitetul raional de partid, Nikolai Titovici. Cred că astăzi trebuie să punem și această problemă în ședința de partid. Este vorba de faptul că pentru centrul raional s-au tăiat douăzeci de hectare din pămîntul nostru. Desigur, aici este pămînt destul, dar totuși, chiar dacă e vorba de douăzeci de hectare, ar trebui să fie întrebări și oamenii. În afară de aceasta, Stepan Trofimovici trebuie să construiască, și el contează pe noi. Înțeleg, continuă Peresvetov cu o prefăcută naivitate, asta-i datoria unui comunist, conducător în sectorul economic... Dar iată, contabilul meu a făcut socoteala... Moisei Abramovici, dă-mi pentru o clipă calculele dumitale.

Kogan scoase din geantă un vraf de hîrtii. Peresvetov își puse ochelarii pe nasu-i borcănat, se uită în treacăt peste hîrtii și i le dete lui Hromcenko.

— Dacă vom construi centrul raional, costul fiecărui chintal de grîne va reveni statului cu treizeci de copeici mai scump.

— Cu treizeci și două, îl corectă Kogan.

— Cu treizeci și două, vezi bine. Peresvetov își frecă energic bărbia. Nu știu cum să fac...

Neputîndu-se stăpîni, Proskudin se înecă de rîs,

dar numaidecît făcu o mutră acră.

Motanul care dormea liniștit pe sobă, trezit de

Proskudin, sări pe podea, începu să umble prin

izbă încovoiindu-și spinarea și, oprindu-se lângă ușă, mieună jalnic. Toată lumea rise.

— Du-te dracului, afurisitule, șuieră speriată Agafia Vasilievna, și cu un picior zvirlă motanul dincolo de ușă.

— Așadar, începu Peresvetov, să judece tovarășii de ce tocmai sovhozul nostru trebuie să construiască centrul raional. Și când te gîndești : treizeci și două de copeici la chintal... Asta însemnează o sumă considerabilă.

— Sute de mii de ruble cheltuieli de regie, preciză Kogan.

Ivam Prohorovici începu să bată nervos cu degetele în masă.

— Ca să vorbim **în** general, începu Hromcenko nehotărît, asemenea probleme **nu** intră în competența organizației de partid a sovhozului. Asta e treaba comitetului regional. Vom discuta însă **cu** comuniștii și vom afla și punctul lor de vedere. Dar, totuși, dați-mi voje ! Și Hromcenko, luminat de o idee, se învioră. **În** raion sînt douăsprezece sovhozuri. Dacă e pe-așa, n-au decît să construiască centrul raional toate cele douăsprezece sovhozuri.

Peresvetov se gîndi că Hromcenko este un om cu cap, și ochii începură să-i ridă.

Dacă vor construi toate cele douăsprezece, remarcă Skrițneak cu o voce surdă, însemnează că de fapt nu va construi nimeni.

Hromcenko îl întrerupse :

— Dacă nu vă convine propunerea noastră, faceți presiuni asupra trustului de construcții și asupra comitetului regional. Așa cred eu.

— Și eu gîndesc întocmai ca și secretarul de partid ! spuse victorios Peresvetov.

193

— Și totuși, interveni Omar, eu aș insista ca să-l ajutăm pe tovarășul Skrițneak. Și oricare ar fi relațiile dumitale cu tovarășul Skrițneak, Kiril Illici, nu pentru el vom construi, ci pentru partid și 13 - Ștepă cit vezi cu uchiul pentru organele locale ale Puterii sovietice. Treizeci și două de copeici la chintal însemnează foarte mult. Dar unde s-a mai

pomenit ca activitatea organizației de partid să fie apreciată în ruble?

Peresvetov sări ca opărit.

— Vezi, tovarășe Aimanov, începu el reținut, și eu sint comunist și încă cu o vechime ceva mai mare decît a ta, așa încît nu s-ar cuveni ca tocmai eu să ascult predici cu privire la aprecierea în ruble a activității partidului. Dar noi sintem trimiși pentru ca, pe lîngă toate celelalte, să veghem asupra intereselor statului și să drămuim cu tovarășul Kogan tocmai acele ruble despre care vorbești cu atîta ușurință. Țara are nevoie de grîne, și nu pur și simplu de grîne la orice preț, ci ieftine. Aceasta este, după părerea mea, o lege privitoare la agricultura noastră în genere, și la țeliniș, în speță.

Fața de bronz a lui Omar deveni stacojie. Skrijneak clătina din oapul său ras ca o bilă. Furia clo-cotea pornită să se reverse, dar aparent el arăta cu totul nepăsător, ca și cum toate cîte se vorbeau nu-l priveau pe el.

— Desigur, continuă Peresvetov cu aceeași voce cailmă, vom contribui la construirea centrului raional într-o măsură egală cu celelalte sovhozuri, dar numai atît. Și a avut dreptate organizatorul de partid cînd a spus că Stepan Trofimovici trebuie să exercite presiuni asupra trustului. Pînă la urmă, trustul cu ce-o să se ocupe, dacă nu cu construcțiile ?

— Asta-i practicism îngust, observă Omar. Și în clipa aceea intră în vorbă Goghi Ceaci-vadze, care tăcuse tot timpul. I se făcuse lehamite de această controversă ; era cu totul absorbit de pregătirea mecanizatorilor și numai ei îl interesau în acele zile.

— Mă preocupă o problemă, îmi dați voie ? se adresă Goghi organizatorului de partid. Vorbea cu un pronunțat accent georgian, ceea ce i se în-timpla arareori.

— Da, te rog, tovarășe Ceacivadze.
Hromcenko se bucura că inginerul schimbase subiectul discuției.

— Dumneata, tovarășe Hromcenko, trebuie să te ocupi de încă un lucru, începui Goghi .cu înflăcărare. Deocamdată ni s-au dat optsprezece tractoare și citeva camioane. Cum să le împărțim între cei pe care-i instrui ?

— Problema este într-adevăr serioasă, interveni Proskudin.

— Ba nu-i nici o problemă, replică Hromcenko. Oamenii vor lucra cu schimbul. Va să zică, e nevoie de treizeci și șase de tractoriști. Și de treizeci și șase conducători de remorcă. Sînt deja șaptezeci și două de persoane. Cîte camioane avem ?

— Opt, și două cisterne de benzină, zise Peresvetov.

— Deci mai scădem și zece șoferi din socoteală. Total optzeci de persoane. Pe ceilalți îi vom folosi ca bucătari, calculatori și muncitori necalificați. Dar ce ? Să ia lopetile în mîini și să sape gropi pentru fundațiile locuințelor nu se poate ? Pînă la iarnă nici un om nu trebuie să rămînă în corturi și vagoane, nu-i așa, tovarășe Peresvetov ?

— Dar cum să alegem optzeci de oameni dintr-o sută și patruzeci ? i se adresă lui Hromcenko, Ivan Prohorovici. Iertați-mă că intervin într-un domeniu pe care nu-l cunosc, dar fără îndoială că vor fi certuri.

— Ei, pentru aceasta există secretarul organizației de partid, secretarul organizației de Comsomol și președintele comitetului de întreprindere, observă Hromcenko.

— Președinte de sindicat încă nu avem, aminti Omar.

— Fiindcă veni vorba, ce părere aveți despre Troșkin, tovarăși ? întrebă înviorat Peresvetov. E un tînăr dezghețat, priceput...

— Da, da, foarte, sîsîi Ivan Prohorovici.

— E un băiat bun și s-a afirmat. Mă refer la modul în care a făcut față la cazarea tineretului, adăugă Proskudin, privind cu precauție spre Omar.

— Un flăcău minunat ! susținu cu căldură Goghi. M-am împrietenit cu el încă din tren.

— Bine, de fapt n-am nici un fel de obiecțiuni. îl vom recomanda deștelenitorilor, consimți Omar, după un răstimp de tăcere.

Skrjineak îl sprijini.

— Atunci e în regulă ! Peresvetov rîse posac. Măcar în lucrul acesta sîntem de acord, și tot e ceva. Iar pe fata ta, Stepan Trofimovici, adăugă el dorind să aplaneze proaspăta neînțelegere, o vom trimite calculator în vreo brigadă, dacă n-ai nimic de obiectat.

— Bine ! și Skrijneak dădu din cap. Să se deprindă cu independența.

— S-a hotărît. Peresvetov se ridică în picioare. Se pare că asta a fost tot ! începu să se îmbrace. Apoi spuse : Organizatorul de partid și cu mine vom pleca în stepă, să vedem locurile unde vom trăi.

— Să-l luăm cu noi pe agronomul-șef, propuse Hrooncenko. Și nici tovarășul Ceacivadze nu ne va stingheri cituși de puțin.

— S-a făcut, o să chemi șoferul.

Peresvetov își aruncă impermeabilul pe braț, luă șapca și ieși. După el porniră și ceilalți.

Șurka trase voinicește mașina în fața izbei. Peresvetov se așază lângă el, ceilalți în spate. Nu departe de casa Penkinilor erau așezate, ca la paradă, tractoare, camioane și cisterne noi-nouțe. Kuzmîoi explica ceva Lenei și lui Petea, arătînd cu degetul ba motorul, ba roțile.

— Oprește, Șura, se rugă Ceacivadze. Trebuie să-i amintesc ceva lui Kuzmîci.

Mașina se opri. Goghi sări afară și, gesticulînd cu vehemență, îl duse pe bătrîn la unul din tractoare. Kuzmîci începu să dea afirmativ din cap. Era descoperit, și părul său sur și rar filfîia în vînt. Goghi se întoarse apoi în trap la mașină.

— Ei, ce om cu cap e acest Kuzmîci ! zise el respirînd anevoie. Acolo, Kiril Ilioi, la numărul doisprezece, s-au blocat pistoanele, și i-am atras luarea-aminte. Dă-i drumul, Șura !

— Cine e acest Kuzmîci ? se informă Hromcenko.

— Ce să mai vorbim, e o comoară, nu alta, exclamă energic Goghi. Prea multă carte nu știe, dar tehnica o cunoaște foarte bine. Nu există un cît de neînsemnat amănunt pe care să nu-l observe. Nici nu apucasem să-i spun despre pistoanele de la numărul doisprezece, cînd el și făcuse treaba.

— Da, e un bătrîn priceput, încuviință Peresvetov. Șaizeci și șase de ani, dar e zdravăn de te apucă și ciuda. Nemulțumit, Ivan Prohorovici începu să se agite în ungherul său.

— Și totuși puterile au cam început să-l părăsească. Tușește foarte tare, zise el acru. Asemenea oameni se prăbușesc deodată, ca fulgerați. Și să nu mă contraziceți, Kiril Ilici ! Am văzut o mulțime de cazuri.

— Bun.

Șurka conducea mașina în mare viteză, fără a-și hurduca pasagerii măcar o singură dată. Peresve-

tov îi spuse ceva lui Troșkin. Auzindu-i numele,
 Hromcenko i se adresă lui Șurka :
 — Dumneata ești Troșkin, cel ce va fi propus
 ca președinte al comitetului de întreprindere ?
 — Chiar eu !
 În sufletul lui Șurka era un freamăt de bucurie.
 Dar nu-și dădea în vileag prin nimic simțămintele
 ce-l copleșeau.
 — Mașina o conduci bine, remarcă Hromcenko.
 — Va fi și un foarte bun președinte al comite-
 tului de întreprindere, zise cu căldură Goghi. În
 toate cele e deopotrivă de destoinic.
 — E un tinăr simpatic, foarte simpatic, făcu
 Ivan Prohorovici. Și eu cu Iulia Vilctorovna am
 avut un fecior... Și el, știți... Și tăcu, făcând cu mîna
 un gest de deznădejde.
 Se așternu o tăcere stingheritoare. Hromcenko
 înțelese că feciorului i se întimplase ceva tragic,
 de vreme ce agronomul-șef spusese „aim avut”.
 — A pierit băiatul nostru. Și, știți, în împreju-
 rări prostesti. Era locotenent, abia ieșit de pe băn-
 cile școlii ; nici mustața nu-i mijise. Singe tinăr,
 aprig, s-a aruncat în bătlăie... Trebuia să aștepte
 pînă ce nemții s-ar fi potolit eit de cit, dar el, cu
 revolverul în mînă, pe parapetul tranșeei... Un
 glonț în frunte, și gata...
 Șurka conduse mașina pînă la parul cu capătul
 farîmat, înfipt în pămînt, apoi se opri.
 — Iată, aici este proiectată construirea sediului
 central, îi încunoștință el.
 7
 O adiere de vînt, abia deslușită, isca tremurul
 măturicilor ruginii ale negarei. Soarele luneca
 către asfințit, plutind deasupra norilor ușori ca
 puful. Razele scăldau cimpia într-o lumină egală,
 liniștită. Pămîntul mai mustea încă sub picioare, în
 vreme ce pe povirnișuri și pe locurile ridicate
 aplicase a se zvînta, și șoaptele negarei apăreau
 mai deslușite.
 Aburii purtați de valurile aerului, estompmd linia
 orizontului, o făceau să se îngemăneze cu pămîntul,
 topindu-se în negura cenușie ca perla.

Timp de câteva minute nimeni nu scoase o vorbă. Vrajiți de tăcerea și de pacea acelei zile luminoase, de neînmurita întindere a cimpiei, se îmbătau de aerul plin de miresele primăverii și ale verdeții. Undeva, departe-depart, fluiera un hirciog, iar nurașii ușurei ca puful alunecau pe cer, zvrîlind pe pământ o umbră mișcătoare, în vreme ce soarele, jucindu-se parcă cu ei, aci licărea palid printre ei, aci se ivea strălucind victorios, înecînd lumea cu căldura lui.

Hromcenko puse mîna pe par și, apucîndu-l de vîrf, îl clătîna. Parul rămase neclintit.

— L-au bătut de nădejde. Hromcenko zîmbi.

Dar unde e nul ?

— Iată colo, cam la două sute de metri.

— Pe lîngă acest par va trece hotarul dinspre răsărit al sediului central, remarcă Peresvetov. Aim să vă explic. Dacă voi începe să construim în jurul parului, o să fie prea aproape de rîu. Vrînd-nevrînd, oamenii o să-l murdărească foarte repede. Iar Țaici, apa este scumpă ca aurul ! Și mai cu seamă apa curată.

Hromcenko dădu din cap, înțelegător.

— Între linia pe care stă parul și granița propriu-zisă a sediului vom lăsa o fisie lată cam de două sute de metri. Ceea ce înseamnă că va fi aproape la un kilometru de rîu. La marginea de răsărit a gospodăriei vom construi atelierele și depozitele de grîne. La nu mai puțin de un kilometru depărtare de casele de locuit vom așeza construcțiile pentru creșterea vitelor.

— Da, da, se grăbi să-l aprobe Ivan Prohorovici. Muștele sînt o pacoste grozavă,

— Tocmai. Aici ele vor fi la largul lor. Pentru spital s-a hotărît să afectăm un teren tocmai la marginea gospodăriei, iar școala să fie construită la capătul opus. Undeva la o oarecare distanță - brutăria. Casele de locuit să se amplaseze cu fațada spre nord-est. Aici vara este o dogoară de neînchipuit, și nici un fel de perdele nu te cruță de văpaia soarelui.

— Asta am auzit, observă Hromcenko, care urmărea cu atenție explicațiile lui Peresvetov. Direc-

torul sovhozului îl cucerea tot mai mult prin competență, prevederea și limpezimea-i de gândire.

— Numai că ați greșit, tovarășe Peresvetov. Fațadele trebuie întoarse spre nord-vest și nu nord-est.

— Da, da, desigur, spre nord-vest, se corectă Peresvetov.

Și el se simțea atras de Hromcenko. Și trecutul lui trezea în sufletul lui Peresvetov un sentiment de respect față de acest om. „Nu oricine în locul lui ar fi consimțit să meargă pe pământurile înțelepite. Iar el s-a oferit singur. Păcat că nu va rămâne mult la noi.”

— Ar fi bine să facem un parc la sediul central, zise Hromcenko. Pomii se aclimatizează anevoie pe aici, dar la minister se pot alege vreo douăzeci de soiuri, potrivite pentru clima stepei. Nu ești la curent, tovarășe Smetankin ?

— Mi s-a vorbit la Absansk, dar, ca să fiu sincer, am uitat. Îmbătrinesc, știți, recunosc cu umilință Ivan Prohorovici.

— Ei, asta-i ! făcu nemulțumit Peresvetov. Dumneata ai să ne-ngropi pe toți.

— Nu, asta nu-i cu puțință, exclamă cu tristețe Ivan Prohorovici. Sănătatea nu-mi este chiar așa... De altfel, asta nici nu interesează. Iar ideea cu parcul este minunată. Voi comanda neapărat pomii.

Hromcenko scurmă pământul cu virful cizmei.

— Poate că aici se va putea începe aratul în vreo zece zile. Da, e timpul să plecăm în stepă, Kiril Ilici, e timpul.

— Să așteptăm cel de-al doilea eșalon și sa ne mutăm cu toată tabăra, consimți Peresvetov.

— Bun.

Vreme de aproape o oră și jumătate însemnă locurile pentru amplasarea viitoarelor clădiri.

Șurka înfîșea în pământ țărusele dinainte pregătute. Stepă se zbirise parcă.

— Ați îngrămădit atâtea, încît le putem uita lesne, rise Goghi. Să ții minte, Șura. Iată, aici vor fi atelierele.

— N-ai nici o grijă, zîmbi Șurka.
Apoi merseră mult prin stepă, alegînd terenurile potrivite pentru începerea arăturilor.
Ivan Prohorovici propuse să se însămințeze pe țelina proaspăt arată vreo patru mii de hectare grâu și porumb pentru probă. Ceilalți fură de acord.
— Ei, dar dacă vom ara nu cele șaisprezece mii de hectare ce ni se cuvin, ci să spunem treizeci, nu ne vor zbura oare din buzunar carnetele de partid ? I se adresă cu un ris scurt Peresvetov lui Hromcenko.
Stăteau la hotarul de miazăzi al terenului.
— Mai departe, spre sud, după cum sînt informat, sovhozuri nu sînt, iar pămîntul este bun și acolo, nu-i așa, Ivan Prohorovici ?
— Da, da, confirmă agronomul. Soluri foarte bune. Cernoziom și ceva suprafețe brune. Un mic rîuleț și două lacuri, cam la cincisprezece kilometri de aici. Acolo, mai departe, sînt două sau trei colhozuri.
— La comitetul regional am auzit vorbindu-se că în iulie ni se vor mai da niște mașini, spuse Hromcenko.
— Cîte ? întrebă cu lăcomie Goghi.
— Probabil încă vreo zece tractoare. Cu cît vom ara mai mult, cu atît putem conta pe mai multe mașini.
— Atunci sa vezi trai pe noi, ÎCiril llici, exclama Goghi. Treizeci de mii de hectare e poate cam mult, dar douăzeci și cinci arăm !
— De ! Dacă îndeplinim planul e bine, iar dacă, cumva, îl depășim, e și mai bine. Hromcenko privea cu ochi îngîndurați stepa. Pur și simplu nu-ți vine să crezi, mai spuse el, că peste un an și jumătate aici va foșni grîul, și nu negară.
— Orice s-ar întimpla, asta e sigur, observă Șurka cu o cuceritoare simplitate.

Hromcenko se uită la el cu luare-aminte : Un flăcău cîrn, cu fata rotundă, privind printre gene cu ochii săi cenușii, care purta o căciulă de Kuban lăsată strengărește pe o ureche. Era în el ceva semeț, cutezător.

Hromcenko oftă și spuse :

— Ei, bine ai zis, tovarășe Troșkin. Voi sînteți neam de vulturi. Numai să nu vă avîntați prea sus. Nu tuturor li-s aripile călite.

— Vom învăța să zburăm de la vulturii bălrîni, replică Șurka.

Peresvctov stătea la spatele lor, asculta conversația și, întunecat, clătina din capul lui încărunțit. „Poate că a fost cam pripită propunerea mea ?” Simțea că a dat peste un om a cărui fire nu a reușit s-o ghicească pînă la capăt. Șiretenia cam ascunsă >a țăranelui și sinceritatea, inteligența în-născută și superficialitatea, seriozitatea și nepăsarea, punctualitatea în executarea sarcinilor și nădejdea în „poate că”, nesocotința și un sănătos simț practic, egoismul și o largă mîrinimie... toate acestea s-au contopit și s-au împletit adînc în Șurka.

„Nu, totuși, să mai așteptăm”, hotărî în sinea lui Peresvetov.

Hromcenko, deslușindu-i parcă gîndurile, zise cu jumătate de glas :

— **Se pare că nu te-ai înșelat cu privire la** Troșkin.

Peresvetov aruncă o privire posacă organizatorului de partid și tăcu. Se uită la ceas. Era timpul de plecare ! Și porni repede spre mașină.

Lui Șurka îi sărea inima, și el însuși avea poftă să sară ca un ied : și organizatorul de partid e de partea lui !

Toată vremea cît făcu calea-ntoarsă, Hromcenko tăcu și abia aproape de haltă i se adresă lui Peresvetov :

— S-a luat o hotărîre, care va fi împărtaşită pretutindeni... Trebuie împărțit pămîntul arabil în pătrate, lăsîndu-se între ele o distanță de douăzeci- treizeci de metri lățime.

— Și de ce? întrebă supărat Peresvetov. Se va pierde atîta pămînt...

— Nu fi lacom, zîmbi Hromcenko. Iată, se coace griul. într-o asemenea epocă el este uscat ca pulberea. Vreun gură-cască zvîrle un muc de țigară, și griul ia foc. Dacă suprafața e neîntrepută, va arde cu totul, în vreme ce peste o fișie lată, ba chiar bătătorită și prăfuită, focul nu va putea sări.

— Este clar. Fii atent, Ivan Prohorovici. Asta face parte din domeniul dumitale.

— E drept, dădu aprobativ din cap Ivan Prohorovici. Poate că singuri nu ne-am fi gîndit la lucrul acesta.

— Nu te poți gîndi la toate, i-o retează supărat Peresvetov.

...Seara se întruniră comuniștii. Skriņneak îl prezentă pe Hromcenko. Aleseră delegați pentru prima conferință raională de partid, precum și comitetul de partid al sovhozului, iar pe Hromcenko îl numiră secretar al biroului de partid.

CAPITOLUL II

Deasupra stepei plutea luna, scîldînd din belșug pămîntul cu lumina ei rece și sfărîmîndu-se în Cior-naia Recika în sclipitoare pete argintii. În haltă clipeau luminile semaforului, iar garniturile trenurilor de marfă încremeniseră, negre ; ele se opreau tot mai numeroase aici în fiecare zi; soseau oameni la construcția de noi drumuri și clădiri.

La acea oră halta dormea. Din stepă năpădeau miresmele reavenite ale pămîntului.

La gară, în biroul Baltabaevei, unde intrase Peresvetov ca să afle cînd va sosi eșalonul, ședea Hijneakov.

— Ce se mai aude cu trenurile, Matvei ?
întrebă Peresvetov după ce-l salută.
— Al tău trebuie să sosească la orele șase, al
meu mai devreme. Cam pe la trei, așa mi se pare.
Hijneakov tăcu o bucată de vreme. Nu știu dacă
face să-i trezesc în toiul nopții.
— Pe cine ? făcu nedumerit Peresvetov.
— Ei, pe tineri. Unde să-i mai car noaptea ?
Mai bine să doarmă pînă dimineața în vagoane.
Ceasul din perete se vîită monoton și bătu de două
ori.
Era atîta liniște, încît se auzea mugetul riului.
— S-a dezlănțuit riul, întrerupse tăcerea Hij-
neakov.
— Da, s-a înfuriat. Mă tem să nu ia podul. Și
Peresvetov căscă.

Total e cu puțință. Rîurile astea de stepă sînt cu toane. Vara seacă aproape cu totul, iar în vreme de dezgheț - să te ții. Hijneakov tăcu un timp. Podul e cam vechi. Cum l-o împinge gheața... e gata. Intră Hromcenko. Peresvetov îi făcu cunoștință cu Hijneakov.

— Când va veni eșalonul ? întrebă Hromcenko luînd loc.

— Al vostru vine către ceasurile șase. Hijneakov vorbea fără grabă. Ochiul albaștri, îndîmurați priveau undeva în gol. El își potrivi bărbuța castanie și-și aprinse o țigară.

„Un autentic Dimov cehovian ! gîndi Peresvetov, amintindu-și filmul după povestirea lui Cehov *Zvăpăiata*. Tot atît de blînd, simplu și curat...”

Trecu o locomotivă ; aburii țîșneau cu zgomot, trezind liniștea nopții. Și din nou tăcerea se așternu peste întreaga haltă.

— Ei, cum te-ai înțeles cu Skrîjneak ? i se adresă cu un surîs Hijneakov lui Peresvetov.

Peresvetov dădu a lehamite din mină.

— Dacă ai auzi cum vorbește Skrîjneak cu dealde noi, zise el enervat. Mie mi-a bătut chiar cu pumnul în masă. S-a deprins să poruncească ! A uitat, se vede, că aici s-au adunat oamenii față de care nici un Skrîjneak nu poate fi mai cu moț.

— Chiar așa, chiar așa ! se învioră Hijneakov. Dar acum asemenea oameni au fost totuși îndreptați.

— Adevărat, încuviință Peresvetov. Numai că nu orice pom se frînge imediat. Altul se încovoie, mai scîrțîie cite puțin, dar tot nu se lasă.

— Nu înțeleg, despre ce vorbiți ? interveni Hromcenko.

Peresvetov vru să spună ceva, dar Hijneakov îl opri cu o mișcare a minii.

— Skrîjneak este un om difcil, făcu el pe gînduri. Eu îl cunosc de mult... Dar poate, Kiril, că strîngi și tu prea tare șurubul ? Nu vreau să te apăr, adăugă el zîmbind.

— Nici n-am nevoie, mormăi scurt Peresvetov. Totuși și lui Skrijneak trebuia să-i fie clar că nimeni nu se va împăca cu el dacă nu va înceta să mai bată cu pumnul în masă.

— ■ Asta e drept. Numai că trebuie să înțelegi, Kiril Hi ci, că nici Skrijneak nu este un lucrător de lepădat. Dacă lucrurile ar ajunge prea departe, cine știe cui i s-ar da preferință.

„Lui Skrijneak, îi trecu prin minte lui Peresvetov. Poate că ar fi mai bine !”

— Ei, dar până acolo nu se va ajunge, replică Hromcenlto, pentru care relațiile dintre directorul sovhozului și secretarul comitetului raional de partid nu erau pe deplin clare. Am mai împăcat eu pe alții și mai și ! adăugă el cu un suris vesel.

Tăcură un răstimp. Hromcenko gîndea : „Ce treabă o mai fi și asta ca doi oameni s-o pornească chiar de la bun început prin a-și vîrî unul altuia bețe în roate ? Dar poate că lucrurile nu sînt chiar atît de grave ?” Și cu voce tare zise :

— Eu sînt aici un om nou. Vorba aceea, om trăi și om vedea.

După aceea discută cu privire la începerea aratului, și despre recoltele pe care le poate dărui acest pămînt.

— Totul depinde de timp, zise Hijneakov, înținzîndu-și mîdularele. Iar de ce anume depinde aici timpul doar Allah știe ! Poate că de nimic !

— Nu spune așa, replică Peresvetov. Dacă solul va fi pregătit bine pentru iarnă, el va păstra mai multă zăpadă, iar primăvara nu se va preocupă munca pentru prelucrarea înaintea însămînțărilor, natura poate fi biruită, jucîndu-i-se astfel un renghi de toată frumusețea lui Allah. Peresvetov se uită la ceas. Tii, ce tîrziu e ! E vremea să ne culcăm. Vino la mine, Matvei.

— Mulțumesc, am să ațipesc aici.

Hromcenko și Peresvetov ieșiră.&

Hijneakov își îndesă mai tare cascheta, se așează mai comod și închise ochii. între somn și veghe îi apărură cimpuri, verdeața gingașe a sălciilor înmugurite și florile de măr în livezi.

Dar aici... Stepă sălbatică, triste depărtări ! Aici nici iarba nu este aceeași, nici ochiul nu are pe ce se odihni, nici riul nu seamănă de loc cu leneșul Rjaveț de la Krutié Gorî. Ce vesel se scâlda el în bălțile adânci de lângă Rjaveț, împreună cu Andriușka !

Andriușka !

E o rană de-a pururi nevindecată. Lucru curios, se pare că pe propriii săi copii - o fată și un băiat - Hijneakov nu-i iubea așa ca pe acel băiețandru ciufulit, deștept, blajin ca un vițel și îndărătnic ca un mic taur. Un fiu străin, care îi devenise mai drag decât propriii săi copii!

Hijneakov se instalase în casa mamei lui Andriușka, Xenia Kedrova, învățătoare în Krutié Gorî, atunci când fusese ales ca președinte al colhozului „Vernoe delo”.

În ciuda tuturor greutăților, el scosese colhozul din strâmtoarea nevoilor și nenorocirilor.

Trecutul s-a dus și aproape a fost uitat.

Dar Hijneakov nu poate uita privirea nostalgică cu care îl încîmpina și îl însoțea mama lui Andriușka.

Da, ea l-a iubit, iar el a trecut pe alături, s-a îndrăgostit de Rakitina. A suferit un nou eșec, așa că a trebuit din nou să rătăcească prin lume, să-și aducă cu amărăciune aminte cum a îndepărtat-o pe femeia care îl iubea, fără să-i fi spus măcar un cuvînt de mîngîiere pentru credința și dragostea ei.

Pe Hijneakov îl urmăreau pînă și acum ochii îndurerăți pe care îi văzuse ultima dată atunci cînd Xenia părăsise pe neașteptate Krutié Gorî, luîndu-l cu dînsa pe Andriușka.

O, ea ar fi putut să-i fie acum alături, iar Andriușka, pălăvrăgînd vesel, ar fi alergat cu el spre

riul Ciomaia, ce semăna atât de puțin cu molcomele riuri rusești în verdele chenar al răchitelor...?

În zori sosi eșalonul. Hijneakov ceru să se desprindă vagoanele în care călătoriseră noii-sosiți pentru „Tihi ugol”. Către ceasurile opt, tinerii se treziră. Camioanele lui Hijneakov îi duseră la sovhoz. Halta căpătă înfățișarea ei obișnuită. În aceeași dimineață plecară în stepă comitetul organizatoric raional de partid și al sovietului. A fost nevoie să se împrumute tractoarele de la Peresvetov. Economul Kogan a deschis îndată un cont special pentru Skrițneak, transportul tractoarelor dus și întors – atât, combustibil s-a cheltuit atât. „Și pentru amortizare să punem ceva. Bănuț cu bănuț fac o copeică, copeică cu copeică fac zece copeici. Zece copeici la fiecare chintal de grâne...”

Eșalonul lui Peresvetov era așteptat cam peste două ore. Coloana de tractoare, cu vagoanele remorcate încărcate cu corturi și tot felul de bagaje, era gata pentru primirea destelenitorilor.

Sub supravegherea lui Șurka s-a făcut focul la baie. Agafia Vasilievna, cu ajutorul Lemei, Zinei și al lui Panar au pregătit masa de prinz.

Peresvetov s-a trezit devreme și a plecat să controleze gospodăria. În vagoane Șaken isprăvea de meșterit lavite, mese și bănci – nu erau destule scaune și taburete. Apoi Peresvetov se îndreptă spre gară. Proskudin se apropie de el și începu o discuție cu toată prudența. El nu înțelegea pentru ce trebuie neapărat să se plece chiar astăzi în stepă. — Iar s-a răcit vremea, și bătrânii spun : „Să te aștepti la zăpadă și înghețuri ușoare. Nici să nu te gîndești la arat înainte de trei săptămîni.” Afară de aceasta sovhozul capătă materiale de construcție, alimente, mașini-unelte și alt echipament. Care va să zică, va trebui să umblăm în fiecare zi fără rost de la sediul central pînă la haltă. Trebuie lăsat un grup operativ, alcătuit din vreo trei oameni.

Peresvetov tăcu gîndind în sinea lui : „Grupul operativ... De, e just. Pe cît se vede, Proskudin dorește să rămînă aici...”

Pină la Peresvetov ajunsese însă zvonul că Proskudin nu numai că locuiește la văduvioară, dar că și trăiește cu ea. „Nu, nu se poate să-l lăsăm la haltă. Atunci pe cine să lăsăm ?” Peresvetov își revizui în minte oamenii.

— Bună idee, făcu el printre dinți. Să-l lăsăm aici pe Omar. Și pe Penkin, ca să-l ajute. Proskudin își mușcă buzele.

— Oare Omar va face față ?

— Ei, doar nici noi nu sîntem prea departe, mai spuse Peresvetov, uitîndu-se pieziș la necăjitul Proskudin.

— De altfel, poate că e și mai bine, încuviință Proskudin. Cel puțin fără el o să mai răsufli puțin. Și de ce mă tot atacă Omar nu mă dumiresc, se plînsese el, așteptînd o dovadă de simpatie.

— Pentru că veni vorba, am vrut să te previn, și ochii lui Peresvetov clipiră rece. Am auzit ceva despre legăturile dumitale cu această văduvioară. Lui Proskudin i se tăie răsufierea.

— Ca și cînd nu m-ați cunoaște, zău, începu el cu un ton de reproș. Eu să...

— Dumneata îmi cunoști punctul de vedere asupra acestor lucruri, observă Peresvetov cu aceeași aspră sinceritate. Dacă voi afla ceva, milă, să știu, nu voi avea. Du-te și transmite lui Omar ordinul meu.

Proskudin plecă.

În întîmpinarea eșalonului veniră toți cei ce erau liberi. Tineretul sosit cu o lună în urmă fu scutit de cursuri și năvăli pe peron.

14 - Ștepă cit vezi cu ochii

Trenul sosi.

O fată negricioasă, într-o bluză ușoară, tricotată, și încălțată cu șoșoni înalți, alerga ca o bezmetică pe peron, ținînd într-o mînă geanta, în cealaltă o cană de lapte și întrebîndu-i pe toți la rînd unde se află pe aici sovhozul „Tihi ugol”. Apoi se opri, cugetînd la ceva, fugi spre gară și aproape că se ciocni nas în nas cu Șurka.

Cana îi căzu din mîini, făcîndu-se țîndări.

Se spune că asta aduce noroc...

— Şura ! ţipă ea ascutit, iar ţipătul acela de bucurie fu auzit de Peresvetov, care supraveghea mulţimea.

Fata îl îmbrăţişa pe Şurka şi sărea, atârnată de gîtul lui, Peresvetov, interesat, îşi luă privirea de la iureşul de oameni, îndreptînd-o asupra celor doi. Desfăcîndu-se din îmbrăţişare, Şurka se dădu doi paşi înapoi.

— Olga, cum ai nimerit aici ? !

Fata începu din nou să-l zgîlţie.

— Şurocika, dragul meu, strigă Olga, fără să ia aminte la oamenii din juru-i. Ah, Şurocika, şi eu tot la ţeliniş... mă duceam la Hijneakov şi i-am pierdut pe ai mei. Înţelegi, am mers la o haltă de încrucişare după apă clocotită, iar trenul a plecat. A trebuit să mă urc în eşalonul vostru... Ah, dar eşti chiar tu, Şura ! Şi îl îmbrăţişă din nou.

— Vezi, că o să-ţi rupă gîtul ! strigă cineva din mulţime.

— A avut noroc flăcăul, a şi căpătat o logodnică.

— Hei, tinere, du-o direct la oficiul stării civile, ce mai aştepţi ? ! i se striga lui Şurka drept în ureche.

— Duceţi-vă ! răcni Şurka. Ei, cu cine vorbesc ? Sînt din acelaşi sat cu ea, fata i-a pierdut pe-ai săi, şi ce găsiţi de ris în asta ? Ei, aţi rînjit de ajuns, gata, haideti !

Şurka o trase pe Olga la o parte ; Peresvetov îi vedea, fără să audă însă ce vorbeau. Totuşi după gesturile vehemente ale lui Şurka ţilcul nu părea de loc glumeţ. Olga asculta cu capul în pămînt, apoi îi răspundea cu înflăcărare... în sfîrşit, se potoliră. Şurka îi arătă Olgăi izba Agafiei Vasilievna, îşi scoase haina vătuită şi, după ce o puse pe umerii fetei, se îndepărtă de ea.

Foarte tristă, Olga o luă spre casa Penkinilor.

Şurka, dînd cu ochii de Peresvetov, vru să-l evite, dar acesta îl chemă. Cu mersul legănat, Şurka se apropie de director, avînd o figură de om plictisit.

— Asta cine mai e ? spuse Peresvetov, căruia îi rideau ochii.

— Din Berezovka, răspuse Șurka scuipînd. A pierdut în drum eșalonul lui Hijneakov și mi s-a atîrnat de gît în vîzul tuturor. Proastă, că altfel nu merită să-i spun.

— Nu prea pare... Ai avut o explicație cu ea și nu părea că e proastă. Șurka se făcu roșu ca focul. Pînă și urechile i se făcură stacojii.

— Pur și simplu am dojenit-o, și posac începu să scormonească cu virful cizmei în noroiul de pe peron.

— Bine, nu te zbirli. Așa e la tinerețe. Cînd ne vom așeza în stepă, o vei duce la Hijneakov. Șurka tăcu.

Și Ca și data trecută, fuseseră convocați responsabili eșalonului și, o jumătate de oră mai tîrziu, ei se și ocupau cu pregătirea tineretului pentru mutarea în stepă. Peresvetov îl însărcină pe Șurka să-i plaseze pe noii-veniți în vagoane și camioane. Apoi începu formarea brigăzilor. Se hotărî ca terenul de pe malul apusean al riului să fie arat de două brigăzi. Cea de-a treia și a patra vor pleca pe malul răsăritean.

21¹

— Atunci de ce să-i
ducem pe toți la
sediul central ?
observă Proskudin.
Brigăzile răsăritene

S

14* vor muta și așa peste o săptămînă dincolo de
riu. Deocamdată pot să rămîna și aici. Oricum ar
fi, condițiile de la haltă sînt ceva mai bune.

— Nu-i nimic, zise Omar. Lasă-i să mai stea împreună cu toți ceilalți. Prea ești milos. Grija dumitale este nelalocul ei.

Proskudin, care nădăjduia că va fi lăsat cu brigăzile răsăritene în haltă, îi întoarse supărat spatele.

Tractoarele, cisternele și camioanele fuseseră împărțite pe brigăzi. Peresvetov, știind că mai de vreme sau mai târziu va trebui să-i dea drumul lui Șurka, renunță să mai caute un șofer experimentat și, punind degetul la intimplare pe un nume, mormăi :

— Pe ăsta. Cum îi zice ? Aha, Taras Zvonțov din Voronej. Ei, bun. El îmi va fi șofer.

Ei, care va să zică, un concetățean, spuse tare Skrițneak. Ascultă, hai să facem schimb. Ți-l dau pe Ostap Ovcearenko, iar tu dă-mi-l pe Taras Zvonțov.

— Facă-se voia ta ! consimți cu bunăvoință Peresvetov.

Unind pulpanele hainelor, în risul general, bătură palma.

— Asta e tot, se pare. Ei, e timpul. Rămii sănătoasă, haltă ! Bine te-am găsit sănătoasă, stepă ! Peresvetov aruncă o privire circulară prin încăpere. Mulțumesc acestor pereți, ne-au încălzit în ceasurile de frig, și, înclinându-se în fața Agafiei Vasilievna, zise : Și ție, inimă bună. Mergi cu noi ?

— Cu dumneavoastră, tătucule, cu dumneavoastră. Am să string prin casă și am să vă urmez cu vreo mașină de ocazie. Am auzit că pe omul meu îl lași aici. Plecăciune ție pină la pământ. Voi scăpa măcar pentru cităva vreme de „Maliuta”.

— Omar rămîne aici, o să-l supravegheze. Ei, tovarăși, după obiceiul rusesc, să stăm jos, să tăcem puțin și s-o pornim la drum.

Cîmpia înțepinită era mohorâtă în dimineața aceea cînd optsprezece tractoare ale sovhozului „Zapadni” cu vagoane remorcate au trecut peste

terasamentul de cale ferată luind în front desfășurat direcția spre sediul central.
În fruntea coloanei mergea Goghi pe motocicletă. În spatele lui Goghi veneau Peresvetov, Hromcenko și Omar. Înainte de plecarea din haltă, Peresvetov îi porunci lui Șurka să scoată capota mașinii ; cei trei din conducerea sovhozului făcură drumul în mașina descoperită. Acest lucru se făcuse cu intenție. În ajun fetele îi aduseseră lui Peresvetov un steag roșu cu stema Uniunii Sovietice. Peresvetov, care ținea steagul între ge-nunchi, aducea cu un comandant de unitate moto-rizată, îndreptându-se spre pozițiile de luptă. Era ceva aspru și solemn în acest marș sub cerul mohorât. Tăcea Peresvetov, tăceau secretarul orga-nizației de partid și al organizației de Comsomol. Chiar și Șurka amuți, privind pe sub sprincene la directorul cufundat în gânduri. Pinza roșie a stindardului filfia deasupra mașinii. Toată coloana vedea steagul roșu. Aici el avea menirea să devină simbolul bătăliei pentru feri-cirea oamenilor, pentru viitorul celor care astăzi stăteau încă în leagăne sau abia învățau să meargă. Peresvetov își aminti de cea dintâi noapte pe pă-mîntul înțelenit. Iată că gândul de atunci i se îm-plinise : pustietății îi sunase sfîrșitul. La un kilometru de sediul central stăteau răzlețite vagoanele centrului raional. Văzîndu-le, Peresvetov hotărî ca ordinea așezării să fie făcută din capul locului. îi strigă ceva lui Goghi. Acesta dădu cu înțelegere din cap și, după ce făcu un semicerc larg, se opri lîngă parul înfipt în pămînt. Tot aici sosi și Peresvetov. Tractorarele și camioanele înconjurară mașina în semicerc. Șoferii stînseră motoarele. Peresvetov puse bățul steagului pe locul din față și se sculă. După ce așteptă un minut, se adresă noilor-sosiți :
— Aici e casa noastră, zise el. Aici o să trăim, o să muncim, o să iubim, o să facem copii, și aici, cînd ne va suna ceasul, o să și murim. Și tot aici, și

Peresvetov făcu o mișcare circulară cu mina, va trebui să arăm pină la toamnă. Și în fiecare an să facem același lucru : să arăm, să însămințăm, să recoltăm. Vom năduși, nu glumă ! Numai prin încordarea tuturor mușchilor și a voinței vom aduce la îndeplinire sarcina încredințată de partid. Pentru prima perioadă nu vă făgăduiesc nimic în afară de o grea trudă. Viața va fi aici dificilă, unii, începînd chiar de mîine, vor începe să vadă stele verzi. Dar noi - nu trebuie să uitați niciodată acest lucru - am fost aleși din sutele de mii de oameni dornici de a pleca pe pămîntul înțelenit. Cei ce n-au încredere în puterile lor, și socotesc că nu vor putea îndura greutățile, să plece. Să plece chiar acum ! Pentru trîndavi și fricoși nu este loc aici, cum de altfel nu este niciunde pe pămîntul nostru. Nu ne supărăm, în locul celor ce vor da bir cu fugiții vor sosi alții. Asta e tot. Ploaia încetase. Norii cenușii, dezlînați se ridicau tot mai sus. Ceața se risipi și în vîlcele. Ne- gara umedă se îndreptă și prinse a vîli în vînt. Peresvetov dădu dispoziție prin Șurka să se aducă vagonul biroului sovhoznic. Tractorul se întoarse și aduse vagonul pe locul indicat. Peresvetov ieși din mașină și fixă steagul deasupra ușii biroului. Răsunară aplauze, la început timide, apoi puternice. Hromcenko se ridică cit era de voinic și în- tonă *Internaționala* . Două sute de voci îl susținură. Înnul partidului răsună deasupra țelinișului.

Peresvetov simți cum
îl furnică prin spate
de emoție. Începu să
cînte și el împreună

cu toți. Vocea sa de bas răsună grav

Cînd imnul se stînsese, în tăcerea ce se înstăpîni peste meleaguri se auzi vocea lui Peresvetov. El ordonă să se așeze imediat vagoanele și să se ridice corturile, în așa fel, încît pînă seara toată lumea să aibă un acoperiș deasupra capului.

— Cine conduce tractorul S-80 ? i se adresa Peresvetov lui Șurka.

— Kuzmici, tovarășe director.

Peresvetov se gîndi și spuse :

— Nu, nu e în regulă.

— Ce anume ?

— Trebuie să fie arate hotarele uliței principale acolo unde am indicat. Iar vagoanele și corturile trebuie puse nu în dezordine, ca la centrul raional, ci pe două linii drepte. Kuzmici are ochi de om bătrîn. El nu vede nici la o sută de pași. Șurka se învîrte pe lîngă mașină, apoi spuse cu glas rugător :

— Dați-mi voie mie, Kiril Ilici. Încă din tren am visat să trag prima brazdă pe țeliniș.

Peresvetov tăcu un timp.

— Dar ai să poți ? Tractorul nu este o mașină cu dublă tracțiune.

— Da ce, n-am lucrat și pe tractor ! Nu mă refuzați, tovarășe director. Vă voi fi recunoscător toată viața.

— Bine. Știi de unde să începi ?

— Doar eu am bătut țărîșii.

— Dă-i drumul. Peresvetov zîmbi. Și ține minte această clipă, Troșkin. E prețioasă.

— Kiril Ilici ! Și Șurka își apăsă mîinile pe inimă.

— Ei, ajunge ! Peresvetov lungi buza de sus, iar mustățile i se zbîrliră. Cheamă-i pe responsabili la mine.

Șurka porni în fugă spre tractorul condus de Kuzmici. Acolo Belii stătea de vorbă cu bătrînul.

— Acesta este tractorul de rezervă ? îl întreba Belii pe bătrîn.
— El e, dar ce te interesează ?
— S-a invîrît de maşină, boşorogul. De ciudă, faţa puhavă a lui Belii fu năpădită de pete roşii. Tuturor moşnegilor li s-au dat tractoare puternice, iar nouă, âlor tineri, tot ce e mai vechi. Bună treabă !
— Eu sînt „moşneagul” ? Şi Kuzmici se zbirii supărat.
— Măi, băieţi! îi strigă Belii pe tractoriştii ce se adunaseră în jurul lui Hrebtov. Aceştia se grăbiră spre el.
— Aţi văzut cum stau lucrurile ? începu cu ne-păsare Belii. Iată, pe hodorogul âsta l-au pus pe un S-80.
— Ia sîrşeşte cu birfa, zise Hrebtov cu o voce obosită.

Nu e nici o bîrfă,
mormăi Belii,
măsurîndu-l pe
Hrebtov din cap pînă
în picioare cu o
privire arogantă. Eu
sînt pentru dreptate.
Este oare posibil să i
se dea o maşină

puternică unui bătrîn oarecare, ia

rtineretul să lucreze pe dracu ştie ce ?
Ici, colo se auzeau murmure în mulţime. Şurka îşi făcu loc cu coatele spre mijloc şi-l atinse pe Belii pe umăr.

— Cine ai fi tu ? De ce îl jigneşti pe Kuzmici, ticălos nenorocit ? Ştii oare ce fel de om este ? Of, slană de porc ce eşti!

— Ştii cine sînt eu ?
Belii îşi dădu în lături pufoaica. De sub haina întoarsă străluci aurul unei decoraţii.

— Bine, nu-ţi mai da ifose, şi Şurka îi dădu un bobîrnac peste nas. Nu mai spune, ia te uită ce persoană importantă !
în mulţime se auziră risete. Afonea Krovlev rîdea în hohote, chircindu-se şi ţinîndu-se de burtă.

Să nu-mi atingi nasul, urlă Belii. O să-ţi dau una, de-ai să uiţi şi cine eşti

— .E şoferul directorului, striga cineva din mulţime.

— Aha, adică un lingău ? Ei, acum toiul e limpede.

— N-am poftă să mă încaier cu tine, mormăi furios Şurka printre dinţi. Dacă vîri pumnul în aluat, nu-l mai poţi smulge afară, şi, dîndu-i iarăşi un bobîrnac peste nas lui Belii, care se zăpăcise, zise : Bătrînul e pe tractor de atîlţia ani cîţi tu nu ai cu totul, mucosule, ai înţeles ? ! Haide, arată-ţi steaua, Kuzmici! minţi Şurka.

Bătrînul nu avea nici o stea. Kuzmici dădu din mină, scoase șapcuța și începu să-și netezească părul sur.

— Va să zică, el o să rămînă pe S-80 ? se infurie Belii.

— O să rămînă. Iar eu o să lucrez cu el în schimb, minți din nou Șurka. Și nu mai face pe grozavul, unchiule Aluat. Decorația ți-ai agățat-o acasă, la Verhnerecenslc... încearcă de o ciștigă aici. Și iată ce e : directorul a ordonat ca toți responsabili să vină la el. Repede ! Lui nu-i place să aștepte și n-o să se uite la decorațiile voastre. Urcă-te în mașină, Kuzmici. Tractorul îl voi conduce eu. Directorul mi-a încredințat o sarcină de răspundere.

Kuzmici se urcă în cabină. Cînd Șurka puse piciorul pe scara din partea opusă, Belii îl apucă de scurtă îmblănită.

— Ce s-a întîmplat ? răsună vocea surdă a lui Peresvetov. Unde sînt responsabili ? Hei, Troșkin, ce se petrece aici ?

Mulțimea se potoli.

— Nimic, tovarășe director, zise nepăsător Șurka. Am vorbit cu băieții ca de la suflet la suflet. De una, de alta. Iertați-mă, eu sînt acela care l-am reținut pe responsabili, povestindu-le cîte și mai cîte despre țeliniș, fiindcă am fost cel dintîi care am nimerit în aceste frumuseți, mai ceva decît insulele Hawai, unde proteste visam să ajung. Privindu-l pe Peresvetov cU Un aei nevinovat, Șurkă mințea, fără o umbră de prefăcătorie în glas.

— Ai și găsit momentul să ții conferințe, mor-măi Peresvetov. Și nu te lăuda prea mult că ești primul. Ce mai pionier ! Toți sînt primii.

— E adevărat, tovarășe director, incuviință respectuos Belii. Apreciase cum nu -se poate mai bine minciuna lui Șurka, zicîndu-și că, deși buclucaș, băiatul ăsta nu-și trădează prietenii. Dar nici directorul, după cît se vedea, nu-l prea cocoloșește. Noi, tovarășe Peresvetov, vorbeam despre distribuția tractoarelor. Belii ezită, căutînd cuvintele

potrivite. Totuși, credem că pentru un S-80 Kuzmici e cam slab. Tinerilor le-ar fi mai la îndemână.

Lui Peresvetov nici nu-i trecuse prin gând să-i dea lui Kuzmici un tractor puternic. Dar amestecul celorlalți îl miniașe.

— Cine ți-a permis, tovarășe Belii, să faci un miting cu privire la ordinul meu ? O să mai crești, o să te așezi pe locul meu, și atunci o să dai dispoziții. Deocamdată eu sînt stăpîn aici și n-ar trebui să repet de o sută de ori că ordinul unui director de sovhoz pe pămînturile înțelenite este totuna cu ordinul unui comandant în plină bătălie. Kuzmici va rămîne pe acest tractor. Mai aveți ceva de întrebare ?

Bosumflat, Belii tăcea. Peresvetov începu din nou să vorbească :

— Acum vom trasa hotarul străzii principale.

Ca să zic așa, vom trasa prima brazdă în țeliniș.

— Un moment solemn totuși, zise încet Afonea Krovlev.

— Tocmai ! Peresvetov îi surise lui Krovlev.

Cum te cheamă ?

— Afanasi Sidorovici, răspunse răspicat

Afonea. Sîntem din familia Krovlevilor, tovarășe director.

— Numele mi-e cunoscut, zîmbi Peresvetov.

Vreun milion și jumătate de Krovlevi poate că s-ar găsi în țară, ai ?

— Sîntem din Zvenigorod, explică cu importanță Afonea.

— Bun !

Peresvetov îi netezi pămîntul capul roșcovan ras, ceea ce nu cerea vreo efortare deosebită, căci Afonea era atît de scund, că-i ajungea directorului cam pînă la brîu.

Belii îl întrebă :

— Iată, ați vorbit despre cea dinții brazdă. Cine

e vrednic s-o tragă ?

— Troșkin și Bazarov, urmă răspunsul rece.

— Așa e, se învoi Hrebtov.

Belii tăcu.

— Ei haide, dă-i drumul, Troșkin, nu mai zăbovi ! îl dojeni Peresvetov.

8

Șurka se așază la volan. Tractorul hurui înfundat, apoi începu să bubuie și o luă din loc.

Tractoriștii și Peresvetov îl urmară.

Lîngă țarușul care arăta începutul uliței, Șurka făcu un viraj. Pînă se atașă plugul, el privi încordat negura vineției ce se tira pe cîmp. Nu vedea, acolo unde se termina strada, cel de-al doilea țaruș. Dar brazda trebuia să fie dreaptă pe distanța de un kilometru. Nu degeaba vorbise Peresvetov despre ochii bătrîni ai lui Kuzmici și nu avea încredere în ei.

Pe spatele lui Șurka începură să curgă șiroaie de sudoare rece. Nici un punct de reper în depărtare. Nici o tufă sau moviliță acolo unde trebuia întoarsă mașina și de unde urma să se întoarcă pentru a trage o altă brazdă, paralelă cu cea dintîi. În mulțime, Șurka îl văzu pe Peresvetov. Acesta mesteca o țigară cu o prefăcută indiferență. Ivan Prohorovici, gesticulînd agitat, îi demonstra ceva lui Hromcenko. Petea îi făcea lui Șurka semne cu mina. Șurka îi răspunse cu xîn semn din cap. Lena privea în lături. Fața ei îngustă, lipsită de frumusețe, nu exprima nimic în acea clipă. Kogan se uita distrat la toți. Nurhan își clătina maiestos barba, iar ochii lui nemișcați nu-l slăbeau de loc pe Șurka. Belii, minios, îi spunea ceva lui Pros-kudin, iar Afonea Krovlev și Hrebtov rideau dînd din miini, și era hazliu să privești la această pereche : Afonea alături de Hrebtov părea într-adevăr un prichindel. Fiecare mișcare a lui Șurka era urmărită de Panar. El îi aruncă o privire. Panar își răsucea pe deget capătul coșilei, iar ochii ei umbriți de gene parcă îl implorau pe Șurka.

După ce termină cu prinsul plugului, Coghi se apropie de Șurka, îl bătu cu palma murdară peste față și zise, rîzînd vesel :

— Dă-i drumu, Troșkin. Să nu faci de ris neamul de vulturi !

Șurka se aplecă spre Kuzmici. Huruitul motorului îi înăbușea vocea întretăiată de emoție.

— Nu văd nimic înaintea, moșule, chiar dacă mă omori, a dracului ceață !

— Cască ochii... Uite, filfie în vînt un mănunchi de negară, îl vezi ? Kuzmici întinse mîna. Ține drept spre negară aceea, băiete, și nu vei greși. Dar să nu mai ocărăști, adăugă blajin bătrînul.

— La dracu, care tufă ? ! Unde este ?

Buzele uscate ale lui Șurka de-abia se mai mișcau. între timp, mîna tremurîndă apucă frîna și o trase.

— Privește, privește atent! Uite colea, pe locul ridicat, vezi ?

Șurka, apăsînd pe accelerator, privi în direcția spre care arăta Kuzmici. Și, într-adevăr, cam la vreo trei sute de metri fremătau tresărînd măturișele de negară, ce creșteau pe un dîmb abia deslușit.

— Tu, moșule, ai lunetă, și nu ochi.

— Ei, asta e ! Și Kuzmici se simți jignit. Ce nevoie am eu de lunetă ?

**Mai departe au mers
în tăcere**

.De pe fruntea lui Șurka se prelingea nădușeala. Necăjit, își dădu la o parte moțul roșcovan și atîta își pironi înainte îndărătnica privire, încît în fața ochilor începură să-i joace rotocoale de foc. Pentru o clipă, care trecu neobservată de mulțimea ce urla, Șurka mai reținu tractorul, răsufă din fundul rărunchilor, își șterse sudoarea de pe față cu mîneca și conduse mașina spre măturicile de negară. Inima lui își reluă bătăile obișnuite, iar adierea unui vînt ușor îi zvînta nădușeala. Mulțimea mergea în urmă, rizind, fluierînd, dînd din mîini. Șurka nu auzea nimic și nu vedea pe nimeni, ci doar în față-i un smoc de iarbă. Și iată că șenilele trecură peste smoc necruțătoare... Mai departe treaba merse mai ușor : unele vâluriri ale pămîntului îi slujiră drept puncte sigure de reper. Kuzmici pufăia din țigara răsucită și, din cînd în cînd, îl îndrepta pe Șurka : — Puțin mai la stînga, băiete. Acum, ține-o așa. Mai la dreapta, mai la dreapta, mucosule, cu cine vorbesc ? ! Apoi Șurka văzu țarușul salvator. Apăsă pe accelerator și, înconjurînd cu avînt țarușul, opri tractorul. Printre hîrîiturile motorului, Șurka auzea larma insuflejită. Cineva strigă „ura” : Șurka recunoscu vocea lui Petea. Rămase în cabină cîteva clipe ; picioarele înțepenite îl duseră anevoie pe pămînt. Cu chiote și risete, băieții îl ridicară pe Șurka, aruncîndu-l în sus. El zbura în văzduh și cădea pe mîinile întinse, și din nou se avînta în sus. în sfîrșit îl lăsară pe pămînt. Capul i se învîrtea iar ; îndărătnice, picioarele înțepenite de-abia i se mai mișcau. Șurka privi în depărtare : brazda, de un negru lucios, era dreaptă, fără nici o șerpuitură. Și ea îl ducea pe Șurka spre izbînda pe care acum aproape îl-0 ciștigase.

Brazda paralelă o trase Kuzmici, în vreme ce Șurka, stînd alături, îi șoptea încotro s-o ia.

— Ia mai du-te dracului, se oțări bătrînul. Fără tine crezi că nu văd ?

Ei, moșule, îți voi păstra o veșnică recunoștință, spuse Șurka, și un nod i se opri în gît. în vecii vecilor să ții minte...

— Bine, bine, zîmbi cu îngăduință bătrînul. Șurka o văzu pe Panar. Ea îl privi drept în ochi, adînc și cu bucurie, apoi se întoarse și plecă.

CAPITOLUL III

Toată ziua, pînă la miezul nopții, dură instalarea tineretului pe locul cel nou.

Toate, toate sînt aici neobișnuite, fiecare fleac este un eveniment ! Mulți dintre cei veniți au fost de nenumărate ori în excursii și știau ce înseamnă un cort. Dar aici chiar și cortul părea ceva deosebit. Cînd au început să instaleze primul cort, o mulțime uriașă înconjura pe oamenii umblați, care se pricepeau să facă această treabă.

— Priviți, un cort 1 răsunau vocile entuziasmate. Și încă unul militar, specifică un cunoscător. În el o să încapă un pluton întreg.

Tinerii de la sate pipăiau pinza, se uitau înăuntru.

— Au sosit lavițe ! strigau bucuroși alții, văzînd un camion din care se descărcau lavițe de lemn.

— Priviți, e și o masă ! răsună cu entuziasm o voce din mulțime.

— Masa fu cercetată, de parcă nimeni nu mai văzuse niciodată așa ceva. Dar cum e cu soba ?
 întrebă o fată care stătea alături de Goghi,
 comandant aici.

— Ai să te încălzești cu propria ta căldură, răspunse Goghi.

Riseră cu toții.

Cînd terminară cu primul cort, fiecare simți că trebuie neapărat să intre în el, să se uite împrejur și să privească pe ochiul de geam afară.

Alături, băieții instalau vagoanele care stîrniră interesul general. Deși nu aveau nimic deosebit : o casă mică de scînduri pe tălpi, ca să fie mai ușor transportabilă din loc în loc, o scăriță de fier în fața ușii, două ferestre mici, o sobiță, paturi suprapuse, un acoperiș plat cu o gaură pentru hodgeag.

— Iată, în aceste palate va trebui să locuim, zise în glumă Șurka.

— Pînă vom construi casele, adăugă Goghi.

— ■ De, asta cam așa e, mormăi Kuzmici. Cu vremea, le vom avea pe toate din belșug.

După ce se săturară de admirat noile vagoane, proaspăt vopsite, tinerii plecară într-un alt loc, unde era amenajat centrul medical.

Zina cam striga la Șaken. El strunjea, tăia cu ferăstrăul, bătea cuie, privind cu teamă spre chipul sever al doctoriței. De Șaken era nevoie pretutindeni, dar el, fără să scoată o vorbă, se descoto-rosea de toți și se lungea dinadins cu lucrul, ca să zăbovească cît mai mult la centrul medical.

— Priviți, fraților, o să fie un spital în toată regula ! le spunea un tînăr băieților ce făcuseră roată în jurul vagonului.

Discutară multă vreme : va fi oare un spital adevărat, sau așa, numai de ochii lumii ?

Zina se enervă și spuse :

— Ei, cînd o să-și retezze careva degetul, atunci o să afle dacă e sau nu spital adevărat.

Tinerii mai rămaseră vreme îndelungată, discutând încă fel de fel de probleme. Când va fi construită cantina ? Unde o să ia acum masa ?

— Dar vreo baie o să se facă ?

— Auzi, ce-și dorește ! Baie îi trebuie !

Discuția se încinse în contradictoriu. Unii argumentau că este foarte cu putință să se ia masa în cort, sau chiar sub cerul liber. Alții spuneau că nu e bine. Trebuia să se pregătească întâi totul, iar apoi să fie chemat tineretul la pământul înțelenit. Zina spuse supărată că nici baia, nici cantina n-o să pice din cer, și că ele trebuie construite. Și toată lumea este datoră să construiască.

— Nu au fost comandanți muncitori specialiști de la Moscova, adăugă ea.

Petea veni în fugă pe lângă vagon cu vestea :

— Se instalează uzina electrică !

Toți se năpustiră într-acolo, unde Goghi, cu ajutorul tractoriștilor, așeza stâlpii provizorii de transport electric de la stație. Motorășul fusese adus tocmai de la haltă. Timplarii ridicau un șopron. Fata care se interesase dacă în cort o să fie sobă întreba cu naivitate ba pe unul, ba pe altul :

— Oare e cu putință să se aprindă lumina ? Așa ca la noi la Minsk, sau altfel ?

Hrebtov răspunse sarcastic :

— Da de unde, cu totul altfel, ca la țelinîș. Cum te-atingi de bec, cum îți ia foc mina.

Deși nu socotiră răspunsul prea de duh, băieții riseră totuși îndelung.

Apoi meraseră spre centrul gospodăriei. Vagonul se dovedi prea strimt pentru administrația sovhozului. Peresvetov ordonă să se așeze un cort mare pentru birou.

Aici gospodăria Kogan.

— Auzi, acesta este biroul, explica tînărul care cu o jumătate de oră înainte îi lămură pe tovarășii săi cu privire la spitalul „în toată regula”.

— Dar asta cine e ? răsună o voce din mulțime.

— De cine întrebi ?

— De ăla roșcovan.
225
— Asta e contabilul nostru șef, zise Marusia Si-
dorocikina. Tovarășul Kogan Moisei Abramovici.
15 - Slepî cît TC7î CU ochi)
— Fraților, aici există chiar și un contabil! făcu
cineva, sincer entuziasmat.
— Va să zică, el ne va plăti lefurile ?
— Dar unde e casieria ?
— Iată că se aduce o casă de fier. Priviți, priviți
1 Uite ce mare e.
— Mîine tovarășul Kogan va pune în ea băni-
șorii, remarcă Marusia.
Casa de fier fu lăsată jos pe pămînt, iar tinerii îi
atinseră cu respect carcasa de oțel.
— Aici chiar dacă bagi un milion, tot mai
rămîne destul loc, zise același tînăr.
Lîngă bucătăriile militare de campanie trebuiau
Agafia Vasilievna, Lena și femeile de la haltă.
— Ce spui, o adevărată bucătărie ostășească !
Băieții priveau cu multă curiozitate cum manevrau
bucătărele diferite cazane, căldări și castroane.
Orice lucru, care acasă era atît de obișnuit, aici
părea cu totul deosebit.
Cître seară, cînd corturile și vagoanele, despărțite
printr-un drum larg, se alinaseră pe două rînduri,
Peresvetov și Ivan Prohorovici inspectară
așezarea, care parcă răsărise din pămînt.
— Pe ambele părți ale drumului vom sădi pomi,
zise Peresvetov.
— Da, da, la toamnă, negreșit. Și totuși e plăcut
să te gîndești, Kiril Ilici, că o stepă goală a devenit
acum aproape un orașel. Ce e drept, nu prea fru-
mos ca înfățișare, dar totuși...
Ivan Prohorovici avea un suflet tînăr și alături de
noi-sosiți trăia intens această zi și toate cîte se
făceau în stepa peste care începea să se aștearnă
tăcerea. Peresvetov se gîdea și el, profund
emoționat, la deșertul unde poposise omul, o dată
pentru totdeauna. Și chiar dacă iarna stepa o să

urle ca o haită de lupi, iar vara se vor năpusti asupra ei pustitoarele furtuni de pulbere, iar soarele necruțător va usca pământul, oamenii tot nu vor pleca. Vinturile nu vor putea prăbuși corturile, nici smulge vagoanele din locurile lor; și nici abate la pământ stâlpii liniei de transport electric.

Nu departe de așezare se întindea drumul spre celelalte unsprezece sovhozuri ale raionului Verh-nerecensk. Și în această zi, ca și în cele următoare, pe lângă sediul central al sovhozului „Zapadni” șerpuiă necurmăte coloane de tractoare și camioane, se transportă case prefabricate, lăzi cu geamuri, ciment, bușteni, mașini-unelte, stații electrice...

Și veneau oameni ; un nesfârșit șuvoi ce se întindea peste stepă. Părea că întreaga Rusie tină se mută pe aceste necruțătoare meleaguri.

„Să zbori cu avionul deasupra țelinșului, gîn- dea Peresvetov, să privești aceste șiruri de corturi și vagoane, aceste coloane de fum ce se preling de la locuințele omenești către țaria cerului, tractoarele și camioanele tirîndu-se pe drumuri ce doar cu o lună în urmă nici nu existau !... Poate păsărilor le pare stranie lumea de sub ele. Haitele de lupi vor fi silite să se retragă mai departe... Și negarei i-a sosit sfîrșitul... Bun ! Păsările se vor deprinde cu omul, griul va lua locul negarei. Peste un an voi ține eu oare minte locul unde am bătut cel dintîi par ? Putea-voi oare să arăt acea fișie de pământ pe care a stat vagonul ce mi-a slujit de locuință ?”

Ivan Prohorovici și Peresvetov mergeau în tăcere către cortul

administrației. Acolo
așteptau trei mese :
una pentru director,
una pentru Kogan și
cealaltă pentru
Proskudin. Covor le
era negara, podea,
întinsa stepă, iar sub
învelișul pământului
dormeau, după cum
știa Kogan,
zăcămintele de cărbune.
„Și dacă l-am
extrage și am
aproviziona

sovhozurile, gîndea
Kogan. Cît s-ar
cîştiga 1 Şi un
chintal de grîu ar
reveni o nimica
toată.

"După ce Peresvetov cercetă cortul, hotări să se mute în el. în vagonul în care înainte de venirea în stepă își avea locuința și biroul fură instalați Ivan Prohorovici, Proskudin și Goghi.

— Mie are să-mi fie bine și în cort, spuse vesel Peresvetov. îmi voi face un ungher, voi pune un pat și... ce poate să fie mai bine ? Cel puțin, aerul e curat. Va fi un exemplu pentru noii-sosiți și mai puține buclucuri ; uite, și directorul locuiește în cort.

Ivan Prohorovici se răzvrăti.

— îmi cer iertare pentru un cuvînt, poate aspru, dar de ce trebuie ca noii-veniți să ia exemplu numai de la dumneata ? Bătrînul se înfierbîntă ; nu glumea de loc. Și eu vreau să fiu un exemplu. Da, vreau. îmi iau îngăduința să vă atrag luarea- aminte că nu sînt încă o ruină.

Peresvetov îl liniști cu greu pe Ivan Prohorovici, pretextînd că dacă el ar fi instalat aici ar trebui pus încă un cort pentru birou, iar corturi sînt și așa prea puține.

Cum se întunecă plecară cu toții la culcare. Noaptea se nimeri a fi caldă, tăcerea stepei te trăgea la somn. Tinerii, care munciseră din plin peste zi, adormiră îndată.

Dimineața, Peresvetov își aminti de hotărîrea sa de a lăsa la haltă un grup operativ și îi spuse lui Omar să plece fără întârziere. Se aștepta un eșalon cu material de construcție, și acesta trebuia descărcat cît mai repede. Cu Omar plecă și Lena ; îi ducea Șurka cu mașina directorului.

— Cu acest prilej o vei duce pe consăteanca ta la sovhozul lui Hijnakov, îi zise Peresvetov lui Șurka. Și transmite-i lui Matvei Ivanovici salutări din partea mea.

Cu o privire piezișă, Șurka începu să îndruge verzi și uscate și anume că el nu ar ști drumul spre Hijnakov, că, după cum se zvonește, podul de peste Ciornaia Recika se prăbușise lîngă haltă și că, la urma urmelor, cu Olga mai au timp.

— Mie să nu-mi umbli cu cioara vopsită, se supără Peresvetov. Totodată, ai să afli dacă într-adevăr podul a fost dărîmat. Cînd o să putem da un avans noilor-veniți ? i se adresă Peresvetov lui Kogan.

— Mîine, răspunse Kogan, instalîndu-se cu registrele sale în colțul cortului.

— Iertați-mă, tovarășe director, că vă întrerup, spuse Șurka, făcîndu-se mic de tot. Ea nu vrea să meargă la Hijnakov.

— Care ea ?

— Păi asta... Consăteanca mea. Ce proastă ! Aici, zice, îmi sînt toate prietenele, m-am obișnuit cu ele...

— Prostii! O să-și găsească prietene și la „Tihi ugol”. Eu n-am umblat niciodată să ademenesc oamenii. Dacă Hijnakov îi dă voie, nu am nimic împotrivă, las-o să lucreze la noi. Du-te, du-te, n-am vreme, încheie Peresvetov, așezîndu-se lîngă Kogan.

Șurka, cu aerul unui om zdrobit, merse încet spre mașină.

— De ce ești așa de necăjit ? îl întrebă Omar cu simpatie.

— Ia duceți-vă cu toții 1 se oțărî Șurka. Să trecem pe la punctul medical, s-o iau și pe nesocotita aia...

Șurka opri mașina lângă punctul medical și, chemînd-o pe Olga la o parte, îi tot explica ceva. Olga, preocupată de examinarea propriilor săi șoșoni, răspundea cu sfidare. Apoi pînă la Omar ajunseră cuvintele lui Șurka :

— Bine, ia loc.

Panar nu-și dezlipea ochii de la ei.

Zina se repezi la secretarul organizației de Coin-somol.

— Ce să spun, sînteți grozavi ! Buzele ei copilărești fremătau. Olga e de acord să fie infirmieră la mine, iar voi mi-o luați.

Omar îi spuse că el nu știe nimic în legătură cu Olga, ci doar că Proskudin îi va trimite chiar mîine infirmiere.

Mașina înainta pe ulița care primise deja denumirea de „A țelinșului”. Deasupra cortului administrației filia în vînt steagul roșu, fixat pe o prăjină lungă.

Pretutindeni ardeau focurile, la care femeile fierbeau apă. O adiere de vînt mișca cearșafurile și cămășutele de copii, întinse la uscat. Din corturi se auzeau risete și glasuri vesele.

Olga era fiica vitregă a lui Krujlcov, șeful miliției raionale din Berezovka. Tatăl vitreg o iubea, dar tocmai el era întotdeauna scos vinovat față de Olga și de mama ei. Dacă Olga răspundea cuiva grosolan, de vină era tatăl vitreg – este și de înțeles, căci, pasămite, neavînd tată, cine era să-i dea educație ? Dacă Olga era obraznică cu tatăl vitreg, tot el era de vină, căci nu poți culege decît ceea ce-ai semănat. Așa creștea Olga, cu toane și repezită...

Anii treceau, și caracterul ei se îmblînzea treptat-treptat.

Pleca adesea la rîu și sedea privind cum se stinge, pe nesimțite, lumina înserării.

La apus de Berezovka se înșira un lanț de coline cu povirnișuri domoale, iar în spatele lor se întindeau cimpurile. Olga venea aici să-și învețe lecțiile. Dacă vedea femeile la prășit, lua sapa din mîna obosită a vreuneia dintre ele și lucra la rînd cu toate celelalte. Iar apoi, urcîndu-se pe colină, se așeza pe iarbă, împletea cununi sau privea îngîndurată priveliștea din jur. Iată colo o moară ; parcă dă din aripi fără să vrea. La dreapta ei șerpuește în luciri argintii un riuleț. Norii plutesc deasupra cîmpiilor învăluite de o negură sinilie, goniți de adierea unui vînt ușurel ce unduiește desigur verde al tinerei secare. Și Olga începea să cînte. Deși cîntecul nu era prea reușit, îi era totuși cel mai drag, pentru că-l compusese Șurka.

*Îndepărtate depărtări, de pliviri necuprinse,
Cereștile tării de-o pașnică lumină-ncinse l în
căpruii tăi ochi, în ochii tăi iubiți, Cuibăritu-s-au,
astăzi, diavoli răzvrățiți...*

Olga i se părea că vede depărtări atît de nețărîmurițe, încît ochiul nu avea pe ce-și odihni privirea pînă la linia orizontului, unde hoinarul vînt gonea cutreierînd slobod și nestăvilît deasupra spațiului nesfîrșit și tăcut, aplecînd negara spre pămînt.

Uneori ea urmărea vreme îndelungată un tractor ce se țîra pe cîmp, lăsînd în urmă-i brazde umede și lucioase. Și ea ar fi vrut să conducă singură o mașină, departe-departee.

Dar și această dorință era trecătoare.

Iată, Mișka Hobotov voia să fie zootehnician. Șurka năzuia spre mări și oceane, unde din ceața rece și cenușie ieșeau banchize de gheață ; una dintre prietene visa să cultive grădini, o alta să lucreze la o grădiniță de copil...

Dar Olga nu putea să spună ce vrea. Era timpul să-și aleagă un drum, dar pe care anume ?

Vara, Olga se cufunda în desigurul pădurii și, lungită pe iarba dogorită și presărată cu cetina din

anul trecut, asculta foșnetul pinilor, contopit într-un vuiet maiestos și solemn.

Cînd Șurka plecă să învețe la Școala de mecanizare, Olga se întristă de tot. Îi părea rău de ceea ce făcuse, căci lucrurile se isprăviseră printr-o ruptură. Șurka tăcea. Iar Olga era prea mîndră ca să-i trimită vreo scrisoare pocăită. Apoi Șurka plecă pe pămînturile înțelenite.

Putină vreme după aceea, la Berezovka sosise inginerul Pavel Lulcin. Tînăr și timid, el roșea ca o fată cînd dădea cu ochii de Olga, fapt care o amuza și o mișca deopotrivă. Peste cîteva luni el îi destăinui dragostea sa. Olga, căreia îi era milă de el și care credea că îl iubește numai pe Șurka, răspunse în doi peri. Îi plăcea Pavel Lukin, dar nu încetase să aștepte vesti de la Șurka.

Cînd la Berezovka sosi scrisoarea lui Hijneakov, în care el chema tineretul în sovhozul lui de pe pămîntul înțelenit, Olga hotări să plece și ea.

„Poate voi da și de Șurka pe acolo !”

Cu ochii inchipuirii ea vedea depărtările stepei, vîntul haihui, ce cutreieră slobod întinderea ne-țărnută, și ciocîrlia, care îi va cînta din adîncul albastru, fără fund al cerului:

*Îndepărtate depărtări, de priviri necuprinse,
Cereștile tăii de-o pașnică lumină-ncinse! În
căpruii tăi ochi, în ochii tăi iubiți, Cuibăritu-s-au,
astăzi, diavoli răzvrățiți...*

Auzind că pleacă, Lukin îi spuse cu înflăcărare :

— Am să viu la dumneata, Olga! Poate că acolo... ai

să...

La despărțire, Olga îi dete voie s-o sărute.

După ce îi lăsase la haltă pe Lena și pe Omar,

Șurka pornise s-o ducă pe Olga la Hijneakov, dar în drum se răzgîndi.

Se trezise în el simțul practic al țaranului. Oricum,

Olga era dragăstoasă, bună gospodină... E drept,

puțin cam trăsniță. Dar unde să găsești o nevastă

fără cusur ?

Așa chibzuia Șurka.

Oprind mașina, îi spuse Olgăi că n-o lasă să plece nicaieri din sovhoz.

— Doar și la țelină am plecat tot din cauza ta, ca să te uit, începu el să-i vorbească, descrind în culorile cele mai negre suferințele și dorul ce-l măcinase.

Olga, care abia aștepta să-l creadă pe Șurka, îi mărturisi, rușinându-se, că și ea se gîndea numai la el și numai pe el îl visa.

Șurka întoarse mașina și se opri la marginea haltei, lângă o căsuță mică, în care locuia ajutorul șefului gării. Șurka se împrietenise cu el, îl vizita adesea și stăteau împreună pînă noaptea târziu.

În ziua aceea prietenul era de serviciu la haltă. După ce adăposti mașina în curte, Șurka găsi cheia la locul știut și petrecu cu Olga toată ziua. Seara, întors la sediul central, el intră la Peresvetov și îi spuse că apele primăverii prăbușiseră podul din preajma haltei.

— Am încercat să răzbat la Hijneakov luînd-o pe ocolite, mințea el inspirat, dar nu am putut. Am lăsat-o pe această... Krujkova la haltă și am trecut riul cu piciorul. Of, ce-am pățit, Kiril Ilici ! Șurka rise. Săream de pe un sloi de gheață pe altul, jur împrejur ochiuri de apă... Iată, gîndeam, voi ajunge și oaspe la duhul apelor. Pe celălalt mal am găsit o mașină de ocazie și m-am dus la Hijneakov cu cererea acestei... Krujkova. Ea l-a rugat pe tovarășul Hijneakov să-i îngăduie să mai ră- mină aici. Și chiar așa, că doar nu era s-o duc în circă peste gheață.

— Bine, las-o să mai stea. Peresvetov pufăia enervat din țigară. Of, ce ghinion și cu podul ăsta. Parcă am fost ghicitor ! Trebuie trecute tractoarele peste riu, și cînd colo...

— Ei, și ce, le voi trece ! răspunse Șurka cu înflăcărare. Asta să ne fie grija.

— Cum o să le treci ? Tractoarele nu sînt bărci cu motor, ca să alunece pe apă. Și nici să pierdem vremea nu ne convine. E timpul să trecem toată

avuția brigăzilor de dincolo de râu pe partea răsăriteană... Acum, poftim de așteaptă pină s-o face un pod.

— Și dacă n-o să așteptăm ? replică Șurka. Lă-săm tractoarele să meargă singure prin râu, care nici nu e prea adânc ; au să treacă cum nu se poate mai bine !

Prăbușirea podului era rodul fanteziei lui Șurka. Fusese într-adevăr dărîmat un pod, dar nu acela peste care Peresvetov avea de gînd să treacă tractoarele spre lotul răsăritean, ci unul îndepărtat, ce nu avea nici o legătură nici cu acel teren al sovhozului, nici cu drumul spre sovhozul „Tihi ugol”.

— Bine, noaptea e cel mai bun sfetnic. Du-te de te culcă, iar mîine dimineață o să cauți un loc pentru trecere.

5

Petea și Șurka dormeau în același cort. Patul lui Petea era așezat alături de lavită, unde Șurka ocupase un loc mai confortabil.

Se culcară devreme. În curînd încăpătorul cort soldătesc răsuna de șuierături, sforăituri și mormăieli nedeslușite.

Se scurseră așa vreo trei ceasuri. Și deodată o puternică rafală de vînt se năpusti peste această șubredă construcție, pătrunzînd în ea prin toate crăpăturile și, într-o clipită, suflă afară din cort toată căldura adunată de trupurile omenești.

Petea stătea cu ochii deschiși, ascultînd vîietul vijeliei.

Viscolul zguduia cortul. Pinza se încovoia și, cu un pocnet ce semăna cu un bubuit de tun, revenea la loc, pentru ca peste alte cîteva minute să trosnească din nou în întunecimea răscolită.

Petea se ghemui. Sub el era numai pinza subțire a patului de campanie. Saltelele fuseseră luate de cei mai îndemînatici.

Petea puse paltonul
peste pătură și-și
acoperi și capul,
căutînd să se
încălzească cu
propria-i răsufare.
Picioarele i se
răceau treptat-
treptat, frigul îl
pătrundea pînă la
oase, încheieturile îi
înțepeneau, și
sîngele îi îngheța în
vine. Trupul i se fă-
cuse ca de lemn,

capul îi era parcă apăsător de cercuri de plumb, iar mintea i se tulbură

.Petea își aminti de odăile călduroase din casa de la marginea Kurskului, de soba în care mama încingea un foc zdravăn, de laptele clocotit cu o linguriță de coniac, pe care i-l dădea înainte de culcare, de plapuma de puf și perna moale la căpătul patului lat și încăpător... Și îi reveniră în minte ochii buni ai mamei, cu lacrima fierbinte ce i se ivese printre gene de câte ori Petea era bolnav. Ascultând respirația egală a lui Șurka, Petea îl pizmuia pentru sănătatea lui de fier și se întreba de ce soarta fusese atât de crudă cu el, cu Petea. Șurka doarme, în ciuda uraganului și gerului care te îngheață, iar el, care abia de-și mai mișcă degetele, este gata să fugă chiar acum, să ajungă până la prima izbă și să nu se mai întoarcă niciodată aici, unde nu e de el. Așa îi spusese secretarul comitetului raional, așa îi spusese Șurka, și așa gindeau cu toții, începând cu Peresvetov și terminând cu Lena... Petea plîngea fără să scoată un sunet și i se părea că niciodată el nu va fi la fel cu alții. Viscolul urla, cortul se cutremura. Petea întinse mina și pipăi pământul : era ca un sloi de gheață ce îi arse degetele înlemnite. Șurka se trezi. — Aoleo ! Te cam pătrunde frigul. Și au uitat să facă foc în sobă pentru noapte, leneșii dracului ! De sobă, în cort, nici pomeneală.

Șurka se întoarse pe o parte, rămase o clipă nemiscat, apoi sări și se acoperi cu scurta de blană.
— Șura, îl chemă Petea.
— Ce e?
— Șura, acu mor.
— Așteaptă până dimineată. Poporul doarme, doar n-o să-i trezesc trăgându-i de picioare, ca să te îngropăm.
— Nu rîde, sînt ca și mort, făcu Petea abia șoptit.
— **Acoperă-te cu paltonul.**
— Am făcut-o de mult. Nu-mi pot mișca picioarele, iar minile de-abia mă mai ascultă.
— Poate că...

Cîteva minute, Șurka
stătu liniștit, dar și
pe el îl răzbise frigul

— .Da, cam geruie. Pe insula Prince e acum, probabil, ceva mai cald. Eh, Molociko, țelinișul nu e o treabă pentru tine.

— Ba e și pentru mine, zise Petea. Și pentru mine, Șurka ! Dar acum nu mai pot.

— Ei, drăcia dracului ! se minie Șurka. Vino încoace.

Șurka dormea pe laviță, pe saltea, dar nici aceasta nu-l cruța de frig. Mîinile și picioarele îi erau înțepenite, dinții îi clănțăneau, dar el făcea pe grozavul, nevrind să se arate slab.

Țîrîndu-și anevoie picioarele, Petea se duse lîngă Șurka, mutîndu-și pătura, paltonul și perna. Aruncînd peste ei două pături, scurta de blană și paltonul, se ghemuiră unul în celălalt.

Petea căzu într-o stare de beatitudine, vecină cu leșinul. Prinseră din nou să i se perinde în închipuire, fără nici o legătură între ele, priveliști ale trecutului, toate înșorite, iar în ceea ce privește soba din casa părintească, ea părea întruchiparea unui uriaș ce împrăstie o dogoare salvatoare.

Dar frigul pătrunse prin pături, prin scurta de blană și prin palton, trupul lui Șurka încetă să mai încălzească, și sîngele lui Petea începu iarăși să înghețe. Șurka scrișni din dinți. Petea își reveni și începu să geamă.

— Și cine dracu te-a adus încoace ? făcu su-părat Șurka. Pleacă măi, Perepiolka, pînă n-ai dat ortul popii.

— Nu pot.

— De ce ?

— Dacă plec, am să mă urăsc toată viața. Și niciodată n-am să mai fiu în rînd cu ceilalți.

— Mă, tu poți să te dai peste cap, și ca ăilalți tot n-ai să fii !

— Ba da ! Să îndur noaptea asta... numai atît vreau.

Șurka se îmbună.

— Și cine dracu te-a legat fedeleș aici ? Cu mine e altceva. Eu sînt legat pe veci de parul acela

pe care l-am înfîpt în țeliniș. Dar tu n-ai nici un par, Perepiolka.

— Eu o am pe Lena.

— Ei, asta-i bună ! Dar ce, te-ai îndrăgostit ?

Petea oftă.

— Ce ghinion ! spuse după o tăcere Șurka cu simpatie. Am cam băgat eu de seamă, dar nu cre-deam că e adevărat. Dar ea ?

— Nu știu.

— Păi de ce nu-i spui, că doar n-ai să faci pe prostul cu o muliere...

— Ea nu e muliere !

— Mai bine ai tăcea din gură ! O fi vreun înger căzut din cer?!

— Nu e înger. Dar ca să-i spun, mă tem. Cît taci, mai tragi nădejde. Dar ce se va întîmpla dacă ea...

Șurka nu răspunse, se gîndea la Olga.

— Șura, începui să șoptească Petea, tu ai citit cartea *Așa s-a călît oțelul* ?

— Păi, cine n-a citit-o ?

— Ții minte cum și Pavka îngheța de ger cînd se construia calea ferată ? În jur erau bande vrăj-mașe și, deși în plină foamete, totuși construiau, îți aduci aminte ?

— Să fi avut ei parte de un așa viscol, pe dracul ar mai fi construit.

— Ba ar fi construit, sînt sigur de asta. Petea tăcu o bucată de vreme. Și eu vreau să construiesc.

— Ai căpiat, măi omule ? Șurka îl zgîlțîi pe Petea. Ce dracu ai de gînd să construiești, tu, purceluș de lapte ?

— O cale ferată ca și a lor, răspunse răgușit Petea, o și vîd... Este largă și merge departe-departe. Era zgîlțit de friguri ca într-un acces de malarie.

Viforul se mai zbăntuia încă. Toți se treziră, în-cepură să se miște ; se făcură auzite glasuri. Afo-nea Krovlev țîpa, Hrebtov înjura cu o voce de bas.

Șurka își trecu mîna peste obrazul lui Petea, care i se păru împietrit. Atunci prinse să-l zgîlție.
Acesta deschise ochii, în care pîlîia un suris.

— Ce e?

— Să te ia naiba, am crezut că ai înghețat. Of, ce chin mai e și cu tine !

Petea tăcu, apoi spuse cu greutate :

— Șurka, trebuie să jucăm.

— Ce-i cu tine, ori te-ai scrîntit de-a binelea ?

— Dacă n-o să jucăm, înghețăm. Trezește-i pe toți, trebuie să jucăm, auzi ?

— Știi că ai dreptate ? ! exclamă Șurka. Hei, voi de colo ! Scularea, că altfel înghețați, mă auziți ?

Drept răspuns răsunară înjurături pe toate vocile.

— Să jucăm, fraților ! Nu are cineva un capăt de luminare ?

Găsiră un muc. Pîlpîind, o palidă licărire se împărsfîie în cort, umbra flăcărui prinse a dănuși pe prelată. Șurka se uită la ceas : era cinci și jumătate. „Încă un ceas pînă la ivirea zorilor, iar apoi, totul va merge strună.” Ascultă cu luare-aminte. Viscoul se potolea, deși cînd și cînd rafale puternice mai zguduiau încă cortul, ce răspundea răsbumind.

— Toată lumea în picioare, comandă Șurka.

Unde e armonistul ? Să cînte muzica ! Hrebtov, zi-i ceva vesel. Ia trageți jos de pe laviță prăjina asta !

Stringeți paturile, dar mai repede. Ei, drace, mai bine eram acum pe insula Madagascar, unde puteam privi tropicele și celelalte frumuseți oceanice ! Ia mai mișcați-vă, fraților !

Paturile fură strînse repede, în centrul cortului se făcu loc.

— începe, armonistule, urlă Șurka.

— Nu pot, răspunse clătănind din dinți Hrebtov. Mîinile nu mă ascultă. A înghețat și armonica.

Bun, dă-o naibii. Haideți, o horă, băieți, dați-i drumul la *Barînia* ' !

Șurka îl ridică pe Petea cu sila. Lăsînd să-i spînzure picioarele de pe laviță, acesta se așeză, clătîndu-se și privind țintă și în neștire vâpaia tre-
^ Dans *opu*.dr.rus (n. r.).

murîndă a muclei de luminare și pe băieții care, fluierînd și țîpînd, jucau în mijlocul cortului. Șurka, după ce jucă de vreo cinci ori *Barlînia*, pe vine, și se încălzi, începu să-i care pumni în spate lui Petea, să-l frămînte cu labele sale zdravene, să-i încovoie și să-i îndrepte picioarele și minile. Apoi, ghiontindu-l, îl tîrî la horă și, țîpînd și suierînd strident, începu din nou să sară, trăgîndu-l după sine și pe Petea în acest joc bezmetic ce nu semăna cu nimic.

Supunîndu-se ritmului general și brațului puternic al lui Șurka, la început Petea bătă talpa cam moale, apoi prinse să dea din brațe și să îndoie genunchii, lovînd cu călciele pămîntul înghețat, iar Șurka îl suceă și îl învîrtea, silindu-l să se miște tot mai iute și mai tare...

Așa se învîrteau roată băieții, urlînd vesel, și iată că minile înghețate ale lui Petea începură să-i dea ascultare, iar picioarele deveniră mai sprintene, alungînd astfel șuvoiul de gheață din oase și din sînge. Cînd se săturară de joc cu toții, Șurka strigă :

— Hei, Hrebtov ! Te-ai încălzit, prăjinută ? Pune mina pe armonică, cîntă un marș, o să prezentăm o paradă militară. Unu cite unul, după mine !

Hrebtov umflă foalele armonicii, Șurka îi conduse pe băieți în cerc. Inima lui Petea bătea puternic. Văpăile feștilor mai zburdau încă pe pereți, iar umbrele celor ce mărșăluiau se iveau și piereau în semiobscuritate.

Viscolul se potoli o dată cu răsăritul soarelui, care-și zvîrlî o ochire în cort, unde nu se mai auzea decît aceeași ritmică sforăială.

Noaptea se sfîrşise. Pe cer nici urmă de nori în-
tunecaţi. Zăpada se topea văzînd cu ochii, şi de la
ceasurile opt dimineata soarele dogorea din plin. În
zăpadă zburdau Afonea Krovlev şi Firebtov.
Marusia Sidorocikina şi Zina se jucau cu bulgări
de zăpadă. Pretutindeni se auzeau hohote de ris şi
voci însufleţite. Lîngă bucătăria de campanie se
făcuse coadă. Agafia Vasilievna turna gulaşul în
castronase, din care se înălţau aburi îmbietori.
Gulaşul fu mîncat pe loc, ba se mai ceru şi supli-
ment.
Peresvetov îi întreba pe noii-sosiţi cum dormi-
seră. Un grup mare de tineri se adunase în jurul
lui Proskudin, care le făgăduia plăpumi călduroase
şi saltele groase, deşi ştia foarte bine că nici mîine
şi nici poimîine n-o să se poată ţine de cuvînt.
Tineretul întîmpina glumele lui Şurka cu hohote de
ris. Iar Kuzmici spunea sentenţios :
— Mă băieţi, am mai văzut noi şi altele. Se în-
tîmpla, cînd păzeam iepele chiaburului, să n-aud o
săptămînă întreagă glas omenesc. Te învîrteai
calare de unul singur în jurul hergheliei şi-ţi era
urît de moarte. Te rugai şi doreai doar atît :
„Doamne, trimite-mi o fiinţă din neamul omenesc,
ca să nu-mi uit şi graiul. Da de unde ! Noaptea
urlau dulăii, iar tu le ţineai isonul ! Uneori nu
vedeam plîne cu săptămînilor, beam lapte de iapă şi
mîncam tot carne de iapă. Iar de dormit, ce să mai
vorbim !... Sub tine negară, negară alături, iar în
loc de plapumă, bolta cerului. Aici aveţi însă
corturi ostăşeşti, vagoane şi hrană bună. O-of,
copii nătingi ce sînteţi, n-aţi sorbit, pasămite, nici
un strop din amarul nevoii.
Într-un alt loc tinerii îl întrebau stăruitor pe
Hromcenko unde s-a mai văzut una ca asta : nu
sînt furculiţe, linguri, taburete, mese.
Hromcenko explica cu aerul cel mai serios :
— Voi, tovarăşi, aveţi fiecare cîte două picioare,
dar lingurile şi castroanele n-au. Numai în basme
se spune cum „plapuma fuge, cearşaful curge, iar

perna, ca o broască, de la mine se duce..." Voi ați venit încoace cu un tren rapid, iar vasele și celelalte de-ale gospodăriei sosesc tirîș-grăpiș în vagoane de marfă. Și toate acestea nu vă sînt necesare numai vouă, ci și celorlalte sovhozuri. Așa s-a statornicit : omul depășește tehnica, pentru că el este acela care o inventează.

Drept răspuns se striga că ar fi bine să se pună picioare lingurilor și străchinilor, iar responsabililor cu aprovizionarea să li se frece mai des ridichea.

La centrul medical, Zina ședea la o masă, înghebată la repezeală de Șaken, unde cerceta bruma de instrumente medicale, pe care le avea.

Belii îi întrerupsese ocupația.

Încă de pe cînd locuia la haltă, el încercase să facă curte drăgălașei doctorițe. „Desigur, chibzuia Belii, e slabă, nu-i prea înaltă, în schimb e intelectuală și cu un salariu frumușel. Ce-ar fi s-o cer în căsătorie ? Poate că se prinde !”

El se trînti fără fașoane pe taburet și-și puse minile păroase pe cearșaful ce ținea loc de față de masă.

Zina, bucuroasă și puțin intimidată că i-a sosit un pacient, întrebă politicos ce boală are tovarășul Belii.

— Inima îmi joacă mereu renghiuri, răspunse zimbînd Belii.

— Hai să o ascult, zise serios Zina. Scoate-ți cămașa.

— Nu, nu, inima mea nu are nevoie de asistență medicală, zise Belii cu înțeles.

— Cum așa ? ! se miră Zina. Atunci de ce fel de asistență are nevoie ?

— De dragoste...

Belii examina concentrat podeaua vagonului, curată și dată la rindea.

— Asta nu intră în competența mea, remarcă rece Zina, înțelegînd unde bate „pacientul”.

211

— Ba tocmai în a ta, Zina, rosti cu foc Belii.

10 - Stepă cît vezi cu ochii

— în primul rînd nu Zina, ci Zinaida Alexandrovna, te rog să ții minte, zise sever Zina. în al doilea rînd, te rog să nu mă tutuiești. în clipa aceea Zinei îi atrase luarea-aminte cearșaful murdărit de Belii.

— la miinile de pe masă ! strigă ea cu un ton ce nu îngăduia replică. Ai murdărit fața de masă. Belii își trase grăbit miinile.

— Prin urmare faci pe mironosița ? Ca să zic așa, pe călugărița ! remarcă el sarcastic.

— Eu sînt medic, te rog să iei cunoștință de acest lucru.

Ochii albaștri ai Zinei îl priveau cu ironie.

— Iar eu sînt tractoristul Iakov Belii. Am o decorație. Și o sumă serioasă de bani în buzunar.

— Te sfătuiesc să-i pui pe carnetul de economii.

— Pot să-i pun și pe numele tău... pardon, dumi- tale, propuse galant Belii.

Se auzi un pîrîit ca de mitralieră. Era Goghi, care gonea pe motocicletă.

— Aha, mi se pare că vine șeful miliției, zise Zina, ascultînd pîrîiala motocicletei. Ce zici, tovarășe Belii, nu cumva vrei să-l chem aici ?

— Cum de nu, starea civilă e în subordinea sa, deoarece, oricum ar fi, el este o autoritate raională.

— Și duba este în subordinea lui ? făcu Zina cu un glas angelic.

— A, despre asta vorbești ? ! Să rămîn, deci, cu inima bolnavă ?

— în cazul de față, medicina este cu totul neputincioasă.

— Păcat, păcat, mormăi Belii. Nu-mi iese din cap chipul dumitale.

— Du-te la plimbare. Vîntul de afară o să ți-l spulbere îndată, și, trecînd la tonul profesional, Zina întrebă : De altceva te mai plîngi ?

— Cred că nu. Dar poate că te mai răzgîndești !
 Belii se opri în prag.
 — La revedere. Dacă o să te îmbolnăvești, vino.
 Lecuim orice în afară de bolile de inimă.
 Belii plecă, iar Zina, rămînînd de una singură, rîse mult timp.

8
 Soarele încălzea cortul biroului sovhozului, și aerul proaspăt pătrundea prin pinza ridicată ce servea drept ușa. Pe negară jucau pete de soare. Părea un covor pestrîț cu tonuri calde și dulci.
 Peresvetov lucra cînd intră Nurhan. După înclinările de rigoare ale amîndurora și după ce-și strînseră mîinile, bătrînul se așeză cu un oftat.
 — Doare osul, aksakal.
 Peresvetov dădu din cap, compătimitor.
 — Iată că am părăsit și motorășul, continuă Nurhan agale, dar osul doare. Of, tare mai doare !
 — O să te odihnești și o să înceteze să te mai doară, remarcă Kogan, fără să-și ia ochii din registrele de contabilitate.
 — Odihnă este, dar osul doare, stăruia îndărăt-nic Nurhan. Am muncit, osul n-a durut, am lăsat, osul doare.
 Peresvetov rîse.
 — Nici nu știu cum se pot lecu oasele tale, aksakal. Du-te la doctor. Este o fată deșteaptă, o să-ți spună ea ce să faci.
 — Doctor nu trebuie mers, răspunse îngîndurat Nurhan. Doctor foarte bun, foarte deștept Zina. Nurhan nu trebuie mers la ea. Da, așa, va să zică.
 Peresvetov făcu un gest de nedumerire.
 — ■ Atunci, aksakal, nu știu cu ce să te ajut.
 Nurhan tăcu un răstimp, îndreptîndu-și smocurile albe ale bărbii.
 — Am angajat dulgheri, începui el, dărîmă casa.
 — Ce casă ? nu înțelese Peresvetov. A mea casă. Vechea casă, cincizeci de ani locuit în ea Nurhan. Nurhan sparge casa, aduce aici casa.
 Șaken trebuie locuiască în ea, Panar locuiască, tu,

aksakal, trebuie locuiești în ea. Te rog, dă pământ lui Nurhan, să clădească casa.

Kogan își scoase ochelarii și își pironi uimit ochii asupra lui Nurhan.

Peresvetov se zăpăci.

— Asta e bună ! atît putu el să spună.

Nurhan se ridică în picioare.

— Te rog, aksakal Peresvetov, dă pământ lui Nurhan, spuse el, plecîndu-și capul.

Peresvetov îl făcu să se așeze.

— Ascultă, aksakal, cui îi ceri tu pământ ? Este al tău, tu ești stăpînul lui. Se poate... Construiește-ți, desigur !

— Pămîntul este al tău și al meu, aksakal, începîndu grav Nurhan. Fratele dat fratelui pămînt. Foarte bine. Nurhan va spune... Bătrînul se opri un moment și-și ridică ochii către Peresvetov. Acum în această privire licărea un strop de șiretenie.

Nurhan vrea să muncească, aksakal. Am văzut că s-a mai adus un motoras. Oamenii puțini, Nurhan cunoaște motoras. Dă voie lui Nurhan să se ocupe de motoras, și osul nu mai doare.

Nurhan izbucni într-un rîs bătrînesc, foarte mulțumit de vicleșugul cu care îl dusese pe fratele rus, vîitîndu-se de oasele-i bolnave.

9

Peresvetov nici nu apucă să isprăvească bine vorba începută cu Nurhan că în cort intră șoferul comitetului regional, Filip Filipovici, care-l adusese pe Hromcenko, și-i puse pe birou, în tăcere, o cerere. Scria în ea că atît bunicul, cît și tatăl lui Filip Filipovici lucraseră ca zidari, că nu numai o singură casă construiseră ei, că lui Filip Filipovici într-un fel oarecare încetase să-i mai placă munca de răspundere de la comitetul regional și că voia să fie angajat în sovhoz. Filip Filipovici adăuga că o să-și cheme din Abșansk tatăl, zidar, fratele, zidar, și un unchi, tot zidar. Peresvetov îl sfătui pe Filip Filipovici să stea de vorbă cu Hromcenko. Filip Filipovici dădu din cap și plecă.

Apăru Proskudin și, anunțând că din Verhnere-
censk sosise un vagon cu tot felul de lucruri, îl
întrebă pe Kiril ilici dacă nu dorește cumva să
vadă lucrurile cu care se aprovizionase înainte de
plecarea la țelinș.
Peresvetov merse pînă la camioanele din care se
descărcau mese, scaune și alte lucruri, foarte tre-
buincioase în stepă. Peresvetov îl lăudă pe Prosku-
din. Acuma aveau din belșug tot felul de obiecte
casnice.
Spre amiază se întruniră cei șase din conducere.
Repartizarea tinerilor în brigăzi ceru un timp în-
delungat. Asupra a trei șefi de brigadă se înțele-
seră îndată : Afonea Krovlev și Hrebtov, pe care i-
au numit șefi de brigadă pe porțiunea răsăriteană,
și Belii pentru brigada a doua apuseană.
Lipsea un șef pentru încă o brigadă apuseană și
încă unul la șantierul de construcție.
— Bine că mi-am adus aminte, zise Peresvetov.
O să mai fie nevoie de mină de lucru. Pe toți cei ce
nu au intrat în brigăzi îi vom pune să sape gropile
și să pună temelile pentru case.
— Ce scandal o să fie ! remarcă Goghi.
— Lasă că-i potolesc eu, zise scurt Peresvetov.
Atunci, pe cine să trimitem șef de șantier la con-
strucție ?
Goghi îl propuse pe Șaken. Toți fură de acord.
— Tovarășe Ceacivadze, găsește-l te rog pe
Kuzmici, să vină îndată aici.
Cînd plecă Goghi, Peresvetov se scărpină după
ureche.
— I-am făgăduit bătrînului un tractor, dar văd
că voi fi nevoit să-mi iau cuvîntul înapoi, și se
încruntă nemulțumit. Totuși nu văd un alt om
pentru brigadă.
Peste cîteva minute Goghi îl aduse pe Kuzmici.
Bătrînul năvăli în cort și se așeză gemînd pe
scaunul oferit de Ivan Prohorovici.
— De ce gemi ? întrebă Peresvetov. Ai răcit, sau
ce ai ?
— Da de unde, așa, ocoli răspunsul Kuzmici.

— Să locuiască la o asemenea vîrstă într-un cort nu este chiar, cum să spun... și fără a-și isprăvi vorba Ivan Prohorovici îl băt看 pe Kuzmici cu condescendență pe umăr.

— Dar ce are cortul ? Cortul este cort. Uite, tinerii au jucat pînă în zorî, iar eu, cu tot gerul, am dormit, slavă domnului. Sint deprins.

— Atunci să nu gemi, îi vorbi neprietenos Ivan Prohorovici.

— Mă străduiesc să gem mai mult pentru ăi tineri. Ei au înghețat, iar mie mi-e rușine să arăt că pentru mine astea n-au nici o însemnătate, că pe ger și vijelie eu am sforăit de-a răsuna toată stepa. Atunci trebuie să gem, ca să le fac plăcere.

Ivan Prohorovici își scutură nemulțumit barba.

— Bun, zise Peresvetov. Uite ce e, Kuzmici, orice ai spune, o brigadă tot trebuie să primești.

— Ar însemna să procedați neprincipal, Kiril Ilici, mormăi Kuzmici. Mi-am ales un tractoraș și aveam și eu o dorință : să mai umblu cu el pe țelinis.

— Vei umbla, îl întrerupse Peresvetov. Dar trebuie să primești brigada, ne-am înțeles ? Asta e, tată. Poftim, ia-ți lista de oameni... Fii sănătos. Du-te.

Kuzmici ieși, strîngînd buzele.

— Ai fost cam aspru cu el, remarcă Ivan Prohorovici. E un biet moșneag, iar dumneata...

Șchiopătînd de piciorul sîng, un bărbat îmbrăcat cu o manta de doc pătrunse în cort. El prezentă documentele, semnate de Direcția agricolă din Abșansk. Evsei Antonovici Cighiriov era îndrumat în sovhozul „Zapadni” ca agronom de sector. Fără a-i da lui Peresvetov răgazul de a spune măcar un cuvînt, Cighiriov își infățișă pe larg biografia și pălăvrăgi fără încetare exact o jumătate de ceas, pomenind de bunici și bunice, iar la sfîrșit lămuri că piciorul ce-i fusese atins de un glonte în Iugoslavia, lîngă Belgrad, pe cînd conducea un pluton la atac, îl doare, afurisitul, încă și acum.

Lui Peresvetov nu-i plăcu Cighiriov și îi curmă vorba.

— Povestea asta ai s-o sfîrșești dumneata mai tîrziu... cu vreun prilej oarecare, dacă o avea careva chef să te asculte. Pe porțiunea răsăriteană avem deja un agronom de sector : Panar Esenbaeva. Dumneata ai să iei în primire porțiunea vestică. Opt mii de hectare, două brigăzi, opt agreate. Restul îți va explica agronomul-șef.

Cighiriov ieși, șchiopătînd și mai vizibil. Peresvetov trecu la chestiunile curente.

— Ei, s-a terminat și asta, zise el, examinînd încă o dată listele. Proskudin, adună tineretul. Dumneavoastră sinteți liberi, tovarăși. Și puneți-vă pe treabă !

Goghi, Ivan Prohorovici și Proskudin ieșiră grăbiți : directorului nu-i plăcea să repete ceea ce spunea. Aplecat de spate, Peresvetov umblă de colo pînă colo, apoi ieși în uliță. Cighiriov ședea pe o bancă.

— Hei, ascultă, îi mai strigă Peresvetov. O să locuiești în vagonul conducerii sovhoznice. Este un palat ca și celelalte, dar totuși... Iar piciorul va trebui să-l arăți medicului.

— Tocmai asta aveam de gînd să și fac. Rana, știți, se face tot mai simțită.

— Trebuie îngrijire, observă Peresvetov. Dumneata nu ai aflat cumva dacă a fost dărimat podul ?

— Așa se spune. Cighiriov nu știa la care pod se referea Peresvetov.

— Bine, du-te. Doctorița e tînăra, o fetișcană doar, și totuși știe ce vrea. Dumneata să fi politicos cu ea. Peresvetov mai mormăi ceva cu privire la Zina și era greu să-ți dai seama dacă o aprobă sau dimpotrivă.

Cighiriov plecă, trăgîndu-și piciorul. Peresvetov mai stătu în fața cortului, bucurîndu-se de căldură.

O fată durdulie, plină
de sănătate, în

uniformă de milițian
trecu pe lângă el,
jucându-și bastonul

.De sub fusta scurtă a uniformei se vedeau ciorapii albi de ață întinși pe pulpele groase. Tunica, de un albastru-închis, abia de se închidea pe pieptul prea plin.

— Ei, cum te cheamă ? ! strigă Peresvetov, uimit de această stranie apariție. Vino, te rog, aici. Fata, jucindu-și bastonul la fel de nepăsătoare, se apropie fără grabă de Peresvetov.

Salut, zise el. Sînt directorul sovhozului. Fata îl salută pe Peresvetov militărește și raportă cu o voce nefiresc de răgușită :

— Sectoristul Odarka Iaroșciuk.

— Dumneata ai să fii acum la noi ?

— Da. Să trăiți.

— Aha, aha, va să zică, o să păstrezi ordinea și așa mai departe... surise Peresvetov. De unde ești ? o întrebă el în ucraineană.

— ■ Din Kiev, tovarășe director.

Nasul sectoristului abia se vedea între obraji
grăsuni pe care parcă ardeau bujori.

— Aha, din Kiev 1 făcu Peresvetov, scârpînindu-se pe după ureche. Cu ordin de drum sau cum ?

— Voluntar, tovarăse director. Odarka se cum-păni de pe un picior pe altul.

— Și... și tata, rnama te-au lăsat ?
— Ei sînt foarte conștienți. Ochii ei, de un al-
bastru-deschis, rideau.
— D-de, înghină vag Peresvetov. Ei... Ei, bravo I
— Asta-i tot, tovarășe director ?
— Tot, plutonier. Mergi sănătoasă.
Odarka își continuă plină de importanță drumul.
Peresvetov clătină din cap. „Pe cine nu găsești aici
1”
...Peste o jumătate de oră, în fața vagonului în care
era sediul conducerii sovhozului se adunase o
mulțime zgomotoasă de deștelenitori, care schim-
bau glume între ei. Șurka îi raportă îndată lui
Peresvetov.
— Acolo se pune la cale un tărăboi 1 îl preveni
el.
Peresvetov nu-i răspunse; luă niște hîrtii în mînă și
merse fără grabă spre vagon. Văzîndu-l, mulțimea
se potoli. Peresvetov se urcă pe scăriță și începu
să citească ordinul cu privire la împărțirea
oamenilor pe brigăzi, la numirea șefilor de brigadă
și a ajutoarelor lor, a calculatoarelor și muncitorilor
de pe remorcă. Ultimul punct al ordinului se
referea la tractoare și camioane. După ce dădu
numele tractoriștilor, șoferilor și oamenilor de
schimb, Peresvetov împături hîrtia, o băgă în
buzunar, invălu mulțimea cu o privire severă și
zise :
— ■ Astăzi după-amiază vom trece peste rîu trac-
toarele lui Hrebtov, apoi se vor muta tot acolo
mașinile și toată avuția cu întregul efectiv al bri-
găzii lui Krovlev. În aceeași zi vor ieși la cîmp în
cantonamentele lor brigăzile vestice. E clar ?
Din spate cineva strigă :
— Dar dacă nu sîntem de acord ?
— Cine a spus asta ? Ia, vino în față ! Peresve-
tov îi măsură cu o privire rece. Din mulțime nu ieși
nimeni. Lașule ! spuse răspicat Peresvetov.

Mulțimea izbucni ; începu un zgomot nedeslușit, în care se contopeau strigătele și înjurăturile fiecăruia în parte. Oamenii strigau toți ce ie trecea prin minte.

Cel mai tare se înverșunau cei ce rămăseseră fără mașini și cei care trebuiau să sape gropile pentru fundațiile caselor de locuit. Mai ales cei din Verhnerecensk tunau și fulgerau, ațîțați de Belii. El, personal, stătea deoparte, surzînd în tăcere. Numirea în postul de șef de brigadă nu-i convenea i el voia să-și arate măiestria, și acum poftim ce întîmplare neplăcută.

—■ Tăcere ! strigă Odarka răsărită așa, deodată. Sări pe scăriță și-i amenință pe băieți cu bastonul. O să vă arestez pe toți ! mai spuse ea și, neputînd să se stăpînească, rîse tare, copilărește.

Din mulțime zburară vorbe de duh și glume la adresa ei. Un zîmbet larg îi lumină chipul rotund, îmbujorîndu-i-l.

Cineva o atinse cu precauție pe umăr. Era Hromcenko, care venise în ajutorul lui Peresvetov.

— Vom scoate-o noi la capăt cumva și fără dumneata, rîse Hromcenko.

Odarka îl salută militărește, dar nu plecă. Hromcenko se urcă pe scăriță, și treptele trosneau sub picioarele lui.

Văzîndu-l pe secretarul organizației de partid, tineretul se porni din nou pe țipete.

**Observîndu-i în
mulțime pe Afonea
Krovlev, pe Hrebtov
și pe Marusia**

Sidorocilcina, care
se desolidarizase de
cei din
Verhnerecensk,
pentru că ea primise
o cisternă,
Hromcenko le făcu
un semn să se
apropie. Kuzmici,
Petea și Panar –
vechea gardă a lui
Peresvetov –
începură de
asemenea să se
strecoare spre vagon

.Hromcenko ridica mina. Șurka strigă din răspuseri :

— Dar tăceți odată !

Tineretul se potoli treptat-treptat. Silueta impozantă a lui Hromcenko, ce umplea deschizătura ușii, figura lui concentrată avură un efect liniștitor.

— Ei bine, începu el calm. Iată că ne-am curățat plămîinii, iar acum haideți, băieți, să cercetăm cine are dreptate și cine nu.

Hromcenko se adresa nu atît mulțimii, cît celor ce făcuseră roată în juru-i.

— Alături de mine, începu Hromcenko, cu o blîndețe firească, stau tovarăși care nici ei nu sînt, pesemne, chiar mulțumiți de toate cîte le-a fost dat să întîmpine la țelină. Dar cu toate acestea nici n-au urlat, nici n-au făcut scandal. Pomenesc acest fapt nu ca să reproșez cuiva ceva, ci doar pentru a-l semnală, pur și simplu. Și lor le-a fost greu în noaptea aceasta și e puțin probabil că o să le fie mai ușor mîine și încă multe zile în șir. Ascultați, vi s-a spus cumva că pe meleagurile acestea curge lapte și miere ?

Răsună un rîs reținut.

Privirea lui Hromcenko se opri asupra lui Afonea.

— Iată-l pe tovarășul Krovlev. Este un bun tractorist. Am vrut să-i dăm un agregat, dar a fost nevoie să-l numim șef de brigadă. Și Kuzmici s-a bătut cu noi pentru un tractor, dar n-a avut încoltro, așa că și el s-a dus unde a fost nevoie și nicidecum unde a vrut.

— Mi s-a făgăduit altceva, răspunse gemînd Kuzmici. Dar de vreme ce așa cere treaba...

— Dar eu sînt mulțumit ! strigă cu entuziasm Petea, care căpătase postul de muncitor la remorcă, în brigada lui Belii. Totul e să muncești, fie unde-o fi, nu-i așa, Ivan Prohorovici ? De ce se adresase Petea tocmai agronomului-șef nici el singur nu știa.

— Ați auzit ? murmură Ivan Prohorovici. Băiețelul, după cum vedeți, nu e chiar atît de zdravăn și prea multă putere nu are. Dar binevoiti, vă rog, să constatați că este mulțumit ! Nu e bine, tinerilor, nu e bine ! Și Ivan Prohorovici ridică glasul. Nu m-am așteptat la așa ceva, iertați-mă, chiar din prima zi... Vai-vai-vai ! Vai-vai-vai !

Acest „vai-vai-vai” avu asupra mulțimii o în-riurare mult mai adîncă decît cuvîntarea cea mai dojenitoare.

Hromcenko începu din nou să vorbească.

— Aici sînt oameni ceva mai în vîrstă decît voi. De pildă, Kuzmici. El își înțelege datoria... Atunci, de ce să vă rățoiți așa ? Parcă sovhozul o să rămînă pentru totdeauna cu

optsprezece tractoare ? ! Peste cîtva timp vom căpăta mașini în plus. Le vor folosi cei care acum sînt siliți să se ocupe de alte treburi, ca de pildă să sape gropile de fundație. Dar aceasta nu este o muncă mai puțin importantă decît aratul. Și așa vrea să vă întreb : e cu puțință oare ca aici să existe munci onorabile și altele mai puțin onorabile ? Este cu puțință să vi se pară că aratul este mai important decît construirea caselor și a depozitelor ? Dar vă dați seama care este lucrul cel mai de seamă pe care îl așteaptă poporul de la toți cei ce lucrează pe pămîntul înțelenit, oricine și oriunde s-ar găsi ei ? Mulțimea se linișți.

Hromcenko urmă :

— Faptul cel mai important este că tocmai de noi depinde dacă în țara noastră va fi belșug sau nu. Sînteți în stare să înțelegeți acest lucru ?

Un freamăt străbătu prin mulțime.

— Voi sînteți tineri și nu vă amintiți anii groaznici de foamete din Rusia. Dar noi îi ținem minte, îi ținem foarte bine minte. Iar acum, dacă grînele nu vor rodi pe țelinis, vor rodi în alte părți. Iar dacă recolta va fi neîndestulătoare în Rusia, în regiunea Kubanului, sau în Ucraina, atunci o vom obține de aici !

— Exact ! strigă Afonea Krovlev. Ei, ce tot urlați, băieți ! Trebuie să înțelegeți că ne străduim pentru toată lumea !

— N-am fost trimiși aici ca să săpăm gropi ! Răsună în fund un glas nehotărît.

— V-au trimis aici ca să înfulecați măruntaie de gîscă și să mîncați după aceea turte cu miere ? ! zise Hrebtov. Of, capete seci ce sînteți ! Statura lui înaltă cit o prăjină se înalță deasupra mulțimii. Belii este acela care v-a ațîțat la harță. Atunci, de ce tace ? Spune măcar o vorbuliță, Iakov. Dacă stîrnești oamenii, atunci fii barem curajos și răspunde.

— Ia mai du-te ! izbucni Belii. Lingușește-te pe lingă conducere, la asta te pricepi !

— Păi, conducerea e a voastră, de la Verhnere- censk ! zise Șurka, și toți izbucniră în hohote de ris.

— Am văzut cit este de a noastră ! bombăni Belii.

— Ai visat pesemne că o să dormiți pe pilote, acoperiți cu plăpumi de puf, și că veți fi ridicați pînă în slava cerurilor. Auzi tu, fruntașule ! Am să-ți mai spun o dată : încearcă, Iașenka, să cîștigi aici o decorație. Asta este, fraților ! strigă Șurka urcîndu-se pe scăriță. Cine n-are treabă să urle pînă o răguși, dar noi avem de lucru pînă peste cap. Ordinul este

limpede ? Duceți-vă și pregătiți-vă pentru mutarea într-un loc nou. De exemplu, pot să vă raporteze că, dincolo de râu, este o minunăție nemaivăzută. Nu crește negară, ci acadele. Și n-aveți nimic de făcut decât să întindeți mina și să le culegeți!

Vorbind zgomotos, tineretul se împrăștie, pornind unii în grupuri, alții răzleți spre corturi și vagoane. Belli pășea alene de unul singur, blestemându-i pe Proskudin, Kroviev și Hrebtov. Să se facă el de ris în halul ăsta!

CAPITOLUL I V

Prima conferință raională a durat numai câteva ceasuri. S-au ales membrii plenarei comitetului raional, plenara a ales biroul și pe Skrișneak ca secretar al comitetului raional de partid. S-a hotărât ca în ajunul lui 1 Mai să se țină alegerile sovietelor locale și pe acelea ale sovietului raional.

De la haltă, unde conferința se ținuse la colțul roșu, cu o asistentă nu prea numeroasă, Peresvetov se întoarse pe la mijlocul zilei.

În cort bătea viori la mașina „Underwood” o dactilografă virstnică, îmbrăcată într-o haină vătuită și încălțată cu cizme de pînă impermeabilă.

După ce obținuse de la Skrișnealc mașina de scris și dactilografa, Kogan notă într-un registru special : „Prim. de la Skrișneak maș. sist. «Underwood», uz. miji., fără lit. «I», val. 650 rub. 00 cop.”

Contul înclina în mod vădit spre folosul secretarului comitetului raional ; Kogan se necăji.

Dimineața sosise din Moscova un personal și prin sovhozurile raionului se împrăștiase o armată de contabili, frizeri, achizitori, funcționari. Unii într-adevăr doreau să lucreze la țelină, alții, să mai câștige ceva și să plece cu buzunarele doidora de bani, iar pe alții îi ațfălise aprig setea de aventură.

Vreo zece persoane de diferite profesii utile și neutile veniră la Peresvetov oferindu-și serviciile. Pe unii îi angajă pe loc, pe alții îi refuză. Peresvetov observă în colțul cortului o femeie cu o față gălbejită, suptă. Din prima clipă Kiril Ilici fu izbit de asemănarea ei cu Perepiolocikin. O întreabă cum o cheamă. Nu se înșelase.

— Ia loc. Ai venit cu personalul ?

Da, Varvara Semeonovna coborise, de dimineață, în haltă și ajunsese aici cu o mașină de ocazie.

Întîlnise un tînar care i-a spus că Petea nu este la sovhoz.

— L-am trimis cu o treabă la haltă. O să se întoarcă curînd. Dumneata dorești să muncești, sau ai venit ca să-ți vizitezi fiul ?

Nu, Varvara Semeonovna voia să rămână aici. De altfel căsuța de la Kursk o și vinduse.

— N-am putut, știți, să trăiesc singură, și Petea e atît de firav. Și de la același tinăr, vă rog să mă iertați, am aflat că Petea este numit muncitor la remorcă într-o brigadă. N-aș putea oare să fiu și eu cu ceva de folos pe acolo ?

— Dar ce știți să faci ?

— Of, orice ! făcu Varvara Semeonovna, surî- zînd. Cam cu cinci ani în urmă am plecat din spitalul uzinei, unde am lucrat ca felcer. Am fost moașă, infirmieră. Și în casă făceam totul singură, îmi era milă de Petea.

— Poate chiar prea mult, ce zici ? întrebă Peres- vetov, arcuindu-și a împotrivire sprînceana stufoasă.

— Se poate... însă știți, cînd îți pierzi sotul, și apoi după un an și fiul, și îți rămîne numai un singur copil, înțelegeți singur. În afară de aceasta, l-am născut mai devreme decît trebuia. Am căzut de pe scară, și...

— Înțeleg. Și l-ai crescut în vată, nu-i așa ?

— Da.

— Dar el a fugit ?

Varvara Semeonovna dădu din cap afirmativ. Peresvetov tăcu posac.

— M-da, l-am găsit pe fiul dumitale în stepă. Mergea nici el nu știa încotro. Peresvetov nu spuse că Petea era cît p-aci să înghete cînd îl culesese dincolo de Așansk. Ei, aici nu trebuie să-l răsfeți. Nădăjduiesc că ai să înțelegi acest lucru ! Varvara Semeonovna pricepea că băiatul se smulsese din miinile ei drăgăstoase, prea drăgăstoase și prea grijulii.

— Bine. Dacă vrei, te vom angaja la spital. Aș vrea să lucrez împreună cu fiul meu.

— Atunci ai să te duci bucătăreasă la brigada lui Belii. Acolo muncește Perepiolocikin. Iar deocamdată găsește-o pe Agafia Penkina, ea este șefă-bucătăreasă. Te va deprinde cu o bucătărie militară. Și cantina și adevărata bucătărie sînt deocamdată în stare de proiect. Vreau să te previn : postul de bucătăreasă de brigadă nu este chiar ușor. Brigăzile vor lucra în două schimburi, iar oamenii trebuie să fie hrăniți și ziua, și noaptea, adică atunci cînd le convine lor mai bine. Afară de aceasta, pentru ca tractoriștii să nu-și piardă vremea, mîncarea trebuie să le fie dusă la locul în care-și fac popasul. Cu alimentele, îți dai seama desigur, nu putem sta deocamdată prea bine. Scandaluri din pricina asta o să ai, slavă domnului, pînă peste cap. Peresvetov rise scurt. Cînd încep oamenii să sudaie, se clatină și stîlpii de telefon.

— Nu mă tem. În timpul evacuării cîte nu am fost nevoită să fac și ce fel de oameni nu mi-a fost dat să întîlnesc !

— Ne-am înțeles. Apoi ai să treci pe la contabil, să-ți spună ce salariu ai. Bagajele le ai cu dumneata ?

— Da, da, răspunse grabnic Varvara Semeo- novna. Plapuma, pernele, într-un cuvînt, pentru mine și pentru Petea am luat totul.

— Perfect. Noi nici cu asta nu stăm prea bine. Am să-ți dau un bilet pentru Agafia. Este o femeie bună, care știe să se descurce. Ți se va găsi o locuință. **În** curînd scoatem brigăzile **în** stepă... Va trebui să pleci împreună cu ceilalți.

— Mulțumesc... Ah, vă sînt atît de recunoscătoare ! făcu Varvara Semeonovna, ștergîndu-și o lacrimă. Eu... eu voi face tot ce-mi va sta în putință. Peresvetov o însoți îndelung cu privirea. Nu le hotărîse o soartă prea ușoară nici acestei femei și nici fiului ei, fapt, pentru care, de altfel, nici nu șe învinuia.

î7 - Stopi cît TBjli cu ochi! Afînd că-i sosise mama, Petea se supără. „Iar începe răsfațul I gîndi el cu necaz. Dar n-o să-i mai meargă I”

Pe Varvara Semeonovna Petea o găsi în vagonul Agafiei Vasilievna. Ascultă posomorit încurcata povestire a mamei. Pe obrazul ei scofilit de chinuri se prelingeau lacrimile. Petea, adunîndu-și tot curajul, nu se lăsă pradă slăbiciunii și spuse aspru :

— Ce cauți aici, mamă ?

Pentru înția oară îi vorbea astfel. Varvara Semeonovna se lăsă fără putere pe un taburet. Iată-l pe dragul ei PeterLka, după care tînjise atîtea săp- tămîni, nedormind nopțile, chibzuind cum și în ce fel să facă, iată-l pe băiatul ăsta în pufoaică, pantaloni vătuiți și cizme de pînză impermeabilă, iată-l acum cu pielea tăbăcită, cu glasul răgușit... Sever și într-un fel cum nu-l mai văzuse.

—• Nu am putut... Fără tine...

Cu un efort de voință, Petea se stăpîni.

— Nadia a mai fost pe la tine ? Ei, aceea... secretarul comitetului raional.

— Da... vocea maică-și de-abia se auzea.

Petea rîse sec.

— Spunea că nu sînt bun de nimic. Și uite că m-au pus muncitor la remorcă !

S-ar fi crezut, după mîndria cu care rostise aceste vorbe, că postul pe care-l ocupa era de o foarte mare însemnătate.

— Am aflat, răspunse ea încet.

— Și ce ai să faci aici ? întrebă Petea, păstrîn- du-și încă singele rece.

— Directorul m-a repartizat ca bucătăreasă în brigada ta. Mi-a vorbit cu atîta simpatie...

— Asta mai lipsea, mormăi Petea.

— Pot să mă duc și în altă brigadă, făcu zăpăcită maică-sa.

— Ei lasă, că e totuna. Și casa ?

— Am vîndut-o, Petenka. Știi, încep mama să spună cu grabă, am luat pe ea bani buni. Am venit aici cu gîndul că voi cumpăra o casuță și că vom trăi în ea.

Petea dădu din cap cu înverșunare și, întorcîn- du-i spatele, de parcă l-ar fi supărat cu ceva, începu să-i vorbească cu asprime, așa cum Varvara Se- meonovna nu-l mai auzise niciodată.

— înțelege, mamă, aici toată lumea locuiește în vagoane și corturi. O dată era cît p-aci să îngheț. Era al dracului de frig ! Și n-a fost nimic, totul s-a aranjat, nici măcar cu o gripă nu m-am ales. Petea se așază și încep să-i vorbească povățuitor, fără s-o privească : Și îți mai spun încă o dată că noi locuim cu toții în vagoane și corturi... Cum mi-ar sta mie dacă mi-aș construi casă ? Sint comsomolist și trebuie să fiu în rînd cu toată lumea. Să muncesc ca și ceilalți și să trăiesc ca și ei. Varvara Semeonovna stătea cu capul în pămînt, abătută, tot răsucind capetele broboadei.

— Trebuie să mă înțelegi, mamă... Cei care au venit pe pămînturile înțelenite au făcut-o de dragul comunismului, pricepi ? Gîndește-te și la tata, și la fratele meu... Ei au muncit cu toată rîvna pentru că doreau comunismul și aveau încredere în iz- bînda lui. Și eu am aceeași încredere. Varvara Semeonovna dădu din cap. Cele cu privire la comunism le înțelegea, dar ceea ce nu înțelegea era altceva : de ce aici nu 'se poate locui într-o casă proprie, de ce și cum acest lucru ar fi împotriva comunismului ?... Dar se temu să-și contrazică fiul.

— înțelege, dacă e ceva de făcut, apoi e pentru toată lumea, continuă Petea, scoțîndu-și cascheta de schi, adică tot ce-i mai rămăsese din vechea îmbrăcăminte, și-și trecu mina prin păr. Acum în ceea ce privește casa... Trebuie să mă înțelegi... Voi locui în cort pînă cînd direcțiunea îmi va da o locuință.

17*

259

Bineînțeles, dacă o voi cîștiga prin .muncă. Ni s-a spus că, după un timp, noilor-veniți li se vor acorda credite pentru construirea caselor, dar în primul rînd familiștilor. Și e și drept, iar apoi celorlalți. Numai dacă nu voi căpăta și eu o casă, ne-o vom cumpăra.

— Bine, încuviință mama resemnată. Privirea ei alunecă peste pufoaica și cizmele băiatului. Ți-am adus lucrurile, Petenka !

— Of, n-am nevoie de ele, răspunse supărat Petea. Varvara Semeonovna își aranjă părul castaniu- deschis, presărat parcă cu pudră pe la temple, și din nou își puse pe genunchi mîinile ei grele de muncitoare.

— Ei, asta e totul, mamă.

Petea se uită drept în ochii ei. Era jalnică și îndurerată în clipa aceea. Petea nu-și mai putu stă- pîni pornirea și își îmbrățișă mama.

...O oră după aceea el alerga prin sediul central, oprea pe tinerii cunoscuți și necunoscuți și le spunea:

— Știți, a venit maică-mea ! A vîndut casa și a venit aici. Ei, ce spuneți ?

Petea fugea mai departe, iar oamenii surîdeau cu blîndețe, auzind cum peste o clipă spunea același lucru altora, strălucind de bucurie și mîndrie pentru maică-sa, care nu precupețise nimic, părăsin- du-și orașul în care s-a născut și casa în care vie- tuise treizeci și opt de ani încheiați.

Și atât de înduioșător povestea Petea despre maică-sa, că toți se bucurau împreună cu el. Vestea despre venirea mamei lui Petea o aflaseră pînă către seară cu toții. Cite unul mai curios trecea cu o treabă pe la vagonul unde locuia Agafia Vasilevna pentru a face cunoștință cu „mama lui Perepialka”. Cînd urcă creasta unui munte, un om precăut merge cu pasul agale, privind în lături. La stînga sînt stînci ce spînzură deasupra potecii. La dreapta, o trecătoare tăiată de vreo prăpastie fără fund. Drumetul înaintează fie ținîndu-se aproape de stîncă, fie mergînd prin mijlocul potecii. Pasul îi e măsurat, iar gîndul, neconținut la țînta către care se îndreaptă. El își încordează toate puterile și-și socotește toate mișcărilor pentru a atinge cu bine această țîntă.

Și pe Șurka îl atrăgea culmea. Să fie totdeauna și pretutindeni cel dintîi – aceasta era tot ce voia. Dacă și-ar fi potrivit pasul cu drumul pe careul avea de făcut, el l-ar fi putut străbate ca oricare om chibzuit. Șurka mergea însă înadins chiar pe marginea prăpastiei, numai pentru a-i ului pe toți cu nesocotita lui cutezanță. Ca și cum și-ar fi bătut joc de prăpastie, încerca parcă să facă dovada că el e mai puternic decît ea.

Totdeauna îl încînta harababura care însoțește fără doar și poate tot ceea ce abia se creează și se pune la punct. În asemenea împrejurări el își dădea în vileag întreaga-i iscusință. Nu se mai găsea nimeni care să înoate, ca să spunem așa, atât de nestingherit și de sigur ca el, în valurile asmuțite de furtună. Șurka se arunca acolo unde ele clocoteau mai cu furie, iar acest fapt îi dăruia o nespusă fericire.

Dacă clasa punea la cale o excursie în pădure, Șurka făcea totul ca plimbarea să iasă interesantă și veselă. El își ducea prietenii în asemenea desigurii, unde băieții ar fi rătăcit în neștiire dacă Șurka n-ar fi avut unele semne doar de el cunoscute.

Uneori se prefăcea că s-a rătăcit, și clasa rămînea noaptea în pădure. Asta și voia Șurka. Aprindeau atunci focurile, coceau cartofi, iar el, ascuns pe după copaci, mîrîia imitînd un urs, sau urla ca lupul. Și se tăvălea de rîs, auzind țipetele fetelor. Dacă școala hotăra să facă o grădină, Șurka era

îrîmul care lua o lopată și lucra cu încîntare. nainte de examene el se cufunda cu capul în manualele de școală : sirguința îi era dată ca pildă celorlalți. Era admirat, imitat.

Fetele care o făceau pe mironosițele nu-și puteau lua ochii de la el...

Dar nimeni nu băga de seamă că Șurka se dezumfla repede... De la plimbarea în pădure el se întorcea moleșit. După ce sădea doi-trei pomi, zvirla lopata la o parte, fără să-i mai pese de ceva. După ce trecea examenele cu succes, în noul an școlar nu mai făcea nimic, trîndăvea, învăța lecțiile de mintuală, numai ca să scape de ele, provocînd astfel indignarea profesorilor. După ce obținea o mărturisire de dragoste de la fata cea mai cu toane, se răcea repede față de ea. În primele luni de instalare pe pămînturile în-țelenite noutatea a tot ce-l înconjura, sosirea tineretului, de care cu dreptul de „vechi locuitor” el putea să dispună, întîlnirea cu Panar, ivirea Olgăi - toate acestea îl ațîțau grozav nervii lui Șurka.

Tineretul îl recunoscuse tacit drept conducător. El judeca certurile ce izbucneau, nu precupețea cuvintele tari, glumele și snoavele, făcea pe delegatul pe lîngă director, Hromcenko și Omar, în favoarea acelora ce se făceau vinovați de cine știe ce ; ciș- tigase încrederea responsabilului de magazie și era vizitatorul permanent al șefului de stație Balta- baeva și prieten cu ajutorul acesteia.

Bătrînul Nurhan îl trata cu bunăvoință, Ivan Pro- horovici îl adora, Kuzmici nu avea un ascultător mai atent cînd povestea despre viața din trecut a stepei. Proskudin prefera să nu se certe cu Șurka, ca să scape de limba lui ascuțită și necruțătoare. Fermecat, Petea nu-și mai lua ochii de la el. Olga îl iubea cu credință. Și nici Panar nu rămi- nea nepăsătoare la privirile lui, iar Agafia Vasi- lievna nu-l numea pe Șurka altfel decît „fiule” ; Hrebtov, lăcătușul sever de la o uzină cu faimă, era prieten cu el; Afonea Krovlev îl urma pas cu pas ; Penka era gata oricînd să glumească cu fiăcăul cel vesel, iar Goghi, după cum se știe, ajunsese încă din vagon la concluzia că Șurka este o persoană cu totul ieșită din comun. Chiar și Belii, cu toate că îl ura pe Șurka, cedase totuși în fața prestigiului pe care acesta, fără nici un efort, îl cucerise în ochii deștelenitorilor...

În toate aulele kazahe din împrejurimi, în colhozurile și sovhozurile învecinate, Șurka legase prietenii. De cîte ori se ivea prilejul, el obținea de la ei tot ceea ce îi trebuia în clipa aceea. Este adevărat că și el își ajuta la ananghie prietenii, așa cum putea, dar mai adesea îi răsplătea pe toți cu anecdote și povești născocite pe loc cu privire la aventurile sale extraordinare.

De altfel toată viața lui Șurka în ultimii ani fusese un lanț de aventuri, iar dacă el le mai și înfloreă nu o făcea decât ca să fie și mai de crezut...

Numai de Lena se cam temea. I se părea că ea îi ghicea gândurile.

După ce l-a mințit pe Peresvetov cu privire la prăbușirea podului peste care brigăzile lui Hrebtov și Krovlev trebuiau să treacă pe porțiunea răsăriteană, Șurka își spărgea acum capul ca să iasă basma curată din istoria cu Olga. El cunoștea bine caracterul directorului ; acesta nu îngăduia să i se calce ordinul. Peresvetov o trimisese pe Olga la Hijneakov, Șurka îl înșelase, iar pentru a șterge urmele născocise o întreagă poveste. Temindu-se de urmări, Șurka voia să se și pocăiască și să ceară iertare, dar cuvintele lui Peresvetov cu privire la tractoarele ce trebuiau trecute de urgență pe malul răsăritean îi schimbă pe loc toate socotelile.

Să treci un tractor peste pod nu este o treabă prea grea. Să reușești și să răzbați cu el prin riul ce se zbuciumă între malurile înguste, iată cum își va da în vileag Șurka neînfricată-i cutezanță !După-masă Șurka conduse tractorul S-80 spre riul. În urmă veneau trei tractoare DT-54 din brigada lui Hrebtov. Aceste mașini le conduceau Hrebtov, tractoristul corean Kim Țoi și încă un flăcău din Verhnerecenslc.

Acestora li se mai alătură și Krovlev - el mergea dincolo de riul cu scopul de a-și alege un loc pentru tabăra brigăzii sale - și Goghi, care voia să vadă cum o să treacă Troșkin tractoarele peste riul.

Alături de Șurka, în cabină, se așezau Petea și Lena, care se rugaseră să fie luați și ei la această „plimbare”.

Olga îl aștepta pe Șurka la mal.

Șurka opri tractorul.

— Tu pentru ce ai venit ? întrebă el supărat.

— Oh, Șurocika, pentru că, pur și simplu, mi-a fost dor de tine ! Ia-mă cu tine, și ochii Olgăi, strălucind într-un chip deosebit, trădau fără vrerea lor o adîncă bucurie, amintindu-i parcă lui Șurka de ceasurile petrecute în căsuța prietenului.

— ■ Să nu ne vadă Peresvetov, mormăi jenat Șurka.

— El a și plecat. Hai, Șurocika !...

— Dar ce nevoie ai tu să mergi cu noi ?

— Dar pe Petea și pe Lena i-ai luat!

— Bine, se îmblînzi Șurka. Urcă-te mai repede în cabină.

Olga se așeză lîngă Petea și Lena. Peresvetov o numise pe Lena socotitor în brigada lui Afonea Krovlev, al cărui lot era la marginea de miazăzi a porțiunii răsăritene. Petea se bucura ; brigada lui Belîi și aceea unde va lucra Lena erau despărțite numai de apa riului.

Sosiră și celelalte mașini. Tractoriștii făcură roată în jurul lui Șurka. Acesta privea, intunecat, riul.

Locul acela era lat de șaizeci de metri și nu prea adînc ; desigur de stuf de la celălalt mal îngusta curentul apei cu vreo zece metri.

Dar zăpada se topea sub soarele fierbinte, și torente vesele, năvalnice, se revărsau în riul, iar nivelul apelor urca ceas de ceas.

Șurka nu se așteptase ca lucrurile să ia o asemenea întorsătură. După ce se oferise să treacă tractoarele dincolo, alergase imediat la riul și alesese un loc îngust și mai puțin

adînc. Dar atunci tabloul era cu totul altul : apa de lîngă mal abia de ajungea la o treime din înălțimea celor mai lungi tulpini de stuf, care acum erau acoperite mai mult decît pe jumătate.

Dar nu adîncimea îl speria pe Șurka.

Pe acele meleaguri zăpada zăbovea uneori, pe la marginile malurilor, pînă în iunie. Rămînea vreme îndelungată așa, la adăpostul malurilor abrupte, întărindu-se ca gheața. În fața ochilor lui Șurka torentul furtunos rupea bucăți din blocurile de zăpadă ce alunecau cu o cumplită iuțeală, purtate de valurile riului. Iată, chiar în momentul acela, prin fața lor trecu, trosnind amenințător și rotindu-se în vir- tejul apei, matahala unui sloi de gheață. Dar nici așa nu era lucrul cel mai înspăimîntător. Cam la șapte sute de metri de locul pe care stăteau tractoarele, riul făcea o cotitură bruscă. Acolo, pe fișia îngustă a unei meandre, se strînsese gheață și blocuri de zăpadă, la care se alăturau mereu altele, aduse din susul apei. „Ehei, gîndi Șurka, și dacă se pornește cumva, atunci să te ții, Alexandr Makarovici.”

Și totuși de o retragere nici nu putea fi vorba. Șurka reveni la tractoriști și la Goghi, care urmărea cu îngrijorare serpuirea riului.

— Va să zică, iată ce vom face, băieți. Am nevoie de un cablu de oțel de vreo optzeci de metri și de o frînghie zdravănă de vreo șaizeci de metri.

Găsim așa ceva în gospodărie, tovarășe șef ? întrebă Șurka, întorcîndu-se către Goghi.

— Frînghie este, dar cablu așa lung nu avem, însă îl putem alcătui din bucăți.

— Foarte bine. Hai, tovarășe Ceacivadze, dă o goană pînă la gospodărie. Și adu-mi de la dugheană o litrișoară. Șurka scoase din buzunar o hîrtie mototolită de douăzeci și cinci de ruble. Și aleargă, căci curgerea sloiurilor nu-i așteaptă nici măcar pe șefi.

Goghi sări pe motocicletă și peste o jumătate de oră se întoarse cu un camion cu cablu.

Șurka cercetă soliditatea racordărilor, se încre- dință că nodurile sînt bine făcute și legă frînghia de cablu.

— Acum ascultați-mă, fraților, zise el. Iată, de acest capăt al cablului vom lega un S-80, iar celălalt capăt îl voi trage dincolo, cînd voi trece riul înot. Vedeți dincolo pe mal un stîlp de piatră ? S-a pus cu o mie de ani în urmă, de parc-ar fi știut

oamenii cum îl vor scoate din încurcătură pe tovarășul Troșkin Alexandr Makarovici. Voi răsuci cablul în jurul stîlpului, voi aduce capătul înapoi, înot, și-l vom lega de tractoarele tale, Hrebtov. Apoi mă voi așeza în cabina lui S-80. Voi vă veți pune în mișcare tractoarele, veți porni în direcția opusă, și în felul acesta mă veți trece pe celălalt țărm. Iar S-80, tot pe cablu, va trage spre malul celălalt mașinile voastre. E limpede ?

- Numai dacă nu-l vei da la fund, remarcă sever Hrebtov.
- Fundul este de piatră, l-am verificat, replică Șurka.
- Ia seama să nu răcești, zise Goghi. Prea ești curajos, după cum te văd.
- Poate că n-o să pățesc nimic ! Se întîmpla să facem baie împreună cu băieții chiar pe gerul Bobotezei. Și eu nu înot mai rău decît o balenă.

Șurka nu mințea. Înota bine încă din copilărie, iar de cînd visa să poarte un chipiu cu galonul de aur, se antrenase cu îndrjire la înot.

- Totuși, mai cu prudență, remarcă Goghi.
- Fii liniștit, tovarășe șef, nu voi înșela așteptările.

Îndesatul Kim Toi zise :

- Năstrușnică născocire, Troșkin. Trebuia să trecem tractoarele pe pod.
- Tu să taci ! îl repezi Șurka. „Pe pod !” Podul este rupt.
- Nu e rupt. Doar ieri l-am trecut.
- Asta a fost ieri. Dar acum nu vezi ce munți de gheață se rostogolesc încoace ? Asta este. Șurka se apropie de tractorul său și strigă prietenilor, care ședeau în cabină : Dacă vă e teamă de o baie nu prea călduță, coboriți.
- Asta e ! Nu plec nicăieri ! Merg cu tine, Șuro- cika. Și Olga dădu din cap a împotrivire.
- Și eu, declară Lena. Trebuie neapărat să dau o raită pe celălalt mal, ca să văd unde voi lucra, că doar n-am venit aici să fac turism.
- Ei, dacă-i așa, atunci rămînem cu toții, o susținu Petea.
- Hai, fie, lua-v-ar naiba !

6

Șurka își scoase pufoaica, cizmele și cămașa, legă solid capătul frîngiei de curea, lovi cu palma fundul sticlei de o jumătate, o destupă și, după trei înghițituri zdravene, își făcu vînt și se aruncă în apă.

Dintr-o dată simți că îl arde ca focul. Șurka prinse din rășputeri a da din mâini și din picioare. Prin mișcările largi ale brațelor și prin opintirile zdravene ale picioarelor izbuti să biruie aprigul torent al apelor reci de primăvară, iar peste câteva minute ajunse pe malul celălalt. După ce, scuturându-se, mai jucă puțin în loc, Șurka scoase frînghia, trase cablul legat de ea, petrecîndu-l în jurul stîlpului de piatră, apoi se cufundă din nou în apă.

După ce ieși la loc uscat, își scoase pantalonii și rufele ude, își puse pantalonii pe care i-i dădu Goghi, cămașa și cizmele și începu să alerge din rășputeri în jurul tractoarelor.

Între timp Hrebtov cu ajutorul lui Kim Toi și Afonea fixau cablul la tractorul DT-54. De la acest tractor întinseră cablul la cel de-al doilea, iar de aici, la al treilea.

— Acum, începu Șurka, clătănind încă din dinți și abia pronunțînd cuvintele, eu mă voi urca în cabina lui S-80. Pînă la rîu voi ajunge prin puterea motorului, iar apoi să începeți voi să trageți.

Șurka se urcă în cabină, puse tractorul în mișcare, se apropie de mal și făcu un semn cu mîna. Trei motoare de tractor urlară, cablul se întinse, și S-80 intră în rîu. Șenilele atinseră apa ce se despică suierînd minios.

— Vă aduc la cunoștință că sezonul de ștrand este deschis, surise Șurka, cînd tractorul, învingînd rezistența torentului, depăși mijlocul rîului.

Și în clipa aceea o puternică lovitură se abătuse asupra tractorului. Mormanul de gheață îngrămădit la cotitura rîului se surpă. Sloturile de zăpadă și blocurile de gheață împotmolite în îngustul gîtlej se năpustiră în josul apei. Tractorul se opri. Lui Șurka i se păru că s-a rupt cablul.

„M-am dus pe copcă !” îi trecu fulgerător prin minte.

După o clipă, cablul se întinse din nou, și tractorul începu să se apropie de tîrm.

Ieșit din apă, Șurka strigă băieților ce stăteau pe mal:

Acum, ascultați-mă. întoarceți tractoarele spre râu. Agățați cablul. Vă voi trece peste râu ceva mai la stînga.Șurka fixă capătul cablului care era la el de un cîrlig, la spatele lui S-80. într-adevăr, mai la stînga de locul unde Șurka era cît p-aci să se scufunde cu S-80 apa, nu era de loc adîncă : torentul amenințător, după ce răzbătuse prin gîtlej, o pornise la vale. Pe malul răsăritean, Lena, Olga și Petea, hohotind de ris și întăritîndu-se, se jucau de-a prinselea. Afonea, luîndu-i cu el pe Lena și pe Goghi, plecă pe lotul lui. Acolo rămaseră pînă seara. în timpul acesta Șurka aprinsese un foc, își uscase îmbrăcămintea și flecărea cu tractoriștii, care îl lăudau în fel și chip. Se întoarseră acasă, pălăvrăgind vesel. Petea admira curajul lui Șurka, dar Goghi îl lăuda mai cu măsură. După ce se depărtară cu vreo sută de pași de mal, Petea se întoarse înapoi. Zăbovi multă vreme tpt privind riul și chibzuind la ceva. „Aici ar trebui făcut un pod”, gîndi el. ...Peresvetov sosi din stepă pe cînd se întuneca. La sediul central se vorbea numai despre fapta vitejească a lui Troșkin, admirîndu-î-se curajul și stăpînirea de sine în acel ceas de grea cumpănă. Peresvetov telefonă la haltă și îl chemă pe Omar. — Vino, Aimanov, e timpul să întrunim oamenii și să alegem comitetul de întreprindere. Aici, la râu, Troșkin s-a evidențiat, adăugă el. Băieții doar că nu-l poartă pe brațe. într-un cuvînt, strașnic băiat. **CAPITOLUL v** După ce se instală în noul loc, Skrișneak hotărî să-și viziteze „parohia”. „Parohia” lui Skrișneak era vastă : sovhozuri, colhozuri, două S.M.T-uri, fabrici ele cărămidă și altele de mai. mărunte dimensiuni,,. Cînd te gîndești numai ce înseamnă o singură haltă, unde de-a lungul liniilor vezi grămezi de case prefabricate, de material de construcție, ciment, lăzi cu piese de mașini și spre care în fiecare zi se îndreaptă coloane de camioane ! Construcția silozului de cereale, al cărui turn se și înălța deasupra clădirilor scunde ale haltei, mergea încet. Skrișneak era văzut des pe acolo ; se certa cu antreprenorul, ținea ședințe cu șeful șantierului. În raion mai erau douăzeci și șase de organizații de partid, tot atîtea organizații de Com- somol, sindicale și alte organizații de masă, sport, cultură... Skrișneak începu să inspecteze partea sudică a raionului. Pînă la sovhozul cel mai îndepărtat, „Jelinnii”, erau optzeci de

kilometri. În raion se aflau cinci mari gospodării, răsirate de-a lungul șoselei principale și ceva mai la o parte.

Roua nu apucase încă a se zvînta, cînd Skrîjneak părăsi centrul raional. Ca un val egal, verde, parcă fugea în urmă negara. Mai departe de drum se vedeau corturile și vagoanele care alcătuiau taberele brigăzilor.

Skrîjneak se gîndi că nu ar fi rău să treacă pe la brigăzi, dar, după ce își aruncă o privire pe cadranul ceasornicului, înțelese că dacă se va opri la fiecare nu o să ajungă pînă la „Ielinnîi” nici într-o săptămînă.

Soarele se ridica tot mai sus, dogorind destul de puternic în clipa în care Skrîjneak se apropie de sediul central al sovhozului „Pervomaiski”.

Acolo nu era nimeni din conducerea sovhozului - toți erau pe la brigăzi sau plecați la haltă, ca să ia în primire diferite bunuri, așa declară conta- bilul-șef, care ședea cu Kogan.

— Dar dumneata de ce ești aici ? îl întrebă Skrîjneak pe Kogan.

— Kiril Ilici m-a învoit. Fac cunoștință cu starea economică a vecinilor.

— Nu mai spune ! se minună Skrîjneak. Și de ce, mă rog ?

— Ca să învăț ceva, și pe viitor să evit fel de fel de greșeli. O singură minte e bună, două sînt și mai bune, iar în ceea ce-l privește pe tovarășul Kozî- riiov, și Kogan făcu un semn cu capul spre conta- bilul-șef al sovhozului „Pervomaiski”, el este un om cu mare experiență. Nu ca mine, ageamiu.

Kozîriiov, un bărbat uscățiv, serios, cu părul lins pieptănat cu cărare, salută cu sfială.

— Și de mult ești aici, tovarășe Kogan ?

— Ea treia zi. Am lăsat în locul meu pe funcționarul de la contabilitate și acum călătoresc.

— Ce să zic, bună treabă !

— Sigur că da. De exemplu tovarășul Kozîriiov, după cum se vede din dările de seamă, trebuie să iasă foarte ieftin cu aratul unui hectar de țelină. Dacă am ara fiecare hectar cu cinci copeici mai ieftin, socotiți și dumneavoastră ce economie s-ar realiza la treizeci de mii de hectare. Este interesant de știut cum obțin ei această economie.

Skrîjneak își înclină cu considerație capu-i ras chilug.

— Parcă mi-ai spus că ești în călătorie... care va să zică nu stai numai la „Pervomaiski” ?

— Am mai fost la două colhozuri, nu departe de aici.

— Tovarășe Koziriov, hai să vizităm gospodăria, spuse
Skrjineak.
Koziriov luă registrul și ieși din vagon, lăsându-l pe Kogan să
chibzuiască asupra dărilor de seamă și a statisticilor.

— Skrijneak mergea repede, ostășește, și Koziriov abia se ținea după el. Oprindu-se lângă atelierul de reparații, Skrijneak ceru să se pornească motorul primului tractor asupra căruia își oprise privirea. După ce ascultă cum funcționează motorul, spuse supărat :Bat tacheții. Unde este inginerul-șef ? Ce face ? Da ce, asta e reparație ? Și, fără ca acesta să fie vinovat, se repezi la Koziriov. Copeici știi să economisești, dar cum supraveghezi reparația tractoarelor ? Aproape că nici nu asculta explicațiile șefului de atelier, care spunea că tractorul fusese adus tocmai ca să i se înlătore defectiunile.

— Trebuiau înlăturate înainte, observă sevei Skrijneak. Șeful atelierelor nu găsi ce să răspundă. Skrijneak mergea mai departe, oprindu-se lângă fiecare grămăjoară de gunoi și dojenindu-l pe Koziriov pentru murdăria din sovhoz.

— Spune-i lui Ivanov să se încredințeze cu ochii lui dacă toate tractoarele sînt gata pentru arat, spuse Skrijneak urcîndu-se în mașină.

Trecuse de ora zece cînd Skrijneak plecă din „Pervomaiski”. „Ce să spun, gîndi Skrijneak. Inventiv e acest Peresvetov. Și-a trimis contabilul la vecin ca să împrumute înțelepciune ! Și găsește timp. Iar eu din zori pînă seara mă fiți pe loc, în birou.”

— Tolkunet, zise el cu voce tare.

— Poftim ? întrebă șoferul.

— Nimic, răspunse bosumflat Skrijneak. Mergi mai repede. Te învîrtești pe loc ca o musculiță într-o seară de vară.

Șoferul se infurie. El conducea mașina cu o mare viteză, făcînd-o să dea tot ceea ce putea. „Și tot nu poți să-i faci pe plac !” Șoferul spori viteza.

Mașina începu să se hurduce pe la hăpuri,

— Unde gonești așa ? înjură Skrijneak. Ar trebui să fii pe remorcă și nu să conduci o mașină.

Mai departe merșeră în tăcere.

Skrijneak gîndea : „La «Telinnî» rămîn vreo trei zile. Iar în drum trec pe la sovhozul «Doku- ciaeuka». La comitetul raional s-a depus o plîngere împotriva secretarului organizației de partid, trebuie să văd ce e acolo. Și nici la «Otradnoe» n-ar strica să fac o vizită. Se spune că directorul s-a certat cu toți oamenii din sovhoz...”

Și atunci își aduse aminte că în sovhozul „Molo- diojni” s-a născocit ceva pentru perfecționarea plugului.

— Cit e de aici pînă la „Molodiojni” ? îl întreabă el pe șofer.

— Vreo patruzeci de kilometri și ceva. Drum mai rău nici că se poate.

— Nu-i nimic, răzbim noi. Cotește spre „Molodiojni”.

3

La sovhoz sosiră cam peste două ore. Drumul se dovedi, într-adevăr, a fi tare prost.

În birou, nimeni. Numai o muscă învîiată zumzăia plicticos și se zbătea în geam... în timp ce paznicul dormea cu capul pe o masă de scris. Skrijneak îl trezi zgîlțindu-l.

— Unde e conducerea ?

— La masă, pesemne, zise paznicul căscînd cu poftă.

— Fuși la Fedorenko, spune-i că a sosit secretarul comitetului raional. Și cheamă-l și pe ingine- rul-șef.

§73

Pînă ce sosiră la birou directorul și inginerul-șef, Skrijneak avu răgazul să fumeze cinci pipe și să învețe pe de rost lozincile de pe pereți.

18 - stepă cit vezi cu ochii

— Pe unde umblați ? se repezi la ei Skrijneak.

— Am fost la masă, Stepan Trofimovici, spuse, după ce dădu bună ziua, directorul, un om îndesat, îmbrăcat în manta și cu pălărie pe cap. Doar cît am mîncat și am dormit și a și venit în goană paznicul.

— Noaptea se doarme, ripostă cu minie Skrijneak.

— E visul nostru să dormim o noapte întreagă, zîmbi inginerul-șef. E a șaptea noapte de cînd sin- tem în picioare, tovarășe Skrijneak. Știi și dumneata cum e la țelinis.

— Și cine v-a spus că la țelinis noaptea trebuie prefăcută în zi ? întreabă supărat Skrijneak.

— O asemenea directivă n-am primit, rîse directorul. Dar împrejurările ne silesc, tovarășe Skrijneak. Inginerului meu șef parcă înadins i-a venit în gînd să se ocupe de invenții...

Stăm tot timpul în ateliere, unde, după cum știi și dumneata, cutare lucru lipsește, cutare trebuie să împrumuți de la vecin.

— Tocmai pentru asta am venit, ca să vă văd invenția, spuse Skrijneak, îmblinzindu-se.

— Poftim.

Skrjineak se uită la ceas. De aici și pînă la „Te- linnii” erau șaptezeci de kilometri, și ceasurile trecuseră de patru. Inginerul era nervos în timp ce-i povestea lui Skrijneak despre invenția sa, la fel ca și directorul, văzînd că secretarul comitetului raional se grăbește.

Skrjineak nu-l lăsă pe inginer să-și isprăvească vorba.

— N-am înțeles nimic, mărturisi. Voi trimite specialiști, ca să se lămurească mai bine decît mine, și apoi vor raporta comitetului raional, iar dacă isprava pe care ați făcut-o merită ceva, o vom recomanda sovhozurilor. Și se îndreptă cu pas grăbit spre mașină.

— Am fi vrut să stăm de vorbă cu dumneata, tovarășe Skrijneak, zise directorul oprindu-se lîngă mașina cu dublă tracțiune a comitetului raional. Sînt fel de fel de probleme în legătură cu începerea aratului. Am fi vrut să ne sfătuim.

— Aș fi bucuros, dar mă grăbesc să ajung la Hamzatov. De două săptămîni îmi tot propun să merg la el și tot nu apuc să mă urnesc din loc. Vreau să rămîn acolo două-trei zile.

— Și la noi ai fi putut rămîne trei zile. Ce-i „Te- linnii”, ce-i „Molodiojnii” - totuna, făcu inginerul.

— E drept, dar i-am făgăduit lui Hamzatov să fiu neapărat azi la el. Veniți la mine către sfîrșitul săptămîinii, că doar n-o fi foc dacă mai aminăm vorba.

— Ba chiar așa, foc, nu alta, Stepan Trofimovici. De pildă, alimentele. Uniunea raională a cooperativelor de consum ne omoară. Directorul era supărat pe Skrijneak. De cîte ori n-avuseseră ei neapărată nevoie de sfatul secretarului comitetului raional !

— Dacă mă voi ocupa de fleacuri, dragă prietene, niciodată n-o să apuc să fac o treabă. Stăruie tu singur pe lîngă Uniunea raională de consum.

— Am stăruit cît am putut, răspunse sumbru directorul. Dar ce folos !

18*

275

— Bine, cînd mă voi întoarce la centrul raional stau eu de vorbă cu ei. Așa că acum rămîneți cu bine. Și Skrijneak închise portiera mașinii. Dă-i drumul !

La „Telinnii” au sosit în puterea nopții. În drum, de cîteva ori a fost nevoie să despotmolească mașina din noroi.

întreaga așezare era adîncită în beznă, doar la birou mai
 licărea o lumină. Un flăcău tînăr citea la lumina palidă a
 becului electric.

— Salut, zise zgomotos Skriĵneak, intrînd în birou.
 Hamzatov doarme ?

— Doarme, tovarășe Skriĵneak.

— Dar tu cine ești ?

— Secretarul organizației de Comsomol.

— Fii bun și du-te pînă la Hamzatov de-i spune că am
 venit. Să-și ia cheia de la birou, că avem de făcut unele
 treburi. Am venit la voi pentru vreo două zile.
 Abia plecase flăcăul, cînd sună telefonul. întrebau dacă a sosit
 tovarășul Skriĵneak.

— Skriĵneak la telefon. Cine vorbește ?

Se telefona de la comitetul raional. Sosise o telegramă
 urgentă și importantă.

— Trebuie să veniți, Stepan Trofimovici.

— Dar ce e în telegramă ?

— Nu pot să spun prin telefon.

Skriĵneak începu să bombăne. „Am vizitat parohia de m-am
 omorît !”

— Bine, stau de vorbă cu Hamzatov și mă întorc îndată.
 Skriĵneak îl așteptă pe Hamzatov vreo patruzeci de minute, și
 în acest răstimp răsfoi o carte lăsată pe masă.
 Secretarul se întoarse. Skriĵneak nu-l observă din prima clipă.
 Flăcăul tuși ; Skriĵneak tresări.

— A-a, tu ești ? L-ai trezit pe Hamzatov ?

— Nu, tovarășe Skriĵneak. Și eu, și nevastă-sa îl tot
 zgîlțuim, dar el... ne dădea dracului.

— Dar i-ai spus că a sosit secretarul comitetului raional ?

— Bineînțeles. Băiatul începu să se mute de pe un picior
 pe celălalt.

— Ei, nu mai lungi vorba ! se oțări la el Skriĵneak.

— Ahmet Rasulovici mi-a spus că el trebuie să se scoale
 mîine înainte de răsăritul zorilor, și să se culce și Stepan
 Trofimovici. Acest lucru, spunea, nu e de loc vătămător.
 Skriĵneak izbucni în rîs.

— N-a dormit de cinci nopți, adăugă secretarul
 organizației de Comsomol, parcă scuizîndu-l pe director. Tot
 prin brigăzi...

— Ce să-i faci ?! Trebuie să înțelegi omul. Spu- ne-i că vin mâine.

Nici a doua zi, nici a treia zi, Skrițneak nu reuși să ajungă la Hamzatov. Secretarii comitetelor raionale, directorii sovhozurilor și secretarii organizațiilor de partid fuseseră convocați la o consfătuire la Alma-Ata.

CAPITOLUL VI

De dincolo de fereastră venea susurul ritmic al pîrîului de munte. Lui Peresvetov i se părea că plouă egal, fără încetare, liniștitor.

Nimic nu tulbura tăcerea aceluia ceas de înserare. În odaia vastă din casa de odihnă a consiliului de miniștri se auzeau numai rareori voci, care răzbăteau de undeva de jos. Cîneva trecea pe coridor, pășind ușor pe covorul moale, iar de dincolo de perete se auzea bombănitul abia deslușit al crai-nicului de la radio.

Peresvetov sorbea cu desfătare liniștea din juru-i. Abia acum, stînd într-un pat comod, înțelese el cît de crunt se chinuise în lunile ce trecuseră în zbor și ce bine este că poate și el să se odihnească cinci-sase zile, să meargă la cinematograful, la teatru, sau să hoinărească prin magazine.

Această cameră uriașă o împărțea cu Hîjneakov. Zugrăvită cam strident de pictor și mobilată de oameni al căror gust era departe de ceea ce contemporanii înțeleg prin atmosferă plăcută, ea îi părea lui Peresvetov culmea confortului. O oglindă înaltă, cu ramă în stilul negustorimii din Ciuhloma, un fotoliu enorm, scaune cu funduri de catifea roșie, un imens dulap și pături semiduble din lemn poleit, culorile prea vii ale covorului de pe jos, noptierele și taburetele lipsite de grație - toată această creație lipsită de talent și grosolană a meșterilor de mobilă nu-l stingherea de loc pe Peresvetov. În schimb, însă, toaleta era la trei pași, iar jos, o sufragerie cu fețe de masă curate și o mîncare de care Peresvetov se dezobișnuise.

— Da, am avut noroc, zise el cu voce tare. Eh, dacă s-ar putea trăi astfel o lună, două !

Peresvetov se întoarse pe partea cealaltă ; arcurile somierei răsunară sub greutatea trupului său. Pipăind, găsi țigările pe noptieră, luă una pe care o aprinse și trase fumul adînc în piept.

întunericul se făcea tot mai des, lucrurile își pierdeau preciziunea conturilor, și tot mai palide deveneau culorile covorului.

Peresvetov se sculă, bău puțină apă minerală, se apropie de fereastră și dădu la o parte perdeleta. Stelele parcă își făceau cu ochiul deasupra piscurilor lui Ala-Tau, în vreme ce lumina lunii scălda colinele pe care tinerii meri se cățarau în șiruri dese către culmile în pantă lină. Un val de aer răcoros parcă îl scăldă pe Peresvetov. Se culcă din nou, dar, nefiindu-și somn, îi veniră în minte fel de fel de gânduri despre sovhoz : oare cum se descurcă oamenii fără el?

Peresvetov drăcu.

„Măcar șase zile să nu mă mai gândesc la ce m-am înhămat pentru toată viața.”

Neliniștit, se tot frământa în așternut : „Dacă aș putea adormi!” Stinse țigara, se întoarse cu fața la perete, trase plapuma până sub bărbie și închise ochii.

„Interesant, unde o fi dispărut Matvei ? Ah, da, s-a dus la fosta lui nevastă... îmi inchipui câtă plăcere îi face acest lucru ! Avea o înfățișare, ca să spun fără ocol, nu prea strălucită !” Și Peresvetov rise înfundat.

Se întoarse cu fața în sus, pironindu-și ochii în tavan. Îl străfulgeră un gând care până acum nu-i venise în minte. Iată, sint cinci luni de când era singur și nici măcar nu se simțea atras de vreo femeie...

„Ce drăcie o mai fi și asta ? se neliniști el. Uite, așa te cufunzi până în gît în fel de fel de treburi, te usuci, și apoi n-ai decît să-ți iei rămas bun de la tot ce e omenesc... Măcar de mi-ar plăcea cineva !”

Jos, răsună bătaia prelungă a pendulei. „Unsprezece, și el încă n-a venit.”

În coridor se auziră pași nesiguri, tîrșiți. Cineva deschise larg ușa și bîjbîi îndelung pe după perdeaua de catifea tot căutînd, fără succes, comutatorul.

2

— Tu ești, Matvei ?

Nu se auzi decît un mormăit nedeșlușit.

— De ce dracu faci pe prostul ? rise Peresvetov. Mîna tot mai bîjbîia în dosul perdelei.

— Ce e cu tine, nu cumva ești beat ? Peresvetov se sculă, se apropie de ușă, răsuci comutatorul. Globurile lămpii revărsară lumină în odaie. În fața lui stătea Hijneakov, rezemat de perete. Desprinzîndu-se cu chiu, cu vai, se trînti în fotoliu, înecat de un rîs beat, fericit.

Peresvetov îl privi, clătîină din cap și se culcă din nou.

— Unde ai reușit să te chercheleşti în halul ăsta ?

— Acolo ! Lui Hijneakov i se împleticea limba în gură.
Acolo ! mai spuse el, făcînd un semn cu mîna în văzduh. Cu Borka...

— Cu care Borka ?

— Cu asta... cu ginerele, bolborosi Hijneakov și din nou izbucni în rîs. Dînsa este... ehei! Parcă a ghicit. La dracu în praznic, la băiat, aha-ha !

— Ai putea să legi ca lumea măcar două cuvinte, dacă vrei ca să te înțeleg ? spuse supărat Peresve- tov. Cine e dînsa ? Care praznic ?

— N-nevasta, bolborosi Hijneakov. Valeria. Înțelegi, mă duc la ei, acasă e fiica. „Bună ziua, zic, Vera Matveevna, uite c-am venit și eu. Dar unde e fosta mea, cea de dumnezeu hărăzită ?” Aici... aici intră Borka, ginerele. „Ah, zice, tata, salut, de prin ce meleaguri ?” Și tot așa... pilit. Fiica se repede la el și... așa și pe dincolo, iar el face zarvă : „A plecat, tăticule, soacra, a plecat la mama dracului, să mergem împreună să bem de bucurie. Ea mi-a mîncat ficatîi.” Fata s-a făcut verde de-a binelea și ne-a... ne-a dat afară ! Iar noi ne-am dus la restaurant, nu mai știu la care anume, dar asta n-are nici o importanță. Poți să-ți închipui, Kiril, s-a aranjat ! Mergeam și gîndeam, o să fie scandal... Cînd colo dînsa a plecat ieri la băiat, în Ural. Ei, și ne-am cherschelit de bucurie...

— Felicitări. Și eu care stăteam așa culcat și te plîngeam.

— S-a aranjat !

Hijneakov băgă mîna în buzunarul paltonului și scoase cu greu un pachet de țigări „Kazbek”, apoi ajunse cu chiu, cu vai pînă la patul lui Peresvetov, unde se prăbuși la picioarele acestuia.

— E-ei nu, frate, du-te ! Peresvetov îl zgîlți pe Hijneakov. La culcare, Matvei, la culcare, mîine am să te scol devreme. Hijneakov se ridică pe jumătate, se uită prin cameră, îl privi atent pe Peresvetov și se ridică în picioare cu hotărîre.

— La culcare ? Ți-ai găsit prostul... Să mergem la cantină să bem ! Haide, Kiril, zău, hai, dacă mă iubești. Pentru plăcerea mea.

— Nu vreau. Și ție îți ajunge. Uite cum te-ai îmbătat. Peresvetov dădu din cap cu dojană. Ei, niciodată n-aș fi crezut...

— Ah, dracul s-o ia, mormăi Hijneakov, fără să-l asculte pe Peresvetov. O s-o chem pe Kedrova. O iubesc, și basta ! Peresvetov, chicotînd, îl ridică, îl conduse la pat, îi scoase cizmele, stînsse lumina și se culcă.

După ce sforăi puţinţel, Hijnakov se cufundă într-un somn liniştit şi calm.
Luna se uita prin fereastră, lăsînd pe masă o pată de lumină. Raza aurie se tîri apoi mai departe şi se tolăni pe covor, unde rămase încremenită ca o fişie lată, luminoasă.
Ropotul pîrului de munte deveni mai limpede, şi în cele din urmă, sub paşnicu-i murmur, Peresvetov adormi.

S Dimineaţa consfătuirea reîncepu.
Directorii şi secretarii organizaţiilor de partid din sovhozuri, secretarii comitetelor regionale şi raionale şi reprezentanţii organizaţiilor sovietice, de Comsomol şi altele, miniştri, preşedinţi de colhozuri şi numeroşi oaspeţi ocupau sala de spectacole a teatrului „Abai”. În timpul pauzelor, în foaierele vaste şi la bufete se auzeau un necurmat vuiet de voci, explozii de ris, vorbirea guturală a kazahilor, graiul melodios al ucrainenilor, cel cu accentul pe litera „a”, al bieloruşilor, exclamaţiile vehemente ale gruzinilor. Veniseră cu toţii din regiunile apropiate şi îndepărtate ale Kazahstanului, unde pînă nu demult oamenii trăiau într-o linişte netulburată de nimic. Colhozurile şi douăzeci de sovhozuri mari cerealiere creşteau vite şi livrau statului, toamna, cam vreo sută de milioane de puduri de grîne.

Și deodată totul se răsturnă. Într-un timp nemaipomenit de scurt trebuiau construite sute de noi sovhozuri, trebuiau primiți mii de noi-sosiți și o cantitate uriașă de mașini, și să se desfășoare construcția unor întreprinderi ce se numărau și ele cu sutele.

Huruitul necurmat al coloanelor de tractoare spulbera liniștea adormitoare a aulelor. Pe întinsul stepei pustii se însemnau cu pari amplasamentele viitoarelor așezări. Pe șantierele de construcții forfoteau mulțimi de oameni...

Nu în culise, ci pretutindeni, în auzul întregului popor, începu să se vorbească despre cel de-al doilea Magnitogorsk la Temir-Tau. La cîțiva zeci de kilometri de Kustanai, geologii prospectaseră zăcăminte de minereu de fier. Se ridicau în înălțimi secțiile uzinelor de cupru de la Balhas.

Au început să se ocupe de Irtiș : era nevoie de apă pentru a aproviziona Ekibastuz ¹³, ul, minele aurifere și carbonifere, gigantul metalurgic de la Karaganda. Se vorbea despre canalul Irtiș-Te- mir-Tau.

Kazahstanul își deschidea cămărilor, pline doldora de nenumărate comori : grîne pe pămînt, minereuri prețioase și cărbune în subsolurile lui.

Iar eșaloanele aruncau către stații, către halte și către haltele de încrucișare sute, mii și zeci de mii de oameni tineri. În urma tineretului mergeau mașinile într-o avalanșă într-adevăr nemaivăzută. Com- somoliștii veneau pe terenurile înțelenite, agricole și industriale. Țăranii își trimiteau copiii, care o dată cu laptele supseseră și experiența părinților și a bunicilor. Intelectualitatea dăruia Kazahstanului pe fiii și fiicele ei, înarmați toți cu cunoștințe. Muncitorii, ca întotdeauna, își trimiteau tinăra generație în chiar focul evenimentelor. Așa a fost cînd Rusia respingea pe intervenționiști și pe generali albi, așa a fost cînd se desfășura lupta pe viață și pe moarte împotriva fascismului. Părinții și buncii căleau armele cu care fiii doborau apoi pe vrăjmașii patriei.

Academicieni, profesori și tot felul de tehnicieni soseau la Alma-Ata, Kustanai, Akmolinsk, Pavlo- dar, Karaganda, Abșansk, dormeau prin birouri, prin coridoarele ministerelor și ale comitetelor regionale de partid, pentru că hotelurile erau ticsite.

Și toată lumea se grăbea spre pămînturile înțele- nite, spre mine, spre șantiere. Mijloacele de transport erau neîndestulătoare, șoferii parcă erau buimaci tot cutreierînd drumurile ziua și noaptea. Casele de bilete de prin gări erau

luate cu asalt. Academicienii cu barbă albă se urcau în camioane și, cu voci subțirele de bătrâni, țineau isonul tinerei gârzi :

Toată Rusia am cutreierat-o acu pe sus, Prin toată Siberia trecut-am pe jos...

Ofensiva se desfășura pe un spațiu care ar putea să cuprindă citeva state europene. Se zgâlțâia zdravăn oblomovismul¹⁴, se lua în batjocură manilovismul¹⁵. Muncește și nu încurca pe alții !

Totul e subordonat unui singur țel. La punctul de comandă de la Alma-Ata nimeni nu închide ochii pînă în zori. Iar cum se crapă de ziuă se pleacă sau se zboară spre regiunile pămînturilor înțelinite, pe șantiere, cu scopul de a veni în ajutor prin sfaturi înțelepte, a asculta sute de proiecte, a găsi soluții pentru situații ce par a fi fără ieșire...

În prezidiul consfătuirii stăteau secretarii Comitetului Central al Partidului Comunist din Kazah- stan, secretarii comitetelor regionale de partid și un kazah înalt și frumos – președintele consiliului de miniștri al republicii.

Hromcenko, sosit cu Peresvetov, fu ales în prezidiu ; el schimbă citeva cuvinte cu ministrul republican al agriculturii. Peresvetov fu izbit de surprinzătoarea lor asemănare. Și unul, și altul erau masivi, cu părul creț ca blana de miel, amîndoi. oacheși, năsoși.

Apoi ministrul agriculturii ieși la tribună. Cifrele pe care le citea îl făceau pe Peresvetov să dea din cap. Trei sute treizeci și șapte de sovhozuri, create în doi ani, milioane de hectare de țelinis gata arat, unelte și mașini sosind în uriașe avalanșe din inima Rusiei – toate acestea erau într-adevăr uluitoare pentru oricine.

¹⁴Oblomovism – de la Oblomov, personaj din romanul cu același nume al lui Gonțearov, întruchipare a pasivității, a lipsei de voință și de hotărîre (n. r.).

Peresvetov, uitîndu-se deodată pe scenă, zări în prezidiu un om pe care îl recunoscuse îndată.
 „Siromiatnikov ? De unde pînă unde, și de ce ?”
 Peresvetov vru să treacă imediat în culise. Președintele se încruntă nemulțumit, observînd mișcarea bruscă a lui Peresvetov, iar acesta se așeză la loc.
 În pauză, Peresvetov îl prinse pe Siromiatnikov pe cînd acesta ieșea din camera prezidiului și îl duse într-un ungher al foaiereiului.

— Ce cauți aici, diavole ?
 — Deocamdată nici eu singur nu știu, și Siromiatnikov încercă să-i dea prietenului un ghiont în burtă. Ce burtică ți-a crescut cu piinea de pe țeliniș !
 — Adevărat grăit-a domnul : cu sudoarea frunții ne ciștigăm piinea cea de toate zilele.
 — Și asta, tot din *Evanghelie* ?
 — Ignorant mai ești. Așa l-a zis dumnezeu lui Adam pe cînd, cu un ghiont, îl izgonea din rai, făcu Peresvetov risipind cu mîna fumul de mahorcă. Te prefaci că nu știi pentru ce ai venit ?
 — Adevărat că nu știu. M-au pus la dispoziția Comitetului Central al Kazahstanului, și atît. În treacăt am auzit cum că secretarul cu problemele de agricultură al comitetului regional Absansk este trimis ca director într-un sovhoz al țelinișului. Poate că vor să mă pună în locul lui. Mîine vor hotări.
 — Ar fi minunat dacă te-ar trimite la noi.
 — Crezi că te voi ocroti ?
 — Sintem totuși prieteni.
 — Dar n-ai dat tu cu piciorul în prietenie cînd ai plecat pe pămîntul înțelenit ?
 — Păi asta era pentru pămîntul înțelenit ! Ei, ai mei cum trăiesc pe acolo ?
 — Așteaptă scrisori de la tine, iar tu în atîtea luni de zile le-ai trînit doar cinci rînduri. Cînd o iei pe Marina ? Îți duce dorul.
 — Am și început să construiesc.
 — Am auzit că de fapt tu nici nu intenționezi să te aranjezi.

15
 * Manilovism - de la Manilov, personaj din *Suflete moarte* de Gogol, înruchipînd înclinația spre visare searbădă, utopică, îmbinată cu trîndăvia, lășitatea și fățărnicia. V. I. Lenin a înfierat deseori cu acest epitet politica

— Cine ți-a spus ?
— Pământul e plin de zvonuri.
— Nu da crezare zvonurilor.
— Nici n-am dat. Nu ești tu omul ca să părăsești o treabă /ainte de-a o fi început.
— Se va vedea cu timpul, zise Peresvetov și adăugă grăbit : Aș vrea să stăm de vorbă.
— Unde locuiești ?
— La casa de odihnă a consiliului de miniștri.
— Și eu la casa de odihnă a Comitetului Central.
— E alături. Ai vreun telefon pe acolo ? Siromiatnikov îi dădu numărul de telefon.
Secretarul adjunct al Comitetului Central se apropie de ei.
— Tovarășe Siromiatnikov, sînteți chemat.
— Poate că se hotărăște chiar acum, zise Peresvetov. Cere să vii în regiunea noastră. Ei, noroc, și să-ți meargă în plin.

Siromiatnikov zvîrli mucul de țigară și plecă. Consfătuirea își urmă cursul. În pauze, foaierele și bufetul teatrului erau ticsite de oameni.

Peresvetov trecea de la un grup la altul, asculta cu luare-aminte discuțiile „bătrînilor”, cum erau numiți directorii sovhozurilor înființate cu un an în urmă. Cîteva persoane făcură roată în jurul unui om vîrstnic, cu nasul coroiat, directorul unui sovhoz nemaipomenit de mare, cuprinzînd șazeci de mii de hectare de pămînt arabil la sud-vestul regiunii Kustanai.

— La mine în sovhoz e ceva în genul internaționalei, spunea el vesel. Există chiar și un neneț¹⁶, pe cuvînt de onoare. Chiar și eu, cum probabil ați ghicit după nas, nu sînt de fel de neam slav.

— Ascultă, tovarășe Frank, i se adresă Peresvetov. Cît credeți că o să obțineți de fiecare hectar anul acesta ?

— Nouă-zece chintale, garantez.

— Va să zică, o să dați aproape patru milioane de puduri, exclamă Hijnealcov cu admirație.

— Sau poate chiar patru, răspunse Frank.

— Totuși zece e mai bine decît nouă, remarcă

Siromiatnikov, care stătea alături de Peresvetov.

— Aritmetică am învățat și eu, făcu Frank în hohotele de rîs ale delegaților. În treacăt fie zis, unsprezece e și mai bine, nu-i așa ?

— Ba da.

— Vom da și unsprezece.

— ■ Iată o vorbă bărbătească, răspunse Siromiatnikov.

Într-un alt colț al foaiерului, delegații stăteau de vorbă cu o femeie cu părul alb, de asemenea director al unui sovhoz mare.

— Cum o cheamă ? îl întrebă în șoaptă Peresvetov pe Hamzatov.

— Zemciukova. E al doilea an la țelinîș.

Zemciukova le spunea ce multă nevoie au, la

¹⁶Popor_{ce} locuiește în nord-estul părții europene a U.R.S.S. (n. r.).

— început, cei tineri de grija maternă. Doar de ei depinde victoria sau înfrângerea noastră.

— Aşa e l zise Peresvetov cu voce tare.

— Of, cât m-am temut de cea dinţii iarnă, spunea Zemciukova. Stăteam şi mă gindeam mereu că de fapt iarna va începe adevărata bătălie pentru recoltă.

— Asta aşa e, zise cineva din mulţime.

— Atunci nu mai poţi să te cruţi nici pe tine, nici pe băieţi. Dacă pierzi zăpada, nu mai apuci nici nouă, ba nici măcar şase chintale la hectar, interveni Hamzatov.

— Şi eu gindeam tot aşa, continuă Zemciukova făcînd un semn din cap lui Hamzatov. Stam şi socoteam cită sămînţă trebuie, de unde să procur soiinduri, iar în cap aveau un singur gînd : of, greu o să le fie copilaşilor mei cînd or să iasă la cîmp pentru reţinerea zăpezii. Îi petreceam la plecare ca o mamă. Se întimpla uneori să-i şi sărut. Dacă nu i-ai petrece /u vorbe blînde, cum vor mai putea cutreiera ei cîmpul din zori şi pînă în noapte pe viscol şi pe ger cumplit ? Inimile lor sînt gingaşe, sufletele lor, neîncercate...

Toţi tăcură. O femeie îşi şterse o lacrimă. Lui Peresvetov i se opri un nod în gît.

— O să vină şi ziua aceea, continuă Zemciukova, cînd o să-i răsfăt, cînd voi sădi livezi doldora de meri şi peri, cînd, într-un cuvînt, vor trăi cum nu se poate mai frumos şi fără să-i mai doară atîta inima la amintirea meleagurilor pe care s-au născut.

— Dar dumneata de unde eşti, tovarăşă Zemciukova ? întrebă Peresvetov.

— Din regiunea Kievului.

— Acolo însuşi dumnezeu a pus mîna la înfrumuseţarea pămîntului.

— E drept, dragul meu, încuviință Zemciukova. În regiunea Kievului eu am fost învățătoare, spuse ea cu sinceritate. Am să vă mai spun că țelina este pentru copii ca și o școală, numai că regulile sînt mai severe, of, tare severe. Fără asta nu se poate cu nici un chip, interveni Hamzatov.

— Desigur ! Zemciukova tăcu un timp și își îndreptă eșarfa de la gît. Iată, tot ținînd după întinderile noastre ucrainene, sădite cu vișini, am început să gîndesc la livezi. Mult timp după aceea își aminti Peresvetov de povestirea Zemciukovei...

0

Peresvetov îl găsi pe Hijneakov și prinzi cu el la un restaurant din apropiere. Apoi trecu pe la oficiul poștal și-i dădu lui Proskudin o telegramă în care-i spunea să trimită imediat un camion la Alma-Ata.

— Ce nevoie ai de camion ? se interesă Hijneakov.

— Am cumpărat mere din recolta anului trecut. Prea frumoase nu sînt, dar totuși... Am hotărît să-mi mai răsfaț băieții înainte de începutul aratului. Am ascultat-o pe Zemciukova, știi, mai adăugă el.

— Eu am trimis ieri trei camioane, zise Hijneakov.

— Ești deștept. Ascultă, am întîlnit un concetățean. El a lucrat la noi, la Verhnerecensk, ca secretar al comitetului regional cu problemele de agricultură, chiar pot spune că îmi e prieten. Vrem să cinăm împreună. Haide și tu.

— Nu, Kiril, mă duc la fiica mea, ca s-o rog să mă ierte. Nepoții nici nu mi i-am văzut.

— Te pomenești că iar ai să chefuiești cu ginerele ? Hijneakov se rușină.

— Da, m-am îmbătat. Iar acum îmi fac singe rău. Totuși ar fi trebuit să stau de vorbă cu Vă-leria.

— Despre ce ? Poate că ai să-i povestești despre Kedrova ? Obrajii lui Hijneakov se îmbujorară.

— Dar tu de unde știi ?

— Tu singur mi le-ai servit pe tavă. Omul treaz își păstrează gîndul în minte, pe cînd la cel beat, ce-i în gușă, și-n căpușă. Iată ce am să-ți spun. De ce vă chinuiți unul pe altul ? Scrie-i Kedrovei, roag-o să ți-i trimită pe fiul ei în vacanță. Iar apoi ai să găsești mijlocul s-o aduci și pe ea.

— Crezi că o să vină ? întrebă Hijneakov cu emoție.

— Caraghios mai ești ! făcu Peresvetov privin-du-și, cu un surîs blînd, prietenul. Dacă te iubește, atunci numai atît așteaptă.

— Of, Kiril ! exclamă cu emoție Hijneakov.

— Bine, bine, pufăi Peresvetov. Nu pot suferi accesele de sentimentalism.

CAPITOLUL VII

După consfătuire, directorii au fost convocați la diferite ministere, secretarii comitetelor raionale și ai organizațiilor de partid au ținut ședințe la Comitetul Central, inginerii și agronomii au făcut cunoștință cu gospodăriile experimentale, unele mai apropiate, altele mai îndepărtate de Alma-Ata. Peresvetov aproape că nu-l vedea pe Hijneakov, care se mutase la fiica lui.

Peresvetov începu să se plictisească. Se săturase de frumusețile naturii, panorama muntelui Alma-Ţau - în adâncitura căruia se întindea larg, în formă de potcoavă, Alma-Ata - încetă să-l mai încinte. Necurmatul susur al piriului de munte îl enerva, iar forfota străzilor îl făcea să se simtă abătut.

19

Pe Peresvetov îl atrăgea stepa, cu asprele-i întinderi, cu care într-adevăr se și deprinsese.

— Stepă cît *ei) cu ochii.

Iată de ce el se urcă cu bucurie în avion, se aranjă, scoase din geantă stenograma consfătuirii, o citi vreo zece minute, apoi se uită pe fereastră și nu-și mai luă ochii de la priveliștile ce se desfășurau dedesubtul său.

Data trecută zburase peste aceste locuri noaptea, și oricît se străduise să vadă ce e acolo jos, unde se întindeau pămînturile înțelinite, în afară de rarele luminițe ce licăreau în beznă, nu mai deslușise nimic.

Acum jos se întindea țelinișul. Iată, așadar, cum arătau meleagurile pe care ținuse atît de mult să le vadă, iată cum era această stepă !

Părea a nu avea nici început și nici sfîrșit...

Jos, cît cuprinde vederea, uriașe pătrate și dreptunghiuri.

Hotarele despărțitoare între sovhozuri, tăiate de tractoriști, erau aidoma liniilor trase cu o riglă, ca și cum adevărați și experimentați desenatori tehnici însemnaseră granițele cîmpiilor.

Dreptunghiurile piereau agale sub aripa avionului. Să le mai numere ? Oboseală zadarnică ! întreaga stepă este desenată, liniată de om și de mașină.

Peresvetov uită de toate. Din pricina întinderilor care se contopeau cu bolta cerului, capul i se în- vîrtea și i se strîngea inima.

Iat-o, tîrîndu-se pe ogor, curelușa unui fum sini- liu ; este tractorul care înaintează strivind negara... Pe drum un camion se tîrîie ca o întunecată gîn- ganie, iar după el urmează altul și altul. Coloana stîrnește un vâl de pulbere. A

fulgerat - și în parbrizul camionului parcă s-a răsfrînt o rază de soare.
Dar asta ce mai e ? Parcă un băiețuș strengar ar fi așezat, într-o perfectă linie dreaptă, două șiruri de pietricele albe... „Păi sînt corturi, ca și în așezarea mea !”
Ca o bentiță albicioasă și îngustă șerpuia, nu departe de așezare, un riuleț de stepă, care pierea apoi într-un abur nebulos.
Lacuri... Nici nu le poți număra. Iată unul rotund, de parcă ar fi fost o farfurie mare, încercuită de un chenar verde... Un fum des se înalță lângă lac, iar din el izbucnesc flăcări... „Aha, se arde stuful vechi !” Și încă un lac, care de sus seamănă cu un pește uriaș.
Apoi din nou pătrate și dreptunghiuri, care aci se întind pe stepă, aci coboară către riulețe...
Și drumuri care aleargă nu se știe unde și nu se știe încotro ! „Un miliard ! își aminti Peresvetov de hotărîrea consfătuirii. Un miliard de puduri de grîne va da țării țelinișul.”
„Vom da, gîndi el. Să lucrăm acest pămînt, să nu-l secetăm, și putem obține și un miliard în fiecare an, dacă nu e secetă... Și vom obține, ei, drăcia dracului !”, își spuse Peresvetov.
Și îl apucă un dor grozav de casă ! Să adune oamenii, să alinieze tractoarele și să comande :
19*
291
— Să fie într-un ceas bun, băieți ! în acel miliard trebuie să fie și aportul nostru.
2
Cu vreo trei săptămîni înainte de 1 Mai au avut loc alegerile pentru sovietele locale și pentru sovietul raional al deputaților celor ce muncesc. Sesiunea sovietului raional a ales comitetul executiv.
Sărbătoarea a fost celebrată modest : noii-sosiți, cu steagul roșu și cîteva portrete, trecură pe ulița principală. Omar, Hromcenko și Ivan Prohorovici țînură scurte cuvîntări.
Tinerii se risipiră pe la casele lor.
Proskudin plecă dimineața la haltă, ca să expedieze telegrame de felicitări fiilor săi. Peresvetov, după ce îl rugă să-i trimită și lui o telegramă pentru nevastă și copii, se trînti pe patul de campanie. Alături pe noptieră stătea un volum de Dreiser. Peresvetov lîncezea de inactivitate, dar nu avea poftă să citească. Zăcea gîndind că toate în viață sînt schimbătoare. înainte el nu se putea lipsi de o carte. în zilele libere, dacă nu mergea la vînă- toare, citea pînă tîrziu după miezul nopții.
Dar din ceasul cînd trenul se oprise lângă peronul gării din Abșansk, uitase de cărți. Ziarele soseau neregulat, și nici

atunci nu aveai timp să arunci măcar o privire în ele.
Radiotelegrafistul îi comunica numai ultimele știri, pe care el le ascu'lta distrat. Din toate comunicările îl interesa numai buletinul meteorologic.
Cînd se nimereau seri libere, Peresvetov se culca devreme j somn îi era totdeauna, pentru că el se trezea mai devreme decît toți și se culca mult după miezul nopții.
Gospodăria se organiza anevoie, scîrțîind, și dacă atunci cînd locuia la haltă lista treburilor pentru a doua zi ocupa o pagină întreagă de blocnotes, acum nu-i ajungeau nici două pagini. Combustibilul pentru tractoare și camioane întîrzia să sosească, iar piesele pentru motoare, cauciucurile și tot felul de mărunțișuri gospodărești nu erau în număr suficient.
Proskudin, care lucra cu rîvnă la Verhnerecensk, unde problema aprovizionării sovhozurilor nu fusese niciodată atît de acută, se zăpăci în fața greutăților care se iveau zi de zi și ceas de ceas.
Peresvetov îi dădea mereu ghes, dar pînă la urmă se apuca singur și de treburile mari, și de cele mărunte.
Plecările prin stepă, alegerea locurilor bune pentru taberele brigăzilor, cercetarea caracteristicilor solului îi răpeau multă vreme. Ce e drept, aceasta era atribuția lui Ivan Prohorovici, dar fiindu-i milă de bătrîn, care era mereu suferind, Peresvetov pleca singur pe aceste întinderi. Spre seară se vedea că nu se făcuse decît jumătate din ceea ce fusese proiectat, iar Peresvetov se culca gîndind cu îngrijorare la ziua următoare. Îl durea capul într-una, nervii i se zdruncinaseră, dar el se ținea tare și nu se plîngea de oboseală. Nu avea dreptul la așa ceva. Și mereu își puna în gînd să scrie nevastei și copiilor, dar tot nu se învrednicea și se limita numai la telegrame. Și de fapt, ce să le scrie ? „De altfel, desigur, aș găsi ce să le scriu dacă aș ține cu tot dinadinsul”, îi șoptea un gînd leneș.
Peresvetov luă cartea de pe măsută. „A-a, *Un stoic!* Ar trebui adus aici acest american pezevenghi și muieratic”... Greu de înțeles cum îi alunecaseră gîndurile la niște nuvele despre primii pionieri americani. Ei răzbăteau spre vest, exterminînd pe indieni, cîropînd pămînturile cele mai bune. Fiecare acționa izolat și fiecare se străduia prin toate mijloacele, bune și rele, să smulgă o bucată mai grasă.
„Totul, din prima zi, chibzuia Peresvetov, era clădit pe violență. 'Acestor neamuri, siu și mohicani, le băgau pur și simplu mîna în beregată și le smulgeau pămînturile. Așa cum au început, așa și continuă... Și noi sîntem pionierii acestor

locuri, iar acest pământ aparține unui alt popor, dar el singur ne-a chemat aici pentru că nu are putere să desțelenească milioane de hectare. Și avantajul este reciproc și totul este clădit pe frăție. Nurhan își mută aici casa, îi zorește pe timplari, de câteva ori mi-a propus să locuiesc cu el. Mă numește fratele său... Și chiar așa și e. Care dintre noi este fratele mai mare și care e cel mai mic, asta nu are nici o însemnătate ! Frații sînt frați, și dacă ei trăiesc în deplină înțelegere, nimeni nu se gîndește la întîile-tatea nașterii. Și ce să împărțim, dacă totul intră în buzunarul comun, care este al tuturor, fie mai vîrstnici, fie mai tineri...”

Peresvetov puse deoparte cartea și-și aprinse o țigară.

„În curînd oamenii vor pleca în brigăzi și vom începe aratul. Dar cum să arăm ? Ivan Prohorovici te sfătuiește una, Kuzmici alta, agronomii de sectoare nu pot nici într-un chip să se înțeleagă. Poate să-l întreb pe Nurhan? Ia, să mă duc la el...”

„Peresvetov se sculă, își puse mantaua și o porni de-a lungul corturilor și vagoanelor. Undeva scîr-țiau armonicile, se auzeau cîntece, iar în stepă, nu departe de corturi, se dansa. Odarka Iaroșciuk umbla cu un aer concentrat de la un capăt al uliței la celălalt, ascultînd rîsetele și țipetele ce răsunau din vagoane. N-avea de ce să se lege. Odarka se plictisea. Văzîndu-l pe Peresvetov, îl salută cu mîna la chipiu.

— Ne plimbăm, Odarka ? întrebă distrat Peresvetov.

— Da.

— Te plictisești, nu ?

— Da.

— Beți și scandalagii n-ai descoperit ?

— Nu se află.

— Deci astăzi toți sînt treji ?

— Toți. În vocea Odarkăi răsuna ceva asemănător cu regretul.

— Dacă ar fi totdeauna așa, remarcă Peresvetov.

— Vom asigura ordinea. Odarka tuși cu un aer important. Vreau să fac o observație, tovarășe director.

— Dă-i drumul ! Peresvetov zîmbi.

— La înregistrarea actelor de identitate, tovarășe director, s-a descoperit o fată străină.

— Cine e ?

— Olga Krujkova. Gagica, să mă scuzați, a lui Troșkin. Stă la Zina, tovarășe director. E dezordine, scuzați-mă, trebuie înregistrată.

— Ea trebuia de mult să fie la Hijneakov, la „Tihi ugol” I zise surprins Peresvetov.

Odarka ridică din umeri.

— Vă rog să luați notă, tovarășe director, și să faceți formalitățile necesare ca unui cetățean din afara sectorului nostru.

„Ei, pușlamaua de Troșkin !”, gîndi Peresvetov.

— Bine, mă voi lămuri eu. Dar acum unde este ea, nu știi ?

— A plecat cu Troșkin în stepă, tovarășe director.

— Dacă-l vezi pe Troșkin, spune-i să vină la mine.

— Am înțeles !

Odarka trecu mai departe, importantă și inabordabilă pîzitoare a ordinii.

Peresvetov era miniat. „De ce Krujkova este pînă acum aici ?” El merse spre rîu ca să vadă locul pe unde Șurka trecuse tractoarele. Din ziua aceea nivelul scăzuse, dar apă era încă multă.

„Ar trebui ridicat un stăvilă, ca să uităm pentru veșnicie lipsa de apă”, cugetă Peresvetov.
De-a lungul râului mergeau, vorbind, Goghi, Petea și Lena.
Goghi îi făcu directorului un semn de salut cu mina.
Peresvetov, care intenționa să se întoarcă, îl aștepta pe tineri, le dădu bună ziua și-i felicită cu ocazia sărbătorii.
— Kiril Ilici, începu cu însuflețire Goghi, iată, Perepiolocikin ne-a sugerat o idee grozavă.
— Ce idee ? Peresvetov își scoase cascheta, descoperindu-și în soare capul cucuiat.
— Eu, știți, mă gindeam la un pod mai aproape de gospodărie, dar Perepiolocikin...
— Ce fel de pod ?
— Peste râu, zise Lena.
— Și știți ce-a născocit ? reluă Goghi. Ei, ce mai încoace și încolo, strașnic tip mai e și Perepiolocikin ăsta al nostru !
— Am văzut desenul într-o carte, interveni Petea, ca și când ar fi vrut să se scuze.
— El propune să se facă o punte ușoară suspendată. Pentru oameni și pentru trecerea a tot felul de mărunțișuri de la sediul central până dincolo de râu. Minunat, nu ? Se vede că a citit pe Fenimore Cooper și Boussenard și și-a amintit că indienii construiau punți asemănătoare.
Peresvetov se uită pe sub sprâncene la Petea, care stătea rușinat de atâtea laude.
„Iar te uită !”
— De, ideea este într-adevăr bună. Iar dacă e luată din carte este și mai bine. înseamnă că Perepiolocikin citește cu folos. Să-l faci, Ceacivadze, și cât mai repede. Peresvetov îl bătu pe Petea pe umăr. Mama dumitale s-a instalat ? Ești bucuros, pesemne, nu ?
— Ofe, pur și simplu nu găsesc cuvinte, Kiril Ilici ! Și vă mulțumesc foarte mult. Maică-mea e foarte bună ! Peresvetov zîmbi.
— Bun, plimbați-vă.
Și el porni către sediul central.
Lângă vagonul în care locuiau lucrătorii din conducerea sovhozului, Ivan Prohorovici și Kuzmici jucau cu foc „popa prostul”, bombănind pașnic cite ceva unul împotriva altuia.

Alături, privind nepăsător la jucătorii pasionați, ședea Nurhan.

—¹ La tine veneam, aksakal. Peresvetov strînse respectuos mina întepenită a lui Nurhan. Cum merge construcția ? Peresvetov trecuse pe lângă casa în construcție, totuși socotea de datoria sa să se informeze de la Nurhan despre ceea ce îl preocupa atât de mult pe bătrîn.

— Se străduiesc, zise Nurhan scurt.

— Se străduiesc, se străduiesc, confirmă Kuz- mici. Și, va să zică, această damă o vom acoperi cu un atu, Ivan Prohorovici, un atu ! Și dumneata ești pentru a șaptea oară „popa prostu”.

— Atu e pica, iar tu pui cupă.

— Adică cum pică, dacă e cupă ?

— Doar eu am dat cărțile și am văzut că sub pachet era
asul de pică. Tu l-ai schimbat cu șasele, iar șasele l-am luat
eu.

— Dumneata ai căpătat orbul găinilor Ivan Prohorovici.
Parcă nu mai poți desluși negru de roșu. De ce oare ?

— Fără aluzii, te rog ! Vocea lui Ivan Prohorovici tremura
de minie. Dacă ți s-a făcut creierul piftie, de nu mai poți
distinge negru de roșu, nu e vina mea.

— Adică cum piftie ? spuse jignit Kuzmici. Doctorița m-a
examinat de curînd și m-a găsit perfect sănătos.

— Da, că mult mai înțelege și fetișcana asta. Și crezi că
piftia în care ți s-a prefăcut creierul se poate vedea la razele
X ?

— Păi dacă în loc de creier am piftie, de ce ai binevoit să
mă rogi să joc cu dumneata ? se minie Kuzmici, de i se urcă
singele în cap.

— Eu m-am rugat ? Ivan Prohorovici se înăbușea.

— Ei, ia mai încetați odată! strigă la el, în glumă,
Peresvetov.

— Să împart cărțile, sau cum ? mormăi Ivan Prohorovici.

— „Popa prostu” trebuie să împartă, e clar.

Ivan Prohorovici amestecă pachetul și împărți
cărțile.

— Ascultă, altsakal, zise Peresvetov, întrerupînd
meditarea lui Nurhan. Dă-mi un sfat. Iată, am răgușit
discutînd și tot n-a fost chip să ajungem la o încheiere. Cum
să arăm țelinișul ? Unul spune că arătura trebuie să se facă la
o adîncime de douăzeci centimetri, altul spune la douăzeci și
șapte centimetri.

— Douăzeci și cinci, pînă la douăzeci și șapte. Așa trebuie.

— Aici totdeauna s-a arat așa ?

— Totdeauna, aksakal.

— Cu cinci trupițe va merge ?

— Cu cinci nu va merge. Pămîntul e tare, nu prinde plugul
cu cinci trupițe. Trei, aksakal ; va fi bine.

— Nu se poate ! Trei trupițe pentru un tractor puternic ?
Nurhan roti capul.

— Așa arat, aksakal.

— Auzi, Ivan Prohorovici ?

— Aud, răspunse bătrînul. Trebuie încercat.

— încerci, nu încerci, trei trupițe tractorul va trage, mai
mult nu va trage, spuse Nurhan acope- rindu-și ochii, ca să se
ferească de soare. Vine cineva. Penka vine. Nurhan pleacă.
Nurhan nu iubește Penka. Mincinos. Hai, aksakal, să ne uităm
la casă.

Penka venise de la haltă să-și vadă nevasta, dar ea nu se bucură prea tare de această atenție și îl scoase repede din vagon unde, împreună cu Var- vara Semeonovna și alte câteva femei, purta o foarte interesantă discuție cu privire la toate cîte se întîmplă în lume.

Cu prilejul lui 1 Mai Penka se gătise într-o cămașă albă și pantaloni cu vipușcă roșie, viriți în ciorapii de lînă. În picioare purta galoși noi. își unseșe pletele roșcovane cu ulei și se pieptănase cu cărare la mijloc.

Văzîndu-l pe director, Penka rînji și spuse ceva foarte confuz, lipindu-și călcîiele.

Nurhan, fără să-i arunce măcar o privire omulețului beat, se îndreptă spre casa sa, vorbind cu Peresvetov.

Kuzmici și Ivan Prohorovici, care erau prieteni cu Penka, îl întîmpinară călduros. Penka le strînse îndelung mîinile.

— Respectele mele, zise el sughițînd. Care va să zică, căr- cărtului, ai ? Și eu m-am ocupat, dar mai mult pierdeam. Pentru cîte urgii a abătut soarta asupra-mi sînt poreclit Gherasim-treizeci- și-trei-de-nenorociri. Dar totuși am curaj.

— Ai venit să-ți vizitezi soția adorată ? se informă Kuzmici.

— Soția este un bun decretat în mod oficial, explică Penka. Ființa adorată este cu totul altceva.

— Și cine este aceasta ? se interesă Ivan Prohorovici.

— Hei, hei, prea multe vrei dumneata să știi, tovarășe agronom din Republica Sovietică Socialistă Autonomă Bașkiră. Este se-secrețul lui Poli- chinelle.

— Cum ? întrebă Ivan Prohorovici, care nu auzise.

— N-are importanță, mormăi Penka. E luat din literatură. Pe vremuri mai citeam și eu, dar acum s-a cam evaporat. El tăcu un răstimp. Ador o reprezentantă a populației locale.

O să aștept Agafia despre craicurile tale și o să-ți arate ea, spuse Kuzmici căscînd.

— De ce asemenea expresii ? Gherasim Penkin este născut să conducă, și nu face de mine să mă supun unei muieri. Mă topest de compătimire pentru bătrîna mea, dar cu ce-i pot ajuta în afara lacrimilor de prisos ? Aici - și Gherasim se lovi în piept - este un vulcan, și fiorul inimii, după cum a spus... Nu știu cine a spus... N-are importanță...

— Ce se mai aude pe la haltă ? întrebă Kuzmici și din nou căscă cu poftă. Ce noutăți ?

Noutăți sînt o grămadă.
Persoane din conducere
se pregătesc de *rendez-vous*

— Care persoane din conducere, la care *rendez-vous* ? Ivan Prohorovici începu să ciocănească nervos cu degetele în masă.

— Personalitățile conducătoare ale lumii, pronunță răspicat Penka. Merg la *rendez-vous* în scopul lichidării divergențelor reci dintre puteri.

— Ascultă, fii mai clar, se supără Ivan Prohorovici. E cumva o consfătuire, sau ce ?

— Întocmai. Se întrunesc în... Suedia sau Elveția, totdeauna confund, deoarece nu m-am ocupat de geografie decât parțial, într-un cuvânt, în orașul Geneva.

— Ei și ce ? Ivan Prohorovici avea pasiune pentru politică și suferea din pricina lipsei de ziare. Nu mai lungi vorba ! Ce e la Geneva, cine pleacă acolo ? Ce probleme ? Doar asta este foarte important.

— Dar ce, eu sînt radio pentru dumneata, ai ? Sînt ziar pentru dumneata ? Poate că sînt un comentariu... Nu, nu pot pronunța vorba asta, deoarece sînt ciupit.

— Tocmai, se înfurie Ivan Prohorovici. Nu ești ciupit, ci beat turtă. Rușinos de beat.

— Stimabile, începu Penka, apucîndu-l pe Ivan Prohorovici de pulpana hainei.

— Haide, pleacă ! Sînt asemenea noutăți, iar dumneata... Kuzmici, eu merg la radiofonist, poate că-mi dă unele amănunte.

Ivan Prohorovici se îndreptă cu pași grăbiți și mărunți spre cortul în care se afla stația de radio.

— Ce să zic ! bombăni Penka, scoțînd în afară buza de jos. Intellectual ! De cînd sînt nu am avut încredere în această intelectualitate... Ceva băutură nu se găsește ? încheie el pe neașteptate.

— Pleacă, pleacă, zise alene Kuzmici. Și așa ești destul de băut.

— Exagerezi, bătrîne. Eu din o mie nouă sute șaptesprezece sînt pe linie. Ce n-am fost eu ? Am condus o farmacie într-un sat de pe Don. Am lucrat ca veterinar în cimpurile Daghestanului. Am urcat, ca să zic așa, toate treptele de slujire obștească a maselor. Penka își trecu degetele peste țepii roș-

covani și scui pă. Nu s-a ivit încă pana care să-mi scrie biografia. Unde e hîrtia pentru o asemenea compoziție ? Nu există asemenea tone de hîrtie, chiar dacă s-ar cumpăra toate rezervele Finlandei. Fantezia e prea mărunță, pentru așa ceva trebuie cunoscută latura faptică. Penka dădu cu importanță din cap. De toate am fost, bătrîne. Și sus m-am ridicat, și pentru linie am luptat, și pe lîngă ea am dat tîrcoale.

— Adică cum asta, „pe lîngă” ? făcu nedumerit Kuzmici.

— Alunecam, explică cu sînge rece Penka. Și iată, din pricina unei slăbiciuni, m-am rostogolit în prăpastie.

— Să nu mai bei, prostule.

— Uite, vezi, acum aluneci tu de pe linie. Eu nu beau, tu nu bei, ei nu beau... Atunci ce rezultă ? O spărtură în finanțe. Bine, adio. Mă grăbesc la înțîlnirea cu ființa adorată.

— Du-te la adorată, iar eu o să trec pe la inginer. Poate se va găsi ceva de lucru. Of, plicticoase sînt zilele astea libere ! Și Kuzmici se ridică în picioare.

Penka se îndreptă spre casa lui Nurhan. Pe birne sedea Panar și aranja niște lalele de stepă. Penka, luînd un aer demn, se apropie de ea.

— Salutare, frumoaso din locuri străine, începui el, dar Panar se dădu înapoi cu scîrbă, se sculă și plecă.

0

„Ce să fac oare ?” se întrebă Panar. Înainte de manifestație, se plimbase prin stepă și culesese lalele. Aceste surori mai mici ale celebrităților europene erau singura podoabă a stepei în zilele de primăvară.

Șurka o înțîlni fie pentru că o urmărise, fie pentru că trecuse din întîmplare pe unde mergea Panar, cu capul în pămînt, alegînd florile cele mai colorate.

— Pentru cine le culegi ? întrebă el.

— Pentru mine, șopti Panar, temîndu-se să ridice ochii.

— Florile astea cresc tot timpul pe aici ?
 — Nu. Numai primăvara.
 — Panar!
 — Poftim ?
 — De ce te temi de mine ?
 Panar se îmbujoră.
 — Te-am jignit cu ceva ?
 Panar clătină din cap în semn că nu. Șurka observă cum îi tremurau minile.
 — Cine este fata aceea negricioasă care a stat alături de mine când tu... știi, atunci pe tractor ?
 întrebă Panar, tot fără să ridice ochii.
 — O cunoști din satul meu, răspunse nepăsător Șurka.
 Panar tăcu.
 — Consăteancă, nimic mai mult, adăugă Șurka.
 — Mi se pare că e foarte bună.
 — Mda, Șurka rupse o lălea roșie. Ia-o și pune-o în păr. O să-ți stea foarte bine.
 — Am și eu florile mele, zise Panar, sfindu-se.
 — Ei, și aceasta e de la mine. Darul meu pentru 1 Mai. Dacă ar fi alte flori, ți-aș dăru un buchet întreg. Dar aici e numai negară. Se zice că ea trăiește o sută de ani.
 Panar luă lăleaua și o puse în buchet.
 — Acum n-ai să mai știi care e de la mine, zise Șurka.
 — Ba da, surise Panar timid.
 — Ai s-o păstrezi ?
 Și șoapta fierbinte a lui Șurka răsună chiar în urechea fetei.
 Panar se dădu la o parte.
 — Da.
 Și fata roși din nou.
 — De ce roșești ?
 — Nu știu.
 — Dar dacă eu știu ?
 — Nu, nici tu nu știi.
 — Ba eu știu.
 Panar îi întoarse spatele. Cozile aurii i se revărsau pe spate. Șurka o imbrățișă. Panar se smulse din încheștare și o zbughi spre sediul central.

Şaken, care lucra la construcţia casei părinteşti, şedea pe acoperiş privind în neştire în juru-i. El îşi văzu sora plimbându-se în stepă, nu departe de gospodărie, şi pe Şurka apropiindu-se de ea. Şi chipul lui Şaken se împietri.

7

Mama Panarei murise la naştere, iar fetiţa fusese salvată. Tatăl îşi iubea fica, dar o creştea sever. Panar aproape că nu cunoştea societatea feminină, şi acest fapt avusese o mare înfriurare asupra caracterului ei. Chiar printre flăcăii cei mai îndrăciţi de la haltă, Panar se deosebea prin firea-i răzvrătită şi prin curaj. Băieţii se cam temeau de ea. Panar se bătea ca oricare dintre ei, dar lor le era ruşine să-i răspundă la fel. Aşa circotaşă şi bătăuşă cum era, era totuşi fată.

Nestăpînirea şi violenţa ei îl speriau pe Nurhan. El o dojenea adesea. Panar asculta dojana, îşi cerea iertare, dar a doua zi făcea la fel. Ea nu suferea să i se pună cineva de-a curmezişul în cale : dacă nu i se îndeplinea vreo dorinţă pe dată, apoi să ferească Dumnezeu !

Cînd era încă mică, avea adesea prilejul să audă cum locuitorii haltei se plîngeau că trăiesc „la capătul lumii” ; Panar iscodea pe vîrstnici unde e capătul lumii şi cum se ajunge pînă acolo. Tata o asigura că lumea nu are nici început, nici sfîrşit, iar Panar se gîndea nedumerită : „Atunci oare de ce se vorbeşte aşa ?”

într-o bună zi se urcase în vârful turnului de apă :
nu cumva de aci se vede capătul lumii ?Nu, jur
împrejur era numai stepă, clădirile haltei
cu care i se deprinsese ochiul, Ciornaia Recika șer-
puind în albia-i adâncă și șinele pornind-o la
dreapta și la stînga. Și nimic mai mult.
O dată Panar fugi de acasă. Merse multă vreme,
dar hotarul orizontului se retrăgea pe măsură ce ei
i se părea că foarte curînd îl va atinge.
Oamenii au găsit-o la vreo doisprezece kilometri
de haltă. Tatăl îi spusese cu asprime să-și scoată
prostiile astea din cap :
— Pămîntul nostru n-are nici capăt, nici sfîrșit, mă-
nțelegi ?
Panar dădu îndărătnic din cap.
Fusese dusă la școală cînd împlinise nouă ani.
Nurhan nutrea mult respect față de oamenii învă-
țați : indiferent dacă era *mulla*¹ sau învățător. Și
vroia să-și învețe fata.
La școală, Panar întrebă în primul rînd dacă există
capătul lumii. I se arătă globul pămîntesc.
în cele din urmă clase ale școlii de zece ani, Panar
se îndrăgosti rînd pe rînd și de profesori, și de
colegi, și de ciudă plîngea amarnic : nimeni din cei
pe care îi îndrăgea nu răspundea sentimentelor ei.
Același lucru i se întîmplă și la Institutul agricol.
Cu anii, această ușurință de a se îndrăgosti îi pieri
pe nesimțite. Frumusețea Panarei înflorea, oamenii
o admirau...
La institut ea cunoscuse fete rusoaice și se duse
acasă pe la ele. îi plăcea mobila, neobișnuită pen-
tru ea, îi plăceau ornamentele, mîncarea rusească.
Toate acestea Panar le ținuse minte și apoi le in-
trodusesese și în casa ei. Tatăl o lăuda.
m
După absolvirea institutului, Panar lucră ca
agronom într-un mare colhoz. Era prietenă cu
președintele colhozului, care o respecta pentru
cunoștințele și curajul cu care ea introducea în
gospodărie noile metode. Dar uneori era nevoit să
se ascundă de ea cît mai departe l Panar

intervenea cu furia unei tigroaice pentru cel față
de care președintele fusese cît de cît nedrept.
20 - stea rîl vesi CB ochii
El i se plîngea lui Nurhan. Drept răspuns acesta
făcea cu brațele un gest de neputință.
— Ce vrei, este fiica neamului adailor.
Seamănă cu maică-sa, și ea ba era blindă și
liniștită, ba izbucnea ca un butoi cu dinamită.
Rabdă, că n-ai încotro.
— La tine n-ar fi sărit cu gura l făcea minios
președintele.
Nurhan își netezea barba.
— Nu-ți place, dă-i drumul. De lucru va găsi
pretutindeni.
Președintele nu voia de loc să-i dea drumul
Panarei, dar problema se rezolvă de la sine cînd
Peresvetov îi propuse fetei să treacă în sovhoz.
Panar era mulțumită : vedea în față o sarcină grea
și ispititoare. Agronom de sector al porțiunii
răsăritene, avea două brigăzi sub controlul ei, opt
mii de hectare de pîniint, care trebuiau deștele-
nite... Și toată familia era împreună. Bătrînul tată
nu trebuie să aibă grijă, de nimic. Noua locuință va
fi luminoasă și încăpătoare.
Niciodată nu se simțise Panar atît de fericită ca
acum.
Dar iată că a apărut Șurka... Și adio pace, adio
fericire.
Panar avea la ce să se gîndească !
CAPITOLUL VIII
Seara, neștiind cum să-și ocupe timpul liber, Pe-
resvetov își aminti de repetatele invitații ale Lenei
Skrîjneak și o porni spre centrul raional.
Broaștele orăcăiau în rîu, prevestind vreme fru-
moasă. La apus se stingeau luminile amurgului. Se
întuneca repede.
Peresvetov merse de-a lungul vagoanelor. În tr-
unul din ele se auzea vorbă însufletită și zăngănit
de veselă. Ușa era deschisă. Peresvetov zvîrli o
ochire înăuntru. O văzu pe Lena și doi oameni pe
care nu-i cunoștea. Skrîjneak povestea ceva cu
vocea sa veselă de bas.

Peresvetov nu se hotărî prea repede să intre. Apoi îi trecu prin minte : „La o masă relațiile se leagă mai ușor... Și, într-adevăr, doar nu se poate să ne hărîm la nesfîrșit.”

El tuși. Discuția se curmă.

— Cine e ?

Skrîjneak apărui în deschizătura ușii.

— Un oaspete, răspunse vesel Peresvetov. E voie ?

— A, păi e chiar Peresvetov, salută Skrîjneak cu bunăvoință pe directorul soxhozului. Pofim. Nici nu mă așteptam la așa vizită !

— Se spune că oaspetele nepoftit e mai rău decît un tatar, remarcă blînd Peresvetov. Poate că și eu...

— Ce tot spui ? Oliona m-a cicălit. De ce, zicea ea, nu l-ai pofțit la cină pe Peresvetov. Iar tu te-ai gîndit singur. Ei, bravo ! Oliona, a venit la noi Kiril Ilci... Atîrnă-ți mantaua, iată aici. Cascheta dă-o înapoi... Gazda nu cu casa se fălește, ci cu masa ce-o gătește... Dă-mi voie să-ți fac cunoștință, Kiril Ilci, cu președintele comitetului raional executiv, Ivan Ivanovici Borisov.

Peresvetov strînse mîna unui om de aproape patruzeci de ani, cu o față rotundă, plăcută, și cu o clăie de păr alb cîrlionțat deasupra frunții late și bombate.

Ivan Ivanovici rîdea din toată inima, cu o veselie caracteristică oamenilor cu suflet deschis și bun, vorbea cu voce scăzută, lent, accentuînd puternic litera „o”.

„Ori e din Iaroslavl, ori din Kostroma”, se gîndi Peresvetov.

Îi plăcu de la prima vedere fizionomia deschisă, blajină a lui Ivan Ivanovici, graiul său plin de sevă ce incintă urechea.

— Și iată încă un nou-venit, continuă

Skrîjneak. Al treilea secretar al comitetului raional, Sizov Nikanor Petrovici. Faceți cunoștință.

Sizov - un tânăr plin de sănătate - se sculă și-i întinse mâna lui Peresvetov.

— De unde ați venit pe aceste meleaguri ? în-
trebă acesta.

— De la un capăt al lumii la altul, zise Sizov
stîmînd rîsul tuturor. Graseia ușor. Sînt din
Magadan, tovarășe Peresvetov.

— Ne-ar mai trebui vreo doi-trei din Sahalin și
Kamciatka, ca să avem colecția completă a popu-
lației din Uniunea Sovietică, glumi Ivan Ivanovici.

— Vor veni și din Sahalin, răspunse Skrijneak.
Peste vreo cinci ani pe aici n-o să mai fie loc pen-
tru atîta omenire.

— Nici vorbă, încuviință Sizov.

Ivan Ivanovici începu să povestească cum ajunsese
pînă la Abșansk, unde a fost trimis la început, și că
acolo își lăsase deocamdată familia.

Toți rideau ascultînd relatarea spirituală asupra
complicatei călătorii pe care o făcuse Ivan
Ivanovici. Mersese cu vaporul pe Volga, apoi pînă
la o stație oarecare luase trenul, iar de acolo
zburase cu avionul la Abșansk.

Doar un submarin îți mai trebuia, remarcă
Skrijneak, bătîndu-l prietenște pe umăr.

— Am mers și cu submarinul, răspunse Ivan
Ivanovici. Am servit ca specialist în punerea și
detectarea minelor în flota submarină, Stepan Tro-
fimovici.

Toți izbucniră în rîs.

— În patruzeci și doi am avut un caz, continuă
Ivan Ivanovici, ar fi mult de povestit și nu merită
să ne pierdem vremea. Am stat trei zile și trei
nopti pe fundul Mării Nordului. Atunci chiar mi-a
albit capul. Trebuie să vă spun că am fost un
brunet chipeș !

Skrijneak îl privi cu prietenie pe Ivan Ivanovici.

„Ia te uită ! gindea cu mirare Peresvetov. Se vede
că a știut Ivan Ivanovici să se impună. E puțin
probabil ca Stepan Trofimovici să-i bată și lui cu

pumnul în masă I” Zimbi mulțumit, simțind tot mai multă simpatie față de președintele comitetului executiv.

Toți începură să-l roage pe Ivan Ivanovici să le povestească despre slujba în flota submarină. La început Ivan Ivanovici se urni greu. Apoi, furat de amintiri, povesti câteva întâmplări la care participase și el.

Lena plecă la bucătărie. Rămăși singuri, bărbații mai vorbiră puțin despre Conferința de la Geneva a șefilor de guverne, iar apoi trecură la temele locale.

²

Lena se întoarse și îi pofti la ceai.

Ceaiul era veritabil și tare.

Lena servi o plăcintă cu dulceată, făcută cu miinile ei. Îi plăceau dulciurile și economisea banii dați de taică-său pentru gospodărie ca să cumpere bomboane.

După ce băură ceaiul, ieșiră la aer. Skrijneak aduse scaune.

Broaștele se potoliră, și tăcerea era tulburată doar de foșnetul negarei de anul trecut. În depărtare se zăreau, întunecate, corturile și vagoanele sovhozului.

— Bună gospodină e Lena ta, zise Peresvetov când toți se așezară. Ea ar trebui să conducă cantina noastră. Și pentru că veni vorba, eu aș vrea să iau cantina de la cooperativa muncitorească.

— Nu te pripi, zise Skrijneak, trăgând din pipă.

— Dar cât îl mai putem răbda pe acest trîntor de responsabil ?! bombăni Peresvetov. Trebuie scos. În fiecare zi primim plîngerî împotriva lui.

— De scos e ușor. De reeducat e mai greu, bubui glasul de bas al lui Skrijneak.

— Ei, atunci, țin'te tu de el, răspunse cu un zîmbet Peresvetov.

Toată lumea rise, apoi din nou se așternu tăcerea. Se auzea cum arde tutunul în pipa lui Skriĵneak...

— Nu, nu trebuie luată cantina de la cooperativă, întrerupse tăcerea Skriĵneak. Doar n-ai să te ocupi personal de ea.

— Și de ce nu ? întrebă Peresvetov ridicînd din umeri.

— Asta nu-i treabă pentru un director de sovhoz, zise Skriĵneak, pufăind din pipă. Treaba lui este să supravegheze ca să se are bine și repede. Raionul cu un țelinș atît de întins trebuie să ajungă fruntaș și nu să se tîrîie în coadă. Dacă am începe să ne ocupăm de mărunțișuri i-am pune cruce.

— Cantina e un mărunțiș ? zîmbi Peresvetov. Ai zis-o !

— Aici hrana poate că e lucrul cel mai de seamă, interveni Sizov. Munca e grea, oamenii trebuie să mănince consistent...

— Ia te uită ! îl întrerupse batjocoritor Skriĵneak. Pesemne că la Magadan numai grija asta ai avut-o. Sizov roși, iar Skriĵneak continuă aspru : Și aici se mai găsește cîte unul care judecă tot așa. Uite, tovarășul Peresvetov nici nu a ieșit bine în stepă și s-a și asigurat de bucătăreasă.

— Și e chiar foarte bine, ripostă Ivan Ivanovici. Mincarea este pretutindeni un lucru de primă importanță. Hrana și locuința.

— Ei, mai lasă-i să se ocupe de bucătărie pe cei care au această atribuție, zise Skriĵneak. Locuința e altceva, grija în această privință trebuie să fie a tuturor. Dar Kiril ilici pentru nimic în lume nu vrea să înțeleagă acest lucru. Scuzați-mă, stimabilor, dar asta se numește patriotism local. Și o spun răs-picat : noi n-o să tolerăm patriotismul local și pornirile utilitariste.

Ivan Ivanovici încercă să mai îndulcească asprimea vorbelor lui Skrijneak.

— Ca să spun drept, nu văd printre noi nici un utilitarist, Stepan Trofimovici, făcu el cu un ton glumeț. Și parcă nici a patriotism local nu miroase. Peresvetov tăcea, abătut.

— Ai să trăiești și ai să vezi. Nu sînt prea departe de aici, doar la o sută de pași. Skrijneak făcu un semn cu capul în direcția așezării sovhoznice, ce dormea sub lumina lunii.

Peresvetov făcu un efort nemaipomenit ca să nu-i spună lui Skrijneak cine știe ce cuvinte aspre.

— Te contrazici, Stepan Trofimovici, începu el căutînd să se stăpînească. Este limpede și pentru un copil că, dacă omul este nehrănit, el va lucra prost. Și cum poate raionul nostru să devină fruntaș dacă nu vom da deșteledenitorilor minimul necesar fiecărui om ? Fapta eroică, entuziasmul și celelalte sînt cuvinte drepte și frumoase. Dar ce preț pot avea ele fără grija pentru viața omului ? Iar în ceea ce privește utilitarismul, continuă Peresvetov cu o voce înadîns egală, dacă eu sau oricare alt director n-o să ne gîndim decît numai la arat, abia atunci o să devenim într-adevăr utilitariști.

— Rezultă, zise posomorit Skrijneak, că tocmai eu te îndemn la utilitarism, sfătuindu-te să nu te ocupi de bucătărie, cantină și băi ?Cam așa reiese din ceea ce spui, confirmă rîzînd Ivan Ivanovici. Și cu privire la ceea ce se numește patriotism local... Peresvetov are griji pînă peste cap pentru soarta oamenilor lui.

— înseamnă că pentru Peresvetov noi nu sîntem apropiați, se înfurie Skrijneak, fără să-l lase pe Ivan Ivanovici să-și termine ideea. înseamnă că Peresvetov, dorind să trăiască în înțelegere cu muncitorii lui, se dă peste cap pentru ei, iar de toți ceilalți nici că-i pasă ! Oare asta nu este utilitarism ?

— Tu răstorni faptele cu josu-n sus, mîrîi rece Peresvetov printre dinți. Îmi agăți patriotismul local și utilitarismul așa, fără nici un temei. De aceea pot numi, pe bună dreptate, vorbăria ta drept demagogie goală. Sizov tăcea cu privirea pironită în văzduh, și din cînd în cînd ofta.

— Nu înțeleg de ce-ai început această discuție, zise întunecat Peresvetov.

— Pentru că, răspunse Skrijneak stăpînindu-și furia, e timpul să înțelegi situația în care te găsești. Vrei oare să conduci gospodăria ca un prinț feudal ? Nu-ți va merge.

— Ce-ai înnebunit ? făcu Peresvetov indignat.

— Pînă acolo mai e cale lungă, dar ție nu ți-ar strica să ții seama de unele discuții. Tot timpul nu aud decît că : „De ce și-a lăsat directorul geamantanele la Abșansk ? N-o fi cumva doar o pasăre călătoare ?”

— Peresvetov simți că este la capătul răbdării. „Mi-am lăsat geamantanele la Abșansk !” tună el. Da, le-am lăsat pentru că am avut de transportat munți de bagaje ale altora. Și, la urma urmelor, numai la geamantane nu mi-e capul ! Peresvetov

tăcu. Apoi încheie mai calm : Iar în ceea ce privește pasărea călătoare, Stepan Trofimovici, Ți spun deschis : singur am cerut să vin încoace, Iar dacă o fi și-o fi, n-am decît să și plec.

— Ați auzit ? zise Skrișneak, ridicînd glasul.

— Ajunge, îl apostrofă Ivan Ivanovici. Nu ți-e rușine, Stepan Trofimovici ? Doar am venit în vizită la tine !

Un nor lung, întunecat acoperi luna. Pieriră și contururile așezării și umbrele vagoanelor apropiate. Nu departe șuieră speriat un popîndău.

— Vă cer scuze, zise surd Skrișneak. E adevărat, a ieșit rău.

— Pot să-ți spun un singur lucru, Stepan Trofimovici, începî din nou Peresvetov. Bucuroși vom primi din parte-ți orice sfat cumințe și-l vom cereta cu toată luarea-aminte. Iar cît privește despre cantine, bucătării și alte mărunțișuri dă-ne voie să hotărîm singuri.

— Viața cea mare e alcătuită din mărunțișuri, obiectă Skrișneak.

— Atunci să ne ocupăm împreună cu tine de viața cea mare, remarcă împăciuitor Ivan Ivanovici.

Skrișneak tăcu. Sizov se uită la ceas.

— Cred că e vremea să plecăm acasă.

— Adevărat, cugetă Peresvetov blestemîndu-se în gînd pentru hotărîrea de a-l vizita pe Skrișneak. „Ce prostie ! Am vrut să strîng relațiile !”

— Oliona, musafirii pleacă ! strigă Skrișneak.

Lena ieși din vagon, își luă rămas bun de la oaspeți și îi rugă să vină mai des pe la ei.

— Cînd o să vă aranjați casa o să vă plictisim și noi, îi zise Lena lui Peresvetov. Cînd vine soția dumneavoastră ?

Peresvetov ocoli răspunsul.

Sizov plecă. Ivan Ivanovici se oferi să-l conducă pe Peresvetov.

— Un moment! îi chemă Skrijneak. Am uitat să-ți spun, tovarășe Peresvetov. De mine Sizov va trece la tine.

— Adică cum la mine ? întrebă Peresvetov nedumerit.

— Ca împuternicit al comitetului raional în sovhozul tău.

în întuneric, Peresvetov nu putu să vadă zîmbetul sarcastic de pe buzele lui Skrijneak.

— Ce nevoie avem de el ?! exclamă Peresvetov, încurcat de această veste neașteptată.

— Nu ai nevoie de împuternicitul comitetului raional ? Și în vocea lui Skrijneak răsună o notă sfidătoare. Interesant !

— Interesant e altceva, ce-o să facă la noi ?

— Dacă n-ar fi decît să pună stavilă patriotismului local și utilitarismului și tot e ceva ! i-o reteză Skrijneak.

— Știi, începu iritat Ivan Ivanovici, m-am săturat de atacurile tale împotriva lui Peresvetov, Stepan Trofimovici. N-am vrut să ți-o spun, dar m-ai scos din sărite. La naiba ! Nu cumva tu ești cel contaminat, în primul rînd, de utilitarism ? Adu-ți aminte de raia ta prin raion. Ai hotărît să-ți vizitezi din- tr-un salt, doar într-o săptămînă, toată gospodăria. Dar ce, asta e treabă serioasă ? Numai două zile să stai în fiecare sovhoz și nu ți-ar ajunge nici o lună întreagă.

— Și am să mă duc din nou, răspunse îndărătnic Skrijneak. O să începă aratul și o să fie nevoie să zac la raion să descurc plîngerile și tot felul de lipsuri. Dacă o să izbutesc să stimulez pe cîte cineva, tot o să fie bine.

Ivan Ivanovici dădea din cap.

— Pentru ce să ne stimulezi, tovarășe Skrijneak ? interveni Peresvetov. Noi nici noaptea nu dormim tot pregătindu-ne de arat.

— Văd că ai și slăbit.

—• După mine, ar fi mult mai bine să te ocupi de lipsurile de care ai pomenit. Cheamă la telefon pe directori și află care le sînt nevoile, remarcă Ivan Ivanovici.

— Asta la fața locului se vede mai bine. Cunoscu eu această tagmă. Sînt gata să ticsească depozitele cu piese de schimb, fie că au, fie că n-au nevoie de ele.

— Ehei, uneori cînd stă cineva de vorbă cu tine parcă bate apa în piuă. Să mergem, Kiril Ilici. Peresvetov, gîrbovit și mohorît, înainta spre așezare. Ivan Ivanovici, ghicindu-i starea sufletească, tăcea. Abia cînd ajunseră la marginea sediului gospodăriei se opri lîngă casa neterminată a lui Nurhan și începu să vorbească cu obișnuita lui voce blajină, încurajîndu-l parcă pe Peresvetov.

— Este minunat, Kiril Ilici! Cea dintîi casă la țelinîș, cea dintîi brazdă, cea dintîi nuntă, cel dintîi prunc ce va vedea lumina zilei aici. După război am lucrat la Murmansk, la comitetul regional de partid. Cînd am ajuns pe aceste meleaguri mi-am zis : „Ei, în ce gaură am nimerit !” Dar acum sînt mulțumit! Este plăcut să vezi cum totul se schimbă sub ochii tăi și că nici tu nu ești chiar ultima roată la căruță. Iată, îmi voi face rost de un vagon și-mi voi chema familia. Copilașii mei sînt mici, pînă ce-or mai crește un pic o să și construim școala. Ivan Ivanovici surise. Noapte bună. Nu te necăji... Am văzut alții și mai și! zise el la despărțire, făcînd o vădită aluzie la Skrițneak. Totul se va aranja, fii sigur.

Peresvetov nu răspunse nimic. Cuvintele lui Skrițneak despre patriotismul local și pornirile utilitariste îl indignaseră, iar hotărîrea de a-l trimite pe Sizov la sovhoz o socoti ca un semn de neîncredere față de el.

Necăjit și înciudat,
se îndreptă spre
vagonul centrului
medical. Acolo, în
întuneric, licăreau
scăpărările de jăratic
ale țiğărilor

.Pe bancă, lângă ușa de la intrare, ședeau Zina, Goghi și Șaken.
 Chiar din prima zi Goghi și Șaken începură să vină des pe la Zina și se făceau luntre și punte ca s-o ajute cât de cât. Zina, rîzînd în sinea ei, nu le refuza serviciile. Șaken împodobi spitalul cu noptiere și rafturi, iar Goghi, luîndu-se la întrecere cu el, instală lumina electrică. Rămînînd cu Zina între patru ochi, Goghi, cu tot tactul de care era în stare, îi oferea inima lui, iar în calitate de așa-zis *kalim* toți banii ce-i rămăseseră din patruzeci de mii de ruble. Încerca s-o convingă să-i folosească la achiziționarea inventarului necesar centrului medical.
 Zina se prefăcu a nu-i înțelege aluziile. Deopotrivă, nu primi nici împrumutul de care pomenea el, explicîndu-i că n-au cum să se socotească în această privință, căci centrul medical ține de bugetul statului... Va veni cu siguranță ziua în care statul își va deschide punga.
 De altfel Goghi nu pierdea speranța, și nici Șaken. Zina le oferea celor doi admiratori surîsuri, distribuindu-le în mod egal și neacordînd preferință nici unuia, nici celuilalt.
 După ce le dădu bună seara, Peresvetov se adresă cu un ton aspru Zinei :
 — Am auzit că la dumneata locuiește Olga Krujkova din sovhozul „Tihî ugol” !
 — Troșkin a adus-o și m-a rugat s-o angajez ca infirmieră, răspunse calm Zina.
 — Da, dar ea figurează pe statele lui Hijneakov. Și trebuie să fie în sovhozul lui.
 — Pe cuvînt de onoare că n-am știut pînă acum acest lucru.
 — Dar cum ai luat-o infirmieră, fără să întreb pe nimeni dintre noi ? spuse Peresvetov mai blind.
 — În primul rînd, am raportat lui Proskudin. În al doilea rînd, aș fi putut să nu raportez de loc. Eu < Prețul d- rîscumplrtr> tl mirtiti! - obiceî rcchî l< kttxthl (a. r).
 fac slujba în cadrul Ministerului Sănătății, și de fapt nu sînt subalterna dumneavoastră.
 — Asta e bună, începu Peresvetov.

Zina nu-l lăsa să termine.

— ...iar în ceea ce o privește pe Olga, ea mă ajută cu multă răvnă. De altfel, Kiril Ilici, ar fi timpul ca dumneavoastră să ne vizitați. Nu găsiți ?

— Eu nu am în minte numai centrul medical.

— Cu toate acestea pe Olga ați reușit s-o aveți în minte.

— Cum vorbești cu mine, tovarășe Murașko ?

— Exact cum vorbești și dumneavoastră cu mine. Șaken zîmbi în întineric. „Bravo, Zina !” Tușind, Goghi își înăbuși risul pe care nu și-l putuse stăpîni.

— Bine, bombăni Peresvetov, arată-mi cum te-ai aranjat. Unde e Krujkova ?

— A plecat la o petrecere.

— Mîine dimineată trimite-o la mine.

— Bine.

Zina aprinse lumina în vagon.

— Aici e cabinetul meu. Tot aici e farmacia și sala de operații.

— Nu văd masa de operații, remarcă cicălitor Peresvetov.

— Ce să fac ? Dacă o să fie nevoie de o operație, am la dispoziție o canapea.

— Hm...

— Asta e camera de nașteri. Zina deschise ușa spre o mică încăpere. Iar aici e camera pentru bolnavi. Bărbați și femei împreună. În locul paravanului – cearșafuri, dacă ați băgat de seamă.

— Am remarcat că aici la dumneata e foarte curat.

— Asta e opera Krujkovei.

— Chiar și flori ! Peresvetov zîmbi, văzînd pe mîsuța de scris a Zinei un buchet de lalele pus într-un borcan de conserve.

— Le-a adus Olga din stepă.

— Bine că mi-am adus aminte... Dumneata o cunoști pe mama lui Perepiolocikin ? A lucrat ca fel- ceriță la Kursk.

— A fost pe la mine și mi-a dat multe sfaturi bune. Păcat că ați numit-o bucătăreasă fără să mă întrebați pe mine.

— Cum asta, fără să te întreb ? făcu Peresvetov mai-mai să se înece.

— Chiar așa, fără să mă întrebați, răspunse Zina, iar ochii ei îl urmăreau stăruitor pe Peresvetov : și, în această clipă, privirea ei era necruțătoare.

— Știi, este totuși nepotrivit să vorbești pe un asemenea ton cu directorul, zise nemulțumit Peresvetov, zburându-și mustățile.

— Da, dar și eu, ca să zic așa, sînt puțin șef. Oricum ar fi, sînt medicul principal al sovhozului.

— S-au cam înmulțit șefii pe la noi, mîrîi Peresvetov, ieșind din vagon. Iată ce e... Va trebui să pleci în stepă. Am cumpărat vreo zece cai pentru șefii de brigadă și agronomi. Unul ți-l voi atribui duminică.

— Pentru aceasta vă mulțumesc ! răspunse cu căldură Zina. Sînteți un om chiar foarte drăguț, să știți !

Peresvetov se zăpăci.

— Ei, ei, lasă asta... Dacă ai nevoie de ceva, să vii direct la mine. Dracu să le ia pe aceste femei ! termină el blajin. Dar știi să călărești ?

— Ei, o învăț eu, răspunse îndată Goghi.

— Tata are o mică teleguță, am s-o dau Zinei, interveni Șaken. N-are de ce să meargă călare.

—• Dar de ce ? sări în sus Goghi.

— Pentru că în trăsura e mai comod, ca să aducă, de exemplu, un bolnav.

— Dacă sora ta călărește, se înfurie Goghi, atunci Zina de ce să nu poată călări ?

— Panar a învățat călăria încă din copilărie.

— Astăzi ești cam prea vorbăreț, Șaken, făcu Zina rîzînd.

— Ei, spune prostii, i-o trînti Goghi.

— Goghi !... făcu Șaken, și vocea îi vibra.

— Ajunge ! îi curmă vorba Peresvetov. Ceai-vadze, miine, să nu uiți, trebuie să transferăm mașinile în taberele brigăzilor.

— N-am uitat de loc, Kiril Ilici. Totul va fi în ordine.

— Lucrul cel mai important este să se are pătratele de jur împrejur, remarcă Șaken.

— La aceasta s-au angajat Troșkin, Hrebtov și Kuznici. Au să le facă bine, ca trase cu rigla.

— În regulă... Cît privește podul... Ei, mai ții minte propunerea lui Perepiolocihin ?

— Mai e vorbă, Kiril Ilici! îndată după ce vom transfera mașinile și vom începe să arăm, mă voi ocupa de pod.

— Bine. Uite ce, găsește-l pe Troșkin, iar dacă cumva doarme, trage-l jos din pat și spune-i să se prezinte la mine.

— Am înțeles, răspunse Goghi, necăjit că trebuia să-l lase pe Șaken singur cu Zina. E undeva la o petrecere.

Șurka se prezentă o jumătate de oră mai târziu. Peresvetov stătea la masă și citea. își scoase ochelarii și se uită la Șurka cu severitate.

— Haide, Troșkin, spune drept, ce caută Krujkova aici ? făcu Peresvetov, în vreme ce ochii lui îl sfredeleau pe Șurka aidoma unor mărunte burghie.

— K... care Krujkova ? îngăimă acesta, bilbiindu-se.

— Ia nu mai face pe prostul. Știi foarte bine despre cine e vorba.

— A-a, aia ! Șurka se prefăcu a căsca. Doar dumneavoastră singur ați fost de acord să răniți.

— Da, dar numai temporar, pină s-o face podul. Acum poate pleca la Hijneakov.

— Ei și, n-are decît să plece ! Ce, mă amestec eu în treaba asta, Kiril Ilici ? Adică cum, nu te amesteci, ai ? se înfurie Peresvetov. Dar cine a plasat-o pe Krujkova infirmieră la centrul medical ?

Șurka amuți.

— Miine să n-o mai văd pe aici, ai înțeles ? Și să ții seama, Troșkin. Minciuna ți-o iert, treacă de la mine. Pur și simplu nu vreau să-mi complic viața. Dar dacă cumva aflu... în clipa aceea Șurka își dădu seama că directorul nu știa totul.

— Kiril Ilici, începu el tînguitor, într-adevăr, diavolul m-a împins și v-am înșelat. Șurka vorbea atît de sincer, încît Peresvetov care își pusese ochelarii și se apucase de carte îi scoase din nou.

— E dragoste între noi, șopti Șurka, lăsîndu-și abătut capul în pămînt.

Peresvetov nu știu ce să spună.

— Mă înșor cu ea, Kiril Ilici.

Șurka ridică ochii și se uită cu încredere la Peresvetov.

— Și e de mult dragostea asta între voi... ?

— încă din clasa a opta. Acum ochii lui Șurka erau într-adevăr curați și nevinovați. încă de acolo, din sat, ea... e cu mine. Nu, doamne ferește, să nu vă gîndiți la cine știe ce. Ce să mai spun, mă iubea. Și eu, pe ea. Apoi ne-am certat și eu am plecat, și glasul lui Șurka deveni tremurător. Și iată că acum am luat-o de la început.

— Ei, dacă... Peresvetov nu sfinși fraza. Of, căpă- tîină neghioabă, trebuia să mi-o spui din capul locului ! Bine, du-te la culcare.

— Astăzi am parcurs toate loturile, Kiril Ilici, am ales locurile pentru taberele brigăzilor. Ivan Prohorovici a vorbit cu băieții în ceea ce privește arătura. Zicea cum că va fi nevoie nu numai de arat țelinîșul, dar și de semănat ceva.

— Da, o să însămînțăm experimental vreo patru mii de hectare - cîte o mie de fiecare bri-

gadă. Griu, porumb, floarea-soarelui. Și o să pregătim un teren de vreo sută de hectare pentru grădina de zarzavat.

— Nurhan ne-a sfătuit să semănăm nu mai adânc de douăzeci și șapte centimetri. Noi, Goghi și cu mine, am verificat semănătoarele. Totul e în ordine. Și muncitorii de pe remorcă își cunosc treaba.

— Bine, făcu pașnic Peresvetov. Pot să-ți spun - nu este un secret - treaba asta este pusă la cale împreună cu secretarul organizației de partid și secretarul de Comsomol. Avem de gând să te propunem ca președinte al comitetului de întreprindere. Vei face parte din grupul de conducere al sovhozului. Dar acest lucru, Troșkin, implică o deosebită răspundere pentru toate acțiunile și faptele noastre. Așa că n-o mai lungi cu nunta. Nu-ți șade bine.

— Ce s-o mai lungesc ! răspunse Șurka cu însuflețire.

Dis-de-dimineață, Șurka dădu o goană la centrul medical. Zina dormea încă. Olga schimba apa în borcanele cu flori. Șurka o chemă în uliță și îi po-vesti discuția cu Peresvetov.

— Ascultă, Olga, mă tem să nu se îritimble vreo nenorocire.

— Ce ? făcu ea speriată.

— Vezi tu... Șurka ezită. Când am venit cu tine de la haltă... Ei, în ziua aceea... El o privi în ochi. Olga, rușinindu-se, plecă privirea în pământ.

— I-am spus lui Peresvetov că am fost la Hij-neakov și că el ți-a permis să râmi la noi.

— Dumnezeu ! Dar de ce-ai făcut asta ?

— M-am temut să nu te gonească la Hijneakov.

— Ah, Șurka, dragul meu ! zise Olga înduioșată. Și acum, ce-o să se întâmple ?

821

— Peresvetov te cheamă. Dacă o să te întrebe, spune-i că eu m-am înțeles cu Hijneakov,

21 - Step» cti veei cu «ciul

— Poate ar fi mai bine să spun adevărul, ai ?

— La un moment potrivit am să[^]l dau singur pe față, făgădui Șurka.

— Cum vrei, răspunse nehotărît Olga. Eu aş spune. Doar trebuie să-mi fac formalitățile aici, ba te pomenesti că vor începe să mă caute cei de la „Tihi ugol”...

— Când va veni vremea, voi face totul, îi tăie vorba Șurka. Dar acUm am să mă aleg doar cu o praftură de la Peresvetov, asta e tot.

— Ei, haide, fie așa cum vrei tu...

Șurka o sărută pe Olga.

— Du-te la director și nu-ți fie frică. Olga nu zăbovi multă vreme în birou.

— Dumneata vrei să rămii la noi ? o întrebă Peresvetov.

Olga dădu afirmativ din cap.

— De fapt dumneata nu lucrezi în cadrul serviciului meu. Peresvetov surise, amintindu-și de discuția cu Zina. Dacă Hijneakov este de acord și dacă îți place la noi, rămii. Și o bătu binevoitor pe Olga pe umăr, neputîndu-se dumiri ce anume găsise Troș- kin la această fată oacheșă, urîțică.

— Mulțumesc.

Olga era bucuroasă că lucrurile se aranjaseră fără prea multe întrebări și că ea nu fusese nevoită să mintă.

Ieșind de la Peresvetov, Olga dădu nas în nas cu responsabilul cooperativei muncitorești. El se ducea la Peresvetov.

De lângă cort, unde se afla, Olga auzi vocea minioasă a directorului și răspunsurile nedeslușite ale responsabilului cooperativei muncitorești. La orice îi spunea Peresvetov, el o ținea una și bună :

— Cum să nu ! E lucru clar !

Peresvetov continuă să-l dojenească pe responsabil, cu același ton aspru, și Olga auzea într-una :

— Cum să nu ! E lucru clar !

Fata izbucni în rîs și plecă spre centrul medical. Comuniștii din sovhoz se întruniră în dimineața zilei de 2 mai. Se discută planul de arat, propus de

Ivan Prohorovici, și raportul lui Goghi cu privire la utilizarea tehnicii. Ședința tinu pînă la prînz ; totu aveau cîte ceva de spus.

La ședință participa și Skrițneak. El se zorea să ajungă la celelalte sovhozuri, unde aratul începuse în ajunul lui 1 mai. Peresvetov spunea că brigăzile trebuiau să plece chiar a doua zi la tabere pentru ca a treia zi să înceapă să are loturile alocate.

Hromcenko dădu ideea ca Troșkin să fie propus președinte al comitetului de întreprindere. Comuniștii fură de acord. Numai Omar stătu pe gînduri o clipă înainte de a ridica mina.

Cu un ceas mai tîrziu el îi convocă pe comsomoliști. După discuția cu privire la arat, se alese comitetul organizației de Comsomol. Pe Omar îl confirmară ca organizator de Comsomol. Șurka, Lena, Afonea Krovlev, Zina și încă doi băieți fură aleși membri ai comitetului.

Prima brigadă răsăriteană alese ca secretar al organizației de Comsomol pe Kim Toi, a doua - pe Lena. În prima brigadă vestică fu aleasă Marusia Sidorocikina, în a doua - cea mai îndepărtată - Petea.

Apoi Omar comunică comsomoliștilor hotărîrea biroului de partid de a-l promova pe Troșkin ca președinte al comitetului de întreprindere.

Șaken și Lena declarară că la ședința sindicală nu vor vota pentru Șurka.

Li s-au cerut explicații. Mai ales Șurka insistă asupra acestui lucru. Șaken spuse posac că trecerea tractoarelor peste rîu ar fi putut să se sfîrșească rău pentru sovhoz și pentru oameni. Nu era de loc nevoie de această născocire. Pur și simplu, Troșkin a vrut să se evidențieze.

Șurka nu ripostă.

Lena spuse:

— Vedeți, tace. Înseamnă că Șaken are dreptate. Să spun deschis : nu-mi place comportarea lui Troșkin. Se bagă și unde trebuie, și unde nu trebuie. Și prea se laudă cu curajul lui.

Nu este un om serios. Pe scurt, nu am încredere în Troșkin și nu pot vota pentru el.

— Ce-ai de spus ? i se adresă Omar lui Șurka.

— Păi ce să spun ? Toate acestea sînt demagogie, răspunse Șurka posomorit.

— Nu cumva m-am molipsit de la tine? făcu Lena cu asprime.

—■ Vorbele tale, Elena, sînt pur și simplu o ieșire neprincipială, miru Șurka printre dinți.

...Seara, la adunarea sindicală, Șurka fu ales președintele comitetului de întreprindere. Toți, în afară de Lena și Șaken, au votat pentru hotărîrea biroului de partid.

²
În dimineața zilei de 3 mai brigăzile plecară în stepă. Abia se crăpa de ziuă cînd noii-veniți începură să-și scoată bagajele din corturi și vagoane și să le încarce în mașini.

Ivan Prohorovici și Goghi dădeau cele din urmă sfaturi tractoriștilor și muncitorilor de pe remorcă. Ivan Prohorovici arăta rău. Din nou era cam bolnav.

Mai la o parte stăteau de vorbă Petea și Lena.

— Și iată că ne despărțim, zise trist Petea.

— Tabăra noastră nu este la o sută de verste, îl mîngîia Lena. O să vii pe la noi, da ?

Panar, care pleca în Zarecie \ se apropie de Pe-

³ Dincolo de rîu (n. j.).

tea, ca să-și ia rămas bun de la el. Pe lîngă ea trecu în goană, gîfîind, Șurka. Văzînd-o pe Panar, o strigă :

— De 1 Mai ne-am adunat cu toții... Ei, și ce bine am petrecut. Mi-am stîlcit picioarele jucînd *Barînia*. De ce n-ai venit ?

— N-am fost chemată. În afară de asta, nu-mi place Belii, și știu că a fost și el acolo. Nici nu înțeleg cum de poți fi prieten cu el.

— Nu-i sînt de loc prieten. Am petrecut, și atîta tot. Am vrut să vin după tine, dar n-am îndrăznit. Trebuie să stăm de vorbă.

Șurka îi strînse pe furis mîna. Panar și-o trase
înapoi. Îi ardeau obrăjii.
— Despre ce să vorbim ? spuse ea abia deslușit.
— E o discuție lungă. Am să vin la tine în Za-
recie. Ai să mă aștepti ?
Panar îl privi speriată și se îndepărtă fără să-i
răspundă.
Pe Șurka îl ajunse din urmă Olga.
— Ce tot șopteai cu Panar ? întrebă ea geloasă.
— Ia mai lasă prostiile ! se supără Șurka.
Despre ce era să vorbesc cu ea, dacă nu despre
treburi ?
— Despre ce treburi, în șoaptă ? Olga dădu din
cap neîncrezătoare.
— Păi, n-o să urlăm. Of, da geloasă mai ești,
Olga !
Șurka făcu un gest furios cu mîna și se alătură lui
Goghi și lui Ivan Prohorovici, care erau înconjurați
de tractoriști.
Belii, care nu se afla prea departe, zîmbi.
— Ai văzut cum se agață Olga de gîtul lui
Troșkin ? îi făcu cu ochiul schiopului Cighiriov. Iar
el se dă la agronoamă.
— Ești gelos ?

Lui Cighiriov nu-i
plăcea prea mult
Belii, în a cărei
tabără trebuia să-și
ducă viața

..— Ce nevoie am eu de femei ! făcu Belii, scui-
pând cu dispreț.
— Minți, rise Cighiriov. Dar cine se zgiește la
Elena Skrițneak ?
— Ce-ai mai născocit și tu ! Și nevrind să mai
vorbească despre aceste lucruri, Belii îi făcu un
semn din cap, arătând-o pe Odarka Iaroșciuk. Uite,
uite, milițiana noastră face ordine.
Albul ciorapilor Odarkăi se iveau când ici, când
colo, prin mulțime.
Ea îi dădea jos din camioane pe cei ce depășeau
numărul reglementar de pasageri, muștrindu-i pe
șoferi.
Belii se apropie de Lena.
— Îmi pare foarte bine că sîntem vecini, începu
el curtenitor. Se zice că dumneata ai să lucrezi la
Afonka !
— Tovarășe Belii, eu îl cunosc numai pe Afanasi
Krovlev. Pentru noi Afonka nu există.
— Iartă-mă, zîmbi Belii, n-am maniere. Acesta
este un adevăr.
— Nu văd nimic bun în asta. Așa că degeaba te
lauzi cu lipsa dumitale de maniere.
Belii luă un aer serios.
— Dar de la cine aș fi putut învăța să am o
comportare ca lumea, Elena Stepanovna ? De când
trăiesc, sînt tot printre tractoriști și combinieri...
Iar aceștia sînt un neam cam necioplit.
— Nu sînt toți la fel, i-o reteză Lena.
— Va să zică, celorlalți li s-a dat o educație, au
fost ajutați, replică cu însuflețire Belii. Dă-mi voie
să te vizitez... Nu te gîndi la nimic rău, se grăbi să
adauge Belii, observînd gestul de protest al Lenei.
Vreau să fiu în societatea dumitale, să mă mai cio-
plesc și eu puțin...
Lena ridică din umeri.

Tabăra noastră nu este în dosul unei sirme ghimpate. Vino, dacă ai poftă. Afonea, Care trecea pe acolo, îl privi dușmănos pe Belii.

— De ce ești atât de posomorit, Afonea ?
întrebă Lena.

— De nimic, se încruntă acesta și mai mult. Ei, Belii, pornim la bătaie ?

— Pornim, răspunse cu înțeles Belii. Să vă așteptați la o vizită din partea noastră.

— Cine te-a chemat ? mirii Afonea.

— Cum ? întrebă Belii, care nu auzise.

Kuznici se apropie de Belii.

— E timpul de plecare, tinere. Peresvetov mi-a ordonat să trag pătratele pe lotul tău. N-aveam altă grijă...

— Parcă eu n-o pot face și singur ! se supără Belii, îndreptându-se cu hotărâre spre birou.

Peresvetov nici nu voi măcar să-l asculte.

— N-am timp. N-am timp !

Și ieși pe uliță, spunind cu glas tare :

— Duceți-vă la locurile voastre, tovarăși! Văzîndu-l pe Șurka, Peresvetov îl chemă. Ai să mergi cu mine la Zarecie. Așază-te la volan. Iar tu, Zvonțov, vei rămîne aici. Lui Peresvetov, care nu-l prea simpatiza pe șoferul său, un flăcău molatic, aproape adormit, îi părea rău acum că-l lăsase pe Șurka să plece. Dă-i drumul, Troșkin.

Cînd mașina întoarse și ieși în drumul care ducea spre haltă, Peresvetov spuse :

— ■ Krujkova a fost la mine. Totul e în regulă.

Șurka își făcu singur ștrengărește cu ochiul.

3

Tractoarele brigăzii de peste rîu, condusă de Afonea Krovlev, care fuseseră reținute la sediul central din pricina unor defecțiuni, mergeau acum în urma mașinii lui Peresvetov. Lîngă haltă, ele urmau să treacă podul de peste rîu și să se îndrepte spre tabăra lor, de-a lungul malului estic.

După ce îl conduse pe Peresvetov, Goghi întovărăși în stepă mașinile primei și celei de-a doua brigăzi vestice. În urma tractoarelor veneau camioanele cu oameni și cu avutul brigăzilor.

Așezarea se golise. Numai tineretul pus la săpatul gropilor pentru fundații rămăsese la sediul central. Proskudin, ostenit de atita alergătură, se întoarse în cort. Acolo îl aștepta un om necunoscut, cu obrazul de o culoare nesănătoasă. Buzele vinete îi descopereau dinții rari și innegriți. Pufăia dintr-o pipă, iar fumul de mahorcă se așternea în cort.

— Pe mine mă cauți ? întrebă Proskudin.

Omul își scoase actele din geantă.

— Smirnov, Zahar Pavlovici Smirnov, zise el.

Ironia soartei m-a adus la dumneavoastră ca inten-

dent.

— Ce bați ironia soartei în treaba asta ? i-o retează aspru Proskudin. Toti am venit aici nesiliți de nimeni. Nădăduiesc că tot așa ai făcut și dumneata, tovarășe Smirnov ?

— Nu știu cum să zic. Smirnov strimbă din nas.

Proskudin citi hîrțile.

— Bine, apucă-te de treabă. Doar n-am să mă car tot eu cu corturile, să judec certurile și să împart pernele. Sînt trimis aici ca adjunct, și trebuie să mă ocup cu dracu știe ce. Te previn că cei ce-au rămas la sediul central au visat să primească mașini, dar au primit cazmale, cu care sapă gropi pentru fundații. Au să-ți facă destul singe rău.

— Am scos-o la capăt și cu alții mai dihai ca ăștia, răspunse Smirnov.

Ocupase pe vremuri un post de răspundere la centrul raional al uneia din regiunile bogate în cer-noziom, unde ședea în birou pînă ce cîntau cocoșii a treia oară, fie că era treabă, fie că nu era. Treptat-treptat își deprinsese întregul personal cu acest fel de a munci. Pe funcționarii care plecau acasă la orele reglementare îi considera trîndavi.

Smirnov vizita adesea „bazele” sale din sate pentru a le băga în cap subalternilor că ei nu au asigurat nimic, că nu au desfășurat nici o activitate, că nu s-au priceput să mobilizeze, să lămurească, că nu s-au ridicat la înălțimea cuvenită și că, în general, nu sînt buni de nimic. Aceste vizite îi luau mult timp, și treaba nu mergea. Ținea adeseori ședințe, irosea pentru corespondență întregul stoc reglementar de hîrtie, cuvîin- tările le citea expresiv, asculta și cuvîntul altora, dar nu cu prea multă rîvnă. „Nu sînt la înălțimea cuvenită, nu l’”, spunea el. În afară de discursuri, ședințe și plecări pe teren, Smirnov se ocupa cu întocmirea situațiilor. Neplăcerile se iscaseră dintr-un lucru de nimic. Unul dintre subalterni, un om tînăr și, după părerea lui Smirnov, scandalagiu, se ridică la o adunare unde Zahar Pavlovici ținea un discurs și spuse :

— Dumneata, tovarășe Smirnov, susții niște prostii de necrezut, iar la gospodărie nu te pricepi de loc. Nu cunoști viața, te-ai rupt de mase. Minți și dumneata și i-ai învățat și pe ceilalți cu minciuna. Smirnov nu îndrăzni să-l pună la punct pe scandalagiu și își „rotunji” discursul.

Și de atunci să te ții ! La fiecare ședință sau adunare era învinuit pentru asprele-i muștrări, pentru scriptologia pe care o făcea, pentru situațiile falsificate, pentru îngîmfare.

La raion sosi o comisie și începu să-l întrebe pe Smirnov ce știe să facă. Acesta clipea din ochi și dădea din niini. L-au trimis să conducă o „bază”, dar s-a dovedit a nu fi potrivit pentru această alegere. În doi ani Smirnov a schimbat cîteva slujbe. Soarta îl aduse în cele din urmă la centrul raional Cernorecensk.

Beliî conducea tractorul. Kuzmici ședea alături de el și mormăia ceva, supărat. Beliî, de asemenea, era prost dispus. „De ce-a prins Peresvetov pică pe

mine ? gîndea el îngrijorat. Cu ce nu i-am fost pe plac V

Nici nu-i trecea prin minte că Peresvetov de mult îi ghicise gîndurile și intențiile cele mai ascunse. Belii era fiul unui strungar de la o uzină de reparații a vagoanelor. El lucrase ca tractorist într-unui dintre sovhozurile de sub conducerea lui Peresvetov. Nu primise nici o muștrare și nici un avertisment, iar în al șaptelea an fusese decorat pentru munca lui deosebit de rodnică.

Asta scrisese Belii în formular cînd primise foaia de drum pentru pămînturile înțelenite.

îndărătul acestor lucruri se afla însă omul cu gîndurile sale și cu o viață bogată în urmă, deși anii ce-i împovărau umerii nu erau prea mulți.

Gras, cu mersul leneș și privirea prudentă - aceasta era înfățișarea lui Belii. Harnic, cum nu sînt mulți. Directorul sovhozului spunea despre el :

—■ Un diavol, nu alta !

Și, într-adevăr, Belii parcă nici nu știa ce-i obo-seala : era în stare să lucreze zile și nopți, făcîndu-l pe omul de pe remorcă să nădușească ; i se dusese faima în toată regiunea. El scrisese primul cererea de plecare la țelinîș, cînd Proskudin recruta tractoriști pentru sovhozul lui Peresvetov. Pe unii trebuise să-i convingă mai cu greu, în timp ce Belii ceruse el singur să plece.

De ce ?

în regiunea Verhnerecensk apăruseră tractoriști, eroi ai muncii socialiste. Iakov, oricît de mult se zbatuse, nu reușise cu nici un chip să capete „Steaua”. Deși își schimba mereu ajutoarele, îngrijea de mașină și se făcea, cum se spune, luntre și punte numai să pună mina pe ea.

Belii își făcea următoarea socoteală : pînă ce au să se ivească la țelinîș tractoriști mai deștoinici decît el, o să aibă destulă vreme să capete „Steaua” ; aproape ca pe un maniac îl urmărea acest gînd.

Dar asta nu era tot. În visele sale el vedea o casă solidă, o nevastă bună și gospodină, dacă se poate din rîndurile intelectualității. Doctoriță sau profe-

soară, de pildă, ori în cazul cel mai rău, agronom. O să aibă el și o vacă, și porc, și păsări, și copii. Studia cu atenție fetele din sovhozul său. Tractoristul acesta plin de sine nu era de fel pe placul doctorițelor și agronomelor. În sovhoz se găseau băieți cu faimă mai mică, dar mult mai norocoși decât Belii : aceștia îi suflau logodnicele de sub nas.

Din care pricină cugetă așa în sinea sa : „La țeliniș o să fie vinat un bărbat ca mine. Fetele au să dea buzna, iar mie nu-mi va rămâne decât să aleg.”

Lui Belii toate aceste planuri îi păreau ușor de împlinit și pentru faptul că Proskudin le spusese tractoriștilor : „Nu vă temeți, fraților, Peresvetov e cu noi !”

Da, Proskudin îl înșelase.

„Ce flecar”, gândea despre el Belii.

Belii era foarte nemulțumit de ordinul lui Peresvetov. Pentru munca pe tractor el căpătase o decorație. Iar fi arătat el aici și lui Peresvetov și tuturor acestor „plevuști” cum trebuie să fie dobindite și gloria, și banii. O faimă mare și bani cu sacul. Desigur, și șefii de brigadă pot să capete titlul de Erou al muncii socialiste, dar numai atunci când în brigada lor sînt oameni valoroși. De pildă, ca aceia ai lui Hrebtov.

„Aștia nu sînt oameni, sînt lei, gîndea Belii cu ciudă. Chiar și la moșneagul ăsta, la Kuznici, băieții sînt tot unul și unul. Mai slabi sînt la Afonka, dar și el are flăcăi cum trebuie. Dar eu cu ce m-am ales ? Cei patru din Verhnerecenslc sînt băieți buni... restul, de teapa lui Valka, ă pruncului din schimbul meu, și a încă trei mucosi. Și pe cine au ales ca secretar al organizației de Comsomol ? Pe Perepiolocikin ! Să ridă și curcile, nu alta. Ca atare, răspundere pînă peste cap, dar la glorie și bănet nu visa !”

Amintindu-și de sfaturile lui Ivan Prohorovici cu privire la o arătură de cel puțin douăzeci și cinci de centimetri adîncime, Belii strîmbă din nas.

Douăzeci și cinci de centimetri ! Da de unde ! Pământul e neatins, așa că dacă îl ari doar la cincisprezece centimetri, și tot scoți câte douăsprezece chintale de grâu de fiecare hectar. Dar economia de combustibil, dar ritmul de muncă !...

Ritmul de muncă !

Belii calculase : dacă fiecare tractor va ara în două schimburi patruzeci de hectare, atunci cu patru tractoare va fi nevoie pentru toată suprafața de o sută de zile. Bună treabă ! În șaptezeci nu doriți ? Este suficient să li se explice băieților că toate născocirile agronomului nu fac nici cât o ceapă degerată. Accelerați ritmul, fraților, economisiți combustibil, iar buzunarele vă vor fi doldora de bănișori care, la iarnă, au să prindă bine.

Banii agonisiți la Verhnerecensk îi cam irosise Belii în drum spre țelină : îi cam plăcea să tragă la masea.

Dar gândul la înșurătoare nu-i dădea pace : voia să-și facă rost în pragul iernii de o casă, de o gospodărie și de o gospodină.

După ce suferi eșecul cu Zina, Belii hotărî să-i facă curte Lenei... E o fată ca lumea : și cu carte, și gospodină. Știe chiar să conducă și o mașină ! Și să-l ai ca socru pe secretarul comitetului raional - nici asta nu e de lepădat. Elena e numită socotitor în brigada lui Afonea Krovlev, alături, dincolo de râu. Încercarea moarte n-are 1

5

Preocupat de aceste gânduri, Belii nu observă cum coloana apucase să facă vreo treizeci și șase de kilometri de la sediul central. El venise aici înainte de 1 mai și-și alesese locul pentru tabăra brigăzii cam la o sută de pași depărtare de râu.

Trecu o jumătate de zi cu înjghebarea bucătăriei și a cantinei. Petea propuse să se construiască un acoperiș între două vagoane, peste care să se întindă o pinză, și în acest adăpost să se instaleze masa pentru prinzuri.

— Poftim ! încă un inventator I bombăni Belii și ordonă să se facă așa cum propusese Perepiolocikin.

Varvara Semeonovna se apucă să pregătească prinzul.

Kuzmici spuse că n-are vreme de pierdut, că e așteptat în brigadă și, îndepărtându-se cam la cincizeci de pași de tabără, începu să tragă granițele primului pătrat. Fiecare pătrat avea două sute de hectare și erau douăzeci de pătrate pe toată suprafața.

Belii fu încântat de arta bătrînului ; brazda, care însemna laturile pătratului, mergea atît de drept, de parcă era trasă cu rigla.

— Ești un meșter ! făcu el printre dinți, cu un ton protector.

— Dacă o să ajungi la vîrsta mea, poate că o să înveți și tu ceva, răspunse în silă Kuzmici.

După ce măsură cu pașii treizeci de metri de la granița vestică a primului pătrat, el începu să tragă o brazdă paralelă, iar între pătrate rămase o fișie lată pentru trecere.

La masă se așezară cînd soarele scăpăta în amurg. Kuzmici ieși din cabina tractorului. După ce-și netezi barba roșcată, se apropie de spălător și-și turnă o mină de apă pe față. Varvara Semeonovna îi dădu un prosop, Kuzmici își șterse ochii, și se așeză la masă, unde brigada se și instalase. Deși moleșiți de căldură, băieții mîncau cu o poftă de lup.

— Peta il întreabă pe Kuzmici de cîți ani lucrează pe tractor.Cine-i poate număra, răspunse Kuzmici ștergîndu-se cu mîneța la gură. Nii-i chip să-i numeri, dragul meu. De la vîrsta de opt ani sînt tot legat de pămînt ; am cutreierat în lung și-n lat stepa toată și m-a chinuit amarul. Zace în paragină, numai vitele o calcă. Cum am auzit despre țelinîș, am și pornit-o încoace.

— Cum s-ar zice, nu te-a răbdat inima ? surise Varvara Semeonovna.

— Nu m-a răbdat. Doar sînt, pînă în măduva oaselor, o făptură a pămîntului, maică. După cum

unui meseriaş îi pătrunde pe veci păcura în piele, aşa mi-au pătruns mie grînele în suflet. Se zice că eu miros mereu a secară şi a grîu.

Kuzmici răsuci o ţigară groasă, trase fumul în piept şi începu să vorbească din nou :

— Am scos atîtea grîne în viaţa mea, că dacă le-ai pune grămadă chiar muntele Kazbek ar părea o gînganie,

— Tot despre grîne şi iar despre grîne, zise Petea. Povesteşte-ne altceva. Ai văzut destule în viaţa dumitale.

— Numai pentru pîine am trăit, răspunse Kuzmici. Şi numai la pîine mi-au fost toate gîndurile.

— Iacătă ! Se spune că nu numai pentru pîine trăieşte omul, mormîi Belli.

— Frumos spus, dar e o prostie. Ştii cum se spune din bătrîni ? Pîinea-i tată, apa-i mamă. Dacă le ai pe astea, cît e lumea şi pămîntul pe cuptor nu bate vîntul. Şi apoi ştiţi că dacă n-are pasărea mîncare, n-are biata nici cîntare. Pîinea, lakove, este căpetenia tuturor. Deşi bobul de grîu se sfarmă, nu e totuşi nimic mai tare decît el.

— Prea te lauzi peste măsură cu măiestria ta, remarcă Varvara Semeonovna. Aş vrea să ştiu cum aţi fi arat dacă muncitorii nu v-ar fi dat tractoare şi combine ?

— Aş vrea şi eu să ştiu, răspunse Kuzmici, cum ar fi lucrat muncitorii tăi fără pîine ? Şi o să vă mai spun ceva : tu ce crezi, de ce au adus încoace atîta puzderie de oameni şi atîtea maşini fără număr ? Doar şi paininturile arabile vechi rodesc grîne ! Şi deodată iată că aici se bagă miliarde şi nu se precupeşte nimic. Asta pentru ca statul nostru să fie mai puternic decît toate, auzi tu, icap de muier. Grînele sînt bune pretutîndeni, fie la noi, fie peste mări şi ţări. Ele sînt hrana omului, furajul vitelor şi cel dintîi izvor al oricărui produs. Grînele ţin de cald, maică, nu cojocul. Pentru că el este alcătuit din blană, iar blana a crescut pe oaie, iar oaia s-a hrănit cu nutreţul pămîntului. Anul viitor o

să scoatem de pe pământurile acestea grâne cu
duiumul și din nou fama puterii noastre va
cutoreira lumea.

—■ Parcă numai noi sîntem bogați în grîne, zise
Varvara Semeonovna, ca să-l necăjească. Iată,
Petea a citit în ziar cum că în America e atîta pîine,
că a ieșit un ordin să se are mai puțin pămînt decît
se ara pînă acum. Ce-ai de spus ?

— Asta e drept. America este o țară foarte bo-
gată în grîne, numai că ordinea de acolo e ne-
ghioabă. Pe țărani statul îi ruinează înadins ca să
însămînteze mai puțin.

— Păi și eu spun același lucru.

— Dar tu să înțelegi pentru ce se face asta. Ce
cîștigă burghezii dacă dau grînele pe un preț de
nimic ? Astăzi sînt ieftine, mîine vor fi și mai iefti-
ne, și atunci ei caută să le urce prețul. Dar, între
timp, în lume sînt fără număr cei ce se sting de
foame.

— Ai un cap politic, Kuzmici, zise cu respect

Petea.

Se aduse felul al doilea.

Varvara Semeonovna se minună văzînd ce mult
mănîncă fiul ei. Fără s-o observe ceilalți, ea îi
punea ciorbă mai deasă și carne mai multă. Petea
pufni supărat, dar tăcu.

După masă toți se duseră să se culce. Sub șopron
rămaseră numai Varvara Semeonovna și Petea.

— Ce te-ai apucat să faci ? întrebă el cu

asprime. De ce mă faci de rîs, ai ?

— Petenka, imploră Varvara Semeonovna. Ce
spui, dragul meu ?

— Să ții minte, mamă : eu sînt aici un muncitor
ca și toți ceilalți ; ești sau nu în stare să înțelegi
atîta lucru ? Mă înecam cu bucățile pe care mi le
tot băgai în strachină.

— Petenka, ceilalți sînt atît de voinici, iar tu...

— Cu atît mai mult, cu atît mai mult, făcu Petea
cu glas înăbușit. Înseamnă că voinicii ăștia au
nevoie de mai multă mîncare. Înțelege, mamă, aici
eu sînt nu numai ajutor de tractorist, dar și secre-
tar al organizației de Comsomol. Ce-o să se în-

tîmple dacă tocmai secretarul Comsomolului e
 răsfațat de bucătăreasă, fie ea de o sută de ori
 mama lui ? Vor rîde de mine.
 — Ești doar copilul meu, al meu, Petenka.
 — Ofi, dumnezeule, și ce înseamnă aici că sînt
 copilul tău, al tău ? se minie din nou Petea.
 — Ei, bine, bine ! se grăbi să spună Varvara
 Semeonovna. Du-te de te odihnește, băiatul mamei!
 — Nu, lasă-mă pe mine să hotărîsc cînd
 trebuie să lucrez și cînd să mă odihnesc, declară
 ferm Petea, și ochii îi scăpărară. Dă-mi prosopul.
 Tu ai să speli vasele, și eu am să le șterg.
 Supusă, Varvara Semeonovna îi dădu prosopul.
 6
 Seara aprinseră un foc. Și pe malul celălalt ardea
 un foc. Petea ieși la rîu. La două sute de pași era
 Lena... El auzea risetele din tabăra lui Afonea
 Krovlev ; unele cuvinte răzlețe răzbăteau pînă la
 el. Voi s-o cheme pe Lena, dar se sfii. „Au să mă
 audă băieții și au să-și bată joc de mine.”
 Petea se întoarse agale înapoi și dădu nas în nas
 cu Belii.
 Acesta, dichisit cu ce avea mai bun, anunță cu un
 aer nepăsător că se duce în tabăra lui Krovlev.
 — Am găsit în timpul zilei un vad, trece pe acolo și
 o găină.
 Petea se miră.
 — La Afonea ? Știa că cei doi nu se împacă în-
 tre ei.
 — • Ce nevoie am de el !... Și Belii scupă. M-a
 invitat Elena Stepanovna. „Vino, mi-a zis ea, să mai
 stăm de vorbă de una, de alta...” Bineînțeles, cu
 Afonka despre ce să vorbești ? Ce-a văzut el ? Un
 bătăran din Zvenigorod ! Ei, rămiți cu bine. Spune
 băieților să nu zăbovească prea tîrziu.
 Belii plecă, iar Petea, neînțelegînd nimic, merse
 spre cort. „Ce nevoie are Lena de Belii ?” se gin-
 dea el necăjit.
 Dormi neliniștit.
 Nici Varvara Semeonovna nu putu să adoarmă
 mult timp în noaptea aceea. își aminti de casa ei,
 unde trăise anii cei mai buni și fericiți. Lacrimile îi

curgeau din belșug pe fața istovită. „Pentru ce a plecat Petea pe pământurile îngelenite ? gîndea ea. Ce fel de țaran poate să iasă din el ?! Iată, mine va trebui să cutureiere cîmpul, cu spatele și cu capul în bătaia soarelui și a vîntului. Oare o să poată rezista ?”

„Sau poate că o să reziste totuși... Of, cum a vorbit cu mine după prînz, spaima lui dumnezeu, nu alta !”

Pentru prima dată Varvara Semeonovna surprinsese în felul de a fi al lui Petea ceva din tatăl lui - ceva sever și neînduplecat. Ca înfățișare nu semăna de loc cu voinicul său părinte.

„I-o fi luat, pesemne, tîria sufletească, cugeta ea. De nimic, auzi, nu se teme, un singur gînd are : să nu se deosebească de nimeni, să fie la fel cu toată lumea... Varvara Semeonovna zîmbi cu amărăciune. În rînd cu toți... și asta cu sănătatea lui ! Cum o să poată el?...”

Focul încă mai moenea cînd Belii se întoarse din tabăra lui Krovlev. Acolo nu fuseseră prea primitori cu el.

337

— Ce te-ai ferchezuit așa, Iașka ? îl întrebă ironic Afonea.

22 - Степа Cit Y??i IU <JCM

— Păi, n-am să arăt toldeana bătăran ca tine, răspunse obraznic Belii. Oricum, astăzi e ajun de sărbătoare : mine începem să arăm țelinișul.

— Și nu cumva de dragul aratului ești acum scos ca din cutie ? făcu un flăcăiandru.

— A vrut să se laude cu decorația, remarcă batjocoritor bucătăreasa brigăzii, o fată slabă și cîmă. Lena ședea tăcută. Nici măcar nu se uită la Belii.

— Elena Stepanovna, aș vrea să stăm de vorbă, începu Belii. Să mergem spre rîu. E o seară atît de minunată.

— Noapte bună, zise Lena, ridicîndu-se și plecînd spre vagon.

Răsunară hohote de rîs asurzitoare.

— Șterge-o, curtezanule ! i-o trînti deodată Afonea. Caută-ți fete la tine în tabără.

— Ești prost crescut, Krovlev, i-o reteză cu dispreț Belii. Să fii sănătos.

— Tie nici nu-i nevoie să ți se facă asemenea urări, strigă bucătăreasa în urma lui Belii. Semeni cu un poloboc.

Și Belii infuriat auzi încă multă vreme risetele din preajma focului.

„Nu se poate totul deodată, își zise el, mîngîindu-se cu acest gînd. S-a rușinat de băieți. Și eu, prostul, nu trebuia s-o chem de față cu toată lumea. Nu-i nimic, timpul nu-i pierdut !”

Petea nimeri ca ajutor la tractorista Valia Socineva.

Înainte de a veni la țelinîș, Valia lucrase ca tehniciană de schimb la centrala telefonică din Petrozavodsk și făcea adesea de serviciu în schimbul de după-masă sau de noapte. Ziua, cînd părinții plecau la slujbă, iar ea era liberă, făcea toate treburile în gospodărie.

Valia avea un caracter statornic și liniștit, se împăca cu numeroșii ei frați și surori, stîngea lesne certurile dintre cei mici și știa să-i distreze. Copiii vedeau în Valia o a doua mamă.

Ha stătea cu răbdare la căpătiul celor bolnavi, avea vreme să deretice prin casă, îi plăcea să meargă la teatru și la cinematograful și citea mult. La serviciu era lăudată.

E ușor de închipuit cum s-au frămîntat cei de acasă cînd au aflat că Valia hotărîse să meargă la țelinîș. Mama plîngea, tatăl umbla posomorit prin cameră. Surioarele și frății sușoteau între ei cu un aer misterios. Nu înțelegeau ce vorbă e asta țelinîș, și de ce trebuia Valia să se ducă cu orice preț acolo.

— Este un cîmp mare-mare, eu știu, declară cu importanță micul Vasea.

— Ba nu 1 replică Sonia. Țelinîș este, știu... Este acolo unde pasc caii.

La comitetul raional al Comsomolului, Valia a fost întrebată ce anume o determinase la acest pas.

— Toți se duc acolo și vreau să merg și eu.

Desigur, Valia dorea să facă nu ca toți, ci ca cei mai buni dintre toți. Și-i înfățișa pe cei mai buni după chipul și asemănarea lui Pavka Korceaghin, Oleg Koșevoi, Zoia Kosmodemianskaia, Gastelo și alții, care s-au dăruit patriei, jertfindu-și viața pentru ea. Citind cărțile, sau ascultând povestirile despre comsomoliștii care construiesc orașe în taigaua de nestrăbătut, Valia visa : „Mi-ar place și mie !”

Poate că nu-și dădea seama ce o așteaptă ? Nu, acest lucru li s-a spus în repetate rânduri și ei, și celorlalți, care doreau să plece în stepele kazahe și siberiene ; au fost preveniți despre greutățile pe care aveau să le întâmpine și li s-a dat a înțelege că trebuie să fie pregătiți pentru orice fel de lipsuri. După ce ascultă poveștile secretarului, Valia spuse:

22*)

33!)

Te rog, Mitea, dă-mi
o foaie de drum. Pe
cuvînt de onoare, n-
am să fug, ai să vezi

„Te-a apucat pofta de romantism ? surise cu blindețe secretarul. De altfel, o să fie și acolo destul, dar nu așa cum îl crezi tu.

— Dar cum ?

Secretarul se zăpăci.

— Ei, cum să-ți spun... Aspru.

— Fie și aspru, dar vorba este că o să fie !

Valia primi foaia de drum.

Timp de două luni ea urmă cursurile Școlii de

mecanizare. I se dăde o diplomă de merit.

De ce alegerea lui Goghi căzuse tocmai asupra ei cu prilejul distribuirii tractoarelor ? Diplomele de merit stăteau teanc pe biroul lui Goghi, erau mult mai numeroase decât tractoarele disponibile. Afară de aceasta, sosiseră tractoriști experimentați, pe care nici nu puteai să-i compari cu pușorii care de-abia zburaseră în stol vesel din școlile de mecanizare. Cu toate acestea, unii dintre ei au fost nevoiți să ia în mână nu volanul tractorului, ci cazmaua și lopata. Iar Valia căpătase un tractor ! Unii erau nedumeriți, iar cei rămași fără mașini erau indignați. Este adevărat că Valia fusese nevoită vreme de vreo două săptămâni să se țină scări de inginerul-șef și să-l urmărească cu ochi rugători... Dar parcă erau puțini cei ce se țineau după el pas cu pas, scîncind jalnic și uitîndu-i-se implorator în ochi ? După cum se văzu, Goghi avea un caracter de fier. Dar în fața acestei fete mioape el se dădu bătut. Poate că Goghi, ca și toți ceilalți, fusese cucerit de surisul ei, care îi umplu inima de căldură, și el dăduse dovadă de slăbiciune. Dar poate că își amintise cum a venit în uzină cu diploma de inginer și se fîstîcea în fața fiecărui muncitor cît de cît experimentat. Oricum ar fi fost, Valia primise un tractor și pe Petea în calitate de muncitor pe remorcă.

„Drăguță pereche, nimic de zisi” ridea de ei Troșkin. Schimbul Valiei era tractoristul Seoma Volciok, un tînăr vesel, cam de vreo optsprezece ani. Un an și ceva după absolvirea Școlii de mecanizare, Seoma lucrase la un S.M.T. din

Ucraina Subcarpatică și de aceea se considera tractorist cu multă experiență. Era convins că Valia și Petea sînt pur și simplu niște mucoși și că e puțin probabil să se mențină mult timp în brigadă: sînt niște bieți ținci nepricepuți !

CAPITOLUL X

La arat pleacă cu mult înainte de ivirea zorilor. Belii îi dădu pe seamă Valiei o parcelă într-un colț îndepărtat al terenului. Cînd Valia ajunsese acolo, soarele răsărise deja.

Dimineața era senină și răcoroasă.

Valia opri tractorul lângă brazdă și coborî din cabină.

— Ei, Perepiolocikin, începem ?

— Începem, Valia. Știi, sînt grozav de bucuros !

Totul la noi e atît de minunat! Gîndește-te, asta va fi prima noastră brazdă în țelină. În toate lunile acestea mă gîndeam : poate îmi va fi dat și mie să ar pămîntul. Și iată că-l voi ara . E minunat ! Nu-i așa ?

— Dar plugul l-ai uns ?

— Da, bineînțeles. Asta am învățat-o de mult...

Dar cînd am venit aici nu știam nici ce-i aia unsoare consistentă...

— Am avea spor mare astăzi dacă am ara cu cinci trupițe, observă Valia.

— Nu, asta nu se poate. Cînd Troșkin a tras cea dintîi brazdă la sediul central, pămîntul era umed, și totuși nu a putut face față la cinci trupițe. Tot așa a spus și Nurhan. De la toate plugurile s-au **scos cîte două trupite. Dar, fii pe pace, ii**

ajungem noi din urmă pe ceilalți.

— Dar n-am nici o grijă, ce-ți veni ? Cum-

necum, norma trebuie să ne-o facem.

— Dar sterp suflet mai ai și dumneata, Valia, pe

cuvîntul meu de onoare ! Îți vorbesc despre cea dintîi brazdă, despre toate aceste lucruri atît de minunate, pe care poate n-o să le uităm o viață întreagă, iar dumneata răspunzi cum nu se poate mai prozaic....

— Să ari țelinișul este prozaic ? izbucni Valia.
Cum de-ți trece prin minte așa ceva, Petea ? Halal,
n-am ce spune ! Nu eu, ci tu ești un om sterp,
sterp și cu ochelari. Și de ce îmi spui „dumneata” ?
la te uită cită delicatețe !...

— Tuturora le spun așa, se fistici Petea.

— Eu m-am deprins să le spun fraților „tu”. Tu,
Perepiolocikin, semeni cu Seriojka al nostru. Tot
așa un...

— ■ Adicătelea un papă-lapte, sau cum ? făcu
Petea încruntat.

Valia izbucni în ris. Chipu-i îngrijorat deveni
deodată blind și drăgălaș.

— Nu, nu chiar papă-lapte... dar... cam prea
intelectual.

— Ca și cum asta ar fi un cusur, făcu Petea po-
sac. Altfel tatăl, cîț și fratele meu au fost muncitori,
muncitori în toată puterea cuvîntului, dar numai
să-i fi auzit discutînd despre cărți și politică ! în
sfîrșit, hai s-o pornim !

Valia se urcă în cabină. Dar veselul huruit al
tractorului amuți deodată. Valia, făcînd pesemne
vreo mișcare nedibace, stînsese motorul.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă Petea cu îngrijorare.

Valia ieși din cabină, apucă cablul de pornire,
îl înfășură pe volantul tractorului și îl trase spre ea
cu putere. Volantul făcu cîteva turații, dar motorul
rămase mut. Mai repetă manevra de vreo cinci ori,
dar zadarnic.

Valia rămase palidă lîngă tractor. Apoi începu să
verifice motorul : totul era în ordine. După ce mai
trase o dată de cablu, fără a izbucni să urnească
motorul, lăsă totul baltă și izbucni deodată iii plîns.

Petea dădu neputincios din mîini, neînțelegînd de
loc de ce se opriase mașina.

— Nu trebuie să plîngi, încercă el s-o liniș-
tească. Hai, Valia, n-are nici un rost să plîngi !
Parcă ai fi copil.

— Taci din gură, îi strigă Valia.

Petea nu putu să-și stăpînească risul.

— Mai bine te-ai uita la dumneata. Parc-ai fi un
pui de negru. Doar buzele ți-au mai rămas roșii.

Of, să mori de ris, zău așa ! Ascultă-mă, încearcă să mai tragi o dată. Și nu mai boci. Haide, înce-tează ! strigă el scos din sărite de amarnicele ei tînguiri.

Valia îl privi disprețuitoare și trase de cablu. Motorul începu să bolborsească nedeslușit. Valia răsuci maneta de contact. Motorul Diesel strănută asurzitor, sculpa un șuvoi de fum și începu să hure voios, făcînd să răsune întreaga stepă.

— Ura ! strigă Petea. Am pornit !

îndată ce depășiră linia pătratului, Valia opri tractorul, scoase capul prin gemuleț și făcu un semn cu mîna.

Petea se pregăti.

Și iată că toate trei trupițele atinseră pămîntul. Inima lui Petea începu să bată repede, aproape dureros, gata parcă să-i iasă din piept.

Nesfîrșitul cîmp așternut cu negară gonea către orizont, pierind în orbitoarea lucire a zilei de arșiță

.Aerul era curat, nu se simțea nici o adiere. Mi-reasma de iarbă tînără se amesteca cu aburii ce se înălțau din pămîntul dogorit, în vreme ce în înălțimi, deasupra cîmpiei, pescărușii de stepă desă-vîrșeau în zbor mari rotocoale line. Ciorile de cîmp, în căuțșye de viermișori, începură a scotoci prin adîncimile brazdelor abia întoarse.

Un vultur de stepă plutea lin pe cer. Uimit parcă și el de priveliștea nouă și nemaivăzută, se roti îndelung deasupra tractorului ce lăsa o diră neagră și lucioasă. Petea supraveghea cu luare-aminte adâncimea arăturii : douăzeci și șapte de centimetri, așa spusese și Nurhan, și Ivan Prohorovici. Să se ridice stratul de țeliniiș și să se răstoarne bine pe fundul brazdei!

Ivan Prohorovici îi povățuise de multe ori pe tractoriști și pe muncitorii de pe remorci, vorbindu-le astfel

:- Nu uitați că cea mai sigură cheazășie a unei recolte bogate este contactul strins între brazda întoarsă și partea de dedesubt, tare. La o asemenea arătură umezeala se ridică slobod, hrânind foarte bine plantulele abia răsărite. Nici o abatere de la această regulă, căci ea nu a fost născocită de mine, ci învățată de la kazahi, care, de veacuri, ară aceste pământuri. Deși nu au arat pământuri întinse, au totuși o mare experiență. Și nu arareori experiența poporului cuprinde mult mai multă înțelepciune decît fruntea savanților. Respectați-o și urmați-o cu credință ! Nu trecu un ceas și părul, cămașa și chiloții lui Petea erau learcă de nădușeală. Spatele parcă îi

era frînt, capul și-l simțea ca și cum ar fi fost strîns de un cerc de fier, iar minile îi tremurau. În fiecare clipă, era gata să iase plugul și s-o roage pe Valia să facă o pauză. Dar tot amîna, șoptindu-și :
— încă o brazdă. încă una! Și încă. Acuși am să cad... Ei, încă una, și gata...
Dar nu sârea jos și nu-i cerea Valiei să oprească pentru a-i da răgazul să ia o gură de apă, să-și lepede pufoaica și pantalonii vătuiți, să rămînă în chiloți și să-și dezmoștească picioarele înțepenite. Iar Valia în cabină, unde zăduful era de nesuferit, își repeta ca și el, în sinea ei : „Lasă, o să facem o brazdă și încă una, apoi o să mă opresc, să sorb o înghițitură de apă, să-mi scot pufoaica și fusta, să rămîn doar în tricou și chiloți. Perepiolka n-are decît să gîndească ce o pofti, nu mai pot munci încotoșmănită...”
Ochii Valiei urmăreau necontenit brazda din stînga. „Mai drept, să nu smucesc tractorul... Aici, bineînțeles, va rămîne un greș... Of, dar nătîngă mai sînt ! Ține paralel cu brazda din stînga, ține drept, cînd îți spun !”
Cu minile murdare, Valia își întinse nădușeala pe obraji, își îndreptă smocul de păr ud, scoase capul prin gemuleț, sorbi o clipă aerul răcoros și-și linse buzele uscate.
„Oare o să ajung pînă la sfîrșit ? Am făcut cu totul, în cerc, doar vreo treizeci-patruzeci de brazde !”
Din înaltul cerului soarele dogorea nemilos. Adu-nîndu-și cele din urmă puteri, Valia făcea cerc după cerc.
Uneori îi părea că Petea micșorează adîncimea brazdei, și că de aceea tractorul înainta atît de ușor, ca și cum plugul abia atîngea pămîntul.

Dar nu, căci plugul, înfigându-și toate cele trei trupite în țeliniș, răsturna și așeza zdravăn în brazdă straturile grele și grase ce străluceau orbitor.

Ajunsa la granița pătratului, Valia întoarse tractorul și începu un nou cerc, ca să adauge încă o fișie de cîmp arat. .

Nu-și mai simțea nici mîinile, nici picioarele, înțepenite. Soarele îi bătea în ochi, nădușeala îi curgea șiroaie pe față, spatele o durea... Dar tractorul făcea mai departe cerc după cerc; în urmă rămînea pămîntul ce se topea sub plug, iar în față se întindea la nesfîrșit cîmpul de o culoare murdară și ruginită.

Nici firicelul de iarbă nu se clintea în această stepă ce încremenise sub cer. Popîndăii se ascunsesem în viziunile lor răcoroase. Ciorile de cîmp, și ele aproape toropite, buimăcite de zăduf, abia se mai țirau după tractor. După ce se rotiseră o bucată de vreme deasupra tractorului, pescărușii plecaseră cine știe pe unde, în căutarea tihnei. Toate măruntele vietăți ale stepei se ascunseseră, abătîndu-se din calea soarelui arzător.

Iar Valia, conducînd mereu și mereu tractorul în cerc, fără a mai auzi urletul motorului, șoptea :
— Așa se și cuvine să fie, cu toții întîmpinăm acum greutatea.

Și în închipuire își vedea tovarășii împrăstiați pe cîmpul de necuprins cu ochiul, chinuți de căldură și arși de sete, vedea cît de necăjiți sînt bă- trînul Kuznici, „prăjinuța” de Hrebtov, ca și drăguțul de Afonea în această mare și cea dinții zi de muncă... Și simți o ușurare cugetînd că nu este singură.

Petea ajunsese la capătul puterilor.

Valia frînă. Tractorul mai pufăi o dată și apoi amuți.

3

Valia coborî cu greu din cabină și, lipsită de vlagă, se lăsă pe pămînt. Clătînîndu-se pe picioare, Petea se apropie de ea. – Apă, se rugă răgușit Valia. Petenka, te rog...

Petea își smulse pufoaica și pantalonii vătuiți, își scoase cizmele, cămașa, desprinse căldarea de la tractor și se îndreptă sovăielnic spre râu. Se spălă, sorbi îndelung, cu nesaț, apa rece ca gheața. După ce umplu căldarea, se întoarse spre tractor. În timp ce Petea se dusesse la râu, Valia își scosese bluza, rămânând în tricou și chiloți. Când Petea veni cu apa, ea bău de-a dreptul din căldare, cu înghițituri lacome.

— Spală-te, zise Petea.

Valia își scoase ochelarii; Petea îi turna apă pe mâini și întorcea stingherit capul, căci ochii lui, îndreptându-se mereu către deschizătura largă a tricoului, vedeau ceea ce nu-i era îngăduit să vadă. După ce și-au potolit setea și s-au spălat, se întinseră lângă tractor și tăcură o bună bucată de vreme.

— Și mult o să meargă așa ? făcu Valia răgușit.

— ■ Toată vara. Toată vara și toamna, repetă Petea. Iar la iarnă va trebui să mergem la reținerea zăpezii. Am auzit că treaba asta e și mai grea.

— Tractoriștilor o să le fie mai greu, îl corectă Valia. La reținerea zăpezii nu este nevoie de muncitorii de pe remorcă.

— Și eu o să învăț să conduc tractorul și am să lucrez ca schimb al tău, ce zici ? Petea vorbea molcom, aproape ațipit.

O clipă mai târziu dormea dus.

Varvara Semeonovna sosi cu masa. După ce puse căldarea cu mâncare la umbra tractorului, luă bluza Valiei, obielele și cămașa lui Petea, le spălă în râu și le întinse la uscat pe negară. Acoperi cu o basma capetele tinerilor și apoi așteptă multă vreme, privind cimpia fără margini.

Mai târziu, sosiră Hromcenko și Peresvetov,

oprindu-se în apropierea tractorului.

— Sst, lasă-i, c-au adormit, făcu în șoaptă Varvara Semeonovna.

— Sînt istoviți, săracii de ei. Hromcenko își șterse fruntea.

— Ce arșită, spuse Peresvetov, făcându-și vînt cu șapca și ștergîndu-și nădușeala de pe obraji.
 —■ Asta-i arșită ? făcu Hromcenko. Ehei ! Să vezi în iulie și august, cînd s-or face cincizeci de grade.
 — Bărbatul meu a lucrat la secția de forjă și s-a scaldat și el în sudoare, făcu încetișor Varvara Semeonovna.
 — Ce să-i faci, maică, așa trebuie, Hromcenko așeză basmaua Valiei ce-i alunecase de pe cap.
 — Așa trebuie, repetă Varvara Semeonovna, abia mișcîndu-și buzele palide.
 Peresvetov își aprinse o țigară.
 — Se vede că și dumneata ai obosit, Varvara Semeonovna ?
 — De mine nu mi-e milă, Kiril Illici.
 — Așa e. Nu se cuvine să ne înduioșăm de noi înșine.
 Hromcenko o privi pe furiș pe Varvara Semeonovna, văzîndu-i fața cu pungi nesănătoase sub ochi. Părul ei rar era strîns într-un coc la ceafă, iar minile greoaie îi erau pline de noduri vinete.
 — De dumneata nu ți-e milă, dar de băiat ?
 — De el mi-e milă, Kiril Illici. Îi vine cam greu.
 —■ Nimănui nu-i vine ușor, începu Hromcenko. Lenin a spus o dată că Rusia va deveni bogată numai cînd va înlătura tristețea, cînd își va aduna toate forțele, încordîndu-și din răsputeri toți mușchii. Unde anume a spus vorba asta Vladimir Illici nu țin minte, dar ce știu sigur este că în acele vremuri nici lui nu-i venea ușor.
 — Mă tem că Petea nu va rezista, făcu Varvara Semeonovna, clătînînd din cap cu amărăciune.
 Peresvetov, care stătea dus pe gînduri, se învioră deodată :
 — Da de unde ! Flăcăul dumitale e plin de viață. Mi s-a povestit cum i-a îndemnat pe băieți să joace în noaptea aceea cînd noi cu toții eram cît pe aci să înghețăm. N-o fi avînd poate destulă forță fizică. Nu-i nimic, o va căpăta. Are în schimb forță sufletească, și încă cu prisosință,

— Seamănă cu tatăl său, răspunse Varvara Semeonovna, și parcă înflori când își auzi odrasla lăudată. Deși era uneori aspru cu mine, omul acela mă iubea totuși ca un nebun și mă răs făța...

Hromcenko scoase metrul pliant din buzunar, verifică adâncimea brazdei apropiate, făcu cîțiva pași pe cîmpul arat, mai măsură de vreo trei ori și reveni lîngă tractor.

— Ară bine, Kiril Ilici. Și apoi se adresă Varvarei Semeonovna : Sînt de ispravă copilandrii tăi, maică.

Petea începu să se miște, își ridică capul și căută îndelung în jurul lui cu mîna. Mama îi dădu ochelarii. Peresvetov și Hromcenko îl priveau surîzînd.

— Bună ziua, Perepiolocikin !

După ce își șterse de iarbă mîna nădușită, Petea dădu bună ziua cu directorul și secretarul organizației de partid.

— Arați bine, făcu Hromcenko aprobativ.

— Așa s-o țineți într-una, adăugă Peresvetov.

— Așa o s-o ținem, răspunse Petea cu vocea răgușită de emoție.

Se trezi și Valia.

— Ai obosit ? o întrebă Hromcenko.

Valia tăcea, neînțelegînd nimic, buimăcită de somn.

— Trezește-te, Valiușa ! spuse Varvara Semeonovna, atingînd-o pe umăr.

Valia tresări văzînd bărbații și își trase în grabă pufoaica.

Varvara Semeonovna așternu un prosop peste negară și pregăti mîncarea.

— Hai, mîncăți, copii, zise Peresvetov. Pe urmă o trimitem pe mama cu Nikolai Titovici în tabără ; iar eu am să mai rămîn aici.

— Poate luați masa cu noi ? întrebă Petea.

De ce nu ?

!După prînz, Varvara Semeonovna cu Valia mer-seră la rîu să spele vasele. Peresvetov și Hromcenko fumau, iar Petea, cu un aer preocupat,

examina motorul tractorului, izbînd cu piciorul șenilele, fără să știe nici el de ce.

Peresvetov suridea pe sub mustață.

Valia și Varvara Semeonovna se întoarseră. Rușinată, Valia îl luă deoparte pe Petea și izbucni :

— Tu n-ai decît să crezi ce poștești, Perepiolka, dar eu nu pot lucra în bluză și pufoaică.

Petea răspunse stingherit :

— Ei și ce ? Fă cum îți vine mai bine...

Cînd Hromcenko și Varvara plecară, Peresvetov puse în mișcare tractorul și-i ascultă motorul.

— Uite ce este, Socineva, am să-ți arăt cum trebuie să lucrezi pentru ca dumneata să-i comanzi tractorului, și nu el dumitale. O să-mi amintesc de timpurile vechi. Ca să fiu sincer, îți mărturisesc că de mult n-am mai condus un tractor. Așază-te alături de mine ; Perepiolocîkin, ocupă-ți locul. Peresvetov mișcă manetele, și tractorul se urni lin din loc.

Valia urmărea cu toată atenția fiecare mișcare a lui Peresvetov. La început, treaba nu mergea prea bine nici la el, dar după cîteva minute, supunîndu-se mîinilor lui încercate, tractorul merse mai sigur. După ce făcu vreo cîteva curse, Peresvetov se opri.

— Acum lucrează dumneata, iar eu am să privesc.

Schimbară locurile. Valia repetă întocmai ceea ce făcuse Peresvetov, iar acesta o corectă. Și chiar după trei cercuri, Valia simți cît de slobod și de ușor i se supunea tractorul. Mai departe merse și mai bine. Șalele nu o mai dureau, nu mai era learcă de nădușeală, iar ochii n-o mai usturau : nimic din toate cîte le pățise dimineața.

**Acum o să meargă !
făcu Peresvetov,**

bătînd-o pe umăr cu
un gest de
încurajare. Ia aminte
: tractorul trebuie să
lucreze cu toată
forța, iar dumneata
să-ți cruți puterile

— .Mulțumesc ! făcu Valia, negăsind alte cuvinte de recunoștință. Surîsul ei înduioșător avusese darul de a talmăci ceea ce nu mai putuse spune.

— Bun, lucrați... Eu am să aștept mașina. Valia porni tractorul.

Peresvetov se întinse pe negară și ațipi. Nu auzi cînd sosiră Seoma Volciok cu ajutorul său, și Ania Vasilieva, calculatoarea brigăzii, o fată cu jînfățîșare severă, în veston militar, cu chipiu și porthart peste umăr.

Peste cîteva minute sosi o mașină cu dublă tracțiune, din care coborî Skrijneak. Ania făcea măsurători pe porțiunea arată. Skrijneak se apropie de ea.

— Cît?

— Două hectare și jumătate.

— Cine a lucrat ? întrebă supărat Skrijneak.

— Eu ! Valia se uită curajos în ochii secretarului comitetului raional.

— Numele dumatiale ?

— Socineva.

— Rușine, tovarășă Socineva. N-ai arat nici jumătate de normă pe schimb.

— Noi învățăm, replică cu un ton tăios Petea. Peresvetov, auzind că prin vis toată discuția, se frecă la ochi, îi deschise și îl văzu pe Skrijneak.

— Salut, Stepan Trofimovici. Despre ce e vorba ?

— Socineva și ajutorul ei au arat jumătate de normă.

— Ei și ce ? N-au încă experiență... învață... În schimb ară perfect.

— Dacă pretutindeni acesta va fi ritmul arăturii, începî Skrijneak cu minie, raionul n-o să are țel- nișul nici pînă la anul. Iar noi ne-am luat un angajament. Comitetul raional nu va îngădui scăderea acestui ritm, tovarășe Peresvetov, Raionul Karaisk, cu care sîntem în întrecere, ne-o va lua înainte cît ai zice pește.

— Nu-i nimic, îi vom ajunge din urmă, făcu Peresvetov, pufăind senin din țigară.

— în tine ne e toată nădejdea, spuse cu ironie Skrižneak. Ar trebui să iei măsuri, nu să-i scuzi pe trîntorii ăştia...

— Să mergem să stăm de vorbă, tovarăşe Skrižneak, zise Peresvetov, simţind cum se enervează. Am să te lămuresc cu privire la unele lucruri.

— Nu-i nimic. Nu vă speriaţi, fraţilor. Nici el nu s-a născut secretar al comitetului raional, şopti Ania, iar tinerii izbucniră în ris.

— Ce vrei de la ei, Stepan Trofimovici ? începu Peresvetov, sprijinindu-se de tractor.

— Nu de la ei, ci de la tine.

— M-oi descurca eu şi singur cu ei, făcu prîntre dinţi Peresvetov, trăgîndu-se de mustaţa sură.

— Bun, vom sta de vorbă la şedinţa de birou ! Mormăind ceva pe sub nas Skrižneak se îndreptă spre maşină. Peresvetov se întoarse la tractorişti.

— Aşa s-o ţii, Socineva, auzi ? Lucrul cel mai de seamă este calitatea, iar cantitatea va veni şi ea cu timpul. Cu toţii am început-o de la alfabet. Seoma Volciok se urcă în cabina tractorului. Muncitorul de pe remorcă îşi ocupă locul.

353

După ce mai privi în urma tractorului ce se îndepărta, Peresvetov se îndreptă spre hatul unde îl aştepta maşina. Urcînd în ea, le făcu tinerilor uu semn cu mîna.

CAPITOLUL XI

Se vădi că terenul de pe malul de răsărit al rîu- lui Ciomaia, atribuit lui Hrebtov şi Krovlev, prezenta dificultăţi. Solurile fertile alternau cu nişte clinuri de terenuri saline şi mlaştini.

23 - Stepa cîj vezi tu Ōchii

La o primă vedere mlaştina nu se deosebeşte cu nimic de peisajul monoton al stepei : o depresiune abia simţită se întinde uneori pe cinci-sase kilometri.

Dar numai stai lîngă ea şi ascultă. De sub iarba umedă, ruginită se desluşeşte un plescăit de parcă cineva ar ofta înăbuşit.

Șoferul conduce mașina, privirea lui atentă nu descoperă nimic, nici o primejdie care l-ar putea amenința. În față, un povirniș care de-abia se vede... Un fleac ! Puține sint oare, pe toată întinderea stepel, inegalitățile, pantele și ridicăturile de teren ? Șoferul fumează liniștit, mașina merge în plină viteză - și deodată se scufundă în mlaștină.

Șoferul apasă pe marșarier : dar nu-i chip. Cu cât accelerează mai mult, cu atât mașina se scufundă mai adânc. Și abia de mai reușește s-o smulgă de acolo.

Șoferul pornește mai departe de-a lungul depresiunii, căutînd s-o treacă ba într-un loc, ba într-altul. Mereu însă mașina nimereste pînă la butucul roților în mlaștina ascunsă sub covorul de ierburi. Atunci omul pornește în recunoaștere. Pune piciorul pe o movilită, ce-i pare a fi un sprijin mai de nădejde, dar repede sare înapoi : movilița se scufundă în adîncul ce plescăie și oftează.

Șoferul caută un teren ferm, uneori îl caută cîte o jumătate de zi. Vlăguit, blestemînd totul pe lume, răzbate în cele din urmă pînă la locul unde mlaștina pierde, deodată, ca prin farmec.

Șoferul o ia anevoie înapoi, se urcă în cabină și face un ocol de mulți kilometri. Iar în brigăzi înjurăturile cutremură văzduhul : se așteaptă mașina cu mîncare, cu piese de rezervă, cu sămînță pentru însămînțări, cu combustibil.

Deși nu e mai lată de cinci-șase pași, depresiunea poate fi totuși fatală unui gură-cască.

Camioanele și tractoarele se împotmoleau în blestematele de mlaștini care brăzdau întregul teren estic al sovhozului. Cîte un tractor din brigăzile lui Hrebtov și Krovlev mai mult scotea la liman mașinile împotmolite decît ara.

23*

355

Lena, secretara organizației de Comsomol în brigada lui Krovlev, și Kim Toi, secretar în brigada lui Hrebtov, nu mai puteau răsufila din pricina plîngerilor tractoriștilor și șoferilor de camioane.

Neștiind ce să mai facă și cum să-i mai ajute pe băieți, Lena se duse o dată la Hrebtov.

2

Tabăra lui Hrebtov era pustie. Lingă sobita de fier, un flăcău într-un tricou decolorat curăța cartofi. Vagoapele erau așezate cam la cinci metri unul **de** altul. **Între** ele, Lena observă, ieșind din pământ, niște nuiiele subțiri, împrejmuite de țărugi. Lena se apropie mai mult : puieti de măr ! Meri în stepă, unde nu vezi un pom... Ce-o mai fi și asta ? Flăcăul care curăța cartofii o urmărea pe Lena cu un aer șiret.

— Ați plantat cumva o livadă ? întrebă Lena.

— După cum vezi, răspunse băiatul cu o pre-făcută nepăsare.

— De unde i-ați adus ?

— Șeful brigăzii i-a adus din Karaisk. Douăzeci de bucăți deodată.

Se vedea cât de colo că flăcăul se mindrea cu merii.

„Are și de ce 1” gândi Lena.

— Am făcut și o grădină de zarzavat. Băiatul arătă cu mina undeva în depărtări. O să mîncăm castraveci, o să ne răsfatăm cu ridichioare.

— Gospodari, după cum se vede.

— Cel care se străduiește este Hrebtov, făcu flăcăul, apucînd un alt cartof.

— Dar el unde e ?

— **În** stepă. Chiar îl aștept să vină la masă.

— Ești bucătar ?

— Dar ce, asta nu e o ocupație ? întrebă flăcăul, simțindu-se jignit. La Moscova, ce e drept, am lucrat la bucătăria hotelului „Metropol”. E un restaurant de mîna întâi.

— Și acolo ai fost bucătar ?

— Aș, de unde 1 Știi ce bucătari sînt acolo ?... E-he-he ! Dădeam și eu o mînă de ajutor la tot felul de lucruri mărunte, făcu băiatul cu un oftat. Dar învățătura n-a fost în van. Dacă am avea provizii, aș găti bucate pentru toate neamurile : franceji, chineji, orientali... Totul ar fi gata, cît ai clipi din ochi !

Lena se uită cu respect la băiatul care curăța cartofii cu mișcări dibace, parcă jucindu-se cu cuțitul. În brigada lui Krovlev bucătăreasa era o fată care cu câteva luni în urmă construia metroul. Ea știa bine cum trebuie pregătit mortarul de ciment, dar abia de curînd aflase din ce alimente se gătește o ciorbă.

— Ascultă, zise Lena, n-ai vrea s-o înveți pe bucătăreasa noastră să gătească? E o fată harnică, și își dă toată osteneala, dar bucatele pe care le face nu sînt de mincat.

Flăcăul vorbea pe un ton sentențios :

— Orice fată trebuie să știe atîta lucru.

— Uite că totuși ea nu știe.

— Am să-i fac o vizită. Asta e în brigada lui

Krovlev ?

— Ihi !

— Dar tu ce ești acolo ?

— Socotitoare și secretara organizației de

Com- somol.

— Cu șeful brigăzii te împaci ?

— Merg !

— Al noștri trăiesc ca adevărați frați de sînge.

De aia e și treaba cu spor.

— Văd.

Ce să vezi ?! Uită-te la tabăra noastră și abia atunci ai să afli cu adevărat cîte ceva. Lena vizită tabăra. Între vagoane și corturi nu era nici un peticuț de hirtie, nici o surcică. Puțin mai departe, pe un teren bine bătătorit, se vedea o plasă de volei.

Closetul era așezat departe și vărui. Lîngă rîu, sub un șopron, era bucătăria, bine dereticată.

Lena intră în vagonul din apropiere.

Lîngă paturile făcute cu îngrijire se aflau noptiere.

Fotografii bătute cu luare-amînte în perete, tăiate din numerele vechi ale Ogoniok-ului. La căpătiul

paturilor o tăbliță cu numele și pronumele fiecăruia. În perete, graficul pe schimburi al muncilor, pe care se însemna norma îndeplinită.

Lena mai intră și în alt vagon. Jumătate era despărțit pentru locuință, iar în cealaltă, colțul roșu.

Vreo treizeci de cărți erau înșirate pe un raft în-

jghebat la repezeală. Fiecare carte purta numele posesorului, dar toate erau adunate aici ca bun obștesc. Pe o masă, în colț, un teanc de reviste. O lampă de petrol, cu sticla ștearsă, câteva afișe, orarul gărzilor, un șah, un joc de dame, un domino... Secretarul acestei organizații de Comsomol era Kim Toi, născut și crescut într-un aul... Și ce ordine vrednică de invidiat domnea aici !... Lena se gândi la tabăra ei. Ce, parcă se poate compara ? Afonea este un băiat blajin și vesel, iubit de brigadă. Dar ce neglijată îi este tabăra ! Și pină la urmă cine are să răspundă oare de toate acestea ? Nu cumva chiar ea ? Cu un aer întunecat, Lena ieși din colțul roșu. Bucătarul, care mintuise treaba, ațîța acuma focul.

- Ei?
- Ce să zic, m-ați făcut să mă rușinez.
- Cu ce să te rușinezi ?

**Mă rog, cu toate !
Lena se așează pe o
ladă. Adierea ușoară
ce cutreiera stepa
mai îmblânzea arșița
nemiloasă. Laudă
vouă**

— !Să pui ordine este, desigur, cel dintâi lucru. Dacă e ordine în tabără, apoi e ordine și în muncă. Nici nu încapе vorbă ! La început făceau mare scandal, certîndu-se cu șeful brigăzii și cu secretarul organizației de Comsomol, mai spuse flacăul zîmbind. Kim nu scoate din gură nici zece cuvinte

în douăzeci și patru de ore, dar dacă începe să facă morală, apoi să te ții ! Și Hrebtov seamănă cu el ca două picături de apă. La noi legea glăsuiește așa : ai făcut gunoi în vagonul tău, binevoiește să strângi totul. Dacă șeful brigăzii și secretarul sînt de acord, poți să crăpi, dar n-ai încotro.

Lena asculta posacă flecăreala băiatului. Nu o dată se încruntase văzînd tabăra ei năpădită de tot felul de lucruri de prisos, într-o dezordine de nedescris. Dar la Afonea, sfinte erau doar planul și graficul. Cu restul... „mai este vreme”.

Sosiră Hrebtov și Kim Toi : cel dintîi, călare, al doilea, pe bicicletă. După ce împiedică picioarele de dinainte ale calului și îl lăasă astfel slobod în stepă, Hrebtov se apropie de bucătărie și dădu bună ziua Lenei, aruncînd o privire în cazane.

— Ce avem astăzi de mîncare ?

— Un borș. Păcat că nu e smîntînă. Bucătarul luă o probă din cazan.

Hrebtov gustă, dădu aprobativ din cap și se așeză lîngă Lena.

— Ei, gospodino, cum mai merg treburile în brigada voastră ? Prietenul meu Afoniuşka e să-nătos ?

— Merge, muncim, răspunse distrată Lena. Dar pe la voi ?

— În fiecare zi dăm cam cinci procente peste plan.

— A cercetat toată gospodăria noastră ! spuse bucătarul zîmbind. Îi place foarte mult.

— A-a ! Hrebtov aprinse o țigară.

— Mai bine nu te-ai prefaca ! izbucni Lena.

— De ce să mă prefac ? Doar totul e la vedere.

— Ei, atunci nu te mai prefaca ca și cum ți-ar fi indiferente toate lucrurile care la voi sînt la vedere, zise supărată Lena.

— Cîte ceva s-a mai făcut, e drept, observă Hrebtov. Cred că și voi aveți cu ce să vă lăudați. La noi în brigadă sînt prea puține fete, pe cînd la voi, mai multe decît trebuie. Mai cuminte ar fi să le împărțim.

Bucătarul izbucni în rîs.

— Se vede că echipa noastră bărbătească a marcat un punct și de aceea este furioasă, insinuă el.

Hrebtov îl chemă pe Kim, acesta își făcea de lucru cu bicicleta.

Kim se apropie legănându-se, își ridică în tăcere șapca, se așează pe negară, își prinse genunchii cu mâinile și rămase în această poziție.

— Gospodinei din brigada lui Krovlev îi place tabăra noastră, strecură Hrebtov printre dinți. Kim dădu netulburat din umeri. Privirea lui distrată și nepăsătoare era îndreptată spre stepă, unde se fugăreau ciulinii întrecându-se unii pe alții.

— Ce să zic, începu Lena nu tocmai veselă. Aveți cu ce vă mindri. Nu degeaba v-a laudat Troșkin la ședința comitetului de întreprindere.

— Tovarășul președinte al comitetului vine deseori pe la noi, observă zimbînd bucătarul.

— Și de ce să nu vină ? La voi își poate odihni omul sufletul. Lena ronțaia un firicel de iarbă și se gîndea cum să-l ia mai bine la rost pe Afonea.

— Știu, începu Hrebtov, știu eu ce-l trage încoace. Degeaba îi dă tîrcoale Panarei.

Lena n-avea chef să continue această discuție.

— Iată-l și pe bucătarul vostru...

— Maxim Golovliov, se prezintă el Lenei. Nu sînt rudă cu Golovliov al lui Șcedrin.

— Se vede că Maxim a spus drept că atunci cînd este ordine în tabără, este ordine și în muncă.

— Se întîmplă. Hrebtov trase în piept fumul și aruncă mukul, pe care după ce se gîndi o clipă îl acoperi cu pămînt.

— Nu știu de ce anume să mă leg ca să-l iau la rost pe Afoniuşka ăsta al meu, continuă îngîndurată Lena. E drept că în ceea ce priveşte munca nu stăm rău, dar în schimb tabăra... și făcu un gest de deznădejde.

— Există întrecerea, ripostă laconic Kim.

— Da, socialistă. Țe altfel, e o deprindere foarte răspîdită în țară, adăugă Hrebtov. Și dă

rezultate într-adevăr mulțumitoare. El zîmbi. E un stimulent pentru mulți oameni.

— Noi am fost în intrecere cu restaurantul „Mos- kva”, vorbi înviorat Maxim Golovliov, dar Lena îi curmă vorba.

— E foarte adevărat! exclamă ea. Cum de nu mi-a dat prin minte pînă acum ?

— Nici în ceea ce privește țelinișul n-au putut găsi mai devreme soluția, interveni Maxim Golovliov. Tot rodul la vremea lui...

— Bine, am să-i pun pe jăratîc pe ai mei. În ochii îngîndurați ai Lenei se aprinse o licărire. Mă voi gîndi la un contract, iar apoi vom întruni brigăzile. Kim! strigă ea către secretarul organizației de Comsomol. Tu ce părere ai ? Kim dădu din umeri.

— Mă rog !

În această clipă Lena își aduse aminte pentru ce anume venise acolo.

— Nici eu singur nu știu ce să fac, zise supărat Hrebtov. Gîndește-te numai că trec zile întregi în care S-80 nici nu apucă să are, ci doar despotîmolește mașinile din mlaștină.

— Dar dacă am face, de pildă, așa, zise Lena după un răstimp de gîndire. Să stabilim o echipă de serviciu. Să zicem că timp de o săptămînă voi o să scoateți mașinile și tractoarele împotmolite în mlaștină, iar cealaltă săptămînă, noi. În acest fel n-o să fie nevoie decît de un singur tractor.

Kim îi aruncă Lenei o privire plină de respect.

— N-am ce spune ! Asta e într-adevăr o idee ! Și chiar așa și hotărîră.

3

În aceeași seară Lena îi dădu lui Afonea să citească contractul de întrecere socialistă între cele două brigăzi.

Afonea îl parcurse cu ochii și întrebă :

— Să semnez acum sau mai tîrziu ?

— Nu așa, hai să discutăm mai întîi cu toți băieții, făcu Lena, văzînd că Afonea își scotea stiloul din buzunarul de la piept al salopetei ce de mult nu mai fusese spălată.

Ședeau pe treapta vagonului în care locuia Afonea. Muștele se roteau într-un roi zburdalnic deasupra grămezii de gunoi de lângă locuința șefului de brigadă.

— Ai făcut observații foarte juste cu privire la condițiile de trai, observă cu admirație Afonea, ștergându-și cu mîneca buzele ce păstrau încă urmele bucatelor de-abia mincate într-adevăr, ar trebui să ne apucăm de curățenie. La noi prea... asta... cum să spun... mai adăugă el, scărpinîndu-se pe după ureche. Și încheie dezolat : Miroase urît!

„Mirosea urît”, vorbind în limbajul lui Afonea, în primul rînd chiar el : a sudoare și a tutun.

— Toate le știi, continuă el. Ești o adevărată comoară de înțelepciune. Iar în ceea ce privește tractorul de serviciu ai miștofilit-o de minune.

— Ce-i aia ? întrebă Lena. Ce fel de cuvînt e ăsta ?

— Așa... L-am auzit.

— Nu trebuie să repeți tot ce auzi, zise sever Lena.

— Nu sînt prea învățat, se rușină Afonea.

— Nu vorbi prostii. Ai absolvit școala de zece ani. Nu te mai preface că ești incult și bătăran. Afonea se purta respectuos cu Lena. Nu pentru că era secretar al organizației de Comsomol și fiica secretarului comitetului raional de partid.

Intransigența, asprimea ei, ca să nu spunem neîndurarea, și spiritul-i de dreptate - toate aceste însușiri laolaltă îi creaseră Lenei o anumită autoritate în brigadă, fapt cu care Afonea, deși iubit de toată lumea, nu se putea lăuda.

Nici o greșeală a Vreunui tractorist nu-i scăpa din vedere Lenei. Cînd era vorba de adîncimea arăturii ea nu îngăduia nici măcar o diferență de un centimetru și, neținînd seama de nici o plîngere, făcea procese-verbale. Ocupată cu munca, Lena nu se gîndea la ordinea din tabără, socotind,

ca și Afonea, că acum lucrul cel mai de seamă este aratul țelinișului.

Chiar șeful brigăzii era acela care dădea exemplu de neglijență. Afonea uita mereu să măture vagonul, să-și facă patul, să-și scuture pătura și salteaua, să-și schimbe rufăria și să-și curețe cizmele.

— Bun, zise blajin Afonea. Hai să facem o întrecere. O să-i arătăm noi lui Hrebtov...

Redactînd contractul, Lena știa mai dinainte ce o să se întîmple. Afonea o să-l citească, și după ce o să-l semneze o să uite de el : cît despre aliniatul cu privire la verificarea reciprocă nici măcar n-o să-i dea atenție, deși tocmai pe acest punct se sprijineau toate socotelile Lenei.

Afonea afișă contractul pe tabloul de înștiințări, întruni brigada și, venind neras și cu cizmele scilciate, începu să răcnească despre insalubritate și despre ordine. Privind această „moniie” - cum îl poreclise Lena în gînd - băieții se tăvăleau de ris. Întăritat, Afonea declară că trebuie să se dea un asalt general. Gunoii fu scos afară din vagoane și lăsat lîngă prag. Apoi surveni ceva ce-i abătu lui Afonea atenția de la clocotitoarea activitate în legătură cu ordinea și curățenia.

Brigăzile lucrau unele de la ivirea zorilor și pînă la ceasul împurpurat al amurgului, altele din noapte pînă-n zorii zilei.

Hrebtov i-o luase înainte lui Afonea. Acesta își încuraja băieții și egală scorul. Atunci Hrebtov își zori tractoriștii, și urmașul glorios al neamului Krovlevilor din Zvenigorod fu nevoit să nădușească, nu glumă, ca să-l ajungă din urmă pe lunganul lăcătuș moscovit.

Pe Șurka îl entuziasma lupta încordată dintre Hrebtov și Krovlev. În numele comitetului de întreprindere el făcea daruri generoase celor mai buni tractoriști și muncitorilor de pe remorci.

Pentru tineret fură organizate terenuri de volei și tenis de masă. Caravanele cinematografice, lectorii și artiștii teatrelor din Abșansk și Moscova,

care veneau pe pământ înțelenit, erau îndrumați de Șurka către brigăzile răsăritene. Ba chiar el însuși rămânea acolo săptămîni întregi.

De acolo, Șurka aducea la sediul central vești bune, și Peresvetov îl bătea prietenește pe umăr.

— Bravo, lucrezi bine, Troșkin.

— Desigur, eu nu sînt conducător comsomolist, îi zise într-un rînd Șurka lui Omar, cu un aer smerit. Dar, după cît se vede, m-oi fi pricepînd și eu un pic la treaba asta. Masele sindicale se străduiesc...

— Văd, răspunse Omar. Ce să zic, sînt băieți de ispravă. Dar pe socoteala ta se aud fel de fel de vorbe. Cică pe Troșkin îl cam trage ața prin locurile unde lucrează Panar. Ferește-te, băiete.

— Nu cumva ți-o fi șoptit ceva Belii, hai ? răspunse Șurka cu o licărire obraznică în ochii lui ca de pisică. Il vizitez și pe el, tovarășe secretar al organizației de Comsomol. Ba chiar mai des decît oricare din conducere. Chiar din primele zile și-a virît coada între noi un cotoi negru cît toate zilele. Asta de atunci de cînd i-am dat lui Belii peste nas pentru îngîmfare. Ocupă-te de el, tovarășe Aimanov, că n-are nici un respect față de comitetul de întreprindere.

— Mă voi ocupa, răspunse scurt Omar.

La Kuzmici n-am nimic de făcut. Știi și tu, bătrînul îi dă zor fără să aibă nevoie de vreun imbold. Comitetul de întreprindere i-a trimis de toate... Intreabă-l numai dacă n-avem noi toată luarea- aminte față de brigada lui.

6

Șurka mergea spre Krovlev și, amintindu-și de discuția cu Omar, se strîmba în ciudat. Ce să mai vorbim degeaba... Șurka nu făcea popasuri prea lungi la Belii sau la Kuzmici. Brigada lui Hrebtov îl atrăgea puternic, ca un magnet.

Uneori Șurka o vedea pe Panar în tabăra lăcătușului moscovit, unde locuia, dar de față cu toată lumea nu era cu puțință să-i vorbească. De altfel, Panar nu rămînea în același loc multă vreme, ci își

împărțea, timpul în mod egal între brigăzi. Cea-surile libere Panar și le petrecea cu Lena cu care, pe zi ce trecea, se împrietenea tot mai mult, și cu Afonea cel vesel și cu neputință de descurajat. Serile Lena și Panar se plimbau adesea, însoțite de Afonea, pe mal sau plecau departe în stepă. Nu o dată Șurka încercase s-o găsească pe Panar în câmp, dar nici aici nu fusese mai norocos. Cu toată precauția lui, zvonul că nu numai din tr-o îndatorire de serviciu vizitează Șurka brigăzile din Zarecie se umfla aidoma unui val, prilejuind tot felul de cleветuri. Vorbele ajunseră până la Olga. Șurka își bătea joc de gelozia ei. Ca și mai înainte, se întâlnea cîteodată cu Olga la haltă și petrecea o noapte în casa prietenului. Olga dorea din tot sufletul să-l creadă pe Șurka, și îl și credea. ...Schimbul de noapte al tractoristilor și muncitorilor de pe remorci dormea cînd Șurka sosi în tabăra lui Krovlev. Jur împrejur, nici tipenie de om. Numai în depărtare, pe mal, ședea Lena. Cînd și cînd umbra vreunui nor trecea deasupra-i, iar adierea de vînt, ce-i zburlea părul, încrețea apa, stre-curîndu-se, cu un foșnet nedeslușit, prin stufăriș. Șurka așeză motocicletă în umbra vagonului și se îndreptă agale spre Lena. Dar îndată, văzîndu-l pe Belii care, ferchezuit nevoie mare, trecea riul cu piciorul, se pîi în dosul unui cort. Lena, care nu-l simțise pe Belii, tresări cînd acesta se așeză lîngă ea. Șurka zîmbi ștîngărește. — Mare minune că te-am găsit singură, Elena Stepanovna, făcu Belii, al cărui glas surd abia stră-bătu pînă la urechile lui Șurka. — În ce mă privește nu vād nici o minune, to-varășe Belii, răspunse nepăsătoare Lena. Mă odih-neam pur și simplu după prînz. — Ceea ce oricui îi face foarte bine, zise sentențios Belii, potrivindu-și cravata în toate culorile curcubeului.

— Numai dumitale nu ! răspunse Lena, în vreme ce, distrată, privirea ei lunecă spre silueta cam masivă a lui Belii.

— Da, m-am cam umflat, bălbii rușinat Belii. Dar nu din pricina trîndăvelii ca atîția alții, Elena Stepanovna.

— Atunci de ce ? întrebă fără interes Lena.

— Din pricina schimbului de materii, răspunse cu importanță Belii.

— Ce fel de materii ? În vocea Lenei, Șurka surprinse o notă batjocoritoare.

— De tot felul.

— Și ai multe ?

— De unde să știu I zise supărat Belii.

Pesemne din toate cîte puțin.

— Pesemne știi, tovarășe Belii, cînd omul are cîte puțin din fiecare materie, inclusiv cea cenușie, el arată destul de timpit.

— Și unde se găsește asta... cum ai spus ? se interesă Belii fără a bănui nimic.

— Materia cenușie se află în creier.

Șurka își astupă gura ca să nu se trădeze.

— Această substanță, continuă Lena cu aceeași liniște, uneori se alterează, și atunci omul se prosteste de-a binelea, ceea ce-l face, de pildă, să plictisească fetele, cărora le este, să zicem, antipatic ; asta nu-l împiedică de loc să se tot fiție fără rost peste rîu încoace și-n colo pînă ce ele îi spun : „Pleacă !” Sau îl dau afară. Se întîmplă și așa.

Chiar cu fetele binecrescute.

Vorbele lui Belii, Șurka nu le auzi din pricina vîntului, care se smuci pe neașteptate din lanț și se năpusti șuierînd peste stufăriș.

— Nu, nu este o aluzie, tovarășe Belii, ci un avertisment, se auzi din nou vocea Lenei. De altfel, zilele acestea Afonea le-a spus băieților că o să-ți faci o baie în rîu dacă nu încetezi să te tot vînturi prin brigada noastră. Nu înțeleg de ce, dar să știi că el nu te prea simpatizează, tovarășe Belii.

Belii zise după o tăcere :

— Bineînțeles că eu nu sînt un intelectual ca Perepiolka. Doamne păzește ! Dar cu toate acestea mai am și eu ceva în cap.

— Ce anume ?

— Minte, Elena Stepanovna.

— Ce vorbești ? făcu Lena cu ironie.

— La drept vorbind nu mă număr printre pros-tănaci. Dar nici nu știu să mă prefac. În treaba asta multăudatul dumitale Perepiolka e meșter neîntrecut.

— Ce tot îi dai cu Perepiolka?

— Nu-i pot suferi pe oamenii care o fac pe sfin-ții față de alții, dar cînd sînt singuri...

— Ce, cînd sînt singuri ?

— ...ei, iacă așa, talere cu două fețe...

— Nu pricep, răspunse Lena cu asprime.

— Ei, nu-mi vine să cred că nu pricepi! rise

Belii prefăcut. E limpede. Trece riul, îți face fel de fel de declarații înfiacărăte, iar cînd se întoarce îi mai șoptește și Valkai Socineva cite și mai cite vorbe de dragoste. Cum să nu te felicit cu aseme-nea prietenii, Elena Stepanovna ?

Lena se ridică în picioare. Șurka ieși și el din dosul cortului.

— Iartă-mă, Lena, zise el. Aveam treabă cu motocicletă și întîmplător am auzit discuția voastră. Și se întoarce deodată spre Belii: Ce naiba cauți pe aici în timpul muncii ? Hai, șterge-o ! Că de nu, îndată îi telefonez lui Peresvetov ca să afle și el cu ce anume te ocupi cînd brigada îți este în urmă, de nu se mai vede.

— Ei, ei, se zbirli Belii. Las-o mai moale.

— Privește, Lena, pentru tine s-a ferchezuit așa. Curat viconte de Bragelona.

— Mai curînd Portos, îl corectă Lena cu un zîmbet în colțul gurii. Și acela semăna cu un butoi. Lena plecă.

— Ai încasat-o ? făcu Șurka, iar ochii lui clipiră
batjocoritor.

— Așteaptă numai să vezi cum ai s-o încasezi
tu de la mine, urlă Belii.

Șurka îl înșfăcă pe Belii de cravată, îl trase spre el
și, răsufându-i drept în obraz, șuieră :

— Poate că poțtești să faci chiar acum cunoș-
tință cu pumnii mei ?

Belii se smulse din încleștare și plecă.

În tabără începu forfota. Băieții, după ce dormi-
seră pe săturate, ieșeau acum din corturi și va-
goane. Unii fugiră îndată să se scalde în riu.

Șurka, intrînd la
Afonea, se strîmbă
văzînd lucrurile
aruncate alandala,
praful și pînzele de
păianjen de prin
unghere, și începu
să-l zgîlțîie pe șeful
brigăzii. Avea nevoie
de situația zilei din
ajun

.Lui Afonea îi pieri somnul, de parcă i l-ar fi luat cu mîna.

— Stăm bine, tovarăşe preşedinte al comitetului de întreprindere, începui el să spună vesel. Ieri flăcăiaşii mei au muncit zdravăn. Priveşte, priveşte ! Afonea arătă cu degetul murdar o hîrtiuţă.

— Bravo, bondocule, îl lăudă Şurka pe Afonea, care nu mai putea de bucurie. Am adus un patefon, dar nu ştiu încă pe cine să premiez. Am să mă reped pînă la Hrebtov să văd situaţia şi acolo, apoi voi hotări. Cît despre tine, eşti un băiat de ispravă.

— Noi, cei din Zvenigorod... Incepu Afonea.

— Ştiu, Krovlevii din Zvenigorod ! Şurka îl înghionti pe Afonea cu pumnul în burtă. Dacă ai să marchezi încă un punct în defavoarea prăjinutei moscovite, patefonul va fi al tău.

— S-a făcut. Afonea ieşi în goană din vagon, strigînd din mers : Acuşi mă duc să-i pun pe ai mei pe jărătic !

Şurka plecă la Hrebtov.

B

Zărimdu-i de departe pe Hrebtov şi pe Kim, Şurka le strigă :

— Hei, voi, fii credincioşi ai Rusiei ! Afanasi v-a trimis un dar. El se apropie vitejeşte de Hrebtov, fluturînd o hîrtiuţă. Ieri bondocul a desţelenit atîta pămînt, că nici cu privirea şi nici cu ocheanul nu-l poţi cuprinde. Ia arată-ţi situaţia, Ivan Vasilievici !

— Ce s-o mai arăt ! îi răspunse trist Hrebtov. Ştiu, ne-a luat-o înainte Afanasi.

— Ce să fac, o să fiu nevoit să te înfăţişez ca pe un melc pe foaia care arată bătălia noastră, iar pe Krovlev, ca pe un cal vioi. Am să afişez situaţia în văzul tuturor.

Hiebtov oftă din greu : s-a dus patefonul ! Kim tăcea. Şurka rinjea.

— Vai, clasă muncitoare sinteti voi ? Il lăsaţi pe ţăranul din Zvenigorod să v-o ia înainte, şi încă pe degeaba. Dacă la uzina ta, Ivan, s-ar afla de o

asemenea rușine, ce s-ar mai bucura... Mi se rupe
 inima privindu-vă. Dracu m-a pus să vin aici ? Mai
 bine purtam chipiu de căpitan cu galon de aur,
 infulecam banane pe insula Hawai, mai beam și
 lăptșor de cocos, și toate oacheșele îmi cădeau la
 picioare ca niște portocale coapte... Și acum să
 sufăr din pricina voastră ! Șurka își dădu la o
 parte ciuful roșcovan. Nu mai pupați voi patefon,
 frățiorilor ! îl aduceam bucuros, gândindu-mă că
 voi omagia fapta eroică a faimosului șef de
 brigadă cu marșul „Zburați, șoimi, ca niște
 vulturi !” Și acum, poftim !
 Panar, care tocmai sosise de la cîmp și-și praponise
 calul, îl asculta cu un aer posomorit pe Șurka iar
 acesta nu-și mai lua ochii de la ea. Contrastul
 dintre fața-i arsă de soare și părul bălai o făcea și
 mai atrăgătoare.
 „Ah, ce mai fată ! o admira Șurka în sinea lui.
 Dracu m-a pus să mă încurc cu Olga !”
 — Da-aa, târăgani el vorba cu un aer șiret.
 Bună mașinuță, continuă Șurka bătînd cu palma
 pe cutia de un roșu aprins a patefonului, legat la
 spatele motocicletei. Visam să joc cu voi, băieți, de
 să se năruiască pămîntul, nu alta. Voi fi silit, însă,
 după cum se vede, să duc patefonul la Krovlev. Ei
 și ? îl merită pe deplin, asta e, și basta. Ne-om
 prinde noi la joc și acolo, dar o să vă pomenim și
 pe voi, nătărăilor. Panar, hai să mergem la Afanasi.
 Acolo ne-om veseli... Cum poți să rabzi mutrele
 astea posomorite ? îți vine să dai ortul popii de
 plictiseală !
 Hrebtov făcu amenințător :
 3«
 — Lasă că le frec eu ridichea trîntorilor ăstora
 ai mei ! Să-i cedez eu locul lui Afanasi ? Nici gînd t
 Panar, îi dai lui Kim calul ?
 24 - S'teje>ă cit vplît cu odli
 Panar dădu din cap, încuviințînd.
 Hrebtov își porni motocicleta ce stătea alături.
 Kim îi scoase calului piedica, sări în șa și o luă la
 goană în stepă. În urmă-i se involbura un nor de

praf. Un minut mai târziu, văzduhul răsuna de
piřitul motocicletei lui Hrebtov.
Șurka și Panar rămaseră singuri, dacă nu-l punem
la socoteală și pe Maxim Golovliov. Acesta curăța
cartofii fluierînd o melodie.
— E o adevărată minune că, în sfîrșit, te-am
găsit singură, Panar, zise Șurka repetînd aproape
cuvînt cu cuvînt ceea ce nu demult și Belii îi
spusese Lenei.
— Dar ce, ai ținut atît de mult să mă vezi ?
rosti Panar, așezîndu-se pe treapta vagonului cel
mai apropiat.
— De cînd tot alerg după tine, răspunse posac
Șurka.
— Adevărat ? N-am știut.
— Să nu rizi.
— Dacă spui adevărat, atunci îți răspund că nu
trebuie să mă cauți ca pe un ac într-un car cu fin.
— Pe tine, Panar, nu te-am mințit niciodată.
— Dar pe alții ?
— Astăzi ești rea, Panar.
— Nu, sînt obosită.
— Înțeleg. E destulă muncă pentru toată
lumea. Și apoi e și o arșiță cumplită.
— Da, e zăduf. Panar își făcea vînt cu
basmaua peste obrajii încinși.
— N-am avut noroc, și pace, începu Șurka cu
tristețe. De cîte ori n-am venit eu degeaba pe aici.
Numai cită benzină am irosit...
— Benzină ? întrebă ironic Panar.
Șurka se fistici.
— Bineînțeles că nu numai benzină.
— Dar ce, adică ?
— Nervi, de pildă...
— Aha !
— Și inimă, adăugă Șurka.
Panar nu răspunse. Serioasă, stînd parcă pe un
pisc de neatins, îl ațîța și mai mult pe Șurka. El nu
se mai sătura s-o privească, să-i vadă profilul bine
conturat, părul bălai ce-i încadra cu gingășie frun-

tea și cădea în două cozi groase pe spate. Buzele Panarei fremătau ușor, de parcă ar fi vrut să spună ceva, dar totuși se stăpînea. Șurka lupta din răsuputeri împotriva pornirii de a se repezi s-o îmbrățișeze.

— De ce-mi vorbești cu atîta asprime ? Și Șurka își scoase șapca, apoi își șterse cu batista fața nădușită.

— Așa vorbesc cu toată lumea, răspunse Panar.

— Nu e adevărat, protestă cu înflăcărare Șurka. Am auzit cum vorbești cu alții... De exemplu, cu Elena sau cu Afonea.

— Lena și Afonea sînt prietenii mei.

— Și eu îi sînt prieten.

— Ți-am spus eu că îmi ești prieten ?

— Aș fi vrut să-ți fiu

— Prietenia vine de la sine, sau nu vine nici-odată.

— Va să zică, mai pot trage nădejde ? zîmbi Șurka.

Panar ridică din umeri.

Șurka se fistică, nemaîstiind cum să întoarcă vorba, ca să curme încordarea acestei clipe.

— Fac tot ce-mi stă în putință pentru brigăzile tale, începui el întunecat. Mă străduiesc, mă zbat ca peștele pe uscat, vreau ca lotul tău să fie fruntaș.

371

— Și noi ne străduim. Nimeni nu cere comitetului de întreprindere să ne acorde atîta atenție. Dacă toate astea le faci doar pentru ca lotul meu și cu mine să fim trecuți pe tabloul de onoare al sovhozului, potolește-ți zelul. Sau împarte-l în mod egal. Panar se ridică în picioare.

24 *

— Unde te duci ? se sperie Șurka. Hai să mergem la Afonea să dansăm puțin.

— Nu ! Panar dădu din cap cu hotărîre. Nu merg cu tine, Troșkin, și nu vreau să dansez.

— Nu mergi oricum, sau doar cu mine în special ?
— Cu tine.
Fața lui Șurka se întunecă.
— Cu ce m-am făcut vinovat față de tine ?
— Știi tu singur.
— Eu?
— Te rog ceva, începu Panar, fără să-l privească pe Șurka și cu glasul scăzut, căci Maxim se uita la ei. Nu alerga după mine pe câmpuri, nu mi mai aține calea, nu-i mai descoase pe băieți ca să afli unde sînt, nu te mai ține scai de mine. Și ca să fiu mai limpede, dă-mă uitării.
— Dar de ce ? făcu Șurka, ridicînd vocea.
— ■ Mai încet! îl opri Panar. Pentru că... și glasul-i tresări. De tine, n-au decît să-și bată joc oamenii. Dar în ce mă privește nu vreau să am nici un amestec.
— Cine își bate joc ? urlă Șurka spumegînd de minie.
— Toată lumea știe că alergi după mine și după încă cineva.
— ■ Minciuni I strigă Șurka.
Maxim Golovliov își înalță capul și ciuli urechile. Panar și Șurka tăcură. Maxim luă căldarea de lături și se îndepărtă.
— Nu vreau să te mai cunosc, zise Panar rece și plecă fără a-i mai da ziua bună.

Pe capul lui Șurka parcă se abătuse un duș clocotit. Nu clevetirile sau zeflemelele oamenilor îl înfuriau pe Șurka. „Mare scofală. Au să trângă-nească pînă au să se sature.” Tonul de dispreț al Panarei și asprimea vorbelor ei îl scosese din sărite. Și Șurka își făgădui, încă o dată, că o va frînge pe această trufașă.

Zece zile mai tirziu, în brigada lui Afonea își făcură apariția Maxim Golovliov și Kim Țoi. Tinerii terminau cina. Afonea îi pofți pe oaspeți la masă. Maxim spuse că n-au venit pentru a minca plăcinte, ci pentru a verifica îndeplinirea contractului.

—■ Cu cea mai mare plăcere ! strigă vesel Afonea. Haide, Lena, adu încoace indicii noștri. Pe ai voștri i-ați adus ?

— Cum să nu.

Maxim Golovliov întinse hîrțile pe masa, în jurul căreia se așează tineretul. Toți erau curioși să vadă cine era în frunte în ultimele zece zile.

Lena se întoarse cu hîrțile și se așează alături de Kim.

În ceea ce privește aratul, brigăzile mergeau, cum s-ar zice, cot la cot. Ambele depășiseră norma, iar către sfîrșitul celor zece zile Afonea îl întrecuse pe Hrebtov cu vreo treizeci de hectare și ceva și căpătase patefonul de la Șurka.

— Totul e în perfectă regulă, spuse Lena. Noi le-am luat-o vecinilor puțin înainte.

Afonea era radios. Își și vedea numele înscris pe tabloul de onoare al sovhozului și pomenit cu cuvinte de laudă prin ziar.

— ...totuși, continuă Lena cu o voce plicticoasă (așa i se păru lui Afonea), la mine sînt notate paisprezece greșuri și douăsprezece cazuri de abateri cu privire la adîncimea arăturii... Cîte sînt la voi, Kim ?

— Trei, și două.

Tăcerea așternută după aceste cuvinte fu curmată de Afonea.

— Ati văzut ? se adresă el cu ciudă către ai săi.
 Drept răspuns răsunară oftături.
 Mai vorbiră încă despre arătură și despre cazurile de nerespectare a regulilor agrotehnicii : lucrurile nu prea luau o întorsătură favorabilă pentru brigada lui Krovlev. Maxim Golovliov zise cu un zîmbet abia perceptibil :
 — Bun. Poate că o să ne arătați realizările din domeniul condițiilor de trai.
 Afonea tăcea, intelegind că abia de acum înainte aveau să înfrunte principalele neplăceri.
 — Să vizităm tabăra... Lena se ridică în picioare. Scoală-te, Afanasi.
 Afonea se țiri în urma oaspeților. Kim, cu o îndărătnicie vrednică de o cauză mai înaltă, după cum gîndea Afonea, cerceta vagoanele și corturile, rînd pe rînd.
 El intră în latrină - o construcție înghebată ca vai de lume din scînduri nevopsite - strîmbă din nas, iar cînd făcu calea întoarsă se opri în fata fiecărei grămăjoare de gunoi, cercetă lăzile zvirlite care pe unde se nimeriseră prin toată tabăra, zăbovi îndelung lîngă piesele de mașini năpădite de rugină, atinse cu vîrful cizmei butoaiele de combustibil și fu cît p-aci să cadă, împiedicîndu-se într-o sîrmă...
 Și nu spuse nimic.
 Cu aceeași meticulozitate Maxim Golovliov inspectă bucătăria, cantina, depozitul de alimente, vesela, rezervoarele de apă.
 Afonea îi observa cu un aer posomorit.
 — Mai mare rușinea ! făcu Maxim Golovliov, atingînd distrat hîrțile din fața lui și declarînd că brigada lui Krovlev nu clintise măcar un deget ca să are fără greșuri și să îndeplinească clauzele contractului privitoare la curățenia în tabără.
Kim zise r
 — Să notăm !

— Neapărat ! încuviință Lena. Bineînțeles, acum urmează să fim trecuți pe tabloul negru al sovhozului. Foarte frumos, ce să mai vorbim. Kim se sculă.

— Vă așteptăm la noi.

Maxim Golovliov scutură îndelung mina lipsită de vlagă a lui Afonea.

— Da, da. Vă rugăm să poftiți. Poate o să găsiți și la noi unele lipsuri. Vă vom fi recunoscători.

— Mai du-te... mirii Afonea.

Maxim izbucni în ris și o șterse în trap după Kim.

8

Toată săptămîna, pînă la vizita de răspuns, Afonea atacă citadela pe care hotărîse s-o ia chiar cu prețul unor răni grave.

Tabăra fu curățată metru cu metru. Se începu cu vagonul șefului de brigadă. Afonea urmărea fiecare surcea sau fir de gunoi.

Ceruse de la Proskudin o jumătate de metru cub de scinduri, un metru cub de cărămizi și var și puse la punct latrina. Restul materialului de construcție se întrebuiună la repararea meselor șchioape ale cantinei, a băncilor și a șopronului. În fața vagoanelor se făcură trotuare din cărămidă fărîmîțată.

După certuri cu bucătăreasa, se orîndui și bucătăria. Se instalară cîteva spălătoare.

Cu un zel neobosit, șeful brigăzii făcea inspecția zilnică a locuințelor. Scenele tragice nu mai conțineau...Și culmea, Afonea își scoase de sub pat geamantanul, în care zăceau două rînduri de haine : unul negru, nou-nouț, deși cam larg, dar totuși vrednic de tot respectul, și altul cafeniu, ros la coate. Își spălă salopeta, își aruncă cizmele scilciate și umbla fie cu pantofi de sport, fie cu ghete. Își spăla și-și călca singur cămășile în văzul tuturor. În chip demonstrativ zăbovea îndelung la spălător.

Cum-necum, dar
douăzeci de oameni
care duc ofensiva
orinduiți pe
schimburi, muncind
cîte două ore pe zi,
pot face multe. Spre
sfîrșitul săptămîinii
tabăra era de
nerecunoscut. Lena
anunță de ase

-menea că numărul greșurilor și a nerespectării
dispozițiilor cu privire la adîncimea arăturii
scăzuseră simțitor.

Aceasta îi plăcu lui Afonea.

— Grozav ne-ai mai îmboldit, o lăudă el pe Lena.

În drum spre vecini,
Afonea, vesel,
mergea glumind tot

timpul cu Lena și cu
bucătăreasa, pe care
o luase cu el ca să-i
arate bucătăria lui
Hrebtov și s-o facă
de rușine față de
toată lumea

.Ajunși acolo, Afonea se foi prin vagoane și; spre
marea lui bucurie, descoperi o cizmă ruptă în mij-
locul cortului în care locuia Kim Toi.

Kim se fistici și spuse că de bună seamă cizma
fusese adusă de undeva de Șarik.

— Ah, Șarik ! zimbi ironic Afonea. Acuși îl luăm
și pe el la interogatoriu.

Flocosul Șarik se învîrtea printre picioarele lor, cu
limba scoasă de un cot din pricina zădufului,
alerga după băieți, dădea din coadă și zburda
vesel de îndată ce era luat în seamă.

Afonea chemă câțelul și îi prezentă cizma. Șarik
mirosi cizma și se întoarse cu spatele, cu un aer
vinovat.

— Vezi ? ! exclamă triumfător Maxim. Chiar el
a adus-o.

— Asta de unde o știi ? se repezi la el Afonea.

— Uite de unde : de cite ori face o poznă, în-
toarce botul, explică serios Hrebtov.

— Bineînțeles, cine te oprește să pui pe seama
lui orice neglijență ? observă sarcastic Lena. Vino-
ncoace, câțelușule... Doar nu tu ai adus cizma asta
aici, ai ? Hai, recunoaște.

Şarik se frecă de genunchii ei şi începu să dea din coadă, ca şi cum ar fi vrut să le dea a înţelege că nu avusese absolut nici un amestec în toată această istorie.

— Aha ! izbucni în râs Afonea. Dacă vorbeşti cu un ciine omeneste, el n-o să-şi întoarcă botul.

— S-a găsit un mare cunoscător l bombăni su-părat Kim.

— N-am trăit nici o zi fără să am un ciine, de-clară cu gravitate Afonea. Cunosc firea acestor do-bitoaice cum nici nu se poate mai bine. N-are nici un rost, fraţilor, să-i puneţi lui în seamă propria voastră neglijenţă. Cizma o notăm, nu-i așa, Lena ?

— Fireşte că o notăm l

— Ei, la urma urmelor,notaţi-o, şi gata! se în-furie Maxim. Marş, prostule ! mai adăugă el, repe-zindu-l pe Şarik, **Care nebănuind nimic se apropiase de el cu vādita dorinţă de a căpăta o răsplată pentru rīvna de care dāduse dovadă.**

— Te superi, Jupiter ? Asta însemnează că nu ai dreptate! încheie rîzînd Lena. Vino-ncoace, Şarik, uite, îţi dau o bomboană, pentru că eşti un ciine cinstit şi drept.

Kim începu să pufnească mînios.

...Brigada lui Hrebtov respectase clauzele privi-toare la muncă. Nici un greş, nici un caz de abatere de la prevederile agrotehnice. în afară de aceasta, o şi luase înaintea brigăzii lui Krovlev cu patruzeci de hectare.

Afonea se întorcea acasă furios la culme. Lena rîdea pe furis.

CAPITOLUL XII

La Belii toate mergeau cum nu se poate mai prost. Nu era zi în care brigada să-şi fi îndeplinit planul. Belii răguşise de atîtea înjurături, dar cu cît urla şi batjocorea băieţii mai tare, cu atît lucrurile mergeau mai prost.

Belii lăsă atunci totul baltă : zăcea zile întregi în vagon, abia se urnea la masă, uneori se ducea

agale la câmp, îi acoperea cu un potop de injurături pe tractoriști și pe ajutoarele acestora, iar seara venea în tabăra lui Afonea, de unde se întorcea și mai înfuriat. Afonea îl alunga, aproape în ghionturi, pe plicticosul pretendent la mîna și inima fiicei secretarului comitetului raional. În toilul lui iunie începură ploile și continuară cu întreruperi vreo opt zile. Nu se putea ara. În timpul zilei tractoriștii reparau mașinile, iar seara Petea le citea tinerilor ziare sau le povestea ceea ce citise prin cărți. Îl ascultau cu toții, în afară de Belli. Acesta prefera să doarmă sau să joace cărți cu Cighiriov.

Varvara Semeonovna și ajutoarea ei, Vera, începuseră a se deprinde cu noua lor situație, aiăturîndu-se și ele tinerilor.

La ora cinci Varvara Semeonovna era în picioare și pregătea micul dejun. Nici nu apuca bine să termine cu ospătarea oamenilor ce plecau cu tractoarele, că se și iveau cei din schimbul de noapte. Aceștia se culcau după ce mîncau. Varvara Semeonovna gătea prînzul pe care-l ducea apoi la câmp, făcînd vreo cincisprezece kilometri în fiecare zi, și era tare bucuroasă dacă omul care aducea combustibilul o lua în cabina mașinii.

Seara, pînă ce se încălzea apa pentru cină și ceai, Varvara Semeonovna spăla rufe tinerilor, le peticea pantalonii și le cirpea ciorapii. Dacă merindele nu erau îndestulătoare sau cooperativa cea uitucă nu furniza la vreme plînea, făinoasele și sarea, Varvara Semeonovna se ducea la sediul central. Se întimpla ca mașinile să fie toate plecate, și atunci era nevoită să meargă pe jos.

Cu timpul toată brigada începuse să-i spună Varvarei Semeonovna „maică”.

Bucătăria era numai o parte a preocupărilor ei zilnice. Varvara Semeonovna supraveghea curățenia în vagoane și corturi, mai striga la cei tineri, dacă aceștia, o dată întorși de la câmp, se trînteau pe pat așa cum se nimerea. Varvara Semeonovna îi

lua la rost să se dezbrace și le lua hainele, ca să le curețe de noroi.

O dată Petea îi spuse

:— Scrie mătușii Mașa la Moscova să cumpere cât mai multe cărți și să le trimită aici. Am să-ți dau o listă. Băgînd de seamă **că** mama **începuse să** scotocească sub pernă, Petea o opri : Bani am **să-ți** dau eu, am cîștigat, adăugă el în grabă.

2

...Iar ploile nu mai conteneau. Parcă se sfîșiaseră străfundurile boltei cerești revărsînd pe pămînt torente de apă. Pentru primele zile ploioase Varvara Semeonovna avusese rezerve de alimente. Săptămîna se apropia de sfîrșit, iar afară turna cu găleata de atîta vreme, încît în toată bucătăria nu se mai găseau decît cîteva pachete cu mazăre și un codru de piine uscată.

— Am să mă duc la sediu, îi spuse Varvara Semeonovna lui Belii, să fac rost de alimente.

— De mult ar fi trebuit s-o faci, mormăi el. Varvara Semeonovna străbătu șase kilometri, sleită de puteri. Cizmele i se împotmoleau în noroi și îi era cu neputință să mai meargă. Se apropie un camion. Șoferul îi era cunoscut.

— Încotro, maică ?

— La sediu, dragule. Ni s-au isprăvit merindele, ba nici chiar piine nu ne-a mai rămas.

— Nu te mai obosi degeaba. Tocmai vin de la așezare. Alimente ai să obții, dar piine nu-i. Brutăria a încetat să mai facă piine, s-a dărîmat cup-torul. Au plecat la Karaisk după piine, dar încă nu s-au întors.

Varvara Semeonovna mai stătu de vorbă cu șoferul, și acesta o duse înapoi la brigadă. Tinerii se așezară la masă.

— Dar unde e piinea ? Întrebă Belii, după ce se uită pe masă.

Varvara Semeonovna făcu un gest de neputință

— Nu este piine, Iakov Iakovlevici. Nici în brigadă, nici la sediu. Doar știi și tu că am străbătut șase kilometri, m-am istovit și m-am întors cu minile goale.

— Cu minile goale, se repezi Belii. Și-au dat întâlnire aici toți trîntorii ! Cum e fiul așa e și mama, așchia nu sare departe de ciot.

— Mi-a rămas doar un codru de piine, o biată coajă, făcu Varvara Semeonovna, abia stăpîindu-și minia. Mîinc-o, Iakov Iakovlevici, între-mează-te.

Tinerii izbucniră în ris : Belii se îngrășa văzînd cu ochii.

— Tăcere, urlă el la tractoriștii care rîdeau și, zvrîlînd la o parte bucata de piine, plecă de la masă. înfulec-o singură, mătușico !

— Un ticălos, zise în urma lui Seoma Volciok. Vai, ce ticălos !

După-masă norii se împrăștiară și se ivi soarele. Către dimineață pămîntul se zvîntă. Tinerii plecară la cîmp.

Varvara Semeonovna gătea supa de mazăre și se plîngea ajutoarei sale, Vera :

— Se mulțumesc copiii noștri numai cu mazăre... Și fără piine... Vai ce pacoste !

— N-au venit la o stațiune balneară, răspunse sever cumpătata Vera.

Varvara Semeonovna se duse cu mîncarea la un capăt al cîmpului, iar pe Vera o trimise la celălalt capăt, spunîndu-i să ia cu sine pîinea rămasă.

Cel dintîi om pe care-l întîlni Vera în drum fu Kosteia Alexeev cu agregatul lui. Băieții isprăviseră de arat și pîndeau sosirea bucătăresei. Vera turnă supă în străchini și scoase codrul de piine. – Iată, mincați. Alta n-am.

Vera se încruntă așteptînd dojenile. Kosteia se uită la piine și făcu cu ochiul către ajutorul său.

— Știi, Vera, bucată asta dă-i-o lui Șendrik. Astăzi a muncit pe rupe. în ce ne privește, ne-om lipsi de piine.

— Bine, cum vreți.

O jumătate de oră mai tîrziu, Vera ajunsese la agregatul lui Șendrik. Văzînd piinea, băieții începură să zimbească bucuroși.

— Ia te uită ! Ieri nu era de loc, dar astăzi ni s-a adus și nouă plinică.

— Este un dar pe care vi-l face Kosteia. Vera era supărată. Ce să zic, s-a găsit binefăcătorul ! Nu s-a atins, v-a trimis-o vouă. Mai mult nu am nici o fărimă. Puteți să bodogăniți cît vă ține gura. Șendrik schimbă o privire cu ajutorul de tractorist și puse lingura la o parte.

— Știi, Vera, parcă nu mai am poftă de mîncare. Supă poate o voi mîncă, dar n-am nici un chef să ronțai piinea.

— Ai dreptate, îl aprobă ajutorul de tractorist. Du-i piinea lui Seomka Volciok. El e mai mîncău ; noi o să mai răbdăm, nu ?

— Fie și așa ! încuviință Șendrik, deși îi ghiorăiau mațele.

Vera nu mai căută sămîntă de vorbă și se duse de-a dreptul la Volciok. Acesta nici nu vru să se atingă de bucată de piine uscată.

— Nici băieții n-au mîncat-o și nici eu n-o s-o mînînc. Pleacă, pleacă, n-am timp.

Vera se întoarse astfel cu codrul de piine neatins. Varvara Semeonovna, după ce-i ascultase povestea, rîse.

Bine, n-ai fi avut tu
trecere la prînz cu
pîinica asta, dar
poate c-o s-o am. eu
la cină

.Varvara Semeonovna luă găleata cu mazăre și
legă pîinea într-o basma. Ea păsea prin stepa
tăcută și gîndea zîmbind : „Poate că în cele din
urmă or minca-o, că doar nu-i afurisită !”
Un ceas mai tîrziu, se afla la agregatul lui An-
dreika Popov : turnă în străchini fiertura de
mazăre și puse pîinea pe masă.

— Tu, Andreika, ai muncit cel mai mult. Iată o
bucătică de pîine. Singura-singurică ce mi-a mai
rămas. Mînc-o, fiule.

Andreika, un flăcău blond, serios, dădu din cap.

— Dar Valia a mîncat ?

— De la tine mă duc la ea.

— Atunci du-i ei pîinea. E totuși fată. Are ne-
voie de supraalimentare. Noi ne-om lipsi de pîine.
După ce îl certă pe Andreika, Varvara Semeo-
novna merse pe lotul unde munceau Valia și Petea.
Ei tocmai făcuseră un popas și stăteau de vorbă.
Tinerii se așezară la cină. Varvara Semeo- novna îi
împinse Valiei pîinea.

— Tu ești fată, ai nevoie de supraalimentare,
repetă ea cuvintele lui Andreika, rîzînd singură.
Mîncă, fetișo, mazăre cu pîine.

— Dar pentru Petea este ? întrebă Valia, cerce-
tînd bucata de pîine.

— Nu, fetișo, nu s-a adus pîine pentru brigadă.
Bucata aceasta o purtăm și eu, și Vera prin cîmp,
și toată lumea o refuză. Andreika Popov ți-a trimis-

o ție. Petea o să se lipsească de piine. Uite cită grăsimă a avut timp să pună pe el !

— Nu, lasă să mănince Petea, și Valia dădu piinea la o parte.

Petea își ieși din sărite.

— Nici nu mă gîndesc ! Oricum ar fi eu sint bărbat, și împinse piinea spre Valia.

Astfel, cu hohote de ris și făcînd tot felul de năzbtii, ei împingeau piinea dintr-o parte într-alta pînă ce Varvara Semeonovna, supărîndu-se, le-o luă de-a binelea.

Varvara Semeonovna se întoarse în tabără și, rîzînd, îi povesti Verei despre eșecul suferit. Vera privi această întimplare cu seriozitate. Ea puse la uscat faimosul codru de piine, pe care îl boteză „raritate de muzeu” și îl păstră vreme îndelungată ca pe o amintire despre tovărășia de pe pămîntul înțelenit.

Belii se purta foarte urît cu Petea.

Își storcea creierii, născocind poreclele cele mai jignitoare.

În timpul liber, Petea trebuia să spele podelele vagoanelor. Pe Valia, Petea și Seoma, Belii îi înjură pentru ritmul de muncă, spunîndu-le vorbe grele ; le reținea din combustibil ; iar cînd descoperea vreo deficiență la tractorul sau la plugul lor, turba de minie. Sub pretextul că nu dorm îndeajuns, le interzise tinerilor să se mai adune serile.

Către sfîrșitul lui iunie ploile se porniră din nou.

Într-una din zilele cele mai urite, Belii îi dădu lui Petea calul și-i porunci să plece la sediul central după piine și tutun.

Petea se împotrivi să încalece armăsarul, spu- nînd că-i nărăvaș, și rugă să-i dea un camion.

— Ia te uită ce mai boier ! se răsti Belii.

Atunci Petea săltă în șa, dar cam la vreo douăzeci de kilometri de tabără calul se sperie pesemne de ceva și sări în lături. Petea se rostogoli la pămînt, iar calul o luă la sănătoasa. Petea se ținu după el cît putu, dar animalul pieri în ceață. Petea mai

stete o clipă pe gînduri, scui pă și o pomi pe jos.
Cernoziomul muiat se lipea de cizme, pe care
drumețul era într-una nevoit să le curețe, ca să
poată înainta.

383

Lui Petea i se părea că-i atîrnă ghiulele de pir
cioare. Se opîntea din răsputeri la fiecare pas.

25 – stepă cît veil cu
ochi

iPloaia îi făcuse salopeta ciuciulete, pantalonii uzi îi stînjeneau mișcările. Cu sufletul la gură, gîfîind, Petea înainta totuși cu îndîrjire pe țeliniș, dar deseori pierdea drumul și se pomenea, după o jumătate de oră, că a ajuns tot în locul de unde pornise.

Bezna se așternu deodată, iar Petea rătăcindu-se ajunsese la sediu abia noaptea tîrziu. Se așează pe o buturugă găsită în drum, își descâlță cizmele, vîrșă apa din ele, își stoarse salopeta și se îndreptă către centrul medical.

— Ah ! făcu Zina, cînd îl văzu intrînd pe ușă. Petea era livid. După ce îl culcară, Zina împreună cu Olga îi făcură o frecție cu alcool și îi dădură să bea ceai fierbinte.

Dimineața, Petea primi piinea, cumpără mahorcă, iar la amiază se întoarse la brigadă. Tinerii prînzeau. Petea, vîzînd pe masă o grămadă de felii de piine, înțelese totul. El înmină Verei piinea și tutunul.

Fumătorii se minunară : în brigadă se adusesese tutun cu nemiluita.

— Ei, cum ai călătorit ? îl întrebă Belii cu surîsul pe buze.

Petea abia se putu stăpîni să nu4 scuipe în ochi, în ochii lui obraznici.

Batjocura nu se opri doar la atît. Patru zile mai tîrziu, Belii intruni brigada.

— Ce înseamnă asta, neisprăviților ? Cît o să ne mai facem de rușine ?

Valia i-o reteză lui Belii.

— Ai gură spurcată, Iakov. Nu vreau să te mai ascult. Și plecă.

Intelectualilor ! răcni Belii. Va să zică, o să rămănim într-una codași ? în vreme ce Vanka Hrebtov și jigăritul ăla de Kuzmici depășesc planul și adună bani grei, eu o să crâp de foame din pricina voastră, mucoșilor ? După ce Belii își vărsă tot năduful, Petea declară că el, Valia și Seoma nu vor ara altfel, chiar de-ar fi să crape de foame.

— Stahanovistule ! se infurie Belii. Entuziaștule ! Ce vorbești ? Ia te uită ce mucoși s-au găsit să mă învețe pe mine !

— Cum poțtești, Iakov, dar în ce ne privește noi tot așa o s-o ținem.

CAPITOLUL XIII

Petea se simțea împovărat de gândul că nu se înțelegea cu șeful brigăzii. Ce-i rămânea de făcut ? Cum să se comporte ? Numai Lena îi putea da un sfat. Dar deși se duse de câteva ori în brigada lui Krovlev, Petea totuși nu putu da de ea. Fetele din brigada lui Krovlev chicoteau în ur-mă-i cînd îl vedeau plecînd, abătut, spre casă. Într-o seară Petea merse din nou la Afonea și nu mai recunosc tabăra, căci doar cu cîteva zile înainte nu arătase mai frumos decît o ladă de gunoi.

Belii, cu toate apucăturile lui urîte, cînd era vorba despre ordine, apoi el personal o respecta cu cea mai mare strășnicie. În ceea ce-l privea, era foarte grijuliu cu fiecare lucru al său, se necăjea pentru cea mai neînsemnată pată de pe pantaloni, își curăța cizmele de cîte două ori pe zi și turba de minie dacă cineva îi scăpa scrum de ȳcrară pe costum.

Nu pierdea nimic din vedere în legătură cu ordinea și curățenia gospodăriei. Deprins cu orânduiala propriei sale tabere, Pe-tea nu înțelegea de ce Lena este ațcit de nepăsătoare față de condițiile în care trăiesc oamenii din brigada ei.

Și, deodată, o asemenea transformare miraculoasă !

Pe lângă Petea trecu un băiat cu un bidon de lapte.

— Cum de-ai avut timp ?

— Nu pricep ! făcu acesta nedumerit.

— Păi, tabăra e de nerecunoscut.

— Sintem în întrecere cu brigada lui Hrebtov.

Avem contract.

— Ce contract ?

Flăcăul arătă spre panoul cu anunțuri. Petea citi contractul de întrecere socialistă.

Mergînd spre casă, se întreba în sinea lui : „De ce la noi contractele de întrecere socialistă se încheie numai între brigăzi, sovhozuri sau uzine ? N-ar fi bună, oare, o asemenea întrecere și între om și om ? De pildă, chiar la noi în brigadă... un astfel de contract între un om și altul ?”

Trecu riul și ajunse acasă.

Gîndul ce-i trecuse prin minte nu-l lăsă multă vreme să adoarmă.

„Comunismul... despre el vorbesc și scriu toți... Dar ce anume vrea să zică asta ? Oamenii nu vor duce lipsă de nimic, vor munci mai puțin. Foarte bine ! Acesta este însă numai un aspect al lucrurilor. Dar cum vor trăi între ei ? Ce reguli vor fi atunci... Și unde va fi hotarul dintre ceea ce este «al meu» și ceea ce este «comun» ? Dar de ce să mă pierd eu în asemenea speculații... Vin toate treptat-treptat, și la vremea lor.

Bun, chibzui Petea mai departe. Dar comunismul, cu siguranță, n-o să cadă din cer ! Dacă toată țara

tinde către el, tot către el trebuie să tindă și fiecare
Otti în părțfe. Adică fiecare să se pregătească într-un fel pentru acele zile. Căci acolo, fără îndoială, vom ajunge și eu, și Valia, și Lena, și toți ceilalți. Sintem doară cu toții comsomoliști, adică membri ai Uniunii comuniste ! Acest lucru trebuie înțeles. Atunci de ce oare viața noastră cea de toate zilele are atât de puține trăsături comuniste ? De ce să nu existe în brigadă o asemenea întovărire, încât să domnească în sinul ei un alt spirit, cu totul altul decât cel de pînă acum ? Și Petea se înflăcăra pentru această idee ce-i luminase deodată mintea. Întovărirea !... O întovărire comunistă. Strașnic lucru, zău ! Dar cine să fie cei ce-o vor alcătui ? Firește nu toți oamenii din brigadă, ci numai aceia care prin fapte se vor dovedi vrednici de idealurile comunismului. De exemplu, Valia... Ea poate, într-adevăr, să facă parte dintr-o asemenea întovărire... Dar eu, sint eu oare vrednic ?" se întrebă el fulgerat de această îndoială.
Prin mintea lui Petea se perindară întîmplările pe care le trăise din ziua cînd plecase pe pămînturile înțelenite.
„Desigur, am necăjit-o pe maică-mea, dar ce puteam face ? Am lucrat foarte prost în primele zile ale aratului. Da, dar acum Valia și cu mine îndeplinim planul, cugetă Petea. îl îndeplinim... Hm ! Dar l-am depășit măcar o singură dată ? Uneori sint moșic cu Valia... Și apoi, cum am primit-o pe maică-mea ? Imi e rușine să-mi aduc măcar aminte ! Dar cu noaptea aceea de ger, cînd mult n-a lipsit ca să dau bir cu fugiții, cum rămîne ? Iată, Șurka, Vanea Hrebtov, Afonea Krovlev, de pildă... Sau Ivan Prohorovici, sau Kuzmici înghețau și ei și, deși mult mai vîrstnici decât mine, o clipă nu le-a trecut prin minte gîndul de a fugi. Adică, mai știi ?

Poate s-or fi gîndit și ei la asta, dar și-au ascuns slăbiciunea... Pe drept cuvînt m-au poreclit pui de găină și lăptîșor, așa că degeaba mă supăr. Adormi gîndindu-se : Foarte bine, să hotărască ei dacă pot fi primit. Ei văd mai limpede decît mine ce e și ce nu e drept."

2

În timpul prînzului la cîmp, Petea îi vorbi Valiei despre gîndurile ce-l frămîntaseră. Valia îl ascultă pînă la capăt și îl privi cu luare-aminte.

— Și de unde pînă unde ți-au trecut toate astea prin cap ?

— Care adică - toate astea ?

— Păi, asta... cum ai spus ?

— ...întovărășirea ?

— E oare cu puțință ca tu singur să te fi gîndit la așa ceva ?

— Da, uite, mi-a venit și mie o idee. E cumva nepotrivită ?

— Da de unde, Petenka, e chiar minunată !

— Nu, zău, adevărat ?

— Da, desigur. Și mai departe ?

— Adică ce anume ?

— Ei, cum să muncim, cum să trăim ? Chiar tu singur ai spus că altfel. Dar cum ? Bineînțeles că va trebui să le facem toate foarte bine.

— Asta în primul rînd...

— ...și să ne ajutăm unul pe altul, căci, slavă domnului, ocazii o să avem destule.

— ■ Al doilea, numără Petea.

Valia tăcu un timp.

— Să mai zicem că ceea ce cîștigăm, sau măcar o parte a cîștigului să fie comun.

— De ce ?

— Ei, ca să cumpărăm cărți, care să fie și ele un bun comun. Dar să nu se cumpere pur și sim-pu cărți de citit, ci de specialitate... Pentru ca să ne ridicăm calificarea profesională. Să putem ab-

solvi o facultate sau un institut fără frecvență, așa ca să muncim și să învățăm în același timp.

— Bravo ție ! Stîrnită de Valia, fantezia lui Petea prinse aripi. Ba ceva mai mult... Să fim prieteni foarte buni. Și să ne adunăm în fiecare zi, sau de două-trei ori pe săptămînă și să ne spunem cum am muncit, ce am citit, la ce realizări am ajuns.

■ — Adevărat ! Adevărat !

În timpul muncii amîndoi născociră fel de fel de idei în stare să statornicească noile relații din brigadă. Așa, de exemplu, să domnească cea mai strictă disciplină, să se facă toate cele trebuitoare fără alte îndemnuri și reamintiri. Să se sădească meri, să se amenajeze un teren de volei. Mai rămînea acum cel mai greu lucru : să-i înflăcăreze și pe ceilalți.

Dar n-o să spună băieții, întrebă deodată Petea, că nici chiar noi înșine nu sîntem demni de toate acestea ? Uite, de pildă, eu.

— Ei, asta-i acum !

— ■ Dar ce, n-am și eu destule lipsuri ?

— Ei, Petea, să știi că dacă problema s-ar pune așa, atunci mai bine ar fi să n-o mai punem de loc. Unde ai să găsești omul fără un cît de mic cusur ? După cîte înțeleg eu, tocmai asta e problema : să ne descotorosim, treptat-treptat, de toate aceste cusururi mărunte.

3

Socotitoarea Annia Vasilieva, după ce o ascultă pe Valia, spuse că ideea merită întreaga luare-aminte. Seoma Volciok își exprima părerea că, de altfel, bine ar fi să și încerce punerea ei în aplicare.

— Tot ne plictisim grozav. Așa, o să mai avem o distracție.

Valia se supără :

—■ întovărășirea nu e serată dansantă, tovarășe Volciok. Dacă dumitale îți arde de petrecere, caut-o pe altundeva.

— Las-o încolo de treabă ! făcu Seoma, nemai-știind cum să dea înapoi. Oi fi spus și eu o vorbă nelalocul ei și ți-a și sărit țandăra !

Tractoristul Șendrik fu de acord cu Seoma.

Petea Kurocikin, muncitor de pe remorcă, un flăcău isteț și harnic, ghîdi : „Oricum, e ceva nou”.

Andreika Popov și Kosteia Alexeev nu înțelesesă nimic din vorbele lui Petea. Valia se dovedi a fi un agitator mai elocvent. Popov și Alexeev, după ce o ascultară, spuseră despre Petea :

— îndrugă niște vorbe de neînțeles.

Pașa, fata care lucra la transportul combustibilului, declară că ea n-are vreme de fleacuri. În schimb, bucătăreasa Vera acceptă să intre chiar de îndată în această întovărășire.

— Numai să știi, Vera, făcu severă Valia, că, dacă va trebui, o să te dai și peste cap ca hrana oamenilor să fie cum nu se poate mai bună.

— Dar ce crezi că noi două, eu cu Varvara Se-meonovna, n-am făcut tot ce ne-a stat în putință și pînă acum ? făcu Vera, simțindu-se jignită.

— Ei, ca să spun drept, așa e. Hrana e bună, gustoasă, dar ar trebui să fie și mai gustoasă.

— Alimentele nu sînt de mîna întii, spuse Vera.

— în materie de bucătărie, fantezia e totul și nu alimentele.

Vera pufni : ' A

— Nu-i poți sătura pe oameni cu fantezie.

— Da, dar dacă știi cum să-i pregătești, și după tăiței fierți poți să-ți lingi degetele. Iată, de pildă, maică-mea...

Vera îi curmă vorba :

— Da bine, Valiușa, las-o încolo, zău așa. Problema asta mă interesează foarte mult.

Discuțiile tinerilor nu trecură neluate în seamă de Belii. Acesta ținu să afle ce au născocit cei „doi pui de găină”, dar socoti înjositor să i se adreseze lui Petea. Seoma Volciok îi povesti despre întovărășirea comunistă.

Belii bombăni batjocoritor :

— Aha, asta cum vine ? Poate că eu n-oi fi vrednic de așa ceva, că nu sint și eu comunist, ai ? Așa ? Care va să zică, eu nu-s, dar Valka și Petka sint comuniști, nu ? Spune, zău, dacă nu e de ris ? Seoma răspunse că lui nu-i vine a ride de loc și se îndepărtă.

La prima adunare, Valia propuse să se procedeze la vot. Cel care va întruni majoritatea absolută va fi confirmat membru al întovărășirii. După ce numără voturile, Annia declară că Perepiolocikin, obținând unanimitatea, a devenit membru al întovărășirii. Ceilalți avură parte și de câteva voturi contra.

Se hotărî să nu se aleagă nici președinte, și nici secretar : oricine avea dreptul să convoace întovărășirea, în orice moment și pentru orice pricină.

„Regulile” pe care le propuseră Petea și Valia fură discutate cu atita aprindere, încît Annia, cea mai în vîrstă dintre cei întruniți, fu în repetate rînduri nevoită să facă apel la ordine.

La sfîrșit, lui Petea i se dădu sarcina să comunice organizatorului de partid și organizatorului de Comsomol din sovhoz despre adunarea lor și să roage să se gîndească și ei la vreo sugestie în legătură cu întovărășirea pe care o puseseră la cale. Petea plecă la sediul central.

Oraar îl ascultă cu atenție.
— Spune cîstit, Perepiolocikin, cine a născocit toată treaba asta ?

— Noi toți.

— Nici nu-ți dai seama ce tineri de ispravă sînteți ! Omar se plesni peste frunte. Șase ani încheiați am fost în munca comsomolistă și, după cît se pare, nici chiar neghiob nu sînt, dar voi... Il descusu pe Petea cum se pricepu mai bine, ca să afle amănunte cu privire la acea întovărășire. Și de-abia acum înțelese Petea că inițiativa lor nu era de loc o glumă, și că trebuiau să se străduiască, pentru ca să n-o lase să piară ca o vorbărie deșartă, spulberată de vîntul stepei. Șurka, vizitîndu-l pe Belii, nu se înțîlnea de loc cu Petea. Acesta ori ara, ori dormea după schimb. În sfîrșit se înțîlniră. Nici urmă nu mai rămăsese din vechiul Petea, în fața lui Șurka stătea un muncitor în toată legea, cu brațele vîjnoase și cu fața înnegrită de soare. În pantalonii de doc, cizme noi de box și o cămașă colorată în carouri, Petea avea o înfățișare voinicască.

— Salut, tovarășe președinte al comitetului de întreprindere, zise vesel Petea, fumînd cu un aer degajat. De mult nu te-am mai văzut.

— Și ce te bucuri așa, i-o reteză Șurka. Comitetul de întreprindere a dezbătut bilanțul aratului. Brigada voastră e pe ultimul loc. Mi s-a dat sarcina să vă pun la punct. Am să-i fac o prafтурă lui Belii ! Și tu ai merita una, dracu să te ia. Uite ce mai mîndrețe de bărbat ! Cui i-a trecut prin cap să te pună secretar al organizației de Comsomol ?

— Încetează, Troșkin, se încruntă Petea. Nu pe noi trebuie să ne pui la punct, ci pe Belii. El nu caută decît să-și bată joc de oameni. Firește, mi-e rușine că brigada e codașă, dar nu cu înjurături se îndreaptă treaba. Iar el ne face zile fripte. Zău, dacă n-o să înceteze cu batjocura asta, o să-l plesnesc.

— Bine-ai face.

— N-am chef să-mi murdăresc mâinile.

— Poate c-ai vrea să vă mîngîie pe creștet ?

— Nu-ți stă bine să-i iei apărarea, Șurka. E un ticălos. Toată lumea e de părerea asta. Petea zvîrli țigara. Să stai de vorbă cu Belii. E totdeauna furios... O fi avînd poate vreun necaz al lui, cine știe, și își varsă năduful pe noi. Nu se poartă bine cu colectivul. De ce nu înțelege că .munca la țelină este sfîntă ? Pe maică-mea, care l-a spus într-o zi să nu mai înjure în fața fetelor, a înjurat-o de mamă... Ea a vrut să se plîngă lui Peresvetov, și numai cu mare greutate am făcut-o să renunțe la acest gînd.

— ■ Bine, lasă că-l scarmăn eu.

— Da, în general, ar fi timpul să vă lămurîți cu treburile brigăzii. Omar n-a fost de mult pe la noi. Și nici Goghi nu ne prea vizitează.

— Să știi că o să le spun cum vorbești despre ei, amenință Șurka. Ia te uită ce avînt ți-ai luat !

— Chiar te rog să le spui... Uite, vezi ? Ivan Prohorovici... așa bătrîn și bolnav cum e, și tot a fost de cîteva ori pe la noi în brigadă. Mi-e foarte dor de el, iar el parcă înadins vine la noi cînd Valia și cu mine sîntem la arat.

Șurka zîmbi disprețuitor.

— „Sîntem la arat”... sună caraghios, Molociko. Ca musca la arat...Adevărat, e caraghios, făcu Petea, plecîndu-și capul. Dar cu toate astea tu trebuie să ai grijă de noi. Se spune că îți irosești zilele și nopțile în Zarecie, că premiezi brigăzile cu patefoane și cu jocuri de tenis de masă...

— Voi n-aveți pentru ce să fiți premiați...

— Noi nu cerem și nici n-avem dreptul să cerem. Dar tinerii se plictisesc.

— Ia mai las-o ! Lichidați întîi pricinile care vă fac să rămîneți codași, și după aceea să vă înfăți-

şaţi cu asemenea pretenţii la comitetul de între-
prindere.

— Tu, Şurka, nu ştiu cum să spun, dar ai
devenit cam nervos.

— Ehei, dacă ai fi tu în locul meu ! Să ajungi
pretutindeni la timp şi să le faci tuturora pe plac !

— Şi totuşi ai fi putut găsi o fărîmă de timp şi
pentru noi. Sintem muncitori, tu eşti preşedintele
comitetului de întreprindere. Cui să cerem ajutorul
şi sfatul dacă nu ție ? Ai putea să-i vizitezi mai rar
pe Hrebtov şi pe Afonea. Ei sînt oricum frunţaşi.
Nu mai pomenesc de zvonurile urite în legătură cu
pricinile care te fac să stai la ei cu săptămînilor.

— Ce zvonuri ? Îşi ciuli Şurka urechile.

— N-am chef să le repet. Clevetiri. Dă-le la
naiba.

— Bun, se îmblînzi Şurka. Zilele acestea am să
vă aduc un joc de tenis de masă şi o plasă de volei.
Dar barem cu un pas mai urniţi-vă şi voi din loc.
Sînt nevoit să roşesc din cauza voastră.

— Îţi dau cuvîntul meu de comsomolist că am
să fac tot ce-mi stă în putinţă.

— Aşa da ! Mă duc la Belii. La revedere, Pere-
piolka.

— Stai puţin. Şi Petea se fistici. Te duci des pe
la Afonea, ce mai e cu Lena ?

— Pentru că veni vorba, tu ştii de ce bate dru-
murile Belii într-acolo ? Şurka izbucni în rîs. Uite
să nu mă mişc de aici dacă nu-i aşa. Îi face curte
Lenkăi, m-auzi ?

— Nu se poate.

— Belii a bătut-o la cap şi pe Zina, dar ea l-a
gonit, şi atunci s-a hotărît s-o peţească pe Lena.
Între altele, îi îndrugă verzi şi uscate despre tine.
Chipurile, că te-ai îndrăgostit de Socineva.

— Nu-i adevărat. Uite, asta nu-i adevărat, prinse a tremura glasul lui Petea. Valia e foarte bună, la noi toti o iubesc... Și eu...

— Va să zică, o iubești ? Și Șurka îi făcu cu ochiul lui Petea.

— O iubesc, desigur. Ca pe un prieten, o dresă grabnic Petea. E cu puțință oare ca Lena să-l fi crezut ? Tu să-i spui, Șura, m-ai înțeles ?

— Dar nu e ea omul care să-l creadă pe acest nemernic. Ei, la revedere, Perepiolocika. Și nu te pierde cu firea. Doar tu singur ai spus că se clevește și pe socoteala mea. Scurpă pe toate vorbele astea.

Șurka plecă la Belii, și amândoi stătură de vorbă îndelung, făcând multă gălăgie.

În primele zece zile ale lui iulie, brigada lui Belii depăși planul. Privind însemnările Anniei Vasileva, Petea nu se putu dumiri cum de se întâmplase că așa, deodată, brigada ieșise în frunte. După căderea atîtor ploi, pămîntul umed era greu de arat, și plugul se înfunda pînă la ramă. Cighiriov merse puțin prin pătrate, măsură ici și colo adîncimea arăturii, se înapoie în tabără și nu spuse nimic.

Începură căldurile. Țelinișul se făcu tare ca piatra. Tractoarele abia puteau să tragă plugurile. Cighiriov merse din nou prin pătratele arate, băgînd ba ici, ba colo măsurătoarea în pămînt și la urmă declară că totul e în ordine.

Brigada ieși pe locul doi : locul întii era deținut, invariabil, de Kuzmici.

Pe trei din tractoarele lui Belii filfiau în vînt stegulețele roșii. Numai agregatul Valiei nu-l avea. Petea se hotări să lămurească pricina unui atît de neașteptat succes. Vizită împreună cu Annia atît loturile învecinate, cît și pe cele îndepărtate. Și

îndată totul deveni limpede : tractoriștii din Verhnerecensk nu arau la adîncimea de douăzeci și șapte de centimetri, și nici măcar la douăzeci, ci la optsprezece și cincisprezece. .Belii își asigurase reușita manevrei sale printr-o ingenioasă născocire : tractoriștii araseră adînc numai lîngă hotarele pătratelor și pe alocuri la mijloc. Iată, așadar, cum fuseseră păcăliți Cighiriov și Annia. Petea convocă o adunare comsomolistă. Belii află despre ce e vorba și nu veni.

Annia declară că Belii nu poate fi învinuit singur.

— De fapt socotitorul este un controlor al statului, făcu Annia cu asprime, îndreptîndu-și boneta.

Băieți, pe mine trebuie să mă sancționați sever.

întîi cei din Verhnerecensk tăgăduiră, apoi, strînși cu ușa, recunoscură că Belii, vrînd cu tot dinadinsul să asigure accelerarea ritmului de muncă, le ceruse să nu are prea adînc.

Adunarea dădu o muștrare atît lui Petea, Anniei și celor trei tractoriști, cît și ajutoarelor lor și, totodată, îl însărcină pe secretarul organizației de Comsomol să comunice conducerii sovhozului cele petrecute.

CAPITOLUL XIV

în ziua cînd Petea plecă la sediul central, Hromcenko se întorsese din Alma-Ata, unde fusese chemat de urgență. El veni de-a dreptul la Peresvetov.

— Ce e cu dumneata ? Parcă ai fi supărat ?

— Mai curînd tulburat, răspunse Hromcenko, frămîntîndu-și neastîmpărat țigara între degete.

Peresvetov ridică întrebător din sprîncene.

— Este vorba de o hotărîre a Comitetului Central. Am aflat de ea ieri la Alma-Ata. Sînt recomandat ca secretar al comitetului regional din Abșansk.

— Deja ? Păcat, mare păcat, Nikolai Titovici. Noi doi ne-am înțeles în muncă. Îmi pare rău, dar te felicit. Tonul lui Peresvetov era cum nu se poate mai cald. Să nu uiți să ne pomenești și pe noi în „rugăciunile dușilor”.

— N-o să vă uit. La drept vorbind, recunosc din toată inima Hromcenko, crezusem că o să rămân aici mai multă vreme. Mai întâi, munca asta m-a pasionat, și apoi, am fost neconținut în rîndurile maselor.

— Dar la mine cine va fi desemnat ca organizator de partid ?

— Am vorbit despre aceasta la Comitetul Central. L-am propus candidat pe Omar...

— Îl vom susține cu dragă inimă. Un flăcău cam arțăgos, dar cu cap. Mă gîndesc, însă, dacă nu cumva e prea tînăr.

— Păi, el doar tot cu tinerii o să aibă de-a face. Aici ei sînt cei mai importanți.

Ai vorbit cu cei de la comitetul raional despre Omar

— Țincă nu. Dar e puțin probabil ca Skrijneak și membrii biroului să aibă ceva împotrivă.

— Pe cine să recomandăm ca secretar al organizației de Comsomol în locul lui Omar ?

— Poate pe Ceacivadze ?

— Nu cred că va primi. Mă gândeam la Perepiolocikin.

— N-am ce spune, alegerea mi se pare întemeiată. Și Hromcenko își frecă fruntea, adunându-și gândurile. Aș vrea să-ți mai spun ceva. Peresvetov își schimbă atitudinea. Privirea lui concentrată alunecă peste chipul lui Hromcenko și, înțelegând că discuția nu va fi prea plăcută, zise brusc :

— Știu ce te preocupă. Dar te rog să mă crezi că mie nu-mi arde de loc de certuri. Nu-l înțeleg pe Stepan Trofimovici și nu știu ce vrea de la mine.

— Dar dumneata, Kiril Ilici, știi ce vrei de la Skrijneak ?

— Știu. Să nu facă pe tutorele. Pentru ce mi-a trimis un împuternicit ? De ce n-are încredere în mine ? Întreabă-l. Am să-ți spun deschis, Nikolai Titoviei, dacă n-am să mă înțeleg cu el, am să cer să fiu trimis la un alt sovhoz, fie cel mai prost și mai îndepărtat. Numai să n-am de-a face cu Skrijneak.

— Ei, cum așa, încercă Hromcenko să-l potolească. Întii și-ntii, nimeni n-o să te lase să pleci de aici, iar apoi, Kiril Ilici, trebuie găsită într-un fel o cale de împăcare și de înțelegere. Să ne împăcăm ! repetă iritat Peresvetov. La sovhoz s-au strâns oamenii, cum s-ar zice, cite un braț din fiecare pădure. Dar la naiba, căci de nimeni nu te poți atinge, fiecare cu amorul lui propriu... Impacă-te cu asta, acomodează-te cu alălalt, aluia nu-i spune nici măcar dă-te mai încolo. Aici fiecare se

socotește stăpîn și învestit cu cine știe ce înaltă misiune. Iată, a venit o mucoasă, medic de ieri, de alaltăieri, și eu i-am cărat geamantanele... Altfel nici nu se putea, că doar și ea este, la drept vorbind, stăpînă !

Hromcenko nu se mai putu stăpîni și izbucni în rîs.

— Dumitale îți vine să rîzi, dar eu trebuie să lucrez și să mai am și grijă de mucoșii ăștia veniți aici, așa că numai de haz nu-mi arde.

— Bine, liniștește-te, spuse Hromcenko punînd mîna pe umărul lui Peresvetov. Of, s-o ia dracu de treabă ; aici te poți sminti, nu alta... Te înțeleg, Kiril Ilici, căci și eu de mii de ori am dat din colț în colț în cazuri asemănătoare ! Îți vorbeam așa doar cu gîndul să te liniștesc...

— Mulțumesc, bombăni Peresvetov. Intîi să se liniștească tovarășul Skrîjneak, și pe urmă m-oi liniști și eu.

— Păi, nici el nu se zbate doar pentru propriul său interes, ripostă Hromcenko.

— Bine, meștere înduplecător, strecură, blajin, printre dinți Peresvetov. O să încercăm.

— Nu, zău, trebuie să vă împăcați. Ce aveți de împărțit ?...

înainte de ședința biroului comitetului raional, la care trebuia să se rezolve problema numirii noului secretar al organizației de bază a sovhozului „Zapadni”, la Skrîjneak veniră Hromcenko și Omar.

În vagonul în care își avea sediul comitetul raional fumul era atît de gros, de-l puteai tăia cu cuțitul, iar în camera de primire, aceeași forfotă.

Oamenii intrau la Skrîjneak fără nici o ordine, iar el, instalat greoi într-un fotoliu beteag, în vreme ce discuta cu cei ce-l vizitau mai vorbea și la telefon, și totodată semna maldărul de hirtii, îngrămădite cit muntele pe biroul său.

La comitetul raional se și aflase despre hotărîrea
Comitetului Central cu privire la Hromcenko. Aju-
torul lui Skrișneak se apropie de cîteva ori de
Hromcenko și-i spuse că putea să intre la Stepan
Trofimovici fără să-și aștepte rîndul, dar Hrom-
cenko refuză.

— Omar și cu mine cu ce sîntem, oare, mai
buni decît ceilalți ?

Trecuse o jumătate de ceas, iar Skrișneak nu
izbutise încă să se descotorosească de vizitatori.
Apăru din nou ajutorul și spuse că tovarășul Hrom-
cenko este chemat la telefon din Alma-Ata.
Omar se plictisi să tot stea în camera de așteptare,
îmbîcsită cu fum de țigară, și, fără să mai întrebe,
intră în cabinetul lui Skrișneak. Dar și aici mai avu
de așteptat destulă vreme.

Țîrîitul telefoanelor nu înceta o clipă. Respon-
sabilul cu aprovizionarea trimisese ciment pentru
construcția silozului de cereale mai puțin cu o tonă
și jumătate. Skrișneak îl căută la telefon și îl dojeni
pentru tărăgăneală. Un șofer - gură-cască - căzuse
cu mașina în rîu și urma să fie scos de acolo.
Skrișneak bombănea la receptor :

— Sunați la comitetul executiv ! Treaba asta nu
mă privește pe mine.

Dar un minut mai tîrziu îl ruga pe Ivan Ivano- vici
să trimită oameni la locul accidentului.

**Apoi Skrișneak îl
convocă pe
Beriozkin, respon-
sabil cu secția de**

organizare și instructaj, îi băgă în mâini un teanc de hîrtii și mîrîi supărat

— :Așa arată raportul unui secretar al
comitetului raional la consfătuirea economică?
Unde ai învățat acest fel de exprimare de om
necioplit ? Nu ești în stare să legi două cuvinte.
Du-te și scrie-l din nou.
Cînd Beriozkin, mîhnit de această muștrare, se
îndepărtă, Omar zise cu un aer nevinovat :
— Mai bine ați scrie singur raportul.
— Chiar așa va trebui să și fac. De scris e sim-
plu, dar trebuie să mă ocup și de alte probleme.
— ■ Și cine vă împiedică ?
— Învață-mă, gîfii blajin Skrîjneak și băgă mîna
în buzunar după pipă.
În cabinet năvăli președintele cooperativei mun-
citorești.
— Tu ce dorești ?
— Eu... cu hamsiile...
— Care hamsii ?
— Au trimis un butoi de hamsii, s-a spart fun-
dul și s-a scurs saramura. Ce să fac cu ele ? Mi-e
teamă că or să se strice.
— Ei, și ce vrei de la mine ?
— Ce dispoziții îmi dați ?
Skrîjneak se întunecă.
— Dispoziție cu privire la ce ?
— La hamsii.
— Vinde-le, răcni Skrîjneak.

— Tot așa mă gândisem și eu. Dar pentru orice eventualitate, mi-am zis, hai să raporteze conducerii de partid.

— Lasă-mă cu hamsiile tale !

— Acum eu, ca să zic așa, cu sufletul curat...

— Ai văzut ce lucrător ? făcu Skrijneak, în vreme ce cu mâinile tremurînde de furie își umplea pipa. Nu, Omar, în armată...

28
403

— Ei, ce rost are să vorbești acum despre armată, Stepan Trofimovici ? La urma urmelor și aici tot cu o armată aveți de-a face... Mi s-a spus să vin la dumneavoastră, încep, după o clipă de tăcere,

Omar. A venit și Hromcenko, dar a fost chemat la telefon. Se întoarce îndată.

— Iată cum e viața, Omar. Ieri îi dădeam eu sarcini tovarășului Hromcenko, mâine mi le va da el mie. Iar pe tine, băiete, te-au adus aici ca să vorbim despre promovarea ta. Sau încă n-ai aflat ?

— Ba da, dar, vorba este, credeți c-o să fac față ?

— Ție pune-ți această întrebare.

— Bine, zise Omar, după ce se gândi. Am citit niște versuri într-o carte...

— Ei, cum sună ?

Omar recită o strofă, care se potrivea cu ceea ce i se întimplase lui.

— Foarte bine ; cine a compus asta ?

— Tizul meu, Omar Haiam. Însă în limba farsi e mai frumos și mai exact.

— Farsi ? Ce mai e și asta ?

— Cum, nu știți ? Limba iranienilor.

— Dar ce, nu cumva o înveți ?

— Ba da, cîte puțin, iar soția mea învață limba hindi.
— Și unde ți-e soția ?
— Lucrează la telegraful din Abșansk. Va veni în curînd aici... căci sîntem amîndoi, ca să zic așa, în întrecere.
— Și ce naiba o să facă cu acest hindi ?
— Vrea să urmeze Institutul de limbi orientale, cursul fără frecvență.
— Nu mai spune ! Și Skriņneak dădu din cap. Secretar cu propaganda ar trebui să-mi fi, dacă ești atît de învățat.
— Să stau și eu ca Sizov, în calitate de împuternicit pe lîngă vreun sovhoz ? Scutiți-mă !

Intră și Hromcenko

— Cînd începe ședința biroului ? întrebă Hromcenko pe Skrijneak.

— Peste o jumătate de oră. Omar, roagă-l pe tovarășul Peresvetov să vină la ședința biroului.

3

— Aș fi dorit, Stepan Trofimovici, pentru ultima dată să vorbesc cu dumneata despre Peresvetov, zise Hromcenko, cînd ușa se închise în urma lui Omar.

— Despre ce să vorbim ? Skrijneak își scoase pipa din gură.

— Vezi, am observat și eu, iar tovarășii chiar și spun că în relațiile duminale cu el lucrurile nu merg prea bine...

— Chiar și spun ?

Hromcenko îl întrerupse pe Skrijneak.

— Am să-ți vorbesc deschis. Peresvetov este un om cu o mare experiență gospodărească. În afară de aceasta a venit aici fără să-l silească ceva. Aș dori ca dumneata să înțelegi că oamenii ca Peresvetov merită să-i cauți cu luminarea.

— Care va să zică, oameni ca de-alde noi nu merită să fie căutați ? întrebă Stepan Trofimovici, cu minie.

— În discuția dintre noi ambiția nu are nici un rost, zise rece Hromcenko.

— Va să zică, să-i trec cu vederea orice ar face ?

— Nimic din ce face Peresvetov nu este împotriva intereselor partidului, obiectă Hromcenko.

— Eu îți spun că o să fugă de aici, tovarășe Hromcenko, și să-ți aduci aminte de vorba asta.

— Nu pot crede că Peresvetov e în stare de așa ceva, iar dacă dumneata ai o asemenea părere, atunci cu atît mai mult trebuie să fii mai calm cu el. Dacă Peresvetov o să dedare la Comitetul Cen-

tral că nu s-a putut împăca cu dumneata, nu el, ci dumneata vei avea de pierdut. Îmi face impresia, tovarăse Skrijneak, că ții cu tot dinadinsul să-i faci zile amare.

— Nu e nici o ceartă între noi, ci doar o chestiune de principii.

— Așa ceva nu înțeleg nici în ruptul capului.

— Peresvetov nu suferă să i se facă vreo observație în legătură cu lipsurile din sovhozul său.

— Le bagă de seamă și singur, dar nu toate pot fi remediate deodată, tovarăse Skrijneak. Că nu toate depind de el, știi și dumneata foarte bine. Peresvetov procedează just, nelăsându-te să te amesteci în toate lucrurile mărunte. Nici un director n-ar suporta așa ceva. Iar dumneata îl ați parcă într-adins. Pentru ce l-ai numit pe Sizov împuternicit la sovhozul lui ? Oare tovarășul Sizov n-are treabă la comitetul raional ? Crezi că Peresvetov nu se poate lipsi de el ? Doar nu este de un an în partid, a condus, după cum foarte bine știi, un întreg trust de sovhozuri.

Skrijneak tăcea. Nici el singur nu înțelegea de ce-l apuca furia de îndată ce sta de vorbă cu Peresvetov. Skrijneak simțea nevoia să-l necăjească, să-i înfrângă semeția, deși nici el nu ar fi putut tăgădui priceperea practică a directorului sovhozului „Zapadni”. Și la urma urmelor poate că acum faptul acesta era cel mai important.

Skrijneak mușcă pipa și spuse înăbușit :

— Am luat cunoștință.

— Și, mai ales, executarea, adăugă

Hromcenko. 406

Sosit la sediul central, Petea găsi în birou numai pe Kogan. Acesta îi spuse că Ivan Prohoro- vici

este în brigada lui Kuzmici și că Peresvetov a fost convocat la biroul comitetului raional.

— Știi, Perepiolocikin, o să aflu noutăți. Kogan ridică ochii oboseți de pe situațiile și dările de seamă ce zăceau pe masă.

— Noutăți ? întrebă nepăsător Petea. El era necăjit de ceea ce se întâmplase în brigadă și se muștra fără cruțare pentru atitudinea lui de gură-cască.

— Și încă ce noutăți ! Tovarășul Hromcenko a fost recomandat ca secretar al comitetului regional Abșansk. Pe Omar îl confirmă acum ca secretar al organizației noastre de partid.

— Da, da. Petea tăcu un timp. Cine are să fie secretar al organizației de Comsomol ?

— Am auzit da Goghi, dar nu prea văd cum o să se descurce, căci și așa are treburi plină peste cap. Petea nu zise nimic. Minutele fugeau, iar el trebuia să se întoarcă în brigadă. După ce îi scrisese un bilețel lui Peresvetov cu privire la ceea ce se întâmplase în brigadă, anexînd și procesul-verbal al adunării de Comsomol, Petea plecă.

Două ore mai târziu veni în birou Peresvetov, apoi, obosit, apărură Ivan Prohorovici.

Ivan Prohorovici parcurse cu ochii hîrțile ce îi fuseseră transmise.

— Hm... Numai vă rog, Kiril Ilici, să nu trageți concluzii pripite. Tineretul, e-e-e, uneori e cam agitat atunci cînd nu trebuie. Este cu neputință ca Belii să fi săvîrșit o asemenea... crimă.

— Perepiolocikin nu este omul care să învinuiească pe cineva pe nedrept, zise Peresvetov. Chiar dacă el nu-l prea are la stomac, adăugă Peresvetov, scărpinîndu-și bărbia. Va trebui să mergem acolo, Ivan Prohorovici. Nu e glumă.

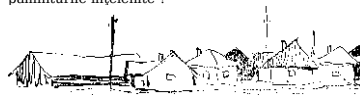
Mașina cu dublă tracțiune, în care se aflau Peresvetov, Ivan Prohorovici și Omar, mergea prin stepă, stîrnind praful.

Arareori l-ar fi putut vedea cineva pe Ivan Prohorovici atît de cîtrănit.

Avînd credința că orice inițiativă ce făgăduiește oamenilor îndestulare este un lucru sfînt, el se dusese la comitetul regional al Comsomolului după foaie de drum pentru călătoria spre pămînturile înțelenite. Dorea să primească foaia de drum anume de la comsomoliști. În ei vedea el forța în care se îmbinau materialismul cu romantismul.

Secretarul comitetului regional al Comsomolului fusese pus în mare încurcătură de cererea acestui bătrîn cam ciudat... După ce îl rugă să aștepte, secretarul ieși în camera învecinată, telefonă la comitetul regional de partid și întrebă ce e de făcut.

Ivan Prohorovici are șaizeci de ani, și oare nu se va face de rîs comitetul regional al Comsomolului cînd Smetankin o să prezinte foaia de drum pentru pămînturile înțelenite ?

Secretarul comitetului regional spuse că foaia de drum trebuia să-i fie înminată negreșit și că ei se vor strădui să-i dea lui Ivan Prohorovici o muncă corespunzătoare și cu virsta, și cu experiența sa. După ce primi foaia de drum, Ivan Prohorovici spuse, bilbiindu-se, că el pleacă la țelinîș cu inima curată și cu toată încrederea în această măreață inițiativă, și mai îndrugă o grămadă de cuvinte bombastice, cu care îl dădu gata pe tinărul secretar.

Acum Ivan Prohorovici se ducea să descurce ceva destul de urît. El era indignat împotriva lui Peresvetov și a lui Omar, care vorbeau despre niște fleacuri, uitînd parcă de gravitatea cazului pe care Vor trebui să-l cerceteze.

0

Comisia verifică adîncimea arăturii pe pătratele pe care lucraseră cei din Verhnerecensk. Verificarea se făcu temeinic. Peresvetov sosi în tabără obosit și furios.

Acolo îl aștepta Slcrîneak. Acesta venise întîmplător la Belii, aflate că în brigadă se află o comi-

sie din sovhoz și se hotărîse să se intereseze
despre ce e vorba.

Peresvetov dădu bună ziua secretarului comite-
tului raional și, posomorit, își aprinse o țigară.
Belii intră și se așază pe o bancă în fața directo-
rului. Ghicise pricina pentru care fusese chemată
conducerea și se pregătise de bătălie.

— Ei, Ialcov, începu Peresvetov, cu ce poți să te
lauzi ?

— Cu recolta, de pildă.

— Nici măcar cu recolta nu te poți lăuda, de-
oarece e mai slabă decît în alte brigăzi, zise Omar.
la loc, Perepiolocikin, ce stai în picioare ca o pră-
jină înfiptă în pămînt ?

— Dar totuși... îngăimă Belii.

— Și cu arătura, e-e, ai să te lauzi ? mirii Ivan
Prohorovici minios. E rușinos, tinere. Vai, vai ! Ți
s-a încredințat o brigadă, pe dumneata s-au bizuit
tovarășii mai vîrstnici, ai știut că țelinsul este, e-e,
o cauză nobilă în cel mai înalt înțeles al cuvîn-
tului. Atunci de ce să înșeli în felul acesta ?

— Am inspectat toate loturile brigăzii, spuse
Peresvetov. Este inadmisibil modul în care au
lucrat cei din Verhnerecensk.

— De ce-ai făcut asta ? Poți să ne explici ? De
indignare, chipul bronzat al lui Omar devenise alb
ca varul.

— Am arat cum ne-am priceput, mormăi Belii.

— Pe vremuri te pricepeai altfel, remarcă
Peresvetov. Ai obținut o decorație. Ce s-a întîmplat
cu tine ?

— Ar fi interesant de aflat, tovarășe Peresvetov,
interveni Skrijneak în conversație, cum a reușit el
să-i înșele și pe socotitor, și pe agronom ? E clar,
Belii este de vină... Dar acești papă-lapte ce au
păzit ? E un fel de liberalism în sovhoz !

— Nu poți lua seama la toate, răspunse Omar.
Belii nu lucrează doar de un an. Și iată că i-a tras

pe toți pe sfoară. Ce are de căutat aici
liberalismul, Stepan Trofimovici ?

— Asta se numește a judeca pripit, tovarășe
Aimanov, bombăni Skrižneak. Calculatorului și
agronomului le-aș face o prafțură ca să mă țină
minte, iar în ceea ce-l privește pe secretarul orga-
nizației de Comsomol cred că n-ar strica să i se
dea o sancțiune exemplară.

— I s-a și dat o muștrare, spuse Omar.

— Și bine s-a făcut, zise cu vocea scăzută
Petea. Dar eu lucrez toată ziua, și atunci cum pot
să-i urmăresc pe ceilalți ?

— Destul, încheie autoritar Peresvetov discuția.

Ei, Belii, ia spune ce s-a întâmplat cu tine ?

— Am gonit după ritm cu orice preț, făcu
abătut Belii.

— Dar ia spune, cine va plăti pentru acest
„ritm” ? întrebă Peresvetov, examinând cu o exage-
rată luare-aminte cutia de chibrituri. Doar trebuie
arată din nou. Cine va ara din nou ?

— Eu, spuse posac Belii. Ce să fac, puneți-mă
pe tractor, voi compensa paguba.

— Te-or fi tras poate tractoriștii pe sfoară ? îl
întrebă Peresvetov.

— Nu, de ce să dau vina pe ei, recunosc cinstit
Belii. Eu i-am tras pe ei pe sfoară.

— Mulțumim pentru sinceritate. Tot e bine,
mormăi Peresvetov. Așa... Va să zică, vrei să
lucrezi pe tractor ? Bine, fă o cerere.

— Asta o fac îndată, răspunse fără nici o codire
Belii, bucurându-se că a scăpat atât de ușor. Tot
răul era spre bine : îl vor scoate de la șefia
brigăzii, îi vor da un tractor. Iar el numai de atât
are nevoie.

Belii se întoarse în vagonul său.

— Ce să facem cu el ? întrebă Omar.

— Trebuie scos de la conducerea brigăzii și dat
afară, zise posac Peresvetov.

Ivan Prohorovici se arată de acord. După un răstimp de tăcere, Skrijneak începu cu un ton calm :
— Hotărîrea nu e justă, tovarăşe Peresvetov.
Se ştie de mult că Belii are o comportare urîdă.
Dar tu ți-ai dat osteneala de a sta de vorbă cu el măcar o dată, așa, de la om la om ?
Atunci interveni Ivan Prohorovici :
— Oare directorul are destulă vreme ca să-i lămurească fiecăruia în parte ce e bine și ce e rău ? Ce, Belii n-a știut că procedează rău ? Și ce preț are ușuratică-i destăinuire ? Dacă-i încredințăm un tractor, dăm nu numai un exemplu prost, dar și dovada unei inadmisibile slăbiciuni.
Peresvetov era furios că unul din Verhnerecensk, pentru care el avea o îndoită răspundere, săvîrșise o fărădelege. Ce-or să spună ceilalți dacă Belii nu va fi sancționat ? E cît se poate de limpede :
„Directorul îi acoperă pe ai săi, dar nu-i prea cruță pe ceilalți”.
Peresvetov declară că el n-are timp să dădăcească pe fiecare din cei ce au venit aici. Skrijneak îi aminti atunci lui Peresvetov propriile sale cuvinte despre grija cu care trebuie înconjurați des-telenitorii. Peresvetov răspunse că el are grijă de colectiv în totalitatea lui, dar nu are nici timp, nici putere ca să-și bată capul cu fiecare în parte, și în zile atît de încordate, cînd el trebuie să răspundă pentru întregul sovhoz. Skrijneak spuse că, prin comportarea sa dictatorială, Peresvetov îi face pe oameni să nu mai aibă inițiativă nici în gîndire, și nici în munca lor.
Părea că cearta nu va avea sfîrșit.
Varvara Semeonovna îi ascultă vreme îndelungată. Cînd aceștia obosiră, ea își puse pe masă miinile-i cioturoase și, cu o mare tristețe în ochi, le vorbi astfel :
— V-am ascultat și pe unul, și pe celălalt, și rușine mi-a fost pentru amîndoi. Ce să învețe tineretul

dintr-o astfel de discuție ? Firele albe v-au năpădit timplele și ar trebui să vă fie nu știu cum ! De mă pedepsești sau de mă ierți, eu tot am să-ți spun că nu-ți stă bine, Kiril Ilici, să vinturi toporul. Pe unul să-l alungi, celuilalt să-i dai o muștrare...

Dumneata, Stepan Trofimovici, îl învinuiești pe directorul nostru că vorbește arareori cu oamenii. Dar de ce te vedem aici doar a doua oară ? În loc să vezi birna din ochiul dumatăle, vezi paiul din ochiul altuia. N-aș fi vorbit așa de față cu toți dacă dumneavoastră înșivă v-ar fi fost rușine de ei.

Peresvetov plecase capul în pământ. Skrițneak se foia pe bancă. Ochii lui Omar rideau.

Belii se prezentă cu cererea în fața lui Peresvetov.

— Noi am hotărât să te scoatem din conducerea brigăzii, zise Peresvetov, încruntându-și sprincele stufoase.

Belii tăcea.

— Și nu-ți vom încredința nici tractorul. La drept vorbind, am fi vrut să-ți dăm o pedeapsă mai aspră, să te punem de pildă la hazna. Dar încă mai nădăjduim că ai să te îndrepti. Peresvetov se gândi, bătu în masă cu cartonul țigării, apoi spuse : O să-l transferăm pe Kuzmici aici, iar tu, Belii, vei fi muncitor pe remorcă la el. La bătrînul ăsta n-o să-ți mai meargă cu trîndăveala, mai adăugă aspru Peresvetov.

Belii se făcu verde de ciudă. „Să fiu în subordinea acestui moșneag ? Păi ăsta o să-mi scoată și sufletul !”

— Ce-ai de spus ? îl întreabă Omar.

— Bine, mă voi strădui, făcu acesta înăbușit, apoi rupse cererea în bucățele, pe care le zvîrlî pe jos.

— Omar, dacă n-ai nimic împotrivă, o să-l numim pe Kim Ţoi, din brigada lui Hrebtov, ca șef al primei brigăzi vestice.

— Sint cu totul de acord, Kiril Ilici. E un băiat de ispravă.

— S-a hotărît. Peresvetov se ridică în picioare. La revedere, Stepan Trofimovici.

Omar se apropie de Petea, care şedea trist la masă, şi îl bătui prieteneşte pe umăr.

— Nu-i nimic, Perepiolocikin, calul are patru picioare şi tot se poticneşte. Tu şi cu mine sintem tineri şi nu numai o dată o să dăm greş. Cu Kuznici totul va merge altfel.

— Sint bucuros că o să fie la noi, răspunse cu gândul în altă parte Petea, încă sub impresia discuţiei ce de-abia se isprăvisese.

Omar plecă. Peresvetov îi spuse lui Petea că vrea să-i vorbească. O porniră spre riu.

6

Un nor stacojiu spînzura greu la marginea dinspre apus a bolţii cereşti, iar sub el razele sînge- rînde ale soarelui în asfinţit se desfăceau aidoma unui evantai. Albia rîului îşi ducea în tăcere apele. Se aprinseră cele dintîi stele pe cerul ce se întuneca pe nesimţite. Bezna se aşternea pe pămînt. Numai către înălţimile pe care apunea soarele mai ardeau vilvătăile trandafiriului vâl al amurgului.

— Să stăm jos, zise Peresvetov, lăsîndu-se greoi pe o bancă, lîngă apă. Fumezi ?

— Arareori.

— Să fumăm, ca să nu ni se urască.

Fumul de ţigară se înălţă ca o panglică şi rămase nemişcat în văzduhul încremenit.

— Am vrut să te întreb, Perepiolocikin, despre întovăşirea voastră. Spune-mi ce anume o caracterizează ?

Petea se gîndi înainte de a răspunde.

— Mi se pare, începui eu cu glasul scăzut, că la noi nu este nimic nou. Relaţiile dintre oameni sint totul, Kiril Ilici. Regulile de viaţă sint foarte

simple. Le cunoaștem de foarte multă vreme. Dar aceste reguli ale vieții adesea nu se respectă... Peresvetov aruncă țigara în riu. Luminița se stinse în apă.

— Dumneata vorbește, vorbește, că eu te ascult.

— Cred, continuă cu aceeași voce scăzută Petea, că dacă în relațiile noastre cu alții am respecta aceste reguli, dacă le-am respecta dintr-o datorie de conștiință, mai precis, sincer, din toată inima, numai atunci ne-am apropia foarte mult de țelul nostru. Uite, asemenea relații am vrea noi să vedem în întovășirea noastră. Ar fi oarecum mai simplu și mai ușor de muncit și de trăit, Kiril Ilici. Oamenii au început să înțeleagă rostul adevărat al lucrurilor. Nu chiar toți, desigur, adăugă grăbit Petea. Dar totuși între oameni s-au și statornicit alte relații.

Peresvetov tăcu un timp. Stelele scilipeau tot mai strălucitor. Lumina lor se răsfrângea pe luciul apei în pete inegale. Undeva, nu departe, orizontul se luminează o clipă, de parcă s-ar fi aprins un reflector. Era o mașină întârziată ce se apropia. Din când în când plescăia vreun peștișor și foșnea stuful de lângă mal. Se vedea o palidă scinteiere în tabăra brigăzii și abia de se desluseau discuțiile de lângă foc.

— Am vorbit despre dumneata cu Hromcenko și cu Omar, Perepiolocikin, începu Peresvetov. Zilele acestea am fost în Zarecie și am stat de vorbă tot despre dumneata cu Hrebtov, cu Krovlev și cu comsomolistii din brigăzile lor. Discuția aceasta a survenit întâmplător. Noi am vrut să-l recomandăm pe Goghi Ceacivadze ca secretar al organizației de Comsomol. Dar e puțin probabil ca el să poată face față obligațiilor sale tehnice și sarcinilor pe care le va avea ca secretar al organizației de Comsomol.

Și nu numai atât. Goghi este un inginer foarte bun...¹

— Și un băiat minunat, zise cu înflăcărare Petea, fără să înțeleagă tîlcul acestei discuții.

De acord. Dar viața
întreagă, gîndurile
toate și le-a închinat
tehnicii. Acesta este
omul

— .E drept, încuviință Petea. Dar cu cine l-am putea înlocui ?
Ascultați-mă, ce ar fi s-o numiți pe Lena Skirjneck ?

— Alegerea ar fi nepotrivită pentru multe motive, obiectă Peresvetov. Este o fată pricepută, dar greu îmi vine să cred că ea ar putea face față, cu forțele și posibilitățile ei, unui colectiv comsomolist atât de mare ca al nostru. De altfel, mă și îndoiesc că ar accepta, ca să nu mai pomenim și de faptul că tatăl ei este secretarul comitetului raional de partid, ceea ce, firește, ar crea anumite complicații. Dumneata trebuie să înțelegi.
Tăcut, Petea dădu din cap.

417

— Acum, încep din nou Peresvetov după un răstimp, când toate încep să intre în matca lor, cel mai important lucru din munca noastră este grija pentru tineret, pentru nevoile și educația lui. Gîndește-te ce oameni diferiți sînt la noi, cîte caractere deosebite și cîte greutăți avem de înțîmpinat. Pămîntul înțelenit nu este un rai, cei ce au sosit aici, departe de a fi îngeri, sînt doar simpli oameni cu nevoile și deprinderile lor... Mai există și unii de teapa lui Belli, care vor să scoată castanele din foc cu mîinile altora. Lopețile și chirpiciul le provoacă disprețul. Să facă cărămizi din chirpici, să frămînte zi de zi cu picioarele această masă scîrboasă ? La dracu ! Un băiat care a visat să fie tractorist a devenit muncitor pe remorcă... De ce el și nu Vaska ? Ce merite au Hrebtov și Krovlev de au fost făcuți șefi de brigadă ? Și iat-o pe Lena Skirj- neac, au făcut-o socotitoare !... Munca nu este foarte grea, plimbă-te pe cîmp și vîră centimetrul în brazdă... E limpede : este fîca secretarului comitetului raional, nu e ca noi ! Dar saltelele și cuverturile unde sînt ? Și de ce în fiecare zi se mîncă doar mazăre și tăitei ? Unde sînt carnea, laptele, untul ? N-are decît să înghită directorul ciorba asta, făcută din varză care a putrezit înainte de a

27 - Stepi cît vezi cu ochii fi pusă în cazan ! Cineva strigă că viața fără dans nu e viață, dar nimănui nu i-ar trece prin minte să îngrădească o bucată de stepă și s-o transforme în parchet de dans. Pe unii îi chinuie uritul : oriîn- cotro ai privi, stepă și iar stepă, fără o tufă ! Unii sînt în panică : iată că este nevoie nu numai să desțelenească straturile vechi de veacuri, dar să și lupte împotriva naturii, care, cum foarte bine știi și dumneata, nu ne răsfăță de loc. Peresvetov mai scoase o țigară și continuă cu aceeași înflăcărare : Nu oricine, Perepiolocikin, are destulă forță ca să iasă biruitor din acest... cum să-ți spun... din acest conflict dintre 0111 și stihia naturii. Desigur, e puțin probabil ca istoria să condamne pe cei care, dintr-o slăbiciune a caracterului, s-au pierdut cu firea și nu au putut îndura lipsurile.

Alții le îndură cu dîr- zenie. Ei sînt cei care au construit Komsomolskul, care au tăiat drumuri prin taiga și au luptat neînfricați în război. Și tocmai ei sînt sprijinul nostru... Cei alți sînt materialul din care trebuie să facem oameni adevărați.

Petea îl asculta pe Peresvetov, uitînd de toate. Omul de care se cam temea și pe care îl condamnase adesea pentru asprimea sa, uneori inutilă, i se înfățișa acum în cu totul altă lumină.

— Va veni ziua, Perepiolocikin, continuă Peresvetov, când și acest cazan ntit de fierbinte, de clocotitor se va răci. Contradicțiile care se ivesc își vor pierde ascuțimea. Oamenii tineri, de felul dumitale, care vor înfrunta vrăjmășia atîtor și atîtor nevoi, vor sta cu picioarele bine înfipite în pămînt. Nici un fel de furtuni, nici un fel de greutăți nu-i vor clinti din loc. Și abia atunci va începe viața de toate zilele despre care ți-am vorbit. De altfel, acesta nu este cuvîntul potrivit. La noi nu sînt și nici nu pot fi zile ca toate zilele, dumneata înțelegi aceasta tot atît de bine ca și mine. În fiecare zi se întîmplă în mod obligatoriu ceva sărbătoresc la toți cei ce trăiesc pe pămîntul nostru. Ba încep a lucra noi uzine, ba intră în funcțiune centrale electrice, ba colhozurile obțin rezultate remarcabile... Și așa zi de zi. Eu vorbesc despre timpul cînd se va stinge clocotul patimilor, pe care noi le-am trăit și le mai trăim aici. Viața va intra pe făgașul ei. Tineretul va avea nevoie de un conducător cu o structură sufletească deosebită. Peresvetov tăcu un timp.

— Eu, Omar, Hrebtov și toți comsomoliștii cu care am stat de vorbă vedem un asemenea conducător în dumneata. Secera lunii cu marginile tăioase, ca și cum ar fi fost ascuțite cu ceva, se ivi deasupra stepei plutind pe cer și ridicîndu-se tot mai sus. Luminița din tabără se stinsese, și ecoul de glasuri nu mai răzbătea pînă aici. Păsările de zi adormiseră, și peștii nu mai tulburau molcoma curgere a rîului. Dormea, pămîntul, ațipiseră și oamenii. O ușoară adiere de vînt încrețea puțin suprafața apei, ca într-o șagălnică atingere. Undeva măcăi o rață sălbatică și după o clipă amuți. Petea își auzea bătăile inimii. Nu știa ce să-i răspundă lui Peresvetov.

— Ce-ai de spus ? curmă Peresvetov îndelunga tăcere.

— Nu știu.

— Ești foarte iubit, Perepiolocikin, iar în glasul lui Peresvetov era atîta căldură, încît lui Petea nu-i venea să-și creadă urechilor.

— Iubit, repetă el mașinal. Și de ce ?

— Pentru că n-ai făcut absolut nimic ca să-ți câștigi o asemenea dragoste. Dar orice pas de-al dumitale, orice cuvînt i-au făcut pe oameni să te iubească tot mai mult.

— Am să mă gîndesc, Kiril Ilici, răspunse Petea. Am să mă sfătuiesc cu mama și cu Valia. Și încă cu Kuzmici și cu Ivan Prohorovici.

— Pot să-ți prezic răspunsul lor.

— Sînt de acord, mormăi Petea. Dar dacă se poate, lucrul acesta să se întîmple după ce vom termina de arat. Vreau totuși să învăț să

lucrez bine. Iar pînă la toamnă, lasă să fie Goghi secretar al organizației de Comsomol.

Peresvetov se învoi cu o aplecare a capului.

Din apă se înălțau aburi. Curind totul în jur fu învăluit în ceață. Secera luminoasă a lunii plutea deasupra stepei, în vreme ce stelele își urmau drumul lor nesfîrșit.

PARTEA A TREIA

CAPITOLUL I

Colhozurile situate în sudul raionului Cernore- censk ceruseră, încă din primăvară, comitetului regional Abşansk să fie comasate într-un sovhoz. Ele aveau aproape optzeci de mii de hectare de pămînt, iar mina de lucru era totdeauna neîndestulătoare.

Astfel a apărut pe teritoriul raionului cel de-al treisprezecelea sovhoz, denumit „Iujnii” iar Pe- resvetov a primit douăzeci și opt de mii de hectare din pămînturile fostelor colhozuri, ce se mărgineau cu terenurile sale.

Lui Peresvetov i se mai repartizară încă treizeci de tractoare, cîteva cisterne de benzină și cincisprezece camioane. Fură alcătuite șase noi brigăzi : trei pe malul răsăritean și trei pe malul apusean al rîului. Toată lumea avea acum și mai mult de lucru.

Se construiau case de locuit și clădiri pentru birouri. Printre corturi și vagoane apărură căsuțe compuse fiecare din cîte două locuințe. Jumătate din casa prefabricată de la marginea așezării i s-a dat Zinei pentru spital. S-au pus temeliiile căminelor, administrației, clubului și magazinului alimentar.

Agafia Vasilievna se mută la cantină și primi ajutoare. Nu mai era bucătăreasă, ci responsabilă cantinei.

Peresvetov locuia și muncea ca și înainte în cort, unde de dimineața pînă seara nu se stingeau vuietul furnicarului de oameni.

Și Șurka avea multă bătaie de cap.

În sovhoz soseau oameni noi. Trebuia să-i în- cartiruiască pe noii- veniți, să-i împatră pe brigăzi, să țină adunări, să-i îmboldească pe leneși și să alerge în zece locuri o dată.

Și cine să aibă grijă să-i distreze pe tineri în orele libere ? Caravane cinematografice, colțuri roșii, parcul proiectat în centrul gospodăriei...

Băieții nu vor să curețe locul pentru terenul de fotbal, n-au chef să sape gropile pentru pomi, fug de intendenul care-i obligă să curețe toaletele. Dar cineva trebuie totuși să facă și treaba asta!

Șurka se băga în toate : el le striga trîndavilor că în sovhoz nu există nici un unchi care să muncească pentru ei, că de asemenea nu există

altcineva care să construiască, să curețe toaletele, să facă ordine în corturi și vagoane, și pe leneși îi scotea de guler la muncă. La aceasta se mai adăugau treburile personale, destul de încurcate și ele.

Șurka gonea ca un nebun pe motocidletă, dormea pe apucate, se trăgea la față de griji, blestemîndu-se uneori că se zbatuse atît ca să fie în conducerea sovhozului. Dar această situație îi măgulea amorul propriu. El nu-și mai închipuia cum ar fi putut să rămînă doar șofer sau tractorist simplu.

2

Kim Țoi, om gospodar și chibzuit, hotărîse : dacă e vorba să trăim în stepă, atunci trebuie să ne statornicim cu adevărat aici. Și își puse în gînd să construiască o tabără solidă pentru brigadă.

Proskudin îi refuză materialele de construcție. Kim se duse la Peresvetov. Acesta se gîndi : „De ce să nu încercăm ?” Și încuviință să se dea brigăzii tot ce se cuvenea pentru construcția taberei. Casa se înălța repede. Rămăsese numai să se aștearnă pardoseala, să se pună geamurile, să se clădească sobele. Kim plecă la sediul central după materialele de construcție ce-i lipseau. Acolo i se înmînă o telegramă în care scria că tatăl său e pe moarte. Peresvetov îl învoi să plece acasă.

Plecînd, Kim dău lociitorului său Sennov dispoziția de a isprăvi cît se poate de repede cu tot ce nu era încă pus la punct. Sennov făgădui că la întoarcerea lui Kim se va face inaugurarea noii case, dar nu se ținu de cuvînt. Pentru Sennov, ca și pentru fiecare șef de brigadă, aratul era lucrul cel mai însemnat. El nu voia să rămînă în urma lui Hrebtov, Krovlev și Kuzmici. Ocupat cu aratul, Sennov neglija construcția.

Către sfîrșitul lui iunie ploile se abătură din nou asupra Cernorecenskului. Plouă vreo șase zile în șir. Tinerii îi declarară într-o bună zi lui Sennov că ei nu vor ieși la muncă nici cînd ploile vor înceta dacă n-or să li se dea... fructe !

Sennov, un flăcău zdravăn, dar moale și domol, se duse la Peresvetov. Acesta clătîna neîncrezător din cap.

— De unde fructe la țeliniș ? Și încă în iunie ! Cred că asta tu ai născocit-o, Sennov !

Il chemă pe Șurka și-l rugă să cerceteze la fața locului să vadă despre ce este vorba.

Correspondentul ziarului central, venit în ajun la sovhoz, plecă și el cu Șurka.

În drum spre brigadă, Sennov se plîngea de băieții crescuți în fustele mamei, care n-au decît un singur gînd : s-o șteargă cît mai repede de pe pămînturile înțelenite.

Scîncelile lui îl plictisiră pe Șurka ; răsufală bucuros cînd apăru în depărtare casa încă neterminată a taberei, ce abia se deslușea în întuneric.

La intrare, un bec electric zvîrlea palida-i lumină în pridvor, smulgînd idin beznă o pată luminoasă brăzdată de ploaie.

Șurka, Sennov și corespondentul intrară într-o cameră mare, cu fereastra acoperită cu pînză de sac. Pe paturile comune de lemn sedeau tolăniți tineri de diferite vîrste, naționalități și profesii. Unii dormeau, iar alții se învredniceau chiar să citească, cinchiți pe jos. Acoperișul aducea mai degrabă cu o sită decît cu un adăpost deasupra capetelor. De dușumea nici pomeneală. Picioarele se înfundau pînă la gleznă în stratul de noroi și nisip.

Văzîndu-l pe președintele comitetului de întreprindere, pe Sennov și pe un necunoscut, un flăcău deșirat, cu chip de oriental, îmbrăcat într-o haină de sport zise :

- Tovarăși, Sennov ne-a onorat cu vizita dumi- sale.
- Ei, ei, mai încet, bombăni Sennov. Ia te uită !
- Dar cine se ascunde în spatele dumitale, tovarășe Sennov ?
- Președintele comitetului de întreprindere, Troșkin, parcă nu-l știți ! Las'c-o să vă arate el !
- Ah, președintele comitetului de întreprindere ! făcu flăcăul deșirat.

Fata care ședea alături de el cîntă cu o voce sonoră:

Șura Troșkin, îndrăgitul, Ne e oaspe azi, iubitul.

În cîntecul alcătuit pe loc se strecura o aluzie străvezie la faptul că

Șurka nu mai vizitase de mult brigada.

Șurka se fistici. Indignarea ce-l răscolise în drum spre brigadă i se stinse îndată. Ieșind de după spatele foarte lat al lui Sennov, Șurka spuse blajin :

- Salut !

Ah, salut, și salutare, Urarea asta folos n-are !

cîntă aceeași fată.

Toți riseră.

Corespondentul tăcea. Era un om în vîrstă, îmbrăcat într-o scurtă de piele cu fermoar și cu pantaloni de catifea dungată, stropiți cu noroi. Șurka se căzni să zîmbească.

- Bine mai cînți! făcu el. Ar trebui să intri la operă.

— Natașa este actriță, spuse cu voce de bas cineva dintr-un ungher. A cîntat doi ani la Teatrul de Operă din Omsk.

— Nu mai spune ! se miră Șurka. Uite ce-i, haideți, copii, să ne întoarcem la oile noastre.

— Chiar, că bine zici, bombăni Sennov.

— V-ați hotărît într-adevăr să trîndăviți ? i se adresă Șurka lunganului.

— Auziți, tovarăși ? Un activist sindical, care este obligat să susțină protestul noilor-veniți, întreabă dacă am luat lucrurile în serios.

— La dracu ! se înfurie Șurka. Haide, spuneți fățiș ce vreți și de ce refuzați să munciți ? Ia uita-ți-vă la ei, li s-a făcut poftă de fructe ! Nu cumva ați vrea să vă aducem banane din insula Ceylon ? Uite, am să vă spun ceva : cînd am să plec în cursă lungă am să mă abat dinadins din drum ca să fac o escală în Ceylon, de unde o să vă aduc o corabie plină cu de toate.

— Fructe se găsesc și în insulele Hawai, bîzii basul din ungher.

— Asta e mult mai departe, observă Natașa, fosta cîntăreață, acum socotitoare în brigadă.

— Da, e drept, cam depărtîșor, întări lunganul.

— Dacă n-o să puneți capăt trîndăvelii, o să suferiți urmările, făcu Șurka înîmîos. Unde sînt secretarul comitetului de Gomsomol și oroganiza- torul de grupă sindicală ?

Toți tăceau.

— Vă întreb unde sînt Marusia Sidorocikina și Vasili Rjanov?

— „Marusia s-a otrăvit, au dus-o la spital !” ¹⁷răspunse cîntînd Natașa și adăugă cu seriozitate : Nu glumesc, într-adevăr e la spital. Iar Vasea a plecat la sediul central cu o plîngere împotriva lui Sennov. Te-ai încrucișat cu el pe drum, tovarășe președinte al comitetului de întreprindere.

— Și cine o înlocuiește pe Marusia ?

— Eu, răspunse întunecat un flăcău de vreo douăzeci de ani, îmbrăcat cu o cămașă pestriță, cadrilată.

— Ei, Grigori, cel dinți care se va alege cu o prafură vei fi tu ! Sennov fuma, rezemat de peretele de lîngă ușă.

— Fie, făcu posomorit flăcăul, înlăturînd cu un gest de deznădejde smocul de păr ce-i cădea peste ochi. Fie și așa !

Discuția ajunsese în impas, și nu se vedea nici o ieșire.

Între timp, ploaia se oprise, și apa încetă să mai curgă prin tavan, dar pe jos se adunase destulă. Se deslușea susurul unui pîrîiaș ce-și croia drum printre paturi și fugea spre ușă, tîrînd după sine mucuri de țigări, petice de hîrtie și fel de fel de gunoaie. Lîngă ușă se formase o mică băltoacă.

— Fraților, vesti cu bucurie lunganul. Acum avem și un bazin cu apă. Ne putem scălda în toată voia. Paturile pot servi drept trambulină. După cum știți, înainte de a veni la țelinîș am fost antrenor la sărituri în apă. Să organizăm întrecerea, iar pe tovarășul Troșkin îl vom ruga să ne fie arbitru. Are cineva un fluier ? Fosta cîntăreață de; operă, vîrîndu-și două degete în gură, șuieră strident.

— ■ Merge ? întrebă ea.

Înmărmuriți, Șurka și corespondentul își pironiră privirile asupra ei.

— Ascultați! spuse corespondentul, pășind înainte. Uitați ce este, tovarăși, eu sînt străin aici...

— Ei, ca să vedeți, dumnealui este străin, vesti în azulul tuturor o fată dolofană, cu o față rotundă și rumenă și cu părul lung prins într-o panglică la ceafă. Nu pricep ce caută aici dacă e străin de țelinîș ? Corespondentul abia se stăpîni să n-o repeadă și zise cu sînge rece :

— Da, străin pentru că nu sînt din administrația sovhozului. Dar am să găsesc și eu niscaiva treburi pe aici... Dacă n-ar fi decît să scriu cum vă comportați...

Atunci se iscă zarvă. Cineva strigă :

— Dați la o parte draperia. A ieșit luna și la lumina ei îl vom putea vedea mai bine pe tipul acesta mărunțel.

Pinza de sac fu zvîrlită jos. Luna plină, scăldată parcă de apele ploii, își strecură privirea prin deschizătura ferestrei.

— Foarte bine, se învoi corespondentul, exami- nați-mă.

Toți se ridicară pe jumătate. Timp de cîteva clipe omul acesta vîrstnic înfruntă căutătura celor douăzeci și cinci de perechi de ochi.

— V-ați săturat privind? întrebă el.

— Mă, da frumos mai e ! încercă cineva să glumească.

Nimeni nu rîse.

— Îngăduiți-mi, continuă corespondentul, să-l rog pe tovarășul Sennov să ne lase singuri. Vreau să stau de vorbă numai cu voi.

Corespondentul se întoarse către Sennov, care, înciudat, își tot sucea țigara între degete. Lasă-ne !

Sennov ieși.

Șurka se simțea cu totul neputincios în fața celor douăzeci și cinci de tineri care pusese ră la cale să le joace un renghî : că era vorba de un simplu renghî, nu se îndoa nici o clipă.

Corespondentul se așeză pe marginea patului de scînduri și își aprinse o țigară.

— Doriți și dumneavoastră ?

Spre el se întinseră cîteva mîini. Țigările pieriră într-o clipă.

Natașa luă și ea o țigară. Se mai gîndi ce se mai gîndi și mai luă una.

— Ce poame sînteți, începu corespondentul, ei, ia spuneți, despre ce e vorba ?

— Ascultați, zise tînguitor vocea de bas. Pare- mi-se că ne-a făcut poame !

— Cine ? pufni Natașa. Cine, vă întreb ? Un gazetar sosit întîmplător pe aceste meleaguri și căruia îi lipsește tema pentru articolul de mîine. Ah, Kolea, se adresă ea băiatului care ședea în colț. Tu ai urmat cursurile Facultății de filozofie. Ești aproape un Diogene, ei, drăcia dracului ! Cum e cu puțință să iei în serios vorbele unui om atît de puținel la trup și, pe deasupra, vădit lipsit de talent ?

Natașa îl zeflemisea pe corespondent, în vreme ce fuma țigara pe care o luase chiar de la acesta. Ne- deprinsă, fuma cu stîngăcie, dîndu-și capul pe spate. Profilul ei bine conturat și tăietura piezișă a ochilor aminteau imaginea chipurilor feminire de pe papirusurile egiptene.

— Atunci, ascultați-mă pe mine, începu politico corespondentul. În tramvaie și troleibuze mi se spune „taică” și mi se cedează locul. Eu nu mă simt jignit. Dar nici vrăjmașii mei cei mai înverșunați nu mă pot socoti mărunțel la cei o sută șaptezeci și trei de centimetri pe care îi am. Vreau să-ți spun și dumitale cîteva cuvinte, tovarășă. El se întoarse spre Natașa. Dumneata ai să ajungi departe. Pe la vreo patruzeci și cinci de ani, cînd t-ei mai îngrășa puțin, ai să izbutești, poate, să cînti în rolul Aidei.

Fosta cîntăreață pufni supărată.

— Totuși, continuă corespondentul în rîsul general, dumneata poți să-ți compromiți cariera pentru că nu ești îndeajuns de stăpînită și pe deasupra ești prea egoistă. Iată, de pildă, ai luat o țigară, deși nu știi să fumezi. Și ai mai luat și una în plus, dînd în vileag o lăcomie cu atît mai urîtă, cu cît ți-e și greață de tutun. Pe asta arunc-o, iar pe cealaltă, pusă așa țăntoș după urechea stîngă, dă-i-o tovarășului din

dreapta dumitale, care înfruntă acum chinurile lui Tantal. Nu a căpătat nici o țigară și moare de dorul unei țigări străine. Dar, adevărat bărbat cum e, nu ți-a tras una peste mină când mă jefuiai fără nici o rușine.

Riseră cu toții. Natașa zvîrlî țigara și începu să tușească.

— Apă !

— Nu-i apă, zise basul. Nu s-a adus apă.

— Puturoșilor, spuse Șurka printre dinți. Le e lene să-și aducă și apă, deși fîntina e colo, la cincisprezece pași !

— Ho ! făcu fata cea grasă.

— Dați-mi o căldare, spuse Șurka, sculindu-se.

— Ehei ! spuse amenințător lunganul. Tu, Troș-kin, să nu ne provoci.

— Limpede, zîmbi Șurka. Tot din pricina fructelor. Dar voi, mucoșilor, nu sînteți în stare nici măcar să ștergeți urmele. Sub paturi zac ascunse fructe uscate.

Vorbele acestea îi uluiră pe toți.

— Președintele comitetului nostru de întreprindere este un om clarvăzător. E vrednic să-i fie ucenic lui Kio ¹, șopti cu tragism fata cea grasă. De unde știe el treaba asta, Ruben ? întrebă ea, întorcîndu-se către lungan.

În vreme ce Șurka rînjea, cu toții își pironiră privirile asupra-i. Acela care vorbea cu glas de bas ieși din ungher. Era un băiețandru uscățiv, cu fața pistruiată ; părul roșcovan îi acoperea un început de chelie. Nu semăna de loc cu un filozof.

— Vai de voi ! rise Șurka. Ascultă, Ruben, tăticu și mămica ți-au trimis fructe uscate din Armenia. Nu-i așa, odorul mămichii ?

— Tocmai că nu e așa, protestă Ruben. Fructele uscate le-am adus eu însumi.

— Ruben, băiatule ! făcu Natașa, dîndu-și peste cap ochii pieziși. Ne-ai trădat !

Fostul antrenor și actualul muncitor pe remorcă clipea din ochi, fisticit.

Fata cea grasă spuse cu dispreț:

— V-am spus, doar, nu e om de nădejde. Ruben s-a trădat definitiv și nu numai pe sine. Acum acest scriitor o să ne facă de ris în toată lumea. Niciodată nu am avut încredere în cei care urmează facultățile de științe umanistice.

— N-am studiat la o facultate umanistică, răspunse supărat Ruben.

— ...numai cei ce au studiat științele exacte, continuă fata, numai ei sînt în stare să-și țină gura.

— Ia ascultă, Șurocika, cum de-ai dibuit-o ? întrebă cu glas pițigăiat o fată subțirică, legată la cap cu o basma colorată. Lada cu fructe uscate e ascunsă doar sub pat.

— Uite, colo, o felie de mar uscat, o vedeți ? Plutește pe lacul în care Ruben voia să se scalde.

Cu toții își întoarseră privirea spre băltoaca de lîngă ușă. Fata subțirică se dădu jos de pe paturile comune și cercetă cu exagerată luare-aminte felia de măr.

— Eu am scăpat-o cînd am pregătit compotul, zise ea, căindu-se. Of, fetelor ! Cum ne-am dat de gol ! Cum ne-am dat de gol ! Plăpîndul Kolea îi dădu Natașei un ghiont în coastă.

—■ Dă încoace țigara.

Natașa scoase țigara de după ureche și i-o dete filozofului. Acesta trase cu sete fumul în piept.

Pîrăiașul, care spălase o parte din gunoaie, se prelinsese spre ușă, și acum podeaua, sau mai bine zis ceea ce o înlocuia se înfățișa vederii în toată goliciunea. Și cite nu zăceau pe locul de trecere dintre paturi !

— Voi cum ați hotărît, să stați la adăpostul murdăriei tot anul sau numai vremelnic ? se adresă Șurka flăcăului cu smocul de păr pe frunte.

Acesta arătă supărat cu capul înspre fata uscățivă.

—• Ea e astăzi de serviciu.

Fata roși.

— Aici oricît ai curăța, tot se adună gunoiul peste zi.

— Ia spune, și acasă tot așa judecai ? Sau muncea pentru tine femeia de serviciu ? întrebă Șurka.

— Ce femeie de serviciu ! Doar eu și cu maică-mea.

— Cîți ani are maică-ta ?

Șaizeci și șapte

— Poate că mătura ea duşumelele în locul tău ?
n-o slăbea Şurka.

— Ei aş !

— Dar gunoiul de sub pat îl măturai în fiecare zi, sau îl strîngeai pentru vînzare ?
Fata ridică din umeri, indignată.

— Pentru mine a mai rămas o chestiune care nu e tocmai clară, zise corespondentul. În alte brigăzi, oamenii locuiesc în vagoane şi corturi. Prea plăcut nu le este nici lor, şi totuşi nu se lasă pe tînjeală.

— Şi noi am locuit în corturi şi vagoane, interveni grăbită Nataşa. Kim a plecat. Sennov ne-a spus că vagoanele şi corturile trebuie păstrate pentru noul teren şi ne-a mutat în această casă pe care a făgăduit s-o termine repede. Cît a fost vreme frumoasă ne-am simţit foarte bine aici. Chiar mai bine decît în cort. Dar apoi s-au pornit ploile. De o sută de ori i-am spus lui Sennov să pună geamurile şi să repare acoperişul. Dar nu ne-am ales decît cu promisiuni.

— A devenit pur şi simplu de nesuportat, o susţinu Ruben. Cu băieţii mai treacă-meargă, dar cu fetele... I-am rugat şi pe Goghi şi pe Omar să vină aici... Am tot aşteptat şi i-am declarat lui Sennov că n-o să lucrăm pînă cînd nu ni se vor da fructe, încheie cu tristeţe Ruben.

— A cui a fost născocirea asta ? întrebă corespondentul.
Filozoful tuşi ruşinat.

— A mea !

— Ce să mai vorbim, Kolea ! Ai dat dovadă de o logică de fier, remarcă corespondentul. Socoteala a fost, fireşte, foarte dreaptă ! Cum să lucrezi dacă nu mînlînci fructe ? Cu raţionamentul ăsta îl poţi scoate din sărite pe omul cel mai liniştit.

— Chiar l-am şi scos. Pe tovarăşul Troşkin, de pildă, care pentru noi e un musafir scump la vedere. Nu înţelegem de ce, dar mai toată vremea e în Zarecie.

— Slăbește-mă cu aluziile astea ! se rățoi Șurka.
 — Ruben, Troșkin s-a supărat. Pesemne că se simte omul cu musca pe căciulă, chicoti fata cea grasă.
 Corespondentul o întrerupse, declarînd că ideea filozofului este copilăroasă și de o prostie nemaipomenită.
 — Cum e cu puțință să nu lucrați numai pentru că Sennov nu și-a ținut făgăduiala ?
 — Drept cine ne luați ? hîrîi vocea de bas a filozofului. Oamenii noștri sînt conștienți, adevărați comsomoliști. Știți doar și singur că pe ploaie nu se poate lucra. Fiți pe pace, am ales timpul cel mai potrivit pentru ca să facem pe nebunii.
 — Și dacă ar fi fost vreme frumoasă ? întrebă Șurka.
 — Ce întrebare mai e și asta ? făcu Natașa.
 Atunci, fără îndoială, am fi muncit.
 Corespondentul rise.
 — Mășteri mai sinteți să născociți tot felul de prostii ! N-ar fi fost însă mai cuminte să vă duceți la sediul central, să-i spuneți toate astea directorului, să cereți materialele de construcție trebuincioase și dacă nu-i chip acum să munciți la cîmp, atunci să nu stați degeaba, ci, în vremea asta, să terminați casa ?
 — Iată într-adevăr o idee ! făcu fata cea grasă. Ce spuneți, băieți ?
 — Dar momia noastră unde-i ? Chemați-o ! zise Natașa.
 — C-cum ? întrebă Șurka. De cine e vorba ?
 — Ei de cine ?! De Sennov. E foarte limpede.
433
 — Nu mai spune, izbucni furios Șurka. N-oi fi vrînd să iasă fercheș la muncă, în frac și clac ?
 28 - stepă cît vezi cu ochii
 — Care frac și clac ? făcu Natașa, însoțindu-și vorbele cu un gest al mîinii. Ar fi bine dacă și-ar

schimba cămașa măcar o dată la două săptămîni. Ei, chemați-l !

Correspondentul ieși și îl zgîlții pe Sennov, care dormea în mașină.

— Ești așteptat.

În drum spre casă, legănîndu-se, Sennov mergea plescăind prin băltoace, căscînd și scărpinîndu-se pe spate. Correspondentul îl opri o clipă.

— Uite ce e, tovarășe Sennov. Întîi de toate dumneata să nu țipi la ei. Dacă miine va fi vreme frumoasă, oamenii vor ieși la muncă. În al doilea rînd, să-ți spun ceva care are să te necăjească...

— Ce dracu au mai născocit ? bombăni Sennov.

— Să vezi, te-au poreclit momîie...

— Cum ? De mirare, Sennov scăpă cutia cu chibrituri, iar bățul aprins, de la care se pregătea să-și aprindă țigara, îi arse degetele. Cum ați spus ? mai întrebă el, suflînd din toate puterile în degetul ars, ca să și-l răcorească.

— Nu a mea e vorba asta, ci a lor. Auzi : momîie ! Sennov se grăbi, fără să mai asculte sfîrșitul. În pridvor, sub becul în jurul căruia roiau în neștire fluturii de noapte, îl aștepta Șurka.

— Cu fantezia asta năzdrăvană, mîrî el, ar trebui să scrii romane de aventuri. Ai inventat o istorie întreagă, momîie... Și, pentru mai multă claritate adăugă : ...pentru grădina de zarzavat.

Cînd deschise ușa și îl lăsă pe Sennov să intre în cămin, vacarmul asurzitor răzbătu pînă afară. Zîmbind, correspondentul se urcă în mașină. Apoi ațipi legănat de șoapta monotonă a vîntului de stepă. ...Ascultînd relatarea lui Șurka despre cele în-tîmplate în brigada lui Kim, Peresvetov și Omar se tăvăliră de rîs. Sennov fu chemat, i se făcu un bon pentru scînduri, geamuri și vopsele, și i se dădu dispoziție să termine de urgență construcția casei.

CAPITOLUL II

Olga își avea grijile ei. Cam la vreo două săptă- mîni după ce se mută de la haltă în stepă, primi de la

Lukin o scrisoare ce-i fusese trimisă prin poștă de la „Tihi ugol”.

Lukin scria că era reținut de conducere pentru o construcție importantă și că îl vor lăsa să plece abia către sfârșitul lui septembrie. Mărturisea că-i amărit de tăcerea Olgăi.

Olga îi trimise o scrisoare. Era foarte puțin probabil că acesta ar fi putut să înțeleagă ce se petrecea cu fata de care era îndrăgostit. Olga nu-i arătase lui Șurka scrisoarea lui Lukin.

Curind însă pe capul Olgăi căzu un necaz mai mare : rămase însărcinată.

Olga îl vedea pe Șurka cînd și cînd. Tot spunînd că are fel de fel de treburi, se întâlnea arareori cu ea, iar despre nuntă nu sufla o vorbă. Dar iată că sosi ceasul în care Olga înțelese că nu mai poate să tacă.

Ori lasă copilul, ori...

⁴³⁵

Într-o seară, găsindu-l pe Șurka la administrație, îl luă cu ea și merseară împreună spre rîu. Ședeau pe mal, nu departe de sediul central. O adiere ușoară foșnea prin stufăriș. Căldura moltomă a soarelui în amurg mai răzbătea prin văzduh. Departe, dincolo de rîu, se auziau tractoarele, aidaoma unor întunecate gîngăni.

28*După ce ascultă destăinuirea Olgăi, Șurka își pierde capul. Nu dorea această căsătorie și, mai ales, copilul.

— • Pur și simplu nu știu ce să fac, Olya, începu el cu un aer îngândurat. Desigur că aș putea primi de la Peresvetov, dacă l-aș ruga mult, o cameră. Dar cum să aduc vorba despre așa ceva când în sovhoz nu prea sînt locuințe ? Uite, Ivan Prohorovici, de pildă... E mai tot timpul bolnav, îi e dor de nevastă, și totuși locuiește într-un vagon. Dacă mi s-ar da mie o cameră, băieții ar face o asemenea zarvă, că nici în gaură de șarpe nu m-aș mai putea ascunde. Păi sigur, cine să primească o cameră dacă nu președintele comitetului de întreprindere ?! E doar șef, ce să mai vorbim...

— Dacă ai să le spui că așteptăm un copil nimeni nu va crîcni, răspunse Olga cu asprime.

— Sînt destui și cu copii mici, zise Șurka după un răstimp de tăcere. Și ei se adăpostesc tot în cămine.

— Nu știu cum, dar judeci greșit, Șura. Și Olga se posomori. Și așa se aud destule vorbe. Ori îți sînt nevastă, ori... Trebuie să punem capăt acestei situații, asta am avut de spus, încheie ea cu asprime. Șurka încreți fruntea. „Ei, ce istorie !” Se uită la Olga cu coada ochiului. Se urîțise. Îi apăruseră pete galbul pe față, și în jurul gurii, riduri. „Cum de n-am băgat de seamă pînă acum ?”

— La oficiul stării civile putem merge chiar mîine, Olenka. Și Șurka o trase pe Olga spre el. Dar un petic de hîrtie nu ne poate sluji de adăpost. Cu un zăpis nu poți să-ți faci acoperiș și nici să-ți clădești pereți.

— Avem sau nu acoperiș, mergem sau nu la oficiul stării civile, eu tot îți sînt nevastă. Înțelege acest lucru, Șura, și gîndește-te la situația mea. În ceea ce mi s-a întîmplat nu sînt numai eu de vină... Și nici nu vād vreun rău în toată treaba asta. Ar fi timpul să te mai cumîntești, adăugă ea cu glasul surd și se desprinse de Șurka, apoi, așezîndu-se alături,

rămase pe gânduri. Poate n-ai nevoie nici de copil, nici de mine ? întrebă ea. Spune adevărul, Șurka.

„Să-i spun adevărul cînd e într-o asemenea stare ? se gîndi Șurka. înseamnă să-i mărturisesc că n-o iubesc. Nu, asta n-o pot face acum pentru nimic în lume !”

— Eu te înțeleg, mormăi el, dar pune-te și tu în situația mea. Dacă mă iubești, mai ai răbdare, te rog. După ce vom caza înții pe cei ce au absolută nevoie, voi cere și eu o cameră pentru noi doi. Doar singură vezi cum se chinuiesc oamenii care mai au și copii. Zina mi-a spus, de altfel știi și tu destul de bine, că, din pricina căldurii, multor femei le-a secat laptele. Peresvetov ne tot făgăduiește ba că o să ne cumpere vaci, ba că o să se-nțeleagă el cu colhozurile... Dar vaci tot nu sint. Și copilul ne-ar putea rămîne, doamne ferește, fără un strop de lapte...

Olga chibzuia : „Toate acestea sînt adevărate... Dar eu ce să mă fac ? S-o rog poate pe Zina... Dar se îngrozi la gîndul acesta : Nu, asta niciodată !”

— ... și cu munca de construcție e de asemenea o pacoste, continuă Șurka. Au pus fundația la șaptezeci de case, pereții s-au ridicat, dar depozitul e gol, nici un cui, nici o bucățică de cherestea. A sosit foala de livrare pentru treizeci de case, dar are să mai curgă apă pe gîrlă pînă cînd o să le •avem... Așa că judecă și tu dacă e chip acum să aduc măcar vorba ca noi să trăim mai bine decît ceilalți.

— Înțeleg, răspunse Olga, pe care blajina flecăreală a lui Șurka o liniștise. Știi, pesemne că Zina a ghicit că sînt însărcinată, și mi-e tare rușine !

— Dar de ce să-ți fie rușine ? E doar doctoriță, așa că cu ea se poate vorbi deschis. O să te ajute.

— Cum adică să mă ajute ? făcu Olga, nedumerită.

— Acum lucrul ăsta e îngăduit, răspunse Șurka, ocolindu-i privirea.

— Altele or fi făcînd așa, dar mie nici prin gînd nu-mi trece, declară cu hotărîre Olga. Se ridică în picioare. Nu, asta n-o voi îngădui.

— Ei, atunci umblă așa, haihui, cu copilul prin câmine.

— Am să umblu, și ce-i cu asta ?

Șurka ședea la marginea râpei, cu mâinile pe ge-nunchi. Vântul îi juca prin părul care i se decolorase, și în luminile asfințitului avea nuanțe arâmii. În jur era atîta pace și liniște... De-ar fi liniște și în suflet...

— Cum vrei, răspunse el cu o voce plictisită.

Numai gîndește-te bine. Cu un copil nu vei mai putea lucra, și numai cu salariul meu nu se poate face față cheltuielilor. Trebuie să-i plătesc tatii datoriile, minți el. Mi-a trimis bani pentru motocicletă și mi-i cere înapoi. Dacă aș fi fost combiner sau tractorist...

— Atunci pleacă din comitetul de întreprindere, zise cu glas tăios Olga, înaltea, te-oi vedea mai des. Că asta nu-i viață ! Și pe obraz i se prelinse o lacrimă.

— E foarte simplu : pleacă ! Ca și cum de mine ar depinde, spuse Șurka.

„Sărăcuțul de el ! gîndi Olga, uitîndu-se drăgăstos la Șurka. Și așa se zbate ca un nebun, și nici eu nu-i dau pace cu bocetele mele. Ei, n-o să' fie primul copil, o să fie al doilea...”

— Am să mă mai gîndesc, șopti ea. Nu sînt nici eu în apele mele cînd te vîd trist. Ai obosit, Șura, mai spuse ea, sărutîndu-l.

Apoi se bălăciră în vârtejul de apă, iar Olga rîdea cristalin cînd Șurka o afunda mai adînc în apă.

În vreme ce se îmbrăca, Olga îi spuse :

— Numai Zinei, nu ! Niciodată nu-i voi destăinui ei acest lucru.

— Fii pe pace ! Asta o aranjez ' eu, răspunse repede Șurka. Numai ține seamă, Olia, că eu nu te silesc. Și alții au copii. Le vine greu, se simt strîmtorați, se plîng, dar copiii cresc și nici că le pasă de toate cîte se întîmplă. Ține minte ce-ți spun acum, ca nu cumva, mai tîrziu, să dai vina pe mine. Pentru că, la urma urmelor, o scoatem noi la capăt și așa.

— Nu, Șura, nu vreau să te chinuiești din pricina mea.

— Vezi I Bagă de seamă, îți mai spun o dată, eu nu te silesc.'

— Lasă, ce tot vorbești !

Logodnicii o asediau. Unii încercau să-i facă curte în modul cel mai nerușinat. De aceștia se descotorosea repede. Alții îi cereau mina, re- curgînd la ajutorul Agafiei Vasilievna sau a altor binevoitori.

Ea își cam bătea joc de ei, dar uneori se întreba cu tristețe : „Este oare cu puțință să nu fiu în stare, să nu știu să iubesc ? Doar Șaken și Goghi îmi plac. Sînt atît de atenți și grijulii față de mine. Da, îmi plac, dar atîta tot. Dar ceea ce oamenii numesc dragoste eu nu cunosc. Oare simțămîntul acesta îmi va copleși vreodată și mie sufletul ?”

Zina își dăruia belșugul de sentimente acelora ce veneau la ea după sfat și ajutor. Infirmierele - Olga și încă o fată, Sima - erau ajutoare cam nepricepute, iar Zina era nevoită să le dădăcească în cele mai mărunte lucruri.

Zina era foarte îngrijorată din pricina Olgăi. Aceasta rămănea uneori locului, dusă pe gînduri, cu privirea pironită în gol.

Era la acea hotărîtoare cotitură a sortii ce abate asupra oricărui muritor tot felul de întîmplări din care acesta iese fie mai călit, fie, dimpotrivă, vlăguit. Olga avea adesea dorința de a se întinde pe pămînt, ca să adoarmă și să uite de toate. În această beznă sufletească, cuprinsă de deznădejde, simțea cum îi cad mîinile, neputincioase, de-a lungul trupului, și capul i se lasă fără vlagă pe piept.

Zina n-o întreba nimic, dar îi dăruia tot mai mult din timpul ei liber, luînd-o cu ea la plimbare și prin brigăzi, ca s-o facă să fie cît mai mult printre oameni. Nici o compătîmire n-ar fi fost în stare s-o mîn- găie pe Olga, atît cît o mîngîia această caldă simpatie.

Zina își începuse practica cu un caz de tot hazul.

La centrul medical venise un tractorist. Avea la degetul cel mare un abces, neglijat de prea multă vreme. Chiar în dimineața aceea, Zina le povestise Olghai și Simei că, deși lucrase în sala de disecții și asistase la operațiile de la clinică, nu fusese totuși în stare să se deprindă cu rănilor purulente. Cum vedea puroi, se simțea cotropită de o senzație de leșin. Olga și Sima rideau. Și ca un făcut, apăruse tractoristul cu abcesul purulent. Era un băiat călit parcă din oțel. Zina, văzînd abcesul, îl rugă pe tractorist să aștepte, le duse pe Olga și pe Sima în sala goală a lehzelor și le spuse, bîlbîindu-se de emoție : — Fetelor, sint pierdută. Uite cum o să facem : Eu o să deschid abcesul, iar voi să mă țineți. Vă spun sigur că o să mă prăbușesc, o să vedeți. ■ După ce făcu toate pregătirile necesare, Olga îi dădu Zinei bisturiul, iar ea închise ochii și făcu o incizie. I se păru că nu este destul de adîncă. O clipă deschise ochii. Din rană curgea puroi. Zina pâlî, se clătîna pe picioare și se prăbuși în brațele Simei. Văzîndu-l pe medic căzut în nesimțire, tractoristul simți că-i vine și lui rău și alunecă încet de pe scaun, de parcă l-ar fi tras cineva de picioare. Era și de rîs, și de plîns ! Olga începu să alerge de la Zina la tractorist, pînă își reveniră amîndoi. Și atunci se porniră asemenea hohote de rîs, încît trecătorii se opreau, ca să se uite prin ferestre : „Ce i-o fi apucat ?” Se întîmplau uneori însă și cazuri grave. O dată trecu pe la sediul central o mașină autobasculantă. Două fete îi făcură semn să oprească, iar șoferul le lăsă să urce în cabină. În drum începură obișnuitele glume și foiala. Portiera se deschise, iar fata care ședea la margine căzu din mașină. Fu adusă la spital în stare foarte gravă. Alături, în despărțitura pentru bărbați, era internat un muncitor de pe remorcă, din brigada lui Kuzmici. El își făcuse de lucru cu kerogazul, petrolul luase

foc, și flăcăul se alesese cu arsuri grave. Oricît se străduiseră Zina și surorile să-i ascundă faptul că alături o fată era pe moarte, flăcăul simți că ceva nu e în regulă și îi alarmă și pe ceilalți bolnavi. În noaptea aceea nici Zina, nici infirmierele nu închiseră ochii.

Apoi, altă dată, seara tîrziu, Șaken dădu buzna la centrul medical. Tatăl său ieșise pe întuneric ca să-și facă nevoile și căzuse în cerdac, fracturîndu-și maxilarul.

Centrul medical nu era prevăzut cu cele necesare pentru tratarea unui asemenea caz.

— Nu-i nimic, îi spuse Zina lui Șaken, caută-mi o sîrmă de aluminiu, mai moale. Trebuie pusă o atelă.

Vin îndată.

Șaken plecă. Zina răfoi cîteva minute manualul pe care-l avea la ea, repetînd din buze cele scrise în carte, și se duse apoi la Nurhan.

Cum casa abia fusese terminată, instalația de electricitate nu se făcuse încă. Lampa de gaz se stinse și ea, terminîndu-se petrolul. Șaken găsi o luminare. Zina îl examinează pe Nurhon la lumina jucăușă a feștilei aprinse. Șaken făcu focul în sobă și puse apă la fiert pentru sterilizarea sîrmei de aluminiu.

Zina hotărî să aplice o atelă, fixată de dinții din fund ai lui Nurhan.

Zina îndoi cu cleștele sîrma din care confecționează atela. După ce, cu toată severitatea, îi recomandă bolnavului să stea liniștit, ea plecă acasă, stoarsă de vlagă din pricina acestei operații, cu care nu era deprinsă.

Șaken o însoți, iar la despărțire îi strînse mîna cu căldură.

Nici nu se luminase bine de ziuă cînd Zina fugi la Nurhan. Acesta se sculase și se pregătea să de-juneze. În casă nu era nimeni. Șaken plecase încă din zori la Zarecie după Panar.

Zina îl certă pe bătrîn, îl culcă în pat, alergă la radiofonist, pe care îl convinge să cheme de urgență

centrul raional Karaisk. Radiofonistul stabili legătura cu comitetul executiv. Cu un ton amenințator, Zina îi porunci omului de gardă să comunice la secția raională a sănătății ca să se trimită fără întârziere un avion pentru transportarea lui Nurhan la spital. Când se întoarse, Zina o găsi pe Panar la căpă- tiul bolnavului. În aceeași zi, avionul sanitar îl luă pe Nurhan, iar două săptămîni mai tîrziu, el ieși din spital : maxilarul se sudase.

Trecuseră cîteva zile. Întorcîndu-se seara tîrziu de la sediul central, Șurka trecea cu motocicleta pe lîngă casa lui Nurhan. În cerdac ședea Panar.

Era o beznă de nepătruns. Doar ici, colo, cîte o lumină la ferestre.

— Panar!

Ea nu răspunse.

— De ce nu răspunzi ? întrebă vesel Șurka.

După memorabila convorbire pe care o avuseseră la brigada lui Hrebtov, Șurka nu se mai arătase în fața ochilor ei, și de îndată ce o zărea o ocolea.

După ce-și așează motocicleta lîngă zid, Șurka se urcă în cerdac.

— Ce mai face bătrînul Nurhan ? întrebă el cu un viu interes.

— Mulțumesc. Destul de bine pentru vîrsta lui.

Dar acum stă mai mult întins în pat.

— A avut ghinion, spuse Șurka cu simpatie.

Luminița țigării aprinse licărea în întuneric.

— Dacă Zina nu s-ar fi sezisat la timp, ar fi fost rău de el. Putea să facă o septicemie.

— Așa se întîmplă în viață, observă Șurka.

Nimeni nu știe ce se poate întîmpla cu el, de la o zi la alta.

— Da, asta așa e.

În depărtare, deasupra stepei scăpără un fulger ce despică o clipă bezna. Vîntul aduse mirosul ierbii uscate de soare. O pasăre de noapte lunecă aidoma unei întunecate umbre deasupra casei, spintecînd cu

vuiet văzduhul cald, încremenit. Apoi undeva răsună un bubuit.

— Vine furtuna... Avem noroc, Panar. Nu-i așa ?

Am auzit că în jur bîntuie secetă cumplită, iar noi avem parte de ploi îmbelșugate.

— Nu-mi amintesc să mai fi fost o vreme așa bună în perioada asta, răspunse Panar cu voce scăzută.

— Am avut noroc, ce să mai vorbim ! Dacă lucrurile vor merge tot așa, raionul nostru va da o recoltă bogată.

— Da, avem speranță.

Norii se îngrămădeau pe cer. O adiere umedă ajunsese pînă la ei. Un fulger scăpără din nou în beznă. Panar strînse înfrigurată din umeri.

— Ce mai e prin brigăzile tale ? întrebă Șurka, curmînd tăcerea.

— Totul e în ordine.

În sufletul Panarei însă nu erau de fel toate în ordine, dar ea nu-și pierduse încă încrederea în tăria ei.

— Avem atîta de arat, că mi-e că nu isprăvim, începui din nou Șurka. Ni s-au mai dat încă douăzeci și opt de mii de hectare.

— O să fim gata la timp, zise cu convingere Panar. Frigul începe de-abia la sfîrșitul lui septembrie... Apoi va veni iama... care e destul de aspră la noi.

— Pînă la iarnă toate au să se schimbe aici, zise Șurka. Vom instala toți oamenii în case, asta fără nici o îndoială. Mi-oi face poate și eu casă. Să mă însor, ce zici ? făcu Șurka, și dinții îi sclipiră în întuneric. Fără o gospodină, casa numai casă nu e.

— Cere pe cineva în căsătorie. Și vocea Panarei răsună surd. Dacă nu cumva ai și făcut-o pînă acum.

— N-am nevoie de nimeni, răspunse Șurka și o luă de mină.

Degetele Panarei strînseră pentru o clipă mina lui Șurka. Fără să zîmbească și simțînd cît de tare îi bate inima, ea șopti :

— Oare*?

Șurka încercă să o îmbrățișeze.

— De nimeni, zău, ăsta-i adevărul.

— Dar ce, e cumva lipsă de fete frumoase pe aici ? făcu ea, dîndu-se în lături.

— ■ Mai întîi și-ntîi fete sînt puține, și frumoase, și urite, și apoi tot tu ești cea mai frumoasă.

„Da, cea mai frumoasă și cea mai nefericită. Dar dacă toate cîte se spun despre el sînt adevărate ?... Sau, poate, sînt minciuni ?... De ce mă simt atrasă cu atîta putere de el ?”

Panar își regăsi cumpătul.

— ■ Noapte bună, spuse ea.

— Noapte bună, răspunse vesel Șurka și coborî din cerdac. Cu ochii lipiți de crăpătura ușii, Panar îl însoți cu privirea. Ar fi vrut să-i strige : „Rămii !”

Șaken venea încet spre casă. Trecu în tăcere pe lîngă Șurka și tot în tăcere intră în casă ; uitîndu-se la soră-sa, care ședea la fereastră, pierdută în gînduri, îi zise :

— E un ticălos. E mai ticălos decît un șacal.

Panar intră în camera ei fără să răspundă.

CAPITOLUL III

Trustul de construcție pusese fundația clădirii administrației și a caselor de locuit de la centrul raional, și cu aceasta se liniștise. De altfel, nu din rea-voință : fusese nevoit să-și transfere muncitorii pentru construirea silozului de cereale, a uscătorului de cereale și a depozitelor din sovhozuri.

Se adevereau acum cuvintele lui Skrijneak, care spunea că copilul cu multe moașe rămâne cu buricul netăiat. Sovhozurile ocupate cu lucrările lor de construcție nu puteau ajuta centrul raional.

Skrijneak îl chemă pe inginerul-șef al trustului de construcție, dar cum nici acesta nu-l putu spune nimic îmbucurător, își pierdu cu totul buna dispoziție. De la fereastră biroului el vedea cum se construiește în sovhozul „Zapadnîi”. Acolo nu se lucra agale. „La Kiril Ilici nu poți să-ți faci de cap !”

Atunci îi convocă pe Peresvetov, Proskudin, Ivan Ivanovici și, cu toată precauția, aduse vorba despre

locuințele lucrătorilor centrului raional. Nici nu apucă bine a pomeni de acest lucru, că Peresvetov se și împotrivi : pentru nimic în lume I El însuși stă în cort.

- Nimeni nu te silește să locuiești în cort, re-¹ marcă Skrijneak. Ești fățarnic. Faci paradă !
- Poți să crezi ce vrei !
- Ivan Ivanovici, împreună cu intendentul tău au trecut astăzi prin cămine și vagoane. S-au descoperit opt camere libere și două vagoane goale.
- Un control ? mirii Peresvetov printre dinți.
- De altfel, împreună cu intendentul a fost și președintele comitetului executiv raional, îi explică Skrijneak cu sînge rece. Autoritate locală, tovarășe Peresvetov. Dacă nu-l crezi pe Borisov, hai să dăm împreună o raită pe acolo.
- Atît camerele goale din cămine, cît și vagoanele libere sînt necesare sovhozului. Către iarnă oamenii se vor întoarce din stepă și le vor ocupa.
- Permite lucrătorilor centrului raional să locuiască acolo pînă la iarnă, Kiril Ilici, zise Ivan Ivanovici.
- Cum să nu, răspunse cu un rîs scurt Peresvetov. E ușor să-i ducem pe oameni acolo, dar mai greu, să-i scoatem. Peresvetov mesteca o țigară între dinți și, parcă înadins, zvîrlea fumul drept în față lui Skrijneak.
- Ascultă, Kiril Ilici, interveni Ivan Ivanovici. Doar și noi trebuie să ne aranjăm oamenii pentru iarnă. Vezi că trustul lucrează cum nu se poate mai prost. Numai să fi știut să împartă cum trebuie mîna de lucru, și ar fi avut cu ce construi și centrul raional.
- Atunci ajutați trustul să-i folosească mai bine pe constructori, zise Peresvetov. Doar nu eu am sarcina de a mă ocupa de acest lucru.
- Nimeni nu te-a rugat să faci treaba asta, continuă tot atît de blînd Ivan Ivanovici. Un singur lucru

am vrea : să te mai restrângi puțin. Se știe că ai primit bon de livrare pentru treizeci de case a câte două apartamente fiecare. Dă-ne măcar trei case și îți vom fi recunoscători.

— Ei, de ce cauți să-l îndupleci ? se înfurie Skrijneak. Zău așa, tovarășe Borisov, prea ești delicat cu Peresvetov.

— Hai, hai, las-o mai încet, Stepan Trofimovici, surise Ivan Ivanovici. Delicatețea nu e un păcat. O spun deschis, pe Peresvetov eu îl respect. A reușit nu numai să deștelenească șaisprezece mii de hectare înainte de termen, netemându-se să mai ia încă douăzeci și opt de mii de hectare, dar să și obțină o recoltă foarte frumoasă. Și are grijă de tinerii lui... Îi înțelege refuzul, deși eu personal n-aș fi procedat așa. Peresvetov tăcea.

— Destulă vorbărie, făcu deodată Skrijneak. Există o hotărîre a comitetului raional, și Peresvetov o să ne predea cele trei case.

— Asta e bună ! spuse Peresvetov. M-au însurat, și eu nu știu. Casele astea n-ai să le vezi, tovarășe Skrijneak, chiar dacă ai să emiți nu una, ci o sută de hotărîri.

— ■ Nu țipa așa de tare, îl opri Skrijneak pe directorul sovhozului.

— Nu-i nimic, s-o găsi ac și de cojocul tău, i-o trînti Peresvetov, ieșindu-și din fire. N-au să se sinchisească cei de la Comitetul Central că ești membru al biroului comitetului regional. Am mai văzut eu de-alde ăștia !

— Ei, ce mai zici, tovarășe Borisov, ai? zise Skrijneak, însoțindu-și vorbele cu un gest al miinilor. Înainte se rățoia, și acum mă amenință.

— Sinteti deopotrivă de buni amîndoi, remarcă posac Ivan Ivanovici. Amîndoi ați merita o săpu-neală zdravănă.

Sună telefonul. Skrijneak ridică receptorul, ascultă, și i-l dădu lui Peresvetov. Baltabaeva anunța că pentru sovhozul „Zapadni” sosiseră treizeci de case care trebuiau preluate urgent, ca să se elibereze platforma de descărcare.

— Bine, le voi lua mine, tovarășă Baltabaeva. Să fii sănătoasă, îți mulțumesc pentru această veste bună.

Peresvetov puse receptorul în furcă. „Of, ce ghinion, gîndi el cu ciudă. Dracu a pus-o să telefoneze tocmai acum ? !”

— Ce ți s-a trimis ? se interesă Ivan Ivanovici.

^Peresvetov nu știa să mintă.

— Case, răspunse el, ascunzîndu-și zîmbetul pe sub mustață. Cele treizeci de case în discuție.

— ■ Ați văzut ?! tresări Skrijneak. A primit treizeci de case și uite-l cit e de zgîrcit ! E mai rău decît Plușkin

— Aceste case vor fi predate noilor-veniți în cadrul creditelor personale acordate, explică Peresvetov. Case sînt treizeci, iar cereri vreo sută și cincizeci. Ei, împarte-le dacă poți... Iar oamenii fug.

•— ■ Mulți ? se interesă Ivan Ivanovici.

— Mulți, puțini, dar vorba e că pleacă. Sosesc, se uită cum e pe aici cu locuințele, și apoi o iau înapoi cu toții spre haltă.

Se așternu o îndelungă tăcere.

— Am auzit o discuție la comitetul regional, zise Ivan Ivanovici. Specialiștii au calculat că, dacă s-ar repartiza pentru regiune o jumătate de milion de metri cubi de cherestea, n-ar trebui să mai avem nici o grijă. În acest fel nu numai că nu ne-ar fugi oamenii, dar chiar ar da buzna la noi.

— Mai e vorbă ? oftă Skrijneak. Toată lumea dorește să trăiască sub un acoperiș și nu sub cerul liber. Ce să mă mai fac cu lucrătorii mei, nici capul nu mă mai ajută.

Skrjineak se sculă și făcu vreo cițiva pași prin cameră. Aerul lui trist îl mișcă pe Peresvetov.

— Ascultă, Kiril Ilici, interveni Ivan Ivanovici, înțelegînd parcă ce se petrece cu Peresvetov. Ro- gu-te fii om de omenie și dă-ne trei case.

— Fie, m-oi sfătui și cu ai mei și o să vă dau miine răspunsul, că doar eu nu sînt comandant de divizie.

— ■ Mulțumesc, Kiril Ilici ! Ivan Ivanovici strînse cu putere mina lui Peresvetov. Mulțumesc, repetă el.

Personaj din *Săllele moarte* de Gogol, intruchipînd tipul avarului

— Vreau să vizitez terenul tău din Zarecie, mai zise Skrijneak, umplîndu-și pipa. Ce să le transmit șefilor tăi de brigadă ?

— Am să plec și eu într-acolo zilele astea. Primele șaisprezece mii de hectare băieții le-au arat într-adevăr repede. Dar acum tărăgănează, și Peresvetov tuși nemulțumit. Trage-le o săpuneală, Stepan Trofimovici. Și, luîndu-și prietenos rămas bun de la cei doi, plecă.

t
Skrijneak reuși s-o pornească în Zarecie abia a doua zi. Ca de obicei, dimineața începuse cu telefoanele, apoi cu convorbirile cu directorii sosiți la comitetul raional pentru diferite cereri și sfaturi. Unul dintre directori îi reproșă lui Skrijneak : „Acorzi prea mult timp sovhozurilor apropiate, Stepan Trofimovici !” Altul, plîngîndu-se că toate sovhozurile au apă și că numai la el apa se aduce cu cisternele, întreba cînd are de gînd comitetul raional să trimită specialiști pentru operațiile de minare, ca să se facă fîntini. E timpul să se facă un rezervor de apă. Nu se mai poate să dea oamenilor apă clocită.

Apoi i se telefonă din Abșansk și i se dădu de veste că o delegație din Republica Federală Germană sosește în raionul Verhnerescensk. Un. minut mai

tîrziu, primi un telefon de la haltă : lucrările de
construcție a silozului de cereale se Opriseră din
pricina unor fleacuri...
Cînd Skrițneak se îndrepta spre mașina lui, pe lîngă
el trecură trei „Pobede” încărcate cu străini.

Prima se opri. Din ea coborî o femeie, ca să întrebe **pesemne** care e drumul. Lui Skrijneak îi păru cunoscută silueta femeii. O privi mai atent. Nu mai încăpea nici o îndoială : își recunoscuse nevasta. Și totul deveni limpede pentru el. Anna lucrează ca traducător la Inturist... Va să zică, ea îi însoțește pe germani. Skrijneak nu auzi ce-i spunea șoferul, se întrebă doar atît : „Ce e de făcut ?”

Era sfișiat de simțăminte contradictorii. Deși o dorea, se temea totuși de înîlnirea cu nevastă-sa. O iubea și se învinuia de ușurință, un necurmat dor îl făcea să sufere, dar nu putea uita nici vorbele unui prieten, care-i spusese că Anna are o legătură.

„Trebuie să aflu dacă e adevărat... Asemenea lucruri le ghicești deodată, dintr-o privire, dintr-un cuvînt aruncat la întîmplare, cugeta Skrijneak. Dar unde pot să vorbesc cu Anna ? Oare nemții vor rămîne mai multă vreme la noi ? S-o strig ?”

Era prea tîrziu ! Anna se urcase în mașină, „Po-beda” întorsese și o pornise spre biroul sovhozului. Skrijneak fugi cît îl țînură picioarele pînă la comitetul raional și îi telefonă lui Ivan Ivanovici :

— Tu nu știi cumva unde se duc nemții ?

— Chiar acum mi-a telefonat Peresvetov, s-a consultat ce e de făcut. Am hotărît să trimitem delegația la noul teren de peste rîu și apoi să-i arătăm brigăzile lui Hrebtov și Krovlev.

— Cînd vor fi în Zarecie ?

— Vor înnopta la haltă și vor pleca dimineața.

— Dar la noi se mai întorc ?

— Probabil.

— Va să zică, ai să ai prilejul să stai de vorbă cu ei ?

— Știutor în ale diplomației nu sînt, dar sper că n-am să mă fac de rușine, rîse Ivan Ivanovici.

— Ascultă, Vanea, te rog ca nu cumva, în vreo discuție, să pomenesci numele meu.

29'

451

— De ce ?

— Am să-ți explic mai tirziu. Fă asta pentru mine.
 — Bine, răspunse după o scurtă tăcere Ivan Ivanovici, mirat că Skrižneak îi spusese Vanea. Cum de mai ești încă acasă? Parcă voiai să pleci la Zarecie !
 — Da, plec chiar acum. Am să mă întorc mâine sau poimâine, strigă grăbit în receptor Skrižneak. Va să zică, să nu uiți ce te-am rugat.
 În drum spre brigăzile de peste râu, Skrižneak se gîndea la înțelepciunea zicătorii care spune că munte cu munte se întîlnește, dar mite om cu om. „Să se întîmple una ca asta !... S-o întîlnească pe Anna tocmai în stepă, pe unde și-a înțărcat dracu copiii ! Pînă n-oi vorbi cu ea, Elena nu trebuie să afle că maică-sa e aici. încă nu se știe cum se va termina discuția noastră... Sau poate că de fapt n-are nici un rost să ne întîlnim ? La dracu, nu cumva ar trebui să mă pocăiesc, să-i cer într-un fel iertare ? Dar dacă Anna e cu altul ? Atunci ce mutră o să mai fac ?”
 Astfel, fără să fi luat vreo hotărîre, ajunse la brigada lui Hrebtov. Stînd de vorbă cu acesta, Skrižneak își dădu seama deodată că vorbele șefului de brigadă pe o ureche-i intrau și pe alta îi ieșeau. Se silea să se concentreze și să urmărească spusele lui Hrebtov, care era preocupat de sosirea nemților.
 — ■ Bine, zise el și, fără a înțelege tîlcul propriei sale vorbe, scutură distrat mîna lui Hrebtov și plecă la brigada lui Krovlev ca să se vadă cu Lena : să-i spună că Anna e aici, sau mai bine să-i ascundă acest fapt fiică-și și s-o îndepărteze.
 Pe Lena o vedea destul de puțin : ea reușea numai arareori să-și viziteze tatăl. Nu pomenea niciodată de maică-sa. Dar după unele cuvinte aruncate în treacăt, Skrižneak înțelesese că Lena nu uitase de hotărîrea ei de a pleca la Moscova.
 Skrižneak văzu încă de departe focul din tabăra brigăzii lui Krovlev. În apropiere erau aliniate combinele, aidoma unor monștri antediluvieni cu trompele întinse înainte. Matahalele masive ale tractoarelor păreau niște uriașe pete întunecate. Skrižneak coborî din mașină, zăbovi un răstimp sub

cerul presărat cu stele, ascultînd cu luare- aminte discuția de lîngă foc.

Afonia depăna băieților intortocheatul fir al aventurilor lui Eruslan Lazarevici în capul ciufuit al lui Afonia se adăposteau puzderie de povestiri, unele adevărate, altele născocite. Istorisind, o pomenea mereu pe bunică-sa care, spunea el, ținea minte nenumărate basme și care, la drept vorbind, le știa pe toate cite-n lupă și-n stele. Poate că o fi existat o asemenea babă atotștiutoare în bravul neam al Krovlevilor, dar mai sigur era că Afonia născocea singur aceste basme și invoca autoritatea acelei surse numai ca să nu capete o faimă de flecar.

În acea vară grea, cînd ba se prăbușeau torențele de ploaie, ba se sufocau oamenii în cabinele tractoarelor, cînd plină și flăcăilor mai zdraveni li se sleiau și nervii, și puterile, Afonia știa să-i înveselească pe tineri, să arunce la timp o vorbuliță de haz, să povestească o întimplare veselă.

Skrîjneak dădu bună seara tractoriștilor. Afonia îl pofti politicos în preajma focului și-l întrebă dacă nu dorește să îmbuce ceva. Skrîjneak refuză și-și umplu pipa.

— Dar unde e Elena ?

— A plecat cu Perepiolocikin, răspunse un tractorist, aruncînd în foc niște stuf.

Afonia bombăni nemulțumit.

— S-a innădit ! Și ce caută aici ?

— Sînt pe mal, explică un alt tractorist, căs- cînd. I-am văzut mergînd spre rîu.

> Personaj din felclorul rus („ „)

— „Aha ! Skrîjneak” se ridică. Am s-o caut, Cînd Skrîjneak plecă, Afonia spuse iritat că odată și odată o să-i dea afară în pumni și-n palme pe oaspeții nepoțiți din brigada lui Kuzmici.

— Ba Belii, ba acest Perepiolka tot umblă hai-hui. N-au ce căuta aici !

Tractoriștii schimbă ocheade cu înțeles. Skrîjneak merse mult timp de-a lungul malului, pînă cînd îi văzu pe Lena și pe Petea. Zîmbind, se întoarse la foc.

Serioasa discuție se purta în jurul unei singure teme : Petea întreba de ce Lena se schimbase într-

atît și nu voia să se mai întâlnească cu el și spunea că în general comportarea ei era foarte ciudată.

— Cum adică ?

— De pildă, cînd vin la voi în brigadă, nici nu te uiți la mine.

— Prostii ! Totdeauna mă gîndesc la tine ca la un prieten bun. Nu demult am stat de vorbă cu Afonea și cu băieții. Vrem să organizăm și la noi în brigadă o întovărășire comunistă. Ideea asta e minunată.

— ■ Nu despre asta e vorba acum, spuse Petea cu tristețe.

Ședeau pe mal, iar picioarele le erau spînzurate în apa cu susurul molcom.

— Atunci spune, despre ce-ai vrut să vorbești cu mine ?

— Pur și simplu așa... Mi-a fost dor de tine.

— E foarte plăcut să auzi asta, dar parcă nu-mi vine să cred. Nu dai pe la noi cu săptămînile.

— Păi eu vin aproape în fiecare seară, obiectă jignit Petea, dar tu ești ba cu Panar, ba cu Afonea.

— Și de ce te miră atîta lucru ? Sînt doar prietenii mei și îi iubesc foarte mult.

— **Pe amindoi ? făcu Petea cu subînțeleș. Pe amindoi. Lenei îi rideau ochii, dar Petea nu putea să vadă acest lucru.**

— • Nu ți se pare că în prietenia noastră nu mai sînt toate la locul lor ? Ești alta, te-ai cam schimbat, Lena.

— Poate că tu te-ai schimbat, nu ?

Petea nu putea mărturisi că adesea o visa ba pe Lena cu ochelarii și moțul Valiei, ba pe Valia cu cosițele Lenei.

— ■ **Nici pomeneală. În ceea ce mă privește, nu m-am schimbat de loc, răspunse el cu vocea scăzută.**

— Ți-oi fi făcut și tu niscaiva prieteni... insinuă Lena cu un zîmbet șiret.

— Toată brigada mi-e prietenă, răspunse Petea, cu o neînțeleasă tulburare.

— Așa ceva e de la sine înțeles. Firește că toți cei ce lucrează cu tine îți sînt tovarăși. Asta cu atît mai mult, cu cît sînteți membri ai întovărășirii. Dar de la coleg și pînă la prieten mai este.

Petea tăcea.

— Cineva mi-a spus că ești foarte bun prieten cu Valia. O fi o fată tare interesantă de vreme ce nu-ți mai aduci de loc aminte de mine !

— Vorbești ca și cînd n-ai cunoaște-o ! mormăi supărat Petea.

— Am vorbit de cîteva ori cu ea. Dar ce poți să știi despre un om dacă ai vorbit cu el așa, într-o doară... despre toate și despre nimic ?

— Valia este o fată foarte bună ! începuse Petea, sufocîndu-se. E prietena mea ! Tu îi ai pe Afonea și pe Panar, eu - pe Valia. Dă-mi voie să-mi aprind o țigară.

Lena încuviință din cap. Petea trase fumul adînc în piept.

— • Și o iubești foarte mult ?

— Tot așa cum îl... Toată brigada ta spune că ești îndrăgostită de Afonea, i-o trînti Petea cu vocea tremurîndă.

— —■ De bună seamă, așa cum și tu ești îndrăgostit de Valia. Ea nu știrbește de loc prietenia dintre noi.

— Ce anume ? Dragostea ta pentru Valia ?

— Nu. Vorbesc chiar despre persoana Valiei.

— Cine știe ! răspunse melancolic Lena.

— Jur, și deodată glasul lui Petea sună răgușit, îți jur că nu e nimic între noi.

— Dar ce, spus-am eu că e ceva ? replică Lena, cu toată liniștea.

Schimba înadins mersul discuției, știind bine că Petea o plăcea foarte mult, în vreme ce ea nu avea pentru el decât un sentiment de prietenie.

— Pur și simplu, mi s-a părut că nu degeaba o lauzi cu atita foc pe Valia. Ei, și chiar de-ar fi așa, e o fată deșteaptă și prietenoasă. E doar cam ștearsă la chip... Și ochelarii... Nu-i stau prea bine.

— Dar e mioapă ! strigă Petea.

— Și de ce te frămîntî în halul ăsta ? E chiar ciudat... N-am zis nimic rău despre ea. Nu te enerva. N-am nimic împotriva iubitei tale.

— Iu-iubită ? Fumul țigării îl înecă și Petea în- cepu să tușească. Ea este... iubita mea ?

—• Toată lumea vorbește.

— Asta ți-a îndrugat-o curtezanul tău, Belii.

— Poate. Dar acestui curtezan i-am cîrpit o palmă chiar zilele acestea, iar Afonea i-a spus să nu mai îndrăznească să se arate pe la noi.

— Dar el ce este ? Apărătorul tău ?

— Cine ?

— Bondocul ăla de Afonea.

— Afonea e un băiat foarte drăguț. Și ce-i dacă nu e înalt ? Mai bine un bondoc deștept, decât un molîu neghiob.

— Ce vrei să spui ? se înfurie Petea. Cum s-ar zice Afonea e deștept, iar eu sînt molîu ? !

—■ Ce te face să crezi că la tine se referă comparația mea ? făcu Lena, ridicînd din umeri. De ce te legi de mine ? Nu, zău, dar ai devenit nesuferit. E chiar de mirare cum de te mai rabdă și Valia asta a ta !

— A mea ? Petea își ieși de-a binelea din fire. Bine, să zicem că e a mea. Dar atunci de ce-o po-negrești ? S-ar putea crede că ești geloasă...

Lena rise, sfidîndu-l.

— Să fiu geloasă pe această maimu^ică ? Ei, știi, Perepiolocika, că prea te crezi. Și la urma urmei mi s-a făcut lehamite. Lena se ridică în picioare. Te rog să nu mă mai plictisești niciodată cu istorii despre Valia ta. Nu mă interesează de loc, ba, la drept vorbind, îți și urez noroc în dragoste !

Lena plecă, iar Petea fumă trei țigări una după alta. „Ia te uită cum s-a sfîrșit toată prietenia !” Nu putea pricepe cu nici un preț de ce n-ar putea fi prieten și cu Valia, și cu Lena, și de ce pe Valia o cuprinde furia de îndată ce-l aude vorbindu-i despre Lena ? „Complicată mai e și viața asta ! Nu, Valia, totuși, este un prieten adevărat !”

Petea sculpă țigara și trecu riul, cugetînd că poate Valia nu dormea încă și o să mai aibă vreme să stea de vorbă cu ea.

5

Focul abia mai pîlpîia, gata să se stingă ; tractoriștii plecară la culcare. Skriņneak mai zvîrli niște stuf în jărat, iar vîlvătaia flăcării se înălță către cer.

Lena se apropie de foc. Era mulțumită : manevra ei diplomatică reușise de minune. „Acum Petea n-o să se mai arate multă vreme pe la noi în tabără, așa că Afonea n-o să mai aibă nici o pricină de supărare împotriva mea !”

Lenei îi era milă de Petea, dar dacă Afonea suferea atîta din cauza întîlnirilor lor... Nu-i nimic, Valia e într-adevăr o fată bună...

Skriņneak își sărută fiica.

— Arăți, nu știu cum să spun, cam jigărită !

Lena se așeză lângă foc, surizînd din colțul buzelor.

— Da de unde, tată. Nu mă mai incap fustele.

— O duci greu, fetițe ?

— Ca și toți ceilalți. Aici e interesant, tată. Și mă simt mai voinică și mai sănătoasă ca oricînd. Într-un cuvînt, îmi e bine. Dar pe la tine, ce noutăți ?

Skriņneak făcu un gest a lehamite.

— ■ Tot cu treburi... Zilele trec. Îmi e dor de tine. Dacă ai veni pentru vreo trei zile la mine, Oliona.

Vocea îi suna rugător. Am să vorbesc cu Peresvetov, o să te învoiască. Și iată ce este... Skrijneak se însufleți : Am de gând să plec la Abşansk pentru treburi. Să mergem împreună... Ne vom duce la teatru, la cinema, vrei ?

— Care Abşansk, tată ? I în curînd începe strîngerea recoltei.

— Ei, nu începe chiar așa curînd.

— Nu, prea ar fi caraghios să plec din brigadă așa, netam-nesam. Ce explicații le-aș putea da ? Nu cumva ai vrea ca cei de aici să înceapă să gindească rău despre mine ? Iată, ei i se îngăduie orice, fiindcă e fata secretarului comitetului raional ! Skrijneak se încruntă.

— Te-aș hrăni la cantina comitetului regional. Desigur, te-ai săturat de mîncarea de aici, zise el nehotărît.

— Mîncarea mi-e total indiferentă. Și la noi se gătește destul de bine. Și, la drept vorbind, cu alimentele s-a mai îmbunătățit situația.

— Dar dacă am să te rog ? Ei, drăcia dracului, n-am și eu dreptul, în sfîrșit, să petrec trei zile cu fiica mea ?

— Tată, începui Lena cu căldură, o să fim împreună toată iarna. Dar acum îmi este cu neputință să plec undeva. Nu vreau să te vorbească lumea de rău. Aici nimeni nu trebuie să facă excepție, și cu atît mai puțin eu.

— Trebuie totuși să mă înțelegi.

— Îmi pare rău că tu stai singur acolo, fără nici o îngrijire. Măninci, peșemne, cînd se nîmerește ; în vagon e desigur murdărie, ca la toți bărbații. Ea se lipi strîns de tatăl ei. Ai un aer foarte obosit, tătice.

— Tocmai că ne-am fi odihnit împreună la Abşansk. Ți-o fi poate dor de maică-ta ? îi scăpă deodată lui Skrijneak.

„Mama ? Doar el singur mi-a interzis să-i vorbesc despre ea ! De ce și-o fi amintit de mămica ?”

— Da, mărturisi Lena.

— Mama s-a înstrăinat de noi.

— Pentru mine ea n-o să fie niciodată o străină, și cred că nici pentru tine. Am s-o găsesc eu și am să

stau de vorbă cu ea... V-ați certat pentru că amîndoi
sînteți foarte încăpățînați.
— De asta nici nu vreau să aud, Elena, zise aspru
Skrîjneak. Tu nu poți înțelege...
— Am să vă împac.
— ■ Te-ai făcut prea deșteaptă, pe cît văd, bombăni
Skrîjneak.
Lena rîse și îl sărută.
— Bine, hai să mergem la culcare. Uite, în vago-
nul acela este un loc liber. Unde e șoferul ?
— În mașină. Du-te, eu o să mai rămîn un pic.
Focul se domolise de mult, iar Skrîjneak tot mai
ședea încă gîrbovit și se întreba de ce timpul nu-i
putuse șterge dragostea pentru nevastă-sa. Și îl
apucă o dorință fierbinte să o vadă pe Anna, să stea
de vorbă cu ea, să-i spună că-și recunoaște în multe
privințe vina.
„Poate că nici pentru ea ruptura dintre noi nu a
trecut ușor ! chibzuia Skrîjneak, zvîrlind la răsîm-
puri stuf în foc. Și ce e de făcut dacă ea e mai tînără
decît mine și îi plac oamenii și distracțiile ? E oare
un păcat atît de mare ? Și, la urma urmelor, purtareă
mea a fost dreaptă ? E adevărat că unii dintre
prietenii ei îndrugau verzi și uscate... Dar n-aveam
decît să discut cu ei, fără să mă irit și să mă fac
obiectul unor ironii pe deplin meritate.”

Și hotări : „Am să mă întâlnesc neapărat cu Anna...
Voi avea cu ea o explicație.”Răsăritul era cuprins de
văpăi. Cerul sur-cafeniu din zorii zilei se lumina
treptat-treptat. O adiere răcoroasă prinse a străbate
pământul. Lanul de grâu începu a se desluși pe toată
întinderea, cât cuprin- deai cu ochiul. Grinele stăteau
cu spicele grele, stropite de rouă, aplecate spre
pământ. Vântul, după ce tulbură valurile mării aurii a
holdelor, fuși mai departe.
Afonea, Skrijneak și Lena mergeau de-a lungul
cimpului de grâu.
— Vom strînge cîte douăzeci de chintale și mai
bine la fiecare hectar, tovarășe Skrijneak, se lăuda
Afonea, care abia de se putea ține după ostășescul
pas al secretarului comitetului raional.
— ■ Nu zice hop pin' ce n-ai sărit gardul, spuse Lena.
Ea se uită pe sub sprîncene la taică-său. Era ceva
ciudat în comportarea lui. Se tot gîndea la ceva, pe
cît se pare la ceva nu prea vesel, și răspundea ana-
poda... „Și de ce-o fi adus vorba despre mama ?”
Skrijneak aproape că nu-l asculta pe Afonea. Într-un
tîrziu spuse :
— Cum o să strîngeți recolta ?
— ■ În faze.
— Ați vorbit despre aceasta cu Peresvetov ?
— Încă nu. Panar a spus că va pleca zilele acestea
la Peresvetov, ca să se înțeleagă cu el.
— Așa da.
Lena gîndi : „O fi avînd poate neplăceri la slujbă. Iar
cît despre mama și-a amintit de ea pentru că o mai
iubește. De aceea se și chinuie !”
După ce mîncă, Lena înșeuă calul, își luă rămas bun
de la taică-său și plecă într-acolo unde lucrau
agregatele. Abia pieri din vedere, că în depărtare se
și arătă un nor de praf, prin care se iviră auto-
turisme. Oaspeții germani veneau la Afonea.
Aici hotărîse Skrijneak să prindă un moment prielnic
și să stea de vorbă cu nevastă-sa. Dar renunță pe loc
la această idee.
„Să am o explicație în auzul oamenilor ? Dar dacă de
fapt ea nici nu vrea să stea de vorbă cu mine ?... Nu,
o să mă duc la Hrebtov. Oaspeții vor prinzi în

brigada lui, și acolo se va ivi prilejul de a-i vorbi Annei între patru ochi... În cel mai rău caz, am s-o văd la centrul raional..."

Skrjineak plecă la Hrebtov. Delegația rămase la Afonea două ore.

Cînd se întoarse din ștepă, Lena văzu cîteva „Pobede” la marginea taberei, dar nu le dădu nici o atenție. În brigadă veneau autorități multe și de tot felul. După ce deșeuă calul, se apropie de Afonea, care ședea pe o bancă lângă cantină.

— A fost delegația germană la mine, se laudă acesta. Translatoarea lor mi-a spus între altele : „Tovarășe Krovlev, de ce n-ai scrie dumneata un articol despre modul cum valorificați pămînturile întelenite ?” Poate că îl vom redacta, ai ? A mai făgăduit să-l transmită... la... cum îi zice... Afonea scoase un carnetel și-i răsfoi îndelung filele murdărite de ulei. Uite aici. La V.O.K.S.¹. A zis : „Voi transmite articolul în străinătate, și acolo îl vor tipări”. Mi-a lăsat și adresa ei : Moscova, Inturist, Anna Pod... ce dracu de nu pot descifra... Aha, Anna Mihailovna Podgornaia.

— Cum ? tresări Lena. Cum o cheamă ?

— ■ Podgornaia Anna Mihailovna.

Lena sări în picioare.

— Unde-i acum ?

— Cine ?

— Podgornaia !

— Cu nemții... Dar ce e cu tine, Lena ?

Lena o zbughi în goană spre „Pobede” ce se îndepărtau.

— Mamă ! Mamă ! Opriți-vă ! Opriți-i ! Mamă ! țipa Lena.

Mașinile se făcură nevăzute în norii de praf.

— Mamă, mamă... Lena căzu pe negară și, plîngînd cu sughituri, repeta într-una : Mamă, mamă... Afonea fugi după ea.

— Lenocika, ce-i cu tine, porumbița mea ?

Lena hohotea surd, iar Afonea o mîngîia pe cap, netezindu-i părul.

Pe cer, norii se țirau greoi, o pasăre se văita dincolo de rîu.

...Și Skrijneak avusese ghinion. Mașinile cu delegația germană se opriră nu departe de vagonul în care ședea el, așteptându-și soția. El o văzu pe Anna chemându-l pe Hrebtov și spunându-i ceva. Skrijneak nici nu apucase să se dumirească despre ce era vorba, când mașinile se și întoarseră și plecară. Hrebtov intră cu o mutră acră în vagon.

— Auzi, drăcie l începu el minios. l-am așteptat, ne-am pregătit, iar ei, să vedeți, și-au schimbat gândul l Au plecat la Hijneakov.

CAPITOLUL IV

Peresvetov, vrînd să se odihnească, hotărî să plece sîmbăta și duminica la Hijneakov.

Sosi la „Tihi ugol” înainte de căderea serii, în ajunul zilei de odihnă. După ce-i spuse șoferului să nu gonească prea tare, Peresvetov se uită roată în jur. De-a lungul uliței mari și pe o mulțime de ulicioare lăturalnice erau sădiți copaci, iar casele aveau garduri îngrijite. În jurul caselor erau grădinițe cu meri și vișini tineri. Caldarimul era făcut din cărămidă sfărîmată. Nu exista nici un vagon, nici un cort.

— Ei, bravo lui, se gîndi Peresvetov cu un sentiment de ciudă și invidie. Uite cît a construit l

Pe ulițe era o forfotă de lume. Tineretul se împulzea la club. Femeile se plimbau cu copilașii. Pe un teren la marginea așezării băieții jucau fotbal.

Șoferul opri mașina lîngă biroul sovhozului - o casă trainică acoperită cu țiglă, cu un pridvor vesel, unde ședeau tractoriștii și fumau, stînd la taifas cu un bătrîn într-o haină de doc. O capră umbla agale prin curte.

„Iată ce de case a clădit Hijneakov, și-a cazat oamenii, iar acum are și el dreptul să muncească în condiții omenești”, îl invidie Peresvetov.

întrebă de director. Bătrînul în haina de doc, care se dovedea a fi contabilul, zise că Matvei Ivanovici trebuie să fie acasă și se oferi să-l însoțească pe Peresvetov pînă acolo.

Mama lui Hijneakov, bătrînă și pe jumătate surdă, tricota un ciorap la bucatărie. Contabilul îi strigă mult timp în ureche pînă ce bătrîna înțelese despre

ce era vorba. Aflară că Hijnakov o pornise la pescuit.

În vreme ce contabilul vorbea cu bătrîna mamă a directorului sovhozului, Peresvetov se uită prin casă. Două camere, una în dreapta și una în stînga ; dormitorul și o odaie cu un pat de campanie. În dormitor, un raft cu cărți, la căpățiul patului, pe nop-tieră, un teanc de reviste noi.

„Așa trai, da ! gîndi Peresvetov. Are vreme și de citit, și de pescuit... Cum o fi reușind ?”

Hijnakov pescuia pe un lac la vreo optsprezece kilometri de sediul central. Peresvetov hotări să plece la el.

Contabilul îl lămuri cum să ajungă pînă acolo. O jumătate de oră mai tîrziu, Peresvetov era lîngă lacul acoperit de stuf. Cu pantalonii sumeși pînă la genunchi, Hijnakov, împreună cu doi băiețași, prindeau pește. Pe mal stătea o găleată, și alături de ea, o cutie de tinichea cu momeală.

Peresvetov îl strigă pe Hijnakov. Acesta făcu un gest prietenos de bun venit. Băieții ridicară capetele. Unul dintre ei, cu ciuful căzut pe frunte, îl privi cu luare-aminte pe Peresvetov.

— Ei, băieți, ajunge, zise Hijnakov. Căldarea e cu vîrf. Strînse undița, ieși la mal și-i dădu bună ziua lui Peresvetov. În sfîrșit, te-ai învrednicit ! Mă și gîndeam dacă nu cumva ești supărat. Poate vrei să pescuiești ?

— Nu, n-am chef. Am să fac cu plăcere o baie.

— Asta se poate. Măi băieți, Kiril Ilici ne invită să facem o baie.

Băiețelul mai mare își șterse miinile de pantalonii de catifea dungată și dădu mîna cu Peresvetov. Celălalt flăcăiandru, un kazah, strîngea tacticos sculele de pescuit. Se vedea că n-ar fi dorit să lase pescuitul. Dar ieși din apă și dădu respectuos mîna cu Peresvetov.

— E cumva Andriușka ?

Peresvetov dădu din cap spre flăcăiandru cel ciufulit. Acesta se dezbrăca, pregătindu-se să intre în apă.

— El e, răspunse cu un aer stingherit Hijneakov.
Iar acesta e Karsibek Tabanov, ajutorul meu, spuse
mângiind părul aspru al băiatului.
Karsibek stringea ochii ca un pisoi.
— A organizat aici o echipă de băieți care ne
ajută. E un flăcău foarte priceput.
— Așa-a, vorbi târăgănat Peresvetov, făcându-i cu
ochiul lui Hijneakov, însemnează că nu mi-ai
nesocotit sfatul !
Hijneakov surise cu un aer mulțumit.
Andriușka se aruncă în apă și se avintă către mij-
locul lacului. Karsibek se aruncă după el și, dînd cu
stingăcie din mîini, își ajunse din urmă prietenul.

— Andriuška a venit la tine pentru mai multă vreme ?Cînd se va termina vacanța, va pleca la inaică-sa.

— Sau maică-sa va veni aici, așa e ? Da, bine, nu mai roși. Cum se spune, să-ți dea Dumnezeu fericire, Matvei, că doar ai suferit destul. Peresvetov începu să se dezbrace agale. Of, mi-am mușcat degetele de pizmă, mărturisi el.

— Cum așa ?

— Privind gospodăria ta. Cînd ai avut timp să faci atîtea lucruri ?

— ■ N-am construit singur. Secretarul comitetului raional de la noi este o femeie tină, dar foarte deșteaptă. Alături de sovhozul meu mai sînt două. Ea i-a chemat pe directori și le-a spus : „Pentru ce vă trebuie trei sedii ? Construiți unul singur. Costă mai ieftin și se face mai repede...”

— Vorbă de om cu cap !

— În patru luni ai văzut cîte s-au clădit ? Magazine, cantine, un club, o baie și toate celelalte - la noi toate acestea sînt comur?,

— Și trei administrații într-o singură așezare ?

— Deocamdată da. Dar gospodăria energetică am unificat-o. Cred că după un oarecare timp sovhozurile se vor uni.

— Și cît pămînt aveți în cele trei sovhozuri ?

— Peste optzeci de mii de hectare.

Peresvetov dădu din cap.

— Un colos !

— Nu chiar colos. Am auzit că în sudul Kazahstanului există sovhozuri care au cîte un milion de hectare de pămînt arabil și pășuni.

— Aici, în general, toate se măsoară cu milioanele și miliardele, observă Peresvetov, încălzindu-se la soare. Dacă se găsește fier - e cu miliardele de tone, cărbune - cu zecile de miliarde... Se dezvoltă Kazahstanul !

Peresvetov își făcu vînt și sări în apă. După ce făcu baie, ieși la mal, se îmbracă și-și aprinse o țigară.

— Dar unde e mașina ta, Matvei ?

465

— Va sosi mai pe înnoptat.

30 - stepă cît vezi cu ochii

— însemnează că te-am deranjat ?

— Nu-i nimic. Până în toamnă vom pescui în-deajuns. Plecăm ?
 Găleata plină cu pește fu pusă alături de șofer. Tot acolo se suiră și băieții, iar Peresvetov și Hij-neakov, pe locurile din spate.

— Ai arat tot ?

— Au mai rămas cinci mii de hectare.

— De ce ?

— Da de ce să gonesc ? Am timp.

— Ei, frate, ce conducere liberală aveți voi. Pe mine pentru asemenea cuvinte tovarășul Skrijneak m-ar fi înghițit cu oase cu tot. Nu, eu sînt nevoit să mă grăbesc. Ai auzit ? Mi s-au mai dat douăzeci și opt de mii de hectare.

Hijneakov izbucni în ris.

— Singur ai vrut-o.

— Asta așa e. Acum m-am cam speriat. Patruzeci și patru de mii de hectare... gîndește-te numai ! Dea domnul să termin cu aratul înainte de octombrie.

— Și mie mi s-au mai adăugat cinci mii de hectare. Anul viitor am să le las pentru ogor negru.

■ Bună treabă.

— Ce face Skrijneak ?

— Ce știi.

— Hai să facem schimb. Eu ți-l dau pe președintele comitetului nostru executiv și tu mi-l dai pe Skrijneak.

■ Poate că ai să pierzi.

— Ascultă, am tot avut intenția să-ți telefoniez și să te întreb... Din eșalonul meu s-a rătăcit o fată din Berezovka. Noi am căutat-o cam o lună și jumătate. Pe urmă am aflat că ar fi la tine.

— Dă-mi voie, dă-mi voie... Care fată ?

— I-am uitat numele... Kriucikova, sau Krujkova, în fine ceva asemănător. Crezusem că a și fugit. Apoi, după spusele cuiva, ea ar fi intrat în serviciu la tine. Peresvetov se întoarse cu mirare spre Hijneakov.

— Dar tu însuși i-ai dat drumul !Cui ?
 — Păi Krujkovei, se supără Peresvetov.
 — Cum puteam să-i dau drumul dacă nici n-am știut unde este ?
 — Stai puțin... Oare n-a fost Troșkin la tine ?
 Peresvetov se înroși de minie. Doar el mi-a spus că ai fost de acord să-i dai drumul Krujkovei. A fost la tine, dacă îți amintești, atunci când s-a surpat podul.
 — Care pod ?
 — ■ Așa de lângă haltă.
 — Acum aud pentru prima oară ! S-a surpat un pod mai jos, pe riu. De câte ori în timpul revărsării apelor n-am trecut peste podul ăsta ! Iar Troșkin n-a fost la mine.
 — Ah, canalia ! mîrîi Peresvetov, în timp ce-n ochii umbriți de sprincenele stufoase i se aprinse minia. Să-ți-o trimit pe Krujkova ?
 — Pentru ce ? făcu Hijneakov cu un gest de refuz. Am fete cu duiumul. Și pot să-ți mai cedez un consătean. Am primit o scrisoare din Berezovka de la un inginer Pavel Lukin. El mi-a construit un stă-vilar la Krutițe Gori. Eu am un specialist în domeniul ăsta, dar e păcat să-l pierdem pe Lukin.
 — Ei, cu ăsta ai să-mi faci un serviciu ! zise Peresvetov, care încă nu se potolise. Pe noul teren problema apei este acută. Trimite-l. Am să-i dau un salariu ca lumea.
 — Bine. Când va veni, îți telefonez eu.
 Peresvetov tăcu. Fapta lui Șurka nu-i ieșea din cap. „Ei, ce nemernic ! Bine că s-a terminat așa cu trecerea tractoarelor ! Dar s-ar fi putut...”
 Peresvetov înjură în gînd.

Mama lui Hijneakov, tîrşindu-şi pîslarii pe podea, aducea mîncarea din bucătărie. Andriuşka şi Karsibek o ajutau. Cînd terminară cîna, Hijneakov şi Peresvetov ieşiră în pridvor. Soarele apunea. Către răsărit se întinse un nor de foc ce se stîngea treptat-treptat, ca şi cum un lac de aramă încinsă s-ar fi răcit în răcoarea înserării. Apoi se simţi adierea rece a vîntului, iar pe drum prinseră a se învîrteji valuri de pulbere.

Lîngă pridvor se opri o maşină cu dublă tracţiune şi din ea coborî o femeie înaltă, blondă, îmbrăcată într-o manta subţire de ploaie.

— Conducerea, îi şopti Hijneakov lui Peresvetov. Secretarul comitetului raional, Jeltova. Poftim, Anastasia Nikolaevna, vino şi dumneata în societatea noastră bărbătească.

Jeltova se urcă în pridvor. Hijneakov i-l prezentă pe Peresvetov.

— Am auzit, am auzit de dumneata, zise Jeltova, aranjîndu-şi părul ce-i încadra faţa tinăra, cu un nas drept şi o gură bine conturată. A fost la noi preşedintele comitetului vostru executiv şi te-a lăudat foarte mult, tovarăşe Peresvetov.

— Deocamdată nu are de ce. Peresvetov se simţi de îndată atras de această femeie cu o privire senină şi deschisă, cu ochi mari şi cenuşii. Dar pe tovarăşul Skrijneak nu-l cunoşti întîmplător ? El zîmbi.

— Cum să nu !

— El nu prea cred să mă laude.

— Povestea Borisov cum vă cîntăreai amîndoi. Ei şi, nici asta nu strică uneori... E totuşi o variaţie.

— Ba mai bine lipsă de asemenea variaţie.

Jeltova rise.

— Ei, cum staţi cu aratul, Matvei Ivanovici ?

Aşteptăm raportul pentru sfîrşitul lucrărilor. De altfel, ar fi şi timpul, nu ?

— O să-l primiţi peste vreo trei săptămîni, răs-punse cu singe rece Hijneakov.

— Haide, las-o, nu mă mai speria ! exclamă Jeltova. Cum peste trei săptămîni ?

— ■ Chiar aşa.

Fața lui Hijneakov era, parcă, însăși întruchiparea calmului.

— Ajunge cu! glumele, făcă Jeltova, străduindu-se să fie severă.

— Ia spune-mi, Anastasia Nikolaevna, ce diferență este între a termina cu aratul în trei săptămâni sau într-una singură? Graba strică treaba. Iar dumneata vrei neapărat să termin de arat douăzeci și două de mii de hectare la un anume termen. Dar acest termen cine l-a stabilit, știi cumva?

Jeltova ridică din umeri.

— Dacă toată lumea ar judeca așa, n-am mai isprăvi cu aratul nici până-n iarnă.

— Nu știu cum fac toți ceilalți, dar în ce mă privește nu pot ara decât cum se cuvine, adică bine și numai bine - asta mi-e regula. Și nădăjduiesc că pentru asta n-am să mă aleg cu vreo mustrare din partea comitetului raional!

Jeltova rămase pe gânduri și nu răspunse. Apoi începu să vorbească despre altceva.

— Sint atât de îngrijorată... le mărturisii ea, e a doua săptămână de când n-am primit nici o scrisoare de la bărbatul meu. Nici nu știu ce să mai cred.

— Unde e? întrebă Peresvetov.

— Termină școala superioară de partid.

—... și, desigur, te va scoate de aici, când va căpăta o numire... surise Hijneakov.

— Ba nu! Eu am hotărât să studiez la universitatea țelinișului.

— Da, aici ai de la cine să înveți, remarcă Peresvetov. Ai procedat foarte inteligent sugerînd directorilor să constituie un sediu comun. În sinea lui Peresvetov o admira pe Jeltova, chipul ei însuflețit și ochii cu privirea surizătoare.

— Va să zică, și unei femei îi poate trece uneori prin minte un lucru bun? întrebă Jeltova.

— Păi ce, dumneata ești femeie? glumi Peresvetov. Dumneata ești doar secretarul comitetului raional.

— Ei, să nu spui asta. Mie îmi e dor de soțul meu... Uneori mă cuprinde o asemenea tristețe, că nimic nu-mi mai e pe plac.

Sinceritatea Jeltovei îi plăcu lui Peresvetov.

— În eurind lui Matvei Ivanovici îi va sosi soția, pentru dumneata va fi mai vesel. Desigur, te-ai plictisit de societatea bărbătească !

— M-am cam plictisit, ce să spun... recunosc.

Jeltova. Ce faci mâine, Matvei Ivanovici ?

— Dis-de-dimineață voi vizita brigăzile, iar apoi ne vom duce cu Kiril Ilici la pescuit.

— Luați-mă și pe mine, iar seara am să vă pregătesc cina. De mult n-am mai făcut mâncare.

— De ce s-o mai pregătești ? se împotrivi Hijnakov. Cinăm în stepă. Facem ciorbă pescărească, la foc, sub cerul liber.

— O, minunat ! Bine, atunci nu uitați să telefonați când o porniți.

Jeltova își luă rămas bun.

— Ei, ce noroc ai, Matvei ! zise cu invidie Peresvetov, când mașina Jeltovei coti după colț.

— ■ E bună, inimoasă și deșteaptă, zise îngândurat Hijnakov. Cu una ca asta se poate lucra.

— E drept ! Trebuie să observ, însă, că-i și frumoasă.

Rămaseră tăcuți câteva minute. Întinericul se așternea treptat-treptat peste întreaga așezare, în case se aprindeau luminile.

— Poate ai vrea să jucăm o partidă de șah ?

— Haide... A, bine că mi-am adus aminte, mulțumesc pentru sugestie.

— Care sugestie ? întrebă Hijnakov, cu nedumerire.

— Acea cu privire la lăsarea pământului pentru ogor negru.

— Mie, Hromcenko mi-a dat ideea.

— E adevărat că omul cit trăiește tot învață.

s

Către amiaza zilei următoare, Hijnakov se duse s-o ia pe Jeltova și merseă cu toții la lac. Peresvetov nu avu noroc la prins pește, în schimb băiețandrii se laudau care mai de care cu prada lor bogată. Jeltova habar n-avea să pescuiască și singură făcea haz de neîndeminarea ei. Hijnakov se așezase mai departe și era cu totul absorbit de această preocupare, care îi provoca o mare bucurie.

Fierșeră ciorba. Apoi Jeltova se jucă de-a prin- selea cu copiii. Peresvetov o urmărea cu ochii mijiiți. Hijneakov se gindea la ceva.

— De ce te-ai întristat ? își întreabă Peresvetov prietenul.

— Mi-am amintit de Krutie Gorî, răspunse acesta revenindu-și. Bine-a mai fost acolo.

— Regreți că ai venit aici ?

— Nu, dar știi, mă atrage natura de pe meleagurile noastre... stepa asta e nu știu cum, tristă, și nu-i pe placul meu. Am să lucrez vreo doi-trei ani și am să plec în Cernoziomsk, am să cer din nou să fiu trimis la un colhoz. Și în somn văd riurile, sălciile și mestecenii noștri.

— Dar eu m-am obișnuit, zise Peresvetov. Pe aceste meleaguri nesfârșite, respiri în voie. Chiar în Siberia, unde găsești cu nemiluita întinderi de pământ, și tot n-am văzut așa ceva. Pe mine stepa mă liniștește. Dacă, ieșind din birou, mă plimb puțin pe lângă sediu și mă uit în depărtarea stepei, îmi simt sufletul ușurat.

— Fiecare cu gustul lui, răspunse îngândurat Hijneakov.

Dimineața, Peresvetov plecă acasă.

...Praful se involbura într-un nor gros. Soarele se acoperise cu un văl cenușiu. Apoi totul se înecă într-o asemenea beznă, încît nu se mai deslușea nimic nici la cițiva pași.

Șoferul opri mașina ; nu se putea merge mai departe, căci pulberea, aidoma unui zid întunecat, ascundea totul vederii. Șoferul claxona într-una, avertizând astfel mașinile ce veneau din sens invers. Alergau nebunește ciulinii. Vijelia îi prindea, și ei piereau deodată. Aîlt de sus se ridicau virtejurile de colb, încît păreau că se izbesc de bolta cerului. Peresvetov ajunse la haltă abia către ora prîn- zuhn. Nu departe de semafor el zări mașina lui Skrijneak. Șoferul scotocea ceva la motor, iar Skrijneak stătea pe marginea șoselei, fumînd. Peresvetov opri mașina, se apropie de el și-i dădu bună ziua.

— încotro, Stepan Trofimovici ? întrebă el blajin, apoi se așează alături, își scutură praful de pe cizme și-și aprinse o țigară.

— La sovhozul „Șevcenko”.

— S-a întîmplat ceva ?

Au născocit ceva foarte practic. Construiesc case individuale, dar nu fiecare gospodar doar prinputerile sale, ci cu ajutorul vecinilor. Se adună vreo douăzeci de oameni, gazda face un borș, came de miel friptă... Te uiți, și într-o zi vezi că s-au și ridicat pereții. Încă o zi, și casa are și acoperiș. Să iei notă. Trimite-l pe Troșkin la cei din „Șevcenko”, ca să se intereseze. Zău, e o inițiativă prețioasă.

— Ne tot înveți, bombăni posac Peresvetov.

— Se vede că asta-i soarta mea, făcu Skrijneak cu umor.

— Nu e ușoară...

— Dar ce ți-ai închipuit ! Tu ce grijă ai : răspunzi pentru o singură gospodărie. Iar pe capul meu

nămai sovhozuri sînt treisprezece. în locul meu, tu ai urla.

— E greu, ce să mai spun, încep Peresvetov prietenește. Eu în regiunea Verhnerecensk aveam nouă gospodării în trust. Chinurile prin care am trecut nu le-aș dori nici dușmanilor mei.

— Asta e. Iar apoi fiecare caută să-și descarce năduful asupra mea. Secretarul comitetului raional e vinovat pentru toate, așa s-a împămîntenit, și basta. Skrijneak tăcu încruntat. Nu-mi văd capul de treburi.

Mă mir, Kiril Ilici, de ce mai duci încă viața asta de burlac.

— Dar tu ?

— La mine lucrurile sînt foarte complicate. După ce tăcu un răstimp, Skrijneak spuse deodată, cu amărăciune : Soția mea a fost aici.

— Și de ce n-a rămas ?

— N-am putut să stau de vorbă cu ea.

— Nu înțeleg nimic.

— De cînd m-am întors de la militarie, lucrurile au mers anapoda între noi. E prea mult de povestit... Ce să mai vorbim ! A fost aici și a plecat. Eu pe ea am văzut-o, dar ea pe mine, nu. Fața lui Skrijneak se întunecă. Da, frate Peresvetov, încurcate sînt căile vieții...

— Să trimiți mîine pe cineva să facă formalitățile pentru cele trei case, zise Peresvetov după un răstimp de tăcere.

— Mulțumesc. Fără ele sînt pierdut.

— Foarte bine, ia-le.

De îndată ce se întoarse acasă, Peresvetov îl convocă pe Omar și-i aduse la cunoștință cele discutate cu Hîjneakov în privința Olgăi.

— • Ei, acum e limpede pricina care l-a făcut pe Troșkin să consimtă cu atîta bunăvoință să treacă tractoarele peste rîu. Altminteri ar fi fost nevoit să recunoască că v-a înșelat.

— Ar fi putut să nenorocască tractoarele, făcu

Peresvetov cu mînie.

Omar clătină din cap.

— Ce să fac, spuse Peresvetov, trebuie să recunosc că am avut prea mare încredere în el.

— Am să vorbesc cu Troșkin. Trebuie să i se tragă o săpuneală la ședința biroului de partid.

— Da, fără-ndoială. Întreabă-l dacă a fost cu Krujkova la oficiul stării civile.

— Bine.

Omar o chemă întîi pe Olga, se închise cu ea și vorbiră îndelung.

La început, Olga tăgădui tot și căută să-l scoată pe Șurka basma curată. Apoi izbucni în plîns : Șurka nu se arăta cu săptămîinile. În întreaga așezare circulau tot felul de clevetiri urite.

— Noi vrem să te ajutăm, Krujkova, încercă, cu toată căldura, s-o convingă Omar. Asemenea fapte nu pot fi lăsate nepedepsite. Azi te înșală pe tine, miine, pe alta.

— Poate că o și înșală, răspunse Olga printre lacrimi.

— Cu atît mai mult. Hai, spune ce e între tine și Troșkin. Lucrul ăsta este foarte important, și nu numai pentru tine.

Olga povesti totul.

Strîns cu ușa, Șurka recunoscuse totul, spuse că îl înșelase în două rînduri pe Peresvetov, mințindu-l o dată cu privire la vizita făcută lui Hijneakov și a doua oară cu podul dărîmat; cît despre tractoare, mărturisi că le-a trecut peste rîu pentru ca, tăinuind minciuna, să se evidențieze astfel în fața tinerilor.

Lui Șurka i se dete o muștrare severă. El jură că se va reabilita prin fapte.

Necăjit de cazul lui Troșkin, căindu-se de credulitatea sa de neiertat, Peresvetov se întoarse de la ședința comitetului de Comsomol furios cum nu-l mai văzuse nimeni niciodată. Furtuna se abătu în primul rînd asupra lui Proskudin.

— În ce stare e gospodăria, dracu s-o ia ! răcni Peresvetov la adjunctul său. De ce zac pe străzi munți de vechituri ? Cine răspunde de curățenie și de ordine ? Nu cumva e treaba directorului să cutreiere toate curțile și ungherele ca să-i bage pe oameni cu nasul în gunoaie ? Du-te la Hijneakov, ca să mai înveți cîte ceva. Intendentul ce păzește ? Să poftască îndată aici.

Intendentul își încasă și el porția cuvenită. Peresvetov urla în așa hal, încît, speriați, oamenii care așteptaseră să fie primiți plecară acasă.

— Ce nevoie am să țin un trîntor în sovhoz ?
Smirnov, ți s-o fi făcut poate poftă să cureți latrinele ? Rostul ăsta ți-l fac cît ai zice pește !
Smirnov ieși glonț din birou.
În locul lui sosi Goghi. Auzind glasul plin de mî-nie al directorului, el se dete repede la o parte.
— Ei, ei, dumneata de colo ! îl opri Peresvetov.
De cine te ascunzi, tovarășe Ceacivadze ? Hai, intră !
Tare aș vrea să știu pe unde umbli ?
— Am dus-o pe Zina la un bolnav v spuse Goghi roșind pînă în virful urechilor.
— Te-ai angajat birjar, sau ce ? răcni Peresvetov.
Trîndăvești !
Din zori pînă-n asfințit, Goghi era în brigăzi și ateliere. Ba se strica cîte ceva, ba ceva nu mergea cum trebuia. Gonea mîncînd pămîntul cu motocicletă de la un lot la altul... Și după toate astea, să i se mai spună că trîndăvește !
— Păi, cum vine asta, tovarășe ? își ieși din fire Goghi, adresîndu-i-se, în chip cu totul de neînțeles, lui Ivan Prohorovici, care ședea cuprins de o adîncă tristețe.
— De la cine aștepți apărare ? izbucni Peresvetov. De la Smetankin ? Nici el n-are ce căuta aici, are treabă pe cîmp.
Peresvetov însuși îl convocase pe Ivan Prohorovici, dar în pornirea-i de minie uitase totul.
Ivan Prohorovici sări în sus, și mult timp nu-și putu veni în fire, apoi izbucni într-un torent de cuvinte.
— întotdeauna, da, întotdeauna mi-am spus că ești un om prost crescut, Kiril Ilici. Dumneata ești pur și simplu un mitocan. Un mitocan, dacă vrei să știi !
— Cum... cum ai spus ?
Ce ar fi putut să urmeze e greu de închipuit, dar în cort intră Panar.
Un cățel alb, care se ivise cine știe de unde și se aciuse la Kogan, se apropie de Panar, dînd din coadă și mirosindu-i picioarele... Atîta fu de ajuns ca să intre în fabrică și contabilul.

— De unde și pînă unde un cîine aici, Kogan ? se năpusti asupra-i Peresvetov. Nu mai lipsește de- cît să prefaceți cortul conducerii într-o expoziție de ciini!

De indignare, Kogan își zbirli moțul roșcovan, luă cățelul sub braț și ieși ostentativ, dînd nas în nas cu Nurhan. Acesta se abătuse pe aici de plictiseală. În vreme ce-l salută pe noul-sosit cu o înclinare a capului, Peresvetov o întrebă pe Panar de ce părăsise brigăzile fără învoire.

Panar se avîntă la contraatac :

— Iar eu am să te întreb dacă dumneata știi ce se petrece pe teren ? Unde sînt vindroverele și colectoarele ? Și de ce nu sînt scoase toate combinele pe cîmp ? Și, deodată, dădu cu ochii de Goghi. A-a, exclamă ea cu un ton rău prevestitor, acum o să stăm de vorbă !

Nurhan băgui :

— Bună ziua, fata mea !

— ■ Dar tu, tată, de ce ești aici ? Și Panar se năpusti din nou asupra lui Goghi : Atunci, tovarășe Ceacivadze, cînd ai să binevoiești să aduci noile mașini în Zarecie ?

Ivan Prohorovici încercă s-o liniștească pe Panar. Da ți-ai găsit ! Ea îi spuse, în chip de batjocură, „mielușel”, iar lui Omar, care intrase în cort atras de scandal, „responsabil cu lămurirea”.

— Ce se întîmplă ? întrebă stăpînindu-se Peresvetov cînd Panar tăcu.

— Dumneavoastră nu știți ? Acest pierde-vară, acest Goghi... Panar se înăbușea de furie. Parcă mă trage într-adins pe sfoară cu mașinile de recoltat. Nu am nevoie de justificările dumitale, tovarășe Ceacivadze !

— Dați-mi niște vată să-mi astup urechile, ca să nu asurzesc ! rise nefiresc Proskudin.

— Meriți și dumneata o chelfăneală, nu glumă, tovarășe Proskudin ! Unde sînt corturile, mîncarea, bucătărele, cazanele, lingurile și prosoapele pentru noile brigăzi ?

— De ce țiți, Panar ? Doar am făgăduit să le asigur.

— Să le asigur ! Adică cum vine asta ? se dez-lănțui din nou Peresvetov, necrezîndu-și urechilor. Dumneata mi-ai spus că în noile brigăzi totul e în ordine.

— E un flecar ! strigă Panar.

— Nu așa, fetițo ! făcu rugător Nurhan. De ce așa, mieluseaua mea ?

— Mielusea ? mirii Goghi ironic, printre dinți. E o scorpie Panar a ta.

— Tăcere ! strigă Peresvetov, lovind cu pumnul în masă. Omar, Ceacivadze și Ivan Prohorovici or să se lămurească ei ce-i cu treburile tale, Panar. Plecați, plecați !

În cort intră Petea. Voia să-i împărtășească lui Peresvetov o idee care nu-i dădea pace. Copiii nu puteau să bea laptele pe care îl aducea cooperativa muncitorească, deoarece se strica pe drum, în timp ce era transportat de la haltă.

Zina se plîngea : de cîte ori nu-i spusese ea lui Peresvetov că sovhozul trebuie să-și procure vaci ! Peresvetov făgăduia s-o facă, dar uita. Iar femeile făceau gălăgie și cereau măcar o jumătate de litru de lapte pe zi pentru fiecare copil. Responsabilul cooperativei muncitorești dădea neputincios din mîini. „N-avem nici frigider, nici cisternă specială pentru lapte. Aveți răbdare, nu vin toate deodată...”

Petea hotărîse să vorbească cu Peresvetov despre cumpărarea vacilor.

Văzîndu-J, Peresvetov zise :

— Te rog, Perepiolocikin, numai de treburi să nu-mi vorbești acum. Nu mi-e bine. Peresvetov se făcuse palid la față. Mă supără inima... Spune-i, te rog, Zinei să vină.

Petea alergă la Zina.

Cum plecă el, Peresvetov, moleșit deodată, se întinse, learcă de nădușeală.

Cinci minute mai tîrziu apărură Zina. Picăturile de valeriană nu-i fură de nici un folos ; accesul se do-vedi a fi destul de grav. Zina îi dădu lui Peresvetov

validol, dar inima nu i se potolea. Încercă să-i dea nitroglicerină. Nici un efect. Îi făcu o injecție cu camfor... Și abia atunci inima începu să bată normal. Zina îi interzise categoric lui Peresvetov să părăsească patul. La căpățiul bolnavului rămase Nurhan, care nu contenea să mormăie, ceea ce îl făcu pe Peresvetov să aștească. Dimineața nimeni nu fu lăsat înăuntru. Umblînd în virful picioarelor, Kogan își luă registrele, abacul și ieși. Goghi scoase telefonul din priză.

Seara veni Ivan
Prohorovici

.Văzându-l pe bătrinelul ce păsea cu precauție, Peresvetov zîmbi și-l rugă să-l ierte pentru ieșirea pe care o avusese în ajun. Ivan Prohorovici își ceru și el iertare pentru grosolănie. Apoi, trecu de-a dreptul la problema care-l preocupa, declarînd că Peresvetov se poartă nedemn și chiar „e-e, cum just a observat onorabilul Stepan Trofimovici... o face pe democratul...”

— Cum adică ?

— De ce îți complici viața ? Începu, înfierbîntîndu-se, Ivan Prohorovici. Pentru ce acest simplism ostentativ, te rog să mă scuzi, și de care nimeni nu are nevoie ? Ieri ai țipat la Vladimir Evgrafovici și la Zahar Pavlovici pentru murdăria și gunoiul din gospodărie... Dar de ce nu ai grijă de dumneata ? Umblî îmbrăcat dumnezeu știe cu ce, nu te prea bărbierești, cizmele ți-s scîlciate... îi e și silă omului să te privească, iartă-mi sinceritatea. Ce pildă poți fi dumneata pentru tineretul nostru ? Peresvetov nu reuși să-și ascundă încurcătura.

— Apoi, continuă cu aceeași indignare Ivan Prohorovici, cine are nevoie de viața pionierească în cort ? Cum te poți odihni dacă n-ai nici unde să-ți pui capul ? Te-a invitat Nurhan, care se simte jignit că de atîtea ori zadarnic ți-a oferit să locuiești la el. Nu e bine ! Cum te vei scula, să binevoiești să te muți la Nurhan, altminteri... Da, da, altminteri, e-e, voi fi nevoit să recurg la ajutorul biroului de partid.

Peresvetov rise.

— Păi, dumneata însuși locuiești într-un vagon !

Și eu am făcut exces de modestie, nehotărîn-
d-mă să vă cer o cameră. Iar Iulia Viktorovna, în
scrisorile ei, își arată supărarea că n-o chem aici.
Acum, după ce am aflat despre cele treizeci de că-
suțe pentru noii-veniți, am să cer să mi se vîndă
mie una dintre ele. Da, da, mă rog cu plecăciune,
și după ce o voi căpăta, o chem și pe Iulia Vikto-
rovna. — Ce tot vorbești de vînzare, se împotrivi
Peres- vetov. Mîine voi spune să ți se dea o casă, și
cu asta am încheiat discuția.

Ivan Prohorovici rămase pînă-n noapte. Cînd plecă
el, Peresvetov căzu pe gînduri : „întîr-adevăr, m-am
gîndit oare îndeajuns la cei de care nu mă pot
dispensa ? Lui Omar îi e dor de familie. De mult ar
fi trebuit să i se dea o locuință ! Și Troșkin... În loc
să stau de vorbă cu el, ca de la om la om, țipete și
scandaluri... Și apoi m-am și delăsătorit, dracu știe
cum. Umblu ca un strigoi, sperii oamenii. ”

După ce se făcu bine, Peresvetov se mută în casa
lui Nurhan într-o cameră pregătită cu grijă de
Panar, își aranjă cărțile, trimise la- Absansk după
geamantane, le despacheta, o rugă pe Agafia Vasi-
lievna să-i calce hainele, cămașile și paltonul, fă-
cute toate ghem, și în prima zi de odihnă, dimi-
neața, ieși să se plimbe.

Așezarea nu mai era de recunoscut. După prafura
care i se făcuse, Smirnov își dădu toată osteneala.
Peresvetov își drese glasul, satisfăcut.

În întîmpinarea lui venea Odarka Iaroșciuk. O
chemă.

— Bună ziua, plutonier. Ascultă, am să-ți fac o
rugăminte. Te rog să supraveghezi curățenia în
așezare. Să dai amendă fără cruțare pentru
fiecare petic de hirtie aruncat.

— La fel și conducerii ?

— La fel.

— Să trăiți ! Odarka salută cu mîna la chipiu.

Peresvetov se îndreptă către terenul alocat noi-
481
lor-veniți ; aici își vor construi ei casele. O parte
din cheltuieli o acoperea sovhozul, în cadrul credi-
telor de stat pentru construirea de locuințe, iar o

altă parte, mai mică, urma să fie acoperită de viitorii stăpîni,

31 - Stepă cît Teii **TO** ochit

La marginea terenului ne ridica un munte de materiale de construcție, iar mașinile veneau una după alta de la haltă, aducînd piesele caselor prefabricate.

Aici Șurka era șef, Peresvetov îl chemă.

— De ce n-ai lua o locuință ?

Șurica îl privi surprins pe director.

— Îmi vine nu știu cum, Kiril Ilici, că prea am făcut-o lată ! Jertați-mă.

— Bine ! Ce-a fost a trecut... Poți să-ți iei o cameră în orice casă. Olga, probabil, te sîcîie...

Șurka își pironi ochii în pămînt.

— E bolnavă. Ne pregăteam tocmai să mergem la ofiterul stării civile, dar Zîna a pus-o la pat.

Spune că pentru vreo trei săptămîni. Cînd se va însănătoși, o să vă poftim la nuntă.

— Mulțumesc. Va să zică, să pregătesc un dar ?

— Ce să mai vorbim, Kiril Ilici. Pentru mine iertarea a fost darul cel mai prețios. Dar deocamdată locuință n-am să iau. Există oameni care au mai mare nevoie decît mine. Eu și cu Olga om scoate-o cumva la capăt.

Tonul lui Șurka era foarte sincer.

— Bine, treaba ta. Ascultă, să te duci în sovhozul „Șevcenko”. Skrițneak povestea că le-a venit în cap nu știu ce inovație în legătură cu construcția.

— Chiar mîine mă voi duce, Kiril Ilici.

În drum spre casă, Peresvetov o întîlni pe Valia ; venise de la brigadă pentru cumpărături. Peresvetov își aminti că Perepiolocikin fusese pe la el.

— Bună ziua, Socineva. Unde e subalternul dumneitale ?

— Potea a plecat la Ozerhoe.

— Pentru ce ?

— Nu știu, ocoli Valia răspunsul. Și-a luat învoire de la Kuzmici și a plecat.

•—■ Nu-i nimic, să se mai aerisească și el puțin, făcu blajin Peresvetov. A meritat-o pe deplin. Când vom termina cu aratul, am să vă dau un concediu. Nedepriinderea cu munca asta te-a cam obosit, nu ?

— Da, am obosit, răspuse Valia cu sinceritate. Tare mă doare spatele. Dar trebuie să ne obișnuim. Doar pentru asta am și venit încoace.

— După concediu va trebui să te muți la sediul central. Nu, nu, așteaptă, spuse repede Peresvetov, observînd gestul de împotrivire al Valiei. Primim o centrală telefonică automată, iar dumneata vei ajuta la montarea ei.

— Bine, zise Valia, dar pe urmă mă întorc din nou în brigadă.

— O să vedem atunci. Cum merge cu întovărășirea ?

— Mai sînt încă multe de făcut ca să avem cu ce ne lăuda.

— Inceputu-i anevoios, zise Peresvetov, cugetînd cît de mult seamănă în felul în care gîndesc amin- doi, și Perepiolocikin, și Valia, și cît ar fi de bine dacă toți ar avea inimi și gînduri atît de curate.

9

Petea nu se întoarse singur din Ozernoe. Spre seară mergea pe ulița principală, iar după el pășea mîndră o vacă roșcată cu fruntea albă. Pe spatele vacii se bălăbănea o legătură de iarbă proaspătă. Oamenii dădură năvală pe stradă și făcură roată în jurul lui Petea. Odarka Iaroșciuk, văzînd adunat atîta popor și socotînd că va fi învîlmășeală, de-abia izbuti să-și facă loc prin mijlocul mulțimii. Dar nu era nici o învîlmășeală ; alături de Petea privea nedumerită în jur o vacă ca toate vacile.

— Asta e tot ? întrebă cu dezamăgire Odarka.

— Tot, zise cineva.

Începură întrebările : „De unde e vaca ? Cît costă ? Cît lapte dă ?” Petea nici nu mai prididea să răspundă : „Din Ozernoe. O mie cinci sute. Douăzeci de litri.”

Agafia Vasilievna, cu un aer de cunoscătoare,
examină vaca și îi pipăi ugerul.

— 31*E un animal bun. Pun capul că dă
 optsprezece litri în douăzeci și patru de ore.
 — Dar de ce nu vrei chiar douăzeci și trei ?
 făcu Petea. Stăpînă-sa a muls-o în fața mea. Și
 patru procente de grăsime.
 — Douăzeci și trei de litri ! se minună Agafia
 Vasilievna.
 Se apropie Peresvetov. După ce află despre ce era
 vorba, se întoarce acasă, îl chemă pe Proskudin și-
 i ordonă să plece îndată prin colhozuri și să cum-
 pere vreo douăzeci de vaci dintre cele mai bune...
 — Perepiolocikin m-a făcut să roșesc ! Vaca
 asta a cumpărat-o cu banii lui. S-o dea și pe ea la
 sovhoz. Să-i plătiți costul.
 Se găsi o duzină de foste mulgătoare care își dis-
 putau una alteia onoarea de a mulge vaca. Agafia
 Vasilievna spuse că pe ea o privește treaba asta.
 Vreme de trei zile vaca cu fruntea albă a fost
 centrul atenției generale. Toată lumea venea să
 vadă cum o mai duce ; tinerii o întrebau
 preocupați pe Agafia Vasilievna dacă roșcata
 mănîncă bine și dacă nu mai e nevoie de ceva
 furaje...
 9
 înainte de strîngerea recoltei, Peresvetov avu o
 ceartă grozavă cu Ivan Prohorovici și cu Omar.
 După socotelile cele mai modeste, urma să se
 obțină cam cîte douăzeci de chintale de grîu de
 fiecare hectar. Ivan Prohorovici, precaut și nevrînd
 să tragă concluzii pripite, plecă el însuși la cîmp.
 Verificarea prin sondaj confirmă calculele șefilor
 de brigadă ; grînele cu bobul greu, ce încinta
 ochiul, îndreptăteau astfel pe deplin nădejdea că
 se putea conta pe douăzeci de chintale dacă
 recolta s-ar strînge în faze.
 După ce ascultă comunicarea agronomului-șef,
 Peresvetov spuse că nu e necesar ca recoltarea să
 se facă în faze,
 — Nu vreau de loc să irolesc zadarnic și
 timpul, și munca. Și pentru ce ? se adresă el lui
 Ivan Proho-rovici. Doar ca să fim la pas cu moda ?

— Dă-mi voie, dă-mi voie, onorabile Kiril Ilici, se burzului Ivan Prohorovici. Ce fel de vorbe sînt astea ? Noi nu sîntem, e-e, la un atelier de confecționat haine la modă.

— Nu te mai enerva, Ivan Prohorovici, răspunse blajin Peresvetov. Griul se coace o dată peste tot. Am să dau drumul la vreo zece combine și vom da gata trei mii de hectare ca nimica.

— Și nici colectoare n-avem, interveni Goghi, care împărțasea punctul de vedere al directorului.

— Le-ați fi putut face, îl atacă Omar.

— Da, desigur ! Pentru un asemenea fleac, răspunse Goghi. Iată, și vecinii, care au pe arătura de primăvară mai multe înșămînțări decît noi, rid cînd tovarășul Skrijneak începe să țină predici cu privire la recoltarea în faze.

— Există o directivă care emană direct de la partid, tovarășe Ceacivadze, observă aspru Omar. Comitetului raional de partid n-o să-i pese de zîmbetele ironice ale directorilor. Skrijneak nu ține predici, ci aplică linia partidului.

Faptul că în unele cazuri secretarul organizației de bază i se opunea hotărît lui Peresvetov era cunoscut tuturor. „Iată și acum”, gîndi Peresvetov.

— Să mă tai, Aimanov, și tot nu-nțeleg, începu el pe un ton ridicat, ale cui interese aperi tu ?!

— Ale partidului, răspunse Omar și își zbirii cu energie smocul de păr. Ale partidului, tovarășe Peresvetov, așa cum auzi.

— Asta înseamnă oare că linia mea e antipartinică ?

— În cazul de față, fără doar și poate, zise Omar, uitîndu-se drept în ochii directorului.

— încetați, mormăi Proskudin. Zău așa, ne-am săturat pînă peste cap de certurile voastre. Și n-ar trebui, Omarușka, să te joci cu asemenea cuvinte... Ia te uită, ai trîntit-o ! „Linie antipartinică !”... Linia lui Peresvetov nu are niraic antipartinic, ci tine doar seama de un calcul economic.

— Așa e, susținu Goghi.

— Doar înțeleg totul, încep Omar încruntându-se. Tovarășul Peresvetov nu este de acord cu secretarul comitetului raional de fiecare dată când acesta îl contrazice. Ce să-i faci, Kiril Ilici, e nevoie să fii corectat și dumneata.

Peresvetov de-abia își stăpîni izbucnirea plină de minie. Kogan, care-i asculta în tăcere, gîndea cu tristețe : „E interesant de văzut cine va cere primul să fie mutat sub cuvînt că nu poate lucra într-o asemenea atmosferă : Peresvetov sau Skrij-neak ?... Mai degrabă Kiril Ilici... Dacă nu se va acomoda aici, va fi numit la oricare alt sovhoz. Dar și Stepan Trofimovici e muncitor și deștept. Faptul că e încăpățînat și bătăios - asta o să-i treacă... Așa începe și în familie : uneori soțul și soția ajung atît de departe cu scandalurile, că fug unul de altul mîncînd pămîntul... Păcat, mare păcat !”

— Ce hotărîre luăm ? întrerupse Goghi tăcerea.

— Vedeți, onorabililor, încep Ivan Prohorovici și-și duse degetul la creștetul capului. În zadar vă faceți nervi. Iertați-mă, dar eu sînt de părerea lui Omar, deși vă dați seama că nu am nici un interes să-i cînt în strună, nu-i așa ? Omar rise.

— Totul este evident, continuă Ivan Prohorovici. Pot să-ți aduc la cunoștință, respectabile și foarte tinere Goghi Ceacivadze, că pînă și mușicul din vremurile străvechi își recolta deseătina lui tot în faze. Intîi secera secara, cînd nu era cu totul coaptă, o puneă rînduri-rînduri, apoi o aduna în căpițe și abia pe urmă o treiera. Experiența poporului stă la baza recoltării în faze și nu înțeleg de ce te încăpățî-nezi, Kiril Ilici ? Nu-i bine și pare chiar foarte ciudat.

— Mușicul nu avea mijloacele tehnice de care dispunem noi, Ivan Prohorovici, obiectă Peresvetov. Dacă ar fi avut mașini, nu ar fi făcut căpițe. Nu înțeleg, încep el înfierbîntîndu-se din nou, iată, noi discutăm despre ieftinătatea grinelor, Moisei Abră-movici se necăjește cu gîndul la cheltuielile de regie, care cresc pe zi ce trece...

Kogan încuviință din cap în tăcere.

— ...iar voi vă preocupați de recoltarea în faze, adică în esență de ceea ce scumpește grinele. E o muncă dublă, și atita tot.

— Oare nu cumva, Kiril Ilici, te-ai lăsat convins de combineri ? întrebă Omar cu un zîmbet. Au venit la mine de dimineață și mi-au spus că nu vor face recoltarea în faze.

Peresvetov ar fi putut recunoaște că într-adevăr combinerii îl convinseseră de inutilitatea recoltării în două reprize. Combinerul secără totul la rînd. Grinele, atît cele uscate, cît și cele umede, intră în coșul de grăunțe al combinei. Cu cît sînt mai umede, cu atît cîntăresc mai greu. Combinerul este plătit nu numai pentru cantitatea hectarelor secerate, dar și pentru greutatea grînelor. Dar în dosul calculelor interesate ale unor combineri, Peresvetov vedea un avantaj direct pentru sovhoz : combinele n-ar fi trebuit să facă multe drumuri în zadar, n-ar fi irosit combustibil și ar fi economisit timp.

— Ei și ce, observă calm Peresvetov, fiecare treabă are două aspecte. Combinerii încearcă să primească cît mai mult, și de ce să nu încerce ? Iar eu vreau să cîștig cît mai mulți bani pentru stat, și iarăși - de ce să nu încerc ?

Ei, ori vorbește omul cu dumneata, ori cară apă cu sita, totuna-i, zise obosit Omar. Numai să ai în vedere, Kiril Ilici, dacă vor fi pierderi, dacă veți umple depozitele cu grîne jilave, amestecate pe jumătate cu deseuri, nimeni n-o să ți-o ierte.

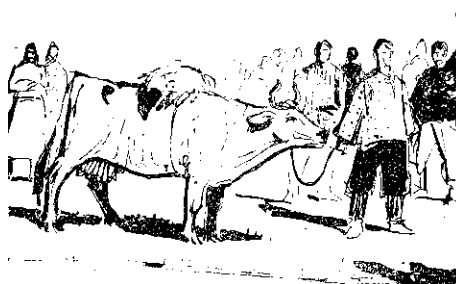
— Îmi dați voie să vă spun, dragi tovarăși, că de grîne are nevoie țara și nu de modalitatea lor de recoltare.

— Iar după părerea mea, e nevoie și de grîne, și de o metodă rațională de recoltare, răspunse Omar cu hotărîre.

Pe o asemenea întîndere ? Peresvetov aprinse o țigară și declară cu un ton hotărît : Ordon să serecolteze grîul direct cu combina. Mai sînt întrebări ?

— Faci rău că nu ții seama de noi, observă Ivan Prohorovici. Nu înțeleg comportarea dumitale, Kiril Ilici.

— Ajunge, îl întrerupse Peresvetov.
 Executați ordinul. Nici eu nu-mi sint mie insumi
 dușman.
 10
 Corespondentul ziarului central, care participase
 la lămurirea istoriei cu fructele din brigada lui
 Kim Toi, sosi în raion în primele zile ale secerișu-
 lui. Skrijneak nu era la comitetul raional, așa că pe
 corespondent îl primi Ivan Ivanovici, care îi

expuse pe larg punctele de vedere contradictorii
 cu privire la recoltarea în faze și îi numi pe cei
 patru directori, inclusiv pe Peresvetov, care nu
 voiseră să țină seama de recomandările conducerii
 de partid și administrative din raion.
 Corespondentul îi mulțumi pentru informații și
 plecă în brigăzile sovhozului „Zapadni”.
 Vântul puternic din sud și soarele necruțător
 pîrjoleau fețele muncitorilor din stepă. Pe drumuri
 se învoldurau nori de praf. Griul nerecoltat se

culca la pământ. încă două zile de vînt și arșită, și grăunțele vor începe să se scuture din spice.

Șefii de brigadă de
pe porțiunea
răsăriteană și cea
apuseană,
presimțind o
nenorocire
inevitabilă,
renunțară din
proprie inițiativă,
după ce seceraseră o
mie de hectare, la
recoltarea directă.

Panar ș

**i Cighiriov îi declaraseră lui Peresvetov că
ei trei la recoltarea în faze.**

— Grînele mai pot fi salvate, Kiril Ilici, argumentă Panar, sosită călare la sediul central. Dați ordin șefului de ateliere ca oamenii să lucreze

noapți la rînd, să facă colectoare și trimiteti-le cît se poate de repede la cîmp.
Aerul emoționat al Panarei, cuvintele ei înflăcărâte îl făcură pe Peresvetov să șovăie. El dădu din cap în tăcere.
În aceeași zi, sosiră la sovhoz ministrul republican al agriculturii și Hromcenko, care se întorceau dintr-o călătorie prin raioane.
Greutățile călătoriei nu schimbaseră cu nimic înfățișarea ministrului. Era tot atît de îngrijit și de sobru. După ce-i dădu bună ziua lui Peresvetov, ministrul zise pe un ton glumeț :
— Ei, ți-a ajutat ceea ce ți-ai pus atunci în cap și m-ai făcut să primesc ? Și îl lămuri pe Hromcenko : M-a obligat să pun rezoluția în colțul drept al cererii, explicîndu-mi că, dacă această dorință nu este obișnuită, trebuie să înțeleg că nici țel-nișul nu este un lucru obișnuit.
Hromcenko rise.
— M-a ajutat, după cum vedeți. Ați văzut sediul central ? întrebă Peresvetov, adresîndu-se ministrului.
— Ce să zic, s-au făcut destul de multe. E drept că Hîjneakov ți-a luat-o, în unele privințe, înainte. Gospodăria lui încîntă ochiul.
— Da, dar Hîjneakov nu a construit-o singur. Ministrul atinse prieteneste umărul lui Peresvetov.
— Nu-ți fac nici un reproș, răspunse el și trecu la problemele curente, întrebînd cum merge strîngerea recoltei.
Peresvetov raportă.
— Recoltați în faze ? Ministrul ședea în cort la masa lui Peresvetov.
— **În această privință, n-am să ascund că am avut divergențe cu agronomii și cu șefii brigăzilor,** observă posac Peresvetov. Dacă nu ar fi fost vîntul și arșița, n-aș fi permis recoltarea în faze. Pe terenurile mici treaba asta nu-i avantajoasă.
Hromcenko se însufleți.

— Stai, stai, Kiril Ilici ! Ții minte conversația noastră despre grânele ieftine ? De astă dată singur te contrazici !

— Ba, dimpotrivă, răspunse Peresvetov cu un aer sumbru. La recoltarea în faze e nevoie de mai multă muncă și, în general, de mai multe cheltuieli. Deci, și grânele vor fi mai scumpe. Atîta lucru e la mintea oricui.

— Da, dar ce fel de grîne ? Pe din două cu bu-ruieni ? În aceeași grămadă, grîne uscate cu cele jilave ? Privirea lui Hromcenko alunecă deasupra capului plin de cucuie al lui Peresvetov, și el adăugă sever : Și ce fel de vorbă e asta : teren mare sau mic ? Grînele sînt grîne, oricare ar fi terenul pe care cresc. Nu cumva îla mijloc e doar încăpăținare, tovarășe Peresvetov ?

Ministrul tăcea. Ceea ce văzuse acum în stepa pe care o vizitase cu un an în urmă, cînd doar vîntu-rile cutreierau aceste meleaguri, așezarea cu uli-țele sistematizate, răsărită ca în basme, îi făcuse o puternică impresie. Plimbîndu-se cu Peresvetov și Hromcenko prin sediul central, ministrul îl laudă pe Peresvetov. Acesta răspunse că nici pe departe nu se făcuseră toate cîte trebuiau făcute, dar că dacă tovarășul ministru va vizita sovhozul la anu va constata, probabil, schimbări esențiale.

Auzind această frază, Hromcenko se bucură. „Pe-resvetov face planuri pentru la anu... Poate, pînă la urmă, o să se împace cu Skrijneak ?”

Luîndu-și rămas bun, ministrul spuse :

— Mă mai ceartă încă mulți că te-am lăsat să pleci din Verhnerecensk.

— Cîte nu se petrec în viață, tovarășe ministru, zise Peresvetov. Cine știe, se prea poate întîmpla ca să vin la dumneavoastră cu o nouă cerere, pe care, însă, nu voi mai stărui să puneți rezoluția în colțul drept...

Simțind primejdia care plutea în aer, Hromcenko schimbă vorba.

CAPITOLUL V

La începutul lui august, Goghi fu convocat la comitetul regional al Comsomolului. Cînd se întoarse, el întruni pe tineri și le aduse la cunoștință că peste o săptămînă se va convoca conferința rațională a Comsomolului. Urma să se facă alegerea delegaților.

Biroul de partid hotărî să-l elibereze pe Goghi din sarcina de secretar al organizației de Comsomol și îl recomandă pe Perepiolocikin ca secretar al comitetului de Comsomol. Doar Belii votă împotriva lui.

Ca delegați la conferință fură aleși Petea, Lena, Afonea, Șaken și Șurka.

Negăsindu-se un local potrivit pentru conferința comsomolistă, se hotărî ca ea să se țină sub cerul liber, nu departe de centrul raional. Cu puțin înainte, de la un capăt pînă la celălalt al zării nu se vedeau decît mișcătoarele valuri ale negarei, pe întreaga întindere a stepei, pe care doar popîndăii erau stăpîni ; acum, ca prin farmec, pieriseră și negara, și popîndăii. Mai rămăsese o singură pereche, ce se pitise într-o viziună sub ocrotirea unei movile nu prea înalte.

Au fost invitați directorii și secretarii organizațiilor de bază din toate cele treisprezece sovhozuri. Sosiră reprezentanții comitetului regional al Comsomolului. Veniră Ivan Ivanovici, Skrijneak și Peresvetov.

Articolul din presa centrală, intitulat „Peresvetov este împotriva recoltării în faze”, îl înfuriase pe acesta din urmă. „În toată treaba asta nu se poate ca Skrijneak să nu-și fi virît coada...” Doar nu numai el singur, Peresvetov, fusese împotriva metodei, care, deși putea fi socotită progresistă, nu era totuși potrivită în condițiile date.

„Ei bine, gîndea cu minie Peresvetov. Așa mîhnit cum se arăta a fi din pricină că sîntem la cuțite, o clipă n-a pregetat totuși să-mi vire cuțitul pe la spate. Care dintre noi este, așadar, fățarnic ?”

La conferință, Peresvetov nu-i dădu mîna lui Skrijneak. Acesta nu se putea dumiri de ce directorul sovhozului se uită la el chiorș.

De la discuția prietenească, pe care o avuseseră atunci lîngă haltă, trecuse destulă vreme. Și iată că din nou Peresvetov abia îl salută. Skrijneak se întreba în sinea lui : „Ce l-o fi găsit iarăși pe Peresvetov ?”

Doar n-avea de unde ști că ceea ce-l înfuriasse pe Peresvetov era articolul din presa centrală...

Cineva îi spuse lui Skrijneak cum că Peresvetov îl acuză pe el de a fi sugerat publicarea articolului. Skrijneak se indignă, căci doar tot ce afirma articolul cu pricina era adevărul adevărat!

Voia să se explice cu Peresvetov, dar ambiția nu-l lăsă să-și ducă la îndeplinire acest gînd. „Sînt treisprezece directori în raion. Mi-aș frînge gîtul, ploconindu-mă în fața fiecăruia dintre ei !”

Și așa era prost dispus. Lena, aleasă ca delegată, nu venise la tatăl ei cînd sosise la sediul central. Ea înțelesese de ce voia el atunci s-o convingă să plece la Abșansk, fiindcă aflase, desigur, de sosirea mamei ei. Cînd Skrijneak încercă să-i vorbească, ea îl ocoli, îndreptîndu-se spre prietenii ei.

Conferința a fost deschisă de secretarul comitetului regional al Comsomolului din Abșansk. Skrijneak ținu un mic discurs.

I se dădu cuvîntul lui Șurka, ale cărui isprăvi erau cunoscute de mulți comsomoliști din raion.

Apariția lui la tribună fu întîmpinată cu aplauze.

Șurka începu să povestească cum deși visase să cutreiere mările îndepărtate, să vadă palmieri și maimuțe, văzuse acum în această stepă lucruri cu care nici nu se puteau asemui toate cele cite le-ar fi întîlnit pe întinderile oceanului.

— Căci ce se poate vedea acolo atît de neobișnuit ? Apă și iar apă, atîta doar că acolo apa e verde ! Pe cînd la noi ce vedem ? Mări de griu în anul acesta, căci în cel viitor vom vedea valurile unor oceane de griu.

Șurka abordă tema cea mai arzătoare : construirea de locuințe. Enumerînd deficiențele și greșelile bătaoare la ochi din acest domeniu, Șurka preferă să nu dea în vileag numele celor ce în primul rînd răspundeau de sarcina clădirii locuințelor pentru noii-veniți. Nu voia să se certe cu Peresvetov, sub a cărui conducere lucrările de construire întîm- pinau încă destule greutăți. Printre delegați se stîrni îndată fierbere :

— Nu-me ! Nu-me ! scandau ei.

— Pentru aceste nereguli, făcu Șurka ridicînd mîna, sint vinovați... (Se auzi un glas din mulțime : „Nu mai lungi vorba : cine anume ?”)

— Sint vinovați lucrătorii trustului de construcție.

(Un alt glas : „Dar directorii ?” Se produse larmă. Președintele, Șaken, făcu apel la conștiință.)

— Și directorii, rosti cu chiu, cu vai Șurka.

(Vocea Lenei : „Mai concret”.)

Șurka, fără a lua în seamă cuvintele Lenei, începu să bată toba în jurul ajutorului obțesc pentru construirea de case individuale. Reieșea, din spusele sale, că această idee îi aparține.

(Se auzi glasul de trompetă a lui Skrițneak : „Să spui cui a aparținut această inițiativă !” Un delegat din sovhozul „Șevcenko” strigă : „Asta a fost ideea secretarului organizației noastre de Comsomol !” Șaken chemă lumea la ordine, dar hărmlăia spori.)

Șurka începu să vorbească despre tendința comsomoliștilor de a se bizui pe un ajutor din afară.

— Neconținut auzi doar atît : aranjează-le un teren de fotbal, plantează-le un parc, deschide un colț roșu. Și ei aruncă totul asupra comitetului de întreprindere, ca și cum acest comitet ar fi obligat să muncească pentru odorașii ăștia crescuți în fustele mamei ! Au uitat că se află pe pămînturile întelenite ! S-a mers atît de departe pe această cale, încît unii au ajuns să nu miște un deget pentru menținerea ordinii în cămine, cluburi și pe tere-

nurile de sport. Și iarăși se strigă : „Unde e comitetul de întreprindere ?”

(O voce din prezidiu : „Bine zici, Troșkin!” Panar îl asculta cu multă atenție pe Șurka. Văzînd acestea, Șaken îi aruncă soră-și o căutătură aspră.)

Șurka coborî de la tribună în aplauze. Își socotea asigurată alegerea în biroul comitetului raional al Comsomolului.

După el luă cuvîntul Lena.

își pregătise cu mult timp înainte cuvîntarea, dar stătu în cumpănă o bună bucată de vreme dacă să ia cuvîntul. Nu dorea să treacă sub tăcere neregulile din sovhoz. Dar, cunoscînd relațiile dintre Peresvetov și tatăl ei, considera că nu se cuvine să le pomenească. Și totuși se hotărî să se urce la tribună : „Cum adică ? Să tac numai pentru că Peresvetov mă poate înțelege greșit? Asta nu!”

— Se pare că doar din servilism Troșkin a trecut sub tăcere numele lui Peresvetov.

(Aplauze unanime. Peresvetov își frecă energic barba și tuși nemulțumit.)

— Dar Peresvetov i-a încredințat lui Proskudin construcția de locuințe.

(Voci : „Asta cine mai e ?” Afonea

răspunse :

„Directorul adjunct”.

—)Desigur, continuă Lena, nici un director nu poate face față tuturor treburilor. Nu i se poate reproșa tovarășului Peresvetov că ar fi nepăsător în ceea ce privește soarta noilor-veniți și condițiile lor de viață. Pentru moment, și încă pentru multă vreme de acum înainte, construcția de locuințe rămîne preocuparea de capetenie. Decît doar că trebuie să se știe bine cui i se încredințează această sarcină. Tovarășul Proskudin, și acest

lucru îl spunea chiar și Kiril Ilici, și-a pierdut mult din interesul lui față de muncă. Și iată că aproape patruzeci de tineri familisti trăiesc în corturi și în vagoane, chiar și acum când iarna bate la ușă. Tovarășul Peresvetov abia de curînd a început să se preocupe singur sau, ca să zic așa, s-a seziat de problema locuințelor.

(Voci : „Just! Asta e o lecție pentru toți directorii !”)

Lena continuă :

— M-am gîndit mult timp dacă e potrivit să vorbesc și despre alte treburî gospodărești de-ale sozului nostru. M-am mai întrebat dacă conferința Comsomolului trebuie să se ocupe numai de tineret, de condițiile lui de viață, de învățatură ? Dar aratul, stringerea recoltei, construcția de case, cluburi, școli și spitale nu privesc în primul rînd Com- somolul ? Căci ce am căutat pe pămînturile înțele- nite dacă nu să arăm, să stringem recolta și să construim aici totul pentru viitorul nostru ?

Atunci ce rost ar avea ca tocmai despre aceste lucruri să nu vorbim la conferință ?

(Aplauze.)

Cum putem fi
indiferenți, de pildă,
față de o asemenea
problemă ca
recoltarea în faze ?
Troșkin a trecut sub
tăcere ceea ce s-a

petrecut în sovhozul nostru. Kiril Ilici s-a certat cu șefii brigăzilor și cu agronomii în privința recoltării în faze. De ce comitetul de întreprindere, împreună cu directorul s-au tîrît în coada tendințelor înapoiate ale unor combinări pe care metoda de recoltare în faze îi ustura la pungă ? Cine

răspunde de toate
grânele pierdute

?(Rumoare. Șaken bate în zadar cu paharul în carafă. Peresvetov : „Îți iei cam multe asupra du- mitale, Elena Stepanova !” Lena : „Atît cît trebuie, Kiril Illici !” Aplauze. Skrijneak surîde.)
— Dar voi știți că Peresvetov a interzis la început recoltarea în faze ? continuă Lena cînd tineretul se potoli.
(Voci : „Să vină la tribună Peresvetov !” Răsună un strigăt : „Tovarăși, priviți, deasupra capetelor noastre zboară un vultur de stepă !” Toți înalțară privirile către cerul pe a cărui boltă se vedea rotînd un vultur de stepă... Șaken ceru să se facă liniște.)
După ce-și bătu joc de Șurka pentru faptul că-și însușise ideea altuia în legătură cu ajutorul obștesc pentru construirea caselor, Lena părăsi tribuna. Era încinsă la față. Skrijneak o admira pe fică-sa, dar se simți din nou năpădit de apăsătorul simță- mint al singurătății : cînd trecu pe lîngă tatăl ei, Lena nici nu se uită la el.
2
La ședința de dimineată, cînd auzi pomenin- du-i-se numele, Petea se sufocă de emoție.
(Voci : „Dar cine e ?” O voce : „Este Perepiolka al lor. El este organizatorul întovărășirii comuniste !” Un strigăt : „Dă-i drumul, Perepiolocikin !”)
Petea nu mai ținea minte cum ajunsese la tribună. Valia îi șopti :
— Nu te emoționa, Petenka. Aici toți sînt de-ai noștri.
Petea se mai liniști puțin ; își îndreptă ochelarii, scoase din buzunar o foaie de hîrtie, o puse deoparte și rosti cuvinte pe care doar cu un minut înainte nu s-ar fi gîndit să le spună :
— Vreau să vorbesc puțin despre comunism.
(Tăcere. O tăcere atît de adîncă, încît Petea se sperie. Dar iată că surprinse un zîmbet al Valiei, și asta fu de ajuns ca să se liniștească.)
Dacă vreți, începui el prinzînd curaj, haideti să visăm despre comunism. Iată, în copilărie ieșeam la cîmp... Soarele, țin minte, se ridica încet... Simțeam pornirea să merg pînă 'la capătul zării. Părea că e la doi pași. Am mers, dar, firește, nu am ajuns la capătul zării. Dar pînă la comunism, care tot ca un soare mi se înfățișează, vom ajunge cu siguranță. Și nici mult nu mai e de mers, acum el este nu numai un vis și o pornire a inimilor noastre, ci ceva ce putem înfăptui dacă avem voință.
(Aplauze. Petea spuse rugător : „Nu, zău, nu trebuie !” Skrijneak îi șopti lui Ivan Ivanovici : „Bravo, Perepiolka ! Ehe, ce mai flăcău !” Vocea lui Petea : „Așteptați, că încă n-am terminat P Președintele bătu cu paharul în carafă goală. Tăcere.)
— Și, totuși, ce e comunismul ? Ceva despre care noi vorbim și discutăm foarte mult în întovărășirea pe care poate prea

prezumțios am numit-o comunistă. Foarte bine. Să muncim mai cu spor decât toți, să adunăm cu toții bani pentru cărți. Prietenia, credința, cinstea... Că doar cu ele în suflet trebuie să se poarte și să trăiască orice om.

(Vocea Lenei : „Trebuie, dar nu fiecare trăiește așa !”)

— Deocamdată da, fu de acord Petea. Dar chiar așa cum arată acum regulile noastre morale, totuși un strop de comunism se găsește și în ele. Dar, până la urmă, așa vor trăi cu toții. Sint convins că până și grăuntele ce nu a fost lăsat în părăsire pe cîmp este material pentru construirea comunismului. Și o cît de măruntă fărîmă de minereu sau de cărbune scos din pămînt e merit să slujească la fundația societății comuniste... Dar miliardele de puduri de grîne ? Cele pe care trebuie să le dea țelinișul din Kazahstan... Sau miliardele de tone de cărbune și de diferite metale ? Acestea nu mai sînt destinate fundamentului, căci ele sînt plăci pentru însuși edificiul comunismului, nu e adevărat ?

(Nici un alt vorbitor nu fusese ascultat cu atîta luare-aminte. Și aceasta poate numai pentru că emana o mare căldură din gîndurile sale, bine chibzuite și mai ales pornite din inimă.)

— Ei, bine, reîncepu Petea după un răstimp de tăcere. Edificiul acesta îl vom ridica. Dar ce va fi în el ? De știut nu știu. Dar totuși putem visa. Iată, și Lenin a visat și ne-a poruncit și nouă să visăm. Wells l-a denumit pe Vladimir Illici visătorul din Kremlin. O, dacă el ar putea veni aici la noi, și ar vedea zeci de mii de combine, de mașini și tractoare ! Doar Vladimir Illici visa la o sută de mii de tractoare pentru întreaga Rusie ! Dacă Lenin ar putea privi la toate acestea ! Iată, prin urmare, cît de mult ne-am apropiat de comunismul despre care Lenin a vorbit cu scriitorul englez. Și pentru că veni vorba, vă mărturisesc că nu-i înțeleg pe scriitori noștri. Ei au doar o fantezie atît de bogată ! De ce n-ar sta să cugete la ceea ce va fi în acel edificiu pe care noi îl numim societatea comunistă ? Bine, n-om fi avînd noi o fantezie ca a lor, dar de gîndit ne vom gîndi și noi... („Dar mintos mai e, fraților !”, răsună din mulțime o voce plină de admirație. „Dar ce credeți ? Că isteți nu se găsesc decît pe la voi?”, zise Afo- nea. Președintele încercă din nou să facă liniște. Petea începu să vorbească despre o carte pe care o citise de curînd. Glasul îi devenea din ce în ce mai sonor.)

499

— Orice orînduire, scrie acolo, își are tradițiile ei, care uneori sînt nepotrivite, dar multe dintre ele sînt frumoase. Și în noua noastră viață e nevoie de tradiții. Dar dintre cele frumoase. Ce frumoase vor fi toate în comunism ! Iată, de pildă, cum vorbeam

cu băieții... Se naște un copil... Rudele o felicită pe mamă, soțul se bucură, pofteste oaspeți și-i cinstește. Dar de ce să nu ne bucurăm și noi cu toții împreună cu mama copilului ? Căci doar ea a dat naștere unuia care cu siguranță va trăi în comunism ! Ce-ar fi, de pildă, dacă lucrurile s-ar orîndui astfel, încît mai multe mame cu copii nou

32* născuți să vină, știu eu, să zicem la club... Dar bineînțeles, nu la unul ca al nostru !
(„Ocupă-te de asta, tovarășe Aimanov !”, răsună vocea lui Skrijneak. Omar se rușină.)

— Părintii, își desfășură gîndul Petea mai departe, sînt întîmpinați, să spunem, de Ivan Ivano- vici. El îi felicită, le oferă daruri. Mamele sînt și așa fericite că au născut cu bine, dar aci ele sînt întîmpinate de urări și daruri ale însăși Puterii sovietice ! Doar un asemenea eveniment îți rămîne întipărit în minte pe veci ! (Skrijneak : „Pă-ți o însemnare, Ivan Ivanovici, pentru ținere de minte!” „Neapărat, Stepan Trofi- movici !” Petea privi în juru-i : „Oi fi îndrăguta cumva prostii ?” „Nu, nu, răsună un răspuns. Dă-i înainte, Perepiolocikin !” „Păi am spus aproape tot ce aveam de spus !”, vorbi Petea, trecîndu-și mîna peste frunte.)

— Dar nu chiar tot. Vreau să aduc la cunoștința tovarășilor din comitetul regional al Comsomolu- lui ceea ce m-au rugat băieții să le spun. Mulți dintre ei vor să rămînă pentru totdeauna pe pămînturile înțelenite. Dar burlaci nu pot trăi ! Și pe la noi fete de unde ? Nu le găsești nici să dai cu tunul ! (Hohote de rîs. Afonea rîdea cu lacrimi. „Ai zis-o !”, strigă Șurka. „Nu e nimic de rîs în treaba asta, Troșkin !”, i-o reteză Valia.) Așa e, Valia ! zise Petea. Iată, unora dintre fetele noastre le fac curte cite șase băieți deodată. E și firesc să fie geloși unii pe alții. Și pentru că veni vorba, trebuie să vă spun că nu a fost nici o bătaie, și că nimeni nu l-a jignit pe celălalt, gîndind așa : „Tu ești kazah, și prin urmare n-ai ce căuta la fetele rusoaice”. La noi este o adevărată frăție a popoarelor, tovarăși ! (Zîna, pricepînd aluzia lui Petea, roși. O voce din prezidiu : „Și de ce anume are nevoie frăția voastră?!” „De ce ? De fete!”, răspunse Petea. Delegații scandală : „Ade-vă-rat, ade-vă-rat!” Petea : „Este un lucru firesc. Nu știu, poate ar fi bine să se lctnsf2e un apel către fete, ca să vină aici !” Zeci de voci : „Să se lanseze !”)

La urmă Petea propuse să se trimită scrisori la toți părinții acelor tineri care s-au evidențiat, așa cum se și făcuse în întovărășirea comunistă.

(Voci : Măi băieți, dar ăsta e chiar deștept, nu glumă! Bravo, Perepiolocikin !” „Să știi că te sprijinim !”)

Apoi Petea mai spuse că n-ar fi rău să se aducă la cunoștința părinților și faptele unora dintre cei ce fac de rușine pămînturile

înțelenite : cei ce au dat bir cu fugiții, flecarii, ca și cei ce aleargă după bani nemunciți. Ca pildă, îl pomeni pe Belii.

(„E ăla căruia era cît p-aci să i se dea în primire haznaua !”, răsună o voce. Propunerea lui Perepiolocikin fu pusă la vot. Cinci sute de mîini se ridicară. Șaken : „Adoptat !” Petea plecă de la tribună și se așeză lîngă Valia.)

Perepiolocikin fu ales în unanimitate în biroul comitetului raional împreună cu Lena, Afonea și Șaken. Numele lui Șurka nu fusese nici măcar pomenit.

»
Peresvetov și Omar fură convocați la Abșansk. Acolo, secretarii comitetelor raionale, directorii și conducătorii organizațiilor de partid din sovhozuri comunicară comitetului regional planurile lor pentru iarnă și primăvară. Apoi Hromc-enko și secretarii comitetului regional stătură de vorbă cu fiecare director în parte,

**Peresvetov aștepta să-i vină
și lui rîndul. Între timp,
umbla pe la instituții ca să
ia mașini și materiale de
construcție, alimente și
îmbrăcăminte calduroasă
pentru noii-veniți**

.Ca și la Alma-Ata, el locuia împreună cu Hijnea- kov. Matvei Ivanovici aștepta din zi în zi sosirea mamei lui Andriuşka ; arăta vesel, vorbăreț, și se ducea cu Peresvetov la teatru și cinema...

Două seri Peresvetov fu oaspetele lui Șiromiatnikov.

Peresvetov stătu la Abșansk mai mult de două săptămîni.

Hromcenko, cu care se întâlni de cîteva ori, îl tot întreba :

— Ei, Kiril Ilici, tot te mai războiești cu Stepan Trofimovici ?

Sub tonu-i glumeț, se simțea însă îngrijorarea. Peresvetov înțelegea că secretarul comitetului regional este alarmat de dușmănia iscată între directorul sovhozului și secretarul comitetului raional de partid.

Peresvetov socoti că venise timpul să pună capăt acestei situații. înainte de plecare, el îl văzu, pe coridorul comitetului regional, pe Skrižneak stînd de vorbă cu Jeltova și își dădu seama că e necăjit. Cînd îl zări pe Peresvetov îndreptîndu-se spre el, Skrižneak îi întoarse spatele. Peresvetov dădu din umeri și trecu mai departe, blestemîndu-se din nou că e lipsit de orice mindrie. „O să creadă că mă bag în sufletul lui.” Nu știa că Skrižneak tocmai ieșise de la Hromcenko și că acesta, după ce rezolvase toate problemele în legătură cu atribuțiile raionului Cerno- recensc, îi spusese pe neașteptate :

- Noi sintem îngrijorați de divergențele dintre dumneata și tovarășul Peresvetov. Cînd vor lua sfîrșit toate aceste lucruri ?
- Skrižneak roși de indignare : „Peresvetov s-a plîns”.
- Aș dori să-l întrebăți pe tovarășul Peresvetov.

Hromcenko răspunse :

- Eu te întreb pe dumneata, și spune-mi simplu: ce ai împotriva lui Peresvetov ?
- Doar știu, începu Skrižneak, cu fruntea încruntată, s-ar zice că toate indicațiile comitetului raional ar fi pentru el de prisos. Să ne oprim chiar la problema recoltării în faze. Nici nu a vrut să ne asculte și nu a aplicat această metodă decît cînd și-a dat seama că altminteri e periclitată întreaga recoltă. Și cite altele încă, mai adăugă Skrižneak, pironindu-și privirea în podea.
- Va să zică, zise Hromcenko, dumneata socotești că în toate Peresvetov este cel vinovat ?
- Eu față de el sînt curat, răspunse Skrižneak cu chipul posomorît.

Hromcenko făcu vreo cîțiva pași prin birou, se uită pe fereastră, reveni apoi la masă și, fără să se așeze, i se adresă din nou lui Skrižneak :

- Îți spun sincer, Stepan Trofimovici, că e greu de găsit un director destoinic pentru oricare sovhoz de pe pămînturile întelinite. Cu toate defectele lui, pe care de altfel i le cunoaștem, Peresvetov este un lucrător bun. Nu a făcut, desigur, nici pe departe tot ce era de făcut. Dar, oricum, mai mult decît în multe alte gospodării. Ar fi absurd să-l pierdem. Și nici să-l transferăm în altă parte nu are nici un rost.

Lui Skrižneak i se uscaseră gîtul. își umezi buzele și zise :

- Mă rog, eu nu mă agăț de raionul Cernore- censc.

Transferați-mă pe mine în alt raion, dacă socotiți că nu mă pot împăca cu directori atît de destoinici cum e Peresvetov.

— De ce vorbești așa ? zise sever Hromcenko. Dacă comitetul regional îl prețuiește pe Peresvetov, aceasta nu înseamnă că noi nu recunoaștem și nu respectăm meritele dumitale.

— Mulțumesc. Dar reiese, totuși, că eu trebuie să mă adaptez lui Peresvetov.

— Nu să i te adaptezi, Stepan Trofimovici, îl corectă cu un ton prietenesc Hromcenko, ci să fii mai blind cu el. Să presupunem că tovarășul Peresvetov are într-adevăr un caracter dificil. Dumitale, însă, nu trebuie să-ți pese de asprimea firii lui. El va înțelege acest lucru așa cum trebuie. Este un om în vîrstă și serios. Cred că nici el nu privește cu ochi buni conflictul dintre voi.

— Bine, să încerc, rosti Skrișneak cu un efort.

El plecă deprimat din birou. „Peresvetov nu dorește să vorbească cu mine, el e cel care nu mă bagă în seamă și pînă la urmă tot mie mi se dă peste nas ! Să mă adaptez, poftim ! Dar nu cumva îmi cereți prea mult ?”

În avion, Skrișneak ocupă un loc cît mai departe de Peresvetov. Acesta totuși se așază lîngă el.

Skrișneak se prefăcu preocupat de priveliștile ce se desfășurau sub ochii săi.

— Ascultă, Stepan Trofimovici, zise vesel Peresvetov, m-am tot gîndit și am dat-o dracului de ambiție și...

Fără a se întoarce, Skrișneak șuiera mînios :

— Nu te preface ! Și să te duci... știi tu unde !

— Ce e cu tine, ori te-ai smintit ? Cum vorbești cu mine ?

— Așa cum meriți. Skrișneak se mută ostentativ pe un alt fotoliu liber, din spate.

„Eh, bădărănia asta n-am să ți-o uit ! gîndi cu furie Peresvetov. Ei, drăcia dracului, și pe mine mă trăgea să vin acasă... Acasă ! Zimbi cu amărăciune. Din nou vor începe aceleași griji !... Și ce bine că m-am abținut la timp și n-am chemat-o pe Marina... Bine, ce-o mai fi om vedea... Să nu fie nevoie să cer la Comitetul Central al partidului să mă recheme...”

Acasă pe Peresvetov îl așteptau noutăți : și plăcute, și neplăcute. Sovhozul încheiase aratul. Brigăzile se întorseseră pentru iernare, și sediul central se înviorase deodată. Munca de aprovizionare cu stuf era în toi. Șaken îi învăță pe tinerii care se ocupau cu construcția caselor de locuit, a depozitelor și a fermelor pentru vite cum să facă plăci din stuf împletit.

De pe două sute de hectare se obținuseră optzeci de mii de chintale de masă verde de porumb : Pe-lesvetov nu știa unde s-o depoziteze, nu se așteptase la o asemenea recoltă.

Tractoarele intrară în reparație.

Dimineata, oamenii il asteptau pe Peresvetov la administratie. Kuzmici, Valia si Petea erau primii la rand. Peresvetov spuse ca intii va sta de vorba cu agronomul-sef, si apoi cu ceilalti. După ce îi dădu politicos bună ziua directorului și se interesă dacă făcuse o călătorie plăcută, Ivan Prohorovici îl puse la curent cu treburile, îi comunică că Belii, după o nouă și foarte urită ieșire, fugise din sovhoz.

— Din nou, e-e, și-a dat în petic... Afară de asta, se lega foarte obraznic de fete. A fost exclus din Comsomol. Iar, el, închipuiți'-vă, a mai venit la Vla- dimir Evgrafovici și a cerut cu nerușinare să i se dea o mașină. Scuzați-mă, dar eu m-am cam enervat, am urlat la el și l-am dat afară aproape în pumni... Du-te, tinere, i-am spus, și fii recunoscător soartei că ai fost lăsat să pleci cu bine. Iar ca mijloc de locomoție, n-ai decît s-o iei apostolește, pe jos, adică cu propriile dumitale piciorușe.

Peresvetov se informă dacă Ivan Prohorovici nu se răzgîndise să plece ca să-și aducă soția. Bătrî- nul îi răspunse că-i este gata căsuța și că ar pleca s-o aducă pe Iulia Viktorovna chiar și astăzi.

— Ca să spun sincer, am început să mă simt grozav de singur fără Iulenska. Ba adesea nu mă simt prea bine, fie de oboseală, fie din pricină că bătrînețele au cam prins să-mi dea tîrcoale. După ce sîrșii cu agronomul-sef, Peresvetov îl chemă pe Kuzmici.

— Ei, ce veste bună îmi aduci, bătrîne ?

— Ca să zic așa, Kiril Illici, se fuge pe capete.

— Cum adică ? Cine fuge ?

— Oamenii ! Cu grămada au început să dea bir cu fugiții. Cel dintîi care a șters putina e Belii.

— Ducă-se pe apa simbetei, mîrîi printre dinți Peresvetov. Vestea pe care i-o dăduse Kuzmici îl neliniști. Ieri seară chiar și Proskudin se plînsese de o scădere simțitoare a populației din așezare.

— Dar de ce fug oamenii ? întrebă supărat Pe- resvetov pe Kuzmici. De cîștigat au cîștigat bani buni, și atunci ce mai vor ?

— Banul nu-l oprește.

— Pe cine ? întrebă iritat Peresvetov.

— Pe cel ce fuge, pentru că asta îi e firea. Kuzmici tăcu un timp. Dar despre asta să vorbiți cu locuitorii dumneavoastră. Am o rugăminte, doresc și eu să construiesc ceva.

—■ Căsuțele s-au și distribuit. Trebuia să te gîn- deși mai din vreme.

— Dar nu pentru mine vreau să construiesc, ci pentru brigadă. Adică vreau să fac o tabără de câmp cu toată gospodăria. Ca la Kim Toi.

— Da, dar eu trebuie să isprăvesc întâi construcția aici, în gospodărie, răspunse Peresvetov. Știi doar că muncitori prea mulți nu avem.

— Muncitori nu cerem. Șaken îi va instrui pe tractoriștii mei.

— Tractoriștii trebuie să repare mașinile.

— Păi, n-aveți nici o grijă. Le vom repara la timp, adică în termen, așa cum se cuvine.

— Bine, dar materiale de unde ai să ieși, că eu n-am !

— Le voi procura. Și apoi vreau să vă raportează că am hotărât să construiesc cu chibzuială. Adică pentru totdeauna.

— Ia te uită, dar grozav avânt ai mai luat ! Și atunci de ce mă mai întrebi dacă la orice-ți spun ai răspunsul gata pregătit ? Kuzmici dădu din umeri.

— Nu-mi place anarhia, și în momentul de față, cum-necum, luptăm pe frontul păcii. Așadar, îmi dați permisiunea ? Timpul nu stă pe loc ; până la înghețul de toamnă nu mai e mult, iar după aceea va începe într-adevăr vremea rea...

— Bine. Cheamă-l pe Perepiolocikin.

S

Petea și Valia intrară împreună.

— L-am chemat pe Perepiolocikin, zise sever Peresvetov.

— Și eu am treabă cu dumneavoastră, răspunse Valia.

— Cum adică ? făcu el, oprindu-și privirea pe fața Valiei. După chip i se păru că e gata de luptă.

— Probabil că Proskudin v-a raportat. Centrala telefonică e gata montată.

— Adevărat ? se bucură Peresvetov. Nici măcar nu mi-a venit în minte s-o încerc.

— Pentru asta e destulă vreme. Valia tăcu un răstimp, și apoi i-o trânti : Eu mă întorc în brigadă.

— Dar pentru asta, spuse glumind Peresvetov, mai e nevoie printre altele, cum spune însuși Kuzmici, și de autorizația mea.

— I-ați făgăduit, îi aminti Petea.

— Pe dumneata ce te interesează ?

— Ba îl interesează foarte mult, zise Valia, iar ochelarii îi sticliră în bătaia luminii, îl interesează pentru că este secretarul comitetului de Comsomol și știe de ce trebuie să mă întorc în brigadă. În timp ce ați fost la Absansk, am fost aleasă secretara organizației de Comsomol din brigadă. Noi vrem să construim

tabăra de cîmp și să locuim acolo tot anul. Dacă nu vom izbuti să
construim pînă la iarnă, și la noi cel puțin jumătate din numărul
oamenilor vor da bir cu fugiții.
„Tot asta și iar asta !”, gîndi Peresvetov, apoi spuse:
— Ascultă, Perepiolocikin, de ce pleacă oamenii ?
— Ei, că a plecat Belii nu e prea mare pagubă. Petea își
îndreptă ochelarii. Dar vorba e că pleacă și băieții buni.
Peresvetov se încruntă, la rădăcina nasului i se săpă un șanț
adînc.

Stați jos, făcu el deodată, și
spuneți-mi și mie ce se
petrece aici

— .Nimeni nu poate pricepe, oftă Valia, îndreptându-și moțul.

— Ei, asta-i ! Da de unde ! Totul e limpede ca lumina zilei, îi curmă vorba Petea. Cîtă vreme s-a arat, aproape nimeni n-a plecat din sovhoz. Cum s-au terminat arăturile, așa, deodată, în fiecare dimineață sînt zeci de oameni lipsă la apel. De altfel lucrul ăsta nu se întîmplă numai la noi. Ieri a fost o ședință a biroului comitetului raional al Comso- molului și s-a dezbătut în mod special această problemă. Majoritatea tinerilor care fug nu părăsesc pămînturile înțelebite. Nici vorbă de așa ceva ! Ei fug din sovhoz în sovhoz...

— Asta e o prostie ! Și munca, și celelalte condiții sînt pretutindeni aceleași...

— Nu, nu, nu-i de loc așa. Petea tăcu un răstimp, ca să-și caute cuvintele și să nu rănească prea tare susceptibilitatea directorului. Dar negăsind nimic potrivit, el îi spuse lui Peresvetov, privindu-l țintă în ochi : Să mă iertați, Kiril Ilici, oamenii fug acolo unde sînt directori buni.

— Mai bine zis, interveni Valia, acolo unde li se pare lor că directorii sînt mai buni.

— înseamnă, prin urmare, că eu sînt un director prost ! Peresvetov își frecă bărbia. Interesant de știut cu ce sînt eu mai rău decît alții ?... Bine !

Oboseala și indiferența puseră în cele din urmă stăpînire pe Peresvetov.

— Dar cu mine cum rămîne ? întrebă Valia. Pentru că să vedeți, Kiril Ilici, nu e vorba de vreo toană de a mea, căci afară de toate acestea eu nu pot părăsi întovărășirea noastră.

— Ne-am pus ceva în minte, mormăi Petea.

— Ceva foarte interesant, Kiril Ilici, adăugă Valia privindu-l cu încredere pe Peresvetov. Așa, de pildă, am pus la cale să alcătuim un muzeu.

Peresvetov ridică din sprîncene.

— Așa, zise Petea. Știți, Hrebtov a găsit parul pe care l-ați bătut în stepă.

— Și steagul, adăugă Valia, pe care l-ați adus de la haltă. Păcat că nu se poate aduce la muzeu cea dintâi brazdă, făcu Peresvetov zimbînd.

— Afonea a fotografiat prima brazdă, și poza a ieșit foarte bine, explică grăbit Petea.

— Toate acestea nu au, firește, nici o legătură cu întoarcerea mea în brigadă și nici cu întovărășirea.

— Bine. De ce n-ai pleca în concediu, So- cineva ? Ți-am propus, îți amintești ?

— Și în această privință avem o idee, zîmbi Petea.

— Văd că aveți buzunarele doldora de idei ! Poate ai fi vrînd și dumneata, Perepiolocikin, să faci vreo călătorie cine știe unde ?

— Am vrea să plecăm împreună, făcu Petea roșind.

— Bine, fie. Ei, copii, bucuros aș fi să mai stăm de, vorbă, dar vedeți și voi cită lume mă așteaptă.

6

După-prînz, Peresvetov se izolă cu Omar și Pros- kudin și aduse vorba despre plecarea unor tineri din sovhoz.

— Zice-se că oamenii fug acolo unde sînt directori mai buni ! spuse el zimbînd.

— Nu e chiar așa. Și Omar povesti despre ce era vorba. Noii-sosiți fuseseră cuprinși de frigurile plecării în masă dintr-un sovhoz într-altul. Frigurile acestea bîntuiau nu numai în raionul Verhnerecensk și regiunea Abșansk. Din unele sovhozuri tinerii fugeau pe capete, căutînd pe toate căile să se angajeze în orice fel de muncă în alte sovhozuri. Comitetul raional executiv și biroul comitetului raional de partid, îngrijorate de plîngerile directorilor, cercetară cu cea mai mare luare-aminte acest fenomen ciudat. Ieșiră la iveală unele amănunte interesante.

Tinerii, după ce lucrau o vară în sovhoz, înțelegeau, privind în jurul lor, că în stepă se poate trăi ca și în orice alt loc, și că munca e pretutindeni aceeași. Hotărînd să se statornicească pe pămînturile înțelenite, tinerii începeau în chip firesc să se întrebe : nu există oare și sovhozuri care să stea mai bine sub raportul locuințelor și unde oamenii nu vor fi siliți să ierneze în bordeie sau barăci făcute de mîntuială ? Nu cumva prin alte părți hrana o fi mai bună, și conducerea mai blindă ? Zvonuri despre un oarecare sovhoz, în care se trăiește ca-n sinul lui Avram, străbăteau cu iuteala fulgerului uriașe depărtări.

Un flăcău care lucra într-un sovhoz din regiunea Kokcetav îi scria unui prieten din regiunea Ab- șansk că la ei e foarte bine și cu hrana, și cu locuințele. Atunci prietenul o pornea îndată spre Kokcetav. La rîndu-i, unul din Kokcetav, știînd că în regiunea

Abşansk lucrează o fată cu care el se împrietenise în tren, hotărâ să se ducă la ea. La sosire, i se spunea că fata tocmai plecase în regiunea Akmolinsk. Nu-i nimic, nici Akmolinskul nu e peste nouă mări şi nouă ţări ! Un băiat din Pavlodar, aflind că în cutare sovhoz sînt locuri în care îndeletnicirea cu vînatul şi pescuitul se desfăşoară pe o scară întinsă, îşi lua puşca din cui, îşi făcea geamantanul şi, cum se spunea, spăla putina ca să se instaleze în regiunea Petropavlovsk.

Dacă vreunul se sătura de monotonia stepelor, apoi o pornea spre raioanele de pădure. Iar acolo se stîrnise un straşnic dor de exod în stepă : prin sovhozuri fiind mai mult pămînt, se înţelege că şi ciştigul e mai sigur.

În cele din urmă însă lucrurile se potoliră, aşa încît parte din tineret rămase pe meleagurile unde găsea ce căutase, iar parte se întorcea înapoi pe acelaşi loc. Dar aceste deplasări în masă, cărora nu era chip să le pui capăt, dădeau peste cap planurile gospodăriilor, zădărniceau reparaţia maşinilor şi lucrările de construcţie... Aşa stăteau lucrurile la Pe-resvetov : în decurs de o săptămînă fugiseră din sovhoz circa trei sute de oameni.

7

— Şi încotro fug ai noştri ? întrebă Peresvetov, după ce îl ascultă pe Proskudin.

Acesta se incurcă : nu voia să-l necăjească pe director.

— Ei, de ce taci ? se repezi Omar.

— Fug la Hijeakov, poftim ! răspunse Proskudin.

— Spune şi tu ! zise Peresvetov. Cu ce îi ademeneşte ?

— „Îi ademeneşte !” făcu Proskudin supărat. Păi el e îngrozit.

Ieri dimineaţă a telefonat şi a înjurat cît îl ţinea gura. Luaţi-vă,

zicea el, flăcăii voştri, că eu am destui.

Peresvetov mozolea îndirjit ţigara stinsă.

— Am fost la el astă-vară... Aşezarea este de prima clasă. Dar, probabil, Hijeakov atrage tineretul nu numai cu zidăria.

— Nu e vorba de aşezare, îi curmă deodată vorba Omar. Un

băieţandru tocmai s-a întors din „Tihi ugol”. L-a gonit Hijeakov.

Pricina e simplă... Noi avem zece vaci, iar Hijeakov o sută în

cap...

— De unde şi le-a procurat ?

— Şarada asta nu e de loc complicată, Kiril Ilici. I se dau, de pildă, zece vaci pentru carne. El se duce personal la punctul de colectare a vitelor, alege vacile cele mai arătoase şi, în loc să le taie, le duce la fermă...

— Şi tinerii, va să zică, trebuie să se sature cu ciorbă din apă chioară ? făcu supărat Peresvetov. Grozavă născocire, n-am ce spune !

— Dar de ce ? Carnea Hijneakov o procură din altă parte. Iată,
de pildă, pentru deșeuri și porumb colhozurile îi aduc o turmă de
oi.

— Ar trebui să i se trimită niște inspectori, bombăni supărat Peresvetov. Au și fost. Hijneakov le-a vorbit simplu. „Mă rog, întocmiți un act, scrieți cum că am introdus creșterea vitelor în afara planului și că am came și lapte de ajuns pentru toată lumea. Poate că îi va veni cuiva ideea năstrușnică să-mi ia pentru aceasta carnetul de partid !”

Peresvetov miru înciudat. „Ei, dr-race, iar eu nu știam ce să mă fac cu porumbul însilozat !”

— Proștii trebuie să învețe până la moarte, făcu el cu glas tare. Ei, drace, dar șiret mai e ! Visător, auzi, să-l ia naiba ! Cînd am făcut cunoștință cu el, mi-am zis : ei, leit Dîmov din nuvela lui Cehov... Ai citit-o ?

Proskudin interveni în discuție.

— La ședința comitetului executiv m-am întîlnit cu Porșneva, adjuncta lui Hijneakov pentru partea administrativă. Bărbatul ei a fost în armată împreună cu Matvei Ivanovici. Acum e văduvă, Hijneakov a chemat-o să lucreze la el. Această femeie face cîț trei bărbați... Uite ce a născocit ! Afînd că la gospodăria forestieră din regiunea Omsk lucrează un prieten al răposatului ei sot i-a scris acestuia : „Noi vom efectua prin forțele noastre tăierea sanitară a copacilor în păduri, iar voi o să ne dați în schimb tot ce-o să tăiem”. Țăla a sărit în sus de bucurie : „Dă-i drumul, scrie, trimite tăietori de pădure, pentru că pădurea este peste poate de înțesată”. Porșneva a plecat într-acolo cu cincizeci de flăcăi și cu vreo zece mașini... Cum vor fi curățat pădurea și ce fel de cherestea își vor fi ales pentru ei numai Dumnezeu din cer știe.

— Este limpede că n-au luat putregai ! remarcă Omar.

— Tu ce crezi ? Într-un cuvînt : au adus în două reprize butucei tot unul și unul.

— M-da ! Poftim, Dîmov, repetă Peresvetov, clă- tinînd din cap. Va trebui să ne punem și noi creierii la teasc.

Omar se încruntă.

— Am vrut de mult să stau de vorbă cu dumneata, Kiril Ilici... Oamenii fug de la noi nu numai pentru că la Hijneakov e viața mai dulce. Am stat o dată de vorbă cu secretarul organizației de partid de la el. îl cunoști : slăbănogul ăla. În divizia lui Hijneakov el a fost șeful secției politice.

— Da, îl întrerupse Peresvetov pe Omar, Hijneakov și-a ales ajutoare bune. Oameni în vîrstă, serioși. Iar la mine în conducere numai mucoși...

Omar abia de se stăpîni să nu iasă trîntind ușa.

— Pe mine, pe Goghi și pe Kogan ne-a confirmat Comitetul Central al partidului, zise el rece. El nu obișnuiește să trimită în posturi de răspundere mucoși, care nu sînt buni de nimic.

— Scuză-mă, mi-a scăpat așa, o vorbă.
— **Îți scapă cam prea des...**
— Ei, Omar, ce nărav ai să te tot agăți de vorbe ! zise Proskudin ridicînd din umeri.
— Mă agăț pentru că doar prin ele își exprimă omul gîndurile. Toți tăcură. Recăpătîndu-și stăpînirea de sine, Omar spuse :
— De dumneata oamenii se tem, Kiril Ilici, dar oare toți te respectă ?
Proskudin ținea buzele strînse. Peresvetov muta țigara dintr-un colț în celălalt al buzelor. Se ridică greoi.
— Mulțumesc, Omar: Pentru prima dată Peresvetov îi spunea secretarului organizației de partid pe nume. Am să mă supraveghez.
— Nu pentru mine îți cer acest lucru.
Omar mai zise :
— Miercuri e ședința biroului comitetului raional cu privire la fugarii din sovhozul nostru. Hîjneakov l-a rugat pe Ivan Ivanovici să-i apere sovhozul de invazia forțelor prietene. Proskudin izbucni în rîs. Nici Peresvetov nu-și putu reține un zîmbet.
513
— Hîjneakov mi-ar fi putut telefona, bombăni el. Nu a procedat de loc prietenește. Bine, o să răspundem. Pînă miercuri mai sînt două zile. Trebuie
83 - Step* **ett** vezi cu ochii să ne intrunim ca să luăm unele hotărîri. Doar n-o să stăm la ședința biroului clipind din ochi și răs-punzînd cai verzi pe pereți. Trebuie chemat și Troș- kin la ședința comitetului de partid ; pe unde o fi ?
— Știu și eu ? E supărat foc că n-a fost ales în comitetul raional.
— Și ce vină avem noi ? N-are decît să se dea la comsomoliști.
— Se dă și la ei.
— Da, ceva se petrece cu el... bolborosi Proskudin.
— Și nu numai cu el, spuse rece Omar. Dumneata, tovarășe Proskudin, am auzit că i-ai făgăduit lui Kiril Ilici să rupi legăturile amoroase cu văduvioara de la haltă. Dar ea trîncănește într-una, vorbind despre pachetele pe care le trimiți cu șoferul sovhozului. Am auzit că i-ai trimis zilele acestea un berbec tăiat. Iar tinerii au mîncat doar supă de mazăre.
— Ei, poftim, acum vă dați și la mine ! făcu Proskudin, cu un rîs silit.

— „Ți-am mai spus, făcu Peresvetov, iar ochii lui îl învăluiră pe Proskudin într-o privire rece, te-am prevenit, Proskudin. N-avem ce face : biroul de partid va trebui să se ocupe de dumneata.

Atunci, hai să ne ocupăm și de dumneata ! urlă Proskudin.

Bine, poftim, o spun verde : am trăit într-adevăr cu această muiere ! Dacă nu era ea, găseam alta. De la mine nu puteți avea pretenții : burlac fiind, nu sînt obligat să dau socoteală nimănui de afacerile mele amoroase...

— Adevărat. Dar numai dacă sînt curate, îl corectă Omar.

— ...dar de ce tovarășul Peresvetov nu-și cheamă soția ? țipă Proskudin, nemaiputînd să se stăpînească. Și în această privință s-au auzit destule vorbe ! Scotoci cu degetele tremurînde multă vreme pînă ce reuși să-și scoată o țigară din pachetul de „Priboi”. Proskudin spunea adevărul. Mulți refuzau să înțeleagă comportarea lui Peresvetov. „Tocmai el e acela care trebuie să dea exemplu ! Poate că n-are de gînd să rămînă aici ?”

Omar nu avea curajul să-l întrebe pe Peresvetov ce îl reține să facă și acest ultim pas, care ar fi consfințit situația lui pe pămînturile înțelenite. Zeci din cei veniți pe aceste meleaguri își chemau familiile. Peresvetov ar fi putut de mult să-și ia o locuință și să-și aducă nevasta în sovhoz...

Omar se uita pe sub sprîncene la directorul care se întunecase la chip.

Iar acesta gîndea : „Proskudin e un mișel... Timp de opt ani n-am reușit să înțeleg firea acestui om și degeaba l-am cărat aici. Acum nu mai e cu puțință să-l alung : va începe să urle că m-am răfuit cu el pentru că m-a criticat...”

Peresvetov își aminti cum în primele zile cînd sosise pe pămîntul înțelenit se gîndea la subalternii săi. Își pusese în gînd să le transforme caracterul, așa cum credea el de cuviință, și îi catalogase ca pe fișier. Un vis naiv și fără rost ! Omar, „mucosul” ăsta și „încă un flecar scos din producție”, iată sprijinul său cel mai de seamă. Kogan, entuziast din fire, inclinat să filozofeze, nu se transformase într-o mașină de calculat, cum voise să-l vadă Peresvetov. De cite ori nu-l scosese pe Peresvetov din incurcătură cu sfaturile lui chibzuite. Și Goghi era de nerecunoscut. Din acest flăcău ieșise un adevărat inginer. Perepiolocikin, de la care Peresvetov nu se așteptase la nimic, devenise conducătorul tineretului. Ivan Prohorovici n-o făcea numai pe delicatul, dar știa să fie și necruțător, după cum se dovedise în cazul lui Belii.

„Ce să zic, l-am transformat, nu glumă ! Își bătea Peresvetov joc de el însuși. Și ce-aș fi făcut fără acești «mucosi» ?”

— De ce taci ? îi curmă Omar șirul gîndurilor.

33

— **515**Vezi tu, Omar, începu Peresvetov vorbind rar și cu ochii pironiți în gol. Desigur că trebuia de mult să-l fi dat afară pe Proskudin din sovhoz. M-ai înșelat, Vladimir Evgrafovici. Am greșit în privința dumitale. Am crezut că mergi pe pământurile înțele- nite cu sufletul curat... Nu tăgăduiesc, ai făcut câte ceva pentru sovhoz. Dar numai câte ceva. Ai devenit un desfrinat și, pe deasupra, un afacerist, indiferent la toate celelalte lucruri. Dacă ai fi trimis în rețeaua comercială, ai rămâne același om. Iar dacă ai fi numit șeful autobazei, și acolo ai fi același funcționar lipsit de suflet. Sint vinovat, nu ți-am cunoscut firea. Dar, uite, Omar a'1 înțeles ce fel de om ești. Îmi amintesc convorbirea dumitale cu el și îmi fac o vină din faptul că nu te-am poftit chiar atunci să pleci de aici. Pe pământurile înțele- nite nimeni nu are nevoie de birocrați. Dumneata ori începi să trăiești și să muncești ca toată lumea, ori pleacă de aici.

Proskudin gândi : „Acum nu mă mai pot aștepta la îndurare din parte-1. Risc să zbor de aici și încă însoțit de o caracterizare cum nu se poate mai proastă !”

— Mulțumesc, Kiril Ilici, zise el. Am să mă mai gîndesc și am să vă răspund cînd voi mai putea sau nu lucra aici. Pot să plec ?

— Da, răspunse sec Omar. Ascultă, îi mai spuse el lui Proskudin în prag. Deocamdată n-o să ridicăm în fața biroului de partid problema comportării dumitale. Iar banii pentru oaia tăiată să-i verși imediat lui Kogan.

Proskudin plecă. Peresvetov umblă mult timp prin cort. Apoi se așeză la masă.

— La întrebarea ta, Omar, am să răspund fără să-mi calc pe conștiință. Înainte de a mă convinge că pot lucra cu Skrijneak, nu voi face nici o promisiune că o să rămîn pentru totdeauna în sovhoz.

— Asta cel puțin e un răspuns cînstit ! zise sever Omar. După ce tăcu un timp, ciocănind cu degetele în masă, începu din nou să vorbească : Ascultă, Kiril Ilici, cum e cu putință ca nimeni să nu vă poată împăca ? Ce n-aș da ca, într-un fel, să cădeți de acord.

— Să ne poată împăca I zise Peresvetov, zîmbind cu amărăciune. Doar printr-un miracol...

— Să dea Dumnezeu.

— Nu ți se potrivește de loc să-l pomenesti pe Dumnezeu. Riseră amîndoi.

— Și apoi, de ce îmi vorbești cu dumneata ?

— Din copilărie noi sintem deprinși cu respectul față de cei vîrstnici.

— Înțeleg. Dar eu am apucat să-ți spun tu și...

— Asta nu-i nimic. Sint doar un mucos !

— Ei, gata, lasă asta.

— Spune-mi, Kiril Ilici, e adevărat că la prima întâlnire v-am dispăcut foarte mult ? Sau doar mi s-a părut ?

— Să spun sincer ?

— Desigur.

— Da, nu mi-ai plăcut. Și nu numai la prima întâlnire. Tu... Și Peresvetov nu-și găsi îndată cuvintele. Prea erai de acord cu Skrijneak în toate cele.

— Nu e adevărat ! exclamă Omar. Numai atunci cînd Skrijneak avea toată dreptatea.

După o tăcere, Peresvetov întrebă :

— Am auzit că ți-a venit nevasta !

— Deocamdată fără copii. Îmi dați autorizația să plec la Abșansk după ei ?

— De ce fel de autorizație ai nevoie ?! După ședința biroului comitetului raional ia mașina mea și pleacă. Și nu uita un camion pentru lucruri.

— Mulțumesc. Da, era să uit. Am stat de vorbă cu Kuzmici în privința construirii taberei. L-am întrebat de unde are să-și procure lemnul ? Mi-a răspuns : „Tatăl Valiei Socineva lucrează la Petroza- vodsk în domeniul silviculturii. Vrem s-o trimitem cu o delegație la Petrozavodsk. Taică-su o va ajuta pe Valiușa să capete vreo trei vagoane de cherestea pentru brigadă !”

— Un moșneguț foarte isteț ! zîmbi Peresvetov. Ascultă, încep eu el cu însuflețire, dacă Valentina ar putea procura trei vagoane de materiale de construcție pentru ridicarea taberei de brigadă, de ce să nu încerce să mai capele încă trei-patru vagoane ? Să alcătuim o delegație serioasă, să-i scriem o scrisoare tatălui Socinevei... Tu scrie-i, Omar, iar eu am s-o chem pe Valentina.

— ■ Bine. Mai știi de unde sare iepurele ?!... Poate reușim.

CAPITOLUL VI

În aceeași zi, veni la Peresvetov, Antropov, directorul noului sovhoz, cel de-al treisprezecelea, un grăsun mic de statură, cu fața rotundă și blajină, împreună cu el era și secretarul organizației de partid. Ei îl rugară pe Peresvetov să-i ajute la arat. La sovhoz fuseseră trimiși tractoriști fără experiență, și planul nu fusese îndeplinit.

— Ca vecin ce ne ești, scapă-ne de la ananghie, Kiril Ilici. Poate o să ai și dumneata nevoie vreodată de ajutorul nostru. Antropov nu-și mai dezlipea blajinii săi ochi de pe chipul lui Peresvetov.

— Adunarea comuniștilor din sovhozul „Iujnii”, adăugă secretarul organizației de partid, te roagă să primești. Pămîntul,

înainte de a veni noi aici, era prost arat... Dacă nu îl vom ara din nou cum trebuie, la anu n-o să scoatem nici măcar sămînța. E greu de suportat să fim chiar din primul an codași în producție.

— Nu vreau să vă refuz, tovarăși, dar nici pe tractoriști nu-i pot obliga. Sînt sleiți de puteri.

— O să stăm noi de vorbă cu comsomoliștii, găsi repede soluția Antropov.

— Iată o idee bună ! Auzi, se adresă Peresvetov unui flăcăiaș ce încasa salariul, caută-l pe Perepio- locikin și spune-i să vină aici.

Comitetul organizației de Comsomol răspunse la rugămintea sovhozului „Iujnii” cu vechea chemare de luptă a tinerei gărzi.

— La asalt !

Șurka și Kim Toi se oferiră să formeze două brigăzi. Ceru să meargă și Afonea, dar fu lăsat la reparația tractoarelor. Kuzmici se simți tare jignit cînd i se spuse că tineretul va face față și fără el, și că, în ceea ce-l privește, ar face mai bine să se odihnească.

— Foarte nimerit să te odihnești este doar în sicriu, se oțări Kuzmici, și merse la Varvara Semeo- novna să se plîngă de cruzimea omenească.

Coloana de tractoare, înșiruite unul după altul, avea în frunte pe Șurka, cu motocicletă. Tractoarele luară direcția sud. Un vînt turbat răscolea stepa.

Șurka rînjea și, sfidînd stepa ce urla, striga cît îl ținea gura :

— E-hei-hei ! La asalt !

2

După ce conduse coloana, Peresvetov o rugă pe Valia să treacă pe la birou.

— Nu-i frumos, Socineva.

Valia nu înțelegea dacă directorul glumește sau vorbește serios.

— Ce anume nu-i frumos ?

— Nu e bine să te gîndești numai la brigada du- mitale cînd sovhozul ți-a devenit casă părintească. Observînd cum s-a încruntat sub moț fruntea Va- liei, Peresvetov surise : Haide, nu te supăra. Kuzmici spunea cum că ai putea, cu ajutorul tatălui du- mitale, să procuri materiale de construcție. Dar stai jos.

— Mulțumesc. Valia se așeză. Tatăl meu este directorul combinatului, acolo se fac case prefabricate. Nu știu de ce se numesc finlandeze. I-am scris că toată brigada va fi nevoită să locuiască în bordeie dacă nu ne va da pentru tabăra noastră de cîmp vreo trei-patru case.

— E și mai bine ! Montezi casele și n-ai nici o bătaie de cap cu materialul de construcție. Cu atît mai mult, cu cît băieții noștri au învățat să pună fundațiile. Și ce-a răspuns ?

— Trebuie să trimitem o scrisoare la trust, care e tot la Petrozavodsk.

— Vom scrie, asta nu e nici o problemă ! Unde sînt patru, pot fi și treizeci și patru.

— Noi plecăm cu scrisoarea din partea întovărășirii. Acolo în uzină este o brigadă care a hotărît să muncească ca și noi, în întovărășire. Vom cere ajutorul acestei brigăzi.

— Bine chibzuit ! Omar va scrie, în numele direcției și al organizației de partid din sovhoz, o scrisoare pentru trust și pentru tatăl dumitale. Mîine puteți pleca. De cine mai aveți nevoie ?

— Ar fi bine să fie trimis Șaken, el e priceput la asemenea treburi.

Peste două zile Valia, Petea și Șaken plecară la Petrozavodsk.

3

Reîntoarsă din stepă, Lena se instalează în casa pe care jumătate o ocupa Skrișneak, iar cealaltă jumătate — Ivan Ivanovici. Familia acestuia se mutase din Murmansk.

Lena mai era supărată pe tatăl ei, iar Skrișneak nu voia să-și recunoască vina, deși își dădea seama că nu procedase cum trebuie.

În lunile petrecute în stepă, Lena se căluse și se maturizase. Prietenia ei cu Afonea se transformase încet-încet și pe nesimțite într-un sentiment mai profund și mai serios. Afonea suferea alături de Lena pentru nenorocirea din familia ei și cu toată duioșia de care era în stare se străduia s-o abată de la gîndurile ei triste.

O dată, pe cînd brigăzile se întorseseră la sediul central, Lena și Afonea se plimbau în stepă. Era o zi senină și răcoroasă. Pămîntul arat se întindea pînă la orizont. Aerul străveziu răspîndea miros de negară trecută, vărătică. Strălucirea cerului era acoperită de palide culori liliachii.

Afonea și Lena mergeau de-a lungul râului. Neprietenosesele ape se înfățișau cu grele încrețituri ca de plumb, stuful de lîngă mal se înăsprise făcînd monoton în abia simțită adiere de vînt, în vreme ce lungile panase se legăneau dintr-o parte în alta, parcă vorbind între ele, nemulțumite de apropierea iernii.

— Tot mai ești supărată pe tata ? întrebă Afonea.

— Da.

— Dar de ce, poate că nu a făcut nimic intenționat ?!

— Nu știu.

— Ar trebui să stai de vorbă cu el. Afonea tăcu un timp, se uită la Lena, care stătea dusă pe gînduri, și adăugă cu prudență : Vă este greu să trăiți laolaltă, Lena. Iată, îmi amintesc cînd se întimpla ca mama și cu tata să se certe, în casă nimeni nu mai avea viață. Umblau ca niște străini, priveau mereu în altă parte și

erau furioși pe noi. Dar ce vină aveam noi ? Chipul rotund, mereu blajin al lui Afonea se întunecă. Cel mai prost lucru este când oamenii își amărăsc unii altora viața, așa, fără nici un rost. Înainte, pe Lena o cam enervau expresiile populare folosite de Afonea. Iar el, știind aceasta, se ferea de ele. Dar mai târziu Lena se deprinse. Ba acum chiar îi și plăcea vorba simplă a lui Afonea.

— Uite, și tu cu tatăl tău... Ia spune, ce vrei de la el ? Poate că omul și așa suferă destul. Și mai vii și tu cu răceala ta. Te cunosc eu ! Uneori ai o căutătură de i se pare omului că îl învâluie în sloiuri de gheață.

Lena atinse cu gingășie mîna lui Afonea.

— Ești foarte bun ! oftă ea. Nu-i nimic, Afonea, o să mai treacă timpul și o să mă împac cu el. Dar deocamdată mi-e cu neputință să uit cum m-a înșelat. Nu pot, și basta.

— Nu uiți și nu ierți, Lena, făcu Afonea cu un ton de reproș.

— Da, recunosc calm Lena. Asta e o trăsătură a firii mele. Ce pot face !

— Și cu toate astea îmi ești dragă.

Lena continuă să meargă, de parcă nici nu-i auzise vorbele. Doar capul i se înclină puțin, iar obrajii îi cam păliră.

Afonea nu știa ce să mai spună. Deodată îl năpădi mînia și izbi cu putere cu virful cizmei într-un bulgăre de pămînt.

— De ce ești supărat ? întrebă Lena, ridicîndu-și ochii spre el.

— Așa, bombăni Afonea, fără s-o privească.

Lena abia schiță un zîmbet și-i atinse din nou mîna.

— Nu e bine.

Afonea mergea înainte, cu fruntea întunecată, gîndind : „De ce i-am spus-o ? Nici nu se poate să fie așa !”... Îi venea să intre în pămînt de rușine.

— Nu te-ai mai întîlnit de mult cu Perepiolka, i-o trînti el netam-nesam.

— Nu se mai arată în fața mea. Nici eu nu știu de ce. Lena se fistică. Adică, ghicesc. Poate că Va- lia e nemulțumită de prietenia dintre noi.

— Seamănă leit cu un cal această Valka ! Picioarele lungi, osoase, iar moțul, chiar ca la cai.

După acea neuitată discuție de lîngă rîu, Petea evita să se întîlnească cu Lena, dar ea îi simțea adesea lipsa. Lenei i se părea că Valia e geloasă pe ea. De cîte ori se întîlnea cu Valia, Lena îi dădea doar bună ziua și trecea mai departe, cu un aer de nepătruns. Dar nici Valia nu-i rămînea datoră. „Auzi, își spunea în sine ea, ce îngîmfată !”

După asemenea întâlniri cu Lena, asupra lui Petea se revărsa un potop de ironii.

■ Cum de ai putut, Piotr, să te îndrăgostești, tic doar și pentru o clipă, de acest respingător sloi de gheață ? întreba răutăcios Valia. La aceste cuvinte, Petea tresărea și căuta să riposteze. Atunci urma sacramentală încheiere :

— Foarte bine, n-ai decît să te duci la îngîmfata asta a ta ! Petea, blestemîndu-și slăbiciunea, bolborosea că, într-adevăr, Lena are ceva rece și sec... Și atunci i se dăruia o îngăduitoare iertare. De altfel, Petea nu răbdă mult timp bașjocurile la adresa Lenei. O dată, luîndu-și inima în dinți, declară :

— Nu e bine ca un membru al întovărășirii comuniste să fie atît de rău față de un om care nu-i e cu nimic vinovat.

Valia roși și jură să nu-i mai pomenească niciodată de Lena dacă nici el n-o să-i mai amintească de ea. Petea promise.

Lena nu știa nimic din toate acestea, iar orgoliul n-o lăsă să se explice cu Petea și să reia legătura de prietenie, înfiripată între ei în acea primă noapte, lîngă foc, în stepă.

„Desigur, toată vina o poartă Valentina!”, gîn- dea Lena.

— Nu ai dreptate, Afonea. N-are nimic de cal. Și picioarele Valiei sînt normale. Fața e plăcută, și fruntea... Ai remarcat ? Fruntea ei e foarte frumoasă și inteligentă.

— Nu e mai inteligentă decît a ta ! bombăni Afonea. După o tăcere, el întrebă, blîugînd : Poate Perepiolka ți se pare o frumusețe ?

Lena surise.

— Ce frumusețe ?! Dar este, tu singur știi, un băiat deștept, simplu, și nu degeaba îl iubește toată lumea.

— Poate mai ai să-mi spui ceva despre el ? întrebă Afonea, fără să-și ascundă necazul.

— Da, într-adevăr, mai am. Regret că prietenia noastră s-a terminat fără nici un motiv. Lena îi aruncă lui Afonea o privire vicleană. Dar, știi, viața își umple golurile. Dacă a plecat un prieten, altul i-a luat locul.

— Și cine anume ? Afonea stăruia încă în supărare.

— Ghicește ! zise Lena, rîzînd provocător.

— Și cum este acest prieten ? se imblinzi Afonea.

— E blajîn, grijuliu, duios, deștept, drăguț, și în general bun.

— Foarte ?

— Da, foarte, foarte.

— Nu cunosc un astfel de om, făcu Afonea fis- ticit. Nu e cumva Șurka ? făcu ei pe șiretul.

Lena rise din nou, apoi se lipi de Afonea.

Afonea o sărută, abia atingînd-o.

...Hotărîră să se căsătorească după ce Lena își va împăca părinții, supărați între ei.

— Înțelege-mă, îi spuse Lena lui Afonea care se întristase, nu pot să4 las pe tata singur.

— Cum singur ? întrebă uimit Afonea. Cred că Stepan Trofimovici nu mă va alunga din casa lui.

— Nu, Aionea, o ținea una și bună Lena. Intii o să-i împac, și apoi ne căsătorim. Nu te necăji, continuă ea, cu duioșie. Să avem nițică răbdare.

Afonea dădea din cap tăcut; cu Lena nu se putea discuta prea mult. Te ascultă, se închide în sinea ei, și apoi fă-te luntre și punte ca să te ierte.

Uneori, seara, Lena se ducea în vizită la Panar... Zina și Olga erau invitate și ele în casa lui Nurhan.

După muștrarea primită, Șurka începu să se arate mai des pe la centrul medical, iar în zilele libere o lua pe Olga la prietenul său de la haltă. Cu Panar nu se mai vedea.

Un timp, Panar se simțise cam stingherită în tovărășia Olgăi, dar apoi îi trecu sfiala. Prietenele învățau limba kazahă, coseau, pălăvrăgeau, dansau...

O dată, Șaken, întors de la muncă, se așează într-un ungher, ascultă conversația fetelor și, stră- duindu-se să nu privească spre Zina, se ridică deodată și plecă posomorit.

Cînd ușa se închise în urma fratelui ei, Panar izbucni în rîs.

— Tu... Cum se spune în rusește ? o întrebă ea pe Zina. Ah, mi-am adus aminte : l-ai legat fedeleș pe Șaken de tine.

Zina se supără.

— Of, Panar, da caraghios! mai sînt Goghi și frățiorul tău 1 zise Olga. Să vezi, Goghi vine la noi și începe s-o convingă pe Zina să facă o plimbare cu motocicletă. Ea pleacă în stepă, și deodată apare Șaken. „Unde e Zina ?” întreabă. „A plecat cu Goghi”, răspund eu, încercînd să-mi stăpînesc rîsul. El se bosumflă, face niște ochi feroși, zice „ce mai pocitanie a găsit și ea” și pleacă.

— Taci, Olga, făcu Zina cu ton rugător. Hai, te rog.

— Dar tu ce vină ai ?... Sau, de exemplu, îi vine în gînd Zinei să se plimbe cu Șaken. Mă uit, vine Goghi în goana mare. „Unde e Zina?”, iar pe față i se așterne o mare tristețe. „Se plimbă cu Șaken !” Goghi se mai învîrtește în loc, mîrle supărat și o zbughește afară. Iar eu și cu Sima ne prăpădim de rîs.

— Taci din gură, strigă Zina. Aoleu, fetelor, ia priviți ! Marusia cu Hrebtov merg la braț.

Toți își lipiră nasurile de geam. Hrebtov, lung ca o prăjină, pășea țanțoș pe stradă, la braț cu Marusia.

— Știți, de departe seamănă cu cifra 10, zise vesel Panar. Bețișorul este Vanea, iar lângă el un butoiăș - Marusia.

— Priviți, s-au oprit, discută ceva! exclamă Olga.

— Și s-au despărțit! Din nou s-au certat ! Zina se încruntă îngrijorată. Marusia vine încoace.

Marusia intră, tremurînd de indignare.

— Cu omul ăsta n-o poți scoate la cap ! începu ea minioasă. Nu știe să vorbească decît despre tractoare și arătură. Să fi încercat și el, măcar o dată, să mă cucerească sau să-mi fi jurat dragoste... Of, doamne, ce chin !

— Și totuși ți-a spus desigur că te iubește, surise Zina.

— Uite, să se deschidă pămîntul și să mă înghită dacă a făcut-o mai mult decît o singură dată ! suspină Marusia. Obrajii îi ardeau de indignare. Și ce credeți ! Eu îl rog : „Vanecika, hai, spune-mi că mă iubești”. „Ăsta a fost spus ! mi-o retează el. Și s-o ții într-una așa, e curat răsfaț.”

Prietenele rideau, dar Marusia era furioasă.

— Rideți, rideți ! Dacă voi ați avea un asemenea curtezan ! Auzi ce mîndrie la el ! Nici cu cleștele nu-i mai poți smulge din gură cuvintele „te iubesc”... A devenit cel mai frunțas dintre șefii de brigadă, toată lumea îi caută în coarne, și de atunci și-a luat-o-n cap de-a binelea.

— Nu și-a luat-o de loc în cap, remarcă Olga, căci este într-adevăr frunțas. Chiar și steagul de frunțas al sovhozului tot brigada lui îl deține. Curtezan ca ăsta, Mașa, să dai cu tunul și nu găsești.

— Of, nici eu singură nu mai știu ce să cred ! Desigur, te poți bizui pe el, dar e cam prea aspru. Și apoi, tot tace și iar tace...

— ■ Cel ce vorbește puțin despre dragoste, Marusia, zise Panar, iubește mai tare.

■—■ Dar mie îmi e un dor, fetelor, ca să-mi spună și să-mi tot spună cuvîntul cel tainic... Am poftă să vorbim despre viață, să ne gîndim cum să ne orînduim rosturile casei. Iar el repetă într-una : „Fiecare lucru, la vremea lui”. Ei, poftim, spuneți și voi !

**Fetele țineau cu Marusia și
nu știau cum să-i facă pe
plac și să-l mai zgîlțîie un**

pic și să-i mai dezlege
limba acestui șef de
brigadă zgîrcit la vorbă

, Cu o zi înainte de ședința comitetului raional, pe a cărei ordine de zi era trecută problema mutării tineretului din loc în loc, Omar veni la Skrijneak.

— Iartă-mă, Stepan Trofimovici, poate că mă bag în treburile care nu mă privesc, încep Omar. Vreau să vorbim despre relațiile dintre dumneavoastră și Peresvetov.

— Nu-ți stă bine de loc rolul de mijlocitor.

— Pe mine mă satisface rolul unui comunist de rînd, tovarășe Skrijneak, răspunse Omar cu demnitate. Iar datorită fiecărui comunist este să aibă grijă ca doi oameni buni să nu-și strice nervii unul celuilalt. Am văzut eu singur cum l-ai repezit pe Peresvetov, cînd, la întoarcerea noastră din Ab-șansk cu avionul, s-a așezat lângă dumneata. Kiril Ilici a spus că vrea să stea de vorbă cu dumneata, ca să pună capăt acestor certuri.

— Dar nu ți-a spus cine s-a plins de mine lui Hromcenko ? se oțări Skrijneak. Eu m-am ales cu o prafătură fără să știu de ce, și după alte toate mai vrei să-i fii și avocat. De cînd ți-ai schimbat profesiunea ?

Omar, amintindu-și pentru ce venise, se stăpîni.

— Dacă vrei să știi, nu demult.

— Și cu ce te-ai cucerit Peresvetov ?

— Cu sufletul lui deschis.

— Peresvetov, suflet deschis ! Aida de ! făcu Skrijneak, izbucnind într-un ris silit. Ia mai las-o, Omarușka!

— El socotește că nu se poate ca dumneata să n-ai nici un amestec în publicarea acelui articol din ziar. Nu sînt împotriva articolului, se grăbi să explice Omar, dar, într-adevăr, de ce nu se pomeneste în el decît numele lui Peresvetov ? El a fost singurul care nu s-a împăcat cu ideea recoltării în faze ?

— **- Îți dau cuvîntul de comunist că în ce mă privește nici nu l-am văzut pe corespondentul celui ziar, De unde să știu de ce nu a pomenit în articol** și numele altor directori. I-am tras eu o săpuneală și lui Borisov, să-și deschidă capul cînd stă de vorbă cu un gazetar.

— Lucrul ăsta du-te și spune-i-l lui Peresvetov. Pot să te asigur, Stepan Trofimovici, că el nu i-a vorbit lui Hromcenko despre dumneata.

Skrijneak căzu pe gînduri și își scutură pipa stinsă.

— Bine, am să vă vizitez astăzi.

— Foarte bine ! O să ne întîlnim la comitetul de partid, Stepan Trofimovici. Ca să zic așa, pe un teren neutru. Dumneata ai să treci pe la mine ca din întîmplare. Iar pe Peresvetov am să-l invit sub un pretext plauzibil.

Omar fugi la sediu mîncînd pămîntul. Acolo află că Peresvetov plecase la haltă și că se va întoarce abia noaptea. Omar îi telefonă lui Skrijneak să vină a doua zi dimineată la comitetul de partid. Nu degeaba se spune că drumul iadului este pavat cu cele mai bune intenții. A doua zi, cînd Skrijneak se descotorosise de vizitatori și voia să meargă la Peresvetov, sosi Hamzatov, directorul sovhozului „Telinnii”, un osetin înalt și îngrijit. Venise cu o rugămînte : oare nu poate de pe acum, cît mai este încă vreme frumoasă, să-i împrumute sovhozul cu niște semințe pentru anul viitor ?

— Doar n-are nici un rost să le aduc tocmai de la haltă, de la o depărtare de sute de kilometri, și încă pe un asemenea ger. Două sute de kilometri dus și întors... Doar există semințe în raion. Skrijneak îl întrebă pe Hamzatov de ce cantitate de semințe are nevoie. După toate socotelile, reieșea că sovhozului îi trebuiau douăzeci de mii de chintale.

— Înțeleg, făcu Skrijneak, și telefonă la comisia raională de planificare ca să 'se consulte asupra a ceea ce era de făcut. Președintele comisiei raionale de planificare răspunse că argumentele directorului sînt pe deplin întemeiate. Skrijneak puse jos receptorul și căzu pe gînduri.

— De la cine s-ar putea împrumuta semințele, ai ?

— Chiar și de la Paresvjetov. Doar singur s-a lăudat că la trei mii de hectare a obținut cam cîte douăzeci de chintale li hețtar.

— Da, a reușit, aprcbă Skrijneak. A însămințat la timp, asta e adevărul. Nik ca voi.

— Am greșit socotea.a, e drept, se învoi Hamza- tov. Anul viitor vom însămința și noi mai devreme. Și are un grîu bun, de spocia „Akmolinka-6, 1”, grîu renumit, făcu Hamzatov uitîndu-se la secretarul comitetului raional cu o privire rugătoare. Skrijneak luă un creion și începu să calculeze. Cînd sîrși, îi întinse hîrtia lui Hamzatov.

— Peresvetov are nevoie pentru semințe de optzeci și opt de mii de chintale, iar el a cules, asta o știu precis, ceva mai mult de șaizeci de mii. Nici lui nu-i ajunge ce are.

— Păi asta și e problema, întări Hamzatov. El trebuie oricum să-și procure semințe. I se vor aduce de la haltă, care e aproape de Peresvetov.

— Tot de la haltă vei putea căpăta și tu.

— Vai de mine, Stepan Trofimovici ! El face pînă la haltă un ceas, iar eu cît am de mers pe drumurile noastre ?

— Mă rog, dacă te înțelegi cu Peresvetov, n-avem nimic de obiectat.

— Tu n-ai nimic de obiectat, dar el are. M-a dat afară, zău...

— Numai pentru că ai nimerit într-un moment neprielnic, zise vesel Skrijneak. Telefonă la biroul sovhozului, îl chemă pe Sizov și îi zise că Hamzatov trebuie ajutat ca să obțină de la Peresvetov semințe pentru sovhozul „Jelinni”. Nu voia să se amestece personal în această chestiune.

— Peresvetov n-are să mă asculte, Stepan Trofimovici ! Nu știu de ce, dar e rău dispus.

— Tu insistă.

Hamzatov plecă în silă. Skrijneak se ocupă de alte treburi, hotărînd să meargă la Peresvetov cînd problema semințelor va fi rezolvată.

O jumătate de oră mîi tîrziu, Hamzatov se întoarse și declară că Peresvetov nici nu voise să stea de vorbă cu el.

— Nu se poate, mormăi obosit Skrijneak.

— Cum nu se poate ?! exclamă Hamzatov. Erau în cort vreo opt persoane. Mi-a întors spatele, și atîta tot.

— Ei, dar ce nărav are și omul ăsta ! făcu Skrijneak, clătînînd din cap. Bine, o să mergem împreună.

3

Pe Peresvetov îl găsiră la arie... Ceva nu era în regulă la trioare ; lăcătușii și Goghi se ocupau cu reparația.

Peresvetov, tolănit pe o grămadă de grîu vîntu- rat, semna documentele. Lîngă el, Kogan așeza hîr- tiile în geantă.

— Salut, zise Skrijneak.

— Bună ziua. Peresvetov îi întinse mîna lui Skrijneak, fără să-l privească. Băieți, pînă ce gă- găuții ăștia se vor moșmoni cu reparațiile, voi dați ja o parte deșeurile, căci ne vor fi de folos.

Skrijneak apucă o mînă de grîu, îl trecu dintr-o palmă în cealaltă și încercă cu dinții un grăunte.

— Grozav mai e grîul ăsta al tău !

Peresvetov se prefăcu a nu auzi.

— Da, grîul e renumit, întări Hamzatov. Bravo ție, Peresvetov. E o frumusețe.

— Se spune că italienilor le place foarte mult grîul nostru tare, se amestecă Kogan în discuție. Ei fac din el făină pentru macaroane.

Peresvetov tăcea.

— Dacă Skriĵneak ar fi venit la el să stea de vorbă între patru ochi, ar fi fost cu puțință ca Omar să obțină ceea ce voia. Dar Peresvetov știa că Hamzatov se dusese cu plîngerea la comitetul raional. „Așa, gîndi el, va să zică, Skriĵneak vrea să exercite presiuni asupra mea ? Nici să nu gîndească !” Ascultă, Kiril Iliid, ași avea ceva de vorbit cu tine... |

— Păi de ce să ne mii b^tem gura degeaba, răspunse Peresvetov. 1

— Ei, gata, nu te mai încăpățîna, răspunse Skriĵ- neak cu jumătate glas, kindu-l pe Peresvetov deoparte. Să spunem că, într-adevăr, eu sînt vinovat, dar, ia spune, tu ești mai bun ?

— Nu poți îndrepta lucrurile cu vorba. Și ori ar sta cineva cu tine de vorba, ori ar bate apa în piuă, totuna e.

— Păcat, Peresvetov, mormăi posac Skriĵneak. Eu venisem la tine cu sufletul deschis...

— Sufletul tău e cam ciudat, zimbi aspru Peresvetov. Ba se zăvorăște, ba e slobod. Ai face bine să-l mai supraveghezi. Vorba asta părea spusă în zeflema. Peresvetov își dete seama, dar prea tîrziu.

Pe Skriĵneak îl cuprinse furia.

— Ei, Peresvetov, asta e pentru ultima oară.

— Gata, strigă Goghi. Tot buclucul a fost la rulmenți, Kiril Ilici. Alinierea, comandă el tinerilor.

Conveierul își începu lin drumul nesfîrșit. Valuri aurii se revărsară pe pinză, și de aci în triorul de grîne.

— Atunci cum rămîne cu semințele ? întrebă Hamzatov trăgîndu-l de mîncă pe Skriĵneak, care își pironise ochii în pămînt.

— Da, cu semințele ! se însufleți Skriĵneak. Hamzatov a adresat o rugăminte comitetului raional. Cred că n-ai nimic împotriva s<i scapi un tovarăș de la ananghie, Kiril Ilici !

— Ba am, răspunse scurt Peresvetov.

— Ei, stai, nu te repezi chiar așa, făcu pașnic Skriĵneak, stăpînindu-se cu greu. Judecă și tu, e într-adevăr o prostie : tu ai halta alături, iar ei...

531

— Am auzit, făcu Peresvetov un gest de împotrivire. Numai că nu vîd în asta nici o prostie.

34*

Goghi se îndepărtă și ȣe eșeză obosit pe o grămăjoară de grîne, alături de Sizov.

— Fumați mai cu băgare de seamă, le spuse Peresvetov, aruncînd țigara și strivind mucul cu cizma. Tovarășe Skriņneak, degeaba faci presiuni asupra mea. Spune-mi, te rog, de ce trebuie să dau douăzeci de mii de chintale cînd nici eu n-am destulă sămîntă ?!

— Păi tu ai să capeți, căută să-l convingă Hamzatov.

— De care am să capăt ? Peresvetov băgă mina în griul vînturat. Tot ca asta am să capăt ? Unde ai mai văzut așa griu ? Eu, dragul meu, am fost la stațiunea de selecționare din Sorbandan și, cu chiu cu vai, am obținut de la Kuzmin „Akmolinka” lui. Iar mie ce mi se va da ?!

Skriņneak se scărpină după urechi.

— Și încă la ce preț, adăugă Kogan.

— Tocmai! susținu Peresvetov.

— Prețul mediu al unui chintal de griu este mai mult sau mai puțin același în toată regiunea, obiectă Skriņneak.

— Vă dă gata cifra medie, remarcă, aspru Kogan. Să-l întrebăm pe Hamzatov la cît i-a revenit un chintal de griu anul acesta ?

— Patruzeci și două de ruble și ceva.

— Și ai obținut de pe o mie de hectare de arătură de primăvară cîte cinci chintale, adăugă Peresvetov. La mine de pe trei mii de hectare s-au scos cîte douăzeci de chintale și ne costă douăzeci și nouă de ruble și zece copeici. Iată, poftim cifra medie... Tocmai tu, tovarășe Skriņneak, n-ar trebui să fii acela care să-i tot dai cu cifra medie. Asta înseamnă să stai pe grumazul frunțașilor și să min- giu capul codașilor. „N-aveți grijă, vecinul bogat o să vă scoată din nevoi.” Auzi dumneata : „cifra medie !”

’ - Parcă am fi societate de binefacere, îl sprijini Goghi pe director. Numai dacă te gîndești cît am nădușit pentru acest griu.

/

<— Asta e adevărat, uină Skriņneak. Numai ca se cuvine să vezi mai departe decît lungul nasului, tovarășe Peresvetov. Tu faci calcule pornind de la interesele sovhozului, ia: comitetul raional al partidului are în vedere interesele raionului. E prematur să încerci a ghici ce fel de griu ți se va da. Dar justificarea din punct de vedere economic a cererii lui Hamzatov este limpede.

— Da de unde, Stepan Trofimovici ! interveni Kogan. Asta înseamnă să torni dintr-un sac în altul.

— Exact ! exclamă Goghi. Dar dacă și noi vom fi nevoiți să aducem semințe dracu știe de unde ?

Peresvetov alegea distrat grăunțele.

— Dacă asta e un mare porc de cîine ! făcu mi-nios Skriņneak. Aveți un punct de vedere nepartinic. Uite ce este, tovarășe Peresvetov, îi vei preda lui Hamzatov douăzeci de mii de chintale.

— Nici nu mă gândesc.
 — Eu vorbesc oficial. Cred că biroul comitetului raional mă va sprijini.
 Sizov făcu o mișcare, dar nu zise nimic.
 — Deocamdată este o indicație a ta personală, obiectă calm Peresvetov.
 — Pentru tine indicația dată de (secretarul comitetului raional nu este obligatorie Ț
 — Eu vorbesc concret și anum? despre această indicație, și nu despre alta. O cdhsider lipsită de spirit gospodăresc. J
 — Ascultați... începu Hamzator. Dar Skrijneak îi curmă vorba.
 I
 — Va să zică, tovarășe Peresvetov, directiva mea însemnează o vorbă goală j N-o să tolerăm nici un fel de năravuri de prinț feudal. Asta ți-am mai spus-o. Astăzi, pe la unsprece seara, să te prezinți cu Aimanov la comitetulraional la ședința biroului.
 .
 Cu aceste cuvinte, Skrijneak flecă.
 Hamzatov mai rămase lângă Pejresvetov.

Dacă aş fi ştiut... El făcu întâi un gest cu mina, şi apoi, luându-se după Skriţneak, îl ajunse din urmă. La ora zece şi jumătate Peresvetov şi Omar şedeau la comitetul raional. Peresvetov îl văzu pe Antropov, directorul sovhozului „Iujnii”.

— Bună ziua, Maxim Fedotici I Peresvetov scutură mina moale a lui Antropov. Te-au prins şi pe tine în laţ, hai ?

— Independent, gifii grăsunul.

— Independent ? Adică cum ?

— Independent de vîrstă şi situaţie. Stepan Tro- fimovici este uneori necruţător cu oamenii.

— Dar pe tine de ce vor să te scuture ?

— Da de unde să ştiu ? Antropov dădu din umerii lui rotunzi. Într-un rînd soseşte la sovhoz Be- riozlcin, furios ca un diavol. Iar eu, ca un făcut, nu alta, tocmai aţipisem. Eram obosit şi sforăiam de duduia toată casa... Mă trezesc şi-l văd pe Beriozkin cu un ordin de la Skriţneak : „Să predai vecinului două tractoare, şi nu mai tîrziu, ci imediat”. L-am trimis la toţi dracii şi m-am întors pe partea cealaltă. Acum m-au convocat în faţa biroului... Cică mă port mitocăieşte, îi jignesc pe lucrătorii comitetului raional... Poftim, ce lucruri spun I Antropov se scărpină pe după ceafă. Aud că nici între tine şi Skriţneak lucrurile nu stau prea-prea, şi Antropov învîrte degetele prin aer.

— Între mine şi Skriţneak raporturile n-au fost din prima zi „pnea-pnea”...

— E arţăgos de n-are pereche. Ascultă, am vrut să trec pe la tîiş, începui Antropov cu însufleţire. La hotarul gospodăriilor noastre există un lac... care se numeşte „Şaitan kaşkan”, ceea ce în kazahă înseamnă „A fugit dracul”... Dacă dracul a poposit vreodată pe acolo şi cînd anume a fugit nu ştiu, dar apa din lac fuge, asta e sigur.

— Am fost la lacul acela. E foarte bun pentru pescuit.

— Independent.

— Ce independent ?

— Independent de pescuit, tu şi cu mine avem nevoie neapărat de acest lac.

— Ce să fac cu el ?

— A fost la mine un ihtiolog şi mi-a spus că, dacă nu se vor lua măsuri, lacul va seca în vreo cinci ani. Or, el ar putea da un mare venit. Acolo se găseşte hrană pentru peşti, ce fel de hrană nu ştiu, dar foarte multă. Mi-a lăsat o listă de fel de fel de peşti care pot creşte acolo.

— Toate astea sînt adevărate, Maxim Fedotici, dar noi făcători de minuni nu sîntem. Dacă o să sece lacul, seacă, și basta. Nu depinde de voința noastră.

Ba nu-i adevărat ! Poate știi că la vreo șase kilometri depărtare de lac șerpuiește un riulet. El se varsă în riul Ciornaia ; dacă-i vom întoarce cursul spre lac, n-o să se împuțineze apa riului Ciornaia, dar lacul va fi salvat. ,

— Adică să săpăm un canal ? I

— Ei și ? Avem suficiente mecanisme, iar materialul explozibil ni-l vom procura Mai pune creierul la contribuție. |

— Ideea e bună, Maxim Fedotici, răspunse Pe- resvetov și, după ce chibzui puțin continuă : Dar o să fie nevoie de specialiști.

J

— Să scriem la Moscova, să cerem să ni se trimită hidrologi. Și ei vor proiecta canalul într-un minut.

— Chiar așa! exclamă Peres/etov, înflăcărin- du-se. Am să și scriu.

— Nu te-aș fi sîcîit, continuă Antropov, dar eu singur n-am destulă forță. Și ca să spun drept, am vrut să-ți fac un serviciu prietenesc. Mi-ai dat și tu o dată o strașnică mină de ajiitor și încă într-un ceas de grea cumpănă. Tinerii tăi lucrează ca niște lei. Fără ajutorul tău aș mai fi arat încă un an.

— Să nu mai vorbim despre asta, Maxim Fedo- iici. Mulțumesc pentru această prețioasă idee. Ai procedat ca un bun vecin. Beriozkin ieși din cabinetul lui Skriņneak.

— Tovarășii Aimanov și Peresvetov !

8

Peresvetov își stinse țigara și, strîmbîndu-se ca și cum l-ar fi durut dinții, intră în cabinet.

Membrii biroului ședeau la o masă lungă, alături de care se găsea biroul lui Skriņneak. Ivan Ivano- vici îl salută amabil pe Peresvetov, înclinînd capul.

Prin fereastra deschisă pătrundea înăuntru o ușoară răcoare. Peresvetov nu vedea decît un petic de cer întunecos și o singură stea foarte strălucitoare. „,«Sirius»... Și de ce a fost denumită albastră ? gîndi el. O stea ca toate stelele, atîta doar că e mai mare...”

Omar, după ce îi șopti ceva lui Sizov, se așeză lîngă Peresvetov. Skriņneak, ca și cum nici nu l-ar fi observat, vorbea cu Beriozkin. Acesta îl ajuta pe secretarul comitetului raional să pună ordine în hîrțile de pe masă. Cînd această operație luă sfîr- șit, Skriņneak zise :

— Raportați biroului, tovarășe Peresvetov, dacă aveți intenția să executați directiva comitetului raional al partidului cu privire la predarea semințelor sovhozului „Telinnii”.

— N-am ce raporta, răspunse Peresvetov cu o voce plictisită. Semințe n-am să dau. Dacă m-ați convocat numai pentru asta, pierdeți timpul de pomană, tovarășe Skrițneak.

Ivan Ivanovici, cu capul aplecat pe o filă de hîr-tie, desena ceva. Sizov oftă. Ceilalți membri ai biroului tăceau. Peresvetov ședea cu minile pe genunchi. Omar se agita nervos pe scaun.

Skrițneak își netezi mustățile și-și trecu palma peste capul ras.

— Răspunsul dumneavoastră nu poate satisface biroul, tovarășe Peresvetov. Dumneavoastră știți foarte bine că ați fost convocat la această ședință pentru a explica de ce la sovhozul „Zapadni” se sabotează o hotărîre a comitetului raional al partidului.

— Dă-mi voie, dă-mi voie, Stepan Trofimovici, îl întrerupse Ivan Ivanovici, nu a existat o hotărîre a comitetului raional.

— Nici eu nu am văzut o hotărîre a comitetului raional, remarcă Sizov.

— Ascultați, tovarășe Peresvetov, începu să spună Skrițneak. Comitetul raional vă roagă să ajutați sovhozul lui Hamzatov. Vă roagă, mă înțelegeți. Iar în ceea ce privește calitatea semințelor pentru sovhozul vostru, îmi iau întreaga răspundere.

— Nu te obosi.

Se așternu tăcerea.

— Îmi e foarte neplăcut, începu Skrițneak, ne-știind nici el ce o să spună mai departe, dar pot să afirm un singur lucru... („Ce pot să afirm ?” îi trecu fulgerător prin minte.) Skrițneak tuși, apoi continuă : Pot să afirm că tovarășilor Peresvetov și Ai-manov nu le sînt chiar atît de scumpe interesele raionului.

— Eu, Stepan Trofimovici, zise obosit Ivan Ivanovici, n-aș reține în zadar pe tovarășii din sovhozul „Zapadni”. Peresvetov are dreptate, și punct. Avem treburi multe.

— Dar despre fugari nu vorbim ? întrebă Omar.

— Cam peste vreo două ore, răspunse brusc Skrițneak. Problema următoare... Cine e acolo !

— Antropov, îi suflă Beriozkin.

— Cheamă-l.

Peresvetov și Omar ieșiră.

— Să-ți fie de bine dușul ! îi strigă Antropov lui Peresvetov, croindu-și drum prin mulțime.

Chiar să-mi fie de bine, rise Peresvetov.CAPITOLUL VII

Din sovhozul „Lujnii” Șurka reveni iarăși ca un erou. Tractoriștii lui Peresvetov araseră o mie de hectare într-un timp record și-și umpluseră doldora buzunarele de bani.

Șefii de brigadă căpătaseră de la Antropov ceasornice de mină.

Lui Șurka i se dădu ca premiu un aparat de fotografiat.

Direcțiunea și organizația de partid îi trimiseră lui Peresvetov o scrisoare de mulțumiri. Iar gazeta raională o publică în prima pagină. Numele lui Șurka, Hrebtov, Kim Toi și ale tractoriștilor ce s-au evidențiat în mod cu totul deosebit au fost tipărite cu litere groase.

Hrebtov și Kim Toi comunicară lui Omar și Peresvetov că Troșkin a muncit conștiincios, nu s-a cruțat de loc, înlocuind adesea pe băieții ce cădeau răpuși de oboseală.

— Antropov a procedat just premiindu-vă, băieți, zise Peresvetov. Nici noi n-o să rămânem mai prejos. Ivan, făcu el întorcându-se către Hrebtov, îndată ce Perepiolocikin va aduce casele, o să-ți dăm o locuință cu două camere. Și ție la fel, Kim. Hrebtov îi mulțumi reținui lui Peresvetov.

— Da, mi-am adus aminte, când a sosit prima tranșă de case prefabricate i-am oferit lui Troșkin o locuință. Atunci a refuzat-o, și pînă acum locuiește la cămin. Acum are mare nevoie de o cameră. Peresvetov se referea în chip vădit la apropiata căsătorie a lui Șurka cu Olga.

Omar îl susținu pe Peresvetov. Iar când, în aceeași zi, îl văzu pe Șurka, el îi comunică hotărîrea direcțiunii. Șurka nu răspunse nimic.

El se răcise cu totul de Olga și doar din milă se mai întâlnea cu ea din cînd în cînd. Dar cuvîntul și-l dăduse nu numai față de ea, dar și față de Omar și Peresvetov. Și toată așezarea știa că Șurka este soțul Olgai fără cununie. Fata îl scuza cînd prietenele ei îl învinovăteau pe Șurka că tot amină nunta.

Olga încetă să mai fie sinceră cu prietenele, evi- tînd să vorbească despre viitorul ei. Se mîngîia cu gîndul că Șurka părea c-o uitase pe Panar.

Aflînd că Nurhan plecase la Kokcetav să-și vadă fratele, că Peresvetov e în vizită la Hijneakov, iar Șaken la Petrozavodsk,

Șurka își zise cu hotărîre : ori azi, ori niciodată !

Șurka o porni de cum se întunecă, și în drum spre casa lui Nurhan îl întîlni pe Penka. Era sîm- bătă. Penka venise de la haltă ca să-și vadă soția. Agafia Vasilievna îi scosese din buzunar chenzina, nu voise să-i dea nici de-o jumătate de litru de votcă, și-l expediase din casă : o aștepta pe Var- vara Semeonovna și pe prietenele ei de la haltă. Penka umbla de colo-colo prin așezare stăpînit de un

singur gînd : să bea pe socoteala cuiva. Dar pretutindeni întîmpina refuzuri hotărîte. Bătrîni, prietenii lui Penka, plecaseră cu toţii care încotro. Se plictisea.

— A-a, liderul şi conducătorul ! exclamă Penka văzîndu-l pe Şurka. Primiţi felicitări din partea unui individ cu prilejul recompensei pentru eroica faptă.

— Pleacă, pleacă, îl respinse Şurka.

— Mă voi evapora pe moment, dar, cîntînd pe generozitatea tinerei gărzi, mă mîngîi cu gîndul că voi primi un ajutor. N-am să ascund, bătrîna mă jefuieşte pînă la ultima leţcaie, iar pe gît n-am dat nici măcar o duşcă toată săptămîna. Fă-mi un bine, tovarăşe Troşkin.

— N-am bani.

— Avem informaţii că pentru asaltul asupra ţe- linişului aţi primit la „lujnii” o sumă...

— Îţi spun să te duci dracului.

— Unde vrei, dar numai cu litruta mea. în cel mai rău caz mă voi înfăţişa înainte-i măcar cu un ţoi. Scotoceşte-te, fă-mi un bine.

— Dacă nu-mi dai pace, o să te alegi cu o scatoalcă, îl ameninţă Şurka.

— Bine, bombăni Penka, ne vom răfui, cumetre.

Rămînînd în urmă, se luă după Şurka, fără vreun gînd anume, pînă la casa lui Nurhan.

Şurka privi spre ferestrele luminate. La Panar în casă se aflau Olga, Zina şi Marusia Sidorocikina. Hotărît să aştepte pînă vor pleca, Şurka ba se așeza pe pridvor, ba se plimba pe sub ferestre. Întrîi plecară Olga şi Zina. Tot şoptindu-şi ceva, ele cotiră înspre uliţă. O jumătate de oră mai tîr- ziu ieşi Marusia Sidorocikina, însoţită de Panar.

După ce-şi luă rămas bun de la Marusia şi-i spuse ceva făcînd-o să izbucnească în ris, Panar stătu un timp în pridvor şi se îndreptă spre uşă.

Şurka ieşi din umbră.

— Panar ! spuse el, şi glasu-i sugrumat răsună surd.

Panar se întoarse. Razele lunii îi luminară faţa speriată.

— Cine e ?

— Eu, Troşkin. Ori nu mă mai cunoşti ?

— Ce cauţi aici ? îl întrebă Panar rece.

— Mi-a fost dor de tine. Asta e tot. Şurka îşi stăpîni anevoie tremurul lăuntric.

— Ai fi putut să vii ziua, făcu Panar după o clipă de tăcere.

— Ziua n-am avut vreme. Iar cînd am venit aveai musafiri. Pur şi simplu, mi-e dor să stăm puţin de vorbă.

— E târziu, zise Panar nehotărâtă.
 — Doar mine nu-i zi de lucru !
 — Dar ce o să spună Olga când va afla ?
 Șurka se sprijini cu coatele de balustrada pridvorului.
 — Te temi de ea ?
 — De ce să mă tem, sintem prietene. Mă bucur că vă înțelegeți.
 „Glumește sau o crede serios ?” se întrebă Șurka.
 — Deh, s-ar putea spune că ne înțelegem. Un chibrit hîrșii și se simți miros de fum de tutun.
 Tonul pe jumătate serios, pe jumătate glumeț al lui Șurka o liniști pe Panar. Șovăiala din inima ei dispărea treptat-treptat.
 — E frig, zise ea. Așteaptă un minut, să-mi pun paltonul pe mine și să-ți aduc ceapanul lui tata.
 — Nu cumva te temi să mă lași să intru în casă ? N-am fost la voi niciodată. Măcar să văd și eu cum trăiești în casa nouă.
 Deși de felul lor kazahli nu sint neprimitori, Panar șovăi totuși.
 — Nu se cade. Vino ziua. Am să-ți dau un ceai.
 — Ceai poți să-mi dai și acum. Știi, m-a luat un frig... Am tot dat țiroale casei, așteptînd să-ți plece prietenele.
 — Ar fi trebuit să intri.
 — Cu tine am vrut să vorbesc și nu cu prietenele tale. Nu de ele mi-a fost mie dor. N-ai nici o grijă, că doar n-am să te mănînc.
 3
 În vreme ce Panar trebăluia la bucătărie, Șurka cercetă camera. Multe lucruri fuseseră aduse din casa cea veche, dar erau și altele noi. Era luminos, plăcut și curat... Șurka se tolănise în fotoliu și fuma liniștit. Pendula bătu ceasurile unsprezece.
 Penka spiona pitit la fereastră.
 „Numai de n-ar pica Peresvetov”, gîndea Șurka.
 Panar aduse un ceainic înflorat și piale. Șurka era obișnuit să bea din ele ; nu te frig la buze.
 — Dar ești o gospodină cum rar se întîlnește. Ai aranjat casa o frumusețe... Il invidiez pe viitorul tău soț.
 — Se pare că încă nu s-a născut. Panar, amintin- du-și de ceva, plecă la bucătărie și aduse un săculeț cu bursaci - o prăjitură kazahă, pregătită ca provizie.
 Turnă ceai în piala lui Șurka.
 — Cum v-ați aranjat ? întrebă Șurka.
 — Eu dorm aici pe canapea, iar tata cu Șaken uite colo. Panar făcu un semn cu capul spre ușa din dreapta. Iar în camera mea locuiește Kiril Ilici. Tatălui meu îi e foarte drag Peresvetov. Panar surise. Dar nu va mai sta multă vreme la noi. În cu- rînd se va termina construcția clădirii administrației. Acolo i se aranjează o locuință. Tatălui meu o să-i pară rău.

— De ce nu și-o fi chemînd Peresvetov nevasta V
 — Ei, pricini pot fi destule. Să-ți mai tom ceai ?
 — Da, te rog. Dar bursacul l-ai făcut singură ?
 — Da, singură.
 — Meșteră mai ești !
 Panar se așază pe divan. Lumina lămpii, așezată pe aparatul de radio, îi cădea pe față. Ochii ei răs- frîngeau o calmă licărire.
 „Ce frumoasă e !”
 — Tu de ce nu bei ceai ? întrebă Șurka, cu glas întretăiat.
 — ■ Am băut cu fetele.
 — Ar fi interesant de știut despre ce-ați trîncănit.
 ■ — Le învăț limba lcazahă, coasem, discutăm despre rochii, despre cărți...
 — Și despre dragoste, desigur.
 — Ei, și despre asta.
 — ...mai ales că toate prietenele tale sînt și ele îndrăgostite.
 — După mine, ele nu sînt numai îndrăgostite. Am impresia că pe la noi a cam început să miroasă a nunți.
 — Da, am auzit, zise serios Șurka. Elena, probabil, se va mărita cu Krovlev, Hrebtov se va însura cu Marusia. Chiar și Perepiolka prea stă între patru ochi cu Valentina... Trei nunți sînt sigure.
 — A ta e a patra, spuse simplu Panar.
 Șurka tăcu. După ce bău ceaiul, îi mulțumi Pana- rei și-și aprinse o țigară. Pendula bătu sfertul de ceas. Panar zise :
 — N-am să string masa. O să sosească Kiril Ilici și va trebui să- i dau și lui un ceai.
 — E puțin probabil să se întoarcă astăzi.
 Fumul țigării se înălța spre tavan. Șurka se sculă, făcu vreo cîțiva pași prin cameră și se așază pe colțul canapelei.
 Penka nu-și lua ochii de la ei.
 — Iar te-ai evidențiat, începu Panar, frămîntînd- du-și ciucurii șalului.
 — Da, am nădușit cu toții ! Ai văzut ce ceas am căpătat ?
 Șurka se așază mai aproape de Panar și-i arătă ceasul.
 — Ce să zic, l-ai meritat.
 Șurka se mută din nou în colț.
 — Ascultă, Panar, am vrut să te întreb... Spu- ne-mi... Dar numai adevărul, da ? Dacă nu era Olga, tu m-ai fi putut... m-ai fi putut iubi și te-ai fi măritat cu mine ?
 Panar își păstră aceeași infățișare liniștită. Ca și cum s-ar fi așteptat la această întrebare, nu părea de loc surprinsă.
 Șurka o privea tîntă.
 — Ce rost are o asemenea discuție ? Tonul judicios al Panarei avu asupra lui Șurka efectul unui duș rece. Într-una acest „dacă”...

Dacă nu era Olga, dacă tu n-o iubeai... Panar zîmbi. Doar o iubești pe Olga, iar eu vă doresc la amîndoi toată fericirea.

— Asta ți-a fost totdeauna dorința ?

Panar își plecă capul. Nu știa să mintă.

— Nu, nu totdeauna.

— Atunci de ce-mi vorbești astfel acum ?

Fruntea Panarei se plecă și mai mult.

— Olga a dorit singură apropierea aceasta dintre noi, bolborosi Șurka cu ochii-n pămînt. M-am străduit s-o fac să se răzgîndească. Întreab-o, și ai să vezi că n-are să mintă. Pe atunci voiam copilul, adăugă el.

— Nu mai spune !

Șurka înțelese că Panar nu-l crede.

— Atunci da, l-am vrut, repetă el fără să clipească.

— Dar dacă... dacă ar fi să se întîmple acum ?

— Acum nu mai vreau. Nu, nu mai vreau !

— De ce ?

— Eu am să-ți spun, cu toate că nu mă crezi. De Olga mă îndrăgostisem la școală. Apoi a fost o în-timplare cînd ea m-a jignit față de toată lumea. Timp de doi ani n-am mai văzut-o. Cînd am plecat pe pămînturile înțelenite nici rămas bun nu mi-am luat de la ea. A sosit aici singură, tristă. M-a văzut, s-a bucurat, a spus că i-a fost dor de mine... Și mi-a răscolit în suflet ceva uitat. Ei, așa ne-am legat iar. Figura lui Șurka se întunecă. Apoi povestea cu copilul... Au aruncat vina pe mine. Știu, cum că eu aș fi dus-o pe Olga la baba aceea. Și din nou Șurka privi în pămînt. Ce să mai spun ? Patima nu este dragoste, asta o știi foarte bine. Deosebirea dintre ele eu n-o înțelegem. Tinerete, vezi bine ! Șurka tăcu un timp. Ce n-aș da ca lucrurile să nu se fi întîmplat astfel... Omar și Peresvetov o țin una și bună : însoară-te. Dar pentru mine treaba asta e mai rea decît ștreangul... Dacă vrei să mă crezi bine, dacă nu, nu. N-am ascuns nimic. Ce să fac, asta mi-a fost soarta !

Panar își aminti de cite ori fusese și ea îndrăgostită. Cîte și cite nu se petrecuseră și cu cine nu se măritase în visurile ei ! „De ce să nu-l cred ? Patima nu e totuna cu dragostea. Parcă nu e ade-vărat ?”

Șurka tăcu și rămase trist, cu capul plecat.

— Te cred, șopti Panar.

Șurka se apropie de ea.

— Vrei să știi tot adevărul ?

— Da.

Nu vedeau chipul lui Penka pitit la fereastră.

— N-o iubesc pe Olga. Și nu am cuvinte să spun cit de mult te iubesc pe tine !

Panar tăcea. Șurka își ridică ciuful căzut pe fruntea încinsă și se apropie și mai mult de Panar:

- Și ce să facem? întrebă ea, cu o abia deslușită șoaptă.
- Să ne iubim.

Panar clătină din cap.

- Și cu Olga cum rămâne ?
- Eu pe tine te iubesc. Te-am iubit de cum te-am văzut !

Șurka luă mina tremurătoare a Pa- narei. Ea nu se împotrivi. Nu sînt în nici un fel legat de Olga. Nu există o lege care să mă silească să mă înșor cu ea. Există o singură lege : dragostea. Buzele le erau aproape, foarte aproape. Capul Pa- narei căzu pe umărul lui Șurka. El bijbii, căutînd deasupra divanului întrerupătorul pe care-l întoarse.

Pendula bătu de două ori. Cineva ciocănea prudent în ușă. Panar se smulse din brațele lui Șurka.

- Peresvetov ! exclamă ea tremurînd. Am să-i dau drumul. Am să-l las să intre. Apoi vei pleca, auzi ?
- Bine ! Da de ce te-ai speriat ?
- Ai să pleci ! făcu Panar, și ochii-i străluciră.
- Mai încet ! Dacă Peresvetov ne aude, o să fie și mai rău.

Deschide-i, iar eu am să intru în camera de alături. Du-te ! Vocea lui Șurka suna autoritar.

Panar se grăbi spre ușă.

- Scuză-mă, Panar, făcu Peresvetov pășind pragul. Am întîrziat. El îi aruncă o privire în treacăt. Ce-i cu tine ? Nu cumva ești bolnavă ?
- Ani... răcit puțin. Dacă vă e foame, am să pregătesc ceva.
- Mulțumesc, nu vreau nimic. Mîine trimit doctorul să te vadă. Noapte bună.

Peresvetov plecă în camera lui, dar multă vreme nu putu să adoarmă. I se părea că aude în dosul peretelui foșnete, o conversație înăbușită. „S-o fi întors Șaken ?” gîndi Peresvetov și adormi.

Delegația trebuia să sosească din Petrozavodsk noaptea, cu personalul ; așa i se comunicase lui Peresvetov la telefon. Înainte de ivirea zorilor se apropie de casă o mașină. Șaken își luă rămas bun de la șofer și, te- mindu-se să nu-l trezească pe tatăl său, pipăi cheia în buzunar, deschise ușor ușa, se dezbracă, își scoase cizmele încă din coridor și intră desculț în cameră. Pe divan dormea Panar ; în întuneric, șalul ei părea o pată albă. Șaken vru la început să-și trezească sora, ca să se laude cu succesul expediției și să-i dea cadourile cumpărate la Petrozavodsk. Auzind răsufarea ei liniștită se răzgîndi și se duse spre camera lui. Lîngă ușa, Șaken se poticni de un scaun.

Neînțelegînd nimic, buimăcită de somn, Panar aprinse mașinal lumina.

Șaken se întoarse și îl văzu pe Șurka. Acesta era cu capul dat pe spate și dormea dus. Cuvertura alunecase de pe el, descoperindu-i trupul bronzat de soare.

Șaken se sprijini de pervazul ușii și, cu ochii tulburi, se uită la soră-sa. Roșie pină-n vârful urechilor, Panar înșfăcă șalul și se înveli cu el... Cu ochii urmărirea fiecare gest al fratelui. Șaken scoase un sunet ciudat nearticulat, se desprinsese de lingă pervaz și făcu o mișcare înspre Șurka.

— Nu cumva să te atingi de el, zise aspru Panar. Îi iubesc și eu singură l-am adus aici.

Șaken se sprijini din nou de pervaz. Gîtul îi era înclăștat de un spasm. Ce rușine pentru neamul lui, și pentru capul alb al bătrînului tată... Șacalul ăsta...

Panar se întoarse cu spatele spre fratele ei și-și puse palma pe fruntea lui Șurka. Acesta deschise ochii, zimbi și se întinse spre Panar. Șaken scrișni din dinți.

— Scoală, Șura, zise Panar cu gingășie. A sosit Șaken, făcu ea din nou, fără ca glasul să-i tremure. Haide, scoală, repetă ea.

Șurka se uită la fratele Panarei. Ochii lui Șaken erau plini de ură.

„Of, drace, dar bine m-am mai lăsat prins !” Lui Șurka îi clăntăneau dinții în gură. Se îmbrăcă cu chiu, cu vai.

— Nu te grăbi, îl potoli Panar. N-are să-ți facă nimeni nimic. Te iubesc și nici nu-mi pasă ce va mai fi cu mine.

Șurka înșfăcă șapca.

— Am să vin la tine mîine, îi șopti Panar.

Șurka o dădu la o parte și deschise ușa. Ieșind în cerdac, sorbi aerul curat și se rostogoli de-a berbeleacul pe scări : fusese însoțit de un ghiont al lui Șaken.

Ușa se trînti cu zgomot. Șurka auzi vocea răgușită a lui Penka.

— Of, ce oameni supărăcioși... Permite-mi, tovarășe Troșkin, să te ajut cu dragă inimă, deoarece și eu însumi nimeream în asemenea aventuri de natură amoroasă.

Șurka își făcu vînt și Penka zbură în lături. După ce-și curăți pantalonii de noroi, tinărul o porni șchiopătînd spre cămin, iar Penka îl amenință de la distanță :

— Lasă că ne răfuim noi, cumetre !

Ziua următoare, Șurka trebuia să meargă în brigada lui Kuzmici, unde oamenii se pregăteau pentru construirea taberei. La cămin sosi Penka.

— Un sutar, un sutar, cumetre, că altfel și Olga, și întreaga populație află de-a fir-a-păr despre ceea ce s-a petrecut ieri. Sînt straja căminului conjugal, m-ai înțeles ?

Șurka îi dădu lui Penka sutarul.
Peste citeva zile Șurka se întoarse de la Kuzmici. Penka îl aștepta din nou. După ce își terminase garda la depozit, venise la așezare și hoinărea în jurul căminului, așteptînd pe „cumătrul” cu pricina. Șurka fu iarăși nevoit să-și deschidă punga.
Abia se descotorosise de Penka, și se ivi Panar, care, după ce deschise ușa, se opri cu un aer sever în prag. Într-atita se schimbase după noaptea aceea, încît devenise de nerecunoscut ; se făcuse mai aspră, trăsăturile i se ascuțiseră, ochii i se întunecaseră, iar în gesturile și cuvintele ei se simțea autoritate și asprime.
— Unde-ai fost ? Și vorbele ei răsunară sfidător.
— Mai încet, o opri Șurka, închide ușa. Stai jos. Băieții se pot întoarce în orice clipă de la club, șopti el.
— Mi-e indiferent.
— Panar !... Te iubesc, doar o știi. Dar să nu ne pierdem mințile.
— Vîno la mine. Nu te teme ! Șaken a plecat să-l aducă pe tata. Peresvetov nu e acasă. Să mergem !
Șurka se duse.
CAPITOLUL VIII
Într-o dimineață, promoroaca căzută în timpul nopții acoperi pămîntul, făcînd să strălucească ne- gara cu reflexe argintii în bătaia soarelui. Pămîntul începuse să scriștie sub picioare ; îl prinsese primul geruleț.
Mirosea a ars ; cineva dintre noii-sosiți dăduse foc bălegarului din curte.
Bruma se menținu, iar spre noapte începu să sufle un vînt rece, și fulgi mari și rari de zăpadă prinseră să lunece molcom spre pămînt.
În dimineața aceea, păsările de stepă văzuseră pentru prima dată cum iese fumul din hornuri.
Delegația se întorsese din Petrozavodsk cu patruzeci și cinci de case, avînd fiecare cîte două locuințe. Munca începu din nou să clocotească în așezare, iar o lună mai tîrziu de-a lungul ulițelor „Telinnaia”, „Stepnaia” și „Tentralnaia.” se înșirau case noi, acoperite cu ardezie.Cîteva locuințe fură atribuite tinerilor căsătoriți : trei perechi se pregăteau de nuntă. Hrebtov plecase la Abșansk ca să cumpere daruri miresei, iar Var- vara Semeonovna, să aducă niște haine fiului ei.
Olga tot aștepta să vină Șurka și să-i spună : „Ni s-a dat cameră, facem și noi nunta, Olenka !”
Șurka tăcea.

Olga gîndea : „Nu-i nimic, mai e timp !”
Într-una din primele zile ale lui octombrie, Hij- neakov îl sună la telefon pe Peresvetov.
— Ascultă, a sosit inginerul acela despre care ți-am vorbit.
— Dă-l încoace !
— Nu știu de ce, dar din capul locului a cerut să vină la sovhozul tău.
Hijneakov rise în receptor.
Peresvetov rise și el.
— Peșemne s-o fi îndrăgostit de mine fără să mă fi văzut la față ! E nevoie de mașină ?
— Ca buni vecini ce sîntem, găsesc eu mijlocul să ți-l trimit.
Inginerul sosi la sovhoz și își prezentă actele : Pavel Alexandrovici Lukin, trimis pe pămînturile înțelenite de comitetul regional al organizației de Comsomol din Cernoziomsk.
Cînd Peresvetov sfîrși cu examinarea actelor, Lukin întrebă roșind :
— Spuneți-mi, vă rog, unde locuiește Olga Kruj- kova ?
Peresvetov îl aruncă o privire.
În fața lui stătea un om de aproape douăzeci și opt de ani, cu ochi ca de copil, larg deschiși. Obrajii lui păreau a nu fi cunoscut încă briciul. Avea buze pline și o gropiță în bărbia trandafirie. Cu părul castaniu, ondulat, cu miini fine, ale căror degete erau lungi și plinuțe, cu vocea plăcută, împrăstia numai bunătate, sinceritate și puritate.
— Krujkova îți este... concetățeană sau... cunoștință ? întrebă Peresvetov.

Ea ? Făcu Lukin, rușinat și stingherit. Da, cunoștință...
Iată, am sosit aici cum îi promisesem cînd a plecat pe pămînturile înțelenite

— .Ți-a scris ?
— Da, am primit de la ea două scrisori. Lukin oftă cu durere.
Dar apoi nu mi-a mai scris.
„Cred și eu”, gîndi Peresvetov încurcat, dar adăugă cu voce tare :
— Lucrează ca infirmieră la centrul medical. Treci pe acolo,
unde de altfel are și locuința, spuse el fără să-l privească în ochi.
— Mulțumesc. Am să încep lucrul de miine, dacă sinteți de
acord, și Lukin se ridică în picioare.
— Așteaptă ! Că doar nu fuge Kru... hm... Peresvetov se
poticni. Într-un cuvînt, întii trebuie să te instalezi. Am să-ți dau un
bilet pentru intendent, el îți va găsi un loc la cămin. Asta numai
pentru două-trei săptămîni. În preajma sărbătorii din octombrie,
îți vom da o cameră.
— Chiar așa ?! exclamă Lukin. Vai de mine, și eu care am auzit
cite și mai cite cu privire la pă- mînturile înțelenite. Și pentru că
veni vorba, făcu el rușinat, cu mîncarea cum e pe aici ? Părinții le-
au trimis tinerilor din Berezovka - sînt mulți la Hij- neakov -
pesmeți. Am adus și pentru Olia. Și Lukin se fistică iarăși.
— Ce nerușinare, se enervă Peresvetov. Cine răspîndește
asemenea zvonuri ? Desigur aici nu e Moscova și nici
Cernoziomsk, dar tinerii nu se plîng de mîncare.
— Mie îmi este indiferent; am venit pe pămîn- turile înțelenite
fără să-mi fac iluzii.
— Și bine ai făcut, remarcă Peresvetov. Inginerul îi plăcea tot
mai mult. „Rosește, asta înseamnă că flăcăul e cînsut și foarte
sincer.” Apoi continuă : Din păcate au existat și unii care au venit
aici numai pentru a-și umple buzunarele. Și Peresvetov își netezi
părul ce în lunile din urmă îi albise cu totul. Unde există visare și
voință, există și înflăcărare, și omul va fi un adevărat deștelenitor.
Iar de nu, mai bine să plece, să-și vadă de drum. Iată biletul
pentru intendent. O să-ți spună unde se află cantina, baia și
celelalte. Iar miine dimineată să vii la mine. Ai să faci cunoștință
cu inginerul nostru șef. El e oarecum și șeful dumitale. Goghi
Ceaci- vadze este mina mea dreaptă. E puțin cam iute din fire,
impulsiv, dar e băiat deștept. La revedere. Îți doresc... Peresvetov
își înghiți vorba.
— Mulțumesc. Pe mine n-au vrut să mă lase să plec aici. L-am
pisat pe șeful meu... Număram zilele și nopțile pînă la plecare. Ei,
și Olga... Lukin tăcu un timp. Mă gîndeam că e singură aici... mai
adăugă el, zîbind fisticit. Probabil însă că toate acestea nu vă
interesează. Scuzați-mă. Plec.
A fost un moment cînd lui Peresvetov i se păru cu totul imposibil
să-i spună inginerului tot adevărul despre Olga, să-l pregătească

pentru ceea ce urma să aple. Se lupta cu sine însuși. „Dar dacă pleacă ? Dacă pleacă, va fi pentru noi o mare pagubă !”
Idea cu privire la canal și lacuri, pe care i-o inspirase Antropov, făgăduia sovhozului nenumărate avantaje. Să lase să-i scape o asemenea posibilitate ? „Dacă va pleca, va trebui căutat mult timp un alt specialist...”
— La revedere... Nu, așteaptă ! Peresvetov îl opri pe Lukin. Toate calculele i se părură neînsemnate și meschine față de ceea ce urma să se abată pe capul acestui flăcău. Stai jos...
Lukin se uită cu îngrijorare la director.
În cabinet intră Șurka.
2
La cămin îi era din ce în ce mai greu să-i scoată pe băieți din cameră ca să se întâlnească cu Panar. Nervii lui Șurka slăbiră, i se urise cu munca. „Cînd am să capat cameră, gîndea el, am . să vorbesc deschis cu Olga. Iar apoi... apoi om vedea.”

Ordinul de repartizare era gata și nu mai aștepta decât semnătura lui Peresvetov. Chiar de aceea și venise Șurka la el. Peresvetov n-avu răgaz să spună nici un cuvânt, căci Lukin se și sculase în întîmpinarea lui Șurka și-i întinse mîna.

— Inginer Lukin. Iată, am sosit la voi ! zise el și surise atît de luminos, de parcă i-ar fi împărțit o noutate din cele mai plăcute. Șurka îi aruncă inginerului o privire distrată. „Unde am mai auzit eu de acest nume ?”

— Îmi pare bine, bombăni el. Troșkin, președintele comitetului sindical.

— Troșkin ? Lukin își pironi asupra lui Șurka o privire stupidă.

— Am venit pentru ordinul de repartiție, Ki- ril Ilci. Șurka puse hîrtiuța sub mîna directorului.

Peresvetov tăcea. Lukin ședea buimăcit. „Troșkin !” De cîte ori auzise de la Olga acest nume ! „Atunci de ce Olga... De ce n-a scris că și Troșkin e aici ?”

Peresvetov iscăli mașinal ordinul și i-l dădu lui Șurka.

— Dar stai, Troșkin. Șezi. Avem de-a face, să vezi... cu o problemă... Peresvetov își pierdu cumpătul. Da, uite, frate, ce chestie... Tovarășul Lukin, să vezi ce întîmplare, a venit la Olga Krujkova...

Șurka își aminti îndată de cuvintele aruncate în treacăt de tatăl lui cu privire la un inginer, care i-ar fi făcut curte Olgăi.

— Asta e bună ! exclamă Șurka. Va să zică, tu ești ăla ?

— El va lucra la noi. Dar cu Olga... Peresvetov tăcu încurcat.

Șurka izbucni în rîs.

— Încetează ! spuse mînios Peresvetov. Tocmai acum ai găsit prilej de rîs, neghiobile !

Lui Peresvetov nu-i plăceau situațiile încurcate. Dacă inginerul pleacă, înseamnă că e un om de nimic, n-are decît să se ducă dracului. Dacă nu va șterge putina, descurcă-se cum se vor pricepe, că doar n-au să se bată în duel.

— Krujkova, tovarășe Lukin, începu el foarte rece, te-a așteptat prea mult, pe cît se pare, și... într-un cuvînt, s-a măritat cu Troșkin. Scuză-mă, dar nu am timp să mă mai ocup și de afacerile du- mitale personale. Te aștept mîine pînă la ora zece. După această oră voi socoti că nici n-ai trecut pe aici. Peresvetov se ridică și plecă.

— N-am să plec ! Lukin se repezi în urma lui Peresvetov. Șurka îl opri.

—■ Stai jos și liniștește-te. El, frate, nu crede în vorbe. Dacă ai să te prezinți mine, să știi că pentru el nu va exista un om mai prețios decît tine.

Lukin se așeză.

— Bun. Sufletul lui Șurka cînta de bucurie. O să ne batem în duel, sau cum ?

— îndrăznești să-ți bați joc de mine ?

— încetează ! îi spuse Șurka disprețuitor. Ascul- tă-mă. Numai din pricina Olgăi n-am fost eu în insulele Hawai și am pierdut chipiul de căpitan cu galonul de aur. Mai visez încă și astăzi palmierii și oceanul. Bine, aici nu sînt palmieri, și mai dă-i naibii. Sînt țaran din moși-strămoși, aici e pe gustul meu. Poate că pe ocean aș fi înnebunit tînjind după meleagurile acestea. Șurka arătă cu capul spre fereastra dincolo de care se deschidea priveliștea stepei acoperite cu zăpadă proaspătă. Apoi urmă : Dar destul cu aceasta. Da, stai jos ! strigă el la Lukin. Acum despre Olga. L-aș lua martor pe dumnezeu, dar nu-mi șade frumos. Șurka zîmbi ștrengărește. Ascultă, fie că mă crezi, fie că nu, dar să știi că ea nu mi-a suflat o vorbă despre tine. Fii liniștit, nu e în obiceiurile mele să vinez muierile altora. Olga este o fată bună, știe să alinte și să fie grijulie. Și muncește, nu se-ncurcă. E drept că aveam intenția să mă înșor cu ea... Acum ai apărut tu... Lukin îl dădu pe Șurka la o parte și ieși în fugă din cabinet. într-o zi Șaken îl duse pe Goghi la atelierul de tîmplărie și îi destăinui tot ce avea pe suflet.

Zi de zi, Goghi avea foarte multă bătaie de cap din pricina unor piese, a unor instrumente și mașini- unelte, care veșnic erau lipsă. Pînă acum atelierele nu aveau încă acoperiș, tractoarele trebuiau să fie reparate în aer liber. Afară, în gerul și vîntul care acuși vor începe... Ciocnirile cu Proskudin îl obosiseră, și era departe de tot ce se petrecea în așezare.

La început Goghi nu crezu ceea ce auzi de la rivalul și prietenul său ; se întîmplase astfel că, deși iubind aceeași fată, pizmuindu-se unul pe celălalt, infuriindu-se și indignîndu-se, se împrieteniseră totuși.

Goghi se împotrivi ideii de a comunica comitetului de Comsomol comportarea lui Troșkin. Dar după părerea lui nici nu trebuia păstrată tăcerea.

— Cum vrei, Șaken, dar acest lucru trebuie spus și lui Omar, și lui Peresvetov. Așa e mai cîstit.

— Tata nu trebuie să știe nimic, mormăi posac Șaken.

— În ceea ce-l privește pe el, nu trebuie să ai nici o grijă. De altfel, nu ai de ce să te grăbești. Poate se va aranja, nu te necăji. Cîte nu se în-împlă...

— Bun, consimți Șaken.

— ■ Scuză-mă, mă așteaptă cineva. A sosit un inginer la noi. Mă duc să fac cunoștință cu el.

Goghi îl bătă pe Șaken pe spate și plecă.

Șaken merse la punctul medical, o chemă de Zina afară în stradă și îi povesti totul. Zina se îngrozi.

— Dar de ce n-ai încercat să vorbești cu Panar ?

— ■ Păi, ea a înnebunit cu totul.

— Da, într-adevăr, cu ea se petrece ceva. Ieri am venit la ea, dar n-a vrut să învețe cu noi și deodată s-a apropiat de Olga, a îmbrățișat-o și a izbucnit în hohote de plins...

— Așa cum am spus, e nebună de-a binelea.

Zina era deznădăjduită.

— Doamne, ce încurcături a făcut și Șurka ăsta.

— E un mîrșav ! Lui Șaken i se roșiră pomeții. Dar dacă i-am spune Olgăi ?

— Nu, nu ! făcu Zina, coborînd glasul. Ușa cabinetului medical era bine închisă... Mă tem, Șaken, că iarăși se întîmplă ceva cu ea... Zina se rușină. Pur și simplu, nu mă duce capul ce e de făcut !

Pe drum trecea un tînăr îmbrăcat cu o subă cu guler de astrahan. Cu cît se apropia de centrul medical, cu atît pașii lui deveneau mai nesiguri.

— Cine e ? îl întrebă Zina pe Șaken, frecîndu-și cu mînușa obrajii înfrigurați.

— îl vād pentru prima oară.

— Bună ziua, îi zise necunoscutul Zinei. Scuza-ți-mă, acesta e centrul medical ?

— Da. Bună ziua.

— Și... Olga Krujkova aici lucrează ?

— Da. Acum este ocupată.

— Atunci am să trec mai tîrziu.

— Nu, stai puțin că o chem.

— Nu, nu ! se grăbi Lukin. Mai tîrziu am să...

Dar Zina apucase să întredeschidă ușa.

— Olga, te caută cineva !

— îndată ! se auzi vocea Olgăi.

— De unde sinteți ? întrebă Zina.

— Eu ? Lukin se uita rătăcit în juru-i. Am venit la voi... Inginer Lukin, spuse el, umezindu-și buzele uscate de emoție. Olga este, este... o cunoștință de a mea. Am lucrat în satul ei. Și deodată, prin- zînd curaj, spuse : îmi dați voie să intru ?

— Da, desigur.
 Degetele lui Lukin tremurau, fața i se făcuse albă ca varul, iar pe frunte îi apărură broboane de nă- dușeală.
 — Spune-i Olgăi că-i dau voie să stea cu dumneata de vorbă în cabinetul meu.
 Lukin urcă treptele scării și deschise ușa.
 — Ce caută la Olga ? îl întrebă Zina pe Șaken.
 — Spunea că-i un consătean.
 — Pare un om ciudat, nu-i așa ? Zina clătină din cap. Să mergem, Șaken, să ne plimbăm un pic.
 ...Lukin intră în cabinetul Zinei, privi în jur și se așeză. Apăru Olga, ținând în mîini un pahar cu o doctorie. Văzîndu-l pe Lukin, Olga scoase un strigăt. Paharul îi scăpă din mîini și se sparse. Olga se așeză pe divan în fața lui Lukin. Acesta adună cioburile, le aruncă în coșul cu gunoi, oftă și o privi pe Olga. Ea mototolea în mîini o batistă și tăcea. Tot singele pierise din obrazul ei parcă înghețat.
 — Olia ! zise Lukin cu voce scăzută, Olia, ce înseamnă asta ?
 Olga începu să-și scuture capul.
 — Nu-ți fac nici un reproș. Vocea lui Lukin tresări. Foarte simplu ar fi fost să-mi scrii totul, pe șleau, Olia. Am stat de vorbă cu acest... Troșkin.
 Olga avu o puternică tresărire și, mută, încremeni iarăși.
 — Scuză-mă... Probabil îl iubești, dacă... așa s-a întimplat.
 Lukin făcu un gest de neputință. Dar nu-ți pot ascunde că e... o canalie, Olia. Pentru că n-ai fi așteptat decît momentul prielnic ca să te zvîrle din viața lui, așa cum am zvîrlit eu cioburile acestui pahar. Am venit să-ți povestesc ce mi s-a întimplat cu Troșkin. Am socotit că era de datoria mea, pentru că... vezi... tu mă cunoști, eu nu știu să mint.
 Lukin se ridică și plecă, fără a mai privi în urmă.
 Olga căzu pe divan și plinse în hohote, înăbu- șindu-și gura cu o batistă.
 5
 Ce se petrecuse între Olga și Lukin, Șurka nu a aflat. Trecuse de cîteva ori pe la centrul medical, dar Olga nu voise să-l vadă. Lukin nu-i dădea bună ziua. Cînd se întîlnea cu Șaken, vedea minia clocotind în ochii acestuia. Din senin, Goghi începu și el să-i întoarcă spatele. Iar ieri, cînd Șurka venise la atelier cu o gazetă- fulger, Goghi zisese :
 — Ei, dar prost am mai fost, Troșkin.
 — Ai fost ? încercă Șurka să glumească.
 — Ia-o mai domol ! se oțări Goghi. Ai merita o bătaie. Și dracu m-a pus să-l conving pe Peresvetov să te ia la sovhoz !
 — Dar cu ce te-am supărat, tovarășe șef ?

Goghi îi întoarse spatele.
„Goghi e prieten la cataramă cu Șaken. Nu cumva i-a șoptit asta vreo vorbă despre cele întâmplate ?” se întreabă Șurka neliștit. Înțelegea că a intrat într-o încurcătură fără ieșire. Pentru cei din așezare numele lui era legat de acela al Olgăi, și cu toții așteptau nunta lor. Faptul că Olga era iarăși însărcinată complica situația. Ca să ajungă până la Panar avea de întâmpinat piedici aproape de neînvins. Cum Șaken îl urăște, îl va spune cu siguranță lui Nurhan că Șurka este de fapt soțul Olgăi și că nu a mai rămas decât să facă formalitățile... Nurhan ținea la Șurka pentru agerimea și istețimea lui. Dar se va împăca oare cu gândul să-i fie ginere un flăcău care înșelase într-un chip așa de josnic o altă fată ? Iar Panar se va împotrivi ea oare voinței tatălui ei ? Șurka nu se putuse încă dumiri cu privire la simțămintele Panarei. Știa că cel mai cuminte lucru ar fi să le spună lui Omar și lui Peresvetov tot ce s-a întâmplat și să le ceară sfatul. „Dar ce să le spun ? Că n-o iubesc pe Olga ? Au să mă întrebe : atunci de ce, pui de cățea, ai înșelat-o până acum ?” „Nu tu m-ai invitat la nuntă ?” o să-i amintească Peresvetov.
„Cum să mă uit în ochii lui ?” își zicea Șurka, și la gândul acesta îngheța. „Căci, de-ar fi să vorbesc deschis, ar trebui negreșit să le destăinuiesc cele petrecute între mine și Panar, adică s-o dau de gol, s-o fac de rușine... Ce vor crede despre ea Omar și Peresvetov ? A acceptat legătura cu mine știind că eu... și cu Olga... că Olga va naște și atunci fiu drăguț, AleXandr Makarovici, și ocupă-te dumneata împreună cu soția de copil...”
Șurka îngheță la acest gând ce i se înfipse deodată în minte : „Panarei nici măcar nu i-am pomenit că Olga e însărcinată ! I-am îndrugat verzi și uscate și tocmai acest lucru i l-am ascuns !... Dar treaba asta de ieșit tot o să iasă la iveală, dacă nu azi, mâine !”
Măcinat de aceste gânduri contradictorii, temîn- du-se de cine știe ce alte complicații, care totdeauna îl neliștiseră, și cum față de Olga nu avea nici un alt sentiment afară de cel de milă, Șurka socoti că nu-i mai rămăsese decât o singură ieșire : să plece în concediu, pentru ca în deplină libertate, avînd capul limpede, să se poată gândi la toate aceste lucruri.
În noaptea aceea Șurka nu putu închide multă vreme ochii. Și deodată înțelese că nu avea cui să-și spună păsul, cui să i se încredințeze și nici de la cine să aștepte un sfat prietenesc. Are amici, dar nu prieteni. Și nici amicii nu-i erau chiar atît de numeroși. Nimeni nu-l mai admira pe Șurka pentru înșelătoarea-i cutezanță, se săturaseră cu toții de poveștile lui despre insulele Hawai...

Acum pretutindeni nu se vorbea decât de un singur lucru : învățătura ! Lui Șurka îi era lene să învețe. Să învețe pe alții ? Dar ce putea să-i învețe pe oamenii care știau mai mult și simțeau mai profund ?

Numai ambiția îl împiedica pe Șurka să recunoască că pe locul lui s-ar fi cuvenit să fie un altul.

Aceasta sub aspectul treburilor obștești... Treburile personale îi erau atât de încurcate, încît nu le mai putea descîlci nimeni.

Șurka alunecase o dată, a doua și a treia oară... încă o nesocotință și se va prăbuși în prăpastie. Oamenii care îl admiraseră atât vor ridica, în cele din urmă, din umeri : „A dat de dracu”.

Șurka veni la comitetul de partid și îi spuse lui Omar că dintr-o scrisoare primită de acasă aflase că maică-sa era grav bolnavă.

— Concediu mi se cuvine în orice caz, adăugă Șurka. E sezon mort, așa că nimeni n-are de ce să se spetească muncind.

Pe sub pleoapele-i pe jumătate închise, Omar se uită la fiicău.

Obrajii lui Șurka se scofîlciseră, privirea ochilor care odinioară îi licăreau ca la pisici era acum stinsă, eleganța-i vestimentară pierise o dată cu aerul de bravură.

— N-am nimic împotrivă. Dar cum rămîne cu instalarea în casa cea nouă ?

— Mă mut cînd m-oi întoarce.

— Spune-i lui Proskudin să-ți facă hîrtia de plecare. Pe cine te-ai gîndit să lași în locul tău ?

— Pe Șaken sau pe Lena Skrîjneaciha. Desigur, Șaken îți este mai pe plac.

— Bine, fie Lena.

— Eu am zis Șaken.

— Iar eu, Lena.

Tonul vădit neprietenos al secretarului organizației de partid îl făcu pe Șurka să înghețe.

— Și de ce te dai la mine ? bombăni el.

Omar privi în neștire spre pereții vagonului, prin ale căror crăpături răzbătea frigul de afară.

— Nu mă dau la tine. Dar trîndăvești. Și am auzit că ai început să cam bei. De ce naiba te-ai înhăitat cu Penka ?

Șurka tăcu. E adevărat, începuse să cam bea. Cu băieții îi era rușine, dar s-a gîndit că Penka nu-l va trăda.

O! Troșkin, Troșkin. Bine, pleacă. De la comitetul de partid Șurka se duse de-a dreptul la Proskudin și-l rugă să-i facă fără întîrziere formele pentru plecare. Avea un tren la ora unu și ceva.

Pregătirile îi luară o jumătate de ceas. Apoi Șurka se îndreptă

spre centrul medical. Sima îi aruncă o privire piezișă, neprietenosă și-i spune că Zina și Olga erau plecate la un bolnav. „Foarte bine !” gândi Șurka. Îi lăsă Olga un bilet că pleacă în concediu acasă, se întoarse la gospodărie, o găsi pe Lena, îi predă treburile sindicatului și scrise o scurtă scrisoare Panarei. Apoi Șurka găsi o mașină de ocazie și plecă la haltă.

CAPITOLUL IX

Petea a fost primit în partid. La adunarea ce fusese convocată, Omar, Peresvetov, Kogan și Goghi, iar după ei încă vreo jumătate de duzină de oameni, printre care Hrebtov și Kim, au luat cuvântul, arătând pe larg că Perepiolocikin și-a câștigat pe deplin dreptul de a fi membru de partid. De altfel, nici nu fusese nevoie de cuvântări. Simpatia față de Petea devenise o unanimă manifestare de sentimente din partea deștelenitorilor, atît tineri cît și vîrstnici.

În ajunul sărbătorilor din Octombrie, administrația se mută într-o casă nouă, unde lui Peresvetov i se dăduse la etaj un apartament. Deprins cum era cu odăița lui de la Nurhan, Peresvetov nu se prea grăbea cu mutatul.

— Ce să fac eu de unul singur în aceste palate ? îi spusese o dată, surizînd blajîn, lui Omar. Acolo am să înnebunesc de urît.

— Chemați-vă familia, zîmbi Omar.

— Despre aceasta cred că n-ai uitat, am mai vorbit cu tine, mormăi cu răceală Peresvetov.

Indiferent de simțămintele celorlalți, dar Nurhan se bucura că „marele aksakal” nu voia să-i părăsească casa. Era fericit. Panar era cu el mai grijulie ca niciodată.

Deși greu lovită de surpriza subitei plecări a lui Șurka, era prea mîndră ca să împărtășească prietenelor durerea ce o cuprinsese. Îi era aproape peste puteri să se prefacă față de taică-său, se simțea apăsată de înfățișarea ursuză a lui Șaken și o includeau fetele zîmbitoare ale fetelor ce veneau seară de seară. Și, colac peste pupăză, Panar află de la Zina că Olga trebuia să nască...

„Dar eu ?! gîndea cu groază Panar. Ce fel de om mai sint și eu ?! De mă voi împotrivi tatălui meu, îl voi băga în mormint, asta e tot...”

Panar nu mai putea trăi acolo unde toate erau legate de Șurka. Ea îi spusese tatălui ei că vrea să plece la Alma-Ata, să stea o lună la o prietenă. Peresvetov o lăsă să plece.

Chiar înainte de sărbătoare se întoarse Ivan Pro- horovici. În întîmpinarea lui merseră Peresvetov, Omar, Skrijneak și mulți tineri. Toți erau nerăbdători s-o vadă pe soția agronomului-șef. Membră de partid din anul 1908 ! Fusese și în deportare... Pînă acum cel mai vechi membru de partid din raion era Skrijneak. „Să

intri în partid în 1935 nu e mare lucru, dar să faci un asemenea pas sub regimul țarist!"

Așa vorbea tineretul în așteptarea sosirii rapidului. Conform orarului, acesta urma să intre în gară la ora patru, dacă nu survenea vreo întârziere. Când garnitura se opri huruind lângă peron, toți alergară la vagonul de clasa întâi, pe platforma căruia stătea Ivan Prohorovici, surizind și agitănd pălăria în văzduh. După ce o prezentă pe Iulia Vikto-rovna celor întruniți, Peresvetov îi conduse pe soți la sovhoz.

Casa, aranjată de mult, primi încă o desfele- nitoare.

561

Aniversarea lui Octombrie
fu sărbătorită zgomotos. În
unele case petrecerea se
prelungi pînă în zorii zilei.
Numai Odarkăi Iaroșciuk
nu-i ardea d

e36 - stepă cit vezi cu ochii petrecere : în acele două zile de sărbătoare ea cutreiera îngîndurată ulițele. De altfel, afară de o ceartă între trei bețivi, pe care Odarka îi duse la miliție, nu s-a întîmplat nici un eveniment deosebit.

După sărbători, sosi Siromiatnikov și trase la cămin. Peresvetov nu se simți jignit înțelegînd că, date fiind relațiile dintre ei și Skrișneak, Siromiatnikov nu putea proceda altfel.

După ce vizită sovhozul, Siromiatnikov plecă în alte gospodării, se întoarse iarăși peste trei săptămîni și veni la Peresvetov împreună cu Skrișneak.

La Peresvetov era și Kogan.

— Bine, zise Siromiatnikov, întîlnind privirea supărată a lui Peresvetov, nu te mai zbîrli. Ince- pînd de mîine, rămîn o săptămîină la tine, dacă n-ai să faci gălăgie din pricina mahorcii mele.

Skrișneak se așează în fotoliul de lângă sobă și examinează odaia.

— Nu doriți un ceai ? bombăni Peresvetov.

— Mulțumim.

Skrîjneak se foi în fotoliu.

Haide, începe parastasul, îi spuse Peresvetov lui Siromiatnikov.

— Știi, scutește-mă de glume, se oțărî Siromiatnikov, și nici unul dintre voi să nu vă așteptați la vreun tedeum... Și acum, dragii mei, să vorbim deschis.

— Poate sînt de prisos ? făcu cu modestie Kogan, adunîndu-și de pe masă documentele și registrele de contabilitate.

— Nici un comunist nu poate fi de prisos într-o discuție între alți trei comuniști, tovarășe Kogan, răspunse Siromiatnikov. Am să încep cu tine, Peresvetov. Am vizitat gospodăria ta. Nimic de zis, s-au făcut multe. Dar și neajunsuri sînt destule. Tractoarele numai să te uiți la ele și te înspăimîntî.

înseamnă că reparațiile necesare n-au fost făcute la timp. Va trebui să cam gîfîiți la iarnă. Nu înțeleg cum te poți aștepta să faci față aratului cu o asemenea situație a parcului de tractoare ? Peresvetov tăcea, privindu-și țintă virfurile pis- larilor.

Siromiatnikov înșiră pe dinafară toate scăpările. Că era cu totul fără rost să-l mai contrazici, Peresvetov o știa foarte bine din trecut. Ochi atît de clarvăzători ca ai lui Siromiatnikov erau greu de găsit.

— Numai celui ce nu face nimic îi merg toate strună, tună basul lui Skrîjneak. Nu spun asta ca să-l apăr pe Peresvetov, ci așa, în general.

— ■ Sînt de acord. Eu nu vreau de loc, tovarășe Skrîjneak, să minimalizez nici ceea ce a făcut Peresvetov în sovhoz, nici ceea ce ai făcut tu în raion.

Skrîjneak înțelese că acum e rîndul lui. Fotoliul trosni sub el. Siromiatnikov făcu cîțiva pași prin odaie, iar pîslarii nouți cu talpă de piele îi scîrțîură pe podea.

— Ceea ce' a fost mai important s-a făcut, desigur. Oricum ar fi, raionul a destelenit toate cele opt sute de mii de hectare în termenele stabilite de partid și guvern. Asta trebuie înțeles ! Siromiatnikov tăcu un timp. Putem spune că e o minune ce ați izbutit să faceți voi împreună cu tineretul. Drept o asemenea minune va fi socotit acest an în istoria țelînișului.

— Da, au fost multe de îndurat, zise Peresvetov cu voce surdă. Of, pămînt, pămînt... Nu mai știu cine a spus că nu este chiar merit veseliei.

**Siromiatnikov rîse. Zîmbi și
Skrîjneak. Kogan oftă,**

amintindu-și de zilele grele ale aratului

— .Da, o minune l repetă Siromiatnikov. Iat-o desfășurându-se sub ochii tuturor ! Prima bătălie, ca să zic așa, s-a terminat. Să vedem, tovarășe Skrijneak, dacă am fi putut cumva s-o câștigăm cu pierderi mai mici. Am umblat puțin prin raion și am înțeles că, într-adevăr, s-ar fi putut. Am aflat în treacăt că tovarășul Kogan a fost în unele sovhozuri. Este lăudabil ca un om să-și rupă din timpul de odihnă ca să-l folosească la o muncă serioasă. Altfel, de ce-ar mai fi cutreierat fel de fel de locuri ? Nu-i așa, tovarășe Kogan ?

Cu o mișcare a capului, Kogan arată că e de acord cu secretarul comitetului regional.

— Concluziile mele le voi raporta în plenara comitetului raional, continuă Siromiatnikov. Mă interesează părerea dumitale, Moisei Abramovici ; ești doar un om tânăr, cu concepții proaspete. Poate că ceva, ce voi fi scăpat eu din vedere, vei fi observat dumneata. Te rog.

— Dar merită oare ? întrebă stingherit Kogan.

— Hai, nu mai face pe modestul, îi curmă vorba Skrijneak. Spune pe șleau, că la plenara comitetului raional tot ai fi vorbit.

— N-am nimic de ascuns. Chiar intenționam să vă lămuresc.

— Ei, atunci ce mai aștepti ?

— Mi se pare, tovarășe Siromiatnikov, că greșeala de căpetenie a conducerii noastre raionale stă în faptul că se studiază superficial economia gospodăriei.

Skrijneak bolborosi ceva.

— Mi s-a părut că toată nenorocirea de la rutină ni se trage. Știi și dumneata ce pacoste cade pe capul omului pe care ea îl robește, răpindu-i orice poftă de viață ; învins astfel de monotonie, omul se irosește pe lucruri de nimic. Iar în dosul rutinii ațipește și imboldul pentru faptele mari.

Siromiatnikov se așează și-l ascultă pe Kogan cu un mare interes. Peresvetov fuma ; chipul lui era de nepătruns. Skrijneak, nervos, își tot netezea mustățile.

— Iată, noi tot vorbim despre grîne multe. Comitetul executiv și comitetul raional, de asemenea. Dar, scuză-mă, Stepan Trofimovici, de ce fel de grîne ai dumneata nevoie ? Cu orice preț, numai să fie cit mai multe. Și parcă dumneata, Kiril Ilici, nu păcătuiești în același fel ? Amintește-ți de controversa noastră cu privire la recoltarea în faze...

La început, tovarăse Siromiatnikov, și mie mi ȳ-d părut că este mai scumpă decît recoltarea directă cu combina. Făcusem o socoteală provizorie : în primul caz costul era de șaizeci de ruble pentru fiecare hectar, iar în condițiile recoltării directe, cu combina - cincizeci de ruble și cîteva copeici. Așadar, să-i dăm drumul cu combina... Și i-am dat drumul ! Dar ce a ieșit ? S-au recoltat o mie de hectare de-a dreptul cu combina, dar au fost lăsate în cîmp pe fiecare hectar cîte două chintale și jumătate de grîne ce s-au scuturat - și asta după calculele cele mai modeste. Am risipit cine știe pe unde mii de chintale de grîu ! Și atunci am înțeles adevărul, și anume că recoltarea trebuie să se facă în faze și nicidecum direct cu combina.

— Poate că totuși recoltarea în faze nu merită rigoarea unei dogme, observă cu venin Peresvetov.

— Adevărat, îi răspunse cu vioiciune Siromiatnikov, dar nici să nu întorci icoana cu fața la perete nu e drept.

După un răstimp de tăcere, Kogan începu din nou să vorbească.

— Nu pot să spun că comitetul raional s-a purtat prea blind cu cei care nu au dorit să recolteze în faze. Dar dumneata, Stepan Trofimovici, n-ai avut suficientă dîrzenie ca să-i învingi pe cei de altă părere, inclusiv pe tovarășul Peresvetov.

— Dar cine-l poate învinge pe el ? interveni Skriĵneak, fără să-l privească pe directorul sovhozului.

Peresvetov se încruntă.

Kogan zise :

— Și încă ceva, tovarăse Siromiatnikov. De astă dată nu mai e vorba despre vina, ci despre nenorocirea noastră. Știi și dumneata că o casă din panouri prefabricate e friguroasă și incomodă. Dar ce-o să se spună dacă alături de asemenea case mai construim și unele din chirpici ? E caraghios ! Ca și cînd tehnica de construcție s-a oprit în pragul secolului al douăzecilea !

■ E adevărat, îl susținuu călduros Peresvetov pe Kogan. Într-o casă din panouri se poate locui un an, doi. Apoi omul o părăsește, Siromiatnikov, să ții minte vorba mea.

— Am să țin minte, promise laconic Siromiatnikov. Între altele, încă o observație, tovarăse Skriĵneak. Am întîlnit pe secretarul unui alt comitet raional din stepă, pe Jeltova. Mi-a povestit că la ei s-a construit un singur sediu central pentru trei sovhozuri. La tine sovhozurile „Telinnii”, „Komso- molski” și „Otradnoe” sînt așezate alături. De ce le trebuie trei așezări, trei uzine electrice, trei brigăzi de constructori ? Unifică-le. Cîți bani o să economisiți...

— Milioane, zise Kogan.

Se așternu, stăpînitore, tăcerea. Lui Kogan i se păru că Siromiatnikov așteaptă ca el să plece. După ce-și strînsese registrele și documentele și le băgă în geantă, Kogan își luă rămas bun.

— ■ Acum, începu Siromiatnikov, după ce închise mai bine ușa, vreau să vorbesc despre certurile voastre. Haide, Stepan Trofimovici, expune-ți pretențiile tale față de Peresvetov.

— Pretențiile mele față de Peresvetov sînt importante, începu Skrițneak, amestecînd cuvintele rusești cu cele ucrainene. A părăsit construcția centrului raional, rosti el, îndoiindu-și un deget, ca pentru enumerare.

— ■ Pentru că în sovhozul meu sînt în întîrziere cu construcția, zise cu minie Peresvetov.

— ...Pentru el, comitetul raional nu este un îndrumător. Și Skrițneak mai îndoi un deget. El este acela care m-a pus într-o situație ridicolă, mă refer la cazul cu Hamzatov, continuă el, cu o voce egală, îndoiind încă un deget, așa că, tovarășe Siromiatnikov, descurecă-te cu el, că eu n-am nici o vină.

— Bine, făcu Siromiatnikov, răsucind pe îndelete o țigară de mahorcă pe care o aprinse. E rîndul tău, Kiril Ilici.

— Toate astea sînt mult mai simple, începu Peresvetov, privind în lături și împrăștiind fumul de mahorcă. Ce rost are să facem presupuneri, să ne aruncăm unul asupra celuilalt și să ne bombardăm cu învinuiri... Nu ne-am potrivit la fire, asta e toată povestea. Eu am un caracter dificil. Cine poate ști mai bine decît tine acest lucru, Siromiatnikov ?

— Apoi, de !

— ...Nici firea lui Stepan Trofimovici nu-i chiar de pus pe rană. Între noi lucrurile continuă așa cum au început din prima zi, fără o rază de lumină. E prea tîrziu ca vreunul dintre noi doi să se mai schimbe. Să trăim astfel alături nu e cu puțință. Așa că mai bine ar fi să mă mutați de aici.

— ■ Asta e tot ? întrebă Siromiatnikov.

— Tot.

— • Acum, ascultați. Siromiatnikov stinse cu grijă țigara. Fabulele astea cu privire la caractere, Kiril Ilici, să le spui altora. Asemenea vorbe sînt bune pentru oficiul stării civile, cînd se intentează un divorț în urma certurilor dintre soți. Partidul nu este oficiul stării civile, iar voi nu sînteți soț și soție, liberi fie să trăiască uniți, fie să se despartă. Amîndoi sînteți puși de către partid pe locurile voastre. Ne-am săturat de conflictele astea. Vă șade frumos, hodorogi bătrîni, să vă faceți de ris în tot raionul ? Ei, fir-ar al dracului, ia te uită ! Pomenitu-s-au laolaltă pe pămînt înțelenit

Ivan Ivanovici cu Ivan Nikiforovici 1¹ Nu se mai găsește un Gogol
ca să se pună pe capul vostru... De cu- rind, la sedința biroului, s-a
citit o scrisoare a se- cretarului organizației de bază din care faci
parte,

ivan Nikllorovlci_(n. r.)

Peresvetov. E tânăr, dar mai deștept decît voi doi la un loc !
Aimanov roagă comitetul regional : în- fluențați-i, potoliți-i pe
bătăușii noștri. Hromcenko a dat din mîini... Zicea că, dacă nu se
vor termina certurile, să ne așteptăm la o cerere de plecare din
partea unuia din voi. Așa că, zicea el, va trebui să alegem. Iar eu
am spus : nici pomeneală, îi dăm afară pe amîndoi.
Skrîjneak și Peresvetov tăceau.
— Să vă gîndiți, să vă gîndiți foarte bine, dragii mei.
— Bine, făcu Skrîjneak, scărpi- nîdu-se pe după ceafă, și se
ridică în picioare. Poate că...
Nu-și sfîrși vorba, făcu un gest cu mîna și plecă.

— Ai văzut ? oftă Peresvetov. Sîromiatnikov clătină din cap.

- f>e ce ai părăsit construcția centrului raional, Kiril ?
— Ei, știi, cămașa e mai aproape de piele. Îmi fugeau tinerii de mincau pământul ! Înțelegi și singur cum e aici fără un acoperiș deasupra capului.
— M-da. Amindoi sînteți greu de digerat. Vreun ceai se găsește ?
— Da, desigur.
Dă-l încoace. Mie să știi că tare mi-a fost dorde tine, scoabă bătrînă. Dar ești tu în stare să înțelegi așa ceva ? Nu-mi mai găsesc locul de cînd ai plecat.
— Nu mai spune ! se înveseli Peresvetov.
După ceai, Peresvetov se întinse și spuse visător :
— Minunat ar fi fost acum să jucăm *pieieience* ! Mi se pare că n-am mai jucat de un veac !
— Strașnică idee ! Și Siromiatnikov redeveni omul blajin, pe care Peresvetov îl știa de atîta amar de vreme. Care vă sînt jucătorii pe aici ?
— Stai să-ți telefonez îndată lui Kogan.
— ■ Dar al patrulea ?
— Să-l invităm pe „primarul acestei provincii”, Borisov Ivan Ivanovici. Am aflat că în ce privește *pieieience*-ul nu e cu nimic mai prejos decît tine.
Skrjîneak ajunse acasă abătut. Lena îl văzuse arareori într-o asemenea stare.
— Ce e cu tine, tată ? îl întrebă ea înduioșată.

— Sînt obosit, Oliona, tare obosit. Tocmai am fost la Peresvetov. Siromiatnikov a stat de vorbă cu noi. Ne-a făgăduit că o să ne dea afară pe amîndoi dacă nu ne împăcăm. Dar, să mă tai în bucăți, tot nu știu cum să mă apropiu de Peresvetov. Skrijneak umbla greoi prin cameră. Lena pregătea cina.

— A fost și Kogan acolo. Mi-a mai trînit-o și el ! Cică mă irolesc pe lucruri de nimic. E dat dracului !... Treabă cu atît mai afurisită, cu cît are și dreptate !

Lena îi puse farfuria în față.

—■ Le încasez. Of, fata tatii, le încasez !

Lena se așeză în fața tatălui ei.

— Dar nu ți se pare că chiar tu singur îți strici viața ?

— Despre ce vorbești ? întrebă Skrijneak, înghițind în silă jumările de ouă.

— Te istovești, tată. Gîndește-te, oare asta-i treabă să stai fără familie ? Și dacă am să mă mărit... Atunci cum ai să mai trăiești ? Skrijneak îi aruncă fîcă-și o privire și îi văzu ochii limpezi și triști, surîsul indușoșat ce-i flutura pe buze.

— Să mă ierți, încep eu el mohorît. Știi, că nu ți-am spus... Nu ți-am spus că am văzut-o pe mai- că-ta. Și după o tăcere, adăugă : S-ar fi cuvenit să alerg după ea nebușeste.

—■ Am alergat eu, rosti Lena cu tristețe. Mă uit la tine, tată, și-mi dau seama cît ești de nenorocit ! Ți-ai pus oare în cap să suferi chiar așa toată viața ? Te rog, scrie-i mamei și întreab-o despre toate. Lena se încurcă. Ea n-are să mintă... se va dovedi că n-a fost la mijloc decît o clevetire, cheam-o aici.

— Am scris la Inturist, se destăinuî împovărat Skrijneak, am vrut să-i aflu adresa. Mi s-a răspuns că mama e acum în Germania cu o delegație și că se va întoarce în curînd la Moscova. Mi s-a comunicat adresa ei.

— Tată dragă, șopti Lena, niciodată n-am să te părăsesc, niciodată.

Skrijneak își plecă capul. O lacrimă i se rostogoli în farfurie. Nervii îl părăsiseră.

— Poftim, am stricat și mîncarea !

Lena îi înlănțui gîtul cu brațele și-i șopti la ureche :

— Mă lași să plec la mama ?

Skrijneak îi sărută palma. Lena, după ce mîn- giuie cu obrazul capul ras al tatălui, fuși veselă la bucătărie ca să pregătească ceaiul. Cînd se întoarse, Lena se așeză din nou în fața lui și tăcu o bucată de vreme.

— Am vrut să vorbesc cu tine, spuse ea ple^ cîndu-și sfioasă ochii. Știi, tată, îl iubesc pe Afo- nea, zise pe neașteptate Lena.

— Krovlev ?

— Da.

— Așa-a, zise Skrijneak tărăgănat. Băgasem eu de seamă că prea îl lauzi. Dar ce e cu Perepiolo- cikin ?

— îl iubesc pe Afonea, tată, repetă Lena în șoaptă.

„Dumnezeule, parcă ieri am adus-o pe ea și pe Anna de la casa de naștere ! îi trecu lui Skrijneak prin minte. Și acum are de gînd să se mărite...”

— E băiat bun, rosti îngîndurat Skrijneak. Spune, crezi că n-ai să te plictisești cu el ? Sînt atîtea deosebiri între voi... Cum să spun... Nu semănați de loc...

— E foarte inteligent, tată. Și citește mult.

— Ei, cum se spune, cu Dumnezeu înainte, Oliona. Skrijneak oftă din greu. „Da, are dreptate... Se va mărita, vor avea propriile lor griji, apoi vor veni copiii, de mine n-o să-i mai ardă !” Înspre primăvară să te duci la Moscova. Spune-i mamei că sînt vinovat față de ea.

Lena îl îmbrățișă.

CAPITOLUL X

Iarna este un sezon mort, dar treabă e, slavă domnului, pentru toată lumea. Trebuie chibzuit dinainte cum să se distribuie pe cîmp, în chipul cel mai potrivit, griul, porumbul, meiul și legumele. Și încă o problemă importantă : cît pămînt să se lase în fiecare brigadă pentru ogor.

Peresvetov era încredințat că Skrijneak nu va fi de acord cu această inovație. Mare i-a fost însă uimirea cînd a aflat că atît comitetul raional, cît și comitetul raional executiv recomandasera tuturor sovhozurilor să introducă ogorul.

„Exemplul Jeltovei nu-l lăsa să doarmă !” rise în sinea lui Peresvetov.

Discuția în legătură cu ogorul reîncepu la prima consfătuire a directorilor. Skrijneak spuse :

— Să introduceți ogorul, dar planul de stat este lege. Bilanțul general al grînelor nu trebuie scăzut.

Hamzatov se scărpină după ceafă și-i șopti lui Peresvetov :

— Ei, și atunci gîndește-te, Kiril Ilici, cum s-o întorcem.

Adică, lasă un bun sfert de din ca ogor și strînge o recoltă bogată de pe restul pă- mîntului.

— Va trebui să ne preocupăm de reținerea zăpezii, bombăni Antropov. Să nu-ți poi nădejdea în prorocul Ilie. Se poate să-i vină cheful să slobo- zească din poloboc tocmai atîta ploaie cît trebuie, dar dacă se îndărătnicește ? E un circotaș și jumătate !

Skrjineak bătu cu creionul în carafă. Peresvetov, Hamzatov și Antropov tăcură.

Apoi se vorbi despre reparația tractoarelor.

— Dar unde sînt piesele ? strigă Goghi.

Il susținură deodată zece oameni.

— Vor trebui trimiși la Abșansk și în uzine achizitori isteți, care știu să împingă lucrurile, spuse în silă Skrijneak. O să vedeți voi ce-or să ne ocărăască ! Și Skrijneak se strimbă de parcă l-ar fi durut dinții.

— Vorbele de ocară cum vin așa se și duc, declară Antropov în risul general. Oricum ne-am suci, de asemenea achizitori nu ne putem lipsi.

Sizov era de mult la Omsk - procura case pentru centrul raional. Președintele Uniunii raionale a cooperativelor de consum, stînd la Alma-Ata, împingea eșaloanele cu alimente și mărfuri industriale. Achizitorii plecau după mobile, după linguri și căni, plăpumi și pufoaice... Unii reușeau, alții nu.

Oricit înjurai, dar fără ei nimic nu se putea obține !

Skrjineak propuse să fie trimis Proskudin pentru procurarea pieselor necesare tractoarelor. Peres- vetov fu de acord.

„Cel puțin se va apuca de o treabă, gîndea el, întorcîndu-se la administrație. își face de cap, dar despre plecarea de pe pămînturile înțelenite nu suflă o vorbă.”

Nici nu apucă să treacă pragul cabinetului său, că Ivan Prohorovici se și năpusti asupra-i. O ținea una și bună : să se acumuleze cit mai multă zăpadă pe cîmp.

— De unde vrei s-o iau ? se supără Peresvetov. **În** stepă zăpada e de trei verșoace.

Acolo unde sînt trei, sînt și zece, o ținea morțiș îndărătnicul bătrîn. Trebuie să se iasă mai des cu tractoarele. Pronosticul pentru primăvară nu e prea trandafiriu, să nu vă așteptați la ploi, vă previn.

2

Peresvetov plecă personal la reținerea zăpezii.

Erau geruri cumplite, de ianuarie : aerul era cu neputință de respirat. Un abur des și alb ieșea din gură : mustățile lui Peresvetov arătau ca niște turturi spînzurînd în jos, peste sprîncene i se așternuse promoroacă, gulerul cojocului îi înghețase, pîslarii cu talpă de piele nu-i mai țineau cald la picioare, iar mîinile îi erau prinse de cîrce. Iar de tractor nu era chip să te atingi pe din afară : degetele se lipeau de metal.

Nu se putea desluși pămîntul de cer -, totul zăcea învăluit într-o ceață rece și sură. Soarele parcă nu fusese nicicînd pe aceste

meleaguri, prin norii groși, mohoriți nu răzbătea nici o dără de lumină.

Și dacă n-ar fi fost decît frigul !

Pe cîmp vifonița stîrnea zăpada, care parcă fumega. Părea că nu se petrece nimic deosebit, că-i un vifor ca orice vifor. De coborai însă din tractor, îndată erai doborît la pămînt ; vijelia rostogolea stîlpii de telefon, smulgea acoperișurile, făcea să trosnească pereții caselor, încovoia și frîngea stuful pe malul rîurilor și al lacurilor...

Peresvetov ședea în tractorul condus de Seoma Volciok. Într-o găleată sfîrîia o lampă de lipit. Goghi, de o nesecată inventivitate, le recomandase tractoriștilor un mijloc nu prea modern, dar sigur, de a încălzi cabina, utilizînd o simplă găleată în care ardea o lampă de lipit. Găleata era încinsă, roșie de foc, și în cabină era ca în baie. Dar nu cumva să căști gura și, din întîmplare, să te atingi de găleată, că te arde pișjolul, nu glumă. Iar dacă ațipești, e și mai rău.

Lampa de lipit ardea, incandescentă, dar uraganul pătrundea prin crăpături, alungind afară toată căldura.

Seoma se opri la marginea porțiunii ce îi fusese dată în seamă, coborî din cabină și se uită să vadă dacă plugul de zăpadă este în regulă. Urcînd din nou la locul său, își ținu cîteva clipe minile înghetate deasupra găleții, apoi dădu drumul la frînă, apăsă pe accelerator și, în treacăt, îi aruncă o privire lui Peresvetov, care căzuse pe gînduri.

„Dar el ce dracu o fi căutînd aici ? gîndi în sinea lui Seoma. De altfel în doi e desigur mai vesel. Dacă directorul ăsta cam posac ar vrea, s-ar putea sta și de vorbă, ba s-ar putea fuma și țigări directoriale.”

Seoma se prefăcu c;ă-și caută mahorca. Observîndu-l, Peresvetov își întoarse cu greu pulpana scurtei de blană, scoase un pachet de „Kazbek” și-l trată.

Un zîmbet lumină fața de
băiețandru a lui Seoma,
rotundă și rumenă. El dădu
din cap în semn de

mulțumire. Peresvetov
scăpăra un chibrit. Seoma
trase fumul adânc în piept,
o dată, de două ori, de trei
ori..

— Am plecat, tovarășe director ?
— Dă-i drumul !
Seoma plescăi din buze, ca și cum ar fi trebuit să îmbie un cal, și nu să conducă un tractor.
— Ei, hai ! Mișcă !
Tractorul descrie pe pământ primul cerc larg. Adîncimea zăpezii pe cîmp era de trei-patru ver-șoace. Plugul de zăpadă o ridică și o arunca la o parte, alcătuiind jos un val. Uneori plugul de zăpadă mergea pe pământul gol și înghețat, scoțînd un zgomot strident de zăngănit de fiare. Seoma se schimonosea, iar Peresvetov se înfiora din pricina scrișnetului acestuia nesuferit.
Brazda mergea în spirală. Seoma conduse tractorul un ceas, două, trei...
La început mai glumea cu Peresvetov. Acesta îi răspundea monosilabic. Apoi nici lui Seoma nu-i mai arse de glumă. Pe spinare îi curgea nădușeala șiroaie, ochii îi obosiră, trebuia să urmărească cu atenție funcționarea plugului de zăpadă și să nu facă greșuri.
Dar centrul spiralei era încă departe, of ce departe !
Seoma strînse din dinți. Pleoapele i se lipeau, mușchii brațelor se încordaseră peste puteri. În cabină era ba o înfricoșătoare dogoare, ba un frig de moarte, care îți încremenea fălcile.
La stînga, la dreapta, în față și în spate fumea giulgiul de zăpadă. Treptat-treptat începu să se lase inserarea. Seoma aprinse farurile. Ca o puzderie de musculițe albe roiau fulgii de zăpadă, bătînd în geamurile farurilor și în parbriz. Între hotarele fișiei de lumină zvicneau miriade de fulgi de omăt, zburînd valvîrtej peste tractor. Era totuși o variație. Seoma supraveghea mersul tractorului, asculta ce se petrecea în spate. Îl năpădise un dor aprig să se oprească, ca să-și mai tragă răsufierea, dar, ne-vrînd să-și dea în vileag slăbiciunea, își storcea din trupu-i viăguit cele din urmă puteri.
Peresvetov nu-l uita : pachetul de „Kazbek” aproape se golise. Seoma lua mereu cîte o țigară fără să-l privească, iar Peresvetov îi dădea un foc. Seoma trăgea fumul în piept și se simțea mai ușurat...
De vreo patru ceasuri se tot răsucea într-una tractorul pe cîmp. Seoma era furios. „Ce dracu a căutat aci Peresvetov ?

Mi-ar fi trebuit un muncitor de schimb, iar el s-a așezat și...”

Ca și cum i-ar fi ghicit gândul, Peresvetov zise :

— Bine, Seoma, ești istovit, vād. Odihnește-te, am să lucrez eu. Schimbără locurile. Seoma adormi într-o clipită.

Viscolul vuia turbat pe întinderea stepei, fierul plugului de zăpadă zăngănea, motorul huruia, lumina farurilor spinteca pinza beznei.

Peresvetov conducea tractorul și-și amintea de zilele trecutei sale tinereți. Cursesese multă apă pe gîrlă de cînd plecase la țară pentru practică. Nimeni nu avea încredere în tinărul agronom, pe fața căruia nu mijise încă barba.

Țărani îi înțîmpinau sfaturile cu zîmbete și le uitau îndată. Pleca din sat împovărat de gânduri grele : „De ce-am mai învățat carte ? Să nu te aștepți la ajutorul nimănui, să nu auzi un cuvînt mai cald, să nu faci o faptă bună... Dar ținete ! Sparge zidul cu țeasta capului, veacul rutinii trage să moară, totul se va schimba I”

Peresvetov, aruncîndu-i o privire lui Seoma care dormea liniștit, zîmbi. „Aștia, cu toate că acum le vine cam greu, nu sînt siliți totuși să spargă vreun zid cu capul, căci pentru o cauză dreaptă oricine le va întinde o mînă de ajutor.”

„Dormi, băiete, dormi...”

577

Pe vijelie și ger, înjurînd de mama focului, tractoriștii plecau în stepă. Valurile de zăpadă creșteau pe nesimțite în înălțime și începeau să înghețe. Viscotele nu le vor putea abate, tirîndu-le de pe cîmpuri... Fără îndoială, pînă la șaptezeci de centimetri mai era, dar dacă tractoriștii vor izbuti să adune măcar cincizeci de centimetri tot va fi bine.

37 - Stepă cit vezi cu schit
s

Acum, după ce obținuse ce voise, Ivan Prohoro- vici medita asupra altor probleme. Cea mai spinoasă era aceea a termenelor de însămînțare. Anul trecut însămînțatul s-a terminat devreme ; recolta pe arătura de primăvară fusese o frumusețe. Dar e oare totdeauna cu puțință acest lucru ?

Directorul sovhozului „Otradnoe” îi povestise lui Ivan Prohorovici :

— Însămînțăm înainte de 1 mai, recolta era douăzeci de chintale la hectar. Dacă o brigadă în- tîrzia cu însămînțatul, recolta era de șase chintale.

Nurhan o ținea una și bună : înainte de 1 mai nu-ți băga nasul în stepă dacă nu vrei să rămii fără grîne.

— Se spune că se poate însămînța chiar la mijlocul lui aprilie. Eu personal am citit în ziar, îl contrazicea Ivan Prohorovici. Și rezultatele sînt destul de bune.

Nurhan își netezea barba, își scărpină mărul lui Adam, ce i se vedea prin deschizătura ceapanului, și își desfăcea brațele cu o mișcare domoală.

— E o întîmplare. Nu, Ivan, puțin-puțin păzeș- te-te.

Nurhan știe, nu spune nimic degeaba.

Ivan Prohorovici îi spunea sentențios lui Peres- vetov :

— Iată, am destelenit pămîntul. Ei, și cu asta ne putem declara liniștiți ? Și aici trebuie organizată munca tot așa ca și în gospodăriile cele mai înaintate. Și să cărăm pe pămînturile înțelenite tot ce știința i-a dăruit omului... îngrășăminte ? De unde să le luăm pentru o suprafață atît de uriașă ? Zici, irigare ? Bine, să construim un canal...

Ivan Prohorovici se apuca să schițeze lunca inundabilă a canalului. Iulia Viktorovna îi telefona pentru a patra oară, amintindu-i de prînz. Bătrînul se tot ruga de nevastă-sa să nu-l deranjeze : „Da, să nu mă deranjezi, dragă Iulenska, sînt foarte, foarte ocupat, mîncîncă, sufletul meu, singură, eu am să vin repede, da, repede...”

Și acest repede se lungea pînă-n seară...

Și Goghi uita cînd începe și cînd se isprăvește ziua. Pe ateliere se pusese totuși acoperișul. Aici se auzea zăngănitul fierului, vijîiul flăcărilor de la aparatele de sudat, bocănitul ciocanelor. Și ca totdeauna lipseau atîtea !

— ■ Ei, spuneți, de ce ne lipsește un fleac de piesă cum e un nit ? se indigna Goghi. Pe undeva prin depozite ele zac cu tonele, iar aici tractoriștii fac singuri niturile, de-și zdrelesc mîinile la singe.

Goghi și Lukin făcură un automat pentru confecționarea niturilor... Dar cîtă vreme și energie nu se irosiseră pentru această simplă mașină !

La direcție nu se mai vorbea decît despre grînele ieftine. Se storcea fiecare copeică, fiecare oră era ținută în evidență, orice minut de întrerupere a lucrului însemna un plus de

copeici la chintal. Dar dacă se adună aceste copeici ! Cineva îi spusese lui Goghi că e bine ca însămințările să se facă cu agregate de cîte patru semănători. În loc de patru muncitori pentru însămințare, ajungeau numai doi. Și se făceau într-un singur schimb cîte optzeci de hectare. Goghi se duse în grabă la director.

— Să încercăm, Kiril Ilici ?

— Să încercăm.

— Ba chiar negreșit, susținu Kogan. Economie suplimentară la salarii. Bravo, Ceacivadze !

...Uneori la ateliere venea și Nurhan. Panar era la Alma-Ata, iar Șaken își pierdea toată vremea pe la șantierul de construcții ; îi era urît bătrînului acasă, așa că o pornea agale încotro vedea cu ochii.

Iată-l, și acum sedea în colț, pe vine, privind cum țîșnesc scînteii de sub ciocan. Tractoriștii, minjiți, trebăluiau la motoare, controlau șasiurile, reparau șenilele, glumind într-una.

Nurhan îl chemă pe Goghi și începu domol, ne- tezindu-și barba albă :

679
Ascultă, hăiete. O foarte bun recoltă s-ar strînge pș acest pămînturi dacă s-ar semăna în87* teren dezmiriștit fără arătură de primăvară. Ka- zahul de mult așa semănat, recoltă bună a luat.

Goghi își aminti : asta era doar ideea lui Malțev 1 Și dădu fuga la Ivan Prohorovici.

— Să încercăm arătura fără cormană pe porțiuni mici ?

Ivan Prohorovici, un admirator al lui Malțev, se apucă să-i povestească lui Goghi despre acest om, ale cărui idei erau o adevărată revoluție în agricultură.

— ■ Chiar o revoluție, tinere ! Negreșit vom ara fără cormană vreo trei sute de hectare, de probă.

Goghi îi povesti acest lucru lui Peresvetov.

— Mă rog, am aflat și eu că așa se poate obține o bună recoltă, observă scurt acesta. Să încercăm.

Goghi se întoarse la ateliere.

Acolo îl găsi pe Kuzmici : bătrînul venise să vadă cum se repară tractoarele lui. Băieții trebuiau să fie controlați mereu ! Plictisindu-se în tabăra brigăzii, pe care reusise s-o construiască înainte de îngheț, Kuzmici venea pe cîte două

zile în așezare, trecea pe la Varvara Semeonovna, mai juca cărți cu Ivan Prohorovici, apoi se ducea din nou la ateliere. Și aici se putea trâncăni despre toate câte se petrec în lumea mare, ba putea să-i mai dojenească pe tractoriști și să-i dea un sfat inginerului-șef : Kuzmici avea o șapcă doldora de sfaturi.

Iată și astăzi...

■—■ Judeci lucrurile anapoda, îi spunea el cu un ton de povață lui Goghi, care se așezase ca să mai răsufle și el. Ești învățat, dar pesemne nu chiar până la capăt. Pui pe un tractor nou băieții care au trecut prin foc și apă, iar bobocilor le bați tractoarele vechi. Asta nu-i treabă, m-auzi, ție-ți vorbesc ! Tu să răstorni toate astea : tinărului dă-i o mașină nou- nouță, el o va îngriji și va împlini și norma. Fiecare simte cînd i se acordă încrederea. Iar celui mai în stare îi va fi de folos și un tractor vechi.

— Nu scăpăm fără înjurături, răspunse îngindurat, Goghi.

— Ei și I Și cu buzele unse, și cu slănina-n pod nu se poate.

Hrebtov se amestecă în vorbă. Întîlnise, cu o zi înainte, la cantină un combiner venit din altă parte. Acela turna tot felul de brașoave, iar sfîrșitul discuției a aruncat în treacăt o vorbă despre un fel de dispozitiv pentru combină : din bunker grînele puteau fi trimise de-a dreptul la elevator. Hrebtov voise să aște amănunte despre noul dispozitiv. Com- binerul rînjise, descoperindu-și dinții : „Mai căutați și singuri !”

Goghi se repezi la Hrebtov :

— De ce n-ai stăruit, prăjinuțo ?

— Păi, ce-i puteam face ? Să-l strîng de gît ?

Goghi, necăjit și iritat, îl chemă pe Lukin, care examina o stricăciune la tractorul S-80.

Lukin ieși din cabină. Era cu mîinile pline de ulei și cu fața minjită de șiroaie murdare ; doar dinții îi mai sclipeau.

— Of, curat homar ! Afonea se strîmba de ris, deși el însuși era plin de noroi din creștet pînă-n tălpi.

Goghi îi povesti lui Lukin despre eșecul lui Hrebtov. Lukin îl consolă pe inginerul-șef : „Lasă, om inventa și noi !”

— Prea devreme vorbiți despre combine, interveni Kuzmici. Întîi puneți-vă creierul la teasc în problema semănăturilor. Oricine știe că, dacă pămîntul e umed, grapele cutreieră degeaba cîmpul, nu-l afinează și nu captează apa. Dar tu încearcă altceva... Noi în Ucraina puneam niște grape speciale, numite „drapak”, care ca înfățișare sînt disproporționate - grele, n-ai ce vedea la ele - dar dinții sînt, uite, așa de lungi 1 Iar de răscolit, apoi răscolesc pămîntul cum nu e în stare s-o facă nici o altă grapă.

Iarna era sezon mort. Dar Peresvetov, Kogan, Ivan Prohorovici aveau de lucru pînă peste cap. Pentru a cîta oară intenționa Goghi să plece în concediu ? Dar de fiecare data apărea ceva nou - auzit sau citit - și el uita de odihnă, făcea fel de fel de planuri, dezlănțuindu-și fantezia.

Șurka parcă cobise, nu alta ; măică-sa se îmbolnăvisese într-adevăr. El trimise o cerere de prelungire a concediului, anexînd și certificatul de boală.

Omar nu se împotrivi. Lena făcea foarte bine față îndatoririlor unui președinte de comitet de întreprindere. Șurka zăbovi la Berezovka nu numai din pricina treburilor de familie. După ce chibzui la toate cîte se întimplaseră, mintea i se lumină : nu era cu puțină s-o lase pe Olga însărcinată și să aștepte scandalul. Așa stînd lucrurile, înseamnă că despre înșurătoarea cu Panar nici vorbă nu mai poate fi. „Așadar, judeca Șurka, trebuie să mă întorc la Olga, fie numai de ochii lumii, dacă vreau să-mi păstrez situația pe care o am în sovhoz. O să trăiesc cu ea cît m-o răbda sufletul... Și dacă peste vreo doi ani mă despart, nimeni n-o să bage de seamă ; între oameni cîte nu se întimplă !”

Dar dorul după Panar îl măcina fără încetare. Șurka îi scria des. Ca într-o picătură limpede de apă se răsfrîngea în scrisori starea lăuntrică a lui Șurka. Cădea dintr-o extremă în alta : ba îi propunea Pa- narei să fugă cu el la capătul pămîntului, ba își blestema soarta care îl legase de Olga, ba îi reproșa Panarei că e nepăsătoare...

Panar tăcea.

În cele din urmă sosi un plic. Șurka îl deschise cu mîinile tremurînde.

Panar scria : „Pe mine m-ai înșelat, ai înșelat-o și pe Olga, pe toți i-ai înșelat. Să nu-mi mai scrii, nu vreau să te mai văd...”

La început, Șurka se înfurie. Apoi îi veni un gând liniștitor : „însemnează că asta mi-e ursita Simți chiar o oarecare ușurare : Șurka nu știa ce e deznădejdea. Ca să-și uite aleanul, începu să facă nebunește curte fetelor din Berezovka. Cam cu două săptămîni înainte de a se întoarce, Șurka îi scrisese Olgăi. Ea nu-i răspunse.

„Bine, gîndi el. Nu vrea, nu-i nimic ! E și mai bine așa ; o să mă întorc în sovhoz, o să fac iarăși vreo ispravă și, recîștigînd tot ce am pierdut numai din prostie, mă voi reabilita și voi pleca apoi, curățel...”

El se întoarse pe pămînturile înțelenite pe la începutul lui februarie.

5

Deși nu uitase de loc zilele grele prin care trecuse, Olga se străduia să nu se mai gîndească la Șurka și aștepta cu bucurie copilul. Își păzea liniștea de dragul celui care peste cîteva luni avea să-i umple viața. Și ce-i păsa ei de Șurka și de Lukin ! N-au decît să trăiască cum vor !

Toate ar fi trecut poate cu bine dacă nu s-ar fi întîmplat un fapt, de altminteri lipsit de însemnătate.

într-o dimineață, Zina trebui să-și fiarbă instrumentele. Ea o rugă pe Olga să adune nițică zăpadă. Grăbită, Olga alunecă pe treapta de sus a pridvorului și căzu.

Atunci surveniră semnele unei nașteri premature. Zina o examină pe Olga și se îngrozi. Bazinul era prea strîmt și nici vorbă nu putea fi ca pruncul să părăsească în chip firesc pîntecele mamei.

— O cezariană, numai o cezariană, și asta chiar pe loc !
Și buzele Zinei tremurau pronunțînd aceste vorbe.

— Atunci fă-o, zise Sima.

— Dar nu mă pricep, mărturisii deznădăjduită Zina.

Niciodată nu mi s-a ivit la clinică un asemenea caz. Nu, nu pot s-o nenorocesc.

Zina fugi la telefon, ceru centrul raional Karaisk, urlă la telefonistă, care nu înțelegea ce voia de la ea. În cele din urmă, la celălalt capăt receptorul fu ridicat din furcă. Zina ceru să se trimită fără întîrziere avionul sanitar pentru

leluza care avea nevoie de o urgentă intervenție chirurgicală. Stăruința îi rămase, însă, zadarnică : la Karaisk bin- tuia viscolul de trei zile.

— Atunci ce să mă fac ? strigă Zina în receptor. Medicul-șef al spitalului din Karaisk începu să-i explice cum trebuie procedat în asemenea cazuri. Telefonul biziia și şuiera în așa hal, încît Zina nu putu desluși mai nimic. Și chiar de-ar fi înțeles, ce folos : nu se putea hotărî să încerce operația. Și în clipa aceea își aminti că medicul-șef al spitalului din sovhozul lui Antropov e un bătrîn chirurg. Zina începu să sune la sovhoz. Linia însă era întreruptă. Zina merse la Peresvetov, căruia îi explică cu chiu, cu vai ce s-a întîmplat și îi ceru o mașină. Lăsînd-o pe Olga în grija Simei și a Var- varei Semeonovna, Zina se urcă în cabina mașinii cu dublă tracțiune.

Ajunse repede și fără peripeții. Dar neplăcerile începură de îndată ce Zina păsî pragul spitalului : de patru zile medicul zăcea acasă bolnav de gripă. Bătrînul refuză să vină.

Pe un asemenea ger, să mă car, și încă cu gripă, la optzeci de kilometri distanță ? Asta nu se poate, soro ! Și nu e nici o complicație – faci țac cu lanțeta, și gata. Și să nu uiți de narcoză. Hai, du-te !

Zina răspunse că nu va pleca fără el. Bătrînul însă tăcea.

— Da noi cum ain putut să vă scoatem din nevoie sovhozul ? izbucni Zina, plîngînd în hohote. Bătrînul își repezi furios barba înainte și începu să se îmbrace.

Se stîrni vijelia. Rătăciră cîteva ceasuri prin stepă și ajunseră seara tîrziu.

Furia viscolului smulse cîteva stilpi ai rețelei electrice. La centrul medical ardeau lămpi cu petrol.

Bătrînul înghețase pe drum. În timp ce Varvara Semeonovna făcea pregătirile în vederea operației, Zina îl servi pe chirurg cu un păhărel de alcool. Cînd Olga fu așezată pe masa de operație, Zina băgă de seamă că Sima lipsește.

Varvara Semeonovna îi prinse din zbor privirea întrebătoare.

— A fugit după Șurka, spuse ea în șoaptă.

— De ce ?

Varvara Semeonovna făcu un semn din cap spre Olga.
— Ne-a rugat să fie și el aici. A plîns...
— Of, dumnezeule, asta mai lipsea ! Pregătește narcoza,
Varvara Semeonovna.
6
Cînd Sima ajunse în goană la Șurka, îl găsi la băutură cu
Penka.
— Te cheamă Olga, gifii ea. Au s-o taie. Haide, vino,
mișelule !
— Cum s-o taie ? strigă Șurka. Am să-i...
— Ce ai să-i ? izbucni Sima. Ce vină au ei ?
— O omor pe Zinka, dacă... Șurka se repezi la pușca de
vinătoare din perete și o zbughi în stradă, fără a mai pune
ceva pe el.
Tăind drumul, Sima se furișă prin dos spre' centrul medical,
luînd-o peste troienele de omăt, și ajunse înaintea lui Șurka.
— E cu pușca... vrea să te ucidă ! gifii Sima, tremurînd
de spaimă.
— Cine ?
— Troșkin ! Nu e în toate mințile.

**Ce nemernic ! într-un
asemenea moment! Vin
îndată, făcu Zina către
medicul care dormita
lîngă sobă**

Cînd Șurka, agițînd pușca prin aer, sosi în goană la centrul medical, Zina ieși în cerdac.

— Aha ! S-o tai pe Olga ! Dar pe mine m-ai întrebat ? Te omor ! urlă el îndrjit.

Oamenii din casele învecinate auzind țipete dădură năvală la centrul medical. Odarka laroșciuk, care trecea pe stradă făcîndu-și obișnuitul rond de seară, se îndreptă într-acolo. Oamenii se năpustiră asupra lui Șurka și îi luară arma...

Odarka puse mîna pe umărul lui.

— Hai, mergem la miliție. Nu cumva să dai din copite, pui de drac, că te potolesc eu !

7

Cînd intră înapoi în casă, Zina nu-și revenise încă. Medicul, auzind hărmălaia de afară, se speriasse. Țipetele ascuțite ale Olgăi, vaietele ei prelungi te sfredeleau pînă în fundul inimii. invălmășeala și urletele din stradă, hohotele de plîns ale Simei o tulburară adînc pe Olga. Cu mare greutate reușiră s-o potolească.

— Ori în clipa asta, ori... medicul nu-și isprăvi vorba.

Dați-i narcoza...

Olga fu adormită.

Se aprinse lumina; Goghi, aflînd ce se petrece la centrul medical, se grăbi să restabilească linia rețelei electrice cu ajutorul lui Șaken și a încă trei tineri. O mulțime mută de oameni, cu chipuri severe, aștepta în stradă rezultatul operației.

Varvara Semeonovna îi dădu medicului lanțeta. Acesta se aplecă asupra lehuzei.

— Pulsul ?

Zina pipăi pulsul. Bătăile erau slabe, totuși se simțeau.

Bătrînul doctor se aplecă din nou asupra lehuzei, dar se îndreptă imediat de spate.— Nu pot, îmi tremură mîinile, îi spuse el cu voce scăzută Zinei. Fă dumneata tot ceea ce o să-ți spun eu. Mai repede !
Zina îi smulse lanțeta din mînă.
...Copilul este în brațele Zinei - un cocoloș micuț, scăldat în singele maică-și.
„Fetiță !”, își spuse Zina, în neștire.
Pruncul fu luat. Se ivi Agafia Vasilievna, care, îmbrăcată în halat, le ajuta pe Sima și pe Varvara Semeonovna.
Dar ce s-a-nîmplat ? De ce se răcește trupul Olgăi ? De ce abia i se simte pulsul ? Încet, dar iată-l că mai bate încă, și totuși parcă se pierde.
Și iată-l că s-a oprit... O tromboză a astupat căile respiratorii. Moartea...
Prăbușită pe divan, Zina plînge încet.
...În cîmîtir, nu departe de așezare, e o moviliță deasupra unui mormînt. O viață a zburat, o altă a sosit.
Pe fetiță a înfiat-o Lukin.
8
Șurka fusese chemat la Peresvetov. în cabinetul bine încălzit ședeau Omar și Petea. Peresvetov, nerăbdător, ciocănea cu creionul în masă.
Dincolo de fereastră, afară, zăpada se așternea pe pămînt. Casele, și așa cufundate în troiene, adăstau sub ninsoarea necurmată.
Șurka intră cu obișnuitu-i mers domol, dădu nepăsător bună ziua, își aranjă bluza, își dădu la o parte moțul de pe frunte.
— Șezi, făcu tăios Peresvetov.
Șurka se așeză pe divan, scoase batista și își șterse fruntea.
— Ce vreme, rosti el cu vocea sugrumată. Se spune că din moment în moment se poate abate viscolul.
Nimeni nu-i răspuse. Petea își plimba abătut privirea ochilor săi miopi pe pereții cabinetului.
Omar răsfoia niște hîrtii. Peresvetov se uita țîntă la Șurka, fără să clipească.
— Știi de ce-ai fost chemat ?
— Știu, cum să nu știu ! oftă Șurka. Sinteți pregătiți să mă dați gata, asta-i precis.

— Nu cumva singur te-ai dat gata, Troșkin ? i-o trînti Omar.
 Șurka nu răspunde.
 — Tu, Troșkin, ar fi trebuit să spui totul, pe sleau, cîstit. Petea vorbea cu un ton aspru, fără să-și ia ochii de la Șurka.
 — N-am de ce să mă căiesc, declară Șurka sfidător. Ce s-a-ntîmplat, s-a-ntîmplat. Și nu mă voi lăsa interogat. Nu sînteți judecători de instrucție.
 * - Și chiar în fața judecătorului de instrucție ai să ajungi, vorbi cu minie Petea.
 Omar închise mapa cu hîrtii și o puse deoparte.
 — Pe toți ne-ai înșelat, Troșkin. Omar îi aruncă lui Șurka o privire piezișă și urmă : Bine a zis Perepiolocikin, mai cuminte ar fi să spui totul fă- ră-nconjur. E totuși mai cîstit, nu ?
 Șurka zîmbi sarcastic.
 — Mi se pare că nu sînt un criminal.
 — Asta depinde de modul în care privești problema, răspunde Peresvetov, abia răsuffînd de minie.
 — Ar putea fi privită oricum, tovarășe director. Totuși te prinde mirarea văzînd cît de ușor uită oamenii faptele bune și cu ce răutate se reped cînd e vorba de o greșeală.
 — N-am uitat nimic, zise aspru Peresvetov. Dar nici mîrșăvia pe care ai făcut-o nu ți-o pot ierta.
 Șurka oftă.
 — Ce ai de spus, Troșkin ? întrebă Petea, curmînd tăcerea.
 Șurka își aprinse o țigară.
 — Taci ? făcu Omar, care respira gîfîind. Ei, dacă-i așa, vom vorbi noi în locul tău. Va să zică, isprava cu tractoarele, cu care prilej mult n-a lipsit ca să îneci unul dintre ele în rîu. Mai departe, Krujkova și pieirea ei...
 — Olga s-a nenorocit singură, răspunde sumbru Șurka. A căzut din cerdac.
 — Canalie, ce canalie ești, Troșkin ! Peresvetov se opri în fața lui Șurka. Nu știi ce poftă mă îndeamnă să-ți turtesc mutra, afurisit pui de cățea ce ești... tună vocea lui Peresvetov.
 — De ce nu te-ai însurat cu Olga? întrebă Petea.
 — Pentru că n-am mai vrut să trăiesc cu ea, răspunde Șurka, păstrînd același ton sfidător.

— Știm, replică Petea, stăpînindu-se. Știm noi de ce-ai părăsit fata, după ce ai lăsat-o însărcinată a doua oară.

— Dacă știi, atunci să taci din gură ! strigă Șurka. De ce mi-a ascuns că se încurcase cu acest inginer ?

Petea clătină din cap.

— Olga te-a iubit și a devenit nevasta ta. Tu știi că între ea și Lukin nu a fost nimic !

Se așternu tăcerea.

— Am vrut să mă însor cu Olga cînd m-am întors din concediu. Se vede că nu mi-a fost dat. Vocea lui Șurka răsuna plîngător. Dacă nu m-ar fi mișcat ceea ce i se întimplase n-aș fi alergat după Zina cu pușca în mină. De altfel, arma nici nu era încărcată. El oftă din greu. Durerea mă scosese din minți.

— Nu cumva tot din pricina acestei sfișietoare dureri ai trăit în același timp cu două femei ? întrebă Omar, ridicînd ochii asupra lui Șurka.

Acesta nu răspunse nimic.

— Mai mult n-avem ce vorbi. Așa că, Troșkin, mîine vom hotări ce să facem cu tine.

Șurka nu se mai gîndea acum decît la un singur lucru: cum s-o șteargă cit mai pe nesimțite din sovhoz. Cu sau fără carnetul de comsomolist, îi era totuna. Cîntecul lui luase sfîrșit.

Se auzi o ciocănitură în ușă. În cabinet intră o telegrafistă negricioasă, cu pomeții puțin ieșiți în afară, care, punînd pe masă o hîrtie, îl întrebă din ușă pe Omar :

— Cînd vii la masă ?

— Mai tîrziu, mai tîrziu. Nu ne deranja, Haijan.

Telegrafista ieși. Peresvetov se uită în treacăt la telegrama sosită.

— Comunicare din Abșansk. Patruzeci de oameni s-au întors din concediu. Trenurile nu merg înapoi de două zile. Drumurile sînt înzăpezite. Va trebui să trimitem mașini.

— Da, și încă urgent, zise Omar.

— Urgent! repetă supărat Peresvetov. Toți șoferii sînt trimiși care înapoi, dar nu se poate să fie ținuți oamenii la Abșansk.

Comunicarea adusă de nevasta lui Omar îl bucură pe Petea. Printre cei ce se întorceau era și Valia.

— Trebuie să se trimită cel puțin patru mașini, începui din nou Peresvetov. Și cu acest prilej să se ia și unele lucruri din Abșansk... De pildă, pentru spital, și el bătu cu degetele în masă. Numai într-un singur schimb șoferii nu pot face față : drumul e lung și complicat. Pot pune la dispoziție șase șoferi. Va pleca și al meu. În afară de aceștia, nu am pe nimeni.

— Am să plec eu, dacă îmi dați voie, se oferă Șurka. Cunosce drumul. Îi voi aduce la sovhoz. Cu ultima mea cursă...

Peresvetov își încruntă fruntea, chibzuind îndelung.

— Bine.

Omar și Petea se uitară mirați la Peresvetov. Acesta dădu din umeri.

— Altă soluție nu există. Perepiolocikin va prelua comanda coloanei. Plecați peste o oră. Să luați cu voi cât mai multă mâncare. Cine știe ce se mai întâmplă pe drum. Petea ieși, Șurka se sculă, se mai învîrti pe loc și plecă.

— Nu-i nimic, nu va fugi, și Peresvetov se uită cu scîrbă în urma lui Șurka. Și chiar dacă fuge, tot îi dăm de urmă. Nu e ac, că să nu-l găsești în carul cu fin.

— Nu e bine, Kiril Ilici. Omar clătină din cap. Peresvetov umbla în tăcere prin cabinet. Omar își strînse hîrțile, ieși și, încet de tot, închise ușa după el.

CAPITOLUL XI

Cu pumnul împins de apriga zvicnire a miniei și disprețului, Petea îl lovi cu toată puterea pe Șurka și, simțind pe degete ceva cald și lipicios, își dădu seama în acea clipă de un lucru - și anume că, după cum în copilărie nu-i plăceau bătăile și-i era frică de ele, tot așa, toată viața va avea de ele o frică de moarte.

Petea așteptă 'o lovitură de răspuns. Aceasta nu veni, deși, la drept vorbind, nici nu putea fi vorba de așa ceva, căci patruzeci de perechi de ochi își ațintiseră privirea asupra lui Șurka. Scurpind singe, acesta se îndreptă agale spre mașina sa. Știa doar că dacă l-ar atinge pe Petea măcar cu un deget, ar fi vai și amar de capul lui.

Patruzeci de oameni sosiți din concediu se grăbeau să ajungă la sovhoz. Cu ei se întorceau de la Moscova Lena și mama ei : Anna Mihailovna revenea la soțul său.Venind dinspre Abșansk îi surprinsese viscolul pe drum. Combustibilul se terminase. Mîncare nu mai era. Doi flăcăi plecaseră să caute ajutor și nu se întorseseră. Puterile tinerilor – băieți și fete – erau pe sfîrșite. Erău și flămînzi, și înghețați de frig. Și nu voiau să doarmă, știind că somnul însemna moartea. Noaptea, Petea colinda mașinile și îi scutura pe cei ce adormiseră. Dumnezeu știe ce forță îl ținea pe picioare. Acestea erau împrejurările din acea geroasă dimineață în care Șurka hotărî să fugă, părăsindu-și tovarășii în valea Urdaganului, pradă frigului, în troienele ce încremeniseră în bătaia vîntului. Nu credea că mai e vreo posibilitate de salvare și nici nu-i surîdea gîndul de a se întoarce la sovhoz. Mașina lui era în coada coloanei. Tinerii, ca să se mai încălzească cît de cît, se îmbulziseră în cele două mașini din față. Aici, ghemuindu-se unul în- tr-altul, își petreceau nopțile acelea lungi. Șurka avea provizii de combustibil și două pîini. În timpul nopții el cercetă drumul, iar cînd mijiră zorii hotărî să răzbată la Abșansk, să părăsească camionul și să fugă, să fugă fie și la capătul pămîn- tului, în insulele visate odinioară. Dar a fost luat de guler. A fost bătut, și de cine ? De Perepiolka, Petka-lăptîșor, care altădată se în- spăimînta doar de o privire a lui Șurka. — Ai văzut cum m-a izbit netrebnicul ăsta de Perepiolocikin ? făcu el către schimbul său, șter- gîndu-și cu dosul minerii buzele zdrobite. — Tu ești netrebnic, zise Iurka, un șofer venit abia de curînd la sovhoz. Ai dat de belea, Troșkin !

2

„Am dat de belea !

”Șurka închise ochii. Intîmplările lunilor din urmă i se perindară toate ca într-un iureș sălbatic. Noaptea aceea în care îi ridicase din paturi pe tinerii ce înghețau ; ticluita vizită la Hijneakov ; trecerea tractoarelor ; Olga, pe care o

înselase de nenumărate ori ; povestea cu Panar ; eșecul de la conferința Comsomolului ; fuga din sovhoz la Bere- zovka ; moartea Olgăi ; comportarea revoltătoare pe care o avusese în discuția cu Peresvetov și Omar, în ajunul plecării la Abșansk.

„Doamne, unde am ajuns ?!”

Șurka se cutremură. își aminti cum îi bătea inima când pornise pe pământurile înțelenite, mindrindu-se cu foaia de drum eliberată la Cernozemsk. **Îi** reveniră în minte și cele dintâi săptămâni la haltă. Cît fusese de iubit și admirat de toată lumea ! **În** față avea calea despre care îi șoptise Petea în noaptea aceea cînd îngheța de frig, o cale largă ce ducea departe-depart și era luminată de soare.

O parte din această cale Șurka o străbătuse ju- cîndu-se, nesinchisindu-se de toate lipsurile îndurate. Toate îi reușeau ușor ; mult prea ușor îi veniseră și gloria, și avansarea în conducere...

Șurka nu-și uitase hotărîrea ca o dată revenit din Berezovka „să facă o asemenea ispravă”, încît să recucerească dragostea de odinioară a noilor-veniți.

„Ce să spun, chiar am făcut-o !” și-și schimonosi fața într-un zîmbet.

Pentru o clipă se gîndi cum îl va întîmpina Ivan Prohorovici. El era însăși conștiința tuturor celor ce trăiau în sovhoz, un suflet limpede și curat, care disprețuia înșelăciunea, poate ca nimeni altul.

...Ziua cenușie și rece era pe sfîrșite. Viscolul se dezlănțuisese din nou. Vîntul urla și șuiera, trombele de zăpadă se prăbușeau asupra coloanei și acopereau urmele lăsate ziua. Cînd se întunecă, șoferul din schimb căzu într-un somn agitat și mereu întrerupt. Șurka deschise încetisor ușa camionului și o închise cu aceeași precauție. La una din mașini, prin peretele de pînză al furgonului răzbătea o lumină slabă de la mukul unei luminări. Acolo se discuta în șoaptă.

Șurka ocoli camionul din frunte ZIL-51. Ținea minte că **nu** departe de valea Urdaganului există colhozul kazah „Lenin jolî”.

În februarie anul tre-

38 - Stepă cit vezi cu ochii cît, mergînd din Abșansk spre haltă, Șurka se opri se ca să înnopteze acolo. După socotelile sale,

de la Urdagan pînă la colhoz nu erau decît vreo 15 km.
Ținînd-o așadar spre est, și numai spre est, va da negreșit de aul.
Înainte de a pleca, Șurka aruncă o privire la ceas : era șapte și un sfert. Chiar de-ar rătăci trei ceasuri și tot o să ajungă pînă la unsprezece la vreo așezare omenească. Avea încredere în simțul său de orientare, pe care totdeauna însuși Petea l-l admira foarte mult și pe care nu avea nici o îndoială că se poate! bizui și acum.
Șurka își rnai aminti de un semn : un stog de fin părăsit cam la jumătatea drumului între Urdagan și aul. „Poate că l-au cîrat de acolo, dar poate că mai există încă”, chibzuia Șurka, întorcîndu-se ca să-și ferească fața de acele de zăpadă uscată ce-l înțepau dureros.
Vîntul sufla dinspre răsărit, ceea ce reprezenta un punct de reper de nădejde. De îndată ce Șurka se abătea într-o parte, viscolul se năpustea asupra-i fie din dreapta, fie din stînga, iar el o pornea din nou ținînd piept vîntului, care șuiera și urla.
Nici cojocul foarte bun, nici pîslarii făcuți de un iscusit meșter din Berezovka, nici mînușile și nici căciula cu clape îmblănite nu-l apărau de frig. Vijelia îl abătea la pămînt, îi îngheța fața, îi lipea ochii. Șurka mergea aplecat înainte ca un taur, picioarele i se cufundau în zăpadă - era silit la fiecare pas să se opintească din răsputeri.

**Șurka scoase o lanternă
de buzunar și își lumină
cadranul ceasornicului.
Trecuse doar o jumătate
de oră**

Îl a început, pentru a-și da curaj, Șurka vorbea singur în gura mare... Sunetele răgușite ce-i ieșeau din gură erau purtate de vînt. Începu să înjure, apoi să se blesteme, și pe

sine, și soarta de care avusese parte... Lacrimile îi înghețau pe obraji, ochii-i nu mai deslușeau nimic, picioarele nu-i mai dădeau ascultare, fiori de gheață îi scuturau trupul, minile îi erau cînd înțepenite de frig, cînd arse ca de para focului. Șurka nu-și mai simțea degetele de la piciorul stîng, degerate din copilărie. Și mergea împotriva vîntului, clătîindu-se ba într-o parte, ba în cealaltă, căzînd și ridicîndu-se anevoie, iar cînd puterile i se sleiau, se tîra, cucerind de-a bușilea încă zece-douăzeci de metri de pămînt.

O clipă, bolta cerului se limpezi, iar luna, milos- tivindu-se parcă de Șurka, lumină meleagurile. Șurka dibui cu ochii stogul de fîn, aidoma unei întunecate pete așternute la o depărtare de vreo cincizeci de pași către stînga.

Pînă la stog ajunse tîrîndu-se. Cu minile țepene își făcu o adîncitură în stog, se îngropă în fîn și scoase lanterna. Ceasurile erau nouă și douăzeci și trei de minute... Așadar, șapte kilometri în două ore și jumătate !

După ce își încălzi minile, Șurka scoase pachetul de „Belomor” și, cu greu, își aprinse o țigară. „Ce-ar fi să fac un foc ?” își spuse el, dar renunță îndată la acest gînd. Ar fi reușit poate să aprindă fînul presat, dar Șurka știa cît e de puternică ispita de a ațipi lîngă foc... Ațipești o clipă, și apoi îngheți.

După ce fumă trei țigări, o porni mai departe.

...O jumătate de oră mai tîrziu dete peste propriile sale urme, care abia se mai vedeau. Mai trecu o oră. Șurka nimeri din nou lîngă stog.

Se viri în adîncitura săpată de el, și acum pe jumătate acoperită de zăpadă. Nu știa încotro s-o apuce. Gîndurile i se învîlmășeau, pe dinaintea ochilor i se perindau, răzlete, imagini din trecut. I se păru că îl vede nespus de limpede pe Ptea, adăstînd lîngă un mesteacăn firav la marginea drumului. Scrișni din dinți și sări ca ars în picioare. Nu, nu voia cu nici un preț să înghețe în stepă !

După ce își frecă fața cu zăpadă, o porni din nou la drum

....Către ceasurile trei după miezul nopții, Lazim Muhamedjanov, un colhoznic din „Lenin jolî”, ieșind din casă ca să vadă dacă nu cumva îi fătase iapa, văzu lângă prag un om zăcînd în nesimțire.
Lazim îl ridică, îl duse înăuntru și, în vreme ce nevasta sa se căznea să-l trezească pe Șurka din leșin, el fugi la președintele colhozului și îl aduse acasă. Șurka, revenindu-și, spuse că lângă podul de peste Urdagan, la cincisprezece kilometri de aul, îngheață oamenii din sovhozul „Zapadni”. Președintele colhozului fugi de-î sfîrșiau călci-jele pînă la telefon și obținu legătura cu cel ce făcea de serviciu la comitetul raional Cernore- censk.
Din pricina vijeliei avioanele nu-și puteau lua zborul. De-
abia în cea de-a treia zi un pilot al flotei aeriene, un kazah cu faimă și căruia i se îngăduia să zboare pe orice vreme, desluși patru puncte negre printre mormanele de zăpadă unde vîia turbată vijelia.
Prin radio se transmise o comunicare sovhozurilor și colhozurilor înconjurătoare. Spre locul indicat porniră tractoarele.
Peresvetov își stabilî drumul prin colhozul „Lenin jolî”. Cea de-a doua coloană fusese organizată de Skrižneak : acesta hotărîse să răzbată spre Urdagan pe drum direct.
Peresvetov și Omar „băteau calea” pe S-80.
Expresia „a bate calea” s-a născut pe pămîn- tul înțelenit, și numai desțelenitorii îi știu tîlcul cumplit.
Mașinile cele mai puternice cedează în fața uraganului, care împotmolește drumul o clipă doar după ce el a fost tăiat printre troiene.
Fierul se frînge, oțelul plesnește, omul cade învins sub imperiul frigului, al valurilor de zăpadă și al uraganului.
Numai S-80 poate răzbate prin omătul troienit de viscole.

O izbitură în stînca de zăpadă, și tractorul se cutremură, dar și stînca cedează, iar tractorul, după ce face parcă un salt înapoi, se mai avîntă cu întreaga putere a motorului și cu toată greutatea caroseriei ca să mai taie un metru de drum.

Peresvetov și Omar stau în cabină. Scrișnind, tractorul înaintează învăluit în norul de pulbere al zăpezii. Hrebtov apasă pe marșarier, apoi repede tractorul înainte și mai cucerește un metru... Și tot așa de sute, de mii de ori în șir. În urma lui S-80 mai vin două tractoare. Ele curăță spărtura făcută în troiene și se tirăsc după mașina din frunte.

Ceasul ticăie pe mîna lui Peresvetov, adunînd secunde și minutele.

„Poate mai sînt în viață, poate vom sosi la timp !”

El știe că lîngă administrația sovhozului se adună dis-de-dimineață o mulțime tăcută. Moartea pîndește patruzeci și opt de oameni. În mintea și pe buzele tuturor e o singură întrebare :

— Ce vești sînt ?

Kogan tace.

Iar cei care s-au înzăpezit în valea Urdaganului așteaptă să fie salvați. Piloții le-au aruncat saci cu alimente, combustibil și îmbrăcăminte călduroasă.

„Oare o fi găsit Perepiolocikin sacii ?” gîndește îngrijorat Peresvetov.

1 se adresează lui Omar:

— îi vom mai putea salva ?

Omar e năucit de smucituri, asfixiat de dogoarea căldării incandescente, în care fisie flacăra lămpii de lipit. Aștește și se trezește la fiecare smucitură a tractorului.

Lui Hrebtov i se pare că încă o smucitură și va fi silit, orice s-ar întîmpla, să lase volanul din mînă. Dar tractorul învinge un obstacol după altul.

Și iese pe un drum pe care aproape nici nu există troiene. Aici se odihnesc cu toții. Apoi iarăși valuri după valuri, urmate de aceleași smucituri ale tractorului...

La coloană au sosit cei dinții tractoriștii din Karaisk. Apoi a ajuns și Skrižneak.

După vreo zece zile Șurka se mai întremă. La club, la adunarea de Comsomol, unde trebuia să dea socoteală în fața tovarășilor săi, erau întruniți aproape toți noii-veniți. Oamenii stăteau pe coridor și în uși. Toate capetele se întoarseră spre el, când Șurka intră abia ținându-se pe picioare. Era încă slăbit de pe urma bolii. Cu chiu, cu vai Petea făcu liniște și-i dădu cu vîntul lui Șurka. Panar, reîntoarsă din Alma-Ata, venise și ea la adunare și se așeză în față. Privirea ei încrămențită părea a-i cere lui Șurka adevărul, numai adevărul. Acesta povesti toate la cite se gîndise în cabină, după ce îl bătuse Petea. Un murmur de indignare străbătu prin sală cînd Șurka pomeni despre Olga. Au fost numeroși vorbitori. Luă cuvîntul și Panar. Voise să spună ceva, dar, neizbutind, se lăsă fără vlagă pe bancă. O duseră afară.

...Șurka fu exclus din Comsomol. Peresvetov dădu dispoziție să fie pus pe un tractor. Șurka s-a zbatut ca un nebun, lucrînd la reținerea zăpezii, dar o lună mai tîrziu a venit la

Peresvetov și i-a spus că nu mai poate trăi în sovhoz : în fiecare noapte o visează pe Olga

.în fața ochilor lui Peresvetov era acum umbra vechiului Troșkin. Privirea ochilor săi stinși răătăcea pierdută, buzele-i zvicneau, iar moțul roșcovan îi spînzura fără viață pe frunte.

După ce se sfătui cu Omar și Petea, Peresvetov îl lăsă să plece.

Viforul de martie îi spulberă urmele.

5

De la jumătatea lui aprilie veniră, pornite dinspre miazăzi, uriașe valuri de căldură. Riul Ciornaia își revarsă din nou belșugul apelor lîngă haltă și pe întinderea stepei.

O dată Ivan Prohorovici nu ieși la lucru.

Iulia Viktorovna îi telefonă lui Peresvetov și-i spuse că soțul ei nu se simte bine, cum de altfel i se întîmpla în fiecare primăvară în epoca revărsării apelor. Peresvetov își aduse aminte că și anul trecut Ivan Prohorovici se plînsese de indispoziție tot în perioada aceea.

Bănuind că e ceva la mijloc, Peresvetov o chemă pe Zina. El află că Ivan Prohorovici are tuberculoză și că nu ar fi trebuit să plece din Ufa, de unde se ducea în fiecare an la Șafranovo pentru cura de kumis

— Ivan Prohorovici te-a rugat să nu spui nimănui nimic despre boala sa ?

— Da, făcu trist Zina. Nădăjduia să scape.

— Kumis ayem și noi cît poțesteți.

— A băut. Îi pregătea Nurhan, dar se vede...

— Ce ? întrebă Peresvetov îngrijorat.

— Puțină speranță, Kiril Illici.

Peresvetov se duse în grabă la Ivan Prohorovici, Acesta zăcea în pat, tras la față, firav, cu ochii plini de o inexplicabilă seninătate. Vocea îi slăbise, iar minile zăceau

fără vlagă pe plapumă. Ivan Prohorovici îl întrebă pe Peresvetov despre mersul treburilor, arătându-și îngrijorarea ca nu cumva să se înceapă prea devreme însămințările.

> Băutură din lapte de lapS fermentai (n. t.).

Iulia Viktorovna își liniștea cu gingășie soțul.

...Ivan Prohorovici muri peste o săptămână.

Nu se găsi în această senină zi de aprilie un singur om care să nu fi mers în urma sicriului și care să nu fi plins, ascultînd cuvîntările de adio.

Plîsul se împletea cu mărețul imn al revoluționarilor.

Iulia Viktorovna stătea ca împietrită : doar chipul ei alb ca varul îi tălmăcea simțămintele.

După înmormîntare, ea se apropie de Peresvetov.

— Voi rămîne aici. Nu pot părăsi mormîntul. Și abia acum lacrimile îi podidiră obraji. O să-mi dați de lucru ?

— Desigur. Dar cred că ceva mai tîrziu. Dumneata trebuie să te liniștești. Peresvetov puse în aceste cuvinte toată căldura de care era capabil.

— Dar cum pot fi eu liniștită singură și fără ocupație ?

— Dacă ți-am propune să fi directoarea școlii ?

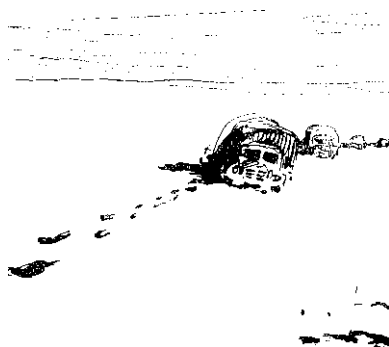
— Prin studiile pe care le-am urmat, sînt chiar pedagog.

— Bine. Școala e încă în schele. Vei avea multe griji.

— Nu-i nimic. Cu cît vor fi grijile mai multe, cu atît mai puține fi-vor gîndurile amare.

Iulia Viktorovna le propuse lui Petea și Valiei să locuiască la ea. Ei se acuiseră la cămin, într-o cămăruță unde abia încăpea un pat și o masă.

— Ivan Prohorovici spunea că voi, Nurhan și Kuzmici, zise Iulia Viktorovna, sunteți prietenii lui cel mai apropiați. Poate am să mă împrietenesc și eu cu voi ! Petea și Valia primară.

S
În urma recomandării direcțiunii și a comitetului de partid,
Panar fu numită agronom-șef.
Puterea tineretii învinse. Dar încercările pe care le
înfruntase nu trecuseră fără să lase urme în sufletul
Panarei. Dîrzenia, asprimea firii ei se făceau tot mai vădite.
Valuri de mînie se abăteau peste capetele lui Peresvetov,
Omar și Goghi. Îndeosebi acesta din urmă avea cel mai mult
de îndurat. Panarei i se părea că inginerul-șef se face luntre
și punte numai ca să-i stea împotrivă.
Lui Peresvetov îi plăcea să-i urmărească pe amîndoi cînd se
certau. Firește că vinovat se dovedea a fi fost totdeauna
numai Goghi, ba pentru că nu trimisese semănători acolo
unde era nevoie, ba pentru că nu supraveghease pînă la
capăt reparația tractoarelor, sau întîrziase cu trimiterea
pieselor de schimb, ba pentru că nu montase la vreme un
motorăș pentru vreo brigadă.

Părea că sint gata, în orice clipă, să-și înfigă ghearele unul în beregata celuilalt.

Goghi se urca pe motocicletă, Panar sărea în șa. Calul o lua la goană, cozile Panarei filfiau în vînt. Zburau prin stepă și se opreau la vreo brigadă, pe unde se dovedea că Goghi iar nu făcuse ceva cum trebuie.

Tractoriștii zimbeau văzîndu-i pe cei doi artăgoși.

— A-a, iarăși ăștia !

După ce-și cheltuiau prisosul de înflăcărare și de indignare și îndreptau împreună lucrurile pe care Goghi le scăpase din vedere, se întorceau înapoi glumind. Panar priponea calul, Goghi așeza motocicleta la marginea drumului și, împăcați, o porneau în stepă, hoinărind și stînd de vorbă...

Despre ce ?

Așa, despre toate și despre nimic. CAPITOLUL XII
Căldura începuse pe la mijlocul lui aprilie. Cîm-
purile de pe care zăpada se topise adăstau fume-
gînd acum în soare. După ce își inspectă terenurile, Peresvetov se întorcea seara acasă cu intenția de a-i aduna pe șefii brigăzilor pentru a porcedea la semănat.
Umbra mașinii, ce alerga la stînga acesteia, se lungea pe pămînt. Măreț prin nețărurita-i întindere, țelinișul zăcea învăluit în ceața amurgului. Soarele asfinți. Umbra mașinii pieri și ea. întunericul se făcea tot mai des. Ici, colo răsăreau, licărind, luminițele stelelor.
De undeva, de departe, se deslusea uruitul monoton al unui tractor. O pasăre de noapte dădu doar un țipăt, amuțind de îndată. Apoi, de undeva, din hăurile nopții, răzbi glasul pîțigăiat al unei păsărele : „Tu auzi ?” O clipită de tăcere, și de departe răzbătu răspunsul supărat al unei alte păsări.
„Da, aud, aud !” Și din nou răsună stridentă și plicticoasa întrebare : „Tu auzi ?”, „Tu auzi ?”...
.. Dimineața se întruniră șefii brigăzilor. Veni și Skrîjneak. Panar vorbea cu Goghi, Kuzmici pufăia dintr-o țigară. Hrebtov bătea cu degetele în masă. Kim Ţoi și Krovlev își șopteau ceva vesel pesemne, căci Afonea pufnea într-una în rîs.
Peresvetov îi privi supărat.
— S-a văzut din experiența anului trecut, începu el, că semănatul timpuriu este cel mai convenabil. Primăvara de acum seamănă cu cea din anul trecut.
— Anul trecut a fost multă zăpadă în stepă, obiectă Panar.
— Eu n-am să te întrerup, tovarășe Esenbaeva, făcu rece Peresvetov, cînd îți va veni rîndul să vorbești. Nu mi-e în obicei. Dar, potrivit unei simple reguli de viață, se cuvine să nu întrerupi pe cei mai în vîrstă. Dacă nu mă înșel, lucrul acesta l-ai învățat din copilărie.
— Nu știu cum s-o fi întîmplat cu alții, dar mie bietul taică-meu îmi dădea cu lingura peste frunte dacă îi făceam ceva împotriva, interveni Skrîjneak surizînd.
Afonea izbucni în rîs, dar, sub privirea aspră a lui Peresvetov, amuți îndată.
Peresvetov făcu vreo cițiva pași prin cabinet.

— Despre termenii semănatului se trăncănesc și se scriu vrute și nevrute. Nu poți să-i ascuți pe toți. Cel mai bun sfetnic rămîne tot experiența. Stingîndu-și țigara, Peresvetov termină cu un ton ce nu mai îngăduia replică: Pămîntul așteaptă, tractoarele-s în stare de funcțiune, inventarul re- morcabil este reparat, brigăzile știu ce au de făcut... Mîine începem să arăm. Și apoi se așeză fără să se mai uite la nimeni.

Tăceau cu toții.

Apoi Panar îl întrebă pe Peresvetov :

— După cite înțeleg, sfaturile noastre nu vă interesează, Kiril Ilici ?

— Depinde. Dacă sînt practice, poftim !

— Va să zică, obiecțiunile noastre nu pot fi în nici un caz practice ? preciză Panar.

— De fapt care sînt argumentele dumitale contra, tovarășă Esenbaeva ? răsună basul lui Skrițneak. Poate că ai uitat ce s-a întimplat anul trecut ? E nevoie să mai repet cum s-au făcut de ris sovhozurile care, semănînd griul tîrziu, n-au mai putut recupera nici sămînța ? Vrei să enumăr sovhozurile acelea ? Uite, am să-l numesc numai pe Hamzatov.

— Există un proverb rusesc, făcu Peresvetov, mulțumit de sprijinul neașteptat al lui Skrițneak. „De vei semăna în noroiul cel gras, cu cneazu-n avere fi-vei la pas.”

— Îmi dați voie să vă corectez ? începu aferat Goghi. Desigur, specialist în Dai¹⁸ nu sînt, dar acest proverb se referă, după cît mi se pare, la ovăz și nicidecum la griu. Cabinetul se cutremură de hohote de ris. Peres- vetov zîmbi pe sub mustață. Skrițneak se scărpină pe după ureche. „L-a prins cu vorba pe director Goghi ăsta, pui de drac !”

Numai Panar nu-și schimbase expresia încordată a chipului.

— Îmi dați voie ? întrebă ea.

— Da.

— Am un mare respect pentru opiniile tovarășului Peresvetov, om cu studii de agronomie. Dar nu vreau să fac decît o mică observație : el și-a aplicat cunoștințele în regiuni nu prea asemănătoare cu ale noastre. Poate că

acolo își dicta hotărârile doar de la biroul său, neținând seama de părerile specialiștilor. Ca să zic așa, ar fi mare păcat ca tovarășul Peresvetov să-și fi adus vechile-i năravuri pe pământurile înțelenite.

Aluzia la trecuta sa activitate de cabinet era atât de străvezie, încât Peresvetov fu gata să se sufoce de indignare. Era ferm convins că dreptatea e de partea sa. își aminti de anul trecut... Să recoltezi câte douăzeci de chintale de grâu la hectar, semănat pe o arătură de primăvară, asta era un fapt neobișnuit. Acum sovhozul va semăna pe solul arat și vara, și toamna trecută...

Dar Peresvetov nu avu răgaz să deschidă gura, că Panar își și întorsese privirea spre Skrijneak și începuse să vorbească cu un vădit ton ironic :

Cu atât mai mult țin seama de părerea tovarășului Skrijneak, un om care vreme de mulți ani a dus războiul nu numai împotriva secetei, dar și împotriva fasciștilor. Noi respectăm experiența militară a tovarășului Skrijneak, deși, trebuie să spun, ea nu este întotdeauna potrivită la agricultură. Slcrjneak, împreună cu ceilalți riseră multă vreme.

— Bravo ! strigă el. M-a dat gata. Și iar se apucă de burtă.

Panar surise o clipă și ridică mâna. Rîsul încetă.

— ...Dar, continuă ea, experiență au și oamenii de aici. Tovarășul Skrijneak ni l-a dat ca pildă pe Hamzatov, care a însămintat anul trecut prea tir- ziu și nu a obținut nimic de pe o mie de hectare. Dar eu pot să vă citez cazuri cînd, după semănatul prea timpuriu, oamenii n-au obținut nici măcar un chintal de pe zeci de mii de hectare.

Mai departe Panar spuse că ea nu lucrează de un an aici și că știe din practică că perioada dintre întii și zece ale lunii mai este cea mai potrivită pentru o bună recoltă. Indicînd acest termen, ea pornea de la faptul că toamna fusese secetoasă, că reținerea zăpezii nu dăduse aproape nici un rezultat și că pămîntul era prea puțin umed pentru o firească dezvoltare a plantelor, iar pronosticurile meteorologice prevedeau pentru luna mai un vînt secetos, însoțit de precipitații neînsemnate.

Ploile din lunile mai și iulie garantează de obicei recolta pe aceste meleaguri. Dar dacă luna mai va fi secetoasă, ploile din iulie, oricum ar fi ele, nu vor mai putea salva însămintările de la pieire.

— Toate acestea, Panar, îmi aduc aminte de o altă zicătoare, mormăi Peresvetov. Și pe asta n-am s-o mai spun greșit: „Dacă baba ar avea roți, ar fi tramvai”.

— Exact ! îl susțină cu vioiciune Skrijneak. Vreau s-o întreb pe tovarășa Esenbaeva : ce o face să creadă că în luna mai nu vor fi ploi ?

— Fiindcă așa este pronosticul ! răspunse Panar.

— Dumneata ești convinsă că toate pronosticurile se împlinesc ? continuă Skrijneak cu un zîmbet. Cunosc sute de cazuri în care pronosticurile s-au dovedit anapoda. Și dumneata cunoști, desigur, asemenea cazuri.

Panar tăcea.

— Toate astea sînt bune, încep politicos Kuz- mici, dar dați ascultare și unui om bătrîn. Judecînd după semne, nu vor fi ploi în mai. Kiril Ilici, binevoiți să amînați termenul pentru însămînțări.

— Ei, poftim ! Și asta are semne, rise Skrîjneak.

— Și, mă rog, de ce nu ? Bătrînii au un ochi sigur ! zise Hrebtov. Și Nurhan spune că luna mai va fi secetoasă. Dacă pentru dumneavoastră Panar nu e un bun sfetnic, luați în seamă vorbele pe care vi le spun doi bătrîni. Și nu-ți șade bine de loc, tovarășe director, să te arăți îndărătnic !

— Nu eu, ci voi vă încapățînați, răspunse tăios Peresvetov. Pămîntul este acum umed. Ca atare trebuie să ne grăbim cu semănatul.

— Apa acumulată în timpul iernii nu are să ajungă pentru dezvoltarea normală a plantelor, repetă cu încapăținare Panar. Ploile din mai sînt totul.

— Bine, încep Skrîjneak. Să zicem că îți împărtășim punctul de vedere și că vom însămînța mai tîrziu. Adică atunci cînd solul va fi uscat, iar ploile nu vor mai cădea... Unde e logica în raționamentul tău, tovarășă Esenbaeva ?

— Din nenorocire, încep Panar cu severitate, climatul de aici nu se supune nici unei logici...

— Iată că te-am prins ! o întrerupse Skrîjneak. Dacă-i așa, atunci ce preț mai au obiecțiunile dumi- tale, tovarășă Esenbaeva ?

— Nu vreau să mai discut, făcu obosită Panar. În calitate de agronom-șef eu nu-mi dau consimță- mintul pentru termenul de însămînțare propus de dumneavoastră și voi comunica acest lucru comitetului regional de partid.

— N-ai decît, făcu scurt Peresvetov.

— Skrîjneak încep din nou să vorbească. Vreau ca tovarășii să mă înțeleagă bine. Ar fi o prostie nemaiauzită ca cele două comitete, cel raional ca și cel executiv, să oblige, printr-o directivă specială, pe directorii sovhozurilor să xnsămînțeze în termenul propus de Peresvetov. Sfatul nostru este să ții seama de învățămintele din anul trecut. Vă sfătuim, subliniez acest lucru. Dar mai departe e treaba fiecărui director să hotărască data însămînțărilor, deosebirile dintre pămînturi, dintre cantitățile de zăpadă reținută pe cîmpuri și de apa din adîncul pămîntului... De

toate acestea trebuie, bineînțeles, să se țină seama. Aici nu e de loc căzui să exerciți presiuni.

— Dacă e așa, declară Hrebtov, voi însămița atunci cînd voi crede eu de cuviință.

— Și eu, cu permisiunea dumneavoastră, spuse Kuzmici privind drept în ochii lui Peresvetov.

Afonia Krovlev zise că, deși nu este membru de partid, pentru el cuvîntul comitetului raional este lege.

Kim Toi și ceilalți șefi de brigadă înclinau de asemenea pentru părerea directorului. „Peresvetov este un om pe care te poți bizui și, oricum, nu-i nici ca fetișcana asta, și nici ca moșneagul Kuzmici”, cam așa gîndea fiecare în sinea lui.

— Vedeți, se învioră Peresvetov, majoritatea șefilor de brigadă sînt de acord cu mine. Iar tu, bă-trine, spuse el întorcîndu-se spre Kuzmici, mai bine să taci ! Doar tu singur spuneai că încă din copilărie nu ai fost deprins cu anarhia.

— Însemnează că nu s-a ivit prilejul potrivit, gîfii Kuzmici.

— Reiese, Kuzmici, că ești un conservator învete- rat, remarcă în glumă Skrijneak.

— Ajunge ! zise Peresvetov. Ceacivadze, mîne să scoți tractoarele pentru trecerea în revistă, iar către seară să le transporti în brigăzi. Veți începe să semănați.

— Îmi declin răspunderea pentru recolta din șase brigăzi, declară Panar.

— Nu-i nimic, bombăni Peresvetov. La urma. urmelor, tot eu voi răspunde.

Și-i lăsă să plece pe șefii brigăzilor.

S

În ziua următoare, cînd zorile de-abia începură să mijească, în fața atelierelor se formă coloana de tractoare. Tractoriștii și muncitorii lor de schimb stăteau drepti, în pufoaice noi și cizme bine unse. Șefii de brigadă se așezară în frunte.

Goghi, imitîndu-l pe Peresvetov și gîrbovindu-se, ceea ce nu-l silea să facă prea mari eforturi, trecu în fața frontului aliniat și salută militărește.

Exact la ceasurile șapte apăru Peresvetov și privi mărețul tablou. Goghi bătu din călcîie și raportă că întreaga coloană

de tractoare a sovhozului este gata să îndeplinească ordinul direcției.

Peresvetov le mulțumi tractoriștilor pentru calitatea reparațiilor făcute, pomenind despre miliardul de tone de grâu, pe care trebuia să-l dea țelinișul, ca și despre cota ce-i revenea astfel sovhozului, și le ură succes atît la însămînțări, cit și la celelalte munci.

— Coloana, la maa-șii-ni! răcni Goghi. Puneți în mișcare ! Ma-arș !

Tractoarele se întoarseră și o porniră spre stepă.

Kuzmici ședea în cabină și bombănea :

— Veselă priveliște, n-am ce spune ! Numai de nu ne-am jeli mai tîrziu !

Panar privea sumbru tractoarele ce se îndepărtau spre cîmp. Era măcinată de îndoieli.....într-adevăr, chibzui ea, nu cumva m-am încăpățînat așa în zadar ? Dar dacă în luna mai vor veni ploile ? Ce pot scrie comitetului regional ? Ce argumente mai am, în afară de pronosticul meteorologic, care, la urma armelor, poate fi dezmințit ?...*

Cele șase brigăzi isprăviră însămînțările înainte de întii mai. Kuzmici și Hrebtov, de nezdruccinat în hotărîrea lor, nu se grăbeau, deși Peresvetov venise nu numai o dată la ei și-i dojenise.

38 - Step! cit vezi cu ochii începînd cu a doua jumătate a lunii se mai apucară să lucreze la grădinile de zarzavat și la livezi.

Douăzeci de tractoare fură puse la dispoziția lui Lukin pentru construirea canalului.

În jurul zilei de douăzeci mai căzu o ploaie ușoară.

Plantele răsărite se dezvoltau frumos. În schimb, la brigăzile care semănaseră mai tîrziu, cei dinții lăstari își înălțau timid virfurile din pămînt.

încordarea creștea cu fiecare săptămînă, și în fiecare săptămînă știrile despre dezvoltarea normală a grînelor se confirmau.

Moscova și alte orașe începură să aleagă tineretul pentru strîngerea recoltei ; apucase să și răsune chemarea către combinerii din sudul Rusiei ca îndată ce vor termina secerișul la ei acasă să ajute -pe cei din țeliniș ; trenurile de marfă cu mașini se și grăbeau, iar cisternele cu combustibil huruiau greu pe șine.

Se verifica gradul de pregătire al magazizilor de cereale ; la șantierelor de construcție a silozurilor de cereale veneau

comisiile una după alta, grăbind și stimulând oamenii. Secretarii Comitetului Central și ai comitetelor regionale, președintele consiliului de miniștri și adjuncții săi, ministrul agriculturii din republică plecară din Alma-Ata cu avioane, trenuri și mașini. Erau văzuți pretutindeni, în toate raioanele.

Ziarele scriau despre miile de camioane trimise pe pământurile înțelenite. Tot în stare de pregătire erau și unitățile militare, care, de asemenea, se alăturaseră ofensivei generale pentru o recoltă bogată.

Gazeta raională era plină de note cu privire la avantajul semănăturilor timpurii. Hrebtov, Kuzmici și directorii sovhozurilor, care nu dăduseră ascultare argumentelor lui Peresvetov și recomandărilor comitetului raional, se făcuseră de rușine.

**Starea culturilor în
brigăzile și sovhozurile
care aemănaseră
timpuriu îl bucura pe
Skrîjneak**

....Către sfârșitul lui mai ploile udară din belșug câmpurile din raioanele Kustanai, Akmolinsk, Kok- cetav și Pavlodar. Despre miliardul Kazahstanului începu să se vorbească în gura mare.

Dar, după o singură ploaie scurtă, deasupra raionului Cernorecensk soarele începu să ardă și nici un nuraș nu cutreiera cerul. Prin stepă bătea un vînt secetos... Aici amenința primejdia unei catastrofe.

În preajma celor dintîi zile ale lui iulie câmpurile sovhozului „Zapadni” se prefăcuseră într-un teren pirjolit ca de foc. Același tablou îl înfățișau și sovhozurile care făcuseră însămînțările o dată cu Pe- resvetov.

Plantulele frave și rare se clătinau triste în vînt. Pămîntul era crăpat. Ciorile cutreierau cu un croncănit prelung stepa scorjită.

întinderile verzi ale grînelor înalte din brigăzile lui Hrebtov și Kuzmici apăreau ca niște oaze. Nu te săturai să admiri uriașele lanuri de grîu din sovhozurile care semănaseră mai tirziu. Tulpina avea să fie de înălțimea omului, cu spicele mari și cu boabele grele...

Peresvetov era posomorit ; nici Skrișneak nu era mai vesel. De la trei sovhozuri nu se va putea obține nici un chintal la hectar.

Frumos aport la miliardul țelinișului I în iulie, cînd se văzu bine că dezastrul nu mai putea fi evitat, sosi la sovhoz corespondentul ziarului central, care mai fusese pe aici. El nu-l găsi pe Peresvetov. Skrișneak era plecat la Abșansk, la plenara comitetului regional. Ivan Ivanovici, care fusese și el cîndva săpunit de secretarul comitetului raional, îl trimise pe corespondent înapoi la Peresvetov.

Corespondentul, înțelegînd că vor să se descotorosească de el, o porni spre brigăzi. Hrebtov îi vorbi despre controversa cu directorul în privința termenelor de însămînțare.

Afonea Krovlev nu era de găsit. Corespondentul trecu riul și apăru în tabăra brigăzii lui Kuzmici. Bătrînul nu avea de ce să-și mai pledeze dreptatea : era de ajuns să arunci doar o privire către înaltul zid de grîu viguros ca să nu mai fie nevoie de nici o altă dovadă.

După ce hoinărise vreo jumătate de ceas pe cîmp, corespondentul îl întrebă pe Kuzmici:

— La dumneata lucrează ca bucătăreasă Varvara Semeonovna Perepiolocikina ?

— De ce mă-ntrebi ?

— Am treabă cu ea.

— A fost mutată la gospodăria centrală. Acum e felceriță, comunică Kuznici nu fără mîndrie. După cum vezi, a fost înaintată.

Correspondentul nu mai avusese încă niciodată prilejul să se întâlnească cu o asemenea „înainteare”, dar tăcu din gură. Cîte nu se întîmplă pe pămîntul înțelenit !

— Cine e în locul ei ?

— Danilina, Vera Stepanovna, așa îi spunem. O persoană serioasă. Vrei cumva să guști o probă, sau ce anume ?

— Nu, am ceva de vorbit.

— Totuși, mîncă ceva. La noi bucatele sînt destul de bune.

— Mulțumesc. Altă dată.

Vera spăla rufe. Correspondentul se scuză că o ia de la treabă și spuse că ar fi dorit să cunoască mai în amănunte istoria aceea cu bucata de piine, despre care aflate cîndva. Vera zise că un asemenea caz se întîmplase într-adevăr cu un an în urmă.

— Spune-mi, nu cumva mai există bucata aceea ?

— Cum să nu ! surise Vera. Este o piesă a muzeului nostru.

— N-ai putea să mi-o dăruiești mie ?

— Pentru ce ?

Am să-ți povestesc, dacă nu ești prea ocupată.....Prin toamna anului patruzeci și doi el nimerise la Stalingrad. Acolo celebra divizie a colonelului Liudnikov, încercuită pe malul Volgăi, s-a apărât vreme de două luni de diviziile germane ce-o atacau puternic. În zilele acelea, piriul Paulus credea că, aruncînd în luptă un batalion proaspăt și aplicînd încă o lovitură, îl va zvîrli pe Liudnikov în Volga. Urmau lovituri după lovituri, batalioanele germane se mistuiau în lupte, Hitler nu-i mai dădea lui Paulus noi unități.

Toamna, pe Volga se prinse o gheață subțire, care întrerupse legătura diviziei lui Liudnikov cu malul celălalt. În divizie nu mai erau alimente, munițiile lipseau, era nevoie de întăriri...

Marinarii flotei militare de pe Volga încercară să răzbească prin gheață, sub focul năprasnic al nemților. Ostașii lui Liudnikov, care sufereau pierderi singeroase, stăteau neclintii.

Rezervele de mîncare se epuizaseră. Și iată că la statul-major al unui regiment se găsi un pesmet răătăcit. 11 serviră comandantului, cînd acesta sorbea din apa clocotită, ușor colorată de cîteva firisoare de ceai. Comandantul întrebă de la cine căpătase această tratație. I se spuse, iar el dădu ordin ca pesmetul acesta să-i fie dat fetei-agent de transmisiuni...

— Îmi amintesc ca acum de această fată subțirică, cu ochii nespuse de albaștri, larg deschiși, care priveau cu încredere lumea îngrozitoare ce huruia în juru-i, povestea îngîndurat corespondentul.

Agentă de transmisiuni refuzase pesmetele și rugase să fie dat prietenei sale bolnave - o infirmieră. Dar și aceasta respinse darul... Astfel, pesmetele a umblat din mînă în mînă pînă ce s-a întors din nou la comandantul regimentului. Dar la acel ceas, marinarii apucaseră să răzbească pînă la Liudnikov și îl ajutaseră cu hrană și muniții.

Iar pesmetele rămase întreg, sfinși corespondentul. Acum e la mine. Doresc ca alături de el să stea bucata de pîine de pe pămîntul înțelenit. Dă-ruiește-mi-o...La sfîrșitul lui iulie ziarul central publică un articol despre superficialitatea conducerii din raionul Verhnerecensk și a directorilor, care nu au vrut să țină seama de sfaturile oamenilor competenți. Peresvetov plecă la Hijneakov ca să-și ușureze sufletul. Cam la douăzeci de kilometri de gospodăria centrală, drumul era ticsit de mașini „Pobeda”. Peresvetov observă și trei ZIL-uri, al căror metal nichelat strălucea în lumină. Părăsindu-și mașina, Peresvetov se îndreptă spre grupul de oameni ce stătea la marginea cîmpului de grâu. Hijneakov îl asculta pe președintele consiliului de miniștri al republicii. Ceva mai departe, Andriușka și Karsîbek retezau cu nuielușe capetele scaieților. Hromcenko și ministrul unional al agriculturii stăteau de vorbă puțin mai încolo. Peresvetov se îndreptă spre ei. Hromcenko îi dădu bună ziua cu răceală. Ministrul îl întîmpină pe Peresvetov cu un surîs amabil.

— Cu ce prilej pe aici ?

— Am venit la prietenul meu. Nu mi-am închipuit că voi da peste o asemenea societate. Dacă știam, m-aș fi abținut.

— De ce ?

— Păi, știți proverbul : altul chefuiește și pe tine te doare capul. Nu am cu ce să mă laud.

— ■ Da, știu, zise ministrul. Cum s-a întîmplat asta, tovarășe Peresvetov ? Îți spun drept că nu m-am așteptat din partea dumitale. Ochii ministrului, totdeauna prietenoși, îl străpuseră pe Peresvetov cu o privire rece.

— N-a vrut să țină seama de unele sfaturi înțelepte, observă iritat Hromcenko. Tovarășul Peresvetov s-a bizuit prea mult pe sine. Așa că nu e de mirare că ținutul i-a apărut cam dificil. N-am intenția să părăsesc acest ținut, răspunse aspru Peresvetov. Iar în ceea ce privește termenele însămințărilor... Credeam să fac cum e mai bine. Totuși, oricum ar fi, nu-mi tăgăduiesc vinovăția. Și chiar cer să fiu sancționat cu severitate, cum ar fi de pildă transferarea mea într-unui din sovhozurile cele mai îndepărtate și mai slabe.

— Ia te uită! I se miră ministrul.

Peresvetov se posomori.

— Mai am și alt motiv. Poate că nu chiar tot atât de serios, dar totuși... Dumneata ai aflat, probabil, despre relațiile mele cu tovarășul Skrițneak ?

— **În treacăt, răspunse ministrul distrat, gîndin- du-se în chip vădit la altceva.**

— Ba ne certăm, și uneori chiar într-un mod neadmisibil, ba ne împacă. Săptămîni în șir se întimplă să nu ne dăm mîna. Apoi cine știe ce se petrece și iar ne înțelegem.

— De exemplu, cu privire la însămințat v-ați înțeles de minune, interveni Hromcenko.

— Am făcut o socoteală greșită, admise posac Peresvetov. De altfel, eu sînt mai vinovat. De la comitetul raional n-a fost dată nici o directivă cu privire la însămințarea timpurie.

— Cel puțin nu-l mai apăra, zise Hromcenko. Amîndoi sinteți la fel de buni.

— Și asta e just, Nikolai Titovici, și Peresvetov zîmbi. O singură dată m-am potrivit în păreri cu Skrițneak, și iată ce a ieșit... Dar de cîte ori ne-am luat în răspăr, adu-ți aminte! Și ce va fi mai departe?... Chiar din primele zile nu ne-am înțeles. Nu vreau să arunc toată vina asupra lui Stepan Trofimovici. Dar merită oare să ne tocim mai departe nervii tot certîndu-ne și împăcîndu-ne la ne- sfîrșit ? Ministrul căzu pe gînduri. Expresia feței lui Hromcenko deveni și mai întunecată.

— Skrițneak și Peresvetov au dat greș cu recolta, începu ministrul. Să-i sancționăm pentru asta ? făcu el ridicînd din umeri. Kiril Ilici este un om serios, și nici Skrițneak nu e un copil. Au să tragă singuri concluziile pentru viitor.

— Se poate ! zise Hromcenko, aruncându-i lui Peresvetov o privire atentă.
— Le-am și tras, zise Peresvetov. Și din greșeli se învață ceva, Nikolai Titovici, dumneata nu poti să nu recunoști acest adevăr.
Just. Ministrul tăcu un răstimp și apoi se adresă lui Hromcenko : În ceea ce privește relațiile dintre el și Skrijneak, Kiril Ilici are dreptate. Dragoste cu sila nu se face. Ce rost mai are toată treaba asta : ba se împacă, ba se dușmănesc... Pe cât se vede, situația e iremediabilă. Atunci să trăiască și să muncească despărțiți. Mai departe, cât mai departe unul de altul, adăugă ministrul cu un suris.
Hromcenko tăcea.
— Poate vrei să te înapoiezi la Verhnerecensk ? i se adresă ministrul lui Peresvetov.
— Am să mă mai gindesc. Ar fi mai bine așa cum am spus, **să** mă lăsați pe pământurile înțe- **lenite**.

Bine. **Sper** că **tovarășii** din
partea locului o **să** te
înțeleagă **just**, continuă
ministrul, fără să-

1privească pe Hromcenko. La urma urmei, asta nu înseamnă să fugi de greutăți, nu-i așa, tovarășe Hromcenko ?

Hromcenko înțelese că chestiunea e rezolvată. Grupul care stătea la marginea câmpului de grâu se îndreptă spre mașini.

— Dacă ai să vrei să te întorci la Verhnere- censk, trimite-mi o telegramă, îi spuse ministrul lui Peresvetov, la despărțire.

e
Două zile mai târziu, Peresvetov stătea în drum, nu departe de tabăra brigăzii lui Kim Toi. Umbra lui tăia drumul, prelungindu-se peste marginea arsă a câmpului. Cu o privire întunecată el examina stepa.

Ochii lui Peresvetov erau adânciți în orbite, pielea se întinsese pe fața-i înnegrită de soare, bărbia și pomeții păreau și mai duri, iar mustățile i se zburleau țepoase. Soarele dogora chiar de la ivirea zorilor, pămîntul crăpa, iar vîntul stîrnea vîrtejuri de praf.

Toată republica era în așteptarea secerișului. Trecuseră de epoca buletinelor date cu rezervă. Acum despre miliard se vorbea ca despre un lucru pe deplin înfăptuit. Istoria se săvîrșea sub ochii oamenilor : stepa kazahă nu cunoscuse niciodată o asemenea faimă !

Iar aici, pe un cîmp distrus, sta un om strivit de gînduri prea amare. El își amintea de viscolul din stepă cînd, după cîteva zile de rătăcire, se iviseră în depărtare căscioarele haltei, bariera, iar lîngă ea, Agafia Vasilievna, și de strigătul ei purtat de vînt pînă departe : „O să înghețați pe un asemenea ger !”...

Îi veni în minte iarăși, vie, acea noapte în cîmp cînd ședea sub stele și cugeta -la povara pe care și-o luase pe umeri tocmai acum, către asfințitul vieții. Nu, în acele clipe de liniște el nu-si închipuise nici măcar a suta parte din greutățile ce avea să le întîmpine. Cîtă muncă, cîte nopți nedormite, cîte forțe irosite !... Și iată cu ce s-a ales...

Lui Peresvetov i se părea că soarele pîrjolise nu numai ceea ce semănase el, dar că îi secase creierul, și că viața îi era la fel de întunecată ca și pămîntul acesta.

„Ce e de făcut ? se întrebă el. Ministrul așteaptă telegrama. Dacă voi renunța, la ce să mă aștept mine ? Oare sînt legat de acel par pe care l-am înfipt aici în pămîntul înghețat ? Am venit pentru că am vrut, am plecat pentru că am vrut... Atunci, ce e de făcut ?”

Skrjineak, care trecea pe acolo, coborî din mașină și îl atinse pe Peresvetov pe umăr.

— Ce să te mai amărăști, Kiril Ilici. Purtăm amîndoi răspunderea.

— Bună mîngîiere !

Skrjineak tăcu. Se gîndea dacă să-i spună că ieri îi telefonase Hromcenko, recomandînd comitetului raional de partid să-l lase pe Peresvetov să plece din sovhoz fără nici o dificultate.

Abia acum înțelegea Skrjineak cît de pustie o să-i fie viața fără omul cu care se certase adesea, dar căruia îi purtase totdeauna respect pentru hărnicia și tăria lui de caracter. Era ursuz, veninos, sever, dar îi trecea repede supărarea...

„Să-l conving să-și schimbe gîndul ? Da de unde... Dacă a hotărît, așa o să fie !”

— Ei, am plecat, zise Peresvetov.

— Încotro ?

— La sediu. Trebuie să expediez o telegramă.

„Iată !... E limpede cui îi trimite telegrama !” gîndi Skrjineak.

— Să mergem. Și eu am treabă la poștă. M-a rugat nevasta să-i cumpăr niște plicuri.

Peresvetov merse spre mașină, gîrbovindu-se mai mult ca de obicei

„Of, Kiril Ilici... gîndea cu amărăciune Skrijneak. Mai bine ai uita de toate și ai rămîne. Ei, am făcut prostii amindoi, uite, am ars cîmpurile... Dar și lucruri Bune am făcut destule. Ehei, cîte s-ar mai putea face !”
Skrijneak își aminti de întîlnirea lor din preajma focului în cea dintîi noapte de pe pămînturile în- telenite, și cum bătuseră un par pe locul acela unde acum se înalță tîntos un merișor, și cum îi

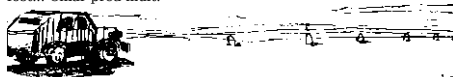
spusese atunci lui Peresvetov : „Ne vom plictisi de moarte unul pe altul...”

„Da, ne-am făcut destul sînge rău unul celuilalt...”

Skrijneak își puse mîinile la spate, pironindu-și ochii pe urmele roților de pe drum și îl strigă pe Peresvetov :

—■ Stai, Kiril Ilici ! Vreau să-ți spun o vorbuliță. Poate că...

— Ce să ne mai spunem, Stepan ? făcu Peresvetov dînd la o parte cu cizma un bulgăre de pămînt. Tot ce a fost de spus, spus a fost... Chiar prea mult.

— Pentru asta vom răspunde amîndoi ! făcu Skrijneak, arătînd spre cîmpurile arse ce-i umpleau inima de jale. Dar ce ? Aici se termină viața și grijile noastre ? Iar în această clipă ele ne sînt mai comune decît ne-au fost vreodată.

— Nu știu, Stepan. Și nici nu cred că ne vom înțelege chiar în această nenorocire comună ! Peresvetov făcu cu mina un gest plin de tristețe și se urcă în mașină.

Cînd Skrijneak se îndreptă spre mașina sa, drumul împietrit trosnea sub pașii lui de urs. Soarele făcea să-i sclipească argintul din barba de mult nerasă, mustățile îi spînzurau triste în jos și o durere surdă îi strîngea inima.

Mașinile se opriră în centrul gospodăriei. Skrijneak și Peresvetov intrară împreună la oficiul poștal.

Peresvetov luă un formular de telegramă, se așeză la masă și începu să scrie. După ce tăie tot ce scrisese, ceru un alt formular și stătu mult timp în fața lui.

Skrijneak, cu spatele la el și stăpînindu-și cu greu dorința de a se uita la ce scrie, privea distrat afișele atîrnate pe pereți. După ce termină de scris, Peresvetov se apropie de ghișeul la care ședea telegrafista, puse telegrama și se scotoci prin buzunare.

Un minut, Haijan, zise el. Bani sînt în manta. Viu îndată. Și ieși.

Skrîjneak, nemaiputîndu-se împotrivi ispitei, aruncă o privire piezișă spre telegramă...

Și iată ce citi :

Verhnerecensk, Sovetskaia 116, ap. 7, Marina
Peresvetova. Rămîn aici vrg împachetează lucrurile vrg predă
locuința vrg mobila cărți trimite prin coletărie rapidă vrg aștept
telegrama plecare punct îmbrățișez Kiril."

Moscova - Alma-Ata 1957-196

Responsabil de carte : N. Stănescu Tehnoredactor : A. Vintu

Dat la cules 12.07.1961. Bun de tipar 01.09.1961.

Tiraj 14.140 ex. broșate. Hîrtie velină mătă de 65

30x40, nr. 0540, C. Z. pentru bibliotecile mari B. S. C. Z. pentru bibliotecile mici

indicele de clasificare 8. S-31 = II.

Tiparul executat sub com. nr. 11184 la Comblntul Poligrafic Casa Scînteii „I. V.

Stalin" București - R.P.R.

